

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ

1891

Ι. ΑΡΣΕΝΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΙΘ. Κ. ΓΡΟΥΝΔΜΑΝ ΑΘΗΝΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΑΡΣΕΝΗ

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ

ΕΘΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

1891

ΕΥΝΟΙΚΗΤ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΤ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΛΟΓΙΩΝ

ΕΤΟΣ ΕΝΝΑΤΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1891

ΕΚ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΣΤΟΑΣ

ΤΟΥ

1891

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ
† ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ
† ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΙΔΩΡΙΑΝΗΣ ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΣ
ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ
ΣΑΠΦΩ ΛΕΟΝΤΙΑΣ
† ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ
TIMESON
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΛΥΚΟΥΔΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΡΤΙΝΕΛΛΗΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΕΡΜΠΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΣ
ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΑΜΠΕΛΑΣ
ΟΘΩΝ ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Δ. ΒΑΛΒΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ
ΕΥΓΕΝ. Γ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΚΚΙΑΝΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΗΣ

Κ. Α. Π.

ΤΟΙΣ ΑΓΑΠΗΤΟΙΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΩ Ι. ΤΟΜΑΡΟΠΟΥΛΩ

ΣΤΥΛΙΑΝΩ Γ. ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΗ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

25 Μαρτίου — ΕΘΝΙΚΗ ΕΟΡΤΗ ἡ Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἑορταὶ Βασιλικαὶ

- 12 Δεκεμβρίου — Τὰ γενέθλια τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου.
 23 Ἀπριλίου — Ἡ ἑορτὴ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.
 11 Ἰουλίου — Ἡ ἑορτὴ τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Μ. τῆς Βασίλισσας Ὁλγας.
 22 Αὐγούστου — Τὰ γενέθλια Αὐτῆς.

Τοῦ Διαδόχου καὶ τῶν λοιπῶν Βασιλοπαίδων

- 21 Μαΐου — Ἡ ἑορτὴ τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου.
 21 Ἰουλίου — Τὰ γενέθλια Αὐτοῦ.
 13 Ἰουνίου — Τὰ γενέθλια τοῦ Βασιλόπαιδος Γεωργίου.
 18 Αὐγούστου — Τὰ γενέθλια τῆς Βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας.
 9 Ἰανουαρίου — Τὰ γενέθλια τοῦ Βασιλόπαιδος Νικολάου.
 21 Φεβρουαρίου — Τὰ γενέθλια τῆς Βασιλόπαιδος Μαρίας Μαγδαληνῆς.
 20 Ἰανουαρίου — Τὰ γενέθλια τοῦ Βασιλόπαιδος Ἀνδρέου.
 29 Ἰουλίου — Τὰ γενέθλια τοῦ Βασιλόπαιδος Χριστοφύρου.

Ἑορταὶ Θρησκευτικαὶ

καθ' ἃς δὲν ἐργάζονται ἐν τοῖς Δημοσίοις Γραφεῖσι

1. Νέον ἔτος. — 2. Θεοφάνεια. — 3. Εὐαγγελισμός. — 4. Μεγάλῃ Παρασκευῇ καὶ Σάββατον. — 5. Κυριακὴ καὶ Δευτέρα τοῦ Πάσχα. — 6. Πεντηκοστή. — 7. Ἅγιος Γεώργιος. — 8. Ἀνάληψις. — 9. Ἅγιοι Ἀπόστολοι. — 10. Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. — 11. Ἅγιος Δημήτριος. — 12. Αἱ δύο ἡμέραι τῶν Χριστουγέννων.

Ο ΚΥΡΙΑΥΩΝ ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΤΟΥ 1891 ΕΙΝΕ Ο ΗΛΙΟΣ.

Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους ἀρχίζουσι.

Τὸ Ἔαρ	ἄρχεται τὴν 8/20	Μαρτίου	5 ὥρ.	8' π. μ.
Τὸ Θέρος	" "	9/21	Ἰουνίου	1 " 26' "
Τὸ Φθινόπωρον	" "	11/23	Σεβρίου	6 " 28' μ. μ.
Ὁ Χεῖμῶν	" "	9/21	Δεβρίου	10 " 10' "

Ἰσημερία : 9 Μαρτίου καὶ 9 Σεπτεμβρίου.

Ἡλιοστάσια : Χειμερινὸν καὶ ἀξίσης τῶν ἡμερῶν τῇ 9 Δεκεμβρίου.

Ἐαρινὸν καὶ σμίκρυνσις τῶν ἡμερῶν τῇ 8 Ἰουνίου.

ΕΚΚΛΙΨΕΙΣ ΤΟΥ 1891

Ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Δ. Κοκκίδης παρέσχεν ἡμῖν τὰς κατωτέρω δημοσιευομένας πληρεστέρας πληροφορίας περὶ τῶν ἐκλείψεων τοῦ 1891. Θάσυνθῶσι 4 ἐκλείψεις αἱ ἑξῆς :

α) Ἐκλείψις τῆς Σελήνης ὀλικῇ τῇ 11 Μαΐου 8 ὥρ. 4 λ. μ. μ. ὁρατὴ παρ' ἡμῖν ἐν μέρει.

β) Ἐκλείψις τοῦ Ἡλίου δακτυλοειδῆς τῇ 25ῃ Μαΐου, ὁρατὴ ἐν Ἑλλάδι μόνον κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς 7 ὥρ. 5 λ. μ. μ.

γ) Ἐκλείψις τῆς Σελήνης ὀλικῇ τῇ 4 Ν)βρίου 1 ὥρ. 12 λ. π. μ. ὁρατὴ παρ' ἡμῖν.

δ) Ἐκλείψις τοῦ Ἡλίου μερικῇ τῇ 19 Ν)βρίου ἀόρατος παρ' ἡμῖν.

Τῇ 28ῃ Ἀπριλίου τοῦ ἔτους τούτου θὰ συμβῆθι διάβασις τοῦ Ἑρμοῦ πρὸ τοῦ δίσκου τοῦ Ἡλίου.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 10 καὶ ἡ νύξ ὥρας 14.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροχόον.

Ν.	Π.	ἑορτή
† 13	1	Τρίτ. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ μνήμη Βασιλείου τοῦ Μεγάλου. Ἀργία.
	2	Τετ. Προεόρτια Θεοφανείων, Σιλβέστρου πάπα Ῥώμης.
	3	Πέμ. Μαλαχίου τοῦ Προφήτου καὶ Γορδίου μάρτυρος.
	4	Παρ. Ἡ σύναξις τῶν 70 ἀποστ. καὶ Θεοκτίστου ὁσίου. Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρ. 7. λ. 35 μ. μ.
	5	Σάβ. Θεοπέμπου καὶ Θεωνᾶ τῶν μαρ καὶ Συγκλητικῆς τῆς ὁσίας. Παρρημονῆ τῶν Θεοφανείων. Νηστεία.
†	6	Κυρ. Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια. Ἀργία.
†	7	Δευτ. Ἡ Σύναξις τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βηπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἀργία καὶ ἰχθύος κατάλυσις.
	8	Τρίτ. Δομνίκης τῆς ὁσίας, Γεωργίου τοῦ Χοζεβίτου.
	9	Τετ. Πολιεύκτου μάρτυρος.
	10	Πέμ. Γρηγορίου ἐπισκ Νύσσης, Δομετιανοῦ ἐκ Μελιτινῆς.
	11	Παρ. Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου.
	12	Σάβ. Τατιανῆς Μάρτυρος. Πανσέληνος ὥρ. 6. λ. 48 μ. μ.
†	13	Κυρ. Ἑρμούλου καὶ Στρατονίκου μαρτύρων.
	14	Δευτ. Τῶν ἐν Ῥαϊθῶ καὶ Σινᾶ ἀναιρεθέντων πατέρων καὶ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων.
	15	Τρίτ. Παύλου τοῦ Θηβαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Βαλυβίτου.
	16	Τετ. Προσκ. τῆς τιμίας ἀλύτῆως τοῦ ἀποστ Πέτρου.
†	17	Πέμ. Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου. Ἀργία.
†	18	Παρ. Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου ἀρχιεπ Ἀλεξ. Ἀργία.
	19	Σάβ. Μακαρίτου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ Ἀρσενίου Κερκυράς. ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
†	1	Κυρ. Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου. Ἀργία. Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρ. 7. λ. 0 π. μ.
	2	Δευτ. Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Νεοφύτου μαρτύρων.
	3	22 Τρίτ. Τιμοθέου τοῦ ἀποστ. καὶ Ἀναστασίου τοῦ Πέρου.
	4	23 Τετ. Κλήμεντος Ἀγχύρας καὶ Ἀγαθαγγέλου μαρτύρ.
	5	24 Πέμ. Ξένης ὁσίας.
†	6	25 Παρ. Γρηγορίου τοῦ Θεολ. ἐπισκ. Κ]πόλεως Ἀργία.
	7	26 Σάβ. Ξενοφῶντος τοῦ ὁσίου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.
†	8	27 Κυρ. Ἀνακομιδῆ τοῦ λειψάνου Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου. Νέα Σελήνη ὥρ 1 λ. 4 π. μ.
	9	28 Δευτ. Ἐφραίμ ὁσίου τοῦ Σύρου.
	10	29 Τρίτ. Ἀνακομιδῆ τοῦ λειψάνου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφύρου.
†	11	30 Τετ. Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Βασ τοῦ Μεγάλ. Γρηγορίου τοῦ Θεολ. καὶ Ἰωάν. Χρυσοστόμου. Ἀργία.
	12	31 Πέμ. Κύρου καὶ Ἰωάν. τῶν θαυματουργῶν Ἀναργύρων.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 28. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 11 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 13.

Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς Ἴχθῦς.

Ν.	Π.
13	1 Παρ. Πρσεόρτια Ὑπαπαντῆς Τρύφωνος μάρτυρος
† 14	2 Σάβ. Ὑπαπαντῆ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ. Ἀργία. Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρ. 10, λ. 50 π. μ.
† 15	3 Κυρ. Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου καὶ Ἄννης τῆς Προφήτιδος.
16	4 Δευτ. Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου.
17	5 Τρίτ. Ἀγάπης μάρτυρος.
18	6 Τετ. Βουκόλου τοῦ ὁσίου ἐπισκόπου Σμύρνης.
19	7 Πέμ. Παρθενίου καὶ Λουκᾶ τοῦ ὁσίου.
20	8 Παρ. Θεοδώρου Στρατηλάτου καὶ Ζαχαρίου ὁσίου.
21	9 Σάβ. Νικηφόρου μάρτυρος. Ἀρχεται τὸ Τριώδιον
22	10 Κυρ. Χαλαλᾶμπους ἱερομάρτυρος. Ἀργία. Πανσέληνος ὥρ. 1 λ. 10 μ. μ.
† 23	11 Δευτ. Βλασίου ἱερομάρτυρος καὶ Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης.
24	12 Τρίτ. Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας.
25	13 Τετ. Μαρτινιανοῦ τοῦ ὁσίου.
26	14 Πέμ. Αὔξειτιοῦ τοῦ ὁσίου.
27	15 Παρ. Οἰκονόμου τοῦ ἀποστόλου
28	16 Σάβ. Παμφίλου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
ΜΑΡΤΙΟΣ	
† 17	Κυρ. Τοῦ Ἀσώτου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος.
2	18 Δευτ. Λέοντος Πάπα Ῥώμης. Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρ. 2, λ. 6 π. μ.
3	19 Τρίτ. Ἀρχίππου τοῦ ἀποστόλου.
4	20 Τετ. Λέοντος ἐπισκόπου Κιτάνης.
5	21 Πέμ. Τιμοθέου τοῦ ἐν Συμβόλ. καὶ Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.
6	22 Παρ. Ἡ εὗρεσις τῶν λειψάνων τῶν ἐν Εὐγενίοις μαρτύρων.
7	23 Σάβ. Ψυχοσάββατον. Πολυκάρπου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Σμύρνης.
† 8	24 Κυρ. Τῆς Ἀπόκρως. Ἡ α' καὶ β' εὗρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
9	25 Δευτ. Τραταίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Νέα Σελήνη ὥρ. 11 λ. 40 π. μ.
10	26 Τρίτ. Πορφυρίου ἐπισκόπου Γάζης.
11	27 Τετ. Προκοπίου τοῦ δεκαπολίτου.
12	28 Πέμ. Βασιλείου τοῦ ὁμολογητοῦ.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 12 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 12.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Κριόν.

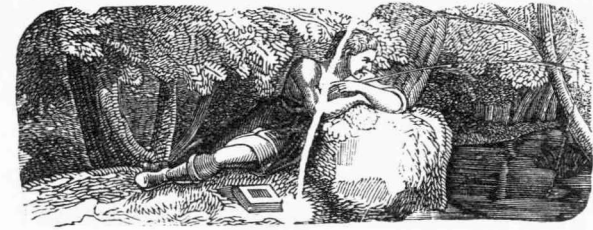
Ν.	Π.
13	1 Παρ. Εὐδοκίας τῆς ὁσιομάρτυρος.
14	2 Σάβ. Ἑσυχίου μάρτυρος.
† 15	3 Κυρ. Τῆς Τυροφάγου. Εὐτροπίου Κλεονίκου καὶ Βασιλίσκου μαρτ. Ἀρχεται ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή.
16	4 Δευτ. Καθαρὰ Δευτέρα. Γερασίου ὁσίου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ. Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρ. 8 λ. 2 μ. μ.
17	5 Τρίτ. Κόνωνος μάρτυρος.
18	6 Τετ. Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτύρων.
19	7 Πέμ. Καπίτανος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
20	8 Παρ. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Νικομηδείας.
† 21	9 Σάβ. Τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. Τῶν ἐν Σεβαστίᾳ 40 μαρτύρων. Ἀργ.
† 22	10 Κυρ. Τῆς Ὁρθοδοξίας. Κοδράτου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
23	11 Δευτ. Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.
24	12 Τρίτ. Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ. Πανσέληνος. ὥρ. 1. λ. 6 μ. μ.
25	13 Τετ. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως.
26	14 Πέμ. Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.
27	15 Παρ. Ἀγαπίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 7 μαρτύρων.
28	16 Σάβ. Σαβίνου μάρτυρος καὶ Χριστοδούλου.
† 29	17 Κυρ. Β'. Τῶν Νηστειῶν. Ἀλεξίου τοῦ ὁσίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.
30	18 Δευτ. Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.
31	19 Τρίτ. Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτύρων.
ΑΠΡΙΑΙΟΣ	
1	20 Τετ. Τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Σάββα πατέρων. Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρ. 12 λ. 4 π. μ.
2	21 Πέμ. Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.
3	22 Παρ. Βασιλείου ἱερομάρτυρος.
4	23 Σάβ. Νίκωνος ὁσιομάρτυρος καὶ τῶν 199 μαθητῶν αὐτοῦ.
† 5	24 Κυρ. Γ'. Τῶν Νηστειῶν. Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.
6	25 Δευτ. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. Ἀργία.
7	26 Τρίτ. Σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ Νέα Σελήνη. ὥρ. 6. λ. 2. μ. μ.
8	27 Τετ. Ματρῶνης τῆς ὁσίας.
9	28 Πέμ. Ἰλαρίωνος τοῦ νέου.
10	29 Παρ. Μάρκου ἐπισκόπου Ἀρεθουσίων, Κυρίλλου διακόνου.
11	30 Σάβ. Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς κλίμακος.
† 12	31 Κυρ. Δ'. Τῶν Νηστειῶν. Ὑπατίου ἱερομάρτυρος.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 30 Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 13 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 11.
Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ταῦρον.

N.	Π.
13	1 Δευτ. Μαρίας ὁσίας τῆς Αἰγυπτίας.
14	2 Τρίτ. Τίτου ὁσίου τοῦ θαυματουργοῦ.
15	3 Τετ. Τοῦ Μεγάλου κανόνος. Νικήτα ὁτ. καὶ Ἰωσήφ τοῦ ὕμνογρ. Σελήνης πρῶτον τέταρ. ὥρ. 0, λ. 4 π. μ.
16	4 Πέμ. Γεωργίου τοῦ ὁσίου τοῦ ἐν Μιλεῶ.
17	5 Παρ. Τοῦ Ἀκαθίστου. Κλαυδίου, Θεοδώρου καὶ ἄλλων 5 μαρτ.
18	6 Σάβ. Εὐτυχίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
† 19	7 Κυρ. Ε'. Τῶν Νηστειῶν. Καλλιπίου μάρτ. Γεωργίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης.
20	8 Δευτ. Ἡρωδίου, Ἀγάθου, Ρούφου, Ἀσυχρίτου, Φλέγοντος, Ἐρμού τῶν Ἀποστόλων ἐκ τῶν 70.
21	9 Τρίτ. Εὐτυχίου Μάρτυρος.
22	10 Τετ. Τερεντίου Πομπηίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς.
23	11 Πέμ. Ἀντύπα ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Περγάμου. Πανσέληνος ὥρ. 10, λ. 40 μ. μ.
24	12 Παρ. Βασιλείου τοῦ ὁμολογητοῦ ἐπισκόπου Παρίου.
25	13 Σάβ. τοῦ Λαζάρου. Μαρτίνου τοῦ ὁμολ. Πάπα Ρώμης.
† 26	14 Κυρ. Τῶν Βαίων. Ἀριστάρχου, Πούδη καὶ Τροφίμου ἐκ τῶν 70.
27	15 Δευτ. Κρήσκεντος μάρτυρος.
28	16 Τρίτ. Ἀγάπης, Εἰρήνης καὶ Χιονίας τῶν ἀδελφῶν.
29	17 Τετ. Συμεῶν ἱερομάρτυρος τοῦ ἐν Περσίδι.
30	18 Πέμ. Ἰωάννου, μαθητοῦ Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου. ΜΑΪΟΣ
	Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 1, λ. 38 μ. μ.
1	19 Παρ. Παφνουτίου ἱερομάρτυρος.
2	20 Σάβ. Θεοδώρου ὁσίου τοῦ Τριχινᾶ.
† 3	21 Κυρ. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. Ἀργία καὶ κατάλυσις εἰς πάντα καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου. Ἰανουαρίου ἱερομάρτυρος καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.
4	22 Δευτ. Θεωδώρου τοῦ συκεώτου.
† 5	23 Τρίτ. Γεωργίου μεγαλομάρτυρος τοῦ Τροπαιοφόρου. Ἀργία.
6	24 Τετ. Ἐλισσάβητ τῆς ὁσίας καὶ θαυματουργοῦ.
7	25 Πέμ. Μάρκου τοῦ ἀποστόλου. Νέα Σελήνη ὥρ. 0, λ. 48 π. μ.
8	26 Παρ. Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Βασιλέως ἱερομ. ἐπισκ. Ἀμασίας.
9	27 Σάβ. Συμεῶν ἱερομάρτυρος.
† 10	28 Κυρ. Τοῦ Θωμᾶ. Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτύρων.
1	29 Δευτ. Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου τῶν ἀποστόλων.
12	30 Τρίτ. Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου ἀδελφοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

ΜΑΪΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 14 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 10.
Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους.

N.	Π.
13	1 Τετ. Ἰερεμίου τοῦ προφήτου.
14	2 Πέμ. Ἀνακομιδῆ λειψάνου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου. Σελήνης πρῶτον τέταρ. ὥρ. 3, λ. 34 μ. μ.
15	3 Παρ. Τιμοθ. καὶ Μαύρης μαρτύρων.
16	4 Σάβ. Πελαγίας μάρτυρος.
† 17	5 Κυρ. Τῶν Μυροφόρων Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος.
1	6 Δευτ. Ἰὼβ τοῦ δικαίου καὶ πολυάθλου.
19	7 Τρίτ. Ἀνάμνησις τοῦ ἐν οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ Ἀκακίου τοῦ Κορδάτου μαρτύρων.
† 20	8 Τετ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Εὐαγγελιστοῦ καὶ Ἀρσενίου τοῦ Μεγάλου. Ἀργία.
21	9 Πέμ. Ἰσαίου τοῦ προφήτου καὶ Χριστοφόρου μάρτυρος.
22	10 Παρ. Σίμωνος Ἀποστόλου τοῦ Ζηλωτοῦ. Πανσέληνος ὥρ. 10 λ. 3. π. μ.
23	11 Σάβ. Μοικίου ἱερομάρτυρος.
† 24	12 Κυρ. Τοῦ Παραλύτου. Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κύπρου καὶ Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
25	13 Δευτ. Τῶν ἐν Νικαίᾳ 318 πατέρων. Γλυκερίας μάρτυρος.
26	14 Τρίτ. Ἰσιδώρου τοῦ ἐν Χίφ μάρτυρος.
† 27	15 Τετ. Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς Παχωμίου τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀγγιλίου ἀρχιεπισκόπου Λερίσσης.
28	16 Πέμ. Θεοδώρου Ἠγιασμένου, μαθητοῦ ὁσίου Παχωμίου.
29	17 Παρ. Ἀνδρονίκου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἰουνίας. Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 4, λ. 18 μ. μ.
30	18 Σάβ. Πέτρου Διονυσίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς μαρτύρων.
† 31	19 Κυρ. Τῆς Σαμαρείτιδος. Πατρικίου ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Προύσσης καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. ΙΟΥΝΙΟΣ
1	20 Δευτ. Θαλαλαίου μάρτυρος.
† 2	21 Τρίτ. Τῶν ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης. Ἀργία.
3	22 Τετ. Βασιλίσκου μάρτυρος.
4	23 Πέμ. Μιχαήλ τοῦ ὁμολογητοῦ ἐπισκόπου συνάδων.
5	24 Παρ. Συμεῶν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει. Νέα Σελήνη ὥρ. 0, λ. 48 π. μ.
6	25 Σάβ. Τρίτη εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
† 7	26 Κυρ. Τοῦ Τυφλοῦ. Κάροπου τοῦ ἀποστόλου ἐκ τῶν 70.
8	27 Δευτ. Ἑλλαδίου ἱερομάρτυρος.
9	28 Τρίτ. Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.
10	29 Τετ. Θεοδοσίας ἱερομάρτυρος.
† 11	30 Πέμ. Τῆς Ἀναλήψεως. Ἰσακίου ἡγουμ. τῆς Μονῆς τῶν Δαλμάτων.
12	31 Παρ. Ἐρμείου μάρτυρος.

ΙΟΥΝΙΟΣ

*Έχων ημέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 15 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 9.
Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Καρκῖνον.

Ν.	Π.
13	1 Σάβ. Ἰουστίνου μάρτυρος τοῦ φιλοσόφου. Σελήνης πρῶτον τέταρ. ὥρ. 2. λ. 0 μ. μ.
† 14	2 Κυρ. Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
15	3 Δευτ. Λουκιλλιανῷ μάρτυρος
16	4 Τρίτ. Μητροφάνους ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
17	5 Τετ. Δωροθέου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Τύρου.
18	6 Πέμ. Ἰλαρίωνος τοῦ νέου ἡγουμένου Μονῆς Δαλμάτων.
19	7 Παρ. Θεοδότου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Ἀγκύρας.
20	8 Σάβ. τῶν κεκοιμημένων. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Θεοδώρου Στρατηλάτου.
† 21	9 Κυρ. τῆς Πεντηκοστῆς. Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Πανσέληνος ὥρ. 8 λ. 33 π. μ.
22	10 Δευτ. τοῦ ἁγίου Πνεύματος Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης μαρτ.
23	11 Τρίτ. Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα τῶν ἀποστόλων.
24	12 Τετ. Ὀνουφρίου καὶ Πέτρου τοῦ ἐν Ἀθῶ.
25	13 Πέμ. Ἀκυλίνης μάρτυρος.
26	14 Παρ. Ἐλισσαίου προσ. καὶ Μεθοδίου ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως.
27	15 Σάβ. Ἰωῶς τοῦ προφήτου. Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 11. λ. 23 μ. μ.
† 28	16 Κυρ. τῶν ἁγίων πάντων Τύχωνος ἐπισκόπου Ἀμθουῶντος
29	17 Δευτ. (Ἄρχεται ἡ Νηστεία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων). Ἰσαύρου μάρτυρος, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, Μανουήλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαὴλ μαρτύρων.
30	18 Τρίτ. Λεοντίου μάρτυρος.
ΙΟΥΛΙΟΣ	
1	19 Τετ. Ἰούδα τοῦ ἀποστόλου.
2	20 Πέμ. Μεθοδίου ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Πατάρων.
3	21 Παρ. Ἰουλιανῷ μάρτυρος τοῦ Ταρσεως.
4	22 Σάβ. Εὐσεβίου ἱερομάρτυρος.
† 5	23 Κυρ. Ἀγριππίνης μάρτυρος. Νέα σελήνη ὥρ. 5 λ. 47 μ. μ.
† 6	24 Δευτ. τὰ γενέθλια τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἀργία.
7	25 Τρίτ. Φεβρωνίας ὁσιομάρτυρος.
8	26 Τετ. Δαβὶδ τοῦ ὁσίου τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ.
9	27 Πέμ. Σαμψῶν ὁσίου τοῦ Ξενοδόχου.
10	28 Παρ. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψ. Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναργύρων
† 11	29 Σάβ. Πέτρου καὶ Παύλου τῶν κορυφαίων ἀποστόλων. Ἀργία καὶ ἰγθύος κατάλυσις.
12	30 Κυρ. Ἡ σύναξις τῶν 12 Ἀποστόλων. Ἀργία.

ΙΟΥΛΙΟΣ

*Έχων ημέρας*31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 14 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 10.
Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα.

Ν.	Π.
† 13	1 Δευτ. Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ τῶν Ἀναργύρων. Ἀργία. Σελήνης πρῶτον τέταρ. ὥρ. 6. λ. 1. π. μ.
14	2 Τρίτ. Ἡ ἐν Βλαχέρναις κατάθεσις τῆς ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου.
15	3 Τετ. Ἰακίνθου μάρτ. καὶ Ἀνατολίου ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως.
16	4 Πέμ. Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.
17	5 Παρ. Ἀθινασίου τοῦ ἐν Ἀθῶ, Λαμπάδου θυματοουργῶν
18	6 Σάβ. Σισώη τοῦ μεγάλου.
† 19	7 Κυρ. Θωμᾶ τοῦ ἐν Μαλαῶ, Κυριακῆς τῆς μεγαλομάρτυρος.
20	8 Δευτ. Προκοπίου μεγαλομάρτυρος. Πανσέληνος ὥρ. 4. λ. 19 μ. μ.
21	9 Τρίτ. Παγκρατίου ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Ταυρομενίας.
22	10 Τετ. τῶν ἐν Νικοπόλει 45 μαρτύρων.
23	11 Πέμ. Εὐφημίας τῆς μεγαλομάρτυρος.
24	12 Παρ. Πρόκλου καὶ Ἰλαρίου τῶν μαρτύρων
25	13 Σάβ. Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καὶ Στεφάνου τοῦ Σαβαΐτου.
† 26	14 Κυρ. Ἀκύλα τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἰωσήφ Θεσσαλονίκης.
27	15 Δευτ. Κηρύκου καὶ Ἰουλιτῆς τῶν μαρτύρων. Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 11. λ. 12 μ. μ.
28	16 Τρίτ. Ἀθηνόγενους ἱερομάρτυρος.
29	17 Τετ. Μαρίας τῆς Μεγαλομάρτυρος
30	18 Πέμ. Αἰμιλιανοῦ τοῦ μεγαλομάρτυρος.
31	19 Παρ. Μακρινῆς ἀδελφῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ Δίου τῶν ὁσίων.
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	
† 1	20 Σάβ. Τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου. Ἀργία.
† 2	21 Κυρ. Συμεῶν τοῦ διὰ Χριστὸν Σαλοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ συνακκτηοῦ.
3	22 Δευτ. Μαρίας τῆς Μαгдаληνῆς τῆς Μυροφόρου. Νέα Σελήνη ὥρ. 2. λ. 8 π. μ.
4	23 Τρίτ. Φωκᾶ ἱερομάρτυρος καὶ Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου.
5	24 Τετ. Χριστίνης τῆς μεγαλομάρτυρος.
6	25 Πέμ. Ἡ κοίμησις τῆς ἁγ. Ἀννης μητρὸς τῆς Θεοτόκου.
7	26 Παρ. Ἐρμούλου ἱερομ. καὶ Παρασκευῆς ὁσιομάρτυρος.
† 8	27 Σάβ. Παντελεήμονος τοῦ μεγάλου καὶ Ἰκματικοῦ. Ἀργία.
† 9	28 Κυρ. Προχόρου, Νικάρονος, Παρμενᾶ, ἀποστόλων.
10	29 Δευτ. Καλλινίκου καὶ Θεοδότῆς τῶν μαρτύρων.
11	30 Τρίτ. Σύλλε, Σίλωνανῷ, Κρήσκεντος, ἐκ τῶν 70 ἀποστόλων. Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρ. 11 λ. 40 π. μ.
12	31 Τετ. Εὐδοκίου δικαίου καὶ προσέορτια τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 13 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 11.

Ὁ ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον.

Ν.	Π.
13	1 Πέμ. Ἡ πρόδοσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν 7 παιδῶν τῶν Μακαθάρων, Σολομονῆς καὶ Ἐλεαζάρου.
14	2 Παρ. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων Στεφάνου πρωτομάρτυρος.
15	3 Σαβ. Ἰσαακίου, Δαλιμάτου καὶ Φαύστου τῶν ὁσίων.
† 16	4 Κυρ. Τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἐπτὰ ἁγίων παιδῶν.
17	5 Δευτ. Εὐσυγνίου μάρτυρος.
† 18	6 Τρίτ. Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀργία καὶ ἰχθύος κατάλυσις.
19	7 Τετ. Δομετίου ἱερομάρτυρος. Πανσέληνος ὥρ. 10. λ. 55 μ. μ.
20	8 Πέμ. Αἰμιλιανοῦ τοῦ ὁμολογητοῦ, ἐπισκόπου Κυζίκου.
21	9 Παρ. Μαθθία τοῦ ἀποστόλου.
22	10 Σάβ. Λαυρεντίου μάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου.
† 23	11 Κυρ. Εὐπλου τοῦ δικηνοῦ καὶ μάρτυρος.
24	12 Δευτ. Φωτίου καὶ Ἀνικίτου τῶν μαρτύρων.
25	13 Τρίτ. Μαξίμου ὁμολογ. καὶ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως. Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 4. λ. 12 π. μ.
26	14 Τετ. Μιχαίου τοῦ προφήτου.
† 27	15 Πέμ. Ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Ἀργία.
28	16 Παρ. Ἡ ἀνακομιδὴ τῆς εἰκόνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ Διομηδῆδος μάρτυρος.
29	17 Σάβ. Μύρωνος μάρτυρος.
† 30	18 Κυρ. Φλώρου καὶ Λαύρου τῶν μαρτύρων.
31	19 Δευτ. Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 2593 μαρτύρων. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
1	20 Τρίτ. Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.
2	21 Τετ. Θαδαίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Βάσσης μάρτυρος. Νέα Σελήνη ὥρ. 1. λ. 4 π. μ.
3	22 Πέμ. Ἀγαθονίου μάρτυρος.
4	23 Παρ. Λούπου μάρτυρος καὶ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῆς Θεοτόκου.
5	24 Σάβ. Εὐτυγοῦς ἱερομάρτυρος μαθητοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
† 6	25 Κυρ. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ λειψάνου Βερβολομαίου τοῦ ἀποστόλου.
7	26 Δευτ. Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας μαρτύρων.
8	27 Τρίτ. Ποιμένας τοῦ ὁσίου.
9	28 Τετ. Μωϋσέως τοῦ Αἰθίοπος.
† 10	29 Πέμ. Ἡ ἀποτομὴ τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Ἀργία καὶ νηστεία. Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρ. 6 λ. 0 μ. μ.
11	30 Παρ. Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύλου τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
12	31 Σάβ. Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ζώνης τῆς Θεοτόκου.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 12 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 12.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ζυγόν.

Ν.	Π.
† 13	1 Κυρ. Ἡ σύναξις τῆς Θεοτόκου καὶ μνήμη Συμεῶν τοῦ Στυλίου, καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.
14	2 Δευτ. Μάμαντος μάρτυρος καὶ Ἰωάννου Νηστευτοῦ.
15	3 Τρίτ. Ἀνθίου ἱερομάρτυρος καὶ Θεοκτίστου τοῦ ὁσίου.
16	4 Τετ. Βαβύλα ἱερομάρτυρος καὶ Μωϋσέως τοῦ προφήτου.
17	5 Πέμ. Ζαχαρίου τοῦ προφήτου πατρὸς τοῦ Προδρόμου. Πανσέληνος ὥρ. 11. λ. 40 μ. μ.
18	6 Παρ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ θαύματος Μιχαὴλ τοῦ ἀρχιστρατήγου.
19	7 Σάβ. Προεόρτια τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ Σώζοντος μάρτ.
† 20	8 Κυρ. Τὰ γενέθλια τῆς Θεοτόκου. Ἀργία καὶ ἰχθύος κατάλυσις.
21	9 Δευτ. Ἰωακείμ καὶ Ἄννης, καὶ Σεβηριανοῦ τῶν μαρτύρων.
22	10 Τρίτ. Μητροδώρας, Μητροδώρας καὶ Νυμφοδώρας τῶν μαρτύρων.
23	11 Τετ. Θεοδώρας τῆς ὁσίας. Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρ. 2. λ. 40 π. μ.
24	12 Πέμ. Αὐτονόμου ἱερομάρτυρος, καὶ ἀπόδοσις τῶν γενεθλίων τῆς Θεοτόκου.
25	13 Παρ. Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ Κορνηλίου τοῦ ἑκατοντάρχου.
† 26	14 Σάβ. Ἡ ὕψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ἀργία καὶ νηστεία.
† 27	15 Κυρ. Νικήτα μάρτυρος.
28	16 Δευτ. Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος.
29	17 Τρίτ. Σοφίας μάρτυρος καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων.
30	18 Τετ. Εὐμένιου τοῦ θαυματουργοῦ ἐπισκόπου Γερτύνης. ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
1	19 Πέμ. Τροφίμου, Σαββατίου καὶ Δορυμέδοντος μαρτύρων.
2	20 Παρ. Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρος συμβίας καὶ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν. Νέα Σελήνη ὥρ. 7. λ. 20 μ. μ.
3	21 Σάβ. Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἰωῆ τοῦ προφήτου.
† 4	22 Κυρ. Φωκᾶ ἱερομάρτυρος.
5	23 Δευτ. Ἡ σύλληψις τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου.
6	24 Τρίτ. Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος.
7	25 Τετ. Εὐφροσύνης τῆς ὁσίας.
† 8	26 Πέμ. Ἡ μετάστασις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀργία.
9	27 Παρ. Καλλιστράτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 49 μαρτύρων. Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρ. 5. λ. 4 π. μ.
10	28 Σάβ. Χαρίτωνος ὁμολογητοῦ καὶ Βαροῦχ τοῦ προφήτου.
† 11	29 Κυρ. Κυριακοῦ τοῦ ἀναχωρητοῦ.
12	30 Δευτ. Γρηγορίου Ἐπισκόπου Μεγάλου Ἀρμενίας.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 11 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 13.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Σκορπιόν.

Ν.	Π.	
13	1	Τρίτ. Ἀνανίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ.
14	2	Τετ. Κυπριανοῦ ἱερομάρτυρος καὶ Ἰουστίνης τῆς παρθένου.
15	3	Πέμ. Διονυσίου ἱερομάρτυρος Ἀρειοπαγίτου.
16	4	Παρ. Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.
Πανσέληνος, ὥρ. 6 λ. 6 μ. μ.		
17	5	Σάβ. Χαριτίνης μάρτυρος.
†	6	Κυρ. Θωμᾶ τοῦ Ἀποστόλου
19	7	Δευτ. Σεργίου καὶ Βίκχου τῶν μαρτύρων.
20	8	Τρίτ. Πελαγίας τῆς ὁσίας.
21	9	Τετ. Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἀνδρονίκου ὁσίου.
22	10	Πέμ. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας τῶν ἀδελφῶν μαρτύρων.
23	11	Παρ. Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου καὶ Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ.
Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 6 λ. 29 π. μ.		
24	12	Σάβ. Πρόβου, Ἰαράχου τῶν μαρτύρων.
†	13	Κυρ. Κάρπου, Παύλου, Ἀγαθοδώρου, Ἀγαθονίκης τῶν μαρτύρων
26	14	Δευτ. Ναζαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτ. καὶ Κοσμᾶ τοῦ ποιητοῦ
27	15	Γρίτ. Λουκιανοῦ μάρτυρος.
28	16	Τετ. Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου μάρτυρος.
29	17	Πέμ. Ὠσηῆ τοῦ προφήτου καὶ Ἀνδρέου ὁσιομάρτυρος.
30	18	Παρ. Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
31	19	Σάβ. Ἰωὴλ τοῦ προφήτου καὶ Οὐαρίου μάρτυρος.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Νέα Σελήνη ὥρ. 1 λ. 46 μ. μ.

†	1	20	Κυρ. Ἀρτεμίου μάρτυρος, Γερασίμου τοῦ ὁσίου καὶ τῆς ὁσίας Ματρώνης τῆς Χριστοπόλεως.
	2	21	Δευτ. Ἰλαρίωνος μεγάλου καὶ Σωκράτους πρεσβυτέρου.
	3	22	Τρίτ. Ἀδελφίου θαυματουργοῦ, τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 πιδῶν
	4	23	Τετ. Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου καὶ Ἀποστόλου.
	5	24	Πέμ. Ἀρέθα μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
	6	25	Παρ. Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν Νοταρίων.
†	7	26	Σάβ. Δημητρίου τοῦ μεγαλομάρτυρος. Ἀργία
†	8	27	Κυρ. Νέστορος μάρτυρος.
Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρ. 5 λ. 17 μ. μ			
	9	28	Δευτ. Τερεντίου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
	10	29	Τρίτ. Ἀναστασίας Ῥωμαίας τῆς ὁσιομάρτυρος.
	11	30	Τετ. Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῶν ἀδελφῶν μαρτύρων.
	12	31	Πέμ. Στάχως καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀποστόλ. καὶ Ἐπιμάχου μάρτυρος.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 10 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 14.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότῃν.

Ν.	Π.		
13	1	Παρ. Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν θαυματουργῶν Ἀναργύρων.	
14	2	Σάβ. Ἀκινδύνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.	
†	15	3	Κυρ. Ἀκεψιμᾶ μάρτυρος, κατάθεσις τοῦ λειψάνου Γεωργίου τοῦ μεγαλομάρτυρος.
Πανσέληνος ὥρ. 7 λ. 50 μ. μ.			
16	4	Δευτ. Ἰωαννίку μεγαλομάρτυρος, Νικάνδρου, Ἐρμαίου ἱερομάρτ.	
17	5	Γρίτ. Γαλακτιῶνος καὶ Ἐπιστήμης τῶν μαρτύρων.	
18	6	Τετ. Πύλου τοῦ ὁμολογητοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.	
19	7	Πέμ. Ἰωὴν ἐν Μελιτινῇ 33 μαρτύρων, Λαζάρου τοῦ θαυματουργοῦ.	
†	20	8	Παρ. Ἡ σύναξις Μιχαὴλ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τῶν Ἀτωμάτων Δυνάμεων. Ἀργία.
21	9	Σάβ. Ὀνησιφόρου, Πορφυρίου μαρτύρων καὶ Ματρῶνας ὁσίας.	
†	22	10	Κυρ. Ὀυμπᾶ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ὁρέστου μάρτυρος.
Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 2 λ. 88 π. μ.			
23	11	Δευτ. Μιχαῆ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου μαρτύρων.	
24	12	Τρίτ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος καὶ Νείλου τοῦ ὁσίου.	
†	21	13	Τετ. Ἰωάννου τοῦ Χριστοφόρου ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως. Ἀργία.
†	22	14	Πέμ. Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου. Ἀργία καὶ ἰχθύος κατάλυσις.
	27	15	Παρ. Γουρία, Σαμουῆ καὶ Ἀβίδου μαρτύρων.
	28	16	Σάβ. Ματθαίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ.
†	29	17	Κυρ. Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας.
30	18	Δευτ. Πάτωνος καὶ Ῥωμανοῦ τῶν μαρτύρων	

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Νέα Σελήνη, ὥρ. 6 λ. 44 π. μ.

	1	19	Τρίτ. Ἀβδίου τοῦ προφήτου καὶ Καρλάμ μάρτυρος.
	2	20	Τετ. Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου καὶ Πρόκλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
†	3	21	Πέμ. Ἰὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Ἀργία.
	4	22	Παρ. Φιλήμονος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀποστόλων καὶ Κιλικίας μάρτυρ.
	5	23	Σάβ. Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Ἀκραγαντίνων καὶ Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου
†	6	24	Κυρ. Κλήμεντος πάπα Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας.
†	7	25	Δευτ. Λικατερίνης μεγαλομάρτ. καὶ Μερκουρίου μάρτυρος. Ἀργία.
Σελήνης πρῶτον τέταρ. ὥρ. 10 λ. 7 π. μ.			
	8	26	Τρίτ. Ἀλυπίου καὶ Νικάνος τῶν ὁσίων, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγόνος.
	9	27	Τετ. Ἰακώβου Πέρσου μεγαλομάρτυρος
	10	28	Πέμ. Στεφάνου τοῦ Νέου καὶ Βιργινάρχου μάρτυρος.
	11	29	Παρ. Παραμόνου καὶ Φιλουμένου τῶν μαρτύρων.
†	12	30	Σάβ. Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου. Ἀργία.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχὼν ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 9 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 15.
Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Αἰγόκερω.

N.	π.	Text
† 13	1	Κυρ. Ναοὺμ τοῦ προφήτου.
14	2	Δευτ. Ἀβαχοὺμ τοῦ προφήτου. Πανσέληνος, ὥρ. 4. λ. 44 μ. μ.
15	3	Τρίτ. Σωφρονίου τοῦ προφήτου.
16	4	Τετ. Βαρβάρας τῆς μεγαλομάρτυρος καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.
† 17	5	Πέμ. Σάββα τοῦ θεοφόρου καὶ ἡγιασμένου. Ἀργία.
† 18	6	Παρ. Νικολάου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας. Ἀργία.
19	7	Σάβ. Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων.
† 20	8	Κυρ. Παταπίου τοῦ ὁσίου.
† 21	9	Δευτ. Ἡ σύλληψις τῆς Θεομήτορος Ἄννης. Ἀργία.
22	10	Τρίτ. Μηνᾶ, Ἐρμογένους καὶ Εὐγράφου μαρτύρων. Σελήνης τελευταῖον τέταρ. ὥρ. 0. λ. 38. μ. μ.
23	11	Τετ. Δανιὴλ τοῦ στυλίτου.
† 24	12	Πέμ. Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ. Ἀργία.
25	13	Παρ. Εὐστρατίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
26	14	Σάβ. Θύρσου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
† 27	15	Κυρ. Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
28	16	Δευτ. Ἀγγαίου τοῦ προφήτου καὶ Μαρίνου μάρτυρος.
29	17	Τρίτ. Δανιὴλ τοῦ προφήτου καὶ τῶν τριῶν παιδῶν, Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης, τοῦ ἐκ τῆς νήσου Ζακύνθου.
30	18	Τετ. Σεβαστιανοῦ, Ζωῆς καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς μαρτύρων. Νέα Σελήνη ὥρ. 8, λ. 4 π. μ.
31	19	Πέμ. Βονιφατίου μάρτυρος.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

1	20	Παρ. Προεόρτια τῶν Χριστουγέννων καὶ μνήμη Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.
2	24	Σάβ. Ἰουλιανῆς μάρτυρος.
†	3	22 Κυρ. Ἀναστασίας μάρτυρος τῆς Φαρμακολυτρίας.
4	23	Δευτ. Τῶν ἐν Κρήτῃ 10 μαρτύρων.
5	24	Τρίτ. Παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος.
†	6	25 Τετ. Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀργία τριήμερος καὶ κατάλυσις εἰς πάντα μέγρι τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων. Σελήνης πρῶτον τέταρ. ὥρ. 5. λ. 40 μ. μ.
7	26	Πέμ. Ἡ συναξίς τῆς Θεοτόκου καὶ Εὐθυμίας ἱερομάρτυρος.
8	27	Παρ. Στεφάνου ἀρχιδιακόνου καὶ πρωτομάρτ. Θεοδώρου Γραπτοῦ.
9	28	Σάβ. Τῶν ἐν Νιμουηδεῖα δυσμυρίων μαρτύρων.
†	10	29 Κυρ. Τῶν ἐν Βηθλεὲμ ἀναireθέντων 14 χιλιάδων νηπίων.
1	30	Δευτ. Ἀνυσίας τῆς ὁσιομάρτυρος.
12	31	Τρίτ. Μελάνης τῆς ὁσίας καὶ ἀπόδοσις τῆς εορτῆς τῶν Χριστουγέννων.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΦΕΙΛΕΡΙΚΟΤ

Μήτηρ τῆς Πριγκιπισσῆς Σοφίας

ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΑΥΓΟΥΣΤΗ - ΒΙΚΤΟΡΙΑ

Ἀδελφὴ τῆς Γεργουσίας

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

1891

Ο ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΟΥ «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ»

Οἱ ἀρρώστοι τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ», οἱ πολυπικραμέντοι,
Λέγε πῶς ἕνας ἄγγελος μὲ κατάσπρα φτερά,
Εἰς τὸ ἠήμερι τ' ἄχαρο, τὸ πορευμένο ἔμπαιρει
Φῶς ἔς τὸ σκοτάδι ἀπλόροντας, ἐλπίδα καὶ χαρά.

Μὲ οὐράριο βλέμμα, ἐσπλαγχνικὸ μετράει κάθε κλιτᾶρι
Καὶ λέγε, ὅπου τὸ χέρι του ἐγγίξῃ καὶ σταθῇ,
Διαλνέτ' ὁ πόρος, σβένεται ἀπ' τ' ἀρρωστο κοινφάρι,
Καὶ τ' ἄγγυτρο τὸ βλέφαρο ἔς ἔτρο γλυκὸ σφαλεῖ.

* *

— «Ποῖος τάχα ἐπέρασε ἀπὸ σιμά μου,
Ποῦ ἀγγελολοκάμωτη εἶχε μορφή;
Ποῦρθε κ' ἐσχόρπισε ἔς τὴ σκοτεινιά μου
Γλυκειά, παράδεισος φεγγοβολή;

Ἦλθε, μοῦ ἔμυρωσε τὸ προσκεφάλι,
Καὶ μέσ' ἔς τὸ στήθος μου τὸ παγερό,
Μία νέαν αἰσθάνθηκα καρδιά νὰ πάλλῃ,
Γλυκὸν ἀγροίκησα ζωῆς παλμό.

Τὸ φῶς, ποῦ ἔσχόρπισε ἔς τὸ πέρασμά του,
Φέγγει ἔς τὴ νύχτα μου τὴ σκοτεινή·
Ἀκόμα ὀσφραίνομαι τὴν εὐωδιά του,
Τὴ μυρωμένη του, γλυκειὰ προή.

Ποῖος εἶνε, πῶφερε, ποῖος τάχα φέρρει
Ἐστ' ἄγγυτρο μάτι μου ἔτρο γλυκό;
Ποῦ ἔς τῆς φτεροῦγαις του, φεύγωρτας, πέρρει
Τοῦ ἀγρίου τοῦ πόρου μου τὸ στεναγμό;

Τὸν εἶδα! . . . ἔστρεψε ἔς ἐμὲ τὸ βλέμμα·
Ζωὴ μοῦ ἔφύσησε μέσ' ἔς τὴν καρδιά. . .
Ἄχ, δὲν εἶν' ὄνειρο, δὲν εἶνε ψέμμα·
Τὸν εἶδα! ἐστάθηκε ἐδῶ σιμά!

Μὲ πόρο ἀγροίκησε τὰ βάσαρά μου,
Τὸ μάτι ἀσήκωσε ἔς τὸν οὐρανό·
Ἴσως ἰδέοιτο γιὰ τὴν ὑγείά μου . . .
Ἄπλωσ' ἐπάνω μου τὸ θεῖο φτερό.

Ἦλθε κ' ἐσίμωσε τ' ἄχαρο στρωμα·
Ἄστραψε γύρω μου ἡ θεία μορφή,
Καὶ τὸ ροδόπλαστο, γλυκὸ του στόμα
«Θάρρος» ἐπρόφερε «κ' ὑπομονή.»

ὦ, ναι! μοῦ ἔμιλησε . . . γύρω ἔς τ' αὐτιά μου
Ἦχοῦν τὰ λόγια του μελωδικά·
Τ' ἀκούω νὰ χύνονται ἔς τὰ σωθικά μου
Ἐὰ μὴ ξαράσαι, ἔὰ μὴ δροσιά.

Κι' ὅταν τὸ χεῖλο του μοῦ λέγῃ «θάρος»,
 Λέξι, ποῦ μέσα της κρύβει ζωή·
 Ἄπὸ τὸ πλάγι μου μακραίνει ὁ χάρος,
 Κ' ἀγρυπνὸς στέκεται κι' ἀκαρτερεῖ.

Ἔ, ναι! μοῦ μίλησε . . . ἦλθε, τὸν εἶδα!
 Τὸ οὐράνιο βλέμμα του, κάθε ποῦ ἰδῶ,
 Μέσα 'ς τὴ νύχτα μου χαράζ' ἢ ἐλπίδα,
 Λογιάζω, αἰσθάνομαι πῶς ξαναζῶ!

Ποιὸς τάχα ἐπέρασε ἀπὸ σιμά μου,
 Ποῦ ἀγγελοκάμωτη εἶχε μορφή;
 Ποῦρθε κ' ἐσκόρπισε 'ς τὴ σκοτεινιά μου
 Γλυκεῖα παράδεισος φεγγαβολή; * »

Ἐσὺ 'σαι ἐκεῖνος ὁ ἀγγελος, Κυρὰ χαριτωμένη·
 Δόξα, στολίδι ἀτίμητο τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ·
 Ἐσὺ 'σαι ἐκεῖνος ὁ ἀγγελος, Γυναῖκα εὐλογημένη,
 Ἄγρυπνη μάρα, ἀκούραστη τ' ἀρρώστων, τ' ὄρφανῶν.

Χαράστορε, ποῦ τὴ ζωὴ 'ς τὸν ἴσχιό Σου ἀνακτήσῃ·
 Δὲ θά φοβᾶται θάνατο ἐμπρὸς του πὰ ρὰ ἰδῆ.
 Τὸ μυρωμένο χνῶτο Σου καινούριο θά φύσησῃ,
 Οὐράνιο πνεῦμα, ἀθάνατη 'ς τὰ στήθια του προῆ.

Κι' ἀρίσως 'ς τὴ φιλόφρονη, τὴ σπλαχνικὴ Σου πάλῃ
 Μὲ τῆς ζωῆς τὸν ἄσπλαγχο, ἐπίβουλο ἐχθρό,
 Ὅμπρὸς εἰς μίαν ἀνώτερη, μία δύναμι μεγάλη
 Νὰ ρικηθῆ τὸ χεῖρι Σου 'ψηλάθε εἶνε γραφτό.

Χαράστον, ποῦ 'ς τὸν ἴσχιό Σου τὰ μάτια του σφαλισῃ
 Κι' ὀποῦ γευθῆ 'ς τὸ δάκρυ Σου τὸ δαίμνο τοῦ Χριστοῦ.
 Χαρὰ 'ς ἐκείνη τὴν ψυχῆ, ποῦ πρὶν τὴ γῆρ ἀφίση,
 Ξανοίξῃ μέσ' τὰ μάτια Σου τὸ δρόμο τ' οὐρανοῦ!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΡΤΥΩΚΗΣ

* Ὁ ἀναγνώστης εὐκόλως θ' ἀναγνωρίσῃ ἐν τῷ προστάτῃ ἀγγέλῳ τοῦ ἐν τῷ «Εὐαγγελισμῶ» νοσηλευομένου, τὴν σεπτὴν καὶ φιλόφρονα βασίλισσαν τῶν Ἑλλήνων.

ΦΩΤΕΙΝΗ ΓΕΝΝΑΙΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Εἰς τὴν Κέρκυρα,

Τ' ὠραῖο νησί ποῦ ξέμακρα
 Μὲ τὴ χαρὰ τοῦ ἀνθρώπου
 Χίλια μᾶς στέλνει ἀρώματα
 Ἐστῆς αὔρας τὴν πνοή,

καθὼς τὸ ψάλλει ὁ ποιητής, εἶδε τὸ φῶς τὸ 1811 ἢ τὴν 27 τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ πρὸ μικροῦ θύσαντος ἔτους μεθ' ὄλων τῶν τιμῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας κηδευθεῖσα πρεσβυτικῆ γυνή, τὸ γῆρας τῆς ὁποίας ἠκτινοβόλει λαμπρότερον τῆς θαλερωτέρας νεότητος, ὁ δὲ μακρὸς βίος ἀρέπεμπερ ἐνώδιον γλυκυτέραν τῶν ρόδων τοῦ Ἀπριλίου, διότι τὸ γῆρας τῆς ἦτον ἐπιστέγασμα βίου πλήρους περιπετειῶν καὶ κινδύνων, μεγάλου ἠρωϊσμοῦ καὶ ἀθανάτου κλέους. Θυγάτηρ τοῦ Φώτου Τζαβέλλα, ἐκείνου, ὃν ἡ Μόσχῳ, ἢ ἠρωϊκῆ Σουλῶτις, προσέφερον εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος διὰ τῆς ἀξιομνημονεύτου ἐκείνης φράσεώς της: «Τὸ παιδί μου εἶνε παιδί τοῦ Σουλίου καὶ ἀρτὶ ρὰ χαθῆ τὸ Σουλὶ ἄς χαθῆ τὸ παιδί μου», ἐγεννήθη τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἀπέθανε δηλητηριασθεὶς ὁ πατὴρ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, πρὸς ὃν εἶχε δώσει αὐτὸν ὄμηρον ὁ πατὴρ του Λάμπρος

Τζαβέλλα, προτιμήσας τὰ θυσιάσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ χάριν τῆς πατριδος. Ὁ βίος της συνδέεται πρὸς τὰ ἡρωϊκώτερα κατορθώματα, τὰ ὁποῖα ἠγλάησαν τὴν περίδοξον τοῦ Σουλίου ἱστορίαν. Κορασις μικρὰ ἔτι παρευρέθη εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ τοὺς σκληροτάτους ἐκείνους πολέμους, ὑφισταμένη τὰς φρικτὰς ταλαιπωρίας καὶ στερήσεις ἀπεγνωσμένου ἀγῶτος, ὃν τὸ Σοῦλι διεξήγε καθ' ὅλης τῆς Ἀρβαριτιᾶς ὑπὲρ ἐλευθερίας. Ἐπειτα πάλιν, ὅταν τὸ Σοῦλι ἔπεσε καὶ οἱ ἀκατάβλητοι Σουλιῶται ἀπῆλθον συνθηκολογήσαντες μὲ ὄλην τὴν τιμὴν τῶν ὀπλων τῶν, ἀκολουθοῦσα τὴν οικογένειάν της, μετέβη μετὰ τῶν ἀδελφῶν της Κίτσου Τζαβέλλα, τοῦ ἥρωος τῆς Κλεισόδης, τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Μπακατσέλλου εἰς τὴν μαχομένην Ἑλλάδα, καὶ ὑπέστη ὅλας τὰς φρικτὰς περιπετείας τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου, καὶ οὕτω διελθοῦσα ὄλην τὴν νεότητά της ἐν μέσῳ ἀγῶνων καὶ διωγμῶν, κατέφυγε τὸ 1827 εἰς Ναύπλιον, ἔνθα ἐκεῖ μετὰ ἐν ἔτος ἡ λεβερτιὰ τῆς Ρούμελης ἠρώθη μὲ τὴν δόξαν τοῦ Μωρηᾶ.

^{* *}
Ἡ **Φωτεινὴ Κολοκοτρώνη** δὲν εἶχεν ἐν τῇ νεότητι της τὸ ἐκθαμβοῦν τοὺς θρητοὺς κάλλος, ἀλλ' οὔτε τοὺς ἀνόστους καὶ ἐπιτεθηδευμένους τρόπους καὶ τὴν φιλαρέσκειαν τῶν μεταγενεστέρων Ἑλλησίδων. Ἡ πρώτη της νεότης δὲν διέφρυνεν ἐν ἀμεριμνησίᾳ καὶ χλιδῇ. Παιδίσκη αἰμάτωσε τοὺς γυμνοὺς της πόδας ἐπὶ τῶν ἀπροσίτων βράχων, κομίζουσα πολεμοφόδια εἰς τοὺς μαχητάς, ἐνῶ ἡ ψυχὴ της ἐνεπνέετο ὑπὸ τοῦ ἀγίου ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις ἐξίσου διέφλεγε καὶ ἐπλήρου τὰ στήθη τῆς ἡρώιδος μητρὸς καὶ ἡρωϊκώτερας μάμμης της. Αἱ Ἑλλησίδες τῆς μεγάλης ἐκείνης γενεᾶς ἀρέπνεον εὐφροσύνῳ τὴν ὁσμὴν τῆς πυρίτιδος, ἣτις ἦτο τότε διακεχυμένη εἰς τὸν ἀέρα. Τότε καὶ διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ διὰ τὰς γυναῖκας Ἑλλὰς δὲν ἐκαλεῖτο ἀπλῶς τὸ χῶμα, τὸ ὁποῖον ἐπάτουρ οἱ πόδες τῶν, ἀλλὰ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἔφερον παρτοῦ, εἰς τὴν διάραιάν τῶν, εἰς τὴν καρδίαν τῶν, εἰς τὰς φλέβας τῶν.

Ὁ Φῶτος, ὁ πατὴρ της, ἠγοῦμενος τῶν Σουλιωτικῶν λειψάνων, μετέβη διὰ Πάργας εἰς Κέρκυραν. Ὁλίγον χρόνον μετὰ τὸν ἐν Κερκύρᾳ θάνατον τοῦ πατρὸς της, τὸν ὁποῖον ἐφαρμάκωσεν ὀϊδιος ὁ Ἀλῆς, ὁ τύραννος τῆς Ἠπείρου μετεκάλεσε τὴν οικογένειάν του εἰς Ἰωάννινα διὰ τὰ ἐξευμενίσῃ τοὺς Σουλιώτας, διώρισε δὲ τὸν μεγαλήτερον ἀδελφόν της Καπετάνιον τῶν Χασίων. Κατὰ τὴν Ἐπαράστασιν οἱ Τζαβελλοῖ μετ' ἄλλων Σουλιωτῶν μετέβησαν εἰς τὸ Σοῦλι

καὶ ὑψώσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας· δὲν ἀνεχώρησαν δ' ἐκεῖθεν εἰμὴ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Πέτα, παραδοθέντος τοῦ φρουρίου εἰς τοὺς Ὁθωμανοὺς δι' ἔλλειψιν τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἡ **Φωτεινὴ**, ἡ ὑπερήφανος Σουλιώτισσα, ἡ τόσον ἀγερώχως πολλὰκις ἀντιμετώπισασα τὸν ἰσχυρὸν τῆς πατριδος ἐχθρὸν, συνεμερίσθη τὰς τύχας τῆς οικογενείας της καὶ συνεχιδύρευσε παρακολουθοῦσα τοὺς ἀδελφούς της. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ, ἐφυγαδεῖθη ἐκεῖθεν μετὰ τῆς μητρὸς της εἰς τὸν Κάλαμον, ὅπου κατέφυγον τὰ γυναικόπαιδα τῶν Μεσολογγιτῶν, ὑφιστάμενα μυρίας στερήσεις καὶ περιφρονήσεις ἐκ μέρους τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν.

Οὕτω μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου ὠδηγήθη εἰς Ναύπλιον. Ἐύλκυσε τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἀρχοντος τοῦ Μωρηᾶ, ὅστις αὐτὴν μεταξὺ τόσων ἐθεώρησεν ἀξίαν τὰ γενεῶν Κολοκοτρῶνας, τὰ θηλάση διὰ τοῦ ἀθανάτου αἵματος, ὅπερ ἔσφιζεν εἰς τὰς φλέβας της, νέου ἥρωας, νέου γίγαντας ὡς ἐκεῖνον. Ὁ Γερο-Κολοκοτρῶνης ἐξέλεξε τὴν δεκαεπταετίδα τοῦ Τζαβέλλα θυγατέρα νύμφην διὰ τὸν υἱὸν του Γερραῖον, τὴν χαρὰν δὲ τοῦ γάμου της ἔστειψε ταυτοχρόνως ἡ χαρὰ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Ὡς σύζυγος τοῦ Γερραίου ὑπέμειρε μετὰ θαυμασίας καρτερίας τὰς καταδιώξεις καὶ τὴν φυλάκισιν τοῦ μεγάλου πενθεροῦ της, μετὰ γενναιοφυχίας δ' εἶδε τὴν ἀπόλειαν τῶν ἡρωικῶν Συγγενῶν της.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁθωμανοῦ ἡ Φωτεινὴ Κολοκοτρῶνη ἐγένετο Κυρία τῆς Τιμῆς τῆς Βασιλισσῆς Ἀμαλίας, περιβληθεῖσα οὕτω ἐν τῇ ἑλληνικῇ πρωτενοῦσῃ ὑπατον ἀξίωμα, διατηρήσασα δὲ πάντοτε τὸ γόητρον τοῦ μεγάλου οἴκου της.

Μὲ τὸν θάνατον τῆς **Φωτεινῆς Κολοκοτρῶνης** ἐξέλιπεν ἐν ἀπὸ τὰ ὑστατα ὑπολειφθέντα λείψανα τοῦ κύκλου τῶν μεγάλων καὶ ἡρωϊδῶν γυναικῶν, ἐν τῷ βίῳ τῶν ὁποίων ἐγκλείεται πλήρης ἡ λάμψις τοῦ παρελθόντος, συνδέεται δ' ἀρρήτως ὁ δεσμὸς τῶν λαμπροτέρων ἀγαμνήσεωρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Περὶ τὸ ἐνδοξον φέρετρον τοῦ τελευταίου γόνου τῆς δοξασίας τὸν θάνατον γενεᾶς, ἡ Βασιλεία καὶ ἡ πολιτεία ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους κατέθηκαν τὸν ἀληθέστερον στέφανον τῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ, ὁ δὲ Δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ἐξαιρετικῶς ἐννοηθεὶς ὑπὸ τοῦ Οὐρανοῦ, μετ' ἐθνικῆς κυχῆσεως παρέδωκε εἰς τὴν γῆν τὸ λείψανον τῆς ὑστάτης ἀντιπροσώπου τῆς ἡρωϊκῆς γενεᾶς τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ ἀγῶτος.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Α΄.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ

ατά τῆς γνώμης τοῦ κ. Ἐμ. Ροΐδου, ἰσχυριζομένου κάπου ὅτι, ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν, ἡ πατρίς ἡμῶν ὁμοιάζει ὁμαλωτάτην πεδιάδα, ἐφ' ἧς οὔτε ὄρη φαίνονται, οὔτε λόφοι, οὐδ' ἐξοχὴ οἰαδῆποτε, ἔχω ν' ἀντιτάξω δεκάδα τοῦλάχιστον συγχρόνων λογογράφων καὶ ποιητῶν, οἵ-

τινες, ἂν κατὰ τὰς συστηματικὰς γνώσεις δὲν ὑπερέχουσι πολὺ τοῦ ἀναγινώσκοντος αὐτοῦ κοινοῦ, κατὰ τὴν καλαισθησίαν ὁμῶς καὶ τὴν νοημοσύνην ἴστανται πολὺ, πάρα πολὺ ὑψηλότερον. Δὲν θὰ ἐδυσκολευόμην νὰ παραδεχθῶ ὅτι οἰοσδῆποτε τῶν ἀναγνώστων τοῦ κ. Ροΐδου, ἂν εἶχε τὸ θάρρος νὰ διημερεύσῃ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐν τῷ κοινορτῷ τῶν παλαιῶν βιβλίων, θὰ ἐδύνατο νὰ συναρμολογήσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς Παπίσσης Ἰωάννας· ἀλλ' ἄμοιρος πάσης φιλοκαλίας καὶ κρίσεως θὰ μοὶ ἐφάνετο ὁ ἰσχυριζόμενος ὅτι ὁ τυχὼν αὐτὸς ἀναγνώστης, ἢ οἰοσδῆποτε ἄλλος, θὰ ἐδύνατο νὰ τὴν γράψῃ καὶ νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ κατόπι μετὰ τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον σπινθηροβολεῖ ἀπὸ τῶν σελίδων τοῦ νεανικοῦ καὶ ἀτελοῦς ἐκείνου ἔργου.

Πᾶς ὁ μετ' αἰσθήματος ἐπιεικοῦς δικαιοσύνης θέλων νὰ κρίνῃ τὴν καθ' ἡμᾶς φιλολογικὴν παραγωγὴν, ὀφείλει τῷ ὄντι τοὺς ὀλίγους ἐκείνους ἐργάτας τῶν γραμμάτων, περὶ ὧν ἔλεγον ἀνωτέρω, νὰ ἐξαίρεσῃ

τοῦ γενικοῦ ἀναθέματος, τὸ ὁποῖον καὶ ἄκων θὰ προσφέρῃ ἐναντίον ὅλης τῆς ἀπειροπληθοῦς, τῆς ὁλοῦν ἀξίωσης τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἀνάδειαν καὶ τὴν νοθείαν φάλαγγος τῶν λοιπῶν λογογράφων καὶ ποιητῶν,—μὴ ἔχοντων κατ' ἐμὲ ἄλλον λόγον ὑπάρξεως, εἰμὴ τὸ νὰ δικαιολογῶσι τὴν γνώμην τοῦ ειπόντος ὅτι ἡ καταλληλοτέρα χρῆσις, τὴν ὁποίαν θὰ ἔκαμνον μερικοὶ τῆς μελάνης των, θὰ ἦτο ἐὰν ἔχριον δι' αὐτῆς τὰ ὑποδήματά των. Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη, ἄνευ ἄλλων ἐπαίνων ἐκτὸς τῆς ἀπλῆς ἀναγραφῆς τοῦ ὀνόματός των, θὰ ἦτο ἀρκούσα ἱκανοποίησις διὰ τοὺς εὐσυνειδήτους αὐτοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες φαντάζομαι μεθ' ὁποίας ἀγωνίας καὶ ἀπογοητεύσεως θὰ εἶδον πολλακίς ἑαυτοὺς συγχεομένους εἰς τὰς ὠνίους κριτικὰς τοῦ τύπου μετ' ἀγυρτῶν, ὑπολαμβανόμενοι συναδέλφοι παρὰ τῷ ἀφωτύστῳ κοινῷ, παντὸς μικρονοῦ, ἔχοντος τὸ θράσος νὰ ἐπιχειρῇ πράγματα ἀνώτερα τῶν δυνάμεών του καὶ ἱκανοῦ νὰ ἐκδίδῃ ποιήματα ὄχι ἄνευ ποιήσεως—διότι αὐτὸ κατήντησε μικρὸν ἀμάρτημα,—ἀλλ' ἄνευ κοινοῦ ἀπλούστατα νοῦ.

Ἐκ τοῦ ἐξωφύλλου τῆς πρώτης μου Γαλλικῆς Χρηστομαθείας ἔμαθον κατὰ πρότον τὸ ῥητὸν «Fais ce que dois, adieu que pourra» τὸ ὁποῖον μοῦ ἤρεσε τόσον, ὥστε παιδιόθεν τὸ ἔχω ὡς ὑπογραμμὸν τῆς ζωῆς μου. Τοῦτο ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ἐνθυμηθῶσιν ὅσοι θὰ σπεύσωσι νὰ με κατηγορήσωσι ἐπὶ ματαιοπονίᾳ ἢ τόλμῃ, ἐπιχειροῦντα σήμερον νὰ ἰχνογραφήσω τὰς φιλολογικὰς μορφὰς τῶν ὀλίγων παρ' ἡμῖν ἐκλεκτῶν, ὅσους ἐγὼ ἐκλέγω, καὶ ἐκ τῶν δέκα ἐκείνους μόνον, οἵτινες ἀπεπεράτωσαν ἢ προὔχρησαν ἤδη ἐν τῷ σταδίῳ των ἐπαρκῶς, ἀποτελέσαντες ἰδίως καὶ συγκεκριμένας ὁπωσοῦν φυσιογνωμίας. Ἡ σειρά τῶν ἄρθρων τούτων θ' ἀπαρτίσῃ ἓνα τόμον, τὸν ὁποῖον δὲν διστάζω νὰ ἐκδώσω, διότι νομίζω ὅτι θὰ ἔχῃ τὴν θέσιν του παρ' ἡμῖν, εὐρισκομένοις ἐν παρατεταμένῃ ὀλιγῇ ἐκλείψει κοιτικῆς, οὐχὶ διὰ τὴν παντελῆ ἀπουσίαν πάσης κρίσεως, ἀλλὰ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀνεξαρτησίας χαρακτῆρος καὶ ἀγνοῦ ἔρωτος πρὸς τὸ καλόν—τὰ μόνον προσόντα ἐφ' οἷς δύναμαι ἀνενδοιάστως νὰ καυχῆθῶ. Κρίνω ὁμῶς ἀναγκαῖον νὰ ὁμολογήσω μετὰ συντριβῆς ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπαιτουμένων ἔτι καλλογικῶν γνώσεων, δὲν ἔχω οὐδεμίαν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀξίωσιν τεχνοκρίτου· αἱ δὲ παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας προβάλλω, δὲν εἶναι ἢ ἐντυπώσεις ἀναγνώστου, στηριζομένου ἐπὶ τῆς εἰλικρινείας του πολὺ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῆς κριτικῆς του δεινότητος.

Διὰ νὰ ἦμαι ἀκόμη φιλαληθέστερος ὀφείλω νὰ μὴ ἀποκρύψω καὶ τὸ ὅτι πρὸς ἐκτίμησιν τῶν ἔργων τῆς δημιουργικῆς φιλολογίας ἔχω μέ-

θεδον ὄλως ἰδίαν, πεποιθήσεις τινὰς ἰδιαιτέρας, καθ' ἃς ἐκ τῆς ἀγέλης ἐξήρεσα ὄσους ἐξήρεσα, καὶ ἐκ τῶν ὁποιῶν θὰ κρίνω ὄσους θὰ κρίνω. Οἱ ἀγνοοῦντες λοιπὸν τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον κρατῶ ἐν τῇ ἐκτιμῇσει μου, δὲν θὰ ἔχωσιν ἄδικον ἂν με κατηγορήσωσιν ὅτι πολλοὺς ἠδίκησα, καὶ πρῶτοι οἱ καθ' ἑαυτοὺς ἀδικηθέντες θὰ ρήξωσι τὴν ἐναντίον μου κραυγὴν. Ἐν τούτοις οὐδέποτε θὰ συγκατατεθῶ, ἔστω καὶ πρὸς δικαιολογίαν, νὰ ἐκθέσω συστηματικῶς τὰς καλολογικὰς μου ἀρχὰς, διὰ τὸν λόγον ὅτι εἰς οὐδένα ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ τὰς ἐπιβάλω. Ἡ μόνη μου παρηγορία καὶ ἱκανοποίησις ἐναντίον πάσης τυχὸν μομφῆς θὰ ᾔηνε ἡ ἐνδόμυχος συνκίσθησις τοῦ ὅτι εἶπον ὅ,τι αἰσθάνομαι καὶ ὅ,τι σκέπτομαι μετ' ἀληθείας καὶ, τὸ κυριώτερον, ἄνευ προλήψεων.

* *

Ὁ πρὸ πενταετίας ἐκδούς εἰς ἓνα τόμον τὰ *Πάρεργα* τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Ροῖδου, νέος φοιτητής, «ἀποφασίσας ἀπαξ νὰ κατέλθῃ εἰς ἐκδοτικούς ἀγῶνας» ὡς λόγον τῆς προτιμῆσεώς του ἀναφέρει τὴν ἐκ τῆς παιδικῆς του ἀκόμη ἡλικίας εὐνοίαν, ἣν ἔτρεφεν ἐμπαθῶς πρὸς τὸν συγγραφέα τῆς «Παπίσσης Ἰωάννας», εὐνοίαν ἄγουσαν αὐτὸν νὰ καταβροχθίζῃ ἀπλήστως τὰ δημοσιευόμενα ἐκάστοτε ἔργα του καὶ ἐν πλῆρει ἀκόμη παραδόσει, γενομένην δ' αἰτίαν αὐστηρῶν ἐπιπλήξεων ἐκ μέρους τῶν καθηγητῶν του. Ἡ ἀφελὴς αὕτη ὁμολογία, δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ἀφέλειάν της, εἶνε δι' ἐμὲ πολυτιμότερα ὄλων τῶν ἀπονεμηθέντων πρὸς τὸν κ. Ροῖδην ἐπαίνων, μαρτυροῦσα κυρίως περὶ τοῦ ἀναμφερρήστου αὐτοῦ προσόντος τοῦ κατακτᾶν καὶ γοητεύειν τὸν ἀναγνώστην. Εἰς τὴν ιδιότητά του ταύτην ὡς μεθυγράφου, χαριτογράφου, εὐτραπέλου ἢ ὅπως ἄλλως καλεῖται, ὀφείλει κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ὁ κ. Ροῖδης τὴν δημοτικότητά του, τὸ ὄνομά του. Διότι εἶνε ὄχι μόνον γνωστός ὅσον ὀλίγοι τῶν λογίων μας, ἀλλὰ καὶ προσφιλὴς τῷ κοινῷ καὶ γενικῶς ἐκτιμώμενος καὶ περιζήτητος. Τοῦτο δὲ γνωρίζουσι καλλιττα οἱ ἐκδῶται περιοδικῶν καὶ ἡμερολογίων, ὅσοι ἐξήντησαν συχνότατα ὄλην των τὴν πανουργίαν καὶ τὴν ὠκυποδίαν ἵνα μεταβάλωσιν αὐτὸν «δι' ἐκτάκτων ἐκθιαστικῶν μέτρων» κατὰ τὴν ἰδίαν του φράσιν εἰς ἀκούσιον συνεργάτην των, εὐτυχεῖς λογιζόμενοι ὁσάκις εἶχον νὰ προαναγγείλωσιν, ὡς ἀσφαλὲς δόλωμα συνδρομητῶν, ἄρθρον φέρον τὴν ὑπογραφήν του. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε τοῦτο οὔτε τὸ μόνον οὔτε τὸ μέγιστον προσὸν τοῦ Ροῖδου· ἔχουσι δὲ ἄδικον κατ' ἀρχὴν ὅσοι τὸν κρίνουσι πρὸς τοῦτο μόνον καὶ τὸν εὐρίσκουσιν οὕτως ἰσόπαλον ἢ καὶ κατώτερον πολλῶν ἐκ τῶν νεωτέρων μας μεθυγράφων,—

πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ παρεδεχόμεν μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως. Δι' ἐμέ, καθὼς διὰ πολλοὺς ἄλλους πιστεύω, τὸ φιλοπαίγμον τῆς γραφίδος του, ἡ εὐφυΐα κατὰ τὴν χυδαιότεραν συνεκδοχὴν τῆς λέξεως, δὲν εἶνε ἡ ἀφορμὴ τῆς πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτέρας μου εὐνοίας, οὐδὲ πολὺ μᾶλλον ὁ λόγος, δι' ὃν προκρίνω αὐτὸν ὄλων τῶν συγχρόνων του λογογράφων. Τὸ λέγω ἀνεπιφυλάκτως : ἐν αὐτῷ διαβλέπω τὸ γενικώτερον καὶ ὑγιέστερον πνεῦμα ὄλων τῶν περὶ ἐμέ, τὸ σχετικῶς ἰσχυρότερον παρὰ πᾶσαν του ἀδυναμίαν, ὁμολογουμένως δὲ τὸ ὀξύτερον καὶ λεπτότερον. Τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἐκδηλούμενον μὲ νέαν πάντοτε δύναμιν καὶ νέαν ἀρετὴν εἰς ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἔργα, ὅσα ἡ αὐστηρὰ φιλοκαλία καὶ ἡ εὐσυνειδησία τοῦ συγγραφέως ἀπειργάσθη καλλιτεχνήματα, ζωογονεῖ ὄλως ἰδίαν εἰκόνα, ὠραίαν καὶ μεμονωμένην ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογικῇ πινακοθήκῃ.

Ὁ ἐπιθυμῶν ν' ἀναπαραγάγῃ τὴν εἰκόνα ταύτην ὑπὸ δύο κυρίως ιδιότητος, συγκεκριμένως μὲν ἀπ' ἀλλήλων πλὴν ἀρμονικώτατα συνδυαζομένης, πρέπει νὰ ἐξετάσῃ τὸν Ροῖδην ὡς ποιητὴν καὶ ὡς φιλόσοφον, ὡς καλλιτέχνην καὶ ὡς τεχνοκρίτην. Πρὸ τούτου ὅμως, πρὸς τοὺς τυχὸν ἐξαφνισθέντας διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ κ. Ροῖδου συνένωσιν δύο ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα κανεὶς ἀκόμη δὲν τῷ ἀπέδωκε καὶ ἐκ τῶν ὁποιῶν, διὰ μὲν τοῦ πρώτου συνείθισαν νὰ ὀρίζωσι τὸν κ. Κόκκον, διὰ δὲ τοῦ δευτέρου τὸν κ. Παπαδόπουλον, βλέπω τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξηγηθῶ κάπως σαφέστερον. Παρ' ἐμοί, ἀκολουθοῦντι ὡς εἶπον ἰδιαιτέρον σύστημα, οὔτε ἡ λέξις ποιητῆς ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν κ. Κόκκον καὶ τὴν σύζευξιν ὁμοιοκαταληξιῶν, οὔτε ἡ λέξις φιλόσοφος πρὸς τὸν κ. Παπαδόπουλον καὶ τὴν πανεπιστημιακὴν ἔδραν. Ὁ γενικώτερον σκεπτόμενος ἀνομολογεῖ τὸν κ. Ροῖδην ὅτι ἐν ᾧ τοῦ πρώτου ἐπωνύμου δὲν ἀποκλείεται οὐδεὶς ἀσκῶν ὅπωςδὴποτε δημιουργικὴν δύναμιν, συλλαμβάνων σχέσεις καλοῦ καὶ ἔχων τὸ χάρισμα τοῦ ἐκφράζεσθαι διὰ τρόπου ἱκανοποιούντος τὴν καλαισθησίαν ὑπὸ τὸ δεύτερον ἄφ' ἑτέρου ὑπάγονται πάντες οἱ εὐρίσκοντες σχέσεις ἀληθοῦς, οἱ γενικῶς λογιεσόμενοι. Αἱ λέξεις ποιητῆς καὶ φιλόσοφος παρ' ἐμοί ἔχουσιν ἀπογυμνωθῆ πάσης ἀξιώσεως, πάσης προλήψεως, πάσης σχέσεως πρὸς τὰ κοινὰ καὶ ἐπουσιώδη, τὰ ὁποῖα τοῖς ἀποδίδονται, πρὸς τὰ ἄνθη καὶ τὴν νεότητα ἢ τὸν ἀπελισμὸν καὶ τὸ γῆρας, πρὸς τὴν θορυβώδη ἐκδοσιν λυρικῆς συλλογῆς, μετὰ πάσης φιλοκαλίας τετυπωμένης, ἢ τὴν σοβαρὰν ἐμφάνισιν ὀγκώδους, σκαιοῦ καὶ κακοτυπωμένου τόμου μεταφυσικῶν μελετημάτων· δὲν μοῦ σημαίνουσι δὲ πλέον κατ' οὐσίαν ἢ δύο εἰδῶν

ἐργασίας συγκεκριμένως ἀπ' ἀλλήλων, ἀντιθέτους σχεδόν, τὰς ὁποίας ἐκτελεῖ ὁ ἐγκέφαλος παντός φιλοσόφου πεπρωτισμένου ἀνθρώπου, παρ' ᾧ συνυπάρχει κατὰ διαφόρους ἀναλογίας ὁ ποιητὴς μετὰ τοῦ φιλοσόφου.

Ὁ Ροῦθης εἶνε καλλιτέχνης τοῦ λόγου. Νομίζω ὅτι οὐδεὶς ἀκόμη τῶν παρ' ἡμῖν ἐκράτησε τοῦ καλάμου μετὰ τσαύτης δεξιότητος καὶ ἐδυνήθη, ὅσον αὐτός, νὰ θεραπεύσῃ λεπτῶν καὶ καλαισθητῶν ἀνθρώπων ὀρέξεις διὰ τῆς περιτεχνήσεως τοῦ ὕφους, διὰ σελίδων θαυμασίων, ὧν ἀνωτέρας, ὑπὸ λογοτεχνικῆν ἔποψιν τοῦλάχιστον, δὲν εἶδον ἐν τῇ νεοελληνικῇ. Ἐγὼ λατρεύω τὸ ὠραῖον ὕφος. Πολλοὶ διὰ τοῦτο μὲ κατηγοροῦσιν ὡς μορφομανῆ, ὡς βεβαρυμένον δι' ἐλαττώματος, ἐλέγχοντος κατ' ἐξοχὴν ἐπιπολαιότητα. Ἄλλ' ὁσάκις τοῖς ἀπαντῶ ὅτι ἡ πρὸς τὸ ὕφος ἀγάπη εἶνε τῶναντίον ἀρετῆ ἐλέγχουσα πολλὴν καλαισθησίαν καὶ ὅτι ἐγὼ ἰδιαιτέρως ἀγαπῶν τὸ ὕφος τὸ ἀγαπῶ χάριν τῆς ιδέας, ἐν ἐκάστη ἐξωτερικῇ σχέσει ζητῶν καὶ εὐρίσκων τὴν ἀντίστοιχον ἐσωτερικὴν—οἱ μισόμορφοι οὐδὲν πειστικὸν ἐπιχείρημα ἀντιτάσσουσι· μ' ἀφίνουσι δὲ ἀνενόητον νὰ φρονῶ ὅτι ἡ εἰς τὴν τέχνην τῆς ἐκφράσεως, ὅσα τὸ δυνατὸν τελειωτέραν, καθυπόταξις τῶν διανοημάτων εἶνε ἐργασία δύσκολος καὶ θαυμαστή, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἀπαιτεῖται συνήθης καλλιτεχνικὴ δύναμις, οὐδ' ἀρκεῖ ὁ κοινὸς νοῦς. Ἐν τῶν κοινοτέρων γνωρισμάτων τῆς μικρονοίας εἶνε ἡ ἀτέλεια περὶ τὴν ἐκφρασίαν, ἡ ἀκυρολεξία, ἡ ἄλογος φλυαρία, ἡ σύγχυσις. Μόνη ἡ μικρὰ αὕτη παρατήρησις, ἡ ὁποία δὲν ἔχει σχεδὸν ἐξαιρέσεις, εἶνε ἰκανὴ νὰ μας διδάξῃ πόσην πρέπει νὰ ἔχωμεν πεποιθήσιν εἰς τὸν νοῦν, δὲν λέγω τῶν μεγάλων ἀριστοτεχνῶν τοῦ λόγου. οἱ ὁποῖοι ὡς ἐπιτοπολὺ εἶνε μεγαλοφυῖαι, ἀλλὰ παντὸς κυρίου ὅπωςδὴποτε τῆς τέχνης, δυναμένου νὰ ἐκφρασθῇ κατὰ τρόπον ἰκανοποιούντα τὸ οὖς, τὸ αἶσθημα καὶ τὴν κρίσιν.

Τὸ ὕφος τοῦ Ροῦθου εἶνε τόσο ἰδιάζον, ὥστε ἐκ πέντε μόλιον γραμμῶν δύναμαι νὰ ἐννοήσω—πράγμα τὸ ὁποῖον δι' οὐδένα ἄλλον τῶν νεωτέρων ἐλλήνων λογογράφων μοὶ συμβαίνει—ἂν τὸ ἄρθρον φέρῃ ἢ ὄχι τὴν ὑπογραφήν του. Τὸν ἀναγνωρίζω εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης του φράσεως. Κηλεῖ διὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε μουσικῆς, ἔχει τὴν αὐτὴν συμμετρίαν, δεικνύει τὴν αὐτὴν περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς λέξεως αὐστηρότητα, τὴν αὐτὴν εὐστροφίαν, τὴν αὐτὴν χάριν ἢ σατυρικὴν ὀξύτητα, ἐπιτυγχανομένην διὰ πολλαπλῶν τρόπων, συγκρούσεων λέξεων, διπλῶν ἐννοιῶν ἢ ἀήθων συζεύξεων. Ὁ Ροῦθης φαίνεται γράφων πάντοτε μετ'

ὀρέξεως· τὸ ὁμοίμορφον ὕφος του δὲν ἔχει ἐξάρσεις ἢ καταπτώσεις· εἰς τὸ νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἰδίωμα του καὶ νὰ ὑποτυπώσῃ τὴν μυχιαϊκότητα του σκέψιν, ἢ τέχνην τὸν ὑπακούει μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε προθυμίας. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀρετῶν, τὸ ὕφος του διακρίνεται καὶ διὰ τὴν συνεκτικότητα. Δι' φράσεις του συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλας σφιγκτά, ὡς οἱ κρῖκοι θώρακος. Διὰ τοῦτο ὁ λόγος του, πρὸ πάντων εἰς τὰ ὀψιμώτερα του ἔργα εἶνε μεστός ἐννοιῶν, ἀποκαλυπτομένων δι' ἀναπτύξεως, ἐνῶ τῶναντίον, παρ' ἄλλοις λογογράφοις, πληθὺς φράσεων κενῶν καὶ πομπωδῶν πρέπει νὰ συμπυκνωθῶσιν εἰς μίαν μόνην ἐννοιαν, ἀμφίβολον πολλάκις καὶ παραπαίουσαν. Ὁ Ροῦθης—καὶ ὄχι μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην—εἶνε ὁ ἀντίπους τοῦ κ. Παγανέλη· φαίνεται δὲ τῷ ὄντι ἡ εὐσυνείδητος προσπάθειά του, τοῦ νὰ συμπυκνωθῇ πρὸ τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ χειρογράφου του εἰς πέντε ἢ καὶ ὀλιγωτέρας κατὰ τὸ δυνατὸν σελίδας, ὅσα πρὶν κατεῖχον δέκα.

Ἄν καὶ τοσοῦτον δόκιμος λογογράφος, οὔτε πολλὰ ἔγραψε οὔτε δυναταὶ τις νὰ εἶπῃ ὅτι ἐξ ἐπαγγέλματος καλλιεργεῖ τὴν λογοτεχνίαν. Γεννηθεὶς ἐκ γονέων Χίων, ὀλίγον πρὸ τοῦ συντάγματος, ἀνετράφη καὶ διέμεινεν ἐν Ἰταλίᾳ μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους, ὅτε πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἐλληνικῆς ἀπεστάλη εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Σύρου, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ὁποίου ἀπῆλθε πάλιν εἰς Βερολίνον. Ἄλλ' ἐκεῖ, ἕνεκα νευρικοῦ παθήματος, ἀμβλύναντος τὴν ἀκοήν του, ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὴν ἀκρόασιν τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, διαμείνας μὲν ἐπὶ πενταετίαν ἀκόμη ἐν Εὐρώπῃ ἀλλ' ἐπιστρέψας νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Ἀθήναις διαρκῶς, ἐκτὸς ἀποδημιῶν τινῶν εἰς τὴν Ἑσπερίαν καὶ τὴν Ἀνατολήν. Τὰ βιβλία ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν ἡ προσφιλεστέρα του ἐνασχόλησις. Ἄλλ' ὅσα ἀπεκόμισεν ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης μελέτης, καλλιεργήσας πνεῦμα πλήρες ἀρετῶν, φαίνεται ὅτι, ἐκτὸς τῆς ἰκανοποιήσεως ἰδίου φιλομαθείας πόθου, δι' οὐδὲν ἄλλο τὰ ἠθέληεν, εἰμὴ διὰ ν' ἀρτύῃ τὴν ὠραίαν, τὴν εὐφυῆ καὶ πολυζήτητον ἡμιλίαν του καὶ νὰ διευθύνῃ ὀλοφύχως καὶ πεφωτισμένως τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην, εἰς τὴν ἐφορίαν τῆς ὁποίας ἐκλήθη κατὰ πρῶτον πρὸ δεκαετίας. Ὁ κάλαμος δὲν εἶνε ὡς ἐκ τούτου ἡ συστηματικὴ του ἐνασχόλησις· ἔπρεπε δὲ νὰ ἐνεργῇ ἐκάστοτε κατ' αὐτοῦ τῶν ἐκδοτῶν ἢ ψυχολογικῆ βία, ἐπωφελουμένων ἐμφύτων τινῶν πρὸς συγγραφὴν τάσεων, δυσκόλως ὑπὸ τῶν ἐμποδίων καταστυλλομένων, διὰ νὰ φιλοτεχνηθῶσιν ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὠραῖα ἔργα, τὰ ὁποῖα ὁ ἐρασιτέχνης ὀνομάζει *Πάρεργα*.

Τὴν ἀπὸ τοῦ συγγραφεὶν ἐκουσίαν ταύτην ἀποχὴν, τόσον παράδοξον καὶ ἀδικαιολόγητον, ὁ κ. Ροῖδης προσεπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ διὰ δύο ἐπιχειρημάτων. Τὸ πρῶτον εἶνε μᾶλλον χαριτολόγημα, ὑπαγορευθὲν ὑπὸ ἀκαίρου μετριοφροσύνης, ἢ ἐπιχείρημα χρῆζον σοβαρᾶς ἀνασκευῆς. Ἐν τῇ παρουσίᾳ φιλολογικῆ ἰσοπεδώσει τῆς πατρίδος του, ὁ κ. Ροῖδης φρονεῖ ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἤθελε δαπανῆσει, ὅπως γράψῃ μίαν μόνην μετριοπάτην σελίδα, θὰ ἔδύνατο, χωρὶς φόβον νὰ ζημιώσῃ ἑαυτὸν ἢ τὸ κοινόν, ν' ἀναγνώσῃ εἴκοσι τοῦλάχιστον καλλίστας τοῦ Σπένσερ (;) τοῦ Ἡλιοδώρου, τοῦ Ῥενάν, τῆς Σάνδ, τοῦ Λουκιανοῦ, τοῦ Χάινε ἢ τοῦ Τεννυσῶνος. Ἡ σκέψις αὕτη, διὰ πάντα αἰσθανόμενον ἑαυτὸν γεννηθέντα νὰ ἦνε ἀληθῆς συγγραφεὺς, εἶνε ἄδικος καὶ ἀπελπιστικῆ. Βεβαίως ἐὰν κατὰ τῶν ἐμφύτων ὁρμῶν ἴσχυον τοιοῦτοι συλλογισμοί, αἱ τάξεις τῶν μετριοτήτων θὰ ἤραιούντο· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ἐγωισμοῦ, συναφοῦς τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὑπάρχει ἀκόμη παρὰ πολλοῖς καὶ ὁ πόθος τοῦ συγγραφέως, ὁ ἐγγενὴς ἐκεῖνος τοῦ νὰ ἐκφράσῃ τις ὅ,τι αἰσθάνεται καὶ ὅτι σκέπτεται, ὁ δὲ τοιοῦτος πόθος δὲν σθένεται διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἄλλων, οἰωνδήποτε. Ὁ ἰσχυριζόμενος τὸ ἐναντίον θὰ πιστεῖται ἐπίσης ὅτι καὶ ὁ σαρκικός πόθος—αὐτός, χάριν τοῦ ὁποῖου τσακύτας ὑφιστάμεθα λύπας καὶ αἰσχύνας καὶ καταπτώσεις—δύναται νὰ κατευνασθῇ διὰ τῆς θέας ἄλλων ἐρώτων· ἐν ᾧ τούναντιον πρῶτος ὁ κ. Ροῖδης θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὰ τοιαῦτα θεάματα ἐξανάπτουσι περισσότερον τὰς ὀρέξεις.

Τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦ κ. Ροῖδου, κατὰ πολὺ βασιμώτερον, εἶνε ἡ ἀτέλεια τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης πρὸς ἐξυπηρέτησιν σκοπῶν καλολογικῶν, εἰς ἣν ἀποδίδει ὄλων, καὶ τῶν μᾶλλον ἰδιοφυῶν παρ' ἡμῖν συγγραφέων, τὴν ἀποτυχίαν. Τὸ κύριον τῶν κατὰ τῆς παρουσίας γλώσσης ἀντικαμάτων του ἀποτελεῖ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι διὰ τῶν ὀλίγων λέξεων, τῶν κοινῶν εἰς τε τὸν γραπτὸν καὶ προφορικὸν ἡμῶν λόγον καὶ τῶν μόνων ὧν δύναται νὰ κάμῃ χρῆσιν ἐπιτυχῆ ὁ καλλιτέχνης, οὔτε δύο ἐκ τῶν δέκα αὐτοῦ ἰδεῶν δύναται σήμερον νὰ ἐκφράσῃ ἀκριβῶς ἢ τοῦλάχιστον ἐπαρκῶς· τοῦτο δὲ μόνον ἀρκεῖ νὰ πείσῃ τελείως τὸν ἀληθῆ συγγραφέα νὰ συντρίψῃ τὸν κάλαμον καὶ ν' ἀποπλύνῃ τὰς χεῖρας, ἐπιρρίπτων τὴν εὐθύνην καὶ τὸ ἀνάθεμα κατὰ τῶν αὐτουργῶν τῆς ἀγλωσσίας ταύτης τῶν ἀνοήτων, ὅσοι περιώρισαν τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν εἰς χρῆσιν τῶν δικαστικῶν κλητῆρων μόνον καὶ συμβολαιογράφων.

Κατὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ἐδυνάμην ἴσως ν' ἀντιτάξω τὴν πρῶτην πάλιν ἐνστασιν· πλὴν φοβοῦμαι μήπως θὰ ἐφαίνετο πολὺ ἀνίσχυρος ἐνώπιον τῆς χαινούσης ἐθνικῆς πληγῆς, ἥτις διεγείρει οἶκτον καὶ ἀγανάκτησιν, δυναμένη νὰ κινήσῃ τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τῶν μᾶλλον ἰσχυρῶν καὶ ἐπιμόνων. Σπεύδω λοιπὸν νὰ δικαιολογήσω τὸν κ. Ροῖδην, ἂν ἐνίκηθῃ ἐν τῇ πάλῃ πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ ἂν μετὰ τὸ πρῶτόν του νεανικὸν δοκίμιον κατέθεσε τὸν κάλαμον μετὰ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ τὸν ἀναλάβῃ, νομίζων ματαιοπονίαν τὸν περαιτέρω διόζηλον ἀγῶνα, ἐκτάκτως δὲ μόνον καὶ ὡς ἀπλοῦς ἐρασιτέχνης δημοσιεύσας ἕκτοτε ὀλίγα σκαλαθύρματα καὶ τινα πολιτικὰ σατυρικά καὶ κριτικὰ ἄρθρα. Ἀλλὰ καὶ οὕτως—πρᾶγμα ἀξιόζηλον—ἡ ἐργασία του εἶνε εὐσυνείδητος καὶ ἀρκετῆ· δύναται δ' ὄχι μόνον κατὰ ποῖον ἀλλὰ καὶ κατὰ ποσόν, πολλῶν ἄλλων μετὰ περισσοτέρας ἀξιώσεις νὰ ἐπισιάσῃ τὴν παραγωγὴν.

* *

Τὸ πολυθρύλλητον νεανικὸν ἔργον τοῦ κ. Ροῖδου, τὸ δοκίμιόν του, τὸ πρωτόλειόν του, τὸ ἀμάρτημά του—ὅπως τὸ ὀνομάζει σήμερον, κατὰ τὸ κοινὸν σύστημα, καὶ ὑπὸ ποιητικὴν τοῦλάχιστον ἔποψιν τὸ ἀποκηρύττει—εἶνε ἡ «Πάπισσα Ἰωάννα» μεσαιωνικῆ μελέτη ἢ μᾶλλον μυθιστορία, ἐκδοθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 186. —ὠραίαν φιλολογικὴν ἐποχὴν—ἕκτοτε δ' ἀριθμοῦσα πέντε ἐκδόσεις καὶ τέσσαρας μεταφράσεις. Ἡμῖν ἀκόμη μαθητῆς τοῦ Γυμνασίου ὅτε τὴν ἀνέγνωσα μεθ' ἡδονῆς ἀλησημονήτου. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ συμμαθητῆς μου ὁ ὁποῖος μοί τὴν ἐδάνεισε κρυφά, μοί ἐσύστησεν εἰς τὸ οὖς τὸ βιβλίον ὡς ἀθρησκον καὶ ἐλευθέριον, τὸν δὲ συγγραφέα ἀφωρισμένον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ἄλλα ἐκτὸς τῶν δελεάτων τούτων μετ' εἴλικυσαν, ἐπιβαλόντα μοι τὴν ἀνάγνωσιν ἀπνευστον καὶ ἐπανειλημμένην, ἀφ' οὗ καὶ αἱ θρησκευτικαί μου πεποιθήσεις ἦσαν ἕκτοτε σαλευμέναι, ὥστε νὰ μὴ ἐπηρεασθῶ ὑπὸ τῆς ἀσεβείας, καὶ τὰ ὄνειρά μου προῶρως ἐνσαρκωμένα, ὥστε νὰ μὴ σκανδαλισθῶ ὑπὸ τῆς περισσῆς καὶ πολλαχού ἐξεζητημένης αἰσχροτήτος τῆς «Παπίσσης Ἰωάννας». Ὅ,τι κυρίως μετ' εἴλικυσε τότε, ἐκτὸς τοῦ περιέργου καὶ ἐνδιαφέροντος θέματος, ἦτο ἡ ἐκτακτος εὐφυΐα μεθ' ἧς ἦτο γεγραμμένον τὸ βιβλίον. Εἶχον ἤδη ἀναγνώσει ἐκτὸς ἄλλων τὸν Δὸν Ζουαν, τὸν Ζαδίγ καὶ τὸν Βασιλέα τῶν Ὁρέων· ἀλλ' ἐκτὸς τῶν τριῶν τούτων βιβλίων δὲν εἶχε πέσει ἄλλο ὁμοίως εὐφυές εἰς χεῖράς μου, τὴν δὲ μυθιστορίαν τοῦ κ. Ροῖδου κατέτασσον εὐθύς ὡς τέταρτον ἐν τῇ σειρᾷ, φρονῶν ὅτι

άβλαβῶς ἐδύνατο νὰ ὑποστῇ τὴν κατ' εὐφυΐαν σύγκρισιν πρὸς τ' ἀριστουργήματα τοῦ Βύρωνος, τοῦ Βολταίρου καὶ τοῦ Ἀβού. Ἦτο τοῦτο παιδικὸς ἐνθουσιασμός. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη, ὅτε τὴν πρώτην ἀκρισίαν καταδικάζει ἡλικία τοῦλάχιστον κριτικωτέρα, τίς θὰ ἐδύνατο νὰ μ' ἀντικρούσῃ πιστεύοντα ὅτι, ἂν ὁ κ. Ροῦθς ἐκαλλιέργει τὴν δημιουργικὴν φιλολογίαν, δὲν θὰ παρῆγεν ἐπὶ τέλους ἔργον τέλειον, ἀκτινοβολοῦν ἐξ εὐφυΐας, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὴ ἡ Πάπισσα, τὸ νεανικὸν του ἀμάρτημα, ὑπάρχει ἀναντιλέκτως τὸ εὐφύεστερον βιβλίον, ἀφ' ὅσα ἐξεδόθησαν παρ' ἡμῖν ;

Ἡ ἱστορία τοῦ θήλεος Πάπα—ἀφ' οὗ μάλιστα ἡ ἱερὰ Σύνοδος, διὰ τὰς περὶ τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἐκκλησίας ιδέας του καὶ διὰ τὸ βολταίριζον ὕφος, ἀφώρισε τὸ βιβλίον, ἐγείρασα οὕτω πολὺν πάταγον περὶ αὐτὸ—εἶνε τόσῳ γνωστὴ, ὥστε δὲν εἶνε χρεῖα νὰ τὴν ἐπαναλάβω. Παρ' ἡμῖν σπανίως ἂν μὴ ποτὲ ἀνεγνώσθῃ καὶ ἀναγινώσκειται βιβλίον τόσῳ πολὺ. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὁ συγγραφεὺς ἐδημιούργησεν ὄνομα καὶ ἐστερέωσε φήμην. Ὁ τύπος ἐν συναυλίᾳ τῷ ἔπλεξεν ἐγκώμια ὑπερβολικώτατα ἢ τὸν ἀπέπτυσεν—ἄλλο στοιχεῖον δημοτικότητος—δι' ὕβρεων σκανδαλωδεστάτων. Ἐν ᾧ ὁ σατανικὸς ἐκεῖνος γέλως, δι' οὗ ὁ συγγραφεὺς διέσυρεν ὅτι γελοῖον εὗρισκε καὶ ἀπαῖδον πρὸς τὸν παρόντα πολιτισμὸν ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἐσκανδάλιζε τοὺς πιστοὺς, τοὺς ἐμμένοντας προσκεκολλημένους εἰς τοὺς τύπους τοῦ μεσαιῶνος «ὡς τὰ ὄστρεα εἰς τὸν βράχον» κατὰ τὴν περίφημον παρομοίωσιν τοῦ Προυδῶν· ἐμαγνήτιζεν ἐξ ἐναντίου καὶ κατεκίλει ἡ πεζογραφία ἐκεῖνη, ἢ ἐν Ἑλλάδι ἀκόμη τότε πρωτοφανής, γλαφυρὰ καὶ εὐφυής, ἔνθους καὶ παιγνιώδης, πλήρης ἀναμνήσεων κλασικῶν καὶ γραφικῶν, κατάφορος παρομοιώσεων παραδόξων, πολλαχοῦ μέχρις ὑπερβολῆς ἀλλεπαλλήλων, συχνὰ πρωτοτύπων ἀλλὰ συχνότερα ξένων, τυχουσῶν ἐπιμέμπτου υἰοθεσίας. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι ἡ Πάπισσα Ἰωάννα, μεθ' ὅλας τῆς ἐλλείψεις, καὶ ὡς μεσαιωνικὴ μελέτη, ἀναπαριστῶσα ἐν συνόλῳ τὸν καλόγερον τοῦ μεσαιῶνος, εἶνε περισπούδαστος, καὶ ὡς καλλιτεχνικὸν ἔργον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ σελίδας ἀψόγους, ἀναγινωσκομένας ἀκόμη μετ' ἀπολαύσεως. Ἡ ἐν Ἀθήναις διαμονὴ τῆς Ἰωάννας, τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἡμᾶς μέρος τοῦ βιβλίου, κατέχει τριακοντάδα σελίδων ἀληθμονήτων ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν· ἐκ τούτων ἡ περιγράφουσα τὴν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἀνάβασιν εἶνε ἡ ἀρίστη· καὶ ταύτην θὰ παρέθετον κατωτέρω ἂν δὲν ἦτο ματαιοπονία ἢ παράθεσις χωρίων ἐκ βιβλίου τόσῳ γνωστοῦ.

Ἡ ἐπακολούθησασα τῇ ἐκδόσει τῆς Παπίσης κατακραυγὴ ὑπηγό-

ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ

Ποίγκνυ Διάδοχος τῆς Σαξωνίας Μάινινγεν

ρευσεν εἰς τὸν συγγραφέα της δύο ὥραίας πολεμικὰς, τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὴν ἐγκύκλιον τῆς Ἰ. Συνόδου, δι' ἧς ἀπεκηρύττετο τὸ βιβλίον, ἀφορίζομένου τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν ἀναγνωστῶν· καὶ τὰς Ἐπιστολάς ἐνὸς Ἀργυριώτου δι' ὧν ἀνεσκεύασε τοὺς σκανδαλισθέντας ἐκ τῆς ἐλευθεροστομίας καὶ ἀμφισβητήσαντας τὴν ἠθικότητα τοῦ ἔργου του. Ἀμφότερα εἶνε γεγραμμένα μὲ πολὺ πνεῦμα· καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἐπικρατεῖ ἡ διαλεκτικὴ καὶ ὁ πρὸς τὴν τυφλότητα τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου σαρκασμός· εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἐμφαίνεται ἡ σχετικῶς εὐρεῖα ἐγκυκλοπαιδικῆ μόρφωσις τοῦ συγγραφέως καὶ ἡ κατὰ τῆς ἀμαθείας τῶν ἐλλήνων δημοσιογράφων ἀγανάκτησις.

Τὴν «Πάπισσαν Ἰωάνναν» πολλοὶ τὴν ἐκτιμῶσι κυρίως ὡς ἔργον μελέτης, βρίθον ἱστορικῶν σημειώσεων καὶ παραπομπῶν, ἐλέγχον τὴν φιλοπονίαν τοῦ συγγραφέως καὶ τὰς γνώσεις, διὰ τὰς ὁποίας αὐτοὶ τὸν ὑπολήπτονται περισσότερον. Ἔχει γνώσεις! . . . Εἶνε ὁ ἔπαινος, τὸν ὁποῖον ἤκουσα περὶ τοῦ κ. Ροΐδου, τὰς περισσοτέρας φορὰς, καθ' ἃς ἔτυχε ν' ἀναφέρω τὸνομά του. Ἄλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην δέν τον ἐκτιμῶ καὶ πολὺ. Εἰξέυρω ὅτι ἡ ἰδέα μου φαίνεται πολὺ παράδοξος καὶ εἰς πολλῶν ἀναγνωστῶν τὰ χεῖλη ἰχνογραφεῖ μετρίασμα δὺςπιστον· ἀλλ' ἀφ' ὅλων τῶν ὀρθῶς σκεπτομένων νομίζω ὅτι θὰ ἐξαιριθῆ, ἀφ' οὗ ἐξηγηθῶ.

Ἡ φιλοπονία, δι' ἧς μορφοῦται τὸ πνεῦμα ἀποκτῶν γνώσεις, δέν εἶνε βεβαίως ἀρετὴ περιττὴ ἢ εὐκαταφρόνητος· ἀλλ' ἄνευ τοῦ πνεύματος δέν ἔχει καμμίαν ἀξίαν. Αἱ γνώσεις δέν εἶνε εἰμὴ στοιχεῖα σκέψεως, συγκρίσεως, ἢ πηγαὶ ἐμπνεύσεως. Ἄμα τὸ πνεῦμα δέν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ κάμη τὴν συναρμολόγησιν ἢ νάρυσθῆ τὴν ἐμπνευσιν, αἱ γνώσεις εἶναι φορτίον ἀσκοπον, ἀνωφελές καὶ ὀχληρόν—ὅπως τὸ βλέπομεν καθεκάστην εἰς τοὺς σοφοὺς μας, τὰ πολυμαθῆ ταῦτα μηδενικὰ—ὑπενθυμίζουσαι τὴν ξερὴ πολυμάθεια τοῦ Σολωμοῦ:

Ἄω μὰ φορὰ ἦταν ἄνθρωπος κ' ἐκεῖ ἦταν ἕνας τόπος

σπορὰ ριπτομένη ἐπὶ ματαίῳ εἰς ἀγόνους ἀγρούς, ἀφ' ὧν οὐδεὶς ἀναδίδεται καρπός. Εἶνε βεβαίως εὐτυχὴς ἄνθρωπος ὁ ἔχων γνώσεις· ἀλλὰ πόσον εἶνε δυστυχὴς ὁ μὴ ἔχων παρὰ γνώσεις! Ἄνευ δημιουργικῆς δυνάμεως, ἄνευ γενικότητος νοῦ, ἄνευ καλαισθησίας γνώσεις εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσι. Τὸν ἀληθῶς εὐπαιδευτον καὶ μεμορφωμένον ἄνθρωπον ἐξ ἄλλου δέν χαρακτηρίζει ἡ πληθὺς καὶ ἡ ἄτακτος σωρεία τῶν γνώσεων, ἀλλὰ τὸ σύστημα, ἡ μέθοδος καὶ ἡ κατὰταξις· ὅπως τὸν μα-

θηματικόν, ἐπὶ μέρει παραδείγματι, οὐχὶ ἡ ἀπομνημόνευσις τῶν ἀλγεβρικῶν τύπων καὶ τῶν συνθηματικῶν λύσεων, ἀλλὰ τὸ ἐκ τοῦ συνόλου τῶν γνώσεων πόρισμα, ἡ ἐξις τοῦ σκέπτεσθαι μαθηματικῶς. Ἐκ τούτων γίνεται δῆλον ὅτι ἄνευ φυσικῶν τινῶν χαρισμάτων, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πλουσίων, ἀλλὰ μόνων αὐτῶν πολυτίμων καὶ ἀξιοθαυμάστων, ἡ φιλοπονία εἶνε ἄγονος καὶ ἀναξία τιμῆς· ἐγὼ δὲ διὰ τὰ χαρίσματα ταῦτα, τὰ ὅποια διαβλέπω πολὺ ἀνώτερα τῶν γνώσεών του, τιμῶ καὶ σέβομαι τὸν κ. Ροῖδην. Προτιμῶ κατὰ πολὺ τὸν νοῦν τῆς φιλοπονίας. Σύστημα θέλω καὶ ὄχι γνώσεις.

Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἀνωτέρου ἰσχυρισμοῦ ἐδυνάμην νὰ προβάλω πολλὰ καὶ περιφανέστατα παραδείγματα. Περιοριζόμενος ὁμως ἐκ λόγων ἀπλῆς συμμετρίας εἰς τὸν συγγραφέα περὶ οὗ πρόκειται νῦν, ἀρκοῦμαι νὰ ἐρωτήσω: ἐκ τῆς βιογραφικῆς μελέτης περὶ τοῦ αὐτοκράτορος δὸν Πέτρου, τί πρέπει νὰ ἐλύσῃ τὸν θαυμασμόν· ἡ γνώσις τῆς ἱστορίας τῆς Βραζιλίας, — τὴν ὁποίαν οὐ μόνον ὁ κ. Ροῖδης, ἀλλὰ καὶ οἱ οἰοδῆποτε ἄλλοι διὰ περισσοτέρας μελέτης εὐκόλως θὰ καθίστα εὐρυτέραν, — ἡ ἰσχύς τοῦ πνεύματος, ἢ τις περιετέλλησε τόσῳ τέλειον τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο, διὰ τὴν λαμπρότητα ὑφ' ἐκάστην γραμμὴν σκόπιμον σύγκρισιν τῶν ἐκεῖ πρὸς τὰ ἐδῶ, διὰ τὸ λεπτὸν πείραγμα, τὸ ἀποτελεσματικώτερον τῆς φωνασκοῦ ἀγανακτήσεως, διὰ τὰ ὠραία καὶ διδακτικὰ συμπεράσματα; Ἐπίσης εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι οἱ συντάκται τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκδιδομένου Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ εἶνε ὅλοι πολυμαθέστατοι κύριοι· ἀλλ' ὀλίγοι, νομίζω, μεταξύ αὐτῶν εἶναι ἱκανοὶ νὰ συναρμολογήσωσιν ἓν ἄρθρον, ὡς τὸ περὶ Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς τοῦ κ. Ροῖδου. Ὅλοι ἀνέγνωσαν τὸν Ὅμηρον· ὁ κ. Στεφανίδης μάλιστα τὸν γνωρίζει ἐκ στήθους· ἀλλὰ πόσοι ἄρα γε θὰ ἐδύναντο ἐξ ὀλίγων ὁμηρικῶν στίχων καὶ πολλῶν συλλογισμῶν «ὅπως ὁ Κουβιέρως ἐξ ὀλίγων τεμαχίων σκελετοῦ καὶ πολλῶν συμπερασμάτων κατώρθωσε νὰ ἀναπλάσῃ ὀλόκληρον προκατακλυσμαῖον ζῶον ἀπὸ τῆς προβοσκίδος μέχρι τῆς οὐραῆς» νὰ ἀναπλάσωσι καὶ οὗτοι ὀλόκληρον τὸ ἠθικὸν κάλλος ὁμηρικῆς ἠρωίδος, οἷον ἀναλάμπει ἐν τῇ *Χρυσίδι* τοῦ κ. Ροῖδου, τὴν ὁποίαν διαπνέει λογικὴ ἀκροβάτις ὀλίγον, ἀλλὰ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν εὐάρεστον καλλιτεχνικὴν τόλμην ἀξιεπαινος; Ἐκ τίνος παλαιῦ μύθου — διὰ νὰ φέρω τὸ τελευταῖον παράδειγμα — τυγχάνει γνωστὸν ὅτι οἱ καρποὶ τῶν δύο μηλεῶν, τῶν βλαστησασῶν ἐπὶ τοῦ τάφου, ὑφ' ὃν ἀνεπαύθησαν ἐνηγαλισμένα τὰ σώματα τοῦ Ὁρέστου καὶ τοῦ Πυλάδου, εἶχον τὴν ἐξῆς θαυματουργὸν ιδιότητα: «Πᾶς ὁ γευόμενος τοῦ

καρποῦ τῆς μιᾶς τῶν μηλεῶν κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀκαταβλήτου συμπαθείας πρὸς τὸν φαγόντα ἐκ τῶν τῆς ἐτέρας. Ἐν δὲ τῷ αἰσθηματι τούτῳ ὑπῆρχε καὶ διάκρισις τις· ἂν δῆλα δὴ οἱ μηλοφάγοι ἦσαν τοῦ αὐτοῦ φύλου, συνεδέοντο δι' ἀρρήκτου φιλίας, ἂν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνή, ἐγεννᾶτο μεταξύ των ἔρωσ, παραμένων μέχρι τοῦ τάφου». Ἐπὶ τούτου στηριχθεὶς ὁ κ. Ροῖδης, ὁ ἄνευ ἀξιώσεως μυθολόγου, καὶ ἐπὶ καταποτιῶν χασίς, ἐπεχείρησέ ποτε νὰ ἐπεξηγήσῃ διάφορα τῶν μυθικῶν ἢ ἱστορικῶν γεγονότων — τὸν ἱερὸν λόγον τῶν Θεβαίων, τὸν ἔρωτα τοῦ βασιλέως Κινύρα πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θυγατέρα, τοὺς ὁμοίως ἀνοσίτους ἔρωτας τῶν ἀρχαίων τραγικῶν, τὸν πρὸς ἑαυτὸν ἔρωτα τοῦ Ναρκίσσου, τοὺς μύθους τοῦ Ἑρμαιοῦ καὶ τοῦ Πυγμαλῶνος. Ὁ «Ὁρέστης καὶ Πυλάδης» εἶνε κατ' ἐμὲ τὸ καλλιτεχνικώτερον τῶν ἄρθρων του, ὠραία δημιουργία, πλήρης ἀρετῶν, ὧν δεῖγμα παρέχει τὸ ἐξῆς τελευταῖον ἀπόσπασμα:

« . . . Οἱ ἀρχαῖοι γλύπται δὲν ὁμοιάζον τοὺς Συβαρίτας τῆς σημερινῆς τέχνης, οἵτινες περιορίζονται ἀποτυποῦντες ἐν εὐμαλάκτῳ πηλῷ τῆς φαντασίας αὐτῶν τὰ ἰνδάλματα καὶ ἐμπιστεύονται εἴτα εἰς μισθίους χεῖρας τὴν ἐργασίαν τοῦ μαρμάρου· ἀλλ' ἐκράτουν οἱ ἴδιοι τὴν σφύραν καὶ τὸν ἐγκοπέα, μεταβάλλοντες ἀμόρφους ὄγκους εἰς ἀκτινοβόλους Ἀπόλλωνας ἢ χαριτοβρύτους Νηρηΐδας. Ἐν ἀρχῇ τὸν σκληρὸν λίθον ἐπότιζον διὰ μόνου τοῦ καταρρέοντος ἐκ τοῦ μετώπου ἰδρώτος, ἔπειτα δὲ δι' ὕδατος ἢ ὄξους πρὸς μετρίασιν τῆς σκληρότητος καὶ ἐλάττωσιν τοῦ κόπου. Ὁ δὲ ἕτερος Ἑρμογλύφος, ἐγγὺς ὢν νὰ τελειώσῃ μετὰ πυρετώδη ἀγρυπνίαν ἀγαλμα καλλίστης Ἀφροδίτης, εἶχεν ἐξαντλήσει μέχρις ἐσχάτης σταγόνας τὸ ὕδωρ τῆς λαγῆνου. Μὴ ἔχων πρόχειρον ἄλλο οὐδὲ θέλων νὰ διακόψῃ τὴν ἐργασίαν, ἐμνησνεύθη νὰ μαλακώσῃ τὸν πάριον λίθον, τρίβων δι' ἐνὸς μήλου, ὅπερ εἶχε περισσεύσει ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὸ λιτὸν αὐτοῦ δειπνον δύο. Τὸ τέχνασμα ἐπέτυχε θαυμασίως καὶ τὸ ἔργον συνετελέσθη ἐντὸς τῆς νυκτός· αἱ δὲ πρωινὰί τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες ἐφώτισαν Ἀφροδίτην τόσον ὠραίαν, ὥστε ἤθελεν εἰπεῖ τις αὐτὴν οὐχὶ λίθον ὑπὸ ἀριστοτέχνου ζωογονηθέντα ἀλλ' ἀληθὴ θεάν, μετὰ τοῦ βλέμματος καὶ τοῦ μειδιάματος καὶ τῶν παλμῶν αὐτῆς πάντων ἀπολιθωθείσαν. Ὁ καλὸς τεχνίτης, οὔτε φίλαυτος οὔτε ἐγωίστης ὢν, εὐθύς ἐνόησεν ὅτι κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ὑπεράνθρωπός τις δυνάμις εἶχεν ὀδηγήσει τὴν σμίλην καὶ τὸν κοπέα, τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ εἶδωλον δὲν ἐθαύμασεν ἀπαρέσκαως ὡς ἔργον τῶν χειρῶν του, ἀλλ' ὡς θεῖαν τινὰ ἀποκάλυψιν τῆς γυναι-

κείας καλλονής. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἠρκέσθη εἰς τοῦτο καὶ ἦτο εὐτυχῆς θαυμαζῶν καὶ λατρεύων. Τοιοῦτος εἶνε πάντοτε ἐν ἀρχῇ ὁ ἔρως· ἀρυόμενος ἐξ ἑαυτοῦ τὴν τροφήν καὶ νομίζων ὅτι δύναται ἐπ' ἀπειρον νὰ ζήσει ὡς οἱ τέττιγες διὰ δρόσου καὶ ἀσμάτων. Ἄλλ' ἄμα ἀνδρωθῆ καθίσταται ἀχόρταγον θηρίον, ἀπαιτοῦν κατὰ τὸν ἑβραϊκὸν νόμον ἀσπασμὸν ἀντὶ ἀσπασμοῦ. Τοιαύτης ὅμως ἀνταποδόσεως ἀδύνατον ἦτο νὰ τύχη ὁ δύσεως Ἐρμογλύφος παρ' ἐρωμένης ἐκ μαρμάρου, οὐδ' ἤθελε νὰ ζητήσῃ παρ' ἄλλης, καθότι πᾶσαι αἱ γυναῖκες ἐφαίνοντο ἤδη αὐτῷ βέβηλοι γελοιογραφαί τοῦ θεοῦ πρωτοτύπου. Τὰς ἡμέρας αὐτοῦ πάσας καὶ τὰς νύκτας διήνυεν ὁ δυστυχῆς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ εἰδώλου του, ὅτε μὲν τὴν καλλονὴν θαυμάζων, ὅτε δὲ τὴν ἀναλγησίαν καταρῶμενος καὶ ἐνίοτε λαμβάνων ρόπαλον ἀνὰ χεῖρας, ἵνα συντρίψῃ τὴν συντρίψασαν τὴν καρδίαν του. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἡ ὑπὸ τοῦ Ὀρεστείου μήλου ἀναφθεῖσα πυρκαϊὰ ἐθέριζε τὰ σπλάγγνα τοῦ ἀθλίου, ὁ χυμὸς τοῦ ἐτέρου δι' οὐ εἶχε τὸ μάρμαρον ποτισθῆ, ἐθαυματούργει κάκεινος καὶ ἐμάλασε τὸν λίθον. Πρωῖαν δὲ τινα, ἐν ᾧ ὁ ἐτοιμοθάνατος ἤδη τεχνίτης ἀπεχειρέτα δι' ἐσχάτου βλέμματος τὴν θεάν, τὸ θαῦμα συνετελέσθη, τὸ μάρμαρον ἐκινήθη, κατέβη ἐκ τοῦ βάρου ἡ Ἀφροδίτη καὶ ἀναρτήσασα εἰς τὸν τράχηλον τοῦ γλύπτου περιδέραϊον λευκῶν βραχιόνων, ἐψιθύρισε εἰς τὸ ὠτίον του: Ζῆθι Πυγμαλίων!

* *

Τὸ *σκαλάθυρμα* (σκαλαθύρω, ἀθύρω σκάλλων=σκαλίζων) σημαίνει κυρίως λεπτολογίαν παιγνιώδη ἢ σοφιστικὸν ἐρώτημα. Ἐκ τούτου νομίζω ὅτι ἡ λέξις—ἥς ἢ παρ' ἡμῖν χρήσις γίνεται λίαν ἄκυρος—δὲν πρέπει νὰ χαρακτηρίζῃ ἀδιακρίτως πᾶν ἄρθρον, εὐθυμον ἢ χαριτολόγον, φλυαρίαν ἐπὶ τέλους, ἀφ' ἧς ὁ συγγραφεὺς μετριοφρονῶν θέλει ν' ἀποκλείσῃ πᾶσαν σοβαρότητος χροιάν· πλὴν ἐκεῖνα μόνον, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ὑπὸ μιᾶς θέσεως παραδόξου, ἀναπτυσσομένης καὶ συζητουμένης σοφιστικῶς, ἀλλὰ μετὰ τέχνης, ὥστε τὸ σόφισμα ἐξ ἀρχῆς νὰ πείθῃ ὡς λογικὴ ἀλήθεια. Τὸ νὰ καταδείξῃ τις λ: χ: ὅτι ἄμ.χ τοῦ ἀνθρώπου αἱ ἀρεταὶ ὑπερβάλωσι τὸ σύνθηρος μέτρον, τότε ἡ σύγκρισις γίνεται πρὸς ἀρετὰς ζῶων—ἢ δυνάμεις πρὸς τὴν τοῦ λεοντος, ἢ ἐπιμονὴ πρὸς τὴν τοῦ ὄνου, ἢ πονηρίαν πρὸς τὴν τῆς ἀλώπεκος, ἢ εὐμάθεια πρὸς τὴν τοῦ ἐλέφαντος, ἢ σύνεσις πρὸς τὴν τοῦ ὄφeos καὶ καθεσῆς, —νὰ ἰσχυρισθῆ δ' ὡς ἐκ τούτου ὅτι τὰ ζῶα εἶνε τελειότερα τοῦ ἀνθρώπου, θὰ ἦτο πλήρες ἂν ὄχι εὐφυῆς σκαλάθυρμα, ἄξιον νὰ κατα-

λάβῃ δύο—τρεῖς σελίδας περιοδικοῦ ἢ ἡμερολογίου, εὐαρέστως ἀναγιγνωσκομένους.

Τῆς τοιαύτης πεζογραφίας εἰσηγητῆς δύναται νὰ θεωρηθῆ παρ' ἡμῖν,—ἂν δὲν με πλανᾷ ἀνεπρκῆς ἔρευνα,—ὁ κ. Ροῖδης, ὅστις ἐδημοσίευσεν ἐπιτυχέστατα (*) ἐκάστοτε σκαλαθύρματτα. Ἐνια τούτων δύνανται νὰ χρησιμεύωσιν ὡς πρότυπα· καὶ εἶνε τόσῳ μᾶλλον ἄξια ὑπολήψεως, καθ' ὅσον οὔτε εὐκόλα οὔτε ἐλαφρὰ ὅσῳ φαίνονται εἶνε τὰ σκαλαθύρματτα. Ὡς οἱ μῦθοι τὰ ἐπιμύθια, κρύπτουσι καὶ ταῦτα ὑπὸ τὴν σοφιστείαν πολλάκις ἀληθείας· ὑπὸ τεχνικὴν δ' ἀπλῶς ἐποψιν, ἐκτὸς πάσης ἄλλης ἀρετῆς, ἀπαιτοῦσιν ἕκτακτον ὀξύνοϊαν καὶ δικλεκτικὴν δυνάμιν, ἄνευ τῶν ὁποίων οὔτε ἡ εὐρεσις καλῆς θέσεως εἶνε δυνατὴ, οὔτε ἡ ἐπιτυχῆς αὐτῆς ὑποστήριξις δι' ἐπιχειρημάτων—τῶν λεπτομερειῶν, ἐν αἷς λανθάνει ὡσεπιτοπολὺ τοῦ σκαλαθύρματος ἡ πραγματικὴ ὠφέλεια. *Ἡ τιμὴ τῶν γυναικῶν* τοῦ κ. Ροῖδου, ὁ *Κόδρος* τοῦ κ. Χ. Ἀννίνου, ἡ *Ἑλληνικὴ Γλώσσα* τοῦ κ. Μητσάκη εἶνε τέλεια σκαλαθύρματτα, ἐξ ἐκάστου τῶν ὁποίων προκύπτει ἀνὰ ἓν κάλλιστον διδάγμα.

Ἡ ὀξύνοια καὶ ἡ διαλεκτικὴ,—ἀναμφισβήτητα προσόντα τοῦ κ. Ροῖδου—χαρκτηρίζουσιν ἐν γένει τὰ δημοσιογραφικὰ αὐτοῦ ἄρθρα, τὰ τε πολιτικά, τῶν ὁποίων πολλὰ εἶνε κατ' οὐσίαν σχεδὸν σκαλαθύρματτα—καὶ τὰ σατυρικά, τῶν ὁποίων πλουσία ἀποθήκη ὑπάρχει ἢ πρώτη περίοδος τοῦ «Ἀσμοδαίου». Ἡ σατυρικὴ αὕτη ἐφημερίς, πρώτη εἰσαγαγοῦσα ἐν Ἑλλάδι τὴν καλλιτεχνικὴν σατυρογραφίαν καὶ γελοιογραφίαν, ἰδρύθη τῷ 1875, ἐν τῇ γονίμῳ ἐποχῇ τῶν στηλιτῶν, ὑπὸ τοῦ κ. Θέμου Ἀννίνου καὶ τοῦ κ. Ροῖδου, ὧν συνεδυσάσθησαν ἀποτελεσματικώτατα ὁ ὀξύτατος κάλαμος καὶ ἡ μολυβδῖς. Πολλοί, τῶν ὁποίων ἐζήτησα περιεργὸς τὴν γνώμην, μοι εἶπον ὅτι τὰ ἄρθρα τοῦ Ἀσμοδαίου εἶνε κλασσικά. Τὸ κατ' ἐμὲ ἀπέχων τοιοῦτου παρακινδυνευμένου ἐπαινοῦ, δὲν δύναμαι ἀφ' ἐτέρου νὰ μὴ ὁμολογήσω ὅτι τὰ σατυρικά τοῦ κ. Ροῖδου, μεθ' ὅλας αὐτῶν τὰς ἐλλείψεις, τὸν ξενισμὸν, τὴν παλιλλογίαν καὶ τὴν πολλαχοῦ ἐκβιαζομένην ἀυστηρότητα τῆς καλαισθησίας, μοι φαίνονται ἀμίμητα καὶ ἀξιανάγνωστα. Καὶ σήμερον ἀκόμη, μετὰ μίαν διαρρεύσασαν δεκαπενταετίαν, καθ' ἣν ἡ πρόοδος τῆς σατυρογραφίας ἔπρεπε νὰ ἦνε ἀσυγκρίτῳ λόγῳ μεγαλητέρα, δὲν ἔχω νὰ παραβάλω πρὸς τὰς περιφήμους Ὀρολογίας τοῦ κ.

(*) Κατ' ἐμὲ, τόσῳ μᾶλλον ἐπιτυχῆς εἶνε ἐν σκαλάθυρμα, ὅσῳ μεγαλητέραν λογικὴν ἐργασίαν ἀπαιτεῖ πρὸς ἐξέλεξιν τοῦ σοφίσματος.

Ροΐδου, εἰμὴ ὀλίγα ἄρθρα τοῦ κ. Μητσάκη καὶ ἄλλα τόσα τοῦ κ. Ἄννινου. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὴν μολυβδίδα τοῦ Ἄστεος καὶ τὴν μουσαν τοῦ Ρωμηοῦ, αἵτινες προῦχώρησαν ἰκανῶς, — ἡ σατυρική πεζογραφία κατ' οὐσίαν ἔμεινε στάσιμος, ἂν δὲν ὠπισθοδρόμησεν. Ὅσοι ἐζήλωσαν νὰ μιμηθῶσι τὸν κ. Ροΐδην, ἀνίκανοι νὰ ἐννοήσωσι καὶ νὰ ἐπιτηδευθῶσι τὸ ὄξύ του πείραγμα καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν τοῦ ὕφους, ἐξέλαβον ὑπὸ πολὺ ἐλαφροτέραν ὄψιν τὴν σάτυραν καὶ περιορισθέντες μόνον εἰς τὴν μορφήν, ἐκαλλιέργησαν, ὡς τὸ Α αὐτῆς καὶ τὸ Ω, τὸ λογοπαίγιον. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἡ παιδιὰ αὕτη εἰς τὰς δεξιὰς χεῖρας τοῦ κ. Ροΐδου δὲν ἦτο εἰμὴ ὄργανον ἐκφράσεως χαριέσεως καὶ ὄχι σκοπός, ἀπλῆ ἀρετὴ ὕφους ἄνευ ἄλλης ἀξιώσεως, ἡ μεμετρημένη αὐτῆς χρῆσις ἐπέζητεῖτο καὶ ἤρесе· τὸρα ὅμως, ἀφ' οὗ ὑπὸ ἀνθρώπων ἀνοήτων ἄτοπος ἐγένετο κατάχρησις λογοπαγιῶν, ὑποτασσόντων εἰς ἑαυτὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ γράφοντος καὶ μὴ ὑποτασσομένων εἰς αὐτήν, τὸ λογοπαίγιον ἐν γένει ἔχασεν ὄλην του τὴν ἀξίαν καὶ κατεδικάσθη ἀμετακλήτως ὡς ἄσκοπον καὶ γελοῖον, ὅφ' ὄλων τῶν ἀξιούντων τὴν λέξιν, παίζουσαν ἢ μὴ, ὄργανον ἐννοίας. Ὁ κατακλυσμός τοιούτων ἀλόγων λογοπαγιῶν, προχείρων εἰς πᾶν ἄρθρον καὶ εἰς πᾶν στόμα, ἔχον ἀξιώσεις εὐφυολογίας, μοὶ ὑπηγόρευσε σελίδας τινὰς ἐναντίον λογοπαγιῶν καὶ λογοπαικτῶν, μετὰ πικρᾶς ἀλλ' οὐχὶ ἀδίκου ἀγανακτικῆς γεγραμμένης, τὰς ὁποίας παρέχουσα τολμηρῶς εἰς τὸν Ἄρθρον τοῦ Κόσμου. Καὶ δὲν ἠξέυρω μὲν ἂν ὁ κόπος μου ἦτο ἀνάλογος τῆς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας· πλὴν τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι, ἐν ᾧ πολλοὶ τῶν φίλων μου ἐμετρίασαν τὸ ἐλάττωμά των, οὐδεμία ἀφ' ἐτέρου τῶν ἐφημερίδων διέπραξεν ἔκτοτε ἔγκλημα ὡς τὸ τῆς μακαρίτιδος συναδέλφου των, ἧτις ἔγραφέ ποτε αἰσᾶς τὸ λέγομεν *καθημερινῶς* μὲ ἀξίωσιν λογοπαγιῶν, σχετιζομένου πρὸς τὸν τίτλον τῆς!

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς πληθώρας τῶν δισημάντων ἤχων ἐν τῇ σημερινῇ σατύρᾳ, ἐν ἣ οὐχὶ σπανίως διαβλέπει τις καὶ κρίσιν καὶ ποιᾶν τινα εὐφυΐαν, ἐνίοτε δὲ εἰλικρίνειαν καὶ δύναμιν, τὸ ἀπελπιστικώτερον σύμπτωμα εἶνε ἡ παραμέλησις τοῦ ὕφους. Οἱ βαδίσαντες ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ κ. Ροΐδου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐθεώρησαν ὅπως ἄσκοπον καὶ περιττὴν τὴν περιτέχνησιν τῆς ἐκφράσεως, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος παντοῦ εὐσυνειδήτως ἐπετηδέυετο, εἴτε ὡς συντάκτης τοῦ Ἀσμοδαίου, εἴτε ὡς συγγραφεὺς τῆς Παπίσης Ἰωάννας, καλῶς γνωρίζων μετὰ τοῦ Σουρῆ ὅτι ἄνευ καλλιτεχνικῆς μορφῆς πᾶν διανοητικὸν προϊόν, ἔστω καὶ σάτυρα ἂν ᾖ, ἀποκλείεται σκληρῶς τῆς ἐλπίδος ὄχι μόνον τοῦ νὰ ζήσῃ εἰς

τὸ μέλλον—ἀξίωσις τὴν ὁποῖαν πιθανὸν νὰ μὴ ἔχη—ἀλλὰ καὶ ν' ἀναγνωσθῇ ἀπλῶς ὑπὸ τῶν φιλοκάλων τῆς σήμερον. Ἡ περὶ τὴν ἐκφρασιν αὕτη ἀκρότης, τὴν ὁποῖαν ὁ κ. Ροΐδης οὔτε παίζων ἢ σατυρίζων δὲν καταστρέφει, μοὶ ὑπενθυμίζει μίαν γνώμην τοῦ Δωδέ, τὴν ὁποῖαν ἐσχάτως ἀνέγνω ἐν τινι κριτικῷ του προλόγῳ. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Ταρταρίνου* θεωρεῖ δύσκολον ἢ μὴ ἀδύνατον πρᾶγμα τὴν συνύπαρξιν τοῦ αὐστηροῦ τεχνικοῦ ὕφους μετὰ τῶν εὐτραπέλων ἐννοιῶν. Τὸ ὕφος, λέγει, ὁμοιάζει μὲ τὰ κυριακᾶτα φορέματα τῶν παιδιῶν. Ἄμα ἡ μητέρα τοῖς εἶπῃ: «Παίξετε, ἀλλὰ προσέχετε μὴ λερώσετε τὰ καλά σας» ἄς ᾖ βεβαία ὅτι δὲν θὰ διασκεδάσουν. Ἡ προσοχὴ τῶν ἐνδυμάτων δὲν ἀφίνει τῷ ὄντι ἐλευθερίαν δι' ἄνετον παιγνίδιον. Ἄλλὰ τὸ ἐξαιρετικὸν παρὰ τῷ ἡμετέρῳ λογογράφῳ εἶνε ὅτι ἐν ᾧ αἱ ἐννοιαὶ του ἐξώρμηταν πολλὰκις ὡς παιδίσκαι τρελλαί, γελῶσαι καὶ συνωθούμεναι καὶ πηδῶσαι καὶ παίζουσαι, ἐν τούτοις σπανιώτατα ἀφῆκε νὰ κηλιδωθῇ ἀπροσέκτως τὸ ἤχηρόν αὐτῶν ἔνδυμα.

* *

Πρὸ πάσης ἐξετάσεως τῶν φιλοσοφημάτων, καὶ ἰδίᾳ τῶν περὶ νεοελληνικῆς ποιήσεως καὶ γλώσσης ἰδεῶν τοῦ κ. Ροΐδου, εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶπω περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συνήθως ἐργάζεται καὶ ὅστις συνίσταται κυρίως εἰς τὸ νὰ μελετᾷ ἐπιμελῶς, πρὶν ἢ γράψῃ περὶ οἰουδῆ ποτε θέματος, ὅσα ἤδη ἔγραψαν περὶ αὐτοῦ καὶ νὰ σκέπηται εἴτα ἐπὶ τούτων ἕως οὗ εὐρῆ νεώτερόν τι νὰ εἶπῃ ἢ τοῦλάχιστον διατύπωσιν τῶν ἤδη ρηθέντων ἐπιτυχεστέραν. Ἐπὶ τῆς ὁμολογίας ταύτης τοῦ συγγραφέως, τὴν ὁποῖαν ἐπιβεβαιοῦσιν ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ καλᾶμου του, καὶ ἧτις ἀποκλείει πᾶσαν ὑπερβολικὴν ἀξίωσιν πρωτοπίας καὶ δημιουργικότητος, περιορίζουσα τὸ ἔργον του εἰς ἔργον ἀπλοῦ λογιευομένου, μετρίοφρονος καὶ εὐσυνειδήτου, προσπαθοῦντος νὰ μορφώσῃ τὴν ἀρίστην περὶ τῶν διαφόρων ζητημάτων πεποιθήσιν καὶ ταύτην νὰ μεταδώσῃ μὲ ἴδια ἐπιχειρήματα καὶ ἐφαρμογὰς πρὸς τοὺς ἀναγνώστας του, — ἐπὶ τῆς ὁμολογίας ταύτης πρέπει νὰ στηριχθῇ ὁ ἐπιθυμῶν ἐκ πνεύματος δικαιοσύνης ν' ἀπαλλάξῃ τὸν κ. Ροΐδην πάσης μορφῆς περὶ νοσησμοῦ ξένης ἐργασίας, υἱοθετήσεως ξένων φιλοσοφιῶν, ἐπιδείξεως, ἀσεβείας, σκωπτικότητος, μοχθηρίας, ἀσταθείας καὶ ὅσων ἄλλων ἐξήμεσαν πολλὰκις κατ' αὐτοῦ—καὶ εἰς πρόσφατόν τινα ἀκόμη περίστασιν—οἱ πολιτικοὶ καὶ φιλολογικοὶ αὐτοῦ ἀντίπαλοι. Τούτων ὁ σημαντικώτερος ὑπῆρξεν ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος, μεθ

οὐ κυρίως συνεζήτησε τὴν περὶ νεοελληνικῆς ποιήσεως πολυθρύλλητον συζήτησιν. Ἡ πρώτη γνώμη, τολμηρὰ καὶ ἀποφασιστικὴ, ἐξηνέχθη ὡς ἐν σχεδίῳ κατὰ τινὰ ποιητικὸν ἀγῶνα, ἐν τῇ κρίσει τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπείας, ἧς ὁ κ. Ροῖδης ἐτύγγαθεν εἰσηγητής. Ὁ τεχνοκρίτης ἐκήρυξεν ἄγονον καὶ ἀνωφελεῖ οὐ μόνον τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον, — καθ' ὃν οὐδὲν μὲν τῶν ὑποβληθέντων ἔργων ἔκρινεν ἄξιον βραβείου, τῶν πλείστων δ' ἐζήρε τὰ γελοῖα, — ἀλλὰ καὶ πᾶσαν περὶ ποιητικῆς παραγωγῆς ἀπόπειραν ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ἐν τῷ παρόντι ἀδύνατον εἶνε, ἔλεγε, νὰ βλαστήσῃ ποίησις, ἐλλείψει τῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ποιητοῦ συντελούντων στοιχείων, τῆς περιρρεούσης ποιητικῆς ἀτμοσφαιρας. Κατὰ τῆς γενικῆς ταύτης προγραφῆς διαμαρτυρούμενος ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος ἐπεχείρησε ν' ἀντιτάξῃ τὴν ποιητικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Γεωργίου Ζαλακώστα, ὡς ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα μετ' ἄλλων πολλῶν ἀνισχυροτέρων, εἰς τὰ ὅποια ἀπήντησεν ὁ κ. Ροῖδης καὶ ἀνταπήντησεν ὁ κ. Βλάχος καὶ ἦναψεν οὕτως ἡ μακρὰ συζήτησις, εἰς ἣν καὶ ἄλλοι ἔλαβον μέρος καὶ ὅλοι παρηκολούθησαν μετ' ἐνδιαφέροντος. Ἐκτὸς τῶν προσωπικῶν — ὧν ἀμφίβολον μένει τὸ κέρδος, ἀμφοτέροι δὲ οἱ ἀντίπαλοι ὑπέχουσιν ἀμοιβαίως τὴν εὐθύνην, — ἀνεπτύχθησαν τότε ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσῶ ἐν μέσῳ πυκνοῦ πάντοτε ἀκρατηρίου, πολλὰ καὶ αἰσθητικὰ θεωρία· ἂν δὴλα δὴ ὁ ποιητὴς γεννώμενος ἔχη χρεῖαν τῶν καταλλήλων περιστάσεων, ὅπως ἀναδειχθῇ, ἂν ἦνε ἀναγκαῖον τὸ ἰδανικὸν καὶ ὅποιον τὸ ἐν Ἑλλάδι τοιοῦτον, ἂν τῷ ὄντι ἔχη ἐπίδρασιν ἡ περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα, ἂν ἦσαν ποιηταὶ ἀληθῶς ἢ στιχοπλόκοι καὶ μιμηταὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι — καὶ μυριοὶ ἄλλοι αἰσθητικοὶ κόμβοι, οἵτινες ἔδωσαν μὲν ἀφορμὴν εἰς ἔκχυσιν εὐφυΐας καὶ κατασκευὴν ὥραιων σελίδων, ἀλλὰ καὶ συνέτειναν πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παρ' ἡμῖν ποιητικοῦ αἰσθήματος ἐν γένει, καὶ εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν πρὸς τὴν ὑγιᾶ μελέτην καὶ τὴν ἀληθεστέραν ἔμπνευσιν τῶν νεωτέρων μας ποιητῶν.

Δὲν ἀρνούμαι ὅτι εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὅποια συνεσώρευσε ὁ κ. Ροῖδης πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἰδέας του, ἐλέγχεται ἐνίοτε ἀντιφάσκων ἢ βάλλων ἀπὸ σκοποῦ, τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ἀνέκαθεν καὶ ἀνεκκλήτως ἐξακολουθεῖ φρονῶν ταῦτά περὶ τῆς ποιήσεως καὶ ἐν γένει τῆς δημιουργικῆς φιλολογίας. Ὡς ἐκ τῆς περὶ συγχρόνου Ἑλληνικῆς ποιήσεως μελέτης, οὕτω καὶ ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλσωρίτου καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῇ Ἐφημερίδι προλόγου μιᾶς μυθιστορίας τοῦ Δοστογιέφσκη καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ περὶ Κόκκου τελευταίου ἄρθρου,

ἡ ἀρχικὴ γνώμη τοῦ τεχνοκρίτου ἀναφαίνεται μία πάντοτε καὶ σταθερὰ καὶ δύναται, ἄνευ τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν ἀποδείξεων, νὰ συνοψισθῇ εἰς ὀλίγας λέξεις. Δὲν ἀρκεῖ ἡ εὐκληρῖα τῆς φύσεως ἐν' ἀναδειχθῇ ὁ ποιητής, ἀλλ' ἔχει χρεῖαν τῶν καταλλήλων περιστάσεων, ὅπως πρὸς παραγωγὴν καλῶν λειμωνίων δὲν ἀρκεῖ ὁ σπόρος ἂν καὶ ἡ γῆ δὲν ἦνε ἀγαθὴ. Ἀπαύγασμα τῶν περὶ αὐτὸν αἰσθημάτων, ἐκπρόσωπος τοῦ ἔθνικοῦ ἰδανικοῦ, ψάλτης τοῦ κοινῶν πόνου ὁ ποιητής, ὅταν κατορθώσῃ νὰ ὑποτυπώσῃ — ὡς κάτοπτρον πιστὸς ἀλλὰ τότε μόνον πρωτότυπος — τοὺς πόθους καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς γενεᾶς του, τότε μόνον εἶνε δυνατὸν νὰ ἀναδειχθῇ, νὰ γνωσθῇ καὶ νὰ γαπηθῇ ὑπὸ τοῦ πλήθους — ἀψευδὲς γνώρισμα ποιητικῆς ἐπιτυχίας. Τούτου τεθέντος, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς πρωτοτύπου ποιήσεως καθίσταται σήμερον ἀνεφικτος παρ' ἡμῖν ὅπου, ὡς ἐκ τῆς κοινωικῆς καταστάσεως τοῦ ἔθνους ἐπικρατεῖ ἡ ἡρεμία καὶ ἡ πεζότης, νέκρωσις πόθων καὶ αἰσθημάτων κοινῶν, ἔλλειψις παντὸς ἰδανικοῦ. δυναμένου νὰ συνενώσῃ ἐν ἀγάπῃ τὸν ποιητὴν μετὰ τοῦ πλήθους. Ἐν γένει ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ποίησις δὲν εἶνε ἢ μιμητικὰ προϊόντα ξένων φιλολογιῶν, παιδαριώδη ψελίσματα, ἄσκοπα καὶ ἄλογα στιχοურγήματα, ἀπηγήσεις τοῦ τελευταίου ἀναγνωσθέντος βιβλίου ἢ ἐντυπώσεις φευγαλέου αἰσθήματος ἐρωτικοῦ. Ὅσοι, ὑπεράνω τοῦ πολυπληθοῦς συρρετοῦ τῶν στιχοπλόκων, ἔτυχον μὲν καλάντου ποιητικοῦ οὐχὶ δέ, ὅπως ἄλλοι εὐτυχέστεροι, καὶ τῶν καταλλήλων πρὸς ἀνάδειξιν του περιστάσεων, ἠδικήθησαν ὑπὸ τῆς ἀμούσου καὶ ἀγόνου ἐποχῆς. Ὁ Σολωμὸς, ὁ κοάτιστος τῶν συγχρόνων ποιητῶν, ἔγραφεν ἐν Ζακύνθῳ τὸν ὕμνον εἰς τὴν Ἐλευθερίαν ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς ἤρχοντο μεμακρυσμένοι οἱ κρότοι τοῦ τυραννοκτόνου τηλεβόλου. Οὕτω, μόνον ὑπὸ βροχὴν περσικῶν τοξευμάτων ἐδυνήθη νὰ εἴπῃ ὁ Λεωνίδας «ἐν σιᾷ πολεμήσομεν» καὶ μόνον πρὸ τῆς πυρᾶς ὁ Διάκος:

Σκυλᾶ κ' ἂν μὲ σουβλίσετε, ἕνας Γραικὸς ἐχάθη.

Οἱ ἀδελφοὶ Σοῦτσοι, ὡς καὶ πᾶσα ἡ περὶ αὐτοὺς ποιητικὴ γενεὰ, ἦσαν ἀπλούστατα μεταφρασταὶ τῶν στίχων τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ, τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Λαμαρτίνου. Ὁ δὲ Βαλαωρίτης, φύσις ποιητικὴ ἀξία κρείττονος τύχης, ἵνα δυνήθῃ νὰ ἐμπνευσθῇ ἐδέησε νὰ νασκάψῃ εἰς τὸ παρελθόν, εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἀρματολικῶν χρόνων, ὅτε ἰδανικὸν ἦτο ἡ ἐλευθερὰ ζωὴ τοῦ κλέφτη ἐποχῆν ἰσάκεις ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μας ἀπομακρυσμένην, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων,

ὄτε τὸ ἰδανικὸν ἦτο ἡ ἁρμονικὴ σύζευξις σώματος εὐθινοῦς καὶ ὠ-
ραίου πρὸς νοῦν ὑγιᾶ καὶ γαληνιῶντα. Καὶ τοῦτο διότι σήμερον οἱ κοι-
νοὶ μας πύθοι εἶνε ὅλων ἀλλοίως φύσεως· ἂν ἄλλοτε ὠνειρευόμεθα τὴν
ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σήμερον μάς ἀποροροφᾶ ἐξ ὀλο-
κλήρου ἡ κοινωνικὴ ἀποκατάστασις, ἡ οἰκοδόμησις μεσημβρινῆς εὐαέ-
ρου οἰκίας καὶ ἡ ἄγρυ πλουσίας προιός. Τοιοῦτο πεζὸν ἰδανικὸν ἐπι-
σεῖει ὡς φόβητρον ὁ κ. Ροῦθης ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν νέων μας μου-
σολήπτων, προκαλῶν αὐτούς, ἂν τολμῶσι, νὰ ἐγείρωσιν ἀξιώσεις ἐθني-
κῶν ποιητῶν.

Χωρὶς νὰ θέλω ν' ἀναπτύξω ἐνταῦθα τὴν γνώμην, ἣν ἔχω μορφώσει
περὶ ποιήσεως νεοελληνικῆς, οὔτε ν' ἀναίρῃσω συστηματικῶς ἢ νὰ συ-
ζητήσω, δὲν δύναμαι ἐξ ἄλλου ν' ἀποκρύψω ὅτι ἡ θεωρία τοῦ κ. Ροῦ-
θου μοὶ φαίνεται ἔχουσα πολλὰ τὰ τρωτά. Τὸ κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον,
ἂν καὶ δὲν παραδέχομαι τελείως τὴν γνώμην ἄλλων κριτικῶν, ἀξι-
ούντων ὅτι ὁ μέγας ποιητὴς πρέπει νὰ δημιουργήσῃ μόνος του καὶ νὰ
ἐπιβάλλῃ ἰδανικόν, ἀντιτιθέμενος πρὸς τὴν ροπήν τῶν συγχρόνων του,
οὔτε ἀρνοῦμαι τὴν σημαντικὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβᾶλλοντος· οὐδέποτε
ὅμως θὰ ἐσύγχιζον τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν μὲ τὸν ποιητὴν ἐν γένει, οὔτε
τὸ πολὺ πλῆθος μὲ τὸ ἀνεπτυγμένον κοινόν. Σήμερον, μὲ τὸ κοσμο-
πολιτικὸν πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, μὲ τὰς προόδους τῆς φιλοσοφίας καὶ
τῆς ἐπιστήμης, ἡ ποίησις ἔχουσα ἀλλοίους προορισμούς, δὲν εἶνε ἀπο-
λύτως ἀναγκαῖον διὰ νὰ ἦνε μεγάλη νὰ ἦνε ἐθνικὴ, ὡς ἐννοεῖ τὴν
λέξιν ὁ κ. Ροῦθης· οὔτε ἀπὸ πάσαν ἐποχὴν ἐλλείπει ὁμάς φιλοκάλων
ἀνθρώπων, ἱκανῶν νὰ ἐκτιμῆσωσι καὶ ν' ἀγαπήσωσιν ἓνα εἰλικρινῆ
μύστην τῆς τέχνης, ἐκχύνοντα τοὺς θησαυροὺς τοῦ νοῦ του καὶ τῆς
καρδίας του

... σὲ στίχων στροφὰς φτερωμένες,
Καθὼς ὁ τεχνίτης 'σὲ πέτρα λευκὴ
ἀγάλματος δίνει θεωρίας χιονισμένες.

Ἡ ποίησις αὕτη, ἣτις θὰ ὑπάρχῃ «ἐφ' ὅσον θ' ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος καὶ
θὰ ἔρχεται ἀνοιξὶς καὶ θὰ ψάλλουν ἀηδόνες» ποίησις, τὴν ὁποίαν ὁ
κ. Ροῦθης φαίνεται τόσον ὑποβιβάζων, εἶνε δεκτικὴ τὸν ἀντικτὸν ὑψί-
στης ἀναπτύξεως. Πρὸς τὸ μέλλον ταύτης τρέφω πολὺ μεγάλην ἐμπι-
στοσύνην. Μόνον ἐκ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας ἂν φθᾶσῃ ν'
ἀρύηται τὰς ἐμπνεύσεις, ἀνεξαρτήτως παντὸς ἔθνους καὶ παντὸς πλῆ-
θους, ὑποτάσῃ δὲ ταύτας εἰς τὴν ἔκφρασιν, κατὰ τὴν ὀλοῦν προβαί-
νουσαν εἰς τελειότητα τέχνην, εἶνε ἱκανὴ πρὸς παραγωγὴν ἔργων γεν-

ναίων, ἐφ' οἷς οὐδεὶς τῶν ἐθνικῶν ποιητῶν τοῦ παρελθόντος θὰ δύναται
νὰ καυχῆθῃ. Ἡ ποίησις αὕτη δὲν παρήγαγεν ἀκόμη οὔτε θὰ παρα-
γάγῃ ὑπὸ μίαν ἔποψιν ποτὲ Τυρταίους ἢ Δακτύας ἢ Μίλτωνας· ἀλλ'
ἤδη ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν μιστῶν τῆς ποιητῆς τόσῳ μεγάλους, ὅσῳ θὰ
ἦτο εὐτυχῆς ἡ Ἑλλάς ἂν εἶχε μόνον ἓνα. Καὶ ὅμως οἱ ποιηταὶ οὗτοι
οὔτε κάτοπτρα τῶν κοινῶν αἰσθημάτων καὶ πόθων εἶνε, οὔτε ἡ τέχνη
των καθίσταται καταληπτὴ εἰς τὸ πολὺ πλῆθος, οὔτε τὸ ἔθνος των
ἀνευρίσκει εἰς τὸ ἔσμά των τὸ ἰδανικόν του.

Πλὴν ἀνώτερον ὅλων μου τῶν λόγων εἶνε βεβαίως τὸ γεγονός ὅτι
ἐκ τῆς ὑπαρχούσης σήμερον ἐν Ἑλλάδι ποιήσεως παρὰ πᾶσαν τὴν σχε-
τικὴν καὶ μετρίαν αὐτῆς ἀνάπτυξιν, ἔσχον οὐχὶ σπανίας μέχρι τοῦδε
στιγμᾶς ἀπολαύσεως καλλιτεχνικῆς. Δύο ἢ τρεῖς τῶν συγχρόνων μας
εἶνε δι' ἐμὲ ποιηταὶ ἀληθεῖς καὶ ἀγαπητοί. Δὲν ἤξεύρω ἂν πταίῃ εἰς
τοῦτο ὁ ὄργανισμός μου καὶ ἡ μόρφωσίς μου· ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶνε
ὅτι θὰ προετίμων νὰ παραδεχθῶ ὡς ποιητικὴν τὴν παρούσαν ἀτμό-
σφαιραν ἢ νὰ μὴ ὀνομάσω ποιητὴν τὸν κ. Παλαμᾶν. Καίτοι, τὴν οἰ-
ανδῆποτε ἀξίαν τῆς νεωτάτης ἡμῶν ποιήσεως δὲν φαίνεται ἀρνούμενος
καθ' ὀλοκλήριαν καὶ ὁ κ. Ροῦθης. Ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ,
δημοσιευθέντι ἐν τῇ *Ἀκροπόλει*, ἀξιοῖ προσοχῆς τὴν τελευταίαν πα-
ραγωγὴν καὶ εἶνε διατεθειμένος νὰ κρίνῃ τοὺς ποιητὰς μας. Τὸ λάθος
του ὅμως τὸ ἀσύγγνωστον εἶνε ὅτι ἐν τῇ εὐέλπιδι ταύτῃ ἐργασίᾳ ἄρ-
χεται ἀφ' ἐνὸς στιχοῦργου ἀναξίου παντὸς λόγου καὶ τόσῳ γελοίου,
ὥστε τῷ ὄντι «καὶ κατὰδικον ἀγόμενον εἰς τὴν ἀγχόνην εἰμπορεῖ νὰ
κάμῃ νὰ γελᾶτῃ» ἐπιγράφει δὲ διὰ τοῦ ὀνοματός του ἐν ἄρθρῳ,
πρᾶγμα τὸ ὁποῖον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, μεθ' ὅλην τὴν ὑπεκφυγὴν καὶ τὴν
ἐπιφύλαξιν τοῦ κριτικοῦ εἶνε τιμὴ μεγάλη διὰ τὸν στιχοῦργὸν ἐκεῖνον.
Δὲν θέλω νὰ ἐξετάσω τίνι τρόπῳ ἐξεβιάσθη τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο. Ἄλλ'
οὔτε ἐξ ἄλλου τολμῶ νὰ δικαιολογήσω τὸν κ. Ροῦθην. Τοιαῦτα ἀ-
μαρτήματα εἶνε ἀδικαιολόγητα δι' ἄνδρα, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις καὶ ἡ
ἐπίδρασις εἶνε μεγάλη, ἡ δὲ τοιαύτη ὑπόληψις ἐδρασιωμένη ἐν τῇ κοινῇ
συνειδήσει.

*
*

Οὐδεὶς ἀκόμη τῶν γραψάντων περὶ γλώσσης, οὐδ' αὐτὸς ὁ κ. Ψυ-
χάρης, συνεσώρευσεν ὅσα ὁ κ. Ροῦθης ἐπιχειρήματα εὐφρέστατα ἵνα
καταστήσῃ προσιτὸν εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν ὅτι ἀληθὴς ἐθνικὴ γλῶσ-
σα φέρουσα ἐν ἑαυτῇ τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπαρξείας καὶ τῆς ἀναπτύξεως
εἶνε ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ἐν ᾧ ἡ λεγομένη καθαρεύουσα δὲν εἶνε ἡ

ἄλογον κατασκευάσμα, ἐγκλείον ἐκ γενετῆς τὸν μαρσαμὸν καὶ προωρισμένον εἰς ἄφρευκτον θάνατον.

Ὁ ἀμφισβητῶν τὴν ἀλήθειαν τῆς γνώμης ταύτης—ἂν ὑπάρχη τοιοῦτος μεταξὺ τῶν σωφρονούντων—ἵνα πεισθῇ ἐντελῶς ἀρκεῖ νᾶναγκνώσῃ τὴν ἐν τῇ Ἑστία δημοσιευθεῖσαν βιβλιοκρισίαν περὶ τοῦ πολυκρότου Ταξιδίου τοῦ κ. Ψυχάρη. Ἡ διατριβὴ αὕτη, ἐν ἣ ὁ κ. Ροῖδης συνώψιπεν ὅσα ἐκάστοτε εἶπε καὶ ὅσα μέλλει ἀκόμη νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἠρτυμένη ὑπὲρ τὸ σύνηδες δι' εὐφυΐας περισσῆς καὶ σκώμματος ἀλλὰ καὶ διαπνεομένη ὑπὸ λογικῆς ἀκαταγωνίστου, εἶνε, ἐκτὸς ἑλαχίστων τινων καὶ ἀσημάντων περὶ τὴν εἰδικὴν ἐπιστήμην ἀνακριβειῶν, αὐτόχρημα ἡ ἀλήθεια, ἀναγκαινομένη ὑπὸ τὴν αὐστηροτέραν αὐτῆς ὄψιν, πρὸ τῆς ὁποίας μόνος ἴσως ὁ πολυμαθὴς κύριος Κόντος δύννηται νὰ μείνῃ ἀμετάπειστος.

Ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν ὑπεστήριζεν ὁ κ. Ροῖδης, ἄνευ τῶν ἀποδεικτικῶν λόγων εἶνε σαφῆς καὶ ἀπλή, ὀριζομένη συντομώτατα: Ἄπ' ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ καθ' ἡμᾶς γλῶσσα ἐβαδισεν ἐπὶ ὁδοῦ σκολιαῆς καὶ ἔχει ὡς ἐκ τούτου ἀνάγκην δυσχεροῦς πρὸς τὰ ὀπίσω στροφῆς, πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς εὐθείας. Οἱ ἔθνη καὶ πανελλήνιοι αὐτῆς τύποι, οἱ γνήσιοι τύποι τῆς λαλουμένης γλώσσης περιεφρονήθησαν, ἀντ' αὐτῶν δ' ἐισήχθησαν καὶ ἐπεκράτησαν εἰς τὸν γραπτὸν λόγον οἱ τῆς ἀρχαίας ξένοι καὶ νεκροί, οὕτως ὥστε ὁ πλουτισμὸς τοῦ νεοελληνικοῦ λεξικοῦ, ἀντὶ νὰ γίνῃ καθ' ὃν τρόπον ἔγεινε πικταχοῦ, ἐνδυομένων δηλαδὴ τὴν στολὴν τῶν ζώντων τῶν ἀνακαλουμένων εἰς τὸν βίον νεκρῶν λέξεων, περιτυλίσσονται τούταντιον εἰς ἀπτικὸν σάβανον καὶ αἱ ζωνταναί. Ἄφρευκτον ἀποτέλεσμα τῆς ἀλόγου ταύτης ἐργασίας εἶνε ἡ μεταξὺ τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου ἀσυμφωνία, ἀσυμφωνία οὐχὶ κατὰ τὰς λέξεις καὶ τὸ ὕφος, ἀλλὰ κατὰ τοὺς τύπους, ὁμοίαν τῇ ὁποία πληγὴν οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἔχει νὰ παρρυσιάσῃ ἢ μᾶλλον νὰ θεραπεύσῃ. Ἡ γραφομένη ἡμῶν γλῶσσα ὡς ἐκακοτέχνησεν αὐτὴν ἡ ἄνοια, οὔτε γλῶσσα εἶνε οὔτε φιλολογίαν δύννηται νὰ προαγάγῃ ἄνευ τῶν τύπων τῶν ζώντων εἰς πᾶν στόμα, τῶν συμφώνων πρὸς τὸ νεώτερον πνεῦμα, καὶ ἄνευ τῶν λέξεων τῶν μητροδικτῶν, ἱκανὴ μὲν ἴσως πρὸς ἀπλήν συνεννόησιν ἀλλ' ἀποβαίνουσα καθ' ὀλοκληρίαν ἄχρηστος εἰς τὸν καλλιτέχνην, τὸν ἔχοντα ἀνάγκην νὰ πνευθῇ πρὸς τὴν καρδίαν, νὰ ζωγραφίσῃ ἐναργῶς καὶ νὰ διαγεῖρῃ τὰ αἰσθητά. «Εἰς γλῶσσαν ὅμως ἄχρηστον εἰς τοῦτον οὐδὲν ἄλλο ὄνομα ἀρμόζει πλὴν τῆς βαρβάρου. Ἡ μόνη τῶ ὄντι μεταξὺ τῆς γλώσ-

σης τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ἡμέρων λαῶν διαφορὰ εἶνε ὅτι τῆς μὲν πρώτης ὁ σκοπὸς περιορίζεται εἰς τὴν συνεννόησιν, ἡ δὲ ἄλλη χρησιμεύει καὶ ὡς ὄργανον ἀπολαύσεως αἰσθητικῆς. Ταύτης ὁ πόθος ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ θερμάνῃ ἡμέραν τινὰ καὶ τοῦ Ἑλληνοσ τὰ στήθη καὶ ἀδύνατος ἐκ τούτου φαίνεται ἡ ὀριστικὴ ἐπικράτησις γλώσσης, μὴ δυναμένης νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν τοιοῦτον πόθον».

Τῆς κρατούσης δυσγλωσσίας πολλὰ καὶ δυσεξήγητα εἶνε τὰ φαινόμενα· ἀλλὰ τὸ περιεργότερον ἐξ ὅλων εἶνε αὐτὸς ὁ κ. Ροῖδης, ὁ ὁποῖος, μισεῖ τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν γράφει μεθ' ὅλης τῆς σχετικῆς ἐπιτυχίας. Ὁ ἴδιος ὅμως ἔσπευσε νὰποκριθῇ ἐτοιμώτατα εἰς τὴν δικαίαν ταύτην ἀπορίαν, ὅτι πλανῶνται οἱ νομίζοντες ὡς πρὸς οὐδὲν χρησιμεύουσαν, τὴν ἀντιπαθείαν κατὰ τῆς τεχνητῆς γλώσσης. «Ἡ καθαρέρουσα—ἐπιφέρει—ὁμοιάζει τὰ διεστραμμένα ἐκεῖνα καὶ κακώτροπα γύναια, τὰ ὁποῖα οὐχὶ ὁ γαπῶν ἀλλὰ μόνος ὁ περιφρονῶν δύναται νὰ καθυποταξῇ καὶ νὰ περιορίσῃ διὰ τῆς μαστιγῆς ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῆς εὐπρεπείας. Πρῶτος λοιπὸν καὶ ἀπαραίτητος ὄρος ὅπως γραψῇ τις ὑποφερτῶς τὴν καθυπερούσαν, εἶνε ἡ πεποιθῆσις ὅτι δὲν ἀξίζει τίποτε.»

Τὴν πεποιθῆσιν ταύτην,—εἶνε τόσῳ ὀφθαλμοφανὲς καὶ εἰς τὸν κοινὸν νοῦν τὸ πρᾶγμα, ὥστε δὲν θὰ καυχῆθῶ ἐάν τὸ εἴπω,—τὴν ἔχω ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἐγώ. Ἀφ' ὅτου μικρὸς ἀνέγων τὸν περὶ γλώσσης διάλογον τοῦ Σολωμοῦ,—ἔργον ἀνταξίον τοῦ μεγάλου καὶ κριτικώτατου ποιητοῦ, τὸ ὁποῖον ἀνέπτυξε καὶ ἐξῆρε θαυμασίως ὁ κ. Ψυχάρης—ἤρξατο γεννωμένη ἐν ἐμοὶ ἡ κατὰ τῆς γραφομένης ἀντιπαθεία καὶ ἡ πρὸς τὴν δημῶδη γλῶσσαν ἀγάπη. Προϊούσης τῆς ἡλικίας, διὰ τῆς ἀναγκώσεως τοῦ Χριστοπούλου, τοῦ Βηλαρα καὶ ἄλλων ὑπερμαχῶν τῆς δημῶδους, ὡς καὶ διὰ τῆς ἰδίας ὀλοῦν παρατηρήσεως καὶ μελέτης, εἶχον κατίδει τὴν ψευδῆ τέχνην καὶ πρόσκαιρον ζῶν τῆς γραφομένης τόσον ἐντελῶς, ὥστε τὸ λαμπρὸν ταξίδι τοῦ κ. Ψυχάρη δὲν συνέτεινε ἢ εἰς τὸ νὰ στηρίξῃ ἐν ἐμοὶ γνώμην, ἡδὴ φυτευμένην. Μεθ' ὅλα ταῦτα, ἂν δὲν κατώρθωσα ἀκόμη νὰ γράψω με τοὺς τύπους τοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἤμην κατ' ἀρχὴν, δὲν πταίω ἐγὼ ἀλλ' ἡ ἐξίς καὶ ἡ σύγχυσις. Ἄνευ γραμματικῆς καὶ κανόνων ἐφοβήθη πολλὰκις μὴ παθῶ τὸ πάθημα τοῦ Λασκαράτου, τοῦ Πολυλα, τοῦ Τυπαλδου, ἀξιούντων ὅτι πεζογραφοῦσιν εἰς τὴν δημῶδη, ἀλλὰ τῶ ὄντι κατορθούντων ἐν κράμα αὐθαίρετον καὶ ἀκατονόμαστον τύπων καὶ λέξεων καὶ ἰδιωμάτων, ἐν πολλοῖς χειρὸν τῆς καθαρέρουσης. Τὸ ταξίδι τοῦ κ. Ψυχάρη, με τὴν καθαρὰν, ὁμοιοπαγῆ, κεκανονισμένην του γλῶσσαν,

εδύνκτο ἴσως νά μοι διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας καὶ νά μοι χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον, ἀλλ' ἡ κακὴ ὑποδοχὴ ἧς ἔτυχε παρὰ τῶν ἡμιμαθῶν καὶ ἀκρίτων, οἵτινες δυστυχῶς ἀποτελοῦσι τὴν ὀλομέλειαν σχεδὸν τοῦ παρ' ἡμῖν λογιῶν κύκλου, μοὶ προὔξενησε τσαούτην ἀγανάκτησιν, ὥστε τὸ θάρρος μου παρέλυσε, περιωρίσθη δὲ πάλιν νάναμείνω ὑπομονητικῶς τὴν ἀγγελθεῖσαν γραμματικὴν— πρόφασις πρὸς ἑμαυτόν— καὶ τὴν κατάλληλον εὐκαρίαν— πρόφασις πρὸς τοὺς ἄλλους— ἔν' ἀπεσείσω τὸν ἀφόρητον ζυγόν.

Τὴν περιαυτολόγον ταύτην γλωσσαλγίαν οὐδένα ἄλλο σκοπὸν εἶχα ἐκτείνων, εἰμὴ τὸ νάναδείξω περισσότερον εὐλογον τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν ἐσκόπου νά ὑποβάλω ἐν δέοντι καὶ νά ὑποστηρίξω πρὸς πρακτικὴν εἰ δυνατόν λύσιν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Ἡ ἐκδοσις τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ψυχάρη φιλοτεχνηθείσης γραμματικῆς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ ἡ ἴδρυσις συλλόγου τινός, ἄνευ γενικοῦ γραμματέως καὶ καταστατικοῦ, ἰδιωτικῆς οὕτως εἰπεῖν Ἀκαδημίας, σκοπούσης τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης καὶ τὴν λύσιν τῶν ἐκκρεμῶν περὶ αὐτῆς ζητημάτων, εἶνε ὄνειρον, εἰς τὸ ὁποῖον μόλις τολμῶ νά ἐντραφῆσω. Καὶ ὅμως φρονῶ ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη δὲν εἶνε καὶ ὅλως ἀκατόρθωτος, ἀφ' οὗ ὀλίγοι, οἱ τὰ πρῶτα φέροντες σήμερον ἐν τῇ δημιουργικῇ φιλολογίᾳ, γνωρίζω ὅτι τὴν ἀσπάζονται κατ' ἀρχήν. Ὀλίγοι λοιπὸν ἔχοντες τὸ κύρος τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Κουμανούδη καὶ τοῦ Ροῖδου ἄν εἶχον καὶ τὴν θέλησιν τῆς πρωτοβουλίας καὶ ἀπετέλουν κατ' ἀρχὰς τὸν πυρῆνα, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐν βραχεῖ περὶ τὸ ἀληθές κήρυγμα θὰ συνετάσσοντο οἱ πλεῖστοι τῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων, οὕτως ὥστε— ἡ ἀγέλη ἀκολουθεῖ καὶ τυφλοῖς ὄμμασι τοὺς ἀρχηγούς— εἰς διάστημα μικρότερον ἴσως τῆς πενταετίας οἱ τὴν καθαρῆσαν γράφοντες θὰ ἐμετροῦντο ἐπὶ τῶν δακτύλων, ὅπως σήμερον οἱ τὴν δημῶδη. Οὕτω μόνον φρονῶ ὅτι πρὸ τοῦ τέλους τοῦ αἰῶνος θάναεστυλοῦτο κραταιὰ ἡ ἀληθὴς γλῶσσα, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ ἐπερχόμενος οὔτε τὴν φιλολογίαν μας θὰ δυνηθῆ νά προαγαγῇ, οὔτε τὸ ἐθνικὸν μεγαλεῖον νάναδείξῃ.

Πρὸ τούτου ὅμως δὲν εἶνε περιττὴ καὶ μικρὰ τις διαπαιδαγωγῆσις. Ἡ πλειονότης τῶν στενοκεφαλῶν καὶ τῶν προληπτικῶν οὔτε ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ψυχάρη οὔτε ἐκ τῆς περὶ αὐτοῦ κρίσεως τοῦ κ. Ροῖδου εἶνε ἱκανοὶ νά νοήσωσι τι καὶ νά πεισθῶσι. Εἶνε χρεῖα περισσοτέρας πρὸς τοῦτο ὑπομονῆς καὶ ἀναλυτικότητος. Ὁ κ. Ροῖδης ἔχει ἤδη συγγράψῃ ὀγκώδη τόμον περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, προωρισμένον νά πείσῃ ἱκανούς, τὸν ὁποῖον φυλάττει ἀνέκδοτον, ὡς μοι ἔγραφε πρὸ

τινος, ἐκ φόβου μὴ βοήσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι τὸν φόβον τοῦτον θὰ ὑπερνικήσῃ παρὰ τῶν κ. Ροῖδου, ἡ σκέψις ὅτι, παρὰ πάσαν ἐν τῷ παρόντι ὑποδοχὴν, αἱ ἐπὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος μελέται του θ' ἀποτελέσωσιν ἐν τῷ μέλλοντι, τὸν δικαιότερον αὐτῷ τίτλον δόξης καὶ εὐγνωμοσύνης.

Ἰούλιος 1890.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ *

.....
 Ἐστὸν ἄγιον ἐφάνη ἐμπρὸς Ἡγούμενος θρημμένος
 Ὡσὰν . . . ὡσὰν καλόγερος καὶ λιγὸν σὰν πιωμένος,
 Γιατὶ ἀπάρω πέθανε σὲ φοβερὸ μεθύσι
 Κ' ἡ ζάλη ἀκόμη τοῦ κρασιοῦ δὲν εἶχε τὸν ἀφήσει.
 —«Νάχωμε καλὸ ρώτημα! ποῦ βιαστικὰ πηγαίνεις;
 Θαρρεῖς εἰς τῆς κουμπάρας σου τὴν κάμαρα πῶς μπαίνεις;
 Ὁ ἄγιος ἐφώταξε· γιὰ νάμπης πρέπει πρῶτα
 Κάτι νὰ σὲ ρωτήσωμε»· κ' εἶπεν ἐκεῖνος:—«Ῥώτα».
 —«Τὶ νὰ ρωτήσω; οὐφ! κρασί, τοῦ εἶπε, ρετινῶτο
 Βρωμάς, εὐλογημένε μου· τραβίξον πάρα κάτω.»
 Κ' ἔβαλε ἔστην ἁγία του τὴν μύτη τὸ μαρδῆλι·
 Κόντεψε τὸν καλόγερο ἔτὸ διάβολο νὰ στείλῃ.
 —«Πλὴν . . . πές μας, εἶπε, ἔτ' ἄγιο ποῦ ζοῦσες μοναστηρί;
 Γιατὶ δὲν ἀποκρίνεσαι καὶ κλειδῶσες τὸ στόμα;
 Φαίνεται τ' ἀντικλεῖδι του πῶς εἶνε τὸ ποτήρι;»
 Καὶ εἶπεν ὁ καλόγερος:—«Ἀνίσως ζοῦσ' ἀκόμα,
 Κάτι θὰ ἔκαμα».—«Γιὰ δὲς· ὁ χάρος τί σοῦ φτιάρει;
 Ἐξήντα χρόνων ἄνθρωπος, τί δύναται νὰ κάρῃ! . . .

* Ὁ Ἅγιος Πέτρος φρουρῶν τὴν θύραν τοῦ Παραδείσου βλέπει διαφόρους ψυχὰς ἐρχομένας, ἐξ ὧν τὰς μὲν δέχεται, τὰς δὲ ἀποπέμπει· μεταξύ τῶν πολλῶν προσέρχεται καὶ ἡ τοῦ Ἡγουμένου.

Πλήν κἄτι θὰ ἐπρόφτασες ἐσύ, Ἥγούμενέ μου».
 Καὶ ἀπεκρίθη—«Προσευχὴ δὲν ἄφησα ποτέ μου,
 Προσεύχομαι γονατιστός».—«Μπρὸς ἑστὸ βαρέλι· ξέρω.
 Τιποτε ἄλλο ἑστὸ Θεὸ δὲν ἔχεις ῥ' ἀναφέρω;»
 —«Τί ἄλλο ἀπὸ τὴν προσευχὴ; τοῦ εἶπε μ' ἀπορία·
 Ἄ, ναι· οὔτε σαρακοστὴ ἐπάτησα καμμία».
 —«Εἶδες θυσία! ἔκραξεν ὁ ἅγιος· χαδιάρι
 Ἔτρωγε καὶ ἀνγοτάραχο γιὰ τοῦ Θεοῦ τὴ χάρι . . .

Πλήν καὶ Λουκούλου στόμα

Ὅπως ἐσεῖς ρηστεύετε δὲν πάσχασεν ἀκόμα!
 Πλήν τῆς ρηστειᾶς ἄφησε, τὸ ξύδι καὶ τὸ λάδι·
 Γνωρίζω τὰ στομάχια σας, γνωρίζω καὶ τὸν ἄδη . . .
 Ὅλα τὰ ξέρω· ἦτανε κρεπάλη ἡ ζωὴ σου,
 Μοιχεία τὸ κρεβάτι σου, ρτροπή κάθε στιγμὴ σου·
 Τὸ μοναστήρι ἐγδυνες, καὶ ὅλα τὰ κλεμμένα
 Τάθαψες δίχως κἄν πτωχὸ ποτὲ ῥά ῥτύσης ἔνα.
 Καλὸ ποτὲ δὲν ἔκαμες ἄν καὶ πολλὰ μποροῦσες·
 Γιὰ τὸ τραπέζι, τὸ κρασί καὶ τὴ γυναικα ζούσες.
 Δὲν ἐξεμέθυσες ποτὲ εἰς ὅλη τὴ ζωὴ σου,
 Καὶ μεθυσμένη ἡ ψυχὴ ἐδηγήκε ἀπ' τὸ κορμὶ σου!
 Ὡς καὶ τὸ Εὐαγγέλιο κρυφὰ περιγελοῦσες
 Κι' ἀπ' ὅλα μόνο τοῦ Καῦ τὸ θαῦμα ἐννοοῦσες . . .
 Φύγε μακρὰ μου· πήγαινε σ' ἀγκάθια καὶ τριβόλους
 Καὶ εἰς τοὺς ἀνυπόμοτους ἐστράφηκε διαβόλους.
 —Κύριοι, εἶπε, πάρετε τὸν ὅσιο κορτά σας·
 Μὴ βλέπετε τὸ σχῆμά του, τὰ ράσα τὰ πλατεῖά του.
 Δικός σας εἶναι· κέρατο ἀπὸ τὰ κέρατά σας . . . »
 Καὶ ἑς ἄλλη ἔπεσε ψυχὴ ἡ γρήγορη ματιὰ του.

1890.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Κ Ω Χ

MATER PULCHRA

ἦν ἐσπέραν ἐδίδετο χορὸς ἐν τῷ πλοίῳ τῆς Αὐ-
τῆς Μεγαλειότητος «Dreadnought».

Αἱ προσκλήσεις ἦσαν ἐκδεδομέναι πρὸ δεκα-
πενθημερίας. Καὶ ἀπὸ δεκαπενθημερίας τὸ κυρι-
ώτερον κοινωνικὸν θέμα, περὶ ὃ ἅπασαι αἱ συν-
δικλέξεις συνεστρέφοντο καὶ ἐφ' οὗ ἅπαντα τὰ
πνεύματα ἠδέως προσηλοῦντο, ἐν τῷ Διοικητικῷ

Μεγάρῳ, ἐν τῷ Club, ἐν ταῖς Αἰθούσαις, ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις, ἐν τοῖς
ξενοδοχείοις, ἐν τοῖς συντάγμασιν, ἐν τοῖς πλοίοις, ἐν τῷ Νεωρείῳ, ἐν
ἅπασιν ἐν γένει τοῖς κοινωνικοῖς κέντροις τῆς Μελίτης, ἦν ὁ χορὸς
οὗτος.

Περὶ αὐτοῦ ἐθρυλλοῦντο πολλά, καταπληκτικά. Ἐμελλε νὰ κλείσῃ
τὴν χειμερινὴν περίοδον τῶν ζωηρῶν διασκεδάσεων τῆς μικρᾶς, πλὴν
φαιδροτάτης Νήσου, καὶ κατεβλήθη πᾶσα μέριμνα, ὅπως ἐπιστέψῃ
καταλλήλως τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν προηγηθειῶν εὐθύμων ἐσπερί-
δων, καὶ καταστή τὸ λαμπρότατον συμπέρασμα τοῦ διαρρέυσαντος
λαμπροῦ χειμῶνος. Καὶ ὑπῆρχον ἄφθονα τὰ μέσα, ἄφθονοι αἱ περι-
στάσεις, καὶ ἄφθονοι αἱ διαθέσεις πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου. Τὸ πολε-
μικὸν σκάφος, οὗ τὸ κατάστρωμα ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς χοροῦ
αἴθουσα, ἓνα μόνον ἴσθον ἔχον, ἀπετέλει τὸ καταλληλότερον τῶν
πεδίων πρὸς τοιαύτην ἑορτήν. Ἐπειτα παρεῖχε μείζον ἐνδιαφέρον καὶ
ἐνεῖχε μείζονα ἐπισημότητα ἢ τ' ἄλλα πλοῖα, καταλέγον μετὰ τῶν
ἄξιωματικῶν τοῦ πληρώματος αὐτοῦ, τὴν Αὐτοῦ Βασιλικὴν Ὑψηλό-
τητα τὸν ὑποπλοίαρχον Πρίγκηπα Γεώργιον τῆς Οὐαλλίας, καὶ τὴν
Αὐτοῦ Γαληνὴν Ὑψηλότητα τὸν ὑπαρχον Πρίγκηπα Λουδοβίκον
Βάττεμπεργ. Ἐπειτα τόσα ἄλλα βασιλικά πρόσωπα, εὐρισκόμενα τὴν
ἐποχὴν ταύτην ἐν Μελίτῃ, ἔμελλον νὰ παρευρεθῶσιν ἐν τῷ χορῷ ἐκείνῳ.
Ὁ Νάυαρχος τῆς Μοίρας τῆς Μεσογείου Δουξ τοῦ Ἐδιμβούργου, ἡ
Δούκισσα τοῦ Ἐδιμβούργου, ἡ Πριγκήπισσα Λουίζα, θυγάτηρ τῆς Βα-
σιλίσσης, μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς Μαρκησίου τοῦ Λόρν, ἡ Πριγκή-

πισσα Ειρήνη τῆς Ἑσσης, καὶ πολλὰ ἀριστοκρατικά Βρεττανικά ἐξοχότητες. Καὶ τέλος ἡ ἄμιλλα, ὁ μέγας οὗτος τῶν μεγαλοεργημάτων μοχλός, προσέθηκε τὴν στιβαρὰν δυνάμιν του ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ. Εἶχεν ἐμποίησιν μεγίστην ἐντύπωσιν, ὁ πρὸ μηνὸς ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς Προβηγγίας, ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Συντάγματος τῆς *Melaitnes Φυλακῆς* (Black Water) δοθεὶς χορός. Καὶ οἱ ναυτικοὶ βαθμοφόροι τῆς Αὐτῆς Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος ἠνόουν νὰ ὑπερακοντίσωσι τοὺς χερσαίους αὐτῶν συναδέλφους.

Καὶ οὕτως, ἡ εἰκοστὴ πρώτη Μαρτίου τοῦ Σωτηρίου ἔτους 1886, ἦν ἡμέρα πανηγυρική διὰ τὴν Μελίτην.

Τὴν πρωίαν, περὶ ὥραν ἐνάτην, αἱ περὶ τὴν Τράπεζαν τοῦ προγεύματος θέσεις, ἦσαν πᾶσαι σχεδὸν κατελημμέναι ἐν τῷ «Μεγάλῳ Ξενοδοχείῳ». Αἱ φάλαγγες τῶν συνδαιτημόνων ἦσαν συμπεπυκνωμέναι καὶ μόλις διεκρίνοντο δύο ἢ τρία ρήγματα, προερχόμενα ἐκ τῆς ἀπουσίας τρυφηλῶν τινῶν Βρεττανίδων, λαμβανουσῶν, ἐκ μαλθακῆς ἕξεως, τὸ πρόγευμα ἐν τῷ κοιτῶνι, καὶ ἐνίων στρατιωτικῶν, ἐξελθόντων ἐν ὄρθρῳ βαθεῖ, ὅπως παρακολουθήσωσι τὰ γυμνάσια τοῦ τάγματος αὐτῶν.

Ἡ γενικὴ ἀποψὶς τῆς συνεστιαζομένης εὐρείας ὁμηγύρεως, εἶχε τι τὸ εὐάρεστον ἅμα καὶ ἐπιβάλλον. Ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τοῦ Ἑστιάτοριου, ἤρχε πνεῦμα γαλήνης, ἀβρότητας, καὶ ἀξιοπρεπείας, σύνηθες κράμα, ἐντυγχανόμενον πανταχοῦ, ἐνθα συνέρχονται Ἄγγλοι εὐπατρίδαι. Οὐδέποτε τὸ πρῶτιστον ἐκεῖνο Ξενοδοχεῖον τῆς Νήσου, περιέλαβεν ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ τοιοῦτον λαμπρὸν ὄμιλον ἀριστοκρατικῶν, πολιτευτικῶν καὶ μαχητικῶν ἐξοχοτήτων. Ὁ Ἀρχιστράτηγος Λόρδος Ναπίαρ, ὁ νικητὴς τῆς Μαγδάλας, ἐκάθητο παρὰ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Βοέλογρον. Ὁ κόμης Γούλβερτων παρὰ τὸν Στρατηγὸν Ταϊρνερ. Ὁ Λόρδος Κέπελ παρὰ τὸν Βασιλικὸν Ἀκαδημαϊκὸν Οὐάττς. Ὁ Ὑποναύαρχος Οὐώρδ παρὰ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Σύνδνεῦ. Ἐκτὸς τούτων διεκρίνοντο ὁ Γλαδστωνικὸς βουλευτὴς Κάμβελλ-Βάννερμαν, ἐκ τῶν πρωτευόντων μελῶν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ὁ Ἐντιμος κ. Βέννετ, μέλος τοῦ ἰδιαιτέρου Συμβουλίου τῆς Μελθούρνης, Συνταγματάρχαι τινὲς καὶ Πλοίαρχοι, καὶ διάφοροι ἄλλοι ἔγκριτοι Ἄγγλοι, διακείμενοι ἐν τῇ Νήσῳ, ἢ παραχειμάζοντες ἐν αὐτῇ, ἢ διερχόμενοι ἀπλῶς, καὶ ἀποφασίζοντες νὰ παραμείνωσι χρόνον τινὰ ἐν τῷ θαλάπερῳ τούτῳ Βρεττανικῷ Σταθμῷ τῆς Μεσογείου. Ἀναλόγως ἀντεπροσωπεύετο καὶ τὸ ὠραῖον φύλον, οὐ πλεῖστα μέλη συνεδύαζον ἐν τῇ

κίθουση ἐκείνη τὴν λάμπιν τῆς καλλονῆς, καὶ τὴν αἴγλην τῆς Ἀριστοκρατίας.

Τυγχάνων ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐνοίκων, ὡς διακείμενος ἀπὸ ἐξαμηνίας ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, ἔτασσόμενος ἕνεκα τῆς τοιαύτης συμπτώσεως, ἐν τῇ κορυφῇ τῆς τραπέζης. Πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος εἶχον τὸν Συνταγματάρχην Ῥάμσαιῦ, ἕτερον ἀρχαῖον ἐνοικον, μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῆς θυγατρὸς του, πρὸς δὲ τὸ δεξιόν, μυστηριώδη τινὰ Κυρίαν, πλήρη ἀριστοκρατικοῦ ἠθους καὶ ἐπιβλητικῆς καλλονῆς, προδίδουσαν ἄρητον γλυκύτητα χαρακτῆρος, καὶ ἀξιοπρεποῦς φιλοφροσύνης διὰ τοῦ τρόπου, δι' οὗ προήνεγκε τὰς εὐαρίθμους μονοσυλλάβους λέξεις, αἵτινες ἐχρησίμευον ὡς ἰκανοποιήσεις ἅμα καὶ καταστολῆ πάσης ἀποπειρας τῶν πέριξ πρὸς συγκρότησιν συνδιαλέξεως μετ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐπιμόμως περισυλλεγομένη ἐν τῇ ἐπιφυλακτικῇ στάσει, ἦν ἀρχῆθεν ἀνέλαβε καὶ ἀπαρεγκλίτως ἐξηκολούθει τηροῦσα. Ὁ Συνταγματάρχης, γνήσιον τέκνον τῶν ὀρέων τῆς Καληδονίας, κατέχων τὰς δύο κυριώτερας ἀρετὰς τοῦ Σκωτικοῦ χαρακτῆρος, τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν εὐλικρίνειαν, δὲν ἔπαυεν ἐκφράζων τὴν ἀμηχανίαν του ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ τῆς διαυγάσεως τοῦ μυστηρίου, ὅπερ ἀπετέλει ἡ γυνὴ ἐκείνη. Ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον εὐρίσκετο ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ τ' ὄνομά της, τὴν κοινωνικὴν θέσιν, τὸν σκοπὸν τῆς ἐν τῇ Νήσῳ διαμονῆς της. Γενικῶς ἠδύνατό τις νὰ διακρίνη, ἐκ τοῦ ἠθους της ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν, ἐκ τινος λεπτῆς ἀποχρώσεως τῆς προφορᾶς της, ὅτι προήρχετο ἐξ Ἰρλανδίας, καὶ ἐκ τοῦ βίου, ὃν διῆγεν, ὅτι δὲν ἠρέσκετο εἰς τὰς διασκεδάσεις. Ἀπαξ μόνον ὤφθη ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, ἐν μιᾷ τῶν χορευτικῶν ἐσπερίδων, τῶν κατὰ δεκαπενθημερίαν ἐν αὐτοῖς διδομένων, ἀλλ' οὐδὲν μέρος ἔλαβεν ἐν τῷ χορῷ, διῆλθε δὲ πᾶσαν τὴν ἐσπέραν συνδιαλεγόμενη μετὰ τῆς Λαίδου Σίμμονς, τῆς συζύγου τοῦ Διοικητοῦ. Ἄλλ' οὐδὲ διὰ λόγους ὑγείας ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ Νήσῳ. Τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ ἐμαρτύρει τὴν δροσερὰν ἀλκὴν, καὶ τὴν ροδαλὴν εὐρωστίαν, ἧτις καθίστησιν ἀπαραμίλλους τὰς ὑγιεινὰς καλλονὰς τῶν Βρεττανίδων ἐκείνων, αἵτινες δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰς ἠλιώδεις ἀκτὰς τῆς Μεσογείου, ὅπως εὐρωσι τὴν φαιδρότητα καὶ τὴν εὐεξίαν. Ἡ τε ὁμίχλη καὶ ὁ Βορρᾶς τοῦ Λονδίνου θραύουσι τὰ κέντρα των, κατὰ τῆς λεπτῆς διαφανοῦς ἐπιδερμίδος τῶν παρειῶν τῶν ὄντων ἐκείνων ἄτινα θωρακίζει κατὰ τῆς προσβολῆς των, κρεῖττον τοῦ ἰσχυροτέρου χάλυθος, τὸ ἀγνὸν καὶ ζωηρὸν αἷμά των. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τινὰ ἑτέραν ὑπόθεσιν,

ὅτι ἡ ἐν Μελίτη παρουσία τῆς περικαλλοῦς ἀγνώστου ἡδύνατο νὰ συνδέηται πρὸς τὴν ἐκεῖ στρατιωτικὴν ἢ ναυτικὴν ὑπηρεσίαν συγγενοῦς τινος, αὕτη ἀπεκρούετο ἀμέσως ὑπὸ τῆς γνώσεως, ὅτι οὐδέποτε προσεπελάσθη ὑπὸ οἰουδήποτε προσώπου, ἀνήκοντος εἰς τὴν μνησθεῖσαν ὑπηρεσίαν.

Καὶ ὁ καλὸς Συνταγματάρχης ἠπόρει καὶ ἐξίστατο. Καὶ συνήθως ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῆς μυστηριώδους γυναικός, ἔστρεφε τὴν συνδιάλεξιν περὶ αὐτήν. Ἦρχετο αἰετοῦ δια μικροῦ τινος προλόγου, ἐν ᾧ ἐδήλου ὅτι εἶναι Ἄγγλος καὶ ὅτι γνωρίζει ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ περιέργεια θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν χυδαιοτέρων ἐλαττωμάτων, ἀλλὰ προσετίθει ὅτι ἡ περίστασις αὕτη ἦν ἐξαιρετικὴ. Δὲν κατώρθου νὰ ἐννοήσῃ, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διέρχηται τις ἰκανὰς ὥρας καθ' ἡμέραν ἐγγὺς προσώπου τινός, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης γνώσεως τῶν κατ' αὐτό. Τοῦτο, ἔλεγε, θ' ἀπετέλει ἀληθῆ δοκιμασίαν καὶ διὰ τὰ ἰσχυρότερα τῶν νεύρων, θὰ ἐπέβαλλε τὴν ζέσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ εἰς τὸ ψυχρότερον αἷμα.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εἶχε δίκαιον. Τὴν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀνυπομονησίαν καὶ ἀμηχανίαν του, αἵτινες ἐξετροχίαζον ἐντελῶς τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ἐκ τῆς συνήθους ἀπαθοῦς, φλεγματικῆς, ἀταράχου, Βρεττανικῆς πορείας του, συνεμερίζοντο πάντες οἱ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ἐσχαιατῇ τῆς Τραπεζῆς τεταγμένοι συνδαιτημόνες. Καὶ πλείσται ὑποθέσεις, καὶ πλείσται ἀντικρούσεις τῶν ὑποθέσεων τούτων ἀντηλλάσσοντο ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον, ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ ἡμῶν ἐκείνῳ κύκλῳ. Μικρὸν κατὰ μικρὸν αἰ πολιτικὰ συζητήσεις, αἰ συνήθως ἐπὶ τοῦ Ἰρλανδικοῦ ζητήματος περιοριζόμεναι, καὶ ἐν αἷς ἀνηλεῶς ἐμαστιγοῦτο ὁ κ. Γλάδστων, οὐ μόνος πρόμαχος μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ κ. Κάμπελλ-Βάννερμαν, ἡμῖν ἐγὼ — τοσοῦτον τὸ συντηρητικὸν πνεῦμα ἤρχεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὁμίλῳ — ὑπεχώρου πρὸ τοῦ περιέργου ἐκείνου ζητήματος, ὅπερ ἐπὶ τινι χρόνον ἀψησῶλει τὰ πνεύματα, καὶ τοὺς διαλόγους. Ἄλλ' ὅ,τι ἰδίως προσέειπε ζωηρὸν τύπον εἰς τὸ γενικὸν τοῦτο θέμα, ἦτο ἡ ἐν αὐτῷ ἀνάμιξις τοῦ ἐντίμου κ. Βέννετ, μέλους τοῦ ἰδιαιτέρου Συμβουλίου τῆς Μελβούρνης, ἄρτι ἐξ Αὐστραλίας μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τριῶν θυγατέρων του ἀφιχθέντος, καὶ πεπραιοισμένου μὲ ὅλην τὴν ἀνταρτίαν καὶ τὴν δοκησιοφίαν, αἵτινες διακρίνουσι τὰς ἐγγωρίους ἐξεχούσας προσωπικότητας τῶν Ἀγγλικῶν ἀποικιῶν. Καὶ ὑπεστήριξε λοιπὸν τὸ ἐντιμον μέλος τοῦ ἰδιαιτέρου Συμβουλίου, ὅτι ἡ μυστηριώδης Κυρία οὐδόπως ἦν Κυρία, ἀλλὰ Δεσποινίς, ὅτι βεβαίως δὲ ἔχει ὑπερβῆ τὴν εἰκασατίαν, καὶ ὅτι, ἐὰν αὐτὸς δὲν εἶχε

τὴν εὐτυχίαν νὰ ἦναι σύζυγος τῆς συζύγου του, καὶ πατὴρ τῶν θυγατέρων του — ἐνταῦθα αἱ τρεῖς Δεσποινίδες Βέννετ ἐμειδίον ἰλαρῶς μετὰ τῆς μητρός των — θὰ ἐποιεῖτο πρότασιν εἰς αὐτήν καὶ θὰ ἡδύνατο νὰ πείσῃ οὕτω πᾶσαν τὴν ὁμήγυριν, ὅτι ἡ χεὶρ τῆς ὠραίας νεανίδος — τὴν λέξιν ταύτην προέφερε μετ' ἐμφάσεως — ἦν διαθέσιμος διὰ πάντα. ἔχοντα τὰ ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ προσόντα πρὸς τοῦτο. Ταῦτα πάντα, καὶ ἰδίως τὸ τελευταῖον, ἐξηρέθιζε σφόδρα τὸν εὐθὺν Καληδόνιον μαχητὴν, ὅστις διεβεβαίω ὅπως τὰ ἐναντία. Καὶ ἐν πρώτοις ἐκήρυττεν, ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ ὑπαιθρία ἑορτῇ ἐν τοῖς Κήποις τοῦ Δουκὸς τοῦ Ἐδιμβούργου, ἤκουσέ τινα ἀποκαλοῦντα τὴν προκειμένην Κυρίαν, *Mulaidu*, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι ἔγγαμος. Δεύτερον ὑπεστήριξεν, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ φύσις τυγχάνει τοσοῦτον προνομιοῦχος ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν διάπλασιν, ὥστε εὐχερῶς δύναται τις νὰ λαμβασθῆ κατὰ εἰκασατίαν καὶ τριακονταετίαν ὄλην εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς ἡλικίας Βρεττανίδων τινῶν. Καὶ τέλος ἐδήλου — καὶ ἤδη ἔστρεφέτο ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν κ. Βέννετ, — ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἡ κυρία ἐκείνη ἦν ἄγαμος, τὸ ἦθος αὐτῆς ἦτο τοσοῦτον γλυκύ, τοσοῦτον γαλήνιον, καὶ τοσοῦτον λεπτόν, ὥστε θὰ προὔτιμα πᾶσαν οἰανδὴποτε ἐτέραν ἀποκατάστασιν ἐκτὸς ἐκείνης, ἥτις θὰ περιώριζεν αὐτὴν διὰ βίου ἐν Αὐστραλίᾳ. Καὶ ἐνταῦθα ἡ συνδιάλεξις μετέβαλλε θέμα καὶ χοιῖαν, καὶ ἡ ὁμήγυρις ἦν ὑπόχρεως νὰ παρίσταται σιγηλὴ μάρτυς σφοδρᾶς φυλετικῆς πάλης, ἀσπόνδως συγκροτουμένης μεταξὺ τοῦ μέλους τοῦ ἰδιαιτέρου Συμβουλίου τῆς Αὐστραλίας καὶ τοῦ Σκώτου Σωματάρχου.

Ὁ τελευταῖος, πολλάκις λαῦρος ἐπέπιπτε κατ' ἐμῶ καὶ τοῦ Δαννοῦ Βαρώνου Σ. — οἵτινες εἴμεθα οἱ ἀμεσώτεροι γείτονες τῆς πολυθρῦλότητος Κυρίας — διότι μετ' ὅλας τὰς εὐχερείας, ἃς χρεῖχεν ἡμῖν ἡ θέσις μας, οὐδὲν εἰσέτι ἡδυνάμεθα ν' ἀποκαλύψωμεν. Καὶ ἐγὼ μὲν ἐδικαιολογοῦμαι κατὰ τοῦ ἐνός, προβάλλων τὴν αὐστηρὰν Λακωνικότητα τῆς γείτονος, ὁ δὲ ἀριστοκράτης τῆς Κοπεγχάγης, ἤρκειτο εἰς τὸ νὰ ὑποῖ τοὺς ὄμους, καὶ νὰ παρατάσῃ εἰς φάλαγγα τὰς διαφόρους φιάλας του. Ἡ περιέργος ἀπασχόλησις αὕτη, εἰς ἣν οὗτος ἀφιερῶτο κατὰ μέγα μέρος τῆς διαρκείας τοῦ γεύματος, προὔκαλει τὴν γενικὴν εὐθυμίαν τῆς τραπέζης. Ἄπαντα τὰ χρώματα τοῦ ἡλιακοῦ φάσματος ἀντεπροσωπεύοντο ἐν τῷ φιαλοστασίῳ τοῦ λαμπροῦ Βαρώνου. Μία φιάλη λευκῆ κρυσταλλίνη περιεῖχε Βουργούνδιον. Ἐτέρα κοινὴ μέλαινα, Ὀπόρτον. Ἐτέρα κυανῆ Μαρσάλαν. Ἄλλη ροδόχρους Σέρρου.

*Άλλη ιδίως Ούϊσκυ. Καί παρετάττοντο άπασαι κανονικῶς καί ἐποιοῦντο διαφόρους μεταβολάς, καί στροφάς, καί ἐλιγμούς, καί ἐλάμβανον διαφόρους θέσεις, καί προσείλκουν άπαν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Βαρώνου, καί τὴν ζωηροτάτην ἰλαρότητα τῶν συνδαιτημόνων.

Ἐν τούτοις ὀφείλω νά ὁμολογήσω, ὅτι κατὰ τὸ πρόγευμα τῆς εικοστῆς πρώτης Μαρτίου, μεθ' ὅλην τὴν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον άπουσίαν τῆς γοητευτικῆς ἀγνώστου, καθυστερούσης τὴν πρωίαν ἐκείνην, οὐδ' ἐφ' άπαξ ἐστράφη ὁ λόγος περὶ αὐτήν. Ἄπαντες ἀψηχολοῦντο συνδιαλεγόμενοι περὶ τοῦ μεγάλου χοροῦ τῆς ἐσπέρας. Τὸ πρῶτον κίνημα ἐκάστου εἰσερχομένου εἰς τὴν αἴθουσαν ἦν ἡ προσήλωσις τοῦ βλέμματος ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι ἀνεμοδείκτου τοῦ Διοικητικοῦ Μεγάρου. Διότι, ἐν Μελίτη, ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀνέμου τυγχάνει ἐν τῶν οὐσιωδεστέρων στοιχείων τῆς εὐδαιμονίας ἢ τῆς κακοδαιμονίας τοῦ βίου. Ὅταν Βορρᾶς, ἢ Ζέφυρος ἢ Εὐρός, ἢ οἰοσδήποτε ἕτερος ἄνεμος ἐκτὸς τοῦ Νοτιοανατολικοῦ πνέη, οἱ πάντες εἶναι εὐθυμοί, οἱ πάντες αἰσθάνονται ἐν ἑαυτοῖς γλυκεῖαν τινα ἠδονικὴν εὐεξίαν. Ὅταν ὁμως ὁ τελευταῖος οὗτος, ὁ ἐκ τῶν Λυθικῶν ἀκτῶν ὀρμώμενος, καί ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν *Σιρρόκος* γνωστός, κυριαρχῇ τοῦ αἰθέρος, αἰσθημά τι καταπονήσεως, καταπτώσεως, ἐξαντλήσεως τῶν σωματικῶν καί πνευματικῶν δυνάμεων καταλαμβάνει τοὺς ἐν τῇ Νήσῳ. Οἱ διάλογοι καθίστανται βραχεῖς, αἱ κινήσεις νωχελεῖς, αἱ φυσιογνωμίαι βεβαρυμένα. Καί ἀναμένει ἕκαστος τὴν εἰς τὸν ἄσκον τοῦ Αἰόλου ἐπάνοδον τοῦ καταβλητικοῦ τούτου ἀνέμου, ὅπως ἐπαναλάβῃ τὴν φαιδρότητα καί τὴν ζωηρότητα του. Εὐτυχῶς οὗτος, κατὰ τὸ θέρος ἰδίως πνέων, ὅτε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ξένων ἀπέρχεται τῆς Νήσου, δὲν ἐπισκέπτεται αὐτὴν ἢ σπανίως, καί δὲν διαρκεῖ ἢ βραχὺ κατὰ τὰς ἄλλας περιόδους τοῦ ἔτους, καθ' ἃς ἐλάχιστα ὄντως ἐξασκεῖται ἡ χαλαρωτικὴ δυνάμις του.

Τὴν πρωίαν ὁμως ἐκείνην, ἕτερον, τὸ ἀτιθασσότερον τέκνον τοῦ Αἰόλου, σημειούμενον ὑπὸ τοῦ ἀνεμοδείκτου, καί πανταχοῦ ἀγγέλλον τὸ κράτος του διὰ τῆς ἐξῶ μαινομένης θυέλλης, ἤρχε τυραννικῶς. Ὁ Βορειοανατολικὸς ἄνεμος, ὁ κοινῶς *Γκρεκάλε* ἐπικαλούμενος. Ἡμέραν, πλέον ἀκατάλληλον δι' εἰσβολὴν, δὲν ἠδύνατο νά ἐκλέξῃ οὗτος. Ἄείποτε σφοδρός, παρακολουθούμενος ὑπὸ συνεχῶς ὀρμητικῆς βροχῆς, καθίσταται τὸν χειμῶνα τὸ φόβητρον τῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ ναυτοπορούντων, προσβάλλων δὲ ἀκριβῶς τὸ στενὸν στόμιον τοῦ Μελιταικοῦ λιμένος, τοῦ μεγαλοπρεπεστέρου καί ὀχυρωτέρου τούτου λιμένος τῆς Εὐρώπης, καθιστᾷ τὴν μὲν εἴσοδον καί ἐξοδον τῶν σκαφῶν δυσχερε-

στάτην καί ἐπικινδυνωδεστάτην, τὴν δ' ἐν τῷ ὄρμῳ διὰ λέμβων συγκοινωνίαν σχεδὸν ἀδύνατον. Διαρκούσης τῆς πνοῆς αὐτοῦ, τὸ θέαμα καθίσταται καταπληκτικὸν ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Νήσου. Τὰ κύματα, ἀγρίως κατὰ τῶν βράχων καί σκοπέλων θραυόμενα, μεταμορφοῦνται εἰς κολοσιαιᾶς στήλας ἀφροῦ, καί μέγιστα νέφη ὑδατοκόνεως. Αἱ τολμηρῶς τὴν διόδον τοῦ λιμένος ἐπιχειροῦσαι ἀτμάκατοι ἐκσφενδονίζονται εἰς ὕψη ἰλιγγιώδη ὑπὸ τοῦ βρασμοῦ τοῦ θαλασσίου οἴδηματος, καί διὰ τῆς καθιζήσεως αὐτοῦ βυθίζονται εἰς χαινούσας ἀβύσσους. Καί πολλὰ πλοῖα, ὧν τινα ἐκτάκτων διαστάσεων, παραμένουσιν ἐξῶ τοῦ ἐξηγηριωμένου λιμένος, προσδοκῶντα τὴν κατεύνασιν τοῦ σφοδροτάτου τούτου ἀνέμου, ὅπως ἐπιχειρήσωσι τὸν διὰ τοῦ στενοῦ στομίου ἐκείνου εἴσπλουν.

Ἐννοεῖται ὅθεν ὅτι, ὑπὸ τοιοῦτους οἰωνούς, ὁ χορὸς τῆς ἐσπέρας δὲν προηγέλλετο λίαν ἀπολαυστικός. Πάντες καί ἰδίως, πᾶσαι προελόγιζον τὴν δεινὴν ταλαιπωρίαν, ἣν θά ὑφίσταντο διαπεραιούμενοι τὴν νύκτα, ἐν περιβολῇ χοροῦ, ὑπὸ τριαύτην ἀτμοσφαιρικὴν καί θαλασσίαν κατάστασιν, εἰς τὸ φιλοξενοῦν σκάφος, καί ἐξ αὐτοῦ τὴν πρωίαν ἀπερχόμενοι, καί ἠδημόνουν. Καί ἀνεδίδοντο πανταχόθεν ἱερεμιάδες, καί ἀνεπέμποντο ἐκφράσεις στενοχωρίας, καί συνεκροτοῦντο διάλογοι πλήρεις ἀνησυχίας. Ἡ Βρεττανικὴ ἀπάθεια κατεσυντρίβετο ὑπὸ τὴν ἐμμανῆ ὀρμὴν τοῦ ἀκατασχέτου *Γκρεκάλε*.

Στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης ἐπωνυμίας τοῦ πνέοντος ἀνέμου ὁ Συνταγματάρχης Ράμσαιου, ὅστις τὴν πρωίαν ἐκείνην διετέλει ἐν κακῇ διαθέσει, καί ἐζήτηε ὅπωςδήποτε ἕνα σκοπὸν προσβολῆς, ἐπετέθη κατ' ἐμοῦ, ὡς εἰάν ἡ Ἑλλάς πράγματι ἀπέστελλεν εἰς Μελίτην, ὡς ἐκτακτὸν ἀπεσταλμένον καί πληρεξούσιον Ἰπουργόν, τὸν ἀπαίσιον ἐκείνον ἄνεμον — ὃν οὐκ οἶδα ἐν τίνι ἐκτάκτῳ ἐκρήξει ἀσυνήθους γενναιοφροσύνης, προσήρτησαν οἱ ἀδελφοὶ Ἴταλοὶ τῇ ἡμετέρῃ πατρίδι — μὲ τὴν εἰδικὴν ἐντολήν τοῦ νά ματαιώσῃ τὸν ἐν τῷ πλοίῳ τῆς Αὐτῆς Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος χορὸν. Καί ἡ ἐπίθεσις αὕτη τοῦ γενναίου γείτονός μου ὑπῆρξε τὸ μόνον στοιχεῖον ἰλαρότητας ἀνὰ τὴν αἴθουσαν, ἐν τῇ μελαγχολικῇ ταύτῃ περιστάσει.

Ὁ Βαρώνας Σ., ὅστις ἠρέσκετο νά συμπεριφέρηται ἐν τῇ τραπέζῃ ὄλως διαφόρως τῶν λοιπῶν συνδαιτημόνων, καί ὅστις συνεπῶς ἐτήρει ἄκραν σιγὴν καί ἐπίμονον σκυθρωπότητα, ὅταν οἱ ἄλλοι διετέλουν ἐν συνδιαλεκτικῇ διαχυτικότητι καί εὐθυμίᾳ, ἦν τῇ πρωίᾳ ἐκείνῃ πλήρης φαιδρότητας καί ζωηρότητας. Προσέβλεπε μετὰ τρυφεροτάτης φι-

λοστοργίας τὸν ἀνεμοδείκτην τοῦ Διοικητικοῦ Μεγάρου, καὶ διεκνήρυ-
 τεν ὅτι ἐτύγγανε κατενθουσιασμένος ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ σημειουμένης
 ἀτμοσφαιρικῆς διαθέσεως, ἣτις ἀνεμίμνησκεν αὐτῷ τὰς θυέλλας τῆς
 Βορείου θαλάσσης. Οὐδέν, ἔλεγεν, ἐπιρρωνύει τοσοῦτον τὸ νευρικὸν
 σύστημα καὶ διακυγάζει τὸ πνεῦμα, ὅσον εἰς σφοδρὸς, ἀκατάσχετος ἀνε-
 μος, ὅστις ἀποδιώκει τοὺς δηλητηριώδεις ἀτμούς, καὶ ριπίζει εὐαρέ-
 στως καὶ ὑγιεινῶς τὸν καταπεπονούμενον ἐκ τοῦ Λιθυκοῦ πνεύματος
 ὄργανισμὸν. Ἐκτὸς τούτου, προσετίθει, διακροῦντος τοιοῦτου ἀνέμου,
 ἡ ὄρεξις καὶ ἡ δύναμις τοῦ στομάχου λαμβάνουσι μεγίστην ἐπίτασιν,
 καὶ δύναται τις ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐνοχλήσεως νὰ διπλασιάσῃ καὶ
 τριπλασιάσῃ τὴν συνήθη δόσιν τοῦ φαγητοῦ καὶ . . . — ἐνταῦθα ἐξ-
 ἔτεινε μεγαλοπρεπῶς τὴν παλάμην του ἀνὰ τὸ ποικιλόχρουν φιαλο-
 στάσιόν του — ποτοῦ. Καὶ οὐδέποτε, κατέλεγεν ἰσχυριζόμενος, ἡ τοι-
 αῦτη ἐπιφοίτησις τοιαύτης ζωογόνου ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως, ἣν
 ἀναγκαιοτέρα καὶ πολυτιμοτέρα, ὅσῳ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Ἐνταῦθα
 ἔδιδεν εἰς τὴν φωνὴν του ταπεινότερόν τινα ἐκμυστηρευτικὸν τόνον,
 καὶ διηγεῖτο μετ' ἀρρήτου σπουδαιότητος, ὅσα ἰδιαιτέρως ἐπληροφο-
 ρήθη ἐκ τινος συνδιαλέξεως, ἣν ἔσχεν μεθ' ἐνὸς ὑποπλοιάρχου τοῦ
Dreadnought, περὶ τοῦ γαστρονομικοῦ μέρους τοῦ χοροῦ. Καὶ ἀνήγ-
 γελλε λοιπὸν, ὅτι τετρακισχίλια ὄστρεα τυγχάνουσιν ἀποθηκευμένα ἐν
 τῷ πλοίῳ, ὅτι ἰσάριθμοι φιάλαι μέλανος ζύθου (*Stout*) ἐτάχθησαν,
 ὅπως διευκολύνωσι τὴν καταβρόχθισιν τῶν θαλασσιῶν τούτων τρωγα-
 λίων, ὅτι οἱ πλακοῦντες τοῦ λιπαροῦ ἥπατος προῆλθον κατ' εὐθεΐαν
 ἐκ Στρασβούργου καὶ ὅτι ὁ Καμπανίτης, ὁ Βορδιγάλλιος, καὶ οἱ Ἰσπα-
 νικοὶ οἶνοι, οἵτινες ὠρίσθησαν πρὸς ἐπίτασιν τῆς ζωηρότητος τῆς ἐσπέ-
 ρας ἐκείνης, ἐξήχθησαν ἐκ τῶν περιφήμων οἰνοθηκῶν τοῦ *Club*. Ἐν
 τούτοις, ἅπασαι αὐταὶ αἱ γοητευτικαὶ ἐπαγγελίαι, ὧν ἡ προεκφορά
 τοσοῦτον σέλας εὐδαιμονίας διέχυνεν ἐπὶ τῶν συνήθως ἀτέγκτων χα-
 ρακτῆρων τοῦ προσώπου τοῦ Βορείου Βαρώνου, ἐλάχιστα συνέτεινον
 πρὸς διασκέδασιν τῆς ἀγλῦος τῆς ἀθημονίας, ἣν ἡ ἐχθρική στάσις τοῦ
 καιροῦ ἐξέτεινεν ἐπὶ τῶν λοιπῶν φυσιογνωμιῶν.

Ὁ Δανὸς ἀριστοκράτης ἐπέβαινε ἤδη τὴν λυχνολόγον αὐτοῦ ἀφή-
 γησιν, καὶ μετ' αὐτῆς ἔδιδε τέρμα καὶ εἰς τὸ τέταρτον κύπελλον τείου,
 ὅτε ἐλαφρὸς τις θροῦς ἀνεδόθη ἐκ τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, ταχύ τι
 κοῦφον βῆμα ἠκούσθη διευθυνόμενον πρὸς τὸ μέρος ἡμῶν, ὧν τὴν
 προσοχὴν ἀμέσως προσέσπασε, καὶ ἡ ὥραία ἄγνωστος εὐρίσκετο μετὰ
 τινὰς στιγμὰς ἐν τῇ συνήθει αὐτῆς θέσει, μεταξύ ἐμοῦ καὶ τοῦ Βα-

ρώνου. Οὐδεὶς ἀνέμενε αὐτὴν ἐν τοιαύτῃ προκεχωρηκυῖα ὄρα, καθότι
 αἰετοπετοῦ ἦν ἡ ἐωθινοτέρα τῶν συνδαιτημόνων, ὅσακις δὲ δὲν ἐνεφανίζετο
 κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ προγεύματος, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ ἐλάμ-
 θανε μέρος ἐν αὐτῷ. Ὅλων τὰ βλέμματα μετ' ἐνδιαφέροντος προσ-
 ηλώθησαν ἐπ' αὐτῆς· τοσοῦτον ἡ πάρωρος ἐκείνη εἴσοδος ἐφάνη ἡμῖν
 παράδοξος. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀπετέλει τὸν μόνον λόγον τῆς τοιαύτης
 πρὸς αὐτὴν ἀφιέρωσεως. Οὐδέποτε ὑπῆρξεν τοσοῦτον περικαλλῆς, το-
 σοῦτον δροσερὰ, τοσοῦτον ἀκτινοβολοῦσα, ὅσον τὴν πρῶϊαν ἐκείνην.
 Ἐφερε περιβολὴν ἐκ μέλανος σθητικοῦ, αὐστηρῶς κεκομνωμένη καὶ
 ποικιλομένην περὶ τὸν αὐχένα διὰ λεπτοῦ χρυσοῦ σειραδίου. Χρυσῆ
 τις ἄγκυρα, προσαρμολογούμενη ἐν εἶδει περιλαιμίτου κυανῆν ταινίαν, ἦν τὸ
 μόνον κόσμημα ὅπερ εἶχε, ἐν ᾧ τὰ δύο ἄκρα φαιόχρου βόα, περιβάλ-
 λοντος τὸν τράχηλον αὐτῆς, διῆκον μέχρι τῆς ὀσφύος, ἐν ἣ συννηοῦντο,
 ὅπως ἐπαναπέσωσι, διεστηκότα καὶ αὐθις, μέχρι τῶν γονάτων. Ἀλλ' ἡ
 ὄψις αὐτῆς, πλήρης ἀρρήτου γλυκύτητος καὶ θελκτικῆς ἡρεμίας, ἐν-
 ἔπειεν αἰσθημὰ τι εὐδαίμονος γαλήνης εἰς τὸν προσδέρκοντα. Οἱ ὀφθαλ-
 μοὶ τοσοῦτον ἀγνοί, καὶ ἐν τούτοις τοσοῦτον μαλθακοί. Τὰ χεῖλη
 τοσοῦτον παιδικῶς ροδαλά, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἠδυπαθῆ. Αἱ παρειαὶ
 τρυφεραὶ, ἀλλὰ πλήρεις δονουμένης τινος πορφυρᾶς ἀποχρώσεως, μαρ-
 τυρούσης βιαίαν κυκλοφορίαν αἵματος. Ἐν γένει ἐπὶ τοῦ γοητευτικοῦ
 ἐκείνου προσώπου ἐτελεῖτο παράδοξος συνδυασμὸς τῶν χαρίτων τῆς
 παιδικότητος, καὶ τῶν θελγῆτρων τῆς ὠρίμου ἡλικίας.

Λεπτὸν τι εὐάρεστον ἄρωμα ἀνεδίδετο ἐκ τοῦ προσώπου, ἐκ τῆς
 κόμης, ἐκ τῶν χειρῶν, ἐκ τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς, ἄρωμα μολίς γινόμενον
 αἰσθητόν, καὶ ἐν τούτοις μεθύσκον με πλεῖον, ἢ τὰ βαρύτερα τῶν μύ-
 ρων. Μοὶ ἐφάνετο ὅτι περιεβλήθη, ἅμα τῇ προσεγγίσει αὐτῆς, ὑπὸ
 χλιαρᾶς τινος εὐώδους ἀτμοσφαιρας, ἐν ἣ τὸ πνεῦμα διετέλει ἠδέως
 ἀδρανές, ὡς ἐὰν ὑφίστατο μαλθακὸν τι λουτρόν, καὶ κατέπιπτεν ἐν
 τρυφηλῇ χαλαρώσει, παρακωλυούσῃ πᾶσαν περὶ τὸν ἐξωτερικὸν κό-
 σμον ἀπασχόλησιν. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ πρώτη ἀόριστος ἠδυπαθῆς
 ἐντύπωσις ἐλάμβανε μᾶλλον συγκεκριμένον χαρακτῆρα, καὶ τὸ ἄρωμα
 ἐκείνο καθίστατο ἐπιδεικτικὸν ἀναλύσεως, καὶ ἐδηλοῦτο προερχόμενον
 ἐκ τῆς δροσερᾶς ἀγνωστάτης τῆς γείτονος ἐπιδερμίδος, ἥς οἱ πόροι ἐξ-
 ετόξευον τὴν εὐωδίαν τοῦ ἴου, ἣν ἤντλουν καθ' ἐκάστην πρῶϊαν ἐν τῷ
 συνήθει ἐωθινῷ λουτρῷ, ὅπερ ἀποτελεῖ καθ' ἡμέραν τὴν πρῶτην μέ-
 ριμναν τῆς Βρεττανίδος, καὶ ἐν ᾧ ἡ ἀριστοκρατία τῆς Ἀλβιόνας ἀρέ-
 σκεται ν' ἀπολαύῃ ἐν συνδυασμῷ τῆς ζωογόνου ψυχρότητος τοῦ ὕδα-

τος, και τῆς ἡδυπαθοῦς θωπείας τοῦ λεπτοῦς ἡρωματισμένου σάπωνος.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀγνώστου ἐκείνης καλλονῆς ἐβύθιζεν ἐμὲ ἐν τοιαύτῃ περιέργῳ σιγηλῇ μελέτῃ, ἐπέφερεν ὄλως ἀντίθετον ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ ἐτέρου αὐτῆς παρακαθέδρου. Ὁ Βαρῶνος Σ. ἔρριπτε φιλοπαιγμόνως ἀλλεπαλλήλους βώλους σακχάρους ἐν τῷ πέμπτῳ κυπέλλῳ τείτου, καὶ συνεχύκει αὐτοὺς εἶτα μειδιῶν, ὅπως ἀναλυθῶσιν ἐν τῷ ζέοντι ποτῶ, ἐν ᾧ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀφελοῦς ταύτης ἐνασχολήσεως, ἐπανελάμβανεν εἰς τὴν ἐκπεληγμένην ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐκτάκτῳ αὐτοῦ διαλεκτικότητι γείτονά του, τὰς περὶ ἀνέμων θεωρίας του, καὶ τὰς οὐσιωδιστατάς πληροφορίας, ἃς ἠρύσθη ἐκ τῆς μετὰ τοῦ ὑπολοιάρχου τοῦ «Dreadnought» συνεντεύξεώς του. Καὶ ἀφ' οὗ οὕτω δεόντως ἔδωκεν ἐλευθέραν διέξοδον εἰς τὴν ἀσυνήθως τὴν πρῶϊαν ἐκείνην πλημμυροῦσαν τὴν καρδίαν του διαχυτικότητα, ἔκρινε καλὸν νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὴν μετὰ λεπτοῦς ἰλαρότητος ἀκρωμένην τοῦ μονολόγου του Κυρίαν, ὅπως ἀνακαλύψῃ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐπ' αὐτῆς ἐνεποίησαν ὁ περὶ τοῦ καιροῦ διθύραμβός του, καὶ αἱ περὶ τοῦ χοροῦ ἐπαγγελίαι του.

— Ὡστε, κατέληξε λέγων, τὰ πάντα συνομνύουσιν, ὅπως τοὺς πάντας προσελκύσωσιν εἰς τὴν λαμπρὰν διασκέδασιν τῆς ἐσπέρας. Βεβαίως θὰ παρευρεθῆτε ἐν αὐτῇ.

Ἡ Κυρία ἐποίησατο ἐλαφρὰν τινα κίνησιν, ἐμφαίνουσαν ἀβεβαιότητα.

— Ἐλπίζω, ἀνέλαθεν ὁ βαρῶνος, ὅτι, μετὰ τὰς διαβεβαιώσεις μου, ἡ ἀτμοσφαιρική κατάσταση δὲν εἶναι τὸ αἷτιον τῶν δισταγμῶν ὑμῶν.

— Οὐδαμῶς, ἀπήντησεν ἡ γείτων, μετ' ἐλαφροῦ μειδιάματος πλήρους αὐτοπεποιθήσεως. Ἄλλὰ . . .

— Ἄλλὰ τί; διέκοψεν ὁ Δανὸς ἀριστοκράτης, λαβὼν στάσιν μεσαιωνικοῦ ἱππότου, ὡς ἐὰν ἦτον ἔτοιμος νὰ καταθρυμματίσῃ διὰ τοῦ σθένους τῆς λογικῆς του καὶ τῆς δυνάμεως τῆς στωμυλίας του, δίκην ἀποτροπαίου τινὸς τέρατος, πᾶσαν σκέψιν δυναμένην νὰ παρακωλύσῃ τὴν περικαλλῆ συνδαιτημόνα τοῦ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν πειστικότητά του.

— Δὲν δύναμαι νὰ μεταβῶ μόνη, ἐξηκολούθησεν αὐτῇ. Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι φίλοι τινὲς εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ προσφέρωσι τὴν συνοδείαν των, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ἣν ἀπέκρουσα, μὴ σκοποῦσα νὰ μεταβῶ εἰς τὸν χορὸν. Ἄλλ' ἤδη, ὅτε μεταγενεστέρως τις περίστασις μὲ ἄγει εἰς τὸ νὰ μεταβάλω ἀπόφασιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, δὲν ἐπι-

θυμῶ νὰ ἐπιβαρύνω τὰ πρόσωπα ταῦτα, ὧν τὴν φιλόφρονα προσφορὰν πρὸ μικροῦ ἀπέκρουσα.

Διετέλουν ἐννεὸς ἐπὶ τῇ πρωτοφανεῖ ταύτῃ μακρολογία τῆς γείτονος. Ἐν ἐκ τῶν δύο θὰ συμβαίη, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν. Ἡ αἱ θεωρίαι τοῦ βαρῶνου περὶ τῆς ἐκτάκτου ζωογονητικῆς δυνάμεως τοῦ Γκαμεκάλε εἶναι βασιμώταται, ἢ ἡ ἀκατάσχετος αὐτοῦ διαλεκτικότης ἔχει ἐπιδημικὸν χαρακτῆρα. Τὸ πρῶτον ἤδη ἡ Κυρία ἐκείνη παρέβαινε τὸ ἀκαμπτον αὐτῆς σύστημα, τῆς διὰ μονοσυλλάβων ἀπαντήσεως.

Ἐνθαρρυνόμενος ἐκ τῆς τοιαύτης αἰσίας μετατροπῆς, ἐσκέφθη ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή, ὅπως καταστήσω οἰκειότερας τὰς μετὰ τῆς παρακαθέδρου σχέσεις μου. Καὶ φοβούμενος μὴ προληφθῶ ὑπὸ ἐτέρου τινός, καὶ τοὶ ἐλαχίστας ἐλπίδας περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προσφορᾶς μου εἶχον, ἔσπευσα, φιλοφρόνως ἅμα καὶ τυπικῶς, νὰ ζητήσω τὴν τιμὴν τοῦ νὰ συνοδεύσω αὐτὴν εἰς τὸν χορὸν τῆς ἐσπέρας.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ διάθημά μου τοῦτο ἦν ὀλίγον παρακεκινδυνευμένον, ἀφοῦ ἦν εἰσέτι ζήτημα, ἐὰν ἡ γείτων διήλθεν ἤδη τὰς τοῦ Ὑμεναίου Πύλας ὡς διετείνεται ὁ Συνταγματάρχης Ράμσαιου ἢ ἐὰν εἰσέτι διετέλει ἔξω αὐτῶν, ὡς ὑπεστήριζεν ὁ κ. Βέννετ. Ἐὰν ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ τελευταίου ἦν ὀρθός, ἡ πρότασίς μου βεβαίως θὰ ἤχει κάκιστα, καὶ θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς λίαν τολμηρά. Καὶ διέκρινον ἤδη, ὑπὸ τὰς πολιτευτικὰς διόπτρας των, τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μέλους τοῦ ἰδιαιτέρου Συμβουλίου τῆς Μεμβούρνης διαστελλομένους ἐξ ἐκπλήξεως, καὶ σπινθηρίζοντας ἐξ ὀργῆς.

Ἡ περικαλλῆς ἀγνώστος προσήλωσεν ἀρκετὰ μακρὸν ἐρευνητικὸν βλέμμα ἐπ' ἐμοῦ, καὶ μετὰ τινα σιγὴν, ἐν ἣ ἐφαίνετο ἐτάζουσα καὶ δισταζουσα, μοὶ ἀπήντησε μετὰ γαληνίου ἀποφασιστικότητος διὰ τῶν ἐπομένων δύο λέξεων.

— Εὐχαριστῶ. Δέχομαι.

Ἡγνόνουν ἐὰν ἡ πρόθυμος αὕτη ἀποδοχὴ ὤφειλε νὰ μὲ κολακεύσῃ ἢ νὰ μὲ δυσαρεστήσῃ. Ἡμῖν λοιπὸν τοσοῦτον σεβάσμιος, ὥστε ν' ἀποδιώκω πᾶσαν παρεξήγησιν, ἢ τοσοῦτον ἀξιοπρεπῆς ὥστε νὰ ἐμπνέω πᾶσαν πεποιθήσιν;

Ἐκ τῆς ἀμηχανίας ταύτης ἐξήχθη καὶ αὐθις ὑπὸ τῆς ἡρέμου φωνῆς τῆς γείτονος, ἐγερθείσης ὅπως ἀπέλθη.

— Θέλετε νὰ λάβητε τὸ τέιον μετ' ἐμοῦ μετὰ μεσημβρίαν; ἡρώτησεν.

Καὶ ἐν ᾧ ἐγὼ ἀντὶ ἀπαντήσεως ὑπεκλινόμην εὐγνωμόνως, διηυθύνθη διὰ τοῦ κούφου βήματός της πρὸς τὴν θύραν προστιθεῖσα :

— Λοιπὸν εἰς τὰς πέντε. Σᾶς ἀναμείνω.

Ἡ ὄρα ἦν ἤδη προκεχωρηκυῖα. Καὶ ἐγερθεῖς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτῆς ἀπῆλθον, ἀφήσας τὸν Βαρῶνον ροφῶντα ἠδυπαθῶς τὸ ἕκτον κύπελλον τεῖου, καὶ τὸν Συνταγματάρχην συγκροτοῦντα σφοδρτάτην συζήτησιν μετὰ τοῦ Αὐστραλοῦ πολιτευτοῦ, περὶ τῆς νέας ταύτης φάσεως τοῦ τοσοῦτον ἀπασχολοῦντος αὐτοὺς ζητήματος.

Τὴν πέμπτην ἀκριβῶς μετὰ μεσημβρίαν, ἔκρουον τὴν θύραν τοῦ ἀναπαυτηρίου (Sittius room) τῆς Κυρίας, καὶ ἐλάμβανον ὑπὸ τῆς γλυκείας φωνῆς της τὴν ἄδειαν ὅπως εἰσέλθω ἐν αὐτῷ. Εὗρον αὐτὴν παρὰ μικρὰν τράπεζαν, πλήρη χρωματιστικῶν ὑλῶν καὶ διαφόρων ἡμιτελῶν πινάκων, ἐνασχολουμένην εἰς τὴν σχεδιάσιν ἐγχωρίου τινὸς τοπίου. "Αὐα ὡς ἠνόησε τὴν παρουσίαν μου, ἔστρεψεν ἐλαφρῶς τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος μου, καὶ διὰ χαριστάτου μειδιάματος, καὶ διὰ φωνῆς ταπεινῆς, ὡς ἐὰν ἐφοβεῖτο μὴ ἡ δύναμις τοῦ ἤχου καταστρέψῃ τὸ ἔργον εἰς ὃ τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἀφιερῶτο :

— Λάβετε μίαν ἔδραν, εἶπε. Δύο γραμμαῖα εἰσέτι καὶ ἐτελείωσα.

Ἵπείκων εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἐρίφθη ἐπὶ τοῦ πρώτου τυχόντως ἐδωλίου, καὶ ὅπως ἀπασχολήσω τὸ βραχὺ ἐκεῖνο χρονικὸν διάστημα, ἐν ᾧ ὄφειλον νὰ τηρῶ θρησκευτικὴν γαλήνην, ἠρξάμην περιεργαζόμενος τὸν θάλαμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

Καλλιτεχνικὴ τις ἀταξία ἦρχεν ἐκεῖ, ἀταξία εὐάρεστος καὶ ἐνδιαφέρουσα, μεγίστην ἀποτελοῦσα ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μονότονον, σχολαστικὴν, ἀπληγὴ κανονικότητα, ἣτις συνήθως ἐπικρατεῖ ἐν τοῖς θαλάμοις τῶν Βρεττανίδων, ἐν οἷς, καὶ κλείων τις τοὺς ὀφθαλμοὺς, δύναται νὰ ὀρίσῃ ἐν τίνι θέσει θὰ εὔρη τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐν τίνι τραπεζῇ τὸν «Μίλτων», ἐν τίνι τάζει τὰς εἰκόνας, καὶ ἐν τίνι ρυθμῷ τὴν γενικὴν διασκευὴν. Ἐν τῇ συγχύσει ἐκείνῃ ἣτις μὲ περιέβαλλεν, εὗρισκον τὸ γόητρον τοῦ ἀσυνήθους, ἀπελάμβανον τὴν διαταραχὴν, ἣν ἐν παντὶ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ, καὶ ἐν τῷ ἡρμωτέρῳ καὶ ἀσθενεστέρῳ ἔτι, ἐμποιεῖ πᾶν ἐπαναστατικὸν θέαμα. Διέβλεπον τὴν ζωηρὰν πνοὴν τῆς τοσοῦτον γαληνίως σχεδιαγραφούσης γυναικὸς ἐκείνης, ἐν τοῖς ἀνησυχῶς κινουμένοις φύλλοις βιβλίου τινὸς ἀμελῶς παρερριμμένου ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου· ἐν τῷ τμήματι τοῦ κηρίου, ὅπερ διαφυγὸν τοῦ μεταλλίνου βάρθρου του ἐκείτο προσκεκολλημένον ἐπὶ τῶν μουσικῶν τεμαχίων τοῦ κλειδοκυμβάλου, διέκρινον τὰ σπασμωδικὰ κινήματα, ἅτινα

ἡ διεγείρουσα τὰ νεῦρα αὐτῆς μεθυστικὴ μελωδία ἐπέβαλλεν εἰς τὰς χεῖράς της. Καὶ ἡ ἀνόμαλος διάταξις τῶν ἐπίπλων, τῶν σκευῶν, τῶν εἰκόνων, τῶν ἐφημερίδων, καὶ παντὸς τοῦ περιεχομένου τῆς αἰθούσης ἐκείνης, ἐμαρτύρει τὴν βιαίαν ἄτακτον κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος τοῦ κυριαρχοῦντος ἐν αὐτῷ ἐκτάκτου περικαλλοῦς ὄντος.

Εἶτα ἔστρεψα περιέργως τὴν προσοχὴν μου ἐπὶ τῆς πληθύος τῶν πανταχοῦ διεσπαρμένων βιβλίων, ὅπως ἐξ αὐτῶν σαφέστερον ἐννοήσω τὸν χαρακτήρ᾽α της. Ἐτέρα ἐκπληξίς, μείζων αὐτῆ, μοὶ παρεσκευάζετο. Αἱ Ποιήσεις τοῦ Βύρωνος, ἃς ἡ Βρεττανικὴ σεμνοτυφία συνήθως ἐξορίζει παντελῶς ἐκ τοῦ οἴκου, ἢ κρύπτει ἐν ταῖς παραβυστοτέραις γωνίαις, κατελάμβανον τὴν μᾶλλον περιφανῆ θέσιν ἐν τῇ κεντρικῇ στρογγύλῃ τραπέζῃ. Μετ' αὐτῶν διεκρίνοντο τὰ ἔργα τοῦ Θωμᾶ Μοῦρ καὶ τοῦ Σέλλεϋ. Ἐπειτα φύρδην μίγδην ἐκείντο διάφορα ἄλλα φιλολογικὰ προϊόντα, ἀντιπροσωπεύοντα πάσας σχεδὸν τὰς σχολὰς, καὶ τὰς ἐθνικότητας. Ὁ "Εγγοντ τοῦ Γκαῖτε, ἡ Μαρία Στιούαρτ τοῦ Σίλλερ, καὶ τὰ «Ἐαρινὰ κύματα» τοῦ Τουργένιεφ, — ἡ μόνη μετάφρασις ἣτις εὗρισκετο ἐκεῖ — εἰς τὴν Γερμανικὴν. Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας ὁ "Αδης τοῦ Δάντου ἐν κομψοτάτῳ μικρῷ τομιδίῳ, «αἱ ποιήσεις τοῦ Περτράχου, καὶ οἱ Μελλόνυμφοι» τοῦ Μαντζώνη. Ὁ δὲ Γαλατικὸς πνευματικὸς κόσμος ἠκτινοβόλει διὰ τῶν Σελίδων τοῦ Ἀλφρέδου δὲ Μυσσέ, τοῦ Βαλζάκ, τοῦ Ἀλφόνσου Κάρρ, τῆς Σάνδ. Καὶ ὅ,τι μ' ἐξέπληξεν ἐπὶ μᾶλλον ἦν ἡ ἐκεῖ παρουσία τοιούτων συγγραφέων οἷοι ὁ Ζολᾶ, καὶ ὁ Ἀρμάνδος Σολβέστρ. Ἀληθῶς τὸ μόνον ἔργον τοῦ πρώτου, ὅπερ διεκρίνετο, ἦν ἐν ἐκ τῶν ἤκιστα τολμηρῶν, «Τὸ σφάλμα τοῦ Ἀββᾶ Μουρέ». Ἀλλὰ τὰ διηγήματα τοῦ δευτέρου θὰ ἠδύναντο νὰ ἀνωρθώσωσιν ἐκ φρίκης τὰς τρίχας καὶ τῆς κοσμοπολιτικωτέρας τῶν Βρεττανίδων. Ἐν τέλει παρετήρησα τὸ «Ἡμερολόγιον» τῶν Ἀδελφῶν Γκονκούρ, καὶ τὴν «Σκλαμβῶ» τοῦ Φλωβέρ.

Ἐπέραινον ἤδη τὴν περιεργασίαν τῆς παραδόξου ταύτης Φιλολογικῆς Βαθῆλ, ὅτε βαθύς στεναγμὸς ἀνακουφίσεως, ἀναδοθεὶς ἐκ τῆς θέσεως, ἐν ἣ ἀπησχολεῖτο ἡ φιλοξενουσά με Κυρία, προσέσπασεν ἐπ' αὐτῆς τὸ βλέμμα καὶ τὴν προσοχὴν μου.

— Ἐτελείωσεν, ἀνεφώνησεν ἀναπηδῶσα ἐκ τῆς ἔδρας της μετὰ παιδικῷ σκιρτήματος, καὶ ἀπορρίπτουσα βιαίως μετὰ ζωηροῦ γέλωτος καὶ ζωηροτέρας χειρονομίας τὸ κυανοῦν περίζωμα, ὅπερ ἔφερε διαρκούσης τῆς καλλιτεχνικῆς ἀσχολίας της. Εἶμαι εὐχαριστημένη, εἶμαι εὐχαριστημένη.

Καὶ σπεύσασα πρὸς με, ἐπέδειξε θριαμβικῶς τὸ κατάρτισθὲν σχεδιογράφῃματός της.

— Εἶναι ὁ Ὄρμος τοῦ Ἁγίου Παύλου. Γνώριζετε. Πλὴν μὴ νομίσητε ὅτι εἶμαι ἐκτάκτως θρησκευτική. Τὸ τοπεῖόν μοι ἀρέσκει οὐχὶ τόσο διότι παρίστησι τὸ διθάλαττον, ἐν ᾧ ἐναυάγησεν ὁ Ἀπόστολος, ὡς ἀφηγεῖται ἐν τῇ ἐπιστολῇ του, ὅσον διότι περιέχει τὴν λαμπρότεραν ποικιλίαν χρωμάτων, καὶ τὴν γοητευτικώτεραν ἀνωμαλίαν σκηνογραφίας, ἧτις ὑπάρχει ἐν τῇ Νήσῳ ταύτῃ. Ὡς βλέπετε, ἐξηκολούθησεν εὐθύμως πάντοτε, καὶ περιάγουσα τὴν χεῖρα καὶ τὸ βλέμμα ἀνὰ τὸν θάλαμον, εἶμαι ἐμμανῆς λάτρις τῆς ἀταξίας. Ἰδέτε ἐδῶ καταστάσιν! Ἰδέτε!

— Καὶ ἐγὼ διατελῶ κατενθουσιασμένος, ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἀνωμάλου ταύτης καταστάσεως, ὑπέλαθον. Εἶναι τόσο ἀσυνήθης, καὶ τόσο καλλιτεχνική ἐν τῇ παραδόξῳ συγχύσει, ἧτις κρατεῖ ἐν αὐτῇ.

— Ἄ! Βλέπω! Καὶ σεῖς εἴθε ἔχθρὸς τῆς κανονικότητος. Τόσῳ τὸ καλλίτερον δι' ἐμέ, διότι ἔχω ἓνα συνένοχον, καὶ τόσῳ τὸ χειρότερον διὰ σᾶς, διότι ὁ χαρακτήρ σας ὁμοιάζει πρὸς τὸν ἐμόν. Ἐχομεν ἀμφοτέρω ἀνήσυχον, οὐδέποτε ἀναπαυόμενον, ὄργανισμὸν.

Ἐπηκολούθησε βραχεῖά τις σιγή, καθ' ἣν συγκεχημένος ἐκ τῆς τοιαύτης πρωτοφανοῦς ζωηρότητος τῆς καταπληκτικῆς ἐκείνης γυναικός, ἠγνῶν ποῖον ἦθος νὰ λάβω, καὶ ὑπὸ ποῖον πνεῦμα νὰ συναρμώσω τοὺς λόγους μου.

— Ἐννοῶ, ἀνέλαθεν ἐκείνη γελῶσα. Τὸ πᾶν ἐνταῦθα σᾶς ἐκπλήττει. Μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν βιβλίων μου. Ἦγνοεῖτε ὅτι σᾶς κατεσκόπευον ὅτε περιηργάζεσθε αὐτά: Βύρων, Μυσοῦ, Ζολᾶ, Σουλθέστρ, ὁποῖαι ἀνοσιότητες εὐρίσκονται ἐν τῷ Ἀγγλικῷ τούτῳ ἐδάφει. Καὶ ἡ Ἁγία Γραφή ἧτις ἐκλάμπει διὰ τῆς ἀπουσίας της! "Ἀς σᾶς ἐξηγήσω λοιπόν. Ἐγὼ εἶμαι Ἰρλανδὸς. Καὶ θὰ γνωρίζετε βεβαίως ὅτι τὸ ἀνήσυχον Κελτικὸν αἷμα βράζει εἰς τὰς φλέβας τῶν τέκνων τῆς Ἐρίνης. Ἐπειτα διεβίωσα ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐν Παρισίοις! Καὶ λατρεύω πᾶν τὸ Γαλατικόν. Ἄλλ' ὅπως ᾄδιποτε, ἀνήκω εἰς τὸ Βρεττανικὸν Ἔθνος, καὶ συνεπῶς εἶμαι πεπροικισμένη διὰ τινων ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τῆς γενικῆς πατρίδος μου. Τὸ ὑλάχιστον, προσέθηκε πονηρῶς μειδιῶσα, ἡ περίφημος Ἀγγλικὴ ὑποκρισία, ἣν κατεστήσατε παροιμιώδη ὑμεῖς οἱ Ἠπειρωτικοί, δὲν ἐλλεῖπει ἐκ τοῦ χαρακτήρός μου. Εἶδετε ὅπως ἐπιφυλακτικῆ, ὅπως σιγηλῆ, ὅπως ψυχρὰ δεικνύμαι, ὅπως εὐρίσκομαι ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμπατριωτῶν μου.

Ἐνταῦθα διέκοψε τὸν λόγον, ὅπως μεταβῆ πρὸς τὴν ἐστίαν, καὶ κρούση τὸν παρ' αὐτῇ κώδωνα.

— Ἐλησμόνησα, εἶπεν ἐπανερχομένη, παντελῶς τὸ τέιον. Εἰργάσθη πολύ τὸ δεῖλι τοῦτο, καὶ ἐγέλασα περισσότερον. Αἰσθάνομαι ζωηρῶς τὴν ἀνάγκην ἐνός ἀναληπτικοῦ. Καὶ ὑμεῖς ἐτι πλέον. Δὲν συνήλθετε εἰσεῖτε ἐκ τῆς ἐκπληξέως σας.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, ἐνεφανίσθη ὁ θεράπων, ὅστις νοήσας τὸ σῆμα τοῦ κώδωνος, ἔφερε μέγαν ὄρειχάλκινον Ἀραβικὸν δίσκον, περιέχοντα τὴν τεῖοδόχον μετὰ τῶν κυπέλων, καὶ τοῦ λοιποῦ γαστρονομικοῦ ἐπιτελείου, ὅπερ παρακολουθεῖ τὴν τοσοῦτον ἀθῶαν ἐπανωμίαν φέρουσαν πολυποίκιλον ταύτην Βρεττανικὴν δαῖτα.

Ἡ συνεστίασις — διότι ἀπετέλει ὀλόκληρον συμπόσιον ἢ πληθῆς τῶν βουτυροπάστων τεμαχίων ἄρτου, τῶν πλακουντίων, τῶν σανδουχίων καὶ ἐτέρων λιχνευμάτων, ὀρισμένων πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς τεῖοποσίας — καὶ ἡ συνδιαλέξις ἡμῶν διήρκεσεν ἐπὶ ὀλόκληρον ὥραν, ἧτις μοὶ ἐφάνη μία τῶν ἡδυτέρων καὶ ἀπολαυστικώτερον χρονικῶν περιόδων τοῦ βίου μου. Ἀπαράμιλλον τι γόητρον ἀνεπέμπετο ἐκ τῆς δροσῆς ὕψους τῶν λαμπρῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν θελκτικῶν ἐκφράσεων τῆς γοητευτικῆς ἐκείνης γυναικός. Πᾶν θέμα θιγόμενον ὑπὸ τοῦ σπινθηρίζοντος αὐτῆς πνεύματος, καὶ ὑπὸ τῶν κομψῶν αὐτῆς λόγων χρωματιζόμενον μετετρέπετο εἰς ἄρμονικὸν εἰδύλλιον, ἐλάμβανε τὸν τύπον ἡδυπαθοῦς λικνίσματος τῆς διανοίας. Καὶ ὁ διάλογος ἔρρεεν ἀβιάστως καὶ ἀναπαυτικῶς, καὶ ὑφίστατο θαυμασίους ἐλιγμούς ἀπὸ ζητήσεως καὶ ἀναπαυτικῶς, καὶ ὑφίστατο θαυμασίους ἐλιγμούς ἀπὸ ἀντικειμένου εἰς ζήτημα, καὶ ἐξετέλει καταπληκτικὰς πτήσεις, ἀπὸ ἀντικειμένου εἰς ἀντικείμενον. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὥρας ἐκείνης συνδιελέθημεν περὶ τῆς φιλολογίας πασῶν τῶν περιόδων, καὶ πάντων τῶν Ἐθνῶν, καὶ ἀντηλλάξαμεν τὰς ἰδέας ἡμῶν ἐπὶ παντός κοινωνικοῦ, καὶ πολιτικοῦ ἐτι ζητήματος. Κατεῖχε τωσαύτας γνώσεις, τωσαύτην κρίσιν, τόσην καλαισθησίαν, ὥστε πολλάκις περιωριζόμην εἰς τὴν παθητικὴν στάσιν τοῦ θαυμαστοῦ, καὶ ἀπήλαυον τῆς λεπτῆς ἡδονῆς, ἣν ἐνεποίουν αἱ ἰδέαι καὶ διέχυνον οἱ λόγοι αὐτῆς ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀποπειράς τοῦ ν' ἀμιλληθῶ πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ χαριέσει καὶ τερπνῇ πνευματικῇ ἐκείνῃ πτήσει. Μόνον ὁσάκις προεκαλούμην, ἀνελάμβανον καὶ ἐγὼ τὸ εὐστροφον νῆμα τῆς τοιαύτης ἐλαστικῆς συνδιαλέξεως, καὶ ἐγὼ τὸ εὐστροφον νῆμα τῆς τοιαύτης ἐλαστικῆς συνδιαλέξεως, καὶ ἐγὼ τὸ εὐστροφον νῆμα τῆς τοιαύτης ἐλαστικῆς συνδιαλέξεως, καὶ ἐγὼ τὸ εὐστροφον νῆμα τῆς τοιαύτης ἐλαστικῆς συνδιαλέξεως, καὶ ἐγὼ τὸ εὐστροφον νῆμα τῆς τοιαύτης ἐλαστικῆς συνδιαλέξεως, καὶ ἐγὼ τὸ εὐστροφον νῆμα τῆς τοιαύτης ἐλαστικῆς συνδιαλέξεως. Καὶ ἐν τούτοις αὐτῇ παρίστατο τοσοῦτον λατρευτῆ ἐν τῇ προφικνῶς συνεχεῖ αὐ-

τῆς ἀνασχολήσει ὅπως καταστείλῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς, ἀποφεύγουσα αὐστηρῶς πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ λάβῃ τὸν τύπον τῆς ἐπιδείξεως, καὶ δεξιότατα διολισθαίνουσα ἐν τοῖς σπουδαίοις θέμασι ὑπὲρ τὸν ὕψαλον τῆς σχολαστικότητος!

Ἦν ἤδη ἕκτη καὶ ἡμίσεια. Ὡστε μόλις ἡμίσεια ὥρα ὑπελείπετο μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ γεύματος. Καὶ ἠγέρθη μετὰ θλίψεως ἵνα ἀναχωρήσῃ, ὑπομιμνήσκων τοῦτο εἰς τὴν φιλοξενήσασάν με.

— Ὡ! Ἐὰν εἶναι αὐτὸς ὁ λόγος, εἶπεν αὕτη, δύνασθε νὰ παραμείνητε εἰσέτι. Ἐχομεν καιρὸν μέχρι τῆς ἐννάτης. Ἐγὼ θὰ γευματίσω τὴν ἐσπέραν ταύτην ἐν τοῖς δωματίοις μου. Ἀποστρέφομαι αὐτὴν τὴν πομπώδη ἐπίδειξιν τῶν χορευτικῶν ἐσθήτων, ἧτις λαμβάνει χώραν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ξενοδοχείου τὴν ὥραν τοῦ γεύματος τὰς ἐσπέρας, καθ' ἃς δίδεται χορὰς εἴτε ἐν τοῖς ἀνακτόροις εἴτε ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ, προσέθηκεν εἶτα μειδιῶσα, ὅπως εἶμαι ἐγωῖστικὴ! Ἐλησυόνησα ὅτι καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε νὰ ἐνδυθῆτε.

— Οὐδαμῶς, ἀπήντησα. Ἐν τοῖς προσκλητηρίοις δρίζεται ἐπίσημος ἐνδυμασία (Gala dress). Βεβαίως δὲν ἐννοῶ νὰ γευματίσω ἐν στολῇ. Θὰ ἐνδυθῶ μετὰ τὸ γεῦμα.

— Πῶς; Εἰς αὐτὴν τὴν Νῆσον, ἐν αὐτῷ τῷ στρατιωτικῷ θερμοκηπίῳ, ὡς ἀπεκάλεσεν αὐτὴν ὁ Βύρων μας, ἢ μᾶλλον ὁ Βύρων σας, δὲν ὑπάρχει εἰς ἀνὴρ ἄνευ στολῆς; Ἄλλ' ὑμεῖς δόξα τῷ Θεῷ δὲν εἴσθε στρατιωτικός. Οὐδὲ ναυτικός νομίζω. . . . Ἄ! ἐννοῶ! προσέθηκε μετὰ μικρὸν. Ἐπιβάλλει καὶ τὸ ὑμέτερον ἀξίωμα στολὴν. Ἐχει καλῶς. Ὅπωςδ' ἦποτε, ἀφοῦ θέλετε ν' ἀναχωρήσητε, δὲν ἐπιμένω ἵνα σὰς κατακρατήσω ἐπὶ μακρότερον.

Διεμαρτυρήθη ἐντόνως ἐπὶ τῷ νομικῷ ἐκείνῳ ὄρω, ὅστις διεβεβαίωσα ὅτι οὐδόλως ἐφηρμόζετο ἐν τῇ περιστάσει, καὶ ἔθλιψα μετὰ τινος λύπης τὴν τεινομένην μοι χεῖρα.

— Μὴ λησμονήσητε νὰ ἐπανέλθητε ἐγκαίρως, μοὶ εἶπεν ἡ περικαλλῆς Κυρία, συνοδεύουσά με μέχρι τῆς θύρας. Σὰς ἀναμένω τὴν ἐννάτην ἀκριβῶς. Οὔτε ἐνωρίτερον οὔτε ἀργότερον.

Ἄμα ἐξεληθὼν, ἔδραμον εἰς τὸ ἀπέναντι ἀνθοπωλεῖον, καὶ διέταξα τὴν ταχεῖαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀποστολὴν τῆς πολυτιμοτέρας ἀνθοδέσμης. Ἐπανελθὼν δὲ ἔλαβον μέρος ἐν τῷ γενικῷ γεύματι, καὶ ἀπέσυρθη εἶτα, ὅπως ἐνδυθῶ συμφώνως πρὸς τοὺς ὄρους τοῦ προσκλητηρίου.

Καὶ τὴν ἐννάτην ἀκριβῶς εἰσηρχόμενη εἰς τὰ δώματα τῆς μελλούσης συνόδου μου, καὶ εὑρισκὼν αὐτὴν ἀναμένουσάν. Ἦν τοσοῦτον

Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

Ἵπουργός τῶν Οἰκονομικῶν

ἐξαισία, τοσοῦτον κατακτητικῇ ὑπὸ τὴν λαμπρὰν περιβολήν, ἣν ἔφερε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καὶ ἥτις ἀνεδείκνυεν ἐν ὅλῃ τῇ γοητευτικῇ αὐτῆς ἐντελείᾳ τὰς θαυμασίας κυμάνσεις τοῦ πλήρους δροσερᾶς ὠριμότητος σώματος αὐτῆς.

Ἄμα ἰδοῦσα τὴν ἀνθοδέσμη, ἐμειδίασεν ἠδέως καὶ φιλοφρόνως.

— Εὐχαριστῶ! μοι εἶπε, λαμβάνουσα αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν μου, καὶ θαυμάζουσα τὰ ἀποτελοῦντα ταύτην ἄνθη. Τὴν αὐτὴν ἔμπνευσιν ἔχομεν ἀμφοτέροι, προσέθηκε, μεταβαίνουσα πρὸς τινὰ μικρὰν τράπεζαν, καὶ ἐκεῖθεν λαμβάνουσα ἐν κομψότατον ἀνθοδεσμίδιον ἐξ ἴων καὶ ρόδων. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ὑμετέρα ἔμπνευσις ἔλαβε μεγίστην, καὶ πολυτελῶν διαστάσεων ἐκτέλεσιν.

Καὶ προσπελάσασά με ἔταξε τὸ ἀνθοδεσμίδιον ἐν τῇ κομβιοδόχῃ μου, ἐν ᾧ ἐγὼ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑφιστάμην ἡδυτέραν μέθην ἐκ τῆς εὐόδου χλιαρότητος τῆς πνοῆς της, ἢ ἐκ τοῦ δροσεροῦ ἀρώματος τῶν ἀνθῶν.

— Ἦδη, ἄγωμεν εἶπε, λαμβάνουσα τὸν βραχιονά μου.

Εἰσήλθομεν ἐν τινι τῶν παρὰ τὴν πύλην τοῦ ξενοδοχείου ἀναμενόντων ὀχημάτων, καὶ διηυθύνθημεν πρὸς τὴν ἀποβάθραν τοῦ λιμένος. Ἐκεῖ τὸ θέαμα ἦν ἀληθῶς ἐπιβάλλον καὶ μεγαλοπρεπές. Ἐν τῷ μέσῳ τὸ πλοῖον, ἐν ᾧ ἐδίδετο ὁ χορὸς, ἐπυρπολεῖτο ἐκ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, καὶ ποικίλων ἄλλων λάμπσεων. Τὰ κύματα ἐξωγκοῦντο καταπληκτικῶς, καὶ τὰ φῶτα αὐτῶν σελαγίζοντα ὑπὸ τὴν πλημμυροῦσαν τὸν λιμένα αἴγλην, ἐσχημάτιζον εἰδός τι δονουμένης φωτεινῆς ἀποτόμου σκηνογραφίας. Ὁ ἀφρὸς τοῦ εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὄρμου καὶ κατὰ τῶν ἔναντι σκοπέλων θραυομένου οἴδματος, περιέστεφεν ὡς εὐρὺ χιονῶδες πλάσιον τὴν κελαινὴν πολυτάραχον λεκάνην. Καὶ ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ πληθὺς προσώπων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, περιβεβλημένων πολυτελεῖς διφθέρας ἢ μακροὺς μανδύκας, καὶ ἐν ἐντελεῖ τάξει ἐπιβαινόντων τῶν ἀναμενουσῶν ἀτρακᾶτων, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὸ πανηγυρίζον πλοῖον, προσέδιδε δραματικωτάτην χοροῖαν εἰς τὴν ρωμαντικὴν εἰκόνα.

Ἡ ἀτρακᾶτος, ἥς ἐπέβημεν, ἤρξατο κινουμένη. Ἐν ἀρχῇ ὁμαλῶς, εἶτα βαθμηδὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ταρασσομένη, καὶ τέλος ὑφισταμένη σφοδρὰς πρὸς διαφόρους διευθύνσεις ἐκσφενδονίσεις. Ἀνήκουσα εἰς τὸ πολεμικὸν ναυτικόν, διωκεῖτο ὑφ' ἐνὸς ἀνθυποπλοιάρχου καὶ ἐχειρίζετο ὑπὸ ἀνδρῶν ἀνηκόντων ἐπίσης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος. Ἀλλὰ τὸ πολεμικὸν τοῦτο πλήρωμα δὲν ἤρκει

βεβαιώς ὅπως μόνον καταβάλλῃ τὰ ἐμμανῶς προσβάλλοντα τὴν ἀτμήρη λέμβον στοιχεῖα. Ὅπως παρακωλύηται ἡ τοῦ ὕδατος εἰσβολή, αὕτη περιεφράσεται πανταχόθεν, καὶ ἀπεκλειετο οὕτω παντελῶς ἐξ αὐτῆς ἢ τὸν λιμένα κατακλύζουσα αἴγλη. Ἐρυθροῦς τις φανός, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς κορυφῆς προσηλωμένος, διέχεεν ἤρεμον φανταστικὴν λάμψιν ἐπὶ τῆς ὄλης σκηνῆς. Καὶ ὁ ἄνεμος ἐμείνετο ἐξω, καὶ ἡ βροχὴ ἔτυπτε σφοδρῶς τὰ τειχίζοντα τὰς πλευρὰς τῆς ἀκάτου ἰσχυρὰ παραπετάσματα, καὶ τὸ κύμα μηκόμενον κατασυνετρίβετο ἐπὶ τῶν πλευρῶν τούτων, ἐν ᾧ οἱ ταραχώδεις ἀφροὶ του κατάρθουν νὰ διεισδύωσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐντὸς τῆς ἐρμητικῶς κεκλεισμένης κιβωτοῦ ἐκείνης, καὶ νὰ περιβρέχωσι τοὺς ἐν αὐτῇ. Βλέπων τις τὸ λαμπρῶς ἡμφιεσμένον ἐκεῖνο πλῆθος, συνεσπειρωμένον ἐκεῖ, ἐν τῷ ἀμφιβόλῳ σκιάφωτι, εἰς διαφόρους θέσεις καὶ στάσεις, ἀνασκιρτοῦν εἰς ἐκάστην εἰσβολὴν τοῦ κύματος, ἐν ᾧ τὰ μὲν θήλεα μέλη αὐτοῦ μετὰ δέους καὶ ριγηλοῦ τινος κινήματος, περιετυλίσσοντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐν ταῖς διφθέραις, ἀνήσυχτα περιπολοῦντα βλέμματα, τὰ δὲ ἄρρενα, ἐπειρῶντο παντὶ μέσῳ, διὰ θορυβωδῶν γελώτων, καὶ σκωπτικῶν ἐκφράσεων, ν' ἀναρριπίσωσι τὸ βαθμηδὸν ἐκλείπον θάρρος τῶν πρώτων, καὶ νὰ ἐμπνεύσωσιν ἀφοβίαν, ἐνόμιζεν ὅτι εὕρισκετο ἐν ἀπωτάτῳ τινὶ ἀγνώστῳ τοῦ Ὁκεανοῦ σημείῳ, ἐν μέσῳ παραδόξων ναυαγῶν, ὧν τὸ μὲν ἐν ἡμισυ μέρος ἐνετρώφα ἐν τῷ κινδύνῳ, τὸ δ' ἕτερον ἐβυθίζετο ἐν ἀπελπιστικῇ ἀγωνίᾳ. Ἀληθῶς ἀλγεινότερον ἦν τὸ αἶσθημα, ὅπερ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνέσφιγγε τὴν καρδίαν τῶν ἐν τῇ ἀκάτῳ εὕρισκόμενων κομψῶν τρυφερῶν ὄντων, ἅτινα, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, δὲν ἐταράσσοντο τοσοῦτον ἐκ τῆς ιδέας τῆς ἐκ τοιούτων περιστάσεων ἐνδεχομένης προσβολῆς τῆς ὑγείας των, ὅσον ἐκ τοῦ φόβου μὴ δὲν ἐμποιήσωσιν ἐν τῷ χορῷ καλὴν ἐντύπωσιν, ἐμφανιζόμενα ἐν αὐτῷ μὲ κατεστραμμένους ἐκ τοῦ κύματος ἐσθῆτας. Ὅπως δὲ ποτε, οὐδεμία θεραπεία τοῦ κακοῦ ὑπῆρχε, καὶ ὀφείλομεν πάντες νὰ ὑπομένωμεν μέχρι τοῦ τέρατος τοῦ δραματικοῦ ἐκείνου πλοός, ὅστις ἐν τούτοις ἐφαίνετο ἀπέραντος, καθότι τὸ μὲν πλοῖον, πρὸς ὃ διηυθυνόμεθα, εὕρισκετο εἰς ἀρκετὴν ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας ἀπόστασιν, ἡ δὲ πορεία ἡμῶν μετὰ μεγίστων προφυλάξεων ἐκτελουμένη, ἐτύγχανε βραδυτάτη.

Καθ' ὅσον προεχωροῦμεν, ἡ τρικυμία καθίστατο σφοδρότερα καὶ ὁ ἄνεμος βιαϊότερος. Ἡ βροχὴ καὶ τὸ κύμα εἰσῆρχοντο ἤδη ἀφρονώτερον ἐν τῇ ἀκάτῳ. Οἱ ἄνδρες ἀναρριχηθέντες ἐπὶ δύο μακρῶν σιδηρῶν ράβδων, διηκουσῶν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ

ἕτερον, ἐκαθήμεθα ἐπ' αὐτῶν, ἥιστα μὲν ἀναπαυτικῶς, ἐντελῶς ὁμῶς ἀκινδύνως. Ἄλλ' αἱ τρυφεραὶ ἡμῶν συνοδοί, αἵτινες ἀδαεῖς ἀκροβατικῶν γνώσεων οὔσαι, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπωφεληθῶσι τῶν τοιούτων *σασαδρῶν*, καὶ ἐξηκολούθουν διαμένουσαι ἐπὶ τῶν παρὰ τὰς πλευρὰς τῆς λέμβου ἐδωλίων, ἠναγκάζοντο νὰ ὑφίστανται, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης προστασίας, πάσας τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἀνωμάλου ἐκείνης περιστάσεως. Αἶφνης ιδέα τις ἐξέλαμψεν ἐν τῷ πνεύματί μου. Ἐξησφαλισμένος ὢν ἐν τῇ προνομιούχῳ θέσει, ἦν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν κατεῖχον ἀπὸ τοῦ κύματος, εἶδον ὅτι ὁ μανδύας μου ἠδύνατο νὰ διατεθῇ χρησίμως. Καὶ ἀποδυθείς τὸ εὐρὺ καὶ μακρὸν τοῦτο ἔνδυμα περιέβαλον δι' αὐτοῦ τὴν σύντροφόν μου, ἥτις μετ' ἀσθενῆ ἀντίστασιν, ἀπέδεχθη εὐγνώμωνως τὴν τοιαύτην ἀρωγὴν. Οὕτω ἐν ᾧ τὸ ὕδωρ ἠδύνατο νὰ εἰσδύῃ πανταχόθεν, αὕτη ἦν ἐξησφαλισμένη ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ἡ ιδέα αὕτη ἔσχε τοὺς πάντας μιμητάς. Καὶ ἅπαντες προθύμως ἀπεχωρίσθησαν τῶν μανδυῶν καὶ ἐπενδυτῶν των, καὶ ἐφρούρησαν δι' αὐτῶν τὰς πολυτελεῖς ἐσθῆτας καὶ τὰ πολυτιμότερα σώματα τῶν καταβεβλημένων ἀθρῶν ὑπάρξεων. Ἡ σκηνὴ τότε ἔλαβε φανταστικώτερον καὶ μελοδραματικώτερον χαρακτῆρα. Πανταχόθεν ἐξήστραπον ξίφη, καὶ ἠκτινοβόλουν παράσημα, καὶ ἐσελάγιζον ἀργυρόχρυσά ποικίλαμα. Αἱ διάφοροι ποικίλαι στολαί, ἀπαλλαχθεῖσαι τῶν ἐξωτερικῶν περιβλημάτων, ἔστιλβον ζωηρῶς ὑπὸ τὴν μυστηριώδη ἐρυθρὰν ἀνταύγειαν τοῦ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἐξηρητημένου φανοῦ. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐνόμιζον ὅτι θ' ἀναπεμφθῆ ὑπὸ ἐκάστου τῶν χρυσοποικίλων ἐκείνων ἀνδρῶν, τὸ πλήρες αἰσθηματικῆς ὑπερηφανίας μέλος τοῦ Ροσσίνι:

D'Almaviva son io! Non son Lindoro! . . .

Τέλος ἀφίχθημεν παρὰ τὸ πλοῖον. Στεναγμὸς ἀνακουφίσεως ἠκούσθη ἀναδιδόμενος πανταχόθεν, καὶ ὅλοι ἐν τάξει καὶ ἀναπαύσει, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσχερείας, ἀνήλομεν ἐπ' αὐτοῦ διὰ τῆς ἐπὶ τῇ περιστάσει εἰδικῶς κατασκευασθῆσης εὐρείας ἀναβάθρας, στερεῶς ἀνθισταμένης κατὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων τοῦ κύματος ἐφόδων. Ἐπὶ τοῦ λαμπρῶς φωταγωγημένου καὶ μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένου καταστρώματος, ἐν ᾧ ὑπεδεξιούμεθα φιλοφρονέστατα ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πληρώματος, πᾶσαι αἱ ταλαιπωρίαι τοῦ ταραχώδους πλοός ἐλησμονήθησαν. Πανταχοῦ ἤχει ὁ ἠδὺς γέλως, καὶ ἔθιδεν εὐάρεστον ζωηρότητα ὁ εὐθυμὸς διάλογος. Οἱ πρὸ ἡμῶν ἀφιχθέντες, ἀφηγοῦντο μετὰ θορυβώδους φαιδρότητας τὰ συμβάντα αὐτῶν, καὶ ἀπήτουν τὴν ἐκ-

θεσιν τῶν ἡμετέρων, ποιούμενοι παραβολὰς καὶ συγκρίσεις, καὶ σταθμίζοντες τὴν ρωμαντικότητά τῶν διαφόρων ἐπεισοδίων, καὶ ἐξαίροντες τὸ μέγεθος τῶν ἰδιαιτέρων κινδύνων. Τὸ ἀγωνιώδες ἐκεῖνο παρελθὸν καθίστα ἀπολαυστικώτερον τὸ παρὸν καὶ εὐελπιστικώτερον τὸ μέλλον τῆς μυθιστορικῆς ἐκείνης νυκτός.

Περὶ τὴν δεκάτην ἀπαντες οἱ προσκεκλημένοι εὐρίσκοντο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Καὶ ὠργανίζετο ἤδη ὁ πρῶτος τετραχόρος. Ἡ σύντροφός μου ἐξ ἀρχῆς μοὶ ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν χορόν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνδοῦσα εἰς τὰς ἐπιμόνους παρακλήσεις μου μοὶ ὑπεσχέθη τὸν τρίτον στρόβιλον καὶ μίαν συνεδρίαν (Sittius) κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πέμπτου τετραχόρου. Ὁ τοιοῦτος ὄρος, ὅστις θὰ ἤχη βεβαίως πικρὰ δόξω εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀγνωστών τὰς Βρετανικὰς ἐξεις, ἐκφράζει ἰδιαίτεράν τινὰ ἀναπαυτικὴν ἀπόλαυσιν, ἣν οἱ τοσοῦτον περὶ τῆς ἀνέσεως μεριμνῶντες Ἄγγλοι, εἰσῆγαγον ὡς γαλήνιον διασκεδαστικὸν στοιχεῖον τῶν χορευτικῶν ἐσπερίδων. Ἐν ᾧ ἄλλοι παραδίδονται ἠδυπαθῶς εἰς τὰς ἀρμονικὰς τοῦ χοροῦ κυμάνσεις, ζεύγη τινὰ ἀποσύρονται εἰς τινὰ ἥρεμον γωνίαν, καὶ ἐν αὐτῇ καθήμενοι εὐρίσκουσιν ἠδυτέραν τρυφήν ἐν τῇ ἀναπαύσει καὶ τῇ συνδιαλέξει, ἐν ᾧ ἡ ἀρμονία τῆς μουσικῆς ἀφικνεῖται μέχρις αὐτῶν, γλυκυτέρα ἐκ τῆς ἀποστάσεως, καὶ ἡ θεὰ τῶν συστρεφομένων ὑπὸ τὰ μέλη αὐτῆς, λαμβάνει ἐκ τῆς συγχύσεως τῶν τοσοῦτων λαμπρῶν ἐσθῆτων, τῶν τοσοῦτων φαιδρῶν φυσιογνωμιῶν, τῶν τοσοῦτων ποικίλων χρωμάτων, ζωηρὸν φανταστικὸν τύπον.

Ἡ ὀρχήστρα ἤρξατο ἤδη ἐκτελοῦσα προανάκρουσμά τι, ὅτε ἡ σύντροφός μου, ἣτις μὲ εἶχεν ἐγκαταλίπη πρὸς στιγμὴν, ἐπανῆλθεν ἐσπευσμένως καὶ ἔλαβε βιαίως τὸν βραχίονά μου :

— Μὴ ὑπεσχέθητε εἰς τινὰ τὸν προσεχῆ τετραχόρον ; ἠρώτησεν.

Εἰς τὴν ἀποφατικὴν ἀπάντησίν μου ἔλαβεν ἔκφρασιν εὐαρεσκείας.

— Ἐχει καλῶς ! εἶπε. Θὰ χορεύσωμεν ὁμοῦ. Θὰ ἐκπληττεσθε διὰ τὴν τοιαύτην αἰφνηθίαν μεταβολὴν μου. Ἄλλ' ὁ Μαρκήσιος Λόρν ἐπέμενε νὰ χορεύσῃ μετ' ἐμοῦ, ἢ τοῦλάχιστον ἀπέναντι. Ἦναγκάσθην νὰ δεχθῶ τὸ τελευταῖον, καὶ ἦλθον νὰ σᾶς παραλάβω. Πιστεύω ὅτι δὲν θὰ δυσαρεστηθῆτε, διότι ἐσφετερίσθην τὸ δικαίωμά σας ὀρίσασα ἐγὼ τὸ ἀπέναντι ζεύγος. Ἄγωμεν ! Θὰ λάβωμεν μέρος ἐν τῷ ἐπισήμῳ τετραγώνῳ.

Καὶ πράγματι μὲ ὠδήγησε πρὸς τὸν μᾶλλον ἔγκριτον χορευτικὸν κύκλον, ἐν ᾧ διεκρίνοντο ὁ Δουξ τοῦ Ἐδιμβούργου, ἡ Δούκισσα, ἡ

Πριγκήπισσα Λουίζα, ὁ Πρίγκηψ Βάττεμπεργ, ὁ Διοικητής, ὁ Ἄρχιστράτηγος Ναπίαρ, ὁ Ἀρχιδικαστής, ὁ πλοίαρχος τῆς Ναυαρχίδος καὶ ἄλλοι.

Ἐτάχθημεν καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ καὶ ὁ χορὸς ἤρξατο.

Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, ἡ σύντροφός μου, δσάκις, ἀναλόγως τῶν ἐρρυθμῶν κινήσεων, συνηνᾶτο πρὸς τι τῶν ἀποτελούντων τὸ τετραγώνον ἐπισήμων προσώπων, ἀντήλλασσε μετ' αὐτῶν φιλόφρονας προσαγορεύσεις. Ἐγνώριζεν ἐν τῷ κύκλῳ ἐκείνῳ τοὺς πάντας, καὶ ἐγνώριζετο ὑπὸ πάντων. Ἡ περίστασις αὕτη ὤθησε τὴν ἐκπληξίν μου εἰς τὸ ἔπακρον. Τίς ἦν λοιπὸν ἡ μυστηριώδης ἐκείνη γυνή, ἡ τοσαύτας ὑψηλὰς σχέσεις ἔχουσα, μεθ' ἧς τοσοῦτον κατέστην οἰκείος, καὶ ἧς ἐν τούτοις ἠγνόουν ἔτι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα ; Οὐδέποτε ἄλλοτε εὐρέθην εἰς τοσοῦτον παράδοξον θέσιν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ περιέργειά μου ὑπεξεσηκόντιζε κατὰ τὴν σφοδρότητα καὶ τὴν ἀνυπομονησίαν τὴν τοῦ Σκώτου Συνταγματάρχου. Καὶ μόνη ἡ στοιχειώδης ἐθιμοτυπία, καὶ ὁ φόβος τοῦ γελοίου, μὲ παρεκώλυον νὰ στραφῶ ἀποτόμως πρὸς τὴν περικαλλῆ ἀγνωστον, καὶ ἐν μέσῳ ἐνός χορευτικοῦ σχήματος νὰ ἐρωτήσω μελοδραματικῶς.

— Ἐπὶ τέλους τίς εἶσθε, κυρία μου ;

Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ τετραχόρου, αὕτη μοὶ ἐζήτησε συγγνώμην, καὶ ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ Μαρκησίου, μεθ' οὗ ἤρξατο ζωηροτάτην συνδιαλέξιν.

Κατῆλθον τότε εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ πλοίου, ἐν ἣ, παρά τινας τραπέζας, διάφορα πρόσωπα ἐνησχολοῦντο παίζοντα *Οὐτσοτ*, ἐν θρησκευτικῇ σιγῇ, διακοπτομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑπὸ τοῦ ἰδιάζοντος πανηγυρικοῦ κρότου τῶν ἐκπωματιζομένων φιαλῶν τοῦ καμπανίτου καὶ φιαλιδίων *σόδας*, ἀποτελοῦσης, ἐν συμμίξει μετὰ βράνδου, τὸ προσφιλέστερον Ἀγγλικὸν ποτόν.

Παρά τὸ κυλικεῖον εὗρον τὸν Βαρῶνον Σ. ἐν μακαρίᾳ γαλήνῃ καταβροχθίζοντα ἀλλεπάλληλα Σανδβίχεια χοιρομηρίου, καὶ διαβρέχοντα ταῦτα διὰ συνεχῶν σπονδῶν *βράνδου-καὶ-σόδας*.

— Θέλετε νὰ λάβητε μέρος ; μὲ ἠρώτησε προστατευτικῶς, προτείνων μοι μεγάλην παροψίδα πλήρη τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐρρωμένως προσβαλλομένων λιχνευμάτων. Θ' ἀναγκασθῶμεν ν' ἀναμείνωμεν ὀλόκληρον δίωρον διὰ τὸ δεῖπνον. Καὶ ἀπαιτεῖται ἐν τῷ μεταξύ μικρὰ ἐνίσχυσις. Ἀλήθεια, προσέθηκεν εἶτα ἐκμυστηρευτικῶς, πρὸ ὀλίγου ἐπε-

θεώρησα τὰ πάντα. Τοὺς Ἰνδιάνους, τὰ ὄστρεα τὸν μέλανα ζῦθον!... θαυμάσιον! . . .

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤχει τὸ προανάκρουσμα τοῦ τρίτου στροβίλου καὶ ἔσπευσα πρὸς τὸ κατάστρωμα, ἔνθα ἐν τῇ δρισθείσῃ θέσει εὗρον τὴν σύντροφόν μου ἀναμένουσαν.

Μετέβημεν πρὸς τὸ πεδῖον τοῦ χοροῦ, καὶ ἠτοιμαζόμεθα νὰ ριφθῶμεν μεταξὺ τῶν λοιπῶν ὀρχουμένων, ὅτε ἐκείνη ἀνεσκίρτησε βιαίως, ἀφῆκεν ἐπιφώνησιν χαρᾶς ἅμα καὶ ἐκπλήξεως, καὶ διαφυγοῦσα ἀποτόμως τοῦ βραχιόνός μου, ἔσπευσε πρὸς ἕτερόν τι πρόσωπον, ὅπερ τὸ πρῶτον ἤδη ἔβλεπον τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καὶ ὅπερ διτηθύνετο ἐπίσης μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδῆς πρὸς αὐτήν.

Ἐκ τῆς στολῆς του κατεδείκνυτο ὅτι τὸ ἄτομον ἐκεῖνο ἦν ὑποπλοίαρχος τοῦ Β. Ναυτικοῦ. Λαμπρός, δροσερός, εὐσταλέστατος νέος, ἔχων ἥρακλείους διαστάσεις, ἐξωτερικὸν ἄμωμον, καὶ συμπαθεστάτην ἔκφρασιν.

— Σὺ ἐδώ; ἀνεφώνησεν ἐκείνη, πλήρης ἰσχυρᾶς ἀγαλλιᾶσεως, λαμβάνουσα ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας τοῦ ὑποπλοιάρχου, καὶ σείουσα αὐτὸν μετ' εὐφροσύνου ζωηρότητος. Πότε ἦλθες;

— Μόλις πρὸ μιᾶς ὥρας ἀπήντησεν οὗτος. *Ἐλαβον διαταγὴν νὰ ἔλθω ἔσπευσμένως μετὰ τὴν τορπιλλοφόρον μου. *Ἄμα ἀφίχθεις ἔσπευσα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Μοὶ εἶπον ὅτι εἴσθε ἐδώ. Εὗρον ἐν προσκλητήριον δι' ἐμὲ ἐν τῷ «Πολυφήμῳ». Ἐνεδύθην καὶ, ἰδοῦ, ἦλθον.

Ἡ κυρία ἐξηκολούθει θλίβουσα τὰς χεῖρας τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ παρατηροῦσα αὐτὸν μετ' ἐκφράσεως πλήρους ἀρρήτου συμπαθείας.

— Πόσον χρόνον ἔχομεν νὰ ἰδωθῶμεν, ἔλεγε τρυφερῶς, ἔχω τόσα νὰ σοὶ εἶπω. *Ἀγῶμεν πρὸς τὸν θαλαμίσκον ἐκεῖνον.

Καὶ στρεφομένη πρὸς με :

— Θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε, ἠρώτησε μετὰ τυπικῆς φιλοφροσύνης, καὶ τυπικωτέρου μειδιάματος.

Καὶ πρὶν ἢ ἀναμείνῃ τὴν ἀπάντησίν μου, ἀπῆλθε μετὰ τοῦ ὑποπλοιάρχου.

Ἡσθάνθην μέγα κενὸν περὶ ἐμέ. Παράδοξον! Μόλις ἀπὸ τινῶν ὥρῶν ἐγνώριζον ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, καὶ ἐν τούτοις ἡ αἰφνιδια ἔκλειψίς της, καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν αὕτη ἔλαθε χῶραν, μ' ἐνέβαλον εἰς καταβλητικωτάτην ἀνίαν. Καὶ ἠνθούον τὸ ἀλλόκοτον τῆς συναισθήσεως ταύτης. Τί δικαίωμα ἐκτησάμην ἐπὶ τοῦ προσώπου τούτου, ὥστε ν' ἀπαιτῶ τὸ μονοπώλιον τῆς συναναστροφῆς της, καὶ τὴν

ἀποκλειστικότητα τῶν ἀπολαύσεων τῶν ἐπαγωγῶν τρόπων καὶ τῶν γοητευτικῶν λόγων της; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἤμην λίαν ἐξωκειωμένος εἰς τοιαῦτα ψυχολογικὰ Ρωσικὰ λουτρά, οἷον τὸ ὑπὸ τῆς κατακτητικῆς ἀγνώστου ἐπιβλήθην μοι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Ἡ ἐπίμονος παγερότης τῶν μετ' αὐτῆς προτέρων ἐν τῷ ξενοδοχείῳ σχέσεων ἡμῶν, ἐπακολουθηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐνθερμοτάτης οικειότητος, ὡς μοὶ ἐπέδειξεν ἐν τοῖς δώμασί της, καὶ ἦν ἐξηκολούθησεν ἐπιδαψιλεύουσα μοι μέχρις ἐσχάτων, καὶ τοσοῦτον ἀποτόμως καταλήξασα εἰς τὴν αἰφνιδια ψυχρολουσίαν, ἦν ἀπετέλεσεν ἡ ἄνω περιγραφεῖσα σκηνή, θὰ ἠδύναντο νὰ διασειῶσι καὶ τὸ ἀτεγχετότερον τῶν νευρικῶν συστημάτων.

Ὅπως δὲποτε εἶχον μίαν ζωηρὰν ἐλπίδα. Μετ' ὀλίγον θὰ ἐπήρχετο ἡ ὥρα τῆς ἐπαγγελθείσης μοι *συνεδρίας*. Κατ' αὐτήν θὰ ἠδύναμην νὰ διευκρινίσω ἐν ἀνέσει πάντα τ' ἀμφίβολα καὶ ἀνεξήγητα σημεῖα τῆς ἐσπέρας ἐκείνης.

Ἀναμένων τὴν πολῦτιμον ἐκείνην στιγμὴν, κατῆλθον καὶ αὖθις ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ πλοίου. Ἡ ἀτμόσφαιρα κατέστη πυκνότερα ἐκ τοῦ συνεχοῦς καπνίσματος, οἱ παρὰ τὰς τραπέζας τοῦ παιγνίου τεταγμένοι ἦσαν πολυαριθμότεροι, ὁ πάταγος τῶν ἐκπωματιζομένων φιαλῶν διεκρίνετο ζωηρότερον καὶ συχνότερον, καὶ ὁ Βαρῶνος Σ. ἐξηκολούθει τηρῶν μετ' εὐσταθείας Σπαρτιατικωτάτης, τὴν παρὰ τὸ κυλικεῖον φυλακὴν, καὶ ἐκτελῶν μεθ' ὁρμῆς Γαλατικῆς τὰς κατὰ τῶν λιχνευμάτων ἐφόδους.

*Ἐπαιξα μίαν μερίδα Οὐίστ μετὰ τοῦ κυβερνήτου τῆς Γερμανικῆς κανονιοφόρου καὶ δύο ἐτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ Ναυτικοῦ, καί, μόλις μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ἀνῆλθον εἰς τὸ κατάστρωμα, εἶδον τὴν ὑπὸ τὴν ὀρχήστραν πινακίδα σημειοῦσαν τὸν πέμπτον τετράχορον. *Ἐδραμον πρὸς τὴν θέσιν, ἦν ἐκ τῶν προτέρων ὠρίσαμεν πρὸς συνάντησιν, καὶ ἀνέμενον. Ἄλλ' ἡ προσδοκία μου αὕτη ἐγένετο ἐπὶ ματαίῳ. Ὁ χορὸς ἤρξατο, καὶ τὸ ἀνυπομῶνος ἀναμενόμενον πρόσωπον δὲν ἀνεφαίνετο. Ἡσθάνθην τότε σφοδρῶς τοὺς νυγμοὺς τῆς ὑπερηφανίας, τοῦ εὐρώστου τούτου συναισθήματος, ὅπερ ἐξεγειρόμενον καταβόλλει πάντα τ' ἄλλα. Καὶ ἐποιησάμην νέαν κάθοδον, ἀποφασιστικὴν ταύτην, εἰς τὴν αἰθούσῃ, καὶ ταχθεὶς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀθανάτου Βαρῶνου, διωργάνωσα μετ' αὐτοῦ ἀκμαίαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἄρτι καταρξαμένου δειπνοῦ.

Ἐνησχολούμην εἰς τὴν ἀπολαυστικὴν ρόφησιν ἀθροτάτου ὄστρεου, εὐμενῶς προσενεχθέντος μοι ὑπὸ τοῦ εἰδημονεστάτου περὶ τὰς τοιαύ-

τας έκλογας Δανού άριστοκράτου, ότε ήσθάνθην έλαφρόν τι πλήγμα επί τοῦ ὤμου.

Ἐστράφη, καί μετ' έκπλήξεως εἶδον ὀπισθέν μου ἰσταμένην, καί γαληνίως μειδιῶσαν τήν παράδοξον κυρίαν.

— Ὅποῖος ἐγώϊσμός! εἶπε μετὰ λεπτοῦ δηκτικοῦ τόνου. Συνειθίζετε λοιπόν νά δειπνήτε μόνος! . . .

— Ἄλλ' ἐνόμιζον, ἀπήντησα ἐγειρόμενος. ὅτι ὁ ὑμέτερος ὑποπλοίαρχος . . .

— Ὁ ἡμέτερος ὑποπλοίαρχος σᾶς ἁμοιάζει, διέκοψεν αὕτη γελῶσα. Δέν ἐννοεῖ νά συνοδεύη Κυρίας εἰς τὸ δεῖπνον.

Λησμονήσας τὸ παρελθόν, ἐτέθην εἰς τὰς διαταγὰς τῆς.

— Δέν ἐπιθυμῶ τίποτε, ἀπήντησεν αὕτη. Δέν ἔχω ὄρεξιν. Δότε μοι ἐν τούτοις ἐν κύπελον καμπανίτου καί ἐν δίπυρον.

Ἐσπευσα νά ἐκτελέσω τήν ἐπιθυμίαν τῆς.

— Ἦδη ἄγωμεν, εἶπεν, ἀφοῦ ἐκένωσε τὸ προσενεχθὲν κύπελον! Ἡ θύελλα καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καί μᾶλλον σφοδρότερα. Τὸ πλοῖον ἀρχίζει νά κινήται ἀρκετὰ ἐνοχλητικῶς. Φαντασθῆτε, ἡ Συνταγματάρχης Μαλλού, καί τινες ἄλλαι κυρίαι προσεβλήθησαν ὑπὸ ναυτίας!...

Ἐσπευσα ν' ἀποχαιρετήσω τὸν καλὸν Βαρῶνον, ὅστις κατὰ τὸ διάστημα τῆς συνδιαλέξεως ἐκείνης κατεγίνετο σοβαρῶς εἰς τὴν κανονικὴν ἀνατομίαν παχυτάτου τινος ἰνδιάνου, καί ἀνῆλθον μετὰ τῆς συντρόφου μου εἰς τὸ κατὰστρωμα.

— Μυρίας συγγνώμας, μοι εἶπε τότε αὕτη, ἀπορρίπτουσα τὸ πρότερον εὐθυμον ἦθος τῆς, καί ἀναλαμβάνουσα ἐπιβλητικὴν ἔκφρασιν ἀξιοπρεπείας. Θὰ ἐσχηματίσατε οὐχὶ λίαν κολακευτικὴν ἰδέαν περὶ τῆς φιλοφροσύνης μου, καί περὶ τῆς εἰς τὸν λόγον μου ἐμμονῆς. Ἄλλὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην εὐρέθην ὑπὸ περιστάσεις ὅλως ἐκτάκτους. Ὁ ὑποπλοίαρχος ἐκεῖνος, ὁ ὑποπλοίαρχός μου, ὡς πολὺ ὀρθῶς τὸν ἀπεκαλέσατε, εἶναι . . .

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήλθομεν πρὸ τῆς συζύγου τοῦ Διοικητοῦ, καί ἡ περικαλλὴς σύντροφός μου διέκοψε τὸν λόγον, ὅπως ἀνταλλάξῃ μετ' αὐτῆς ἐγκάρδιον ἀποχαιρετισμόν.

Καί δὲν ἐφρόντισε νά ἐξακολουθήσῃ τὸν πρότερον διάλογον.

Εὐρισκόμεθα ἤδη παρὰ τὴν κλίμακα τοῦ πλοίου, ἐν ἧ ἀρκετοὶ προσκεκλημένοι, ἔτοιμοι πρὸς ἀναχώρησιν, συνωσιζόντο. Ἡ ἀτμάκατος ἀνέμενε κάτωθι. Ἐλθούσης τῆς ἡμετέρας σειρᾶς κατήλθομεν ἀσφαλῶς.

Τὸ πρῶτον πρόσωπον, ὅπερ προσεἶλκυσε τὸ βλέμμα μου ἐν τῇ λέμβῳ ἐκείνῃ, ἦν ὁ ὑποπλοίαρχος. Ἄμα διακρίνας ἡμᾶς οὗτος, ἦλθε πρὸς τὸ μέρος ἐν ᾧ ἐκαθήμεθα, καί ἔλαβε θέσιν παρὰ τὴν σύντροφόν μου. Καί καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ παραχώδους διάπλου, ὅστις ἀπετέλει ἀκριβῆ ἐπανάληψιν τῆς ἤδη περιγραφείσης μυθιστορικῆς ἐκδρομῆς πρὸς τὸ πλοῖον, διελέγοντο οἰκείως πρὸς ἀλλήλους, καί μόνον πρὸς ἀλλήλους.

Ὅταν εὐρέθημεν ἐπὶ τέλους ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, προσεκάλεσα ἐν τῶν ἐκεῖ ἀναμενόντων ὀχημάτων, καί ἔταξα τοῦτο εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Κυρίας. Αὕτη μὲ νῦχαρίστησε, καί ἐρεισθεῖσα ἐπὶ τῆς προταθείσης χειρὸς μου, ἀνῆλθε καί ἔλαβε θέσιν ἐν αὐτῇ.

Ἦδη ἡ σειρὰ σας! μοι εἶπε μετ' εὐμενεστάτης οἰκειότητος δεικνύουσα μοι τὴν παρ' αὐτῇ θέσιν.

— Εὐχαριστῶ! Ἄλλὰ νομίζω ὅτι εἶναι ἡ σειρὰ τοῦ κυρίου ὑποπλοίαρχου, ἀπήντησα ὑποκλινόμενος πρὸς αὐτόν, ἀναμείνοντα παρὰ τὴν θυρίδα τοῦ ὀχήματος.

Ἐκεῖνος ἀπένευσε μετὰ κατακτητικῆς φιλοφροσύνης.

— Λίαν εὐγνώμων, εἶπε. Ἄλλ' ὀφείλω νά μεταβῶ ἐν τῷ «Πολυμήμῳ». Θὰ διέλθω ἐν αὐτῷ τὴν νύκτα.

— Ἄ! ἀνέκραξε μετὰ ζωηρᾶς φαιδρότητος ἡ Κυρία. Σεῖς βλέπω ἀνταλλάσσετε φιλοφροσύνας, καίτοι δὲν γνωρίζεσθε. Λαμπρὸν μᾶθημα διὰ τὴν ἀσύγνωστον ἀμέλειάν μου. Ὅπωςδὴποτε πρέπει νά ἐξιλειωθῶ, ἔστω καί τοσοῦτον ἀργά.

Καί ἀφοῦ μὲ συνέστησεν εἰς τὸν ἀξιωματικόν, δεικνύουσα εἶτα αὐτόν πρὸς με :

— Ὁ ὑποπλοίαρχος Σίρ Γεράλδος Ρ... εἶπεν, Ὁ υἱός μου . . .

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν, κατὰ τὸ πρόγευμα, ἡ ὑπ' ἐμοῦ γενομένη ἀφήγησις τοῦ μνησθέντος ἐπεισοδίου, ἐπιπτεν ὡς κεραυνὸς ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ ἡμῶν κύκλῳ.

Ἡ Κυρία ἀπῆν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καταπεπονημένη ἐκ τῆς ἀγρυπνίας τῆς νυκτός.

Ὁ Συνταγματάρχης Ράμσκιου ἀνελάμβανεν ἐν περιτροπῇ, ὅτε μὲν ἦθος θριάμβου, ὅτε δὲ ἔκφρασιν ἀδημονίας.

— Ἡ Λαίδυ Ρ. ἔλεγε μετ' έκπλήξεως. Ἡ πνευματωδესτέρα ἀριστοκράτις τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου . . . ἄλλοτε βασιλὶς τοῦ συρμού, καί τῆς καλλονῆς. Μὰ τὸν Δία! (By Jove!) Καί ἐγὼ νά μὴ τὴν ἐνοήσω! Ἄλλὰ φαίνεται τοσοῦτον νεαρά, τοσοῦτον ὄρσερα! . . .

Ὅπως δὴ ποτε ὁμως δὲν ἠπατήθη ἐν τῇ γενικῇ κρίσει μου, προσ-
ετίθει, ρίπτων νικητήριον βλέμμα πρὸς τὸν κ. Βέννεντ. Αἱ Ἀγγλίδες δὲν
παρακμάζουσι τοσοῦτον ταχέως ὅσον αἱ Αὐστραλίδες.

Τὸ ἔντιμον μέλος τοῦ ἰδιαιτέρου Συμβουλίου τῆς Μελοῦρνης εἰεί-
ρει ἀπόλυτον σιγήν, καὶ ἦν βεβουθισμένον ἐν μεγίστῃ συννοίᾳ. Ἐφ'
ὅσον ὁ Σκῶτος Συνταγματάρχης ὠμίλει, ἀπησχολεῖτο ἐπιμόνως εἰς τὸν
ἐπιμελῆ καθαρισμὸν τῶν πολιτευτικῶν διοπτρῶν του.

Ὁ Βαρῶνος Σ. εἶχε μετακομίσει ἐκ τοῦ ἀναγνωστηρίου, τὸ *Bιβλίον*
τῆς *Barwreias*, καὶ εὐρῶν ἐν αὐτῷ μετὰ τινα ἀναδίφησιν τὸ ὄνομα
τῆς Λαίδου Ρ. ἀπήγγελλε μεγαλοφώνως πάντα τὰ εἰς αὐτὴν ἀφο-
ρῶντα, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεώς της ἐξαιρουμένου.

— 1844. Διάβολε! 42 ἔτων λοιπόν! Ἀπίστευτον! . . .

Καὶ ἐγὼ ἐπανελάμβανον, αὐθαιρέτως παρηλλαγμένον τὸν περίφη-
μον στίχον τοῦ Ὁραφίου :

O Mater Pulchra . . . filii junior

TIMESON.

Η ΚΑΛΗ ΜΑΝΑ

ἰκ-τάκ . . .

— Ἐμπρός.

— Γιάνκο μου, καλημέρα σου.

— ὦ, ἡ κυρὰ μαμμὴ! . . . κ' ἡ θυγατέρα σου ;

— Μὴ τὰ ρωτᾷς, παιδί μου,
καὶ 'ποῦ κακὸ μᾶς θέλει.

— Πῶς, τί συμβαίνει ; . . Κάθησε, μαμμὴ μου.

— Θὰ φύγω εὐθύς, καλέ μου, μὴ σέ μέλλῃ.

Ἰερνοῦσα βιαστικῇ, μὰ σ' ἀγαπῶ
κι' ἐμπῆκα μιὰ στιγμή νὰ σοῦ τὰ 'πῶ.

Μὰ τσουμουδιά ! 'ς τὰ μάτια σου σ' ὀρκίζω,
κύττα μ' ἐδῶ . . .

— Τί λόγος !

— Σὲ γνωρίζω,

μὰ πάντα ὁ κόσμος . . . ξέρεις, νοστιμεύεται
'ς τὰ ξένα μυστικά ν' ἀνακατεύεται.

* Ἄν εἰς ἐσέν' ἀνοίγω τὴν ψυχὴ μου,
δὲν εἶσαι ξένος . . . σ' ἔχω 'σάν παιδί μου
κι' ὅ,τι κι' ἂν ἔχω μέσα μου στὸ βγάνω,
ἂν δὲν τὸ 'πῶ 'ς ἐσὲ παιδί μου σκάνω !

Εἶμαι ἀπελπισμένη . . .

Ξέρεις ἐσὺ πῶς ἔχω ἀναστημένη
τὴν Ὀλγα μου, 'ποῦ ὡς νὰ μοῦ μεγαλώσῃ
μὲ ὑπόληψιν καὶ μὲ τιμὴ καὶ γνώσιν,
τὸ 'ξέρω ἐγὼ κι' ἕνας Θεὸς γνωρίζει
τί ἐτράθηξα . . . κι' ὁ κόσμος ἄς γκαρίζῃ !
Καθ' ἕνας εἶν' ἐλεύθερος νὰ λήθῃ . . .

* Ἐκεῖνο ἐμὲ 'ποῦ ψένει καὶ μὲ καίει
εἶνε ἡ γλωσσοφαγία τοῦ κόσμου τ' ἄτιμου,
'ποῦ ξέρει νὰ 'μιλῇ γιὰ τὸ κρεθβάτι μου
καὶ δὲν κυττάει τὰ τράβα τοῦ σπιτιοῦ του
'ποῦνε σὰ ζωγραφικαὶς τοῦ κούτελου του.

Νᾶξερεις πόσα ξέρω . . . μὰ ἔ, σιωπῇ,
καλλίτερα ἢ μιλιὰ νὰ μοῦ κοπῇ !

* Ἀλήθεια εἶμαι φτωχὴ, ἀλλ' ὡς κ' οἱ ὄχτροί μου
γνωρίζουνε καλὰ τὴ γέννησί μου,
κι' ἂν 'πέσανε ἀπὸ μὲ τὰ δαχτυλίδια,
τὰ δάχτυλά μου ἐμείνανε τὰ ἴδια
κι' ὄχι 'ποῦ τόρα κάθε μιὰ τὸ θέλει
καὶ μ' ἕνα ἐκεῖ 'ποῦ μᾶς φορεῖ κουρέλι :

«Κυρά» ! σοῦ λέει· μὰ σώπα κι' ὅσα βάνουνε
γνωρίζει ὄλος ὁ κόσμος πῶς τὰ κάνουνε !
* Ὅλαις τῆς βλέπεις καὶ συροκαλοῦνε
καὶ μιὰ στιγμή τὴν Ὀλγα μου νὰ ἰδοῦνε,
ἔτσι νὰ 'βγῇ νὰ πάρῃ 'λίγο ἀέρα,
τοὺς πέρνει ὁ διάολος μάνα καὶ πατέρα.

* Ὅλαις μ' ἐκείνη τὴ γλωσσοφαγία τους
τὴν τρῶνε, 'ποῦ νὰ φάνε . . . τὰ μυαλά τους !

* Ἄν ἔφθασαν νὰ εἰποῦν πῶς τὰ στηθάκια της
εἶνε πλαστὰ καὶ ξένα τὰ μαλλάκια της,
καὶ τόρα ἐσὺ γνωρίζεις . . .

μὰ ἔλα λοιπόν, κάθου νὰ τοὺς γκαρίζης.
 Εἶδες ποτὲ 'στ' ἀγγελικά της μοῦτρα
 νὰ βάλῃ κοκκινάδι; ξέρει μπουτρα;
 Καὶ ἡ ἄτιμες φωνάζουν πῶς μοῦ φτιάνεται·
 μὰ χάνεται μ' αὐτὰ μιὰ νειὰ ἢ δὲ χάνεται;
 Ἡ ζήλεια τους, παιδάκι μου, εἶνε ζήλεια,
 κι' ἐγὼ μιλιὰ! 'ποῦ ἂν σ' ἄνοιγα τὰ χεῖλια
 θὰ σ' ἔκανα νὰ φρίζης . . . μὰ ἔ, σιωπή!
 Καλλίτερα ἢ γλωσσούλα μου ἄς σαπῆ
 παρὰ νὰ βγάλω λέξι γιὰ τῆς γνώραις τους. . .
 Ἄς τῆς χαροῦν ἢ χριστιαναῖς τῆς κόραις τους,
 ὅμως κι' ἐμέν' ἄς μὴ μὲ ψαλιδίζουνε·
 Γιὰ πὲς μου· φταίω ἂν ἴσως μ' ἐρεθίζουνε
 καὶ 'πῶ μιὰ λέξι, φταίω;
 Τί νὰ σοῦ κάμω; εἴμ' ἄνθρωπος, τὸ λέω!
 Καὶ πάλι ἀπ' ὄσαις κι' ὄσα νὰ τοὺς γνώρισα,
 μὲ ἄκουσες ποτὲ νὰ ἐκατηγόρησα;
 Κύττα μ' ἐδῶ, νὰ . . . ξέρω ξαφνικά τους
 'ποῦ ἂν θέλω νὰ μιλήσω, συφορά τους. . .
 Μὰ δός μου νᾶμαι ἄλλη κι' ὄχι ἐγώ,
 νὰ ἰδοῦνε τὴ μαμμὴ τὴ Μαριγώ!
 Κι' ἔχουνε, ἢ βρώμαις, μοῦτρα, λέει, καὶ στόμα
 νὰ 'βρίζουν καὶ τὴν Ὀλγα μου ἀκόμα!
 Τὴν Ὀλγα, ναί! . . . Ἄκου τὸ γεγονὸς
 καὶ πιστεψέ μου ἂν εἶσαι χριστιανός:
 Τώρα τῆς ἄλλαις ἤλθε ἀφ' τὸ Μενίδι
 τῆς πρώτης μου ἐξαδέλφης τ' ἀνεψίδι·
 κι' ἄκου νὰ ἰδῆς: Ἀπὸ βραδὺς τριγύριζε
 'στὴν Ὀλγα μου ἀλογόμυγα, κι' ἐσφύριζε
 ἀχάραγο τ' αὐτὶ μου, καὶ τῆς κάνω:
 «Κάποιος θαρρῆ», 'ποῦ μὲς τὸ λόγο ἐπάνω—
 Κύριε τῶν δυνάμεων! — νὰ σου τόνε!
 Ὀλγα, τῆς λέγω, δὲ σ' τῶπα; δέξου τονε.
 Ἄς εἶνε τὸν κρατήσαμε 'στὸ πρόγευμα
 κι' ἐκεῖνος μὲ τὴν ἄμαζα τὸ ἀπόγευμα
 μᾶς 'πῆρε εἰς τοῦ Φιξ τὴ μπιραρία·
 μὰ ποῦ μ' ἐκείνη τὴν κακοκαιρία

νὰ μείνη ἔξω ἢ Ὀλγα! Ἐσυμφωνήσαμε
 κ' ἤλθαμε πάλι σπίτι κι' ἐδειπνήσαμε.
 Ἀνάθεμα, παιδάκι μου, τὴν ὦρα
 καὶ τρισαναθεμάτη!
 Ποιὸς τῶλπιζε πῶς θάλλῃ τέτοια μπόρα
 γιὰ νὰ ξεσπάσῃ 'στὴ 'δική μου πλάτη!
 Μὲ τ' ὠρολόι 'στὸ χέρι ἐκαρτερούσαμε
 πότε θὰ πάψῃ! κι' ὄλο τὸν 'κρατούσαμε,
 γιατί ὄχι ἐκεῖνος 'ποῦ ἦτο συγγενής,
 μὰ οὔτε κι' ἐβραῖο δὲν θ' ἄφινε κάνεις
 νὰ φύγῃ μ' ἓνα τέτοιο θεοπότι. . .
 Κα' ὅμως ἰδὲς τὴν ἄτιμη ἀνθρωπότη
 'ποῦ ὡς καὶ γι' αὐτὸ φαρμάκι θὰ ξεράσῃ·
 μὰ, Θεέ μου, ὅποιος τὰ λέει νὰ σκουληκιάσῃ,
 ναί, Θεέ μου, ὅσα τῆς λένε νὰ τὰ λάβουνε,
 παπᾶς νὰ μὴ 'βρεθῆ νὰ μεταλάβουνε,
 ποτὲ νὰ μὴν ἰδοῦνε προκοπὴ
 ἢ βρώμαις, ἢ κοκόταις . . . μὰ ἔ, σιωπή!
 Παρὰ νὰ 'πῶ κακὸ γι' αὐτούς, παιδάκι μου,
 κάλλιο νὰ σαπηθῆ τὸ στοματάκι μου.
 Σῶλεα λοιπόν . . . ἄ, ναί, πῶς τὸν κρατούσαμε
 καὶ πότε θεὸς νὰ πάψῃ ἐκαρτερούσαμε,
 μὰ τοῦ κακοῦ ἀνέμου ἐπεριμέναμε,
 νὰ μείνη ἐκεῖ, νὰ κοιμηθῆ μαζί μας:
 «Δὲν εἶσαι ξένος, τούπα, εἶσαι παιδί μας»,
 μὰ ἐκεῖνος 'ποῦ! . . . Θεέ μου τί 'ντροπαλὸς
 τίμιος, σωστός, ἀθῶος, καλός, καλός!
 Χωρὶς νὰ σ' τὰ πολυλογῶ, τὸν 'πέισαμε
 κ' ἤθελε ναί ἢ ὄχι τὸν κρατήσαμε.
 Κοιμήθη μοναχὸς 'στὴν καμαρούλα του,
 τὸν 'ζύπνησ' ἑνωρὶς ἢ ξαδελφούλα του,
 ἤπιαμε τὸν καφέ, ἐνίφθη, ἐντύθηκε,
 μᾶς εἶπε πῶς ἐκατευχαριστήθηκε,
 κι' ἐπῆγε 'ς τὸ καλὸ μὲ τὴν εὐχή μου.
 Αὐτὸ καὶ μόνο ἔφθασε, ψυχὴ μου,
 γιὰ νὰ φωνάξουν ἢ ἄτιμαις γειτόνησαις,
 ἢ σκρόφαις, ἢ παληόβρωμαις, ἢ φόνισσαις,—

'ποῦ κάλλιο ἀπὸ φάουσα νὰ ψοφήσω,
 παρὰ κακὸ γι' αὐτοὺς νὰ μελετήσω—
 ἔφθασε αὐτὸ καὶ μόνον νὰ τῆς κάμη—
 Σ' τὸ λέω κ' ἰδές με . . . τρέμω 'σὰν καλάμι—
 νὰ τῆς τὸν βγάλουν ἀγαπητικό της . . .
 *Υψιστε Θεέ! 'Ακοῦς; . . . τὸν ξάδελφό της
 τῆς 'εγάλανε — 'ποῦ νὰ τοὺς βγῆ τὸ μάτι—
 τὸ Νίκο! 'Ακοῦς ἐκεῖ 'ντροπή καὶ ἀπάτη;
 Βλέπεις ἢ στρίγκλα ἢ ζήλεια τί μοῦ κάνει;
 Κι' ἂν ἴσως τόρα ἢ *Ολγα μου πεθάνη,
 τί θὰ γενῶ; . . . Κρίνε με τόρα ἐσύ . . . —
 Νὰ τὴν ἰδῆς, δὲν ἔμεινε ἢ μισή!
 Καὶ ἴσα ἴσα γιὰ τοῦτο ἀναγκάστηκα
 κ' ἦλθα νὰ σοῦ τὰ 'πῶ.—*Αχ, ἐκουράστηκα,
 δός μου 'λίγο νερό . . . — Θὰ μὲ σκλαβώσης
 κι' ἐμὲ καὶ τὴν 'Ολγούλα μου θὰ σώσης,
 ὅταν ἀδειάζης νᾶρχεσαι ὡς ἐκεῖ . . .
 Φοβοῦμαι μὴ τελειώση φθισικὴ!
 Μ' ἔστειλε νὰ σ' τὸ 'πῶ χίλιαις φοραῖς,
 μὰ ποῦ μυαλὸ μ' αὐταῖς τῆς συμφοραῖς . . .
 Κι' ἂν ἔλθης καὶ μὲ φίλους δὲν πειράζει,
 'στὴ θέσι ἐκείνη 'ποῦνε
 ὅσοι γιατροὶ τῆ 'δοῦνε
 τῆς λένε, ὅσο 'μπορεῖ νὰ διασκεδάζη.
 Μὴ δείξης 'στὴν περίστασι ἀπονιά . . .
 Εἶπ' ὅσα εἶπε τόρα ἢ γειτονιά
 κι' ἂν ποῦνε καὶ γιὰ σᾶς ποῦσθε παιδιὰ μου,
 τῆς ἔχω μὲ συμπάθειο . . . 'στὴν καρδιά μου.
 *Ελα, ἔχε 'γειά' σ' ἐζάλισα, παιδί μου.
 Τί λόγος!

— Γειά σου.

—'Στὸ καλὸ μαμμὴ μου.

*Ἐν Ἀθήναις.

I. Γ. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΣ.

ΠΑΝΔΑΜΑΤΕΙΡΑ ΚΑΙ ΠΑΝΔΑΜΑΤΩΡ

οὺς ἀπαύστως παραπονομένους διὰ τὰ καύ-
 ματα τοῦ Ἰουλίου, τὸν κονιορτὸν, τὸν Δήμαρ-
 χον, τὴν λειψυδρίαν καὶ ῥυπαρότητα τῶν δρό-
 μων Ἀθηναίους συμβουλευόμεν ν' ἀποδημήσωσιν
 ἐπὶ ἓνα μῆνα, οὐχὶ Ἰούλιον ἀλλὰ καὶ Ἀπρί-
 λιον, εἰς Κάϊρον τῆς Αἰγύπτου. Ἐκεῖ θέλουσι
 μάθει οἱ μεμψίμοιροι οὗτοι πῶς τὰ αὐτὰ ἐκθε-
 τόμενα εἰς τὸ παράθυρον ἐψήνονται εἰς τὸ διάστημα τῆς ἀπαγγελίας
 ἐνὸς Πάτερ Ἡμῶν, καὶ σκληρύνονται ἂν τύχη βραδύγλωσσος ὁ ἀπαγ-
 γέλλων· ἐκεῖ θὰ ἴδωσιν οἰκίας, πνέοντος τοῦ λιθός, δένδρα, ὀχήματα,
 διαβάτας, ὄνους καὶ καμήλους, ἐξαφανιζόμενα εἰς πυκνὸν νέφος μαύρου,
 ὡς τὴν πίσσαν κονιορτοῦ, οὐχὶ μεταφορικῶς, ὡς ὁ ἀθηναϊκός, ἀποτυ-
 φλοῦντος, ἀλλὰ πράγματι μεταβάλλοντος εἰς τυφλούς, ὀφθαλμιῶντας
 ἢ μονοφάλμους τὸ ἓν τέταρτον, τούλάχιστον, τῶν Αἰγυπτίων, καὶ
 τοῦτο ἐνῶ ὑπάρχει πρόχειρον πρὸς κατάβρεγμα τὸ θολὸν ρεῦμα τοῦ
 ἀκενώτου Νείλου· ἐκεῖ θέλουσι διδαχθῆ πῶς σβύνουσι τὴν δίψαν διὰ
 διαλύσεως κιτρίνου βορβόρου οἱ μὴ ἔχοντες νὰ δώσωσι πεντάλεπτον
 δι' ἕκαστον ποτήριον διηθημένου ὕδατος καὶ πῶς ἐφευρέθησαν τὰ χάρ-
 τινα περιλαίμια ὑπὸ τῶν δυστροπούντων νὰ καταβάλωσιν ἐν καὶ ἡμισυ
 φράγκον διὰ πλύσιμον ἐκάστου ὑποκαμίσου.

Ἐξ ὄλων ὁμως τῶν πληγῶν τῆς Αἰγύπτου, ἢ μάλλον βασανίζουσα
 τοὺς πρὸ εἰκοσάδος ἐτῶν καὶ λήγοντος τοῦ ἔαρος συγκαταίκοις μου
 ἐν τῷ τότε ἀρίστῳ τοῦ Καίρου *Βασιλικῷ Ξενοδοχείῳ* ἦτο ὅτι δὲν
 ὑπῆρχε τρόπος νὰ κοιμηθῆ τις μόνος, οὐδὲ κἂν εὐκόλον νὰ γνωρίζη
 ἀκριβῶς τίνας εἶχεν ἐκάστοτε εἰς τὴν κλίνην του συντρόφους. Ἀνά
 πάντα τῷ ὄντι δηλωτικὸν τῆς παρουσίας των κνισμὸν, ἐδικαιούτο
 μετ' ἴσης πιθανότητος νὰ ὑποθέσῃ ὅτι συνεκόμισε φθειρας ἐκ τοῦ χθε-
 σινοῦ περιπάτου εἰς τὸ Καγκαλῆ Παζάρ, ὅτι περιπατεῖ ἐπ' αὐτοῦ
 κἂν θάρος, ὅτι τὸν ἐμίανε δυσώδης κορέας, ἢ τὸν ἐκέντησεν ἰοβόλος
 σκορπιός.

Ἐκ τούτου συνέβαινε ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸ πρόγευμα ἀπεσύρετο μὲν ἕκαστος ἡμῶν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ πρὸς μεσημβρινὸν ὕπνον, μετὰ τινὰ ὅμως λεπτὰ ἔβλεπέ τις πάντας κατὰ σειράν συνερχομένους εἰς τὴν ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ξενῶνος μικρὰν αὐλήν, ὡς εἰς τὸ μόνον κατὰ τὰς θερμὰς ὥρας ὄψωσθαι κατοικήσιμον μέρος. Οἱ τέσσαρες τῷ ὄντι ὑψηλοὶ τοῖχοι τοῦ τετραστέγου οἰκοδομήματος μετέβαλλον τὴν αὐλήν ταύτην εἰς εἶδος τι φρέατος, καὶ μικρὰ τις μετὰ πίδακος δεξαμενὴ παρεῖχεν ἂν οὐχὶ δρόσον, τὸ παρήγορον τοῦλάχιστον κελάρυσμα ὕδατος καταλειβομένου. Εἰς τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ ὁ τεχνητὸς ζέφυρος γιγαντιαίου κρεμαστοῦ ἀνεμιστηρίου, παλλομένου ὑπὸ εὐρώστου μαύρου, τὸν ὁποῖον, πρὸς μετριασμόν τοῦ αἰθιοπικοῦ αὐτοῦ ἀρώματος, ἐρράντιζον μακρόθεν δι' ὕδατος τῆς Κολωνίας δύο φιλοπαίγμονες Ἀγγλίδες. Οὐδὲ ταῦτα ὅμως οὐδ' ἡ ἀκατάπαυστος ἐπὶ δίσκων περιφορὰ μοναδικῆς τὴν ποικιλίαν συλλογῆς δρυσιστικῶν ἐξ ἀνανάς, ρόδων, πικροκεράσσου, κιτρομήλου, ζιζύφου, ταμαρίνθου καὶ παντὸς ἄλλου καρποῦ καὶ ἄνθους, οὐδὲ τοῦ ἄραβος ταχυδακτυλοουργοῦ τὰ θαύματα, οὐδὲ τῆς ἐπαιτούσης ζάκχαριν δορκάδος ἢ χάρις καὶ ἡ ἡμερότης, οὔτε τῶν μεταξοτρίχων αἰλούρων τῆς Ἀγκύρας αἰ θωπεῖαι, οὔτε τοῦ πολυγλώσσου ψιττακοῦ αἰ προσρήσεις, οὐδ' αὐτῆ τῆς χαριτοβρύτου ξενοδόχου ἢ παρουσία ἤρχουν νὰ νικήσωσι τῶν πολυῶρων ἐκείνων καταναγκαστικῶν συνεδριάσεων τὴν πληξίν καὶ τὴν ἀνίαν. Τὸ μόνον κατ' αὐτῆς κάπως δραστικώτερον ἀντίδοτον ἦτο ἡ ἰλαρότης, τὴν ὁποίαν ἐπροκάλει πάντοτε ἡ ἐμφάνισις ζεύγους τινὸς ἀληθῶς πρωτοτύπου. Περί μὲν τῆς κυρίας ἡδύνατό τις ἐκ πρώτης ὄψεως, ἄνευ δισταγμοῦ, νὰ βεβαιώσῃ ὅτι πρὸ τριάκοντα ἢ καὶ περισσοτέρων ἐτῶν ὑπῆρξεν ἐκτάκτως ὡραία· ἀλλ' ἤδη οὔτε τὸ χρῶμα, οὔτε ἡ κόμη, οὔτε τὰ ὀφρύδια, οὔτε οἱ ὀδόντες οὐδ' ἄλλο τι ἦτο παρ' αὐτῆ ἀληθινόν, πλην μόνων τῶν κοσμούντων τὰ ὦτα καὶ τοὺς δακτύλους τῆς ἀδαμάντων. Οὐδ' ἤρκειτο εἰς τούτων μόνον τὴν λαμπρῆν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνδυμασία αὐτῆς ἡμιλλᾶτο πρὸς τῆς Ἰριδος τὴν ποικιλίαν, ἡ κόμη ἢ μᾶλλον φενάκη ἀπὸ πρῶϊας βοστρυχισμένη, τὸ πιλίδιον ἀληθῆς ἀνθῶν, ὁ πέπλος ἐκ τριχάπτου καὶ οἱ ἐβδομηκονταετῆς πόδες συνασφιγμένοι ἐντὸς χρυσοπόρπων ἀτλαζίνων ὑποδηματίων· τὸ δὲ ἐκ πάντων τούτων ἀναδιδόμενον ἄρωμα τοῦ πρὸ ἡμίσεως αἰῶνος περιζητήτου ἀποστάγματος Millefiori, τόσον ἰδιάζον καὶ βαρὺ, ὥστε ἤρκει μόνον ν' ἀναγγεῖλῃ ἀλανθάστως τὴν προσέγγισιν τῆς κυρίας Ὁρτενσίας Βερτολότη. Οὐχ ἦττον δὲ τοῦ ὑποκειμένου, τῆς ἐνδυμασίας καὶ

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἵπουργός τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

τῆς ὁσμῆς ἦσαν καὶ οἱ τρόποι αὐτῆς ἰδιόρρυθμοι καὶ ἀρχαϊκοί. Εἰσερχομένη ἔχειρέτα περιληπτικῶς πάντας, θέτουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας, καὶ στρέφουσα ἔπειτα κύκλῳ τὴν κεφαλὴν διένεμεν ὡς ἀντίδωρον ἀνὰ ἓν βλέμμα καὶ ἓν γλυκὺ μειδίαμα εἰς ἕκαστον ἡμῶν, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ὑποψίας ὅτι ἐμοίραζεν πράγματα στερούμενα ἀπὸ πολλοῦ πάσης ἀξίας. Ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἔτεινε τὴν δεξιάν της πρὸς χειραψίαν, ἀλλὰ πάντοτε ὑψηλὰ πρὸς ἀσπασμόν, οὐδ' ἐκάθιζε ποτε χωρὶς πρῶτον ὡς ἐξ ἀπροσεξίας νὰ δεῖξῃ καὶ ἔπειτα νὰ σκεπάσῃ μετὰ προσοχῆς τὸν πόδα, καὶ πλειστάκις, οὐδενὸς μελετῶντος ἐπιθεσιν, ἐλάμβανεν ἦθος ἀμυνομένης. Περὶ δὲ τοῦ κ. Δαυὶδ Βερτολότῃ ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἦτο κατὰ τινα ἔτη νεώτερον τῆς συζύγου του γερόντιον, διδάκτωρ τῶν *καλῶν γραμμάτων*, ἰππότης τοῦ Ἀγ. Μαυρικίου, εὐγενέστατος τοὺς τρόπους, ἀλλὰ καὶ κατεχόμενος ὑπὸ τῆς μανίας ν' ἀπαγγέλλῃ περὶ παντὸς ζητήματος, καὶ ἰδίως καλλιτεχνικοῦ, αὐτοσχεδίου λόγους εἰς γλῶσσαν γαλλικὴν προφερομένην ἰταλιστὶ καὶ μάλιστα λομβαρδιστὶ. Καὶ τοιοῦτο μὲν ἦτο τὸ ἀνδρόγυνον, ἡ δὲ δι' αὐτοῦ διασκέδασις συνίστατο πρὸ πάντων εἰς τὸ νὰ ὑποκρίνονται πάντες σφοδρὸν ἔρωτα πρὸς τὴν κυρίαν, περιάγοντες αὐτὴν διὰ τοῦ πλήθους τῶν ἀπαιτήσεων εἰς ἀστείωτάτην ἀμηχανίαν περὶ τὴν προτίμησιν εὐνοουμένου, τὸν δὲ κύριον νὰ ἐνθαρρύνωσι μὲν εἰς αὐτοσχεδιάσματα, μετ' ὀλίγον ὅμως, ἐνῶ ἐρητόρευε πλησίστιος, νὰ πνίγωσι τὴν φωνὴν του διὰ συναυλίας βαρυήχων ρογχασμῶν, ζητοῦντες ἔπειτα παρ' αὐτοῦ συγγνώμην ἂν κατελήφθησαν ὑπὸ ὕπνου ἀκουσίως καὶ ἀκαταμαχῆτου. Ταῦτα ἔβαινον ἐπὶ τινα χρόνον ὁμαλῶς ἐντὸς τῶν ἑρίων σχετικῆς τινος εὐπρεπείας, ἀλλ' ἀποφράδα τινὰ ἡμέραν, καθ' ἣν τὸν χυμὸν τοῦ ἀνανὰς καὶ τῆς ταμαρίνθου εἶχεν ἀντικαταστήσει ὁ παγωμένος καμπανίτης, οἱ ζωηρότεροι τῶν θαυμαστῶν τῆς καλῆς Ὀρτενσίας ἐξετράπησαν εἰς ὑπέρβασιν τῶν ἐσακαμμένων τόσοσπουδαίαν, ὥστε ὁ ἀνεκτικώτατος τῶν συζύγων ἠναγκάσθη νὰ θυμώσῃ καὶ ν' ἀποχωρήσῃ, ἀποκομίζων τὴν συμβίαν του, ὑπερβαίνων ὅμως τὴν φλιάν τῆς θύρας, ἔκρινε πρέπον νὰ στραφῇ καὶ νὰ κεραυνώσῃ τοὺς αὐθάδεις ὡς ἐξῆς: «Ἀρκοῦμαι, Κύριοι, πρὸς τιμωρίαν σας νὰ σᾶς δηλώσω ὅτι ἡ δέσποινα πρὸς τὴν ὁποίαν ἠσεβήσατε, πρὶν ἢ ἀξιωθῶ νὰ συζηθῶ μετ' αὐτῆς, ὠνομάζετο Ροζάτη Γκλέτη»!

Ἡ δόξα, καὶ πρὸ πάντων ἡ θεατρικὴ, παρακμάζει σήμερον τόσοσπαχέως, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς φερούσης τὸ ἀνωτέρω ὄνομα ἐνδέχεται ν' ἀγνοῶσιν οἱ νεώτεροι τῶν ἀναγνωστῶν. Τῆς ἡμερηύρου

ὅμως ἡ κατάπληξις ὑπῆρξε μεγάλη, διότι οὐδείς ἐδικαιοῦτο πρὸ τετάρτου αἰῶνος ν' ἀγνοῇ τὸ ὄνομα τοῦτο· παρ' ἐμοὶ δὲ ἐξήγειρε τὴν ἀνάμνησιν ὀπτασίας τῶν παιδικῶν μου χρόνων ἀλησμονήτου. Ἐσπέραν τινά, μετὰ τὴν παράστασιν ἐπὶ τοῦ θεάτρου τῆς Γενούης τοῦ πολυχρότου μπαλέττου «Μελεάγρου», ἀποκοιμηθεὶς ἐντὸς τῆς ἀμάξης, ἀναμενούσης τὴν σειρὰν αὐτῆς νὰ κινήσῃ, ἀφυπνίσθη ἐντρομος ὑπὸ φοβερᾶς βοῆς. Παράφορον καὶ ἀλλαλάζον πλῆθος ἐφόρμα κατὰ πλήρους ἀνθοδεσμῶν τεθρίππου, ἀπωθούμενον ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ τῶν ἀστυνομικῶν κλητῆρων, τῶν ὁποίων ἀντήχουν αἱ ἐπιταγαὶ διαλύσεως, ἐκρότουν αἱ μάστιγες καὶ ἤστραπτον τὰ ξίφη. Μετὰ βραχεῖαν ὅμως πάλην κατίσχυον τῶν ἀντιπροσώπων τῆς τάξεως οἱ τῆς ἀταξίας· ὁ ἠνίοχος, πειραθεὶς νὰ προχωρήσῃ, ἐκρημνίζετο ἐκ τῆς ἐδρας του, οἱ ἵπποι ἀπεζεύγοντο καὶ τὴν θέσιν αὐτῶν ἐλάμβανον λογικὰ ὄντα, μεταβληθέντα εἰς ἄλογα ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἐνῶ ὀρθῆ ἐν τῇ ἀμάξῃ, πατοῦσα ἐπὶ στιβάδος ἀνθέων καὶ ὡς ὄνειρον ὠραία ὑπὸ τὸ φῶς τῶν βεγγαλικῶν λαμπάδων, ἠὺχαρίσται ἡ Ροζάττη Γαλέττη τὰ ἐπευφημοῦντα πλήθη κράζουσα: «Grazie, Signori, e troppo»!

Παρὰ τῶν θαυμαστῶν αὐτῆς ἐκηρύττετο ἡ Γαλέττη χορεύτρια ἐφάμιλλος τῆς Ἐσλερ, τῆς Τζερίτου καὶ τῆς Ταλλιόνη· οὔτε πρὸς Ἐλφην ὅμως, οὔτε πρὸς χρυσαλίδα ἢ ἄλλο τι ἀτμῶδες καὶ ἐναέριον ἠδύνατο ὡς ἐκεῖναι νὰ ὁμοιωθῇ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον πρὸς ἐμψυχωθὲν ἄγαλμα τῆς Ἡρας ἢ Ρωμαίας αὐτοκρατορίσσης. Ὁ χορὸς αὐτῆς ἦτο πρὸ πάντων ἐπίδειξις τοῦ κάλλους της, ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἀπόψεις, καὶ πολὺ τῶν κινήσεων θαυμαστότεραι αἱ καμπύλαι τοῦ τραχήλου καὶ τῶν ὤμων, τὸ ἀψιδωτὸν σχῆμα τοῦ ποδὸς καὶ ἡ ἐντασις τῶν μυῶνων τῆς κνήμης. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἢ χορεύουσα ἐθριάμβευεν ἀκινήτοῦσα. Ὅταν μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιπονωτέρας τινὸς σειρᾶς ἀλμάτων ἐστηρίζετο εἰς στήλην ἢ κορμὸν δένδρου, καταπόρφυρος ἐκ τοῦ ἀγῶνος καὶ οὐχὶ τοῦ ψιμυθίου, συνέχουσα διὰ τῆς χειρὸς τοὺς παλμούς τοῦ ὀγκωθέντος στήθους, ἐνῶ παρασυρθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους κατέρρεεν ἢ κόμη της ἐπὶ τῶν ὤμων της ὡς μαύρη πλημμύρα, ἐφλογοβόλουν οἱ ὀφθαλμοί, διέστελλε τὰ χεῖλη μειδίαμα Βάκχης καὶ θρόμβοι τινὲς ἰδρωτὸς ἐστιλθὸν εἰς τοὺς κροτάφους της ὡς μαργαρίται, πάντες τότε ἐλησιμούνουν τὴν χορεύτριαν, ὅπως θαυμάσωσι τὴν γυναῖκα· ἡ δὲ ἐκ τοῦ θεάματος αἰσθησις ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἔτρεμον αἱ χεῖρες αἱ κρατοῦσαι τὰς διόπτρας, καὶ πλειστάκις συνέθη ν' ἀντηχῆσωσιν αἰφῶνης παταγώδη χειροκροτήματα καὶ νὰ πέσωσι βροχηδὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς

αἱ ἀνθοδέσμαι, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐμφανοῦς ἀφορμῆς, ἐνῶ ἀνεπαύετο περιμένουσα τὴν σειρὰν της νὰ χορεύσῃ. Ἡ τότε αὐστηρὰ ἐν Ἰταλίᾳ λογοκρισία καὶ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ὑποκινούμενα ὑπὸ σεμνοτύφων τινῶν ἢ, τὸ πιθανώτερον, ζηλοτύπων ἀριστοκρατικῶν γυναικῶν, ἀπεπειράτο μὲν ἐνίοτε νὰ ἐπέμβῃ πρὸς περιορισμὸν τοῦ σκανδάλου, ὡς τὸ ὠνόμαζε, δύσκολον ὅμως ἦτο νὰ διατυπωθῇ εὐλογόν τι παράπονον κατὰ τῆς μόνης ἴσως χορευτρίας, ἥτις οὔτε ἐψημυθιοῦτο, οὔτε ἐγύμωνεν ὅσον αἱ ἄλλαι τὸ στήθος, καὶ τῶν διαφανῶν χιτωνίων ἐπροτίμα ν' ἀνατινάσῃ βραρεῖας μέχρι μέσης κνήμης ἐσθῆτας, διὰ κινήσεως τοῦ γόνατος ἀμιμῆτου. Τί δὲ ἔπταξεν ἐκείνη, ἂν ἔπλασεν αὐτὴν ὁ Θεὸς οἶαν οἱ ἐρμογλύφοι τὴν Ἡραν; ἂν δὲν εὐρίσκετο Ἰξίων ἱκανὸς νὰ προτιμῆσῃ τῆς Ἡρας οἰανδῆποτε Νεφέλην, ἂν ἦτο ὡς τοῦ Χαρμολάου τοῦ μεγαρικοῦ διτάλαντον τὸ φίλημά της καὶ ἂν πρὸς εὐρεσιν τῶν ταλάντων τούτων ἐπώλησαν εἰδωλολάτραι τινὲς τὸν ἀγρόν των, ὑπέγραψαν συναλλάγματα ἢ καὶ ἐλήστευσαν τὸ πατρικὸν ταμεῖον ἢ τὴν μητρικὴν κειμηλιοθήκην; Οὐδὲ δικαιοτέρον ἦτο νὰ θεωρηθῇ ὑπεύθυνος, ἂν ὁ γέρον μαρκήσιος Σπινόλας ἐπρόσφερον αὐτῇ τὴν καρδίαν, τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἀποκλήρωσιν τῶν ἀνεψιῶν του· ἂν ὁ νεόγαμος δούξ Βαλδισέρας ἐρράπισεν ἐν πλήθοντι θεωρεῖω τὴν γυναῖκά του, τολμήσασαν νὰ τὴν συρίζῃ· ἂν ὁ ἐκβακχευθεὶς ἀντιπρόσωπος τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλας, ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ στήθους του καὶ ἔριψεν εἰς τοὺς πόδας της ἀδμαντοκόλλητον ἀστέρα, ἢ ἂν ὁ ἡγούμενος τῶν Καπουκίνων, εἰς δὴν ἐξωμολογεῖτο τὰ ἀμαρτήματά της, ἐγονάτισεν ἐμπρὸς της ἱκετεῶν καὶ μετ' αὐτοῦ ν' ἀμαρτήσῃ. Πῶς δὲ νὰ μὴ θεωρήσῃ τις ὡς ἀσύστατον κακολογίαν, ὅτι ὁ ὑποβολεὺς τοῦ θεάτρου περιφρονηθεὶς παρ' αὐτῆς, ἐσκόρπισε διὰ πιστολίου τὸν μυελὸν του, ἐνῶ αὐτὸ τοῦτο ἀπεδείκνυεν ὅτι μυελὸν δὲν εἶχεν; Ἡ δὲ τοσαύτη θραῦσις εἰς μόνους τοὺς μὴ ἰδόντας τὴν γυναῖκα ταύτην ἐφαίνετο ἀλλόκοτόν τι καὶ μυθῶδες. Πρὸς ἐξήγησιν τῆς γοητείας αὐτῆς, ἀρκούμεθα νὰ ἐνθυμίσωμεν ὅτι ἡ ἱστορία, ἡ ποίησις καὶ ἔτι ἡ τέχνη, κατέστησε γυναικεῖά τινα ὀνόματα ἀχώριστα ἀπὸ τῆς ιδέας ἡδονῆς τινος ὑπερανθρώπου. Ὀλίγοι, πιστεύομεν, εἶναι ἐκεῖνοι, εἰς οὓς δὲν ἐπροξένησεν ἡδυπαθὲς ῥίγος τὸ τῆς Δαλιδᾶς, τῆς Σολόμης, τῆς Κλεοπάτρας ἢ τῆς βυζαντινῆς Θεοδώρας. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι πάσας ταύτας τὰς ἀντιπροσώπους τῆς ὑπερτάτης ἐντάσεως τῆς ἡδυπαθείας ἀναπλάττει αὐθορμήτως ἢ φαντασία ἡμῶν κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τύπον γυναικὸς ὑπερβάσις τὴν ἦθην, εὐμελοῦς, μετὰ βλέμματος ἐπιτακτικοῦ καὶ χεῖλους κάπως

είρωνικοῦ. Τοιοῦτο ἦτο τὸ κάλλος καὶ τὸ ἦθος τῆς Γαλέττης, τῆς μόνης ἱκανῆς νὰ ἐμποιήσῃ εἰς τοὺς λατρευτὰς αὐτῆς τὴν αἴσθησιν, ὅτι ἀσπάζονται τὸ κράσπεδον τῆς ἐσθῆτος Σεμιράμιδος ἢ πατοῦνται ὡς ὁ Ἑρακλῆς ὑπὸ τοῦ σανδαλίου Ὀμφάλης. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν χρόνον ἐφαίνετο κατορθώσασα ν' ἀφοπλίσῃ. Ὅτε εἶδον αὐτὴν ἀποθεουμένην ἐν Γενοῦῃ, ἦτο βεβαίως ὑπερτεσσαρακοντοῦτις, οὐδ' ὑπῆρξεν ἐκείνη ἢ τελευταία ἀπόζευξις τῶν ἔππων τῆς θαυμαστῆς γυναικός, ἀλλ' ἐπὶ δεκαπενταετίαν ἀκόμη ἐξηκολούθησε νὰ χορεύῃ, ἢ μᾶλλον νὰ ἐπιδεικνύῃ ἑαυτὴν ἐν Νεαπόλει, Τεργέστη, Μιλάνῳ καὶ Φλωρεντίᾳ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατέβαλε φεῦ! τὴν πανδαμάτειραν ὁ πανδαμάτωρ, ὁ μεταβαλὼν εἰς τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο ἄθροισμα ρυτίδων, προκομιῶν, ἐπιχρισμάτων, μωρῶν ἀξιώσεων καὶ ἀλλοκότων μορφασμῶν, τὸ πρὶν εἶδωλον τῆς ὄλης Ἰταλίας, εἰς ἀντικείμενον γέλωτος τὴν παραίτιον τῶν τοσούτων δακρῶν παραίτιον!

Τὴν ροὴν τῶν ἀναμνήσεων διέκοψαν αἱ παρακλήσεις τῆς ξενοδόχου ὅπως δυσωπήσωμεν δι' οἰουδήποτε τρόπου τὸ ζεῦγος Βερτολόττη, τὸ ἐτοιμαζόμενον ἤδη ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ ἀντικρὺ ἀντίζηλον ξενοδοχεῖον τῆς Ἀνατολῆς. Μετὰ βραχεῖαν περὶ τούτου σύσκεψιν ἀπεφασίσθη παμψηφεί εἰς μὲν τὴν κυρίαν νὰ προσφέρωμεν δι' ἐράνου μεγαλοπρεπῆ ἀνθοδέσμη, μεθ' ἱκετηρίου γράμματος, ὅπως συγχωρήσῃ παρεκτροπὴν, δι' ἣν ἔπταιε πρὸ πάντων τὸ πολυῦμνητον αὐτῆς κάλλος, τὸν δὲ κύριον νὰ ἱκανοποιήσωμεν ἐπιτρέποντες αὐτῷ νὰ ρητορεύσῃ ἐπὶ δίωρον ἄνευ διακοπῆς. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀναφορᾶς ὑπῆρξε τελεία. Εὐθύς, τῷ ὄντι, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς, ἐπέλαμψεν εἰς τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός της ἡ ἰλαρὰ ὄψις τῆς κυρίας Ὀρτενσίας, ὁσφρανομένης τὰ σταλέντα ἄνθη καὶ παρεχούσης ἡμῖν μετὰ γλυκεροῦ μειδιάματος πλήρη ἄφρεσιν ἀμαρτιῶν, κατὰ δὲ τὴν ὑπαίθριον συνεδρίασιν τῆς ἐπιούσης, ἀνέπτυσσεν εἰς ἡμᾶς ὁ κύριος Δαβὶδ Βερτολόττης τὴν περίφημον αὐτοῦ θεωρίαν περὶ ὑπεροχῆς τοῦ *μαπέττου*, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ δράμα καὶ τὸ μελόδραμα, ὡς ἑξῆς:

«Σκοπὸς τοῦ τεχνίτου εἶναι, Κύριοι, νὰ συγκινή τὴν ψυχὴν ἡμῶν, μεταδίδων ὅσα αἰσθάνεται ὁ ἴδιος. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, εἴτε ὑποβάλλων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ ἱκανὸν νὰ προκαλέσῃ τὴν συγκίνησιν ταύτην ἀντικείμενον, ὡς ὁ ζωγράφος, ὁ γλύπτης καὶ ὁ παντόμιμος, εἴτε ἀγωνιζόμενος νὰ ἐρμηνεύσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἐκ τούτου ἐντύπωσιν καὶ νὰ μεταδώσῃ αὐτήν, ἔστω καὶ ἀορίστως, εἰς τοὺς ἄλλους, ὅπως πράττει ὁ μελοποιός. Ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ, ἡ μουσικὴ καὶ

ἡ μιμητικὴ ὄρχησις εἶναι βεβαίως ἐξοχοὶ τέχναι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτου διοπρῶσιτο εἰς τοὺς πολλοὺς, τοὺς χρήζοντας, ὅπως συγκινήθωσιν. ἐκφραστικοῦ μέσου ὑλικωτέρου, ἐξηγοῦντος τὰ πάντα καὶ ἀπαλάττοντος ἀπὸ παντὸς κόπου τὴν νοθρὰν καὶ ἄπτερον αὐτῶν φαντασίαν. Τοιοῦτο εἶναι ὁ προφορικὸς λόγος. Ὑπάρχουσι φιλόσοφοι, κηρύττοντες τὴν γλῶσσαν θεῖαν ἀποκάλυψιν, καὶ μὴ ἀναλογιζόμενοι, οἱ ἄθλιοι, ὅτι ὑβρίζουσι τὸν Θεὸν ἀποδίδοντας αὐτῷ τρόπον ἐκφράσεως, οὐ μόνον συνθηματικόν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἄχαριν, βάνουσον καὶ τραχύν. Τί ἄλλο τῷ ὄντι εἶναι πᾶσα γλῶσσα παρὰ μόνον ἐλεινὸν κράμα συριγμοῦ, βραγχνότητος καὶ ρινοφωνίας, δάσεων, τὰ ὅποια ἀναγκάζουσι τὸν ἐκφέροντα νὰ χασμηθῇ, ψιλῶν τὰ ὅποια δὲν δύναται νὰ προφέρῃ χωρὶς νὰ πτύσῃ, ἀφορήτων χασμωδιῶν, ἀμφιβόλων διφθόγγων, χαλαρῶν συνδέσμων, ἀργῶν ἐπιθέτων, καὶ ἀλλοκότων ιδιωτισμῶν;

«Ἡ τοιαύτη χάριν τῶν πολλῶν προσθήκη τοῦ λόγου εἰς τὴν μιμησιν ἐγέννησε τὸ δράμα, τὸ ἀναβιβάζον ἐπὶ τῆς σκηνῆς πρόσωπα διαλεγόμενα περὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων, ἐνώπιον ἀκροατῶν ἡλιθίων, οἵτινες, ἂν δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἠδύναντο, προσέχοντες εἰς τὰ περὶ αὐτοὺς συμβαίοντα, νὰ ἐντροφήσωσιν εἰς δράματα ἀσυγκρίτως κάλλιον ἢ ἐπὶ τοῦ θεάτρου παριστανόμενα ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀληθῶς δρώντων καὶ πασχόντων προσώπων. Οὐδὲ περιωρίσθη εἰς τοῦτο τὸ κακόν· ἀλλ' εὐρέθησαν καὶ οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ μελοποιήσωσι τὸν διάλογον, ἥτοι νὰ καθυποτάξωσι τὴν μουσικὴν εἰς πάσας τοῦ δράματος τὰς περιπετείας. Τὸ τοιοῦτο ὅμως πείραμα, τὸ ὀνομασθὲν μελόδραμα, ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ ἀποτύχῃ ἐλεινῶς, διὰ τὸν λόγον ὅτι, ἂν μὲν ἀποβλέπῃ πρὸ πάντων ἡ μουσικὴ εἰς τὴν τέρψιν τῆς ἀκοῆς, ἂν ἦναι δηλ. ἐλαφρὰ καὶ ζωηρὰ ὡς ἡ Ἰταλικὴ, ἀποδεικνύεται ἀσυμβίβαστος πρὸς πᾶσαν ἔντασιν τοῦ τραγικοῦ πάθους, ἂν δὲ πάλιν ἐπιδιώξῃ τὴν ἐμβρίθειαν καὶ τὴν ἀκριβεστέραν συμφωνίαν πρὸς τὴν ἐκ τοῦ δράματος διάθεσιν τῆς ψυχῆς, ὡς ἡ τῶν νεωτέρων Γερμανῶν, τότε ἡ ἀκρόασις αὐτῆς ἀποβαίνει πολὺ μᾶλλον κόπος παρὰ ἡδονή.

«Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ καταστήσω διὰ τινος παραδείγματος ἔτι σαφέστερον ὅσα λέγω. Πάντες γνωρίζετε τὸν μιμητικὸν χορὸν τὸν λεγόμενον τῆς *Μελίσσης*. Νέα κόρη θέλει νὰ κόψῃ ρόδον, καὶ ἐκ τῆς κάλυκος τοῦ ἄνθους ἐκπηδᾷ μέλισσα διώκουσα, φοβίζουσα ἢ καὶ πληγόνουσα διὰ τοῦ κέντρου τὸ κορασιδίον. Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισεν αὕτη ὅτι ἀπηλλάγη τοῦ θηρίου καὶ ἀναλάμπει ἐπὶ τοῦ προσώπου

της ἢ χαρά· τὴν πρόσκαιρον ὅμως ταύτην γαλήνην διαδέχεται καὶ πάλιν ὁ σάλος καὶ ὁ τρόμος, διότι ἠσθάνθη τὸ πονηρὸν ζῴφιον ἐμφωλεῦον εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ πέπλου της, ὃν ρίπτει μετὰ φρίκης μακρὰν αὐτῆς· ἀλλὰ οὐχί, δυστυχῶς, μετ' αὐτοῦ καὶ τὴν μέλισσαν τὴν εἰσδύσασαν ἤδη ὑπὸ τὴν ἐσθῆτα. Καὶ ταύτην λοιπὸν σπεύδει ν' ἀποβάλλῃ ἢ μᾶλλον νὰ σχίσῃ, τρέχουσα ὡς μαινομένη καὶ σκορπίζουσα τοῦ περιέαυτὴν τὰ τεμάχια τοῦ ὑφάσματος, μέχρις οὐ καταβληθεῖσα ὑπὸ τρόμου καὶ τοῦ καμάτου καταπέσῃ ἡμιθανὴς καὶ ἡμίγυμνος ἐπὶ τῆς χλόης.

Τοιαύτη εἶναι ἡ *παρτομίμα*· καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ διάστημα δὲν ἔπαυσεν ἡ χορεύτρια νὰ παρίσταται ἐνώπιον ἡμῶν ζωηρά, εὐχαρις, εὐκίνητος καὶ περωτή· οὐδ' ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἴδωμεν τὰ ρόδινα χεῖλη της διαστρεφόμενα πρὸς ὀχληρὰν ἀπαγγελίαν φωνηέντων καὶ συμφῶνων, ἢ τὸν λαϊμὸν αὐτῆς ὀγκούμενον πρὸς ἐπίπονον ἐκφορὰν βαρέως ἢ ὀξέως ἤχου. Ἄφου, τῷ ὄντι, ἀρκοῦσι πρὸς σαφῆ ἀποτύπωσιν καὶ τοῦ λεπτοτάτου αἰσθήματος ἢ ἔφρασις τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος αἰ κινήσεις, τίς ἢ ἀνάγκη ἀμίλλης πρὸς τὴν φλυαρίαν σοφιστοῦ ἢ τοὺς λαρυγγισμοὺς κοσσύφου; Ἄς ἀφίσωμεν λοιπὸν τὸ μελόδραμα καὶ τὸ δράμα εἰς τοὺς χυδαίους . . .

— Ἄλλα κύριε, διέκοψεν ἡ παρακαθημένη πυρρόμαλλος ἀγγλὶς, πρέπει ἄρα νὰ κατατάξω μετὰ τῶν χυδαίων τὸν Ρακίαν καὶ τὸν Σαιξπέιρον;

— «Ὅχι βεβαίως, κυρία μου, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐνθυμηθῆτε ὅτι, ζῶντος τοῦ Ρακίαν, αἱ τραγωδίαὶ αὐτοῦ παριστάνοντο ὑπὸ ἡθοποιῶν ἀλευροπᾶστων τὴν κόμην, καὶ φερόντων τὸ ἔνδυμα τῆς αὐτῆς τοῦ Λουδοβίκου ιδ', ἐπὶ σκηνῆς ὅπου παρεκάθητο ἀναμιξ μετὰ τῶν προσώπων τοῦ δράματος οἱ προνομιούχοι θεαταί, καὶ ὅτι ταῦτα ἤρουν ὅπως καταστήσωσιν ἀδύνατον πᾶσαν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐπομένως τοῦ πνεύματος ἀπάτην. Ἄλλως δὲ αἱ τραγωδίαὶ τοῦ Ρακίαν στεροῦνται πάσης δράσεως· δὲν εἶναι δράματα, ἀλλὰ βιβλία, τὰ ὅποια οὐδὲν ζημιοῦνται ἀναγινωσκόμενα παρὰ τῇ ἐστίᾳ, ἀντὶ νὰ διδαχθῶσιν ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Ὅπως διάφοροι τούτων εἶναι αἱ τραγωδίαὶ τοῦ Σαιξπέιρου, ἤτοι μόνον δράσις ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους· ὁ δὲ διάλογος εἶναι ἐν αὐτοῖς τόσον ἐπουσιώδης, ὥστε θὰ ἠδύνατο ἄνευ μεγάλης ζημίας νὰ λείψῃ. Τοῦτο αἰσθανόμενος αὐτὸς ὁ Σαιξπέιρος, οὐδέποτε διστάζει νὰ θυσιάσῃ τὸν διάλογον εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ἰδιοτροπίαν. Ὅτε μὲ ὑπακρῶν εἰς τὸν λυρικὸν αὐτοῦ οἶστρον, παρενθέτει ποιήματα ὅπως ἀλ-

λότρια τῆς δραματικῆς ὑποθέσεως, ὅτε δὲ ἔχων ὄρεξιν νὰ γελάσῃ, παρεισάγει πρόσωπα ἀνταλάσσοντα ἐπὶ ὀλοκλήρους κατὰ σειρὰν σκηνὰς χარიεντισμούς, βωμολοχίας καὶ λογοπαίγνια, οὐδὲ ταῦτα ἔχοντά τι κοινὸν πρὸς τὸ δράμα, καὶ ἄλλοτε πάλιν, κατὰ τὰς κρίσιμους μάλιστα πλοκάς, ἀντικαθιστᾷ ὡς ἐν τῷ *μπαλέττω* τὸν διάλογον ἢ ἀπλῆ ὑπόδειξις τοῦ τί πρέπει νὰ πράξωσι τὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς πρόσωπα, νὰ μονομαχήσωσι, νὰ ἐγγύσωσιν εἰς κύλικα δηλητήριο, νὰ κόψωσι κλάδους δένδρου, νὰ ἐξορύξωσιν ὀφθαλμὸν ἢ νὰ σπαθίσωσι ποντικόν. Ταῦτα ἀρκοῦσι, πιστεῶ, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἐξ ἴσου ἄτοπον καὶ παράλογον εἶναι νὰ ζητῆ τις δράσιν ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ρακίαν ἢ νὰ περιορίσῃ εἰς τὸν διάλογον τὰ δράματα τοῦ Σαιξπέιρου.

Ἄς ἀφήσωμεν λοιπὸν τὸ δῆθεν δράμα καὶ τὸ μελόδραμα εἰς τοὺς χοϊκοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐνῷ τέρπονται οὗτοι εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τῶν σκηνῶν τοῦ συνήθους βίου, ἄς ἀναζητήσωμεν ἡμεῖς ἐν τῷ θεάτρῳ εὐγενέστερον τι ἐντύπωμα τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς φαντασίας. Ὑποθέσατε, κύριοι, ὅτι παιανίζει ἡ ὀρχήστρα συμφωνίαν τοῦ Χαῦδν ἢ τοῦ Βετόβεν. Τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἀρκεῖ ὅπως μεταφέρῃ ἡμᾶς ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὴν εὐδαίμονα σφαῖραν, ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε κακοὶ ἄνθρωποι, οὔτε βυπαρακὶ πόλεις, οὔτε ἄγροὶ ἠλιοκαεῖς ἢ κατεψυγμένοι. Ἄληθές εἶναι ὅτι οἱ πεζοὶ καὶ οἱ ἡμιμαθεῖς ἀποκαλοῦσι περιφρονητικῶς ὄνειρον τὴν ἀνύψωσιν εἰς τοιοῦτον κόσμον, οἱ μέγιστοι ὅμως τῶν φιλοσόφων πάσης ἐποχῆς καὶ χώρας, κηρύττουσιν ἐνὶ στόματι τὸν τέλειον τοῦτον νοητὸν κόσμον πολὺ πραγματικώτερον τοῦ ὑποπίπτοντος εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἀνύψωσιν ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς διαλεκτικῆς ἢ τῆς τέχνης, ὡς τὸν μόνον τρόπον, δι' οὗ δύνανται νὰ προγευθῶσι τῆς μελλούσης μακαριότητος οἱ πατοῦντες τὸν βόρβορον τοῦ τρισαθλίου ἡμῶν πλανήτου.

Ἄλλ' ὁ κόσμος οὗτος, ὁ ἰδανικὸς καὶ ὠραῖος, ὃν ἀπεκάλυψεν εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἡ μουσικὴ, θαμβόνοι αἴφνης καὶ τὴν ὄρασιν ἡμῶν, ὑψομένης τῆς αὐλαίας. Ἡ σκηνὴ παριστᾷ ἱερόν τι ἄλσος· εἰς τὸ βάθος αὐτῆς, ἐπὶ τῆς κορυφῆς χλοεροῦ λοφίσκου, στίλβουσιν αἱ στήλαι ἀρχαίου ναοῦ, καὶ κατωτέρω, ὑπὸ τὸ φύλλωμα μεγαλοπρεπῶν δένδρων, τὰ ὕδατα διαυγοῦς λίμνης. Καὶ πάντα ταῦτα, χλόη, μάρμαρα, δένδρα καὶ νερὰ παρίστανται ὑπὸ τὴν μαγικὴν λάμπιν τοῦ νυκτερινοῦ φωτός ὑπὸ ὄψιν ὅπως ἰδιάζουσιν καὶ οὕτως εἰπεῖν ὄνειρώδη. Ἡ σκηνὴ εἶναι ἀκόμη ἔρημος, ἀλλὰ πᾶς τις προαισθάνεται ὅτι τὸ δάσος ἐκεῖνο δὲν κατοικοῦσιν ὄντα, ὡς ἐκεῖνα μεθ' ὧν συναναστρέφεται καθ' ἑκάστην.

Τὰ μετ' ὀλίγον τῶ ὄντι ἐμφανιζόμενα, ἔχουσιν ἐνδύμα διαφανῆ νεφέλην· οὔτε ἡ φωνὴ αὐτῶν ἀκούεται οὔτε τὸ πάτημά των, ἀλλ' ὀλισθαίνουσιν ὡς σκιαὶ ἐπὶ τῆς χλόης ἢ περυγίζουσι περὶ τὰ ἄνθη ὡς χρυσαλίδες. Ἄλλ' ἤδη ἐντείνεται ὁ φωτισμὸς τῆς σκηνῆς καὶ ὀγκοῦται ὁ ἦχος τῶν ὀργάνων, ἀγγέλλων τὴν προσέλευσιν τῆς πρώτης χορευτρίας, δι' ἧς θέλομεν ἐντρυφήσῃ εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς τέχνης. Ἡ ὀργή, Κύριοι, μὲ πνίγει, ὅταν συλλογιζώμαι ὅτι εὐρέθησαν οἱ ἱκανοὶ νὰ ἰσχυρισθῶσιν ὅτι ἡ μὲν *παρτομίμα* δύναται νὰ ἔχῃ καὶ τινα σημασίαν, ἐνῶ ἡ ὄρχησις δὲν ἔχει κατ' αὐτοὺς καμμίαν. Οἱ βλάκες οὗτοι δὲν ἐννοοῦσιν, ὅτι ὁ συνδυασμὸς αὐτῆς μετὰ τῆς μουσικῆς εἶναι μόνη ἡ δυνατὴ ἐφαρμογὴ εἰς τὰς τέχνας τοῦ ὑπερτάτου νόμου τοῦ *ρυθμοῦ*, τοῦ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη περιάγοντος ἐν τάξει ὀλόκληρον τὴν κτίσιν. Πρὸ μικροῦ ἡ γυνὴ αὕτη ἐβαδίζεν, ἔτρεχεν, ἢ ἐπήδα, ἀλλ' ἤδη χορεύει, ὁ δὲ χορὸς, ἦτοι ἡ ἐν ῥυθμῶ κινήσις, δὲν εἶναι τι αὐθαίρετον ἢ κἂν ἀνθρώπινον, ἀλλὰ κανονίζεται, ὅπως καὶ τῶν σφαιρῶν ἢ ἀρμονία ὑπὸ τοῦ θείου νόμου τῶν ἀριθμῶν, ὃν πρῶτος ἀπεκάλυψεν καὶ ἐλάτρευσεν ὁ Πυθαγόρας. . . . »

Ὡς ἴσως ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, πάντες εἶχομεν ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀφίσωμεν νὰ ἡμιλήσῃ ἐπὶ δίωρον, ἄνευ οὐδεμιᾶς διὰ ῥογχασμῶν διακοπῆς, τὸν κ. Βερτολόττην. Ἡ ὑπόσχεσις ἦτο εἰλικρινής, οὐδὲ φαίνεται δίκαιον νὰ κατηγορηθῶμεν ἐπὶ παρασπονδίᾳ, ἂν κατίσχυσεν τοῦ ἡρωϊκοῦ ἡμῶν ἀγῶνος κατὰ τοῦ ὕπνου, ἢ κἄπως ἀπροσδόκητος παρέμβασις εἰς συζήτησιν περὶ χοροῦ τοῦ Σταγειρίτου καὶ τοῦ Πυθαγόρα.

Ἐν Ἀθήναις, 20 Ἰουλίου 1890.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ

ΠΑΙΓΝΙΔΑΚΙΑ

ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Ἐνας τυφλὸς ποῦ κάθεται στοῦ δρόμου τῆ γωνιά

Ἄπ' τοὺς διαβάταις ποῦ περνοῦν ζητεῖ ἐλεημοσύνην

Περὶ κί' ἢ κόρη π' ἀγαπῶ, ἢ ξανθομάλλα νηὰ

Καὶ κατι τι τοῦ δίνει.

Πόσαις φοραῖς τῆς ζήτησα ὁ δύστηνος καὶ ἄγῳ
Ἐλεημοσύνη μὲ ματιά, ἓνα φιλί, μὲ λέξι
Μ' ἄερα κυρηγῶ

Πάντα περναεὶ δίπλα μου χωρὶς νὰ μὲ προσέξῃ.

SONETTO

Τί χειμῶνας, τί νερά,
Καὶ τί χιόνι πῶ, πῶ, πῶ,
Κί' ἔπαθα μὲ συμφορὰ
Ποῦ δὲν ξέρω τί νὰ πῶ!

Χθὲς προχθὲς στὰ γανερὰ
Χωρὶς διόλου νὰ ντραπῶ
Ἐτρεξα σὲ μὲ κυρὰ
Καὶ τῆς λέω σ' ἀγαπῶ.

Ἄπὸ τὸ μεγάλο πόθο
Τῆς ἀνοίγω τὴν καρδιά μου
Καὶ καθίζω καὶ σιμά της
Μὰ δὲν βλέπω καὶ δὲν νοιώθω
Ὅτι ἔχει, συμφορὰ μου
Παρωμένη τὴν καρδιά της.

Η ΔΟΚΙΜΗ

- Μὰ τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ λές καλέ; — Δὲν ἔχεις διόλου δίκη
- Ἄκουσ' ἐμὲ ποῦ σοῦ μιλῶ — Μὴν ἐπιμένῃς, μὴ
- Εἶν πειὸ γλυκὸ τὸ φίλημα σοῦ λέγω τὸ ἀνδρὶκη
- Ἐλα λοιπὸν νὰ κάνωμε, ἂν θές μὲ δοκιμή.

Ἀγκαλιαστήκαμε σφιχτὰ καὶ σμίξαμε τὰ χεῖλια
Κί' ἐμίναμε σὰν ἄλλαλοι ὧρα κί' οἱ δυὸ πολλή
Χίλια φιλάκι' ἀλλάξαμε καὶ πάλιν ἄλλα χίλια
Μὰ δὲν ἐκαταλάβαμε τὸ πειὸ γλυκὸ φιλί.

ΑΙΩΠΟΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ

Η ΠΡΩΤΗ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΚΛΟΓΗ

Ἐλλάς ἐγένετο δι' ἀναιμάκτου ἐπαναστάσεως συνταγματική. Ἡ συγκληθεῖσα Ἐθνική Συνέλευσις σὺν τοῖς ἄλλοις ὑψηλοῖς αὐτῆς ἔργοις, συνέταξε καὶ τὸν ἐκλογικὸν νόμον, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον κυβέρνησις ἀνέλαβε νὰ προπαρασκευάσῃ καὶ διενεργήσῃ τὰς πρώτας βουλευτικὰς ἐκλογάς.

Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ψηφισθέντα ἐκλογικὸν νόμον ἡ τῆς ψηφοφορίας διάρκεια ἦτο ὀκταήμερος, ἡ ἐκλογή ἐνηργεῖτο διὰ ψηφοδελτίων, καὶ ἐν περιπτώσει μὴ ἀπολύτου πλειοψηφίας ἐπανελαμβάνετο. Ὄφειλον δὲ ν' ἀναγγέλλωσι καταλλήλως τῆς ἐνάρξεως τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν οἱ ἀρμόδιοι διοικηταί, ἐνῶ οἱ Δήμαρχοι ἤθελον ἐπιμελεῖσθαι τὰ τῆς προπαρασκευῆς τῆς ψηφοφορίας, ἀποστέλλοντες εἰς ἕκαστον ἐκλογικὸν τμήμα τῆς περιφερείας τῶν ἀνὰ μίαν κάλπην. Τὸ σύγχρονον τῆς ἐκλογῆς καθ' ἅπαν τὸ κράτος δὲν ἦτο ὑποχρεωτικόν. Οὕτως ἐνῶ περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου εἶχον ἤδη περατωθῆ αἱ ἐκλογαὶ ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς πλείσταις ἐπαρχίαις τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἐν Ἀττικῇ μόλις ἤρξατο ἡ ψηφοφορία τὴν 1ην Αὐγούστου.

Ἀφοῦ εἶχον ἀπέλθει ἤδη οἱ Βαυαροί, αἱ συνταγματικαὶ ἐλευθερίαι ἀσφαλισθῆ ἐν σοφωτάτῳ κειμένῳ, καὶ λήξῃ αἱ ἐπὶ τῇ σωτηρίῳ μεταβολῇ πανηγύρεις καὶ θυσίαι, ἡ πολιτικὴ εὐγλωττία τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ἐκινδύνευε νὰ πάθῃ ἐξ ἀτροφίας. Λίαν ἐπικαίρως δὲ παρέστη ἡ προσδοκία τῶν ἐκλογῶν καὶ ἡ πρὸς ταύτας παρασκευή, ὅπως δώσῃ ζωὴν εἰς τὰ δημόσια κέντρα, κίνησιν εἰς τὰς πόλεις, ὕλην εἰς τὰς συζητήσεις. Ἦρχισαν πάλιν ὅλοι, ἄνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας, νὰ συγκινῶνται, νὰ ἐξάπτωνται, νὰ κεραυνοβολῶσιν ἀλλήλους, οἱ ἀντιθέτων κομμάτων, δι' ἀποστροφῶν δριμυτάτων, ἔστι δ' ὅτε

καὶ δι' ὀλίγου ζυλοκοπήματος, ὡς ἐν ἐπιλόγῳ. Μόνον οἱ διευθύνται τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καφενειῶν εἶχον ἀφορμὰς δυσαρσεκείας κατὰ τῆς ἐκλογικῆς ταύτης κινήσεως, διότι πολλοὶ τῶν θαμῶνων τῶν κατὰ τῶν ἐπαρχίαις.

Ἄλλ' ἀτυχῶς, σὺν τῇ πολιτικῇ ἐξάψει, ἀνέζη καὶ τὸ πατροπαράδοτον ἔθιμον τῆς δπλοφορίας. Ὅλοι σχεδὸν οἱ μέλλοντες ἐκλογεῖς τῆς συνταγματικῆς Ἑλλάδος ἔφερον ἱπποτικῶς τὸ ἐγχειρίδιον. Ὁ τύπος κατήγγελλε τὴν τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἀπήτει παρὰ τῆς κυβερνήσεως νὰ λάβῃ σύντονα μέτρα πρὸς πρόληψιν τῶν ἀπεικταίων συνεπειῶν τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ ἱπποτισμοῦ. Ἄλλὰ τὸ ἔργον δὲν ἦτο εὐχερὲς καὶ πρὸ πάντων εἰς παραμονὰς ἐκλογῶν, ὅτε ἀσπασμούς καὶ ὑποσχέσεις μόνον ἐπιδαφιλεύουσιν εἰς τοὺς διαθέτοντας ψήφους. Ἐπὶ τῇ διαδόσει μάλιστα, ὅτι ἐπέκειτο γενικὸς τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσας ἀφοπλισμός, ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς καὶ ὑποψήφιος βουλευτὴς Καλλέργης, ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθῆ διὰ προκηρύξεως πρὸς τὸν λαόν, ὅτι κακοβούλως διεδίδετο ἡ τοιαύτη περὶ γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ βλασφημία, καθότι οὗτος θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς ἔχοντας μετάλλιον τῆς σεπτεμβριανῆς μεταπολιτεύσεως νὰ φέρωσιν ἐν ὑπερηφανίᾳ τὰ ὄπλα των.

Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀρχηγίας τῶν Μπαρλαίων, δηλονότι τῆς μερίδος ἐκείνης, ἦτις τὴν ἐθνικὴν πρόσδοκον καὶ εὐημερίαν ἀπεξεδέχετο τῇ συνδρομῇ τῆς Ἀγγλίας. Ἄνθρωπος πολιτικὸς κράτιστος, θετικὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν μόρφωσιν, σοβαρὸς τὸ ἦθος καὶ ἐντιμότητος, ἐκρίθη ὁ πάντων καταλληλότερος, ὅπως διευθύνῃ τὸ πρῶτον συνταγματικὸν ὑπουργεῖον καὶ ἀνεδέχθη τὴν ἀρχὴν εἰς τόσον δυσχερεῖς ἡμέρας, ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας ἵνα νέας παράσχῃ τῇ πατρίδι ἐκδουλεύσεις.

Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς μωσχομαγγιτικῆς μερίδος Ἰ. Κωλέττης, ἠρνήθη μὲν νὰ συμπράξῃ αὐτῷ ἀμέσως, ἀλλὰ τῷ ὑπεσχέθη, ὅτι ἤθελον ὑποστηρίξει τὴν ὑπ' αὐτὸν μονομερῆ κυβέρνησιν. Τὴν αὐτὴν δ' ὑπόσχεσιν ἐπανέλαβε καὶ ὁ τῆς Γαλλίας πρεσβευτὴς Πισκατόρης. Εἰς τὸν Κωλέττην προσεφέρετο ἡ προεδρεία τῆς μελλούσης Βουλῆς καὶ θέσις εἰς τὸν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ὑπουργικὸν συνδυασμόν. Ἄλλ' ὁ πολὺς Ἡπειρώτης οὐδέποτε εἶχε σοβαρῶς ἀποφασίσει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐν τῇ ἀρχῇ ἐνίσχυσιν καὶ διαμονὴν τοῦ Μαυροκορδάτου. Πιθανῶς ὅμως ἤθελεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐπαγγελθῆ τὸν φίλον τοῦ ὑπουργείου καὶ ταχθῆ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὸν ἐπικείμενον ἐκλογικὸν ἀγῶνα, χάριν τοῦ Γκιζῶ

ἐπιδιώκοντος ἐπιμόνως τότε τὴν μετὰ τῆς Ἀγγλίας συνεννόησιν, ἂν μὴ σημαίνοντες φίλοι του, καὶ ἰδίως ὁ μέγα τότε ἐν Ἀθήναις ἰσχύων Δ. Καλλιφρονᾶς, δὲν ἀπεκήρυττον τὴν μετὰ τῆς ἀγγλικῆς μερίδος σύμπραξιν καὶ δὲν ἠπειλοῦν, ὅτι ἤθελον ἐγκαταλείπει τὸν ἀρχηγόν των κατὰ τὰς ἐκλογάς, ἐν ἣ περιπτώσει οὗτος δὲν ἐκήρυττε φανερόν καὶ ἄσπονδον τὸν ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως πόλεμον. Εἶχε δὲ ἤδη συνδυασθῆ ὁ Καλλιφρονᾶς μετὰ τοῦ προϊσταμένου τῆς ῥωσικῆς μερίδος Μεταξᾶ.

Ὁ Κωλέττης ἠννόησε τότε ὅτι ὤφειλεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ ρίψη τὸ προσωπεῖον καὶ λάβῃ ἀπέναντι τῆς κυβερνήσεως τὴν στάσιν, τὴν ὁποῖαν καὶ ἡ ἐνδόμυχος αὐτοῦ ἐπιθυμία καὶ τῶν φίλων του ἡ ἐπιμονὴ τῷ ὑπεδείκνυον, οὕτω δὲ περὶ τὰς παραμονὰς τῆς ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐκλογῆς ἐτάχθη ἀπροκαλύπτως εἰς τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὸν συνδυασμόν.

* *

Ἡ κυβέρνησις εἶχε νὰ παλαίση πρὸς ἰσχυροτάτην ἀντιπολιτευσιν, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν ἐπηύξανον αἱ ἀκαταλόγιστοι τῶν φίλων ἀξιώσεις, διὰ τὸ δυσεκπλήρωτον τῶν ὁποίων ἀπέκτα καθ' ἐκάστην ἐχθρὸς πολὺ τῶν παλαιῶν φανατικωτέρους. Ἦναγκάζετο προσέτι νὰ παρακολουθῆ τὰς ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσιν ἐπιδρομὰς τῶν ψηφοθηρῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἵτινες διὰ μυρίων κωμικῶς ψευδῶν διαδόσεων διέθετον τοὺς ἀπλουστέρους εἰς μῖσος ἐναντίον παντός φίλου τῷ Μαυροκορδάτῳ φρονοῦντος ὑποψηφίου. Σὺν τοῖς ἄλλοις, μικροῖς τε καὶ μεγάλοις, διεκήρυττον, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον ἐσκόπει νὰ προσαρτήσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀγγλίαν, προσβάλλῃ δὲ καὶ καταλύσῃ τὴν ὀρθόδοξον τοῦ λαοῦ θρησκείαν, εἰσάγον τὸν καθολικισμόν, καὶ ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κυρίως τεῖνον, προσεπάθει νὰ ὑποκλέπτῃ τῶν ἐκλογέων τὰς ψήφους, διαφθεύρουσα τὰς συνειδήσεις καὶ ἐξαναγκάζουσα διὰ τῆς λόγῃς.

Πρὸς τοιοῦτους ὅμως ἀντιπάλους ὁ Μαυροκορδάτος δὲν ἦτο ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος ὅπως ἀντεπεξέλθῃ. Δὲν εἶχε τὸ σθένος τῆς ἀποφάσεως τόσον μέγα, ὥστε νὰ παλαίση βῆμα πρὸς βῆμα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ κτυπήσῃ αὐτὸν δι' ὄλων τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἡ κυβέρνησις, ἔστω καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομιμότητος μόνον. Μετὰ δειλίας ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν, μετὰ δειλίας διεξήγαγε καὶ τὴν ἐκλογικὴν πάλην, ἐπιεικῆς πολλὰκις δεικνύμενος πρὸς ἀπνηεῖς πολεμίου καὶ ἀδρανῆς ἀπέναντι τῆς λυσσαλέας ἐκείνων δραστηριότητος.

Ἐὰν ὁ Κωλέττης διεχειρίζετο τὴν ἀρχὴν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας,

βεβαίως ἡ ἀντιπολιτευσις δὲν ἤθελεν ὑψώσει τόσῳ θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν· ἂν δὲ ἐνοθεύοντο αἱ ἐκλογαί, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νοθείας θ' ἀπέβαιεν ἀσφαλῶς ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ἡ ἀντιπολιτευσις δὲν ἀνέπτυξε τὸ δίκτυον τῆς συκοφαντίας μόνον ἐπὶ τοῦ ἐκλογικοῦ ἐδάφους· καὶ εἰς ὀχλαγωγίας, καὶ εἰς στάσεις, καὶ εἰς ἐνόπλους κατὰ τῆς ἀρχῆς ἐπιθέσεις προέβη, ἐπισπεύδουσα παντὶ μέσῳ τῆς κυβερνήσεως τὴν ἀνατροπὴν πρὶν τοῦ πέρατος τῶν ἐκλογῶν.

* *

Ἐν Ἀθήναις ἐκυφορεῖτο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ μεγάλη τοῦ λαοῦ διαδήλωσις. Τὸ μέγα γεγονός εἶχεν ὀρισθῆ διὰ τὴν 11 Ἰουνίου ἡμέραν Κυριακὴν. Ὁ καιρὸς ἦτο εὐδιδος. Ἀπὸ τῆς 5ης ὥρας μ. μ. ὁ κόσμος ἤρξατο χυνόμενος πρὸς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως, ὅπου ἐπαιάνιζεν ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ. Οὐδεὶς τῶν τακτικῶν θαμῶνων τῆς μοναδικῆς ταύτης διασκεδάσεως ἔλειπεν, ἐξαιρέσει τῶν βασιλέων. Τὸ ὠραῖον φύλον, φαῖδρόν καὶ ἀμέριμον, ἐκόσμει τὴν ὁδὸν Πατησίων καὶ τὴν εὐρεῖαν τοῦ Πολυγώνου ἕκτασιν. Τὰ φέσια ἡμιλλῶντο πρὸς τοὺς πῖλους καὶ τὰ καλεμεκεριά, ἐνῷ τὰ ριπίδια ἐκινουῦντο ὡς πολυχρῶμα χρυσαλλίδων τάγματα. Τὰ μόνον παράδοξα φαινόμενα τῆς ἐσπέρας αὐτῆς ἦσαν ἡ ἀπουσία τῶν βασιλέων, αἱ πυκναὶ περιπολῖαι ἐφίππου στρατοῦ, καὶ τὸ ἐκ δεκαπέντε ἀξιωματικῶν, φερόντων τῆς ὑπηρεσίας τὰ σήματα, ἐπιτελεῖον τοῦ στρ. διοικητοῦ Καλλέργη.

Κατὰ τὰς πληροφορίας τῆς κυβερνήσεως ἡ διαδήλωσις ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἐν αὐτῷ τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἐφθάνεν ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς, ἵνα δοθῆ οὕτω χαρακτήρ αὐθορμητοῦ τοῦ λαοῦ ἐκδηλώσεως εἰς τὴν πρὸ τόσων ἐβδομάδων μελετωμένην ὑπαίθριον ἀποδοκιμασίαν τῆς κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ὁ Ὁθων ἔκρινε φρόνιμον νὰ ἐκτραπῆ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τῆς κυριακῆς συνθηθείας του, πρὸς μεγάλην λύπην καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ περιπάτου καὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἵτινες ἄμα ἐνόησαντες τοῦτο, ἔλαβον τὴν πρὸς τὰ ἀνάκτορα. Ἄλλὰ καὶ ὁ Καλλέργης, εἰδοποιηθεὶς ἐγκαίρως, κατέλιπε μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του καὶ τῶν ἐφίππων χωροφυλάκων καλπάζων τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως, καὶ ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ πρὸ τῶν διαδηλωτῶν εἰς τὸ σημεῖον τῆς διευθύνσεώς των, ἐνῷ ἀφ' ἐτέρου τὸ ἐν τῇ μουσικῇ πλῆθος, ἀντιληφθὲν τῆς ἐσπευσμένης τοῦ στρ. διοικητοῦ ἀναχωρήσεως, ἔσπευδε καὶ αὐτὸ πυκνὸν νὰ παρακολουθῆσῃ τὰ γινόμενα καὶ εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν του.

Οὕτως, ἐντὸς ὀλίγου, αἱ πρὸς τὰ ἀνάκτορα ὁδοὶ ἐπληρώθησαν, ἐνῷ

ὁ στρατὸς κατελάμβανε τὰς καταλλήλους θέσεις, ἵνα παρακωλύσῃ τῆς διαδηλώσεως τὴν πρόοδον. Ὁ Καλλέργης, ἰστάμενος πρὸ τοῦ νῦν ξενοδοχείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἐκάλεσε τὸ πλῆθος ν' ἀνακόψῃ πορείαν καὶ διαλυθῇ ἡσύχως. Ἀλλὰ τότε κραυγαί, κάτω ἢ κυβέρνησις, ἐξερράγησαν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ κινήσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω. Ὁ Καλλέργης βλέπων ὅτι, οἱ λόγοι δὲν ἔσχουν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διαταγῶν, τὰς ὁποίας εἶχε λάβει, διέταξε τὸν στρατὸν ἵνα βίᾳ ἀπελάσῃ καὶ διασκορπίσῃ τὴν ὀχλαγωγίαν. Τότε δὲ κοπετὸς καὶ θρηῖνος ἀντήχησεν. Ἄνδρες, γυναῖκες, νήπια ἐκυλίωντο εἰς τὸ ἔδαφος ἐν τῇ σπουδῇ τῆς φυγῆς, ἐνῶ αἱ σπάθαι τῶν χωροφυλάκων καὶ οἱ πόδες τῶν ἵππων τῶν ἔδιδον βραγδαῖα συνταγματικῆς ἐγκρατείας μαθήματα εἰς τὸ πολύμορφον ἐκεῖνο πλῆθος.

Μετὰ τινὰ ὥραν ἐπὶ τοῦ ἐρήμου πλέον πεδίου τῆς μάχης ἀνευρίσκοντο τὰ ἔχνη αἱμάτων καὶ τὰ πτώματα πύλων τινῶν καὶ φεσίων καὶ ὑποδημάτων, ἠρωϊκῶς πεσόντων εἰς τὸν ἱερόν ἐκεῖνον ἀγῶνα τῆς πολιτικῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης περιεργείας.

Αὕτη ἦτο ἡ πρώτη καὶ τελευταία περίστασις, καθ' ἣν ἡ κυβέρνησις ἀπεφάσισε καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ πρὸς τὴν ἐξουσίαν σέβας τοῖς ἀντιπάλοις τῆς.

* *

Ἡ ὀχλαγωγία αὕτη ἀπέβη λοιπὸν ἄκαρπος, ἀλλὰ τὸ πείσμα τῶν ἀνθυπουργικῶν δὲν καταπραΰνετο. Φόνοι καὶ συγκρούσεις ἠγγέλλοντο πανταχόθεν τοῦ κράτους, ἐνῶ ἀναρχικὰ κινήματα ἐξερρήγνυντο ἐν Μάνη, Τριπόλει, Ἀκαρνανίᾳ.

Εἰς τὴν Μάνην, οἱ ὑποψήφιοι βουλευταὶ ἠθέλησαν νὰ μεταβάλλωσιν τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς, εἰς ἀγῶνα ἐνόπλου ἐπικρατήσεως. Οἱ Μαυρομιχάλοι, ὁ Πιερράκος, ὁ Γρηγοράκης, ἀπετέλεσαν ἴδιον ἕκαστος στρατόπεδον, καὶ ἐξέθετον εἰς τὴν δεινοτέραν τῶν κρίσεων τοῦ τύπου τὴν ἀσφάλειαν. Ἀπεστάλη τότε ὁ στρατηγὸς Κίτσος Τσαβέλλας, ὅπως ἐξομαλύνῃ τὰς διενέξεις καὶ ἐπαναφέρῃ τὴν κλονιζομένην τάξιν, τοῦθ' ὅπερ πράγματι κατώρθωσε, καταστείλας τὴν ἔξαψιν καὶ διαλύσας τὰ ἔνοπλα στίφη. Ἡναγκάσθη δὲ ἡ κυβέρνησις νὰ λάβῃ τὸ γενικὸν μέτρον, ἵνα καλέσῃ εἰς Ἀθήνας ἅπαντας τοὺς ἐν Μάνη κομματάρχας, τοὺς διατελοῦντας εἰς στρατιωτικὴν ἢ πολιτικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ ἀπαγορεύσῃ αὐτοῖς αὐστηρῶς τὴν εἰς τὰς ἰδίας ἐπαρχίας ἐπάνοδον.

Ἐν Ἀκαρνανίᾳ, ὁ στρατηγὸς Θ. Γρίβας, παρακολουθούμενος ὑπὸ

ἐνόπλων παλληκαράδων, περιήρχετο τὴν ἐπαρχίαν καὶ ψηφιοθηρῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, παρῶρμα τὸν λαὸν εἰς ἀποστασίαν κατὰ τοῦ καθεστῶτος. Ἡ κυβέρνησις, μὴ θέλουσα νὰ ἐκτραχύνῃ τὰ πράγματα, καὶ φοβούμενη ὅτι ἤθελε δώσει τροφήν εἰς νέας κατ' αὐτῆς αἰτιάσεις ἐπὶ ἐπεμβάσεσιν, ἔκρινε προτιμότερον δι' ἠπίου τρόπου νὰ σταματήσῃ τὸν ἐπικίνδυνον αὐτὸν τοῦ στρατηγοῦ περίπατον, καὶ ἐνετείλατο τὸν ἐν Ἀκαρνανίᾳ ὑπομοίραρχον, ἵνα κοινοποιήσῃ εἰς αὐτὸν διαταγὴν τῆς, ἣτις τὸν ἐκάλεε εἰς Ἀθήνας. Ὁ Γρίβας ἠρνήθη ν' ἀποδεχθῇ τὴν πρόσκλησιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ὑπακούει εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἀπελθὼν δ' εἰς Ναυπακτίαν ὠχυρώθη εἰς τὸ χωρίον Ἀβαρῖκον, ὅπως ἀμυνθῇ ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ. Τότε τὸ Ὑπουργεῖον ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ συνδιαλλακτικὸν τάλαντον τοῦ στρατηγοῦ Κίτσου Τσαβέλλα, καὶ διορίσασα αὐτὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἐν Αἰτωλοακαρνανίᾳ στρατοῦ, τῷ ἔδωκεν ὀδηγίαν, ἵνα καλέσῃ φιλικῶς τὸν Γρίβαν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς Ἀθήνας, ἐν περιπτώσει δὲ ἀπειθείας ποιήσῃται χρῆσιν βίας κατ' αὐτοῦ.

Μὴ ὄντος ἐτοίμου τοῦ πολεμικοῦ Ὀθωνος, ὁ Πισκατόρης προσέφερε προθύμως γαλλικὸν ἀτμόπλοιο, ἐφ' οὗ ὁ Τσαβέλλας ἀπέπλευσεν εἰς Ναυπακτον. Ἐκεῖθεν δι' ἐπιστολῆς ἐκάλεσε τὸν Γρίβαν νὰ προσέλθῃ αὐτῷ ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει ὅτι οὐδεμίαν θὰ ὑφίστατο καταδίωξιν. Εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην ὁ ἐν Ἀβαρῖκι ὠχυρωμένος στρατηγὸς ἀπήντησεν ἠπίως, ἰσχυρισθεὶς ὅτι, οὐδέποτε εἶχε κατὰ νοῦν ν' ἀπειθήσῃ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, ἀλλ' ὅτι ἠναγκάσθη νὰ διατηρῇ ἐνόπλους περὶ αὐτὸν ἄνδρας καὶ ὀχυρωθῇ, ἵνα ἀμύνηται κατὰ τοῦ ἐν Ἀκαρνανίᾳ στρατοῦ, διατελοῦντος ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐχθροῦ Στρατοῦ. Πράγματι δὲ προσῆλθεν εἰς τὸν Τσαβέλλαν καὶ ἔφθασε μετ' αὐτοῦ εἰς Πειραιᾶ ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ πολεμικοῦ.

Ἄλλ' ἐν Ἀθήναις εἶχεν ἤδη ἐκδοθῆ ἑναντίον αὐτοῦ ἔνταγμα συλλήψεως, τὸ ὁποῖον ἔδει εὐθύς ἄμα τῇ ἀφίξει του νὰ ἐκτελεσθῇ. Μαθὼν τοῦτο ὁ Γρίβας ἐζήτησε τὴν προστασίαν τῆς Γαλλικῆς σημαίας, ὃ δὲ πλοίαρχος προθύμως παρέσχεν αὐτῷ ταύτην ἀρνηθεὶς νὰ τὸν παραδώσῃ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, εὕρισκετο ἐπὶ γαλλικοῦ ἐδάφους καὶ δὲν ἠδύνατο ἢ Ἑλληνικῆ Κυβέρνησις νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ. Μάτην ἐγένετο ἡ παρατήρησις, ὅτι τὸ γαλλικὸν πλοῖον εὕρισκόμενον κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐν ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, δὲν εἶχε δικαίωμα ν' ἀρνήθῃ τὴν παράδοσιν ἑλληνοσ ὑποδίκου ἐπικαλούμενον τὰς διατάξεις τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Ἡ Γαλλικὴ πρεσβεία ἔμενον

ἄκαμπτος, μετὰ τινος δὲ ἡμέρας τὸ γαλλικὸν πολεμικὸν ἀπέπλεεν εἰς Αἴγυπτον φέρον μακρὰν τῶν ὀνύχων τῆς Ἑλληνικῆς δικαιοσύνης τὸν ἀπειθήσαντα στρατηγόν.

Τὸ πραξικόπημα τοῦτο ἀπεδείκνυε τρανῶς ὅτι, ὁ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως ἀντιπρόσωπος, λησμονῶν τὰς πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον ὑποσχέσεις του, ὑπεστήριζεν ἤδη ἐνθέρμως τὸν κατ' αὐτοῦ ἀγῶνα. Τοσοῦτον δ' ἐπὶ τούτῳ ἐχολώθη ὁ τῆς Ἀγγλίας πρεσβευτῆς Λαύονς, ὥστε διέκοψε πᾶσαν μετὰ τοῦ Πισκατόρη σχέσιν.

Τὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καταδίωξιν τοῦ Γρίβα ἠκολούθησεν ἡ παραίτησις τοῦ στρατηγοῦ Τσαβέλλα ἀπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Αἰτωλοακαρνανίᾳ στρατοῦ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, οὗτος συμφῶνως δῆθεν πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ὑπουργοῦ, εἶχεν ὑποσχεθῆ ἐπὶ τιμῇ εἰς τὸν Γρίβαν πλήρη ἀμνηστειαν, ὅτι δὲ ἀθετοῦσα ἤδη ἡ κυβέρνησις τὰς ὁδηγίας ἐκείνας, ἐξέθετεν αὐτὸν ἀπέναντι ἀγαπητοῦ συναδέλφου.

* *

Ἀποτυχοῦσα ἡ ἀντιπολιτευσις νὰ φθάσῃ εἰς θετικόν τι καὶ ἄμεινον κατὰ κυβερνήσεως ἀποτέλεσμα διὰ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐξεγέρσεων, ἀπεφάσισε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλην τὴν ἐπίθεσιν ἐν Ἀθήναις ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐκλογῆς.

Ἐν τοῖς περιχώροις αἱ ἀταξίαι διεδέχοντο ἀλλήλας. Ἐν τῷ δήμῳ Φυλῆς ἐξήκοντα ὄπλοφόροι σταλέντες ὑπὸ τοῦ Δ. Καλλιφρονᾶ ἐξέβαλον τοῦ τόπου τῆς ψηφοφορίας τὸν δήμαρχον καὶ τὴν ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν καὶ ἐνήργησαν μόνοι καὶ κατὰ βούλησιν τὴν ἐκλογὴν. Ἐδῶ ἐξυλοκοποῦντο χωροφύλακες, ἐκεῖ ἐφονεύοντο πολῖται.

Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἐρρήγγυον κραυγὰς διαμαρτυρίας ἐναντίον τῶν ἐπεμβάσεων τῆς ἀρχῆς, ἡ κυβέρνησις ἐκήρυττεν ὅτι οὐδὲ πόρρωθεν ἠνόει νὰ ἐκβιάσῃ τῶν ἐκλογέων τὴν θέλησιν, ἀπένιπτε δὲ τὰς χεῖρας πρὸ τῶν τελουμένων παρὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὀργίων.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἤρξατο καὶ ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν ἡ ψηφοφορία. Ἀπὸ τῆς πρώτης δὲ ἡμέρας ἐξῶθεν τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Εἰρήνης, τόπον τῆς ψηφοφορίας, τὰ δύο κόμματα εἶχον τοποθετήσῃ τοὺς κουτσαβάκηδες φίλους των, ἀπειλητικοὺς καὶ ἐτοίμους ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἐπικαλῶνται τὴν συνδρομὴν τῆς ἁγίας μαγγούρας ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρως τῶν ἐκλογέων θελήσεως. Ἀλλὰ τὸ μεγάλο πανηγῦρι ἐμελλε νὰ λάβῃ χώραν τὴν τετάρτην τῆς ψηφοφορίας ἡμέραν. Οἱ κουτσαβάκιδες ἐφαίνοντο παρὰ ποτε ἐξημμένοι. Μόλις ἐπρόβαλλεν ἡ μορφή ἐκλογέως, ἀμφοτέρωθεν ἐπέπιπτον κατ' αὐτοῦ ζητοῦντες νὰ τῷ ἀρπάσωσι

Ὁ ἐν Παρισίοις ἀποβιώσας ἐπιφανὴς Ἱατρός

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

τὸ ψηφοδέλιτον καὶ τῷ ἐγχειρίσωσιν ἕκαστος τὸ ἴδιον. Ζήτω καὶ γιοῦχα, ὕβρεις προκλητικαὶ καὶ βλασφημίαι κλασικώταται ἐπηκολούθουν ἐκάστην τοιοῦτου εἶδους ἔφοδον. Ἄλλ' ὁ θόρυβος ηὔξησεν ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ Δημάρχου, τὸν ὁποῖον οἱ ἀντιπολιτευόμενοι, ὄντες πολυπληθέστεροι καὶ θρασύτεροι, ὑπεδέχθησαν μὲ βροντόφωνα γιοῦχα καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν κακῆν κακῶς. Μετ' ὀλίγον διέβαιναν ἐφ' ἀμάξης ὁ συντάκτης τοῦ Πρωϊνοῦ Κήρυκος Ὁρφανίδης· οἱ βροπαλοφόροι ὄρμησαν, καὶ καταβιβάσαντες τῆς ἀμάξης τὸν νεαρὸν δημοσιογράφον, ἔγραψαν παρὰ ἐν τεσσαράκοντα ἄρθρα ἐπὶ τῆς βράχειώς του. Ὁ κύριος ἦρας τῆς ἐπιθέσεως ταύτης, Παξινὸς τοῦνομα, εὐρίσκει μετ' ὀλίγον τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀνταρτίας του. Πληγώσας διὰ μαχαίρας ἕτερόν τινα πολίτην, ἀποπειραθέντα νὰ τῷ ἀρπάσῃ τὸ ψηφοδέλιτόν του, ἐπυροβολήθη παρ' αὐτοῦ καὶ ἔπεσε τραυματισθεὶς, τότε δὲ ἄλλοι ἀνασπασάντες τὰς μαχαίρας τὸν ἀπετελείωσαν.

Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγον ἐλάμβανε χώραν ἡ μάλλον θορυβώδης καὶ ἀποτελεσματικὴ σκηνή. Οἱ φρουροὶ ἀπόθησάν τινας, ἀτακτοῦντας, πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς τοῦ ναοῦ, οὗτοι δὲ θεωρήσαντες ἑαυτοὺς προσβεβλημένους ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ μοιράρχου Γενοβέλη, ὅπως τῷ ἀφαιρέσωσι τὸ ξίφος. Οἱ χωροφύλακες ἠναγκάσθησαν νὰ παρέμβωσιν ἐκ νέου καὶ πληγώσωσι τινας. Ἄλλὰ τοῦτο ἐπυροπόλησε πλεόν τῶν Καλλιφρονιστῶν τὸ αἷμα, καὶ, ἐπιπεσόντες, ἤρπασαν τὰ ὄπλα τῶν χωροφυλάκων διὰ τῶν ὁποίων τοὺς ἐξυλοκόπησαν ἀνηλεῶς.

Τότε, τῇ προτροπῇ τῶν φίλων του, ἔρχεται εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς ὁ στρατιωτικὸς διοικητῆς Ἀθηνῶν καὶ κυβερνητικὸς ὑποψήφιος Δ. Καλλιέργης, μεγάλης ἀπολαύων δημοτικότητος, ἕνεκα τῶν ἀναμνήσεων τῆς σεπτεμβριανῆς μεταπολιτεύσεως. Γιούχα, συριγμοὶ καὶ Ζήτω, ἀναμιξὲς ἐκρήγνυνται ἀκατάπαυστα, χεὶρ δὲ δολοφόνος ἐγείρεται κατ' αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὡς ἐκ θαύματος σωθεὶς, καταφεύγει εἰς τὸν παρακείμενον οἶκον Γεωργούλα. Οὕτως ἡ ὀχλαγωγία ἔφθανεν εἰς τὸ ἔπακρον, ὅτε αἴφνης ἐμφανίζεται ὁ Δ. Καλλιφρονᾶς καὶ ἀποπειρᾶται νὰ καθησυχάσῃ τοὺς ἐμμανεῖς πλεόν πολίτας, ἀλλ' οὗτοι ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκβάλλουσι νέου ρυθμοῦ κραυγὰς : *στ' ἀνάκτορα, στ' ἀνάκτορα*. Ὁ Καλλιφρονᾶς αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπεθύμει καὶ, τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν φίλων του ἐκκινεῖ μετ' αὐτῶν πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα ζητήσωσι παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν πτώσιν τῆς κυβερνήσεως, ἣτις δημολογουμένως ὄφειλε νὰ πέσῃ, ἀφοῦ τόσο ἀδρανῶς καὶ περιφρόβως ἐκράτει τοὺς οἰκκας τῆς ἐξουσίας, ὥστε ἐπέτρεπεν εἰς ὀλίγους ταραξίους νὰ

ἐκρέπωνται εἰς μυρίας κατὰ τῶν νόμων ἀσελγείας καὶ ἐμβάλλωσιν εἰς τρόμον δλόκληρον τὴν πόλιν.

Ἐν τῇ ὁδῷ Ἑρμοῦ φαίνεται βασιλικὸν ὄχημα, φέρον τὸν βασιλέα· οἱ διαδηλωταὶ ἀναγκάζουσι τὸν ἡνίοχον νὰ σταματήσῃ τοὺς ἵππους, ἐνῶ πῖλοι, μανδῆλια, φέσια καὶ φωναὶ κάτω ἢ κυβέρνησις πάλλουσιν ἀπαύστως εἰς τοὺς ἀέρας. Ὁ Ὅθων κινήσας καταφατικῶς τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ πλῆθος, λαμβάνει τὴν ἄδειαν ν' ἀπέλθῃ. Πρὸς τὸ ἐσπέρας δὲ γίνεται γνωστὸν ὅτι, ὁ Μαυροκορδάτος παρητήθη καὶ ὁ Κωλέττης ἐκλήθη νὰ σχηματίσῃ τὴν νέαν κυβέρνησιν.

Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἢ ἡ ὀχλαγωγία αὕτη λάβῃ χώραν, ὁ Μαυροκορδάτος ἐσκόπει νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησίν του, νομίζων, ὅτι δὲν ἔχαιρε πλέον τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Βασιλέως, διότι οὗτος, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὑπουργείου, ἐπέτρεψεν εἰς τὸν διαγγελέα του Δ. Μαυρομιχάλην νὰ μεταβῇ εἰς Μάνην, ἐναντίον τοῦ γενικοῦ μέτρου, τὸ ὁποῖον εἶχε ληφθῆ, ὅπως οὐδενὶ στρατιωτικῷ ἢ πολιτικῷ ὑπαλλήλῳ, ἰσχύοντι ἐν Μάνη, ἐπιτραπῆ ἢ ἐκεῖσε μεταβάσῃ πρὶν τοῦ πέρατος τῶν ἐκλογῶν.

Ἐπελθούσης τῆς ὑπουργικῆς κρίσεως, ἡ συνέχισις τῆς ἐκλογῆς ἀνεβλήθη μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ τῆς νέας κυβερνήσεως.

* *

Τοιαύτη ἐν ἀτέχνῳ σκιαγραφίᾳ ἡ πρώτη ἐν Ἑλλάδι βουλευτικὴ ἐκλογὴ, ἐκ γενικῆς μὲν ἀπόψεως πλήρης παροξυσμῶν καὶ καταχρήσεων, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐπαρκῶς ὁμαλή, ὡς ἀπαρχὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ βίου λαοῦ, μόλις ἀπαλλαγέντος μακραιώνος δουλείας καὶ ἔχοντος ἔτι ἀχαλίνωτα τὰ πάθη καὶ τὴν πολιτικὴν συνείδησιν ἀκατάρτιστον.

1890

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΟΒΟΥΜΑΙ

Τῷ Ἀλφρέδῳ Στίβενς

Σ' ἀγάπησα, κι' ἐλόγησα τὰ οὐράνια νὰ σιμῶσω
Κι' ἂν ἴσως βρῶ παράδεισο καὶ τὴν ζωὴν νὰ δώσω . .
Σ' ἀγάπησα, κι' εἶχα φτερά σαῖταις κι' ἐπετοῦσα
Ἄητὸ μ' ἐκράζαν τὰ πουλιά, κι' ἀδέλφια τὰ καλοῦσα.
Σ' ἀγάπησα, ἦταν ἄνοιξις καὶ ἡ γῆ γεμάτη ρόδα
Κι' ἀναγαλλιάζαν τὰ στοιχειά, καὶ ἡ πλᾶσις ὅλη εὐώδα.

Κι' ἦταν φωτιὰ ἡ ἀγάπη σου κι' ἔκαψε τὰ φτερά μου
Κι' ἐβρέθηκα ἀφ' τὸν οὐρανὸ μὲ μιὰ πεσμένος χᾶμου·
Τὰ ρόδα τῆς ἀγάπης μου τὰ ἐμάρανε ἡ πνοή σου
Καὶ τώρα κλαίω καὶ ποθῶ τὸ φῶς τοῦ παραδείσου·
Ἐγὼ θρηνῶ, κι' ἐσὺ γελᾷς, πανοῦργα μαυρομμάτα,
Κι' ὅμως ἀκόμη σὰν θωρῶ, τὰ δλόδροσά σου νειάτα
Μ' ὅσα κακὰ κι' ἂν μοῦκαμες ὅταν μακρυὰ σὲ νοιώσω
Φοβοῦμαι ἀγάπη μὴν γενῆ τὸ μῖσός μου τὸ τόσο

Δ. Ι. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΜΙΚΡΟΥΛΑ

Μικροῦλα πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ, πῶς θές νὰ 'στὸ ἐξηγήσω
Τί αἰσθάνομαι ὅταν σὲ ἰδῶ, τί ἀκούω σὰν σ' ἀντικρύσω
Εἶμαι μικροῦλα θὰ μοῦ πῆς, τὸ τί μοῦ λές δὲν ξέρω·
Εἶσαι μικροῦλα κόρη μου, μὰ ἐγὼ γιὰ σὲ ὑποφέρω,
Ὡσὰν διαμάντια λάμπουνε τὰ μάτια τὰ γλυκά σου
Καὶ σὰν χρυσάφι εἶναι ξανθὰ τὰ δλόπυκνα μαλλιά σου.
Ὡσὰν ἀητὸς πετᾷς ψηλά, στὸ κάθε σου τὸ βῆμα
Ὡ! μὴ μοῦ γέρνης ντροπαλή, ἡ ἀγάπη δὲν εἶν' κρῖμα.
Ἐανθοῦλά μου εἶσαι ἄγγελος, γιὰτὶ ὅταν σ' ἀπαντήσω
Θαμπόουνται τὰ μάτια μου καὶ τρέμω νὰ 'μιλήσω

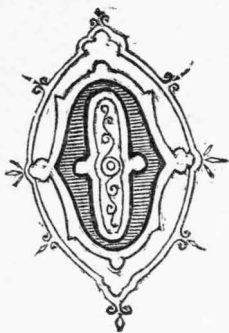
Ζάκυνθος 1890.

Δ. Ι. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

Ο ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΤΑΝΛΕΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ἰ ἐν ἔτει 1868 τακτικοὶ περιπατηταὶ τῆς ἐν Ἐρμουπόλει κεντρικῆς Πλατείας, ἀναγινώσκοντες σήμερον τὰ κατὰ τὸν διάσημον ἐρευνητὴν τῆς Ἀφρικῆς κ. Ἐρρίκον Στάνλεϋ, καὶ τὰς ἀπανταχοῦ ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ θριαμβευτικῇ ἐπανόδῳ γενομένης αὐτῷ ὑποδοχάς, ὑπερβαινούσας ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις καὶ αὐτὰς τὰς βασιλικάς, ἐνθουμούνται τὸν νεαρὸν τότε ἀνταποκριτὴν τοῦ New York Herald κ. Στάνλεϋ, παραμειναντα ἐν Σύρῳ

ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐξ Ἀβυσσινίας ἐπάνοδόν του. Ἐφημερίδες δέ τινες, ἕνεκα τοῦ περὶ αὐτοῦ, δικαίως ἤδη, γενομένου μεγάλου καθ' ὄλον τὸν κόσμον λόγου, ἐδημοσίευσαν τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ σταδίου του, ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκείνῃ νήσῳ, ἐπεισόδιον, ὅπερ κατὰ τινὰς αὐτῶν, ἴσως συντέλεσεν εἰς τὴν μετατροπὴν τοῦ σταδίου του καὶ τὴν μετέπειτα δόξαν του, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ τυχὸν πραγματοποιήσις τῆς ἐν Σύρῳ ἐκδηλωθείσης εὐχῆς του, ἤθελεν ἐπιδράσει εἰς τὰ κατόπι μεγάλα του σχέδια περὶ ἐξερευνήσεως τῆς τέως ἀπροσίτου Ἀφρικῆς.

Ὁ τὰς γραμμὰς ταύτας γράφων ἐνταῦθα, εἰς τῶν περιπατητῶν τῆς ἐν τῇ καλῇ ἐκείνῃ νήσῳ Πλατείας, εὐτυχήσας νὰ γνωρίσῃ τότε, καὶ προσωπικῶς σχετισθῇ μετὰ τοῦ μέλλοντος ἐρευνητοῦ τῶν ἀπροσίτων τῆς Ἀφρικῆς, δὲν προτίθεται νὰ γράψῃ τι, οὔτε περὶ τοῦ ἐπεισοδίου ἐκείνου, οὔτε περὶ τῶν ἐκ τούτου κρίσεων τῶν ἄλλων¹.

¹ Σημ. Ἐκδ. Ποικίλης Στοᾶς. Περὶ τοῦ ἐν Σύρῳ ἐπεισοδίου, περὶ οὗ δὲν ἀναφέρεται ὁ κ. Ἀμπελᾶς, ἀναγινώσκουμεν τὰ ἐξῆς ἐν τῷ περιοδικῷ Ἑβδομάδι, γραφέντα μὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Μαράνου, ἀναδημοσιευθέντα δὲ μετὰ κρίσεων καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐφημερίδων.

«Πρὶν ὁ Στάνλεϋ γείνη Στάνλεϋ, ἐνδοξος τουτέστι καὶ μέγας, ἦτο ἀπλοῦς ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ἀνταποκριτῆς ἐφημερίδος. Καὶ πρὶν ἢ ὁ ἀκάματος ἐξευρηνητῆς τῆς Ἀφρικῆς πληρώσῃ τὸν κόσμον διὰ τῆς φήμης του, διήλθεν ἡμέρας σκοτεινάς, ἀλλὰ γλυκείας, ὅσον ἡ σκιὰ ὀροσεροῦ ἄλσους».

«Εἰς τοὺς πολλοὺς εἶναι ἄγνωστος ἢ σελις αὕτη τῆς ἱστορίας τοῦ Στάνλεϋ

Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐν τῇ ἀναγραφῇ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου παρεσέφρυσεν μικρὰ τινε ἀνακρίθειαι, ἐκπληρῶ, φίλτατε Κύριε Ἀρσένη, τὴν αἰτησίην σου, ὅπως σοὶ γράψω, ὡς εἰς τῶν περιπατητῶν τῆς Πλατείας ἐκείνης, καὶ προσωπικῶς τότε γνωρίσας τὸν κ. Στάνλεϋ, ὀλίγας λέξεις ἰδίως,

καὶ οὐδεμίαν τὴν ἀναφέρει ἐκ τῶν ἀπείρων βιογραφιῶν, αἵτινες πληροῦσι νῦν τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικά, οὐδὲ εἶνε μυθολόγημά τι ἐξ ἐκείνων, δι' ὧν κοσμεῖ ἡ παράδοσις τὸ παρελθὸν ἐξεχόντων ἡρώων».

«Εἶναι ἀπλουστάτη ἀλήθεια, τόσον ἀπλῆ, ὥστε οὐδὲν θὰ παρουσίαζε τὸ ἐνδιαφέρον, ἂν ἐπρόκειτο περὶ οἰουδῆποτε ἄλλου. — Ἀπλοῦς ἔρωσ, ἀτυχῆς μάλιστα! Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο ἐπεισόδιον τοιαύτην ἐξασκεῖ ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ μετέπειτα βίου τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὥστε τὸ περισυλλέγει ἡ ἱστορία καὶ δι' αὐτοῦ ἐρμηνεύει κάποτε ἔργα, ἄτινα, ἄνευ αὐτοῦ, θὰ ἔμενον ἀνεξήγητα. Τίς οἶδε δὲ βραδύτερον, ἂν αὐτὸς ὁ ἀτυχῆς ἔρωσ τοῦ Στάνλεϋ δὲν παρουσιασθῇ ὡς ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς σημερινῆς δόξης του.

«Ἡ ἱστορία, εἵπομεν, εἶνε μικρὰ καὶ ἀπλουστάτη μόνον αἱ συνέπειαι τῆς πιθανὸν νὰ ἐγίνοντο μεγάλαι».

«Ὁ Στάνλεϋ πρὶν γείνη Στάνλεϋ, μὲ ἄλλο ὄνομα μάλιστα (;) ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἀνταποκριτῆς ἀγγλικῶν καὶ ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων, καὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διέμενε ἐν Σύρῳ. Τὸ πολυάσχολον πλῆθος τῶν περιπατητῶν τῆς Πλατείας, συνειθισμένον εἰς τόσους διερχομένους ξένους, οὐδεμίαν ἠξίωσεν αὐτὸν προσοχῆς. Βραδύτερον ὅμως ὁ ξένος προεκάλει τῶν πάντων τὰ βλέμματα. Τί; μὴ προεμάντευσαν οἱ φίλοι Ἐρμουπολίται ὅποσον ἀνέμενε αὐτὸν μέλλον; Ποσῶς ἐπαραξενεύθησαν μόνον, μαθόντες ὅτι ὁ ξένος αὐτός, ὁ ἄγνωστος, ἀπέβλεψε πρὸς τὴν ὠραιότεραν κόρην τῆς νήσου, καὶ ἀφοῦ μάτην, διὰ συχῶν ἐν τῇ Πλατείᾳ περιπάτων ἐπῆρθε νὰ προκαλέσῃ παρόμοιον αἴσθημα, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ τὴν χεῖρά της. Δι' αὐτὸ πάντες τὸν παρετήρουν μετὰ περιεργείας, ὡς ἐκδηλώσαντα οὕτως ἀρπακτικὰς διαθέσεις κατὰ τοῦ ἐγχωρίου ἐγκαλλωπίσματος».

«Ἀποφεύγομεν ν' ἀναφέρωμεν ὀνόματα καὶ χρονολογίας, ἀλλ' ἡ ἱστορία δὲν θὰ παραμελήσῃ οὐδὲ ταῦτα. Ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὰ γεγονότα, ὧν τὸ πρῶτον ὑπῆρξεν οἰκογενειακὸν συμβούλιον, κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν εἰθισμένα, συμβούλιον, οὔτινος ἡ ἀπόφασις ὑπῆρξεν ἀναβλητικῆ. Ἡ ἀναβολὴ εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἶνε συνώνυμος πρὸς καταδικήν. Ὁ Στάνλεϋ ὅμως δὲν ἦτο ἄνθρωπος νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἐπέμεινε μὲ τὴν σιδηρᾶν ἐκείνην ὑπομονήν, ἥς τὰ δείγματα ἐθαύμασεν ὁ κόσμος βραδύτερον. Καὶ ἐν τῷ μεταξὺ οἱ οἰκεῖοι ἐζήτουν καὶ ἐλάμβανον περὶ αὐτοῦ τὰς ἀρίστας τῶν πληροφοριῶν. Αἱ ἐξ Ἀγγλίας ἐπιστολαὶ συνίστων αὐτὸν ὡς ἀληθὲς εὐρημα. Καὶ οἱ γονεῖς τῆς ὠραίας Ἑλληνίδος συγκατένευσαν εἰς τὸν γάμον, ἀλλ' ὑπὸ ἓνα ὄρον, ὑπαγορευθέντα ἐκ τῆς πρὸς τὴν κόρην στοργῆς καὶ συνήθη ἄλλως τε παρ' ἡμῖν—Νὰ ἐγκατασταθῇ ὁ γαμβρὸς ἐν Ἑλλάδι!

«Ὁ γαμβρὸς ὅμως ἐκαλεῖτο Στάνλεϋ!» . . . Τοιαύτη ψυχὴ ἦτο δυνατόν νὰ ἐγκαθειρχθῇ ἐν σώματι παραγγελιοδόχου, ἐμπόρου, ἀξιωματικοῦ, ἢ καὶ δημοσιογράφου, ὑφ' οὗς ὄρους φυτοζωοῦσιν οὗτοι παρ' ἡμῖν; Θὰ ἐγένετο ἴσως ἀρχαιολό-

ὅπως ὑποδείξω ὅτι ὁ κ. Στάνλεϋ δὲν ἔφερον ἄλλο τότε ὄνομα, ὅτε ἦτο ἀπλῶς ἀνταποκριτὴς ἐφημερίδων, ἀλλ' εἶχεν ἤδη, καίτοι νέος, παρελθὸν καὶ προεδείκνυεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸν μέλλοντα Στάνλεϋ, τὸν ἄνδρα τῶν μεγάλων ἀγώνων καὶ ἀποφάσεων.

Εικοσιεπταετῆς περίπου ὁ κ. Στάνλεϋ εἶχεν ἐπισκεφθῆ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1868 τὴν νῆσον Σῦρον. Ἐπανερχόμενος ἐξ Ἀβυσσινίας μετὰ τὴν ἀλωσιν τῶν Μαγδάλων τῆς Αἰγύπτου, διήρχετο τῆς Σύρου, ὅπως παραμείνῃ μόνον ὥρας τινὰς καὶ ἐξακολουθήσῃ εἶτα τὸ εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀφρικὴν ταξείδιόν του. Ἄλλ' ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ὕφισταμένη ἔτι, ἔνεκα τῆς κρητικῆς ἐπαναστάσεως, θορυβώδεις κινήσεις προσφύγων, ἐθελοντῶν καὶ πολεμοφοδιῶν, εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς μεγίστης τῶν ἐφημερίδων καὶ ἀπεφάσισε νὰ παραμείνῃ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ὅπως, πληροφορηθεὶς τὰ τῆς τότε καταστάσεως, γράψῃ καὶ τηλεγραφήσῃ εἰς τὴν ἐφημερίδα του.

Ἄλλ' αἱ τρεῖς ἡμέραι ἔγειναν πλειότεραι, διότι κατὰ ταύτας ἐδόθη ἀφορμὴ εἰς τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο τοῦ βίου του, τὸ ἀναγραφὲν ἤδη εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ ὅπερ τάχιστα κατέστησε γνωστὸν καὶ ἀγαπητὸν τὸ ὄνομα τοῦ νεαροῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ *Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης*, παρὰ τῆ ἀξιολόγῃ κοινωνίᾳ τῆς Ἑρμοπούλεως.

Ὁ κ. Στάνλεϋ ἦτο ἤδη γνωστὸς εἰς τοὺς ἀπειροπληθεῖς ἀναγνώστας τοῦ *Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης* (New York Herald), ἧτις εἶνε, ὡς γνωστὸν, ἡ μεγίστη τῶν ἐφημερίδων τοῦ γένου κόσμου.

Ἡ εἰς Ἀβυσσινίαν ἐκδρομὴ τοῦ κ. Στάνλεϋ, ὁ ἠρωϊσμός καὶ ἡ δε-

γος, ἵνα εὕρῃ στάδιον ἡ δαιμονία ἐνεργητικότης του ; ἢ θὰ ἐγένετο ἡ Ἑλλάς ἀφετηρία τῶν μακρῶν πλόων του καὶ τὸ Κόγκον θὰ προσηρτᾶτο εἰς τὴν Ἑλλάδα ; . . .

Τὸ ἀποτέλεσμα, ἐν τούτοις, τῆς πάλης ὑπῆρξεν ἡ ἦττα τῆς καρδίας. Καὶ ὁ Στάνλεϋ ἀνεχώρησεν ἐκ Σύρου καὶ ἐξ Ἑλλάδος, ἵνα μὴ ἐπανέλθῃ πλέον.

Ὅρα τὴν συνέχειαν τῆς ὥραιας ταύτης μελέτης ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» (ἀριθ. 26 τῆς 30 Ἰουνίου 1890), ἧτις τελευτᾷ διὰ τῶν ἐξῆς : «Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο δὲν εἶνε τὸ μόνον, ὅπερ ἠδύνατό τις νὰ λάβῃ ὡς ὑπόθεσιν μυθιστορίας. Παράδοξος συγκυρία τύχης συνετέλεσεν, ὥστε ἡ ὥραία τῆς Ἑρμοπούλεως Καρούτις νὰ νυμφευθῆ ξένον καὶ νὰ εὐρίσκηται ἐν Βρυξέλλαις τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἐτελεῖτο ἐκεῖ τοῦ σχεδὸν ἀπορριφθέντος μνηστῆρος ἡ ἀποθέσις . . . »

Καὶ προσθέτομεν ἡμεῖς ὡς ἐπίλογον, ὅτι τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο συνετέλεσέ πως εἰς τὴν μετέπειτα ἀφθιτον δόξαν τοῦ Στάνλεϋ καὶ ἡ ὥραία Ἑλληνίς ἀπεκατέστη εὐτυχῆς σύζυγος ἄλλου ξένου διαπρεποῦς καὶ φιλέλληνος.

Σημ. Ἐκδ. Ποικ. Στοᾶς.

ζιότης, μεθ' ἧς εἰσῆλθεν εἰς τὰ πολιορκούμενα Μάγδαλα, ἦτο τὸ πρῶτον ἄλμα, τὸ πολλὰ ὑποσχόμενον εἰς δημιουργίαν μεγάλου, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῶν τολμηρῶν ἐπιχειρήσεων, σταδίου, ὅπερ βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ σχεδιάσῃ μένων ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ἦτοι ἐν Denbigh τῆς Οὐαλλίας. Δεκατριετῆς εἶχεν ἀπέλθει ἐκεῖθεν πρὸς ἀναζήτησιν σταδίου ὁ τότε καλούμενος Jhon Rowland (Ἰωάννης Ρόουλλανδ).

Ἀπελθὼν διὰ Λιβερπούλης εἰς Νέαν Αὐρηλίαν καὶ ἀναγνοὺς πρὸ καταστήματός τινος, ὅτι ζητεῖται νεαρὸς ὑπάλληλος, εἰσῆλθε καὶ κερδίσας τάχιστα διὰ τῶν προτερημάτων του τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ μεγαλεμπόρου καὶ προῖσταμένου του Henry Morton Stanley υἱοθετήθη παρ' αὐτοῦ, λαθὼν ἔκτοτε τὸ τοσοῦτον δοξαστὴν ὄνομα *Ἑρρῆκος Μόρτον Στάνλεϋ*. Ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα ἐγένετο ἡμῖν γνωστὸς ἐν Σύρῳ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐκεῖθεν διάβασίν του. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ θετοῦ πατρὸς του Στάνλεϋ, ἀνευ διαθήκης, ὁ νεαρὸς Στάνλεϋ ἀνεζήτηται ἐπὶ τετραετίαν νέον στάδιον ἐνεργείας, ἣν δὲν ἀνεύρισκεν ἐν τῇ κινήσει τοῦ ἐμπορίου· ἐκραγέντος δὲ τότε τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολέμου, μετέσχεν αὐτοῦ· γενναίως δὲ πολεμῶν ἠχημαλωτίσθη ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Pittsburg, ἀλλὰ μεταφερόμενος, ὅπως δικασθῆ, διὰ τῆς εἰδικῆς ἀμάξης τῶν ὑποδικῶν, κατάρθρωσε, διαλαθὼν τοὺς φρουροὺς, νὰ δραπετεύσῃ φεύγων δέ, προσέφυγε καὶ κατετάχθη εἰς τὸ πολεμικὸν ναυτικόν, ἐνθα ταχέως προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν ἀξιωματικοῦ. Κατὰ τὸ 1869 ἀπελθὼν ἐπ' ἀδείᾳ εἰς Ἀγγλίαν, ἵνα ἐπισκεφθῆ τὴν ἐν Denbigh μητέρα του, ἔσπευσε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς τάξεις του· ἀλλὰ τοῦ πολέμου ἤδη παύσαντος, παρητήθη τοῦ βαθμοῦ του, ὅπως ἀναζήτησῃ στάδιον ἐνεργητικώτερον τοῦ ἐν εἰρήνῃ ἀξιωματικοῦ. Ἄλλ' ἤδη ὁ ἄνθρωπος τῶν ὅπλων ἤρξατο φημιζόμενος ὡς δεξιῶς χειριζόμενος καὶ τὴν γραφίδα· δι' ὃ ταχέως προσελήθη ὑπὸ τῶν διευθύνσεων τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων *Missouri Democrat* καὶ *New York Tribune*, εἰς ἃς ὅμως βραχὺν παρέμεινε χρόνον· καθ' ὅσον ἤδη ἐν ἔτι 1867 ἐκαλεῖτο ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐπιχειρηματίου καὶ ἐκατομμυριούχου Διευθυντοῦ καὶ ἰδιοκτῆτου τοῦ *Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης* κ. Βέννετ, ὅπως ἀποτελέσῃ μέρος τῆς συντάξεως τοῦ κολοσσαίου ἡμερησίου φύλλου, ὡς περιοδεύων αὐτοῦ ἀνταποκριτὴς ἐπὶ μεγάλῃ ἀντιμισθίᾳ· ὡς τοιοῦτος δὲ ἀνემίχθη τότε ἀμέσως εἰς τὰ σπουδαιότερα τῆς ὑψηλίου συμβάντα, μεταξὺ δὲ τῶν τελευταίων, εἰς τὴν Ἀβυσσινιακὴν ἐκστρατείαν, εἰς τὰ ἐγκαινία τοῦ Σουέζ καὶ εἴ τι ἄλλο, μεταπηδῶν ἀπὸ Ἀμερικῆς εἰς Ἀβυσσινίαν, ἢ ἀπὸ ταύτης εἰς Καναδά, ἢ εἰς τὴν Ἀνατο-

λήν, μεθ' ἧς ἡμεῖς εὐκολίας ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Αἴγιαν ἢ Σῦρον. Κατὰ τὴν τελευταίαν του δὲ ἐξ Ἀβυσσιῶν δι' Αἰγύπτου ἐπάνοδον, διήλθε τῆς Σύρου, προτιθέμενος ὅπως μεταβῆ εἰς Ἰσπανίαν, ἔνθα ἀνετιίσσοντο τὰ συμβάντα, τ' ἀπολήξαντα κατόπιν εἰς τὴν ἐκθρόνισιν τῆς Ἰσαβέλλας Β'.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ὑποδεικνύεται, ὅτι ὁ κ. Στάνλεϋ δὲν ἦτο τότε ἀπλοῦς ἀνταποκριτής, ἀλλ' ἔφερεν ἤδη ἀρκούντως γνωστὸν τὸ ὄνομα, ὅπερ μετ' οὐ πολὺ κατέστησεν ἐνδοξον καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον.

Τὸν κ. Στάνλεϋ, οἱ τότε γνωρίσαντες καὶ σχετισθέντες ἐν Σύρῳ ἐφροντίσαμεν — καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐπεισοδίου, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος — νὰ περιποιηθῶμεν καὶ ὑπὸ ἄλλῃν ἔποψιν, ἦτοι, οὐ μόνον ὡς ξένον καὶ πολῦτιμον ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνταποκριτὴν παγκοσμίου φύλλου, οὐ περ ἡ εὐμενὴς διάθεσις ὑπὲρ τῶν ἀγώνων τῆς ἀγωνιώσεως τότε Κρήτης ἠδύνατο ν' ἀποβῆ ἔθνωφελής. Αὐτὸς ὁ τότε τῆς Ἀμερικῆς ἐν Σύρῳ πρόξενος, κ. Ἐμμ. Σαπουντζάκης, ἦτο Κρής, εἰς τῶν μάλιστα ἐνδιαφερομένων ὑπὲρ τοῦ κρητικῆς ἀγῶνος. Δι' αὐτοῦ δ' ἐγνωρίσθημεν μετὰ τοῦ κ. Στάνλεϋ, ὅστις ἐν τῷ μικρῷ κύκλῳ τῶν ἐν Σύρῳ γνωρίμων του εὗρισκεν ἰδιαίτερον εὐχαρίστησιν λαλῶν τὴν ἀγγλικὴν μετὰ τοῦ κ. Χρ. Εὐαγγελίδου, διευθυντοῦ τοῦ πεφημισμένου τότε καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν ἐκπαιδευτηρίου καὶ μετὰ τοῦ ἀρίστου ἀγγλομαθοῦς καὶ φιλαμερικανοῦ κ. Στυλ. Κασσιμάτη, τότε διαπρέποντος δικηγόρου ἐν Σύρῳ. Διότι ὁ κ. Στάνλεϋ δὲν εἶχε τελειοποιηθῆ ἔτι ἐν τῇ ἐκμαθήσει τῆς γαλλικῆς, κατεγίνετο ὅμως ἔτι εἰς ταύτην καὶ ταξειδεύων ἀκόμη.

Συνέπεσε δὲ τότε οἱ ἐν Σύρῳ νὰ ἡμεθα ἐνθουσιασμένοι ὑπὲρ τοῦ ἀμερικανικοῦ ἔθνους, ἕνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως δειχθεισῶν εὐμενῶν ἐκεῖθεν διαθέσεων· ἐπίθετο δὲ ὁ κ. Στάνλεϋ περὶ τούτου ἕκ τε τῶν συνδιαλέξεών μου καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔτι τοῦ τίτλου τοῦ ξενοδοχείου, ἐν ᾧ κατώκησε, τοῦ μεγάλου καὶ μόνου τότε ἐν τῇ κεντρικῇ πλατεῖᾳ Ξενοδοχείου τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ὑχαριστεῖτο δὲ βλέπων εὐχερῶς λαλουμένην τὴν Ἀγγλικὴν, ὅπου ἐσύχναζε, κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῆς ἐν Σύρῳ διατριβῆς του· διότι, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω γνωρίμων του, ἐγνώρισε τότε καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἐν Σύρῳ διακεκριμένων ἀγγλομαθῶν, οἷον τὸν κ. Ἀρ. Κάζηραν, γενικὸν γραμματέα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοίας, τὸν κ. Σμίθ, γενικὸν διευθυντὴν τοῦ μηχανικοῦ τμήματος τῆς αὐτῆς εταιρίας καὶ ἄλλους. Ἡ ὑχαρίσται δὲ πάντας τὸ προσηνὲς τοῦ ὕφους, ἡ πολυγνωσία καὶ ἡ ἀφέλεια, μεθ' ἧς ὠμίλει περὶ

τῶν ἐν τῇ ὑψηλῇ μεγάλων ἀποστάσεων. Ἐνθουμοῦμαι δὲ ζωηρῶς ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ἔθιξεν ἐν οἰκογενειακῷ τινι συμποσίῳ, ἔνθα ἐγερεθῆς, ὅπως, κατὰ τ' ἀγγλικὰ ἔθιμα ἀπαγγείλῃ πρόποσιν τινὰ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, εἶπε πολλὰ καὶ πολῦτιμα περὶ τῆς πάλαι ἐπιχειρηματικότητος αὐτῶν καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατακτῆσεως ὅλου σχεδὸν τοῦ Ἀσιατικοῦ κόσμου. Ἡ πρόποσις αὕτη, ἦν διηρμήνευεν ἀμέσως κατὰ φράσιν καὶ ὡς ἄριστα, ὁ ἐλλόγιμος κ. Κασσιμάτης, ἦτο ἡ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του προφητεία. Λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς Ἀβυσσιῶν, ἀνέφερεν ὅτι ὑπάρχουσιν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων εἰς ἀγνώστους ἔτι χώρας. Τίς τῶν δαιτημόνων ἠδύνατο νὰ προῖδῃ, ὅτι ὁ ταῦτα λέγων ἐμελλε νὰ ᾗ μετ' οὐ πολὺ ὁ μέγας τῆς Ἀφρικῆς ἐξερευνητής καὶ νὰ περισώσῃ ὅ,τι τότε ἔλεγε, καὶ φιλοσοφήσῃ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντος ἀπὸ τότε δαιμονίου τῶν μεγάλων περιηγήσεων καὶ ἀνακαλύψεων! Εἷς τινὰ αὐτοῦ περικοπήν, ἀπαντῶν λεπτῶς καὶ ἐμμέσως εἰς τὴν ὑπότινος δαιτημόνος ἐκφρασεῖσάν εὐχὴν, ὅπως παραμείνη ποτὲ ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν Εὐρώπῃ πρὸς διαρκῆ ἐγκατάστασιν, ἐν ἧ θὰ ἦτο πολῦτιμον ἀποκτῆμα διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς φιλέλλην δημοσιογράφος, ἐμειδία ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ περιορισθῆ ὡς ὁ κοχλίας ἐν τῷ περικαλύμματι, ἢ τῷ φορητῷ οἴκῳ του. Τότε δὲ ὑπέμνησεν ὅτι οἱ Ἕλληνες, οἱ παρακολουθήσαντες τὸν πρόγονόν των Μέγαν Ἀλεξάνδρον εἰς τὰ βᾶθη τῶν Ἰνδιῶν ἢ πλημμυρήσαντες τὸν κόσμον δι' ἀποικιῶν, δὲν ἔπρεπε νὰ νομίζουσιν ὅτι δύναται τις νὰ δημιουργήσῃ μέλλον, περιοριζόμενος ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων τῆς πόλεως ἢ τοῦ ἔθνους του. Μέχρι δὲ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδεμία ἔτι ὑπῆρχεν ιδέα, οὔτε παρ' αὐτῷ οὔτε παρὰ τῷ ἰδιοκτῆτῇ τῆς ἐφημερίδος του περὶ ἀνευρέσεως τοῦ Λιβιστῶνος εἰς τὰ ἀπρόσιτα τῆς Ἀφρικῆς, οὔτε περὶ τῶν κατόπι μεγάλων ἐξερευνήσεων αὐτῆς. Ἐνεῖχον ὅμως αἱ φράσεις του καὶ αἱ ἀοριστίαι περὶ μέλλοντος πόθου του προφητείας τινὰ, πραγματοποιηθεῖσάν μετ' οὐ πολὺ. Πράγματι, μῆνός τινος μετὰ τὴν ἐν Σύρῳ διαμονὴν του, μοὶ ἔγραφεν ἀφελέστατα, ἀποχαιρετῶν με, ὅτι ἀνέλαθεν προταθεῖσάν ἐκδρομὴν εἰς τὰ ἀπρόσιτα τῆς Ἀφρικῆς μέρη, πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ὡς ἀπολεσθέντος θεωρουμένου δόκτορος Λιβιστῶνος. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δ' ἐκείνης ὁ κ. Στάνλεϋ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον τῶν μεγάλων του ὄνειροπολήσεων καὶ τῶν Ἡρακλείων ἀγώνων, εἰς οὓς τὸν παρακαλουθοῦμεν νοερῶς οἱ ἐν Σύρῳ ὀλίγοι γνώριμοί του μετ' ἐνδιαφέροντος, θαυμάζοντες τὸ ἀπαράμιλλον θάρρος, τὴν εἰς τοὺς μόχθους καὶ τὰς δεινὰς ἐν Ἀφρικῇ νόσους ἀντοχὴν του, καὶ τὴν ἐπιμονὴν, μεθ' ἧς ἀλλεπαλλήλους ἐπεράτω-

σεν ἐκεῖ ἀποστολάς, δικαίως ἐπονομασθεῖς *Στάνλεϋ ὁ Ἀφρικανός*.

Γνωρίζουσι δὲ πάντες, μάλιστα ἐκ τῶν Ἑβρουπολιτῶν οἱ γνωρίσαντες τὸν ἄνδρα καὶ παρακολούθησαντες αὐτὸν νοερῶς εἰς τὰς ἐκστρατείας του, ὅτι διελθὼν διὰ Κριμαίας, παρακολούθησας τὸν Καύκασον, εἶτα διασχίσας τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Περσίαν, ἔφθασεν εἰς Ζανζιβάρην τῆ 21 Μαρτίου 1871 καὶ ἐντεῦθεν εἰσέδυσεν εἰς τὸ δυσπρόσιτον τέως κέντρον τῆς Ἀφρικῆς· οἱ δὲ ἀναγνόντες τὸ κατόπι δημοσιευθὲν σύγγραμμά του «*Comment j'ai retrouvé Livigston*» ἐνθυμοῦνται πῶς, ὀργανίσας σῶμα 192 ἀνδρῶν, ἐξ ὧν 3 μόνον Ἑυρωπαῖοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ἀφρικανοὶ ἰθαγενεῖς, ἐγκατελήφθη μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τῶν Ἑυρωπαϊῶν καὶ προὔκωρσεν, μόνος αὐτὸς λευκός, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν μαύρων, εἰς τὸ βάθος τῆς Ἀφρικῆς, πῶς ὠφελήθη τῆς εὐκαιρίας νὰ συμμαχήσῃ μετὰ τῶν Ἀράβων, τῶν πολεμίων τοῦ ὠμοῦ Βασιλείως Ounyamouesi, τὸν Ἀττίλα τοῦτον τῆς σημερινῆς Ἀφρικῆς, καὶ πῶς ἐπὶ τέλους ἐπανεῦρε, τῆ 10 Νοεμβρίου 1871, τὸν ὡς ἀπωλεσθέντα θεωρούμενον Λιθιγστῶνα εἰς Oudgidgi, παραλαβὼν τὰς πολυτίμους σημειώσεις καὶ προοιμιάσας τὴν κατόπιν μεγίστην εἰς Ἀφρικὴν ἐκστρατείαν, καθ' ἣν συνέστησε τὸ μέγα ἐλεύθερον κράτος τοῦ Κόγκου, ἰδρύσας πόλεις καὶ σταθμοὺς (τὴν Stanley-Pool, τὰς Stanley-Falles κλ.).

Ὅταν, ἐπανεληθόντα ἐκ τῆς πρώτης ἐκδρομῆς, τῆς πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Λιθιγστῶνος εἰς Λονδῖνον, συνεχάρημεν οἱ ἐν Σύρῳ πρὸ τριετίας γνωρίσαντες τὸν κ. Στάνλεϋ, διὰ τὴν εὐτυχῆ ἀποπεράτωσιν τῆς ἀποστολῆς του, ἠνοήσαμεν ἐκ τῆς ἀπαντήσεώς του, ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ἡμεῖς ἐνομιζομεν, ἀποπεράτωσιν τῆς ἀποστολῆς του, αὐτὸς ἐθεώρει ἀρχὴν μεγάλων ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιχειρήσεων, ἐννοῶν βεβαίως τὴν ἐξερεύνησιν τῆς κατὰ τὸν Ἰσημερινὸν Ἀφρικῆς.

Πράγματι δὲ μετ' οὐ πολὺ, τῷ 1874, ὁ κ. Στάνλεϋ διὰ νέων κεφαλαίων καταβληθέντων ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων New York Herald καὶ Daily Telegraph ἀπῆλθεν ἐκ νέου διὰ Ζανζιβάρης εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀφρικὴν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἀγνώστων πηγῶν τοῦ Νείλου καὶ ἐξέτασιν τῆς μεγίστης τῶν λιμνῶν, τῆς ἔκτοτε ὀνομασθείσης Victoria· ἐκεῖ συμμαχήσας μετὰ τῶν μοναρχῶν Mtesa καὶ Roumanika, ἀνεκάλυπτε τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν λίμνην Albert Edouard καὶ τὴν ἐτέραν λίμνην Tanganika, εἰσδύσας δὲ τῆ βοηθείᾳ τοῦ Tippoo-Tip εἰς τὸ τέως ἀπρόσιτον δάσος Mitamba, ἔφθασεν εἰς τὸν μέγιστον ποταμὸν Κόγκο, περὶ τὸν ὁποῖον συνέστησε κατόπιν τὸ ἐλεύθερον κράτος τοῦ Κόγκου, ἀφοῦ, εἰς τριάκοντα δύο μάχας μετὰ ἀγρίων καὶ ἰθα-

γενῶν, ἀπώλεσε τοὺς πλείστους τῶν ὀπλιτῶν του, διασωθεῖς καὶ αὐτὸς ὡς ἐκ θαύματος.

Τὰ μετὰ ταῦτα γνωρίζουσι πάντες, ὅτι δηλαδὴ ὁ κ. Στάνλεϋ ἐπανῆλθεν εἰς Ἑυρώπην, ἀνακοινώσας δὲ εἰς τὰς μεγάλας γεωγραφικὰς ἐταιρίας τὰς νεωτέρας ἀνακαλύψεις του, συνεφώνησε μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Βελγίου Λεοπόλδου νὰ ἐπανεέλθῃ καὶ αὖθις εἰς Ἀφρικὴν καὶ συμπληρώσῃ τὸ μέγα ἐκπολιτιστικὸν αὐτοῦ ἔργον, ἥτοι ὡς γενικὸς αὐτοῦ πράκτωρ, νὰ συστήσῃ τὸ κράτος τοῦ Κόγκου, τὸ τεθὲν βραδύτερον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Βασιλέως τῶν Βέλγων.

Τότε κατὰ τὴν ἐν Βελγίῳ διαμονὴν του συνέπεσε νὰ ἐπανίδῳ μετὰ τόσα ἔτη τὸν παλαιὸν μου γνώριμον καὶ μέγαν ἤδη ἄνδρα. Δὲν ἦτο βεβαίως ὁ νεαρὸς ξένος τῆς Σύρου, ἀλλ' ἐφαίνετο τὸ ἀκατάβλητον αὐτοῦ ψυχικὸν σθένος, καίτοι ἡ κεφαλή του, ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ κακουχιῶν, εἶχε προῶρως λευκανθῆ, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς συγγράμμασί του ἀναφέρει.

Ὁ κ. Στάνλεϋ, ἀναδεχθεῖς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου του, ἐπανῆλθεν εἰς Κόγκον, ἐνθα ἀνέπτυξεν ἑκτακτον ὀργανιστικὴν καὶ διπλωματικὴν δεξιότητα, ἰδρύσας τοὺς φερωνύμους σταθμοὺς καὶ τὴν πόλιν *Στάνλεϋπολιν*, συστήσας ταχυδρομεῖα, τακτοποιήσας τὰ τῶν ἰδιοκτησιῶν, καὶ γενόμενος ὁ ἴδιος ἀτακτοῦ ἀπεράντων γαιῶν. Ἐπανεληθὼν δὲ εἰς Ἑυρώπην, κατέστησε γνωστὴν ἐν τῷ Βερολινεῖῳ γεωγραφικῷ συνεδρίῳ, ἐνθα παρεκάθητο καὶ ὁ σιδηροῦς ἀρχικαγγελάριος, τὴν διοργάνωσιν τοῦ νέου ἐλευθέρου Κράτους τοῦ Κόγκου.

Μετὰ τόσους ὑπερανθρώπους ἀγῶνας ἐνόμιζέ τις ὅτι ἤθελε κουρασθῆ ὁ νέος Ἡρακλῆς. Ἀλλ' ἀκόμη! Ἀναδεχθεῖς δυσχερεστάτην ἄλλην ἀποστολήν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἐμὴν πασσᾶ, διοικητοῦ τῆς παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν χώρας, ἐπανῆλθε καὶ αὖθις ἐκεῖ, ἐξεπλήρωσε καὶ τὴν ἀποστολήν ταύτην, προσθεῖς καὶ τὸ ἄθλον τοῦτο εἰς τὰ τόσα προηγούμενά του, καὶ δοξασθεῖς ὅσον οὐδεὶς ἴσως τῶν πρὸ αὐτοῦ μεγάλων ἐξερευνητῶν, οὐ μόνον διὰ τὸ μέγα τῆς ψυχῆς σθένος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἑκτακτον στρατηγικὴν καὶ διπλωματικὴν αὐτοῦ ἰκανότητα.

Καὶ ἤδη ἤχει καθ' ὅλον τὸν κόσμον, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου, ἡ φήμη τοῦ ὀνόματος τοῦ νεαροῦ ἀνταποκριτοῦ, ὃν ἐγνωρίσαμεν, μὴ προβλέποντες οὐδὲν τόσῳ μέγα περὶ αὐτοῦ, οἱ ἐν ἔτει 1869 περιπατηταὶ τῆς πλατείας Σύρου, οὔτινες ἐμείναμεν ἔκτοτε περιπατηταὶ ἢ ἐκείνης τῆς πλατείας, ἢ τῆς τοῦ Συντάγματος ἢ τῆς Σπι-

ανάδας τῆς Κερκύρας, ἴσως μάλιστα καὶ κουρασμένοι ὀλίγον ἀπὸ τὸν ἐν αὐτοῖς καθημερινὸν περιπάτον.

Ἐν Κερκύρα κατὰ Ἰούλιον 1890.

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΑΜΠΕΛΑΣ

ΜΕΣΑΙΩΝ

Μοναστηρίσια μου ὡμορφιά λευκὴ σὰν τ' ἁγιοκέρι
Ποῦ ἀπὸ τὸ μωσχολίβανο τὸ σῶμά σου εὐωδιάζει,
Καὶ λάμπεις μὲς τὰ μάσα σου τὰ μαῦρα σὰν ἄστερι
"Ἄνοιχ' τὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ, κανεῖς δὲν μᾶς κυττάζει.

"Ἄνοιχ' τὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ, ὡμορφὴ εὐλογημένη
Μαζύ σου νὰ προσευχηθῶ, μαζύ σου ν' ἀγρυπνήσω·
Νὰ ἐλθῶ μὲς τὴν ἀγκάλη σου κρυφά, τὴν ἁγιασμένη,
Καὶ τοῦ λαιμοῦ σου τὸ σταυρὸ ψυχῆ μου νὰ φιλήσω.

Τῆς φυλακῆς τὰ σίδερα ποῦ μ' ἔκλεισαν γιὰ 'σένα,
Τᾶσπασ' ἀπὸ τὸν πόνο μου κ' ἤλθα νὰ σ' ἀνταμώσω·
"Ἄνοιχ' τὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ καὶ κλείσεμε κ' ἐμένα,
Εἰς τὴ θερμὴ ἀγκάλη σου τὸ πᾶν νὰ παραδώσω.

Κι' ἂν ἔλθῃ καὶ καμμιά στιγμὴ, πικρὴ, δυστυχημένη,
Καὶ 'ς τὴν ἀγκάλη σου μὲ ἰδοῦν νᾶμαι γλυκὰ γυρμένος,
Σταυροκοπήσου τρεῖς φορὰς ἔμπρὸς 'ς τὴν ἡγουμένη
Καὶ πὲς πῶς ἦταν ἄγγελος ἀφ' τσ' οὐρανοὺς σταλμένος.

Ζάκυνθος 1890.

Δ. ΗΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΥΦΟΣ

[ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΜΑ]

Α'

«... Διότι, εἰς σᾶς, τοὺς γονεῖς μου, ὀφείλω ὄχι μόνον τὴν σωματικὴν μου ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πνευματικὴν μου διαμόρφωσιν, ἢθὰ σᾶς εἶμαι ἐπὶ ζωῆς εὐπειθῆς καὶ εὐγνώμων, καλοὶ μου γονεῖς».

Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ εὐχαριστῶν τοὺς γονεῖς διὰ τὴν σωματικὴν του ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πνευματικὴν του διαμόρφωσιν, ἦτο ἐν παιδίον κυφὸν καὶ ἠλίθιον... Πῶς ἐγέλασε μὲ τὸ συγχαρητήριο αὐτὸ τῆς

πρώτης τοῦ ἔτους ὁ οἰκοδιδάσκαλος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀνέθηκε τὴν διόρθωσίν του! Ἦτο λοιπὸν τόσον ἠπατημένος ὁ μαθητὴς του, ὁ κυφὸς Λεωνίδας Παχὺς; Ἄρα γε, ἂν δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ νοήσῃ τὸ πνεῦμά του, ποτὲ δὲν εἶδεν εἰς τὸν καθρέπτην τὸ σῶμά του; Τί θὰ ἔλεγον οἱ ταλαίπωροι γονεῖς, ὅταν, τὴν πρωΐαν τοῦ νέου ἔτους, θὰ ἐλάμβανον κάτω ἐν τῷ θαλάμῳ των, ἀπὸ τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ υἱοῦ των, τὴν εἰρωνικὴν ἐκείνην ἐπιστολήν; . .

Πρέπει ν' ἀπαντήσωμεν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ οἰκοδιδασκάλου.

Ἐγεννήθη καχεκτικός, ἠῤῥησε δὲ δύσμορφος καὶ παραμεμορφωμένος. Ἦ ξανθὴ καὶ πεπιεσμένη κεφαλὴ του, μὲ τὸ ὠχρόλευκον, τὸ μακρὸν καὶ ἀκανόνιστον πρόσωπον, προσηρμύζετο κεκλιμένη ἐπὶ τοῦ ἀμφικύρτου ἐκείνου κορμοῦ, μὲ τοὺς ὕβους τοὺς προεξέχοντας, τὸ στῆθος τὸ προτεταμένον, τοὺς ὤμους τοὺς ἑτεροκλινεῖς, προεξετείνοντο δ' ἀμέσως κάτω τὰ σκέλη ἰσχνά, βραχέα, ραιβά. Μακραί, εἰς ἀντίθεσιν, ἐκρέμαντο αἱ χεῖρες, ἐβημάτιζον δὲ βῆμα διεστῶς καὶ ἀσταθῆς οἱ ὑπερμεγέθεις πόδες, ὑπὸ τὰ τερατώδη ὑποδήματα. Μόνον οἱ ὀφθαλμοί, οἱ μεγάλοι καστανοὶ ὀφθαλμοί, ὑπὸ τὰς συσκίους ξανθὰς ὀφρεῖς, μὲ τὸ ἀπλανές, τὸ ἐσβεσμένον, τὸ θολὸν αὐτῶν βλέμμα, ἐξέφραζον αἰωνίως πικρότατον, συμπαθέστατον παράπονον. Δὲν ἦσαν, ἀλλ' ἐνόμιζες ὅτι ἦσαν πάντοτε δακρύβρεκτοι . . .

Ἦ μόνη χαρὰ τῶν δυστυχῶν γονέων ἐγένετο κατ' ἀρχὰς ἡ μεγίστη αὐτῶν λύπη. Πλούσιοι καὶ φιλόστοργοι, τὰ πάντα μετῆλθον, ὅπως εὐθύνωσι τὴν στρεβλὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ μονογενοῦς των. Ἄλλ' ἡ τόση μέριμνα καὶ τὰ ταξείδια καὶ τὰ ἐξοδα τ' ἀφειδῆ ἀπέβησαν ὅλα εἰς μάτην, — τὸ πάθημα ἦτο ἀνίατον. Ἐβαινεν ὁσημέραι αὐξάνον, ἐπὶ τὰ χεῖρῳ δ' ἔτρεπε τὴν στρεβλότητα πᾶσα νέα ἐγχείρησις, πᾶσα δυναμικὴ θεραπεία. Ἀπηλίπισθησαν ἕως τέλους καὶ λυπηθέντες νὰ βασιανίζωσιν ἐπὶ πλέον τὸ κυφὸν παιδίον, ἀφῆκαν τὴν φύσιν ἐλευθεράν ν' ἀναπτύξῃ, ὡς ἤθελε, τὰ διεσραμμένα ἐκεῖνα μέλη. Καὶ ταχέως ἐσυνείθισαν τὸ κακόν.

Περιωρίσθη λοιπὸν ἔκτοτε ὁ Λεωνίδας κατ' οἶκον, εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του μόνον, μεμακρυσμένος τοῦ κόσμου, ἀκοινωνήτος τῶν συνομιλήκων του, ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν δύο διδασκάλων, οἵτινες προσελήφθησαν διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν του. Δὲν ἐχάρη ποτὲ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ παιδίου, δὲν ἔπαιξε μετὰ τῶν ἄλλων, δὲν ἔτρεξε, δὲν ἀνεριχήθη ἐπὶ τῶν δένδρων, δὲν ἐπεπλήχθη ἢ ἐδάρη, δὲν ἠσθάνθη

καμμίαν τῶν ὠραίων αὐτῶν συγκινήσεων τῆς πρώτης ἡλικίας.

Ἄλλὰ διὰ τοῦτο δὲν εἶχε νοήσει ἀκόμη τὴν τρομεράν του θέσιν. Μὲ τὴν προσποιητὴν φαιδρότητα τῶν γονέων του, μὲ τὴν μέριμναν τῆς στοργῆς, ἐν τῇ εὐμαρεΐᾳ τοῦ οἴκου του, μηδαμινὸν καὶ ἀσήμαντον ἐνόμιζε τὸ πάθημά του. Ἦτο καχεκτικὸς ναί, φιλάσθενος, λεπτοφυής, ἀλλ' οὔτε πόνοι τὸν ἐβασάνιζον, οὔτε ἡ δυσμορφία του τὸν ἠνώχλησε ποτε. Εἰς τοιαύτας φύσεις σπανίως ἀναπτύσσεται φιλαρέσκεια. Ἄλλως τε οὐδέποτε τὸν ἀφῆκαν νὰ ὑποστῇ τοῦ κόσμου τὸ ἀνάλγητον σκῶμμα, οὔτε εἰς τὸ σχολεῖον, οὔτε εἰς τὸν περίπατον, οὔτε εἰς ἄλλας φιλοθυροῦσους οἰκίας. Ἐνίοτε ἐξήρχετο πεζῇ μετὰ τοῦ πατρὸς του, ἢ ἐφ' ἀμάξης μετὰ τῆς μητρὸς του εἰς τὰ μᾶλλον ἀπόκεντρα τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐξοχῆς μέρη. Μικρὸς ἀκόμη, ὥστε νὰ ὀρεχθῇ γυναικὸς καὶ ν' ἀποκρουσθῇ, δὲν ἐξετίμησε δεόντως τὴν εὐμέλειαν τοῦ σώματος, ἧς ἐστερεῖτο. Τῷ ἤρκει ὅτι ὄλοι περὶ αὐτὸν τὸν ἠγάπων καὶ τὸν περιποιούντο. Ἦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὄλος ἀγάπη καὶ ἀγαθότης καὶ ἀφοσίωσις.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς σωματικῆς δυσμορφίας, φοβερώτερον τῷ συνέβαινε δυστύχημα, τὸ ὁποῖον, οὔτε ἐνόησεν οὔτε ἤθελε νοήσει ποτέ. Τὸ πνεῦμά του... Τὸ πνεῦμά του ἔμεινε περιωρισμένον καὶ ἀτροφικόν. Ὡς ἐὰν ἡ ραχίτις ἐπενήργει ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ταπεινότετα ἦσαν αἱ σκέψεις, αἱ βλαστάνουσαι ἐντὸς τοῦ κρανίου ἐκείνου, στενώτατος ὁ δρίζων τῶν ιδεῶν καὶ ἀμβλυτάτη ἡ ἀντίληψις. Συνέτεινεν εἰς τοῦτο πολὺ καὶ ἡ ἀνατροφή. Μακρὰν τοῦ κόσμου, ὡς εἶπον, αὐξήσας, ἀσθενῆς πάντοτε καὶ ὑποβεβλημένος ὑπὸ δίκαιαν καὶ θεραπείαν, σπανιώτατα εὐκαιρῶν νὰ κάμη χρῆσιν καὶ ψυχικῶν φαρμάκων, μὲ θολὴν πάντοτε τὴν διάνοιαν, οὐδέποτε ἐξήρθετο ὑψηλότερον τῆς κοινῆς παιδικῆς σφαίρας, οὐδέποτε ἐφαντάζετο ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τέρφεις, ἐκτὸς τῆς ραστώνης καὶ τῆς εὐμαρεΐας τοῦ μαμμοθρέπτου παιδίου. Δὲν ἔσχε φίλους, οὐδὲ καλοὺς διδασκάλους. Ἄνθρωποι τοῦ συμφέροντος ὄλοι — ὅπως οἱ πλεῖστοι τῶν διδασκάλων μας — ἀμελεῖς καὶ οὐδὲν αἰσθανόμενοι πρὸς τὸν ἀτυχῆ μαθητὴν των, ἐκτὸς τῆς ὑποθάψεως τῶν παιλαίων, τῶν οἰκογενειακῶν περὶ ἀνατροφῆς παραδόσεων καὶ τῆς ταπεινῆς, τῆς ἀλόγου, τῆς κατ' ἀνάγκην διδασκαλίας τῶν στοιχειωδῶν μαθημάτων, τίποτε, τίποτε δὲν ἔπραξαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁμοιοπαθῆς ὁ Λεωνίδας κατὰ τὴν δυσμορφίαν τοῦ σώματος πρὸς τὸν Λεοπάρδην, — τὸν ἰταλὸν ποιητὴν, πρὸς ὃν κόλακες τῶν γονέων οἱ διδασκαλοὶ, παρέβαλλον συχνάκις τὸν υἱὸν των, — πόσον ὑστέρει τούτου τὴν διάπλασιν τοῦ πνεύματος! . .

Οὕτως ἠῤῥξανεν ὁ παῖς, κυφὸς καὶ ἠλίθιος. Αἱ θεραπείαι πᾶσαι, ἐκτὸς τῶν συνήθων ἀναζωμάτων, ἐγκατελείφθησαν. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐσυνείθισαν οἱ γονεῖς βλέποντες τὸ δύσμορφον ἐκεῖνο σῶμα, μὲ τοὺς ὕβους, τοὺς ὁποίους ἐσμίκρυνε πρὸ τῶν ὀμμάτων των ἡ στοργὴ καὶ ἡ ἐξίς. Βαθμηδὸν προσφωκιάθησαν οἱ οἰκεῖοι ὄλοι μὲ τὸ πάθημά του, καὶ ἤρχισαν θεωροῦντες τὸν Λεωνίδα παιδίον, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα παιδία. Εἰς τῆς μητρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, πρὸ πάντων, ἐφαίνετο κοινότατον καὶ ἀνάξιον μεγάλης λύπης καὶ προσοχῆς τὸ πρᾶγμα. Πρὸς μίαν φίλην τῆς ἔλεγε ποτε, δικαιολογοῦσα κοινωνικὰς τινὰς ἐλλείψεις τοῦ υἱοῦ τῆς :

— Μὴ ξεσυνερίζεσαι τὸ Λεωνίδα μου· ἐκεῖνος, ξέρεις, γέρνει κομμάτι καὶ εἶνε ντροπαλός.

Ναί· γέρνει κομμάτι καὶ εἶνε ντροπαλός . . . Διὰ τούτου κατῴρθωσε νὰ συνοψίσῃ θαυμασίως ἡ μήτηρ ὅ,τι ἠσθάνετο ἐκ τῆς θεᾶς τερατωδῶς κυφοῦ καὶ ἠλιθίου υἱοῦ, ὡς παρῆρχεν αὐτῇ γλυκυτέραν, μετριωτέραν ἢ στοργὴν καὶ ἡ ἐξίς . . .

Διὰ τοῦτο δὲν ἐφάνη εἰς τοὺς γονεῖς εἰρωνικὴ ἢ γελοία, ὅπως εἰς τὸν οἰκοδιδάσκαλον, ἡ συγχαρητήριος ἐπιστολὴ τοῦ Λεωνίδα. Ὅταν τὴν πρώτην τοῦ νέου ἔτους, πρωτὶ-πρωί, τὴν ἔλαβον διὰ τῆς θεραπαίνης, κάτω ἐν τῷ κοιτῶνι των, ἀνέγνωσαν αὐτὴν μετὰ συγκινήσεως πολλῆς καὶ τὴν ἠσπᾶσθησαν τρυφερῶς. Βαρυσήμαντα δ' ἦσαν τοῦ φίλτρου τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν των, συμμιγέντα ἐπὶ τῶν λεπτῶν, τῶν συμπεπυκνωμένων γραμμῶν τῆς ἐπιστολῆς . . .

Β'

Τὴν ἡρεμον καὶ μετριοπαθῆ ταύτην ζωὴν ἐπῆλθε νὰ ταράξῃ ἀπρόοπτον αἰσθημα. Ἦτο ἔρως.

Ὁ Λεωνίδας ἤγε τὴν ἡλικίαν, τὴν τόσον ὑμνηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ποιητῶν, καθ' ἣν ἡ γυνὴ προσμειδιᾷ, ἄγνωστα ὑπισχνουμένη, ὑπὸ αὐλαίαν μυστηριώδη. Καὶ ὁ κυφὸς δὲν ἔμεινεν ἀναίσθητος εἰς τὰς πρώτας ὁρμὰς τῆς παιδικῆς νεότητος, ὑφίστατο καὶ αὐτὸς τὴν ἐπίδρασιν τῆς σαρκικῆς ταύτης ἐπαναστάσεως, ἐν τῇ πρώτῃ, τῇ λαθηνοῦσῃ ἐκφάνσει τοῦ πάθους. Τῷ ἐφαίνετο ἤδη ψυχρὰ καὶ ἀτερπῆς τῶν γονέων του καὶ τῶν διδασκάλων ἡ συναναστροφή. Ἐκαρᾶδῳκε τὴν στιγμὴν νὰ μείνῃ μόνος, ἀνενόχλητος, ρεμβός, ἀναπλάσσω ὄνειρα ἡδυπαθῆ, ἐν τῇ παρελάσει φασμάτων ἀορίστων, μὲ γλυκεῖς φωτοβόλους

ὄφθαλμούς, μὲ στήθη μόλις ἐξογκούμενα, μὲ κόμην χρυσῆν, κυματίζουσαν εἰς τὸν ἀέρα. Πολλάκις κατὰ τὴν μυστηριώδη ὥραν τοῦ ἐσπερινοῦ λυκαυγοῦς, ὅταν ὁ ἥλιος ἐκρύπτετο ὀπισθεν τοῦ λορίσκου ἐκείνου, διέγραφον δὲ φανταστικὸν ριπίδιον ἐπὶ τοῦ πορφυροῦ ὀρίζοντος αἱ χρυσαὶ ἀκτῖνες τῆς δύσεως, ὅταν ἡ αὔρα ἐπνεε μεθυστικὴ ἀνωθεν τῆς ἡρέμου θαλάσσης καὶ παρετάσσοντο χαμηλὰ ἐπιμήκη νεφύδρια πορφυρόχρυσά καὶ ἰώδη ἐπὶ τοῦ φωταυγοῦς αἰθέρος, — πολλάκις ὁ Λεωνίδας, ἔρμαιον ἀορίστου, ἀνακτιοῦ μελαγχολίας, ἐκάθητο παρὰ τὸ παράθυρον καὶ ἔκλαιεν, ἔκλαιε χωρὶς νὰ ἐξεύρη διατί, ἔκλαιεν ἀνακουφιζόμενος, μὲ σιγηλὰ ἀλλ' ἄφθονα καὶ πικρότατα δάκρυα. Καὶ τὴν νύκτα, τὴν ποθητὴν κελαινὴν νύκτα, ἄλλοισιν μακρὰν μυστηριωδῶν ὥρῶν, ποσάκις ἄγρυπος ἐκεῖνος ὠνειροπόλησε παρὰ τὸ παράθυρον, ἢ ἐκυλίσθη λυσσῶν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἢ ἔκλαυσε μετὰ πείσματος παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐπὶ τοῦ ἠνεωγμένου βιβλίου.

Ἐν μέσῳ δ' ὅλου τούτου τοῦ κυκεῶνος τῶν αἰσθημάτων, τῶν φασμάτων, τῶν ὀνείρων, ἀνέκυπτεν εὐκρινὴς μία μορφή νεαρά, ὠραία, προσμειδιώσα . . . Ἦτο ἡ γείτων νεᾶνις, τὴν ὁποίαν ἔβλεπε συχνὰ εἰς τὸ παράθυρόν της, σκιαζομένην ἐπιχαρίτως ὑπὸ τῶν βαθέων κιτριῶν παραπετασμάτων. Πόσῃ τῷ ἔκαμεν ἐντύπωσιν καὶ πῶς τὴν ἐνεθυμεῖτο, πῶς τὴν ὠνειρεύετο, ἀφ' ἧς στιγμῆς τὴν εἶδε, μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, κύπτουσαν μετὰ μειδιάματος καὶ φιλοῦσαν τὸν μικρὸν τῆς ἀδελφόν. Ἐλαμψεν ὅλη, ὡς ἐντὸς αἴγλης. Ἀνεκαλύφθησαν οἱ τορνευτοὶ τῆς βοαχίονες κατὰ τὴν περίπτυσιν, ἔφθασε δὲ μέχρι τοῦ κυφοῦ ἐκπνέων ὁ ἦχος τοῦ φιλήματος. Ἡ Μαρία τὸν ἐμάγευσε. Πρὶν ἔβλεπε τὴν ξανθὴν παιδίσκην ἄνευ αἰσθήματος, ἄνευ συγκινήσεως· ἀλλ' ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ὅφ' ἦν ἰδιάζουσιν ψυχολογικὴν θέσιν διετέλει, ἀπινδαλματίσθη ἐν τῇ ψυχῇ του βαθύτατα ἢ περικαλλῆς εἰκὼν, καὶ ταχέως ἐγένετο ἀντικείμενον, ἐν ᾧ συνεκεντρώθησαν πάντες οἱ ἀόριστοι τῆς ἡλικίας του πόθοι. Πάντα ἐκεῖνα τὰ ἀγλαόμορφα φάσματα, ὅσα παρήλαυον πρὸ αὐτοῦ μεθ' ἡμέρας καὶ νυκτός, ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῆς ὠραίας ἐκείνης μορφῆς μὲ τοὺς καστανοὺς ὄφθαλμούς, προσμειδιώσης παρὰ τὸ βαθὺ κίτρινον παραπέτασμα, ἢ κυπτούσης ἐν φιλήματι πρὸς τὸν μικρὸν τῆς ἀδελφόν . . .

Τὴν ἠγάπησεν. Ὁ πρῶτος ἔρωσ, ἡρμητικὸς καὶ δυσήμιος, εἰσῆλθε βαθύτατα εἰς τὴν καρδίαν του. Μετέβαλεν ἔξει, ζωὴν, χαρακτῆρα, αἰσθήματα. Ρεμβὸς καὶ μελαγχολικὸς πάντοτε, ἐλησμόνει νὰ εὐθυμήσῃ καὶ ἐνώπιον τῶν γονέων του. Εἰς τὴν τράπεζαν ἀφρηρημένος πολλάκις

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΡΟΥΜΠΟΣ

ἐκράτει μετέωρον μεταξύ τοῦ πινακίου καὶ τῶν χειλέων του τὸ κοχλιάριον ἢ τὸ περόνιον. Ἦρνεῖτο συχνάκις τὴν ἀμαξοδρομίαν ἢ τὸν συνήθη περίπατον, προτιμῶν νὰ μείνη ὅλον τὸ ἀπόγευμα παρὰ τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου του, ἐν ᾧ, ἀπέναντί του, μακρὰν ὀλίγον μετὰ τὴν αὐλὴν ἐκείνην καὶ τὸν μικρὸν κῆπον, ἡ Μαρία ἐπλεκεν ἢ ἐκέντα μεταξύ τῶν κιτρίνων παραπετασμάτων. Ἄλλοτε ἐπὶ τῶν σελίδων τῶν ἐμπορικῶν καταστάσεων τοῦ πατρὸς του, ὧν προσεπάθουν νὰ τῷ διδάξωσιν ἤδη τὴν χρῆσιν καὶ τὸν ὄργανισμόν, ἐχάρασσε μεταξύ τῶν ἀριθμῶν τὸνομά της, ἐξαλείφων ἔπειτα διὰ κηλίδος τὴν ἀκούσιον ἐκμυστήρευσιν. Τὰ ὄμματά του τότε ἦσαν ὑπὲρ ποτε μεγάλα, ὑγρά, περιπαθῆ . . .

Οἱ γονεῖς του εἰς ἄλλα αἷτια ἀπέδιδον τὰ συμπτώματα ταῦτα :

— Δὲν τὸ ξεύρεις ; ἔλεγεν ἡ μήτηρ μὲ πικρότατον παράπονον· νέος εἶνε, θέλει νὰ διασκεδάσῃ, νὰ τρέξῃ νὰ κάμῃ . . . ἀλλὰ δὲν μπορεῖ, ἡ ἀρρώστια του τὸν ἔχει πολὺ ντροπαλό . . .

— Δὲν εἶν' αὐτό, ἀντέτασεν ὁ πατήρ· ἄς ἦταν καλὰ καὶ ἄς μὴν ἐδιασκεδάζε· τὸ σῶμά του τὸν ἐνοχλεῖ πολὺ καὶ τὸν λυπεῖ . . .

Ἄλλ' ἠπατώωντο. Ἦδη ὁ κυρὸς οὐδὲ κἂν ἐσκέπτετο τὴν σωματικὴν αὐτοῦ δυσμορφίαν. Ὑπὸ τὸ βλέμμα τῆς κόρης, τὸ ὁποῖον τῷ ἔρριπτε, τότε, ὡς πάντοτε, χάριν περιεργείας, ἐλησμόνει τοὺς ὕβους τῆς ράχεως, καὶ ἐν τῷ ἐγώισμῳ τοῦ ἐρῶντος παρέβλεπε τὴν ἀκανόνιστον κεφαλήν καὶ τὰ ραιβὰ σκέλη. Ὁ καθρέπτης τὸν ἐκολάκευε τότε περισσότερον τῶν διδασκάλων του. Ἀμφέβαλεν ἐνίοτε περὶ τῶν πρὸς αὐτὸν διαθέσεων ἐκείνης, ἀλλ' οὐδέποτε ἑθεώρησεν ἑαυτὸν ἀνάξιον τῆς συμπαθείας της. Ἐσκέφθη ὅτι εἶνε καιρὸς ν' ἀποτολμήσῃ τὴν ἐκδήλωσιν, νὰ ἐπικαλεσθῆ τὰ αἰσθήματά της, νὰ γίνῃ εὐτυχής. Διὰ νὰ τὴν συγκινήσῃ περισσότερον, ἀπεφάσισε ν' ἀλλάξῃ βίον, νὰ μεταβάλῃ τακτικὴν. Ἦτο κοινὸν καὶ ἀναξιοπρεπὲς ὅλως διόλου νὰ τὴν πολιορκῆ μὲ τακερὰ βλέμματα ἐκ τοῦ παραθύρου του, ἐν ᾧ — εἰς τε τὰ βιβλία καὶ τὸν πραγματικὸν βίον, — ἔβλεπεν ἄλλους εὐτυχεῖς ἐραστὰς διερχομένους κάτω τὴν ὁδὸν μὲ ὑπερηφάνιαν, καὶ τὴν νύκτα μὲ ἄσματα καὶ μὲ κιθάραν . . .

Τάχιστα ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν του ἡ ἰδέα ν' ἀποτινάξῃ τὴν μόνωσιν καὶ τὸν περιορισμόν, ν' ἀποσείσῃ τὸν ζυγὸν τῶν γονέων του, καὶ μόνος ἢ μετὰ φίλων νὰ μετέλθῃ εἰς τὰς ὁδοὺς τὸν ρομαντικὸν ἐραστήν. Ἐνόμισεν ὅτι εἶχεν ὅλα τὰ προσόντα, ὅλας τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιτυχίας. Πλὴν ἠγάπα πολὺ· ἠγάπα μέχρις ἀκαταλόγιστου· αἱ πρῶται

δρμαί τῆς νεότητος τὸν παρέσυρον καὶ τὸν ἦγον τυφλῶς πρὸς ὀλέθριον τέλος.

Μίαν ἡμέραν λοιπόν, χωρὶς νὰ εἶπη τίποτε εἰς οὐδένα, ἐνδύεται, καλλωπίζεται, θέτει ἐν ἄνθος ἐν τῇ κομμοδόχῃ, λαμβάνει τὸ ραβδίον του καὶ ἐξέρχεται τῆς οἰκίας ὁ πλανόδιος ἐραστής. Ἦτο ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν ἀπετόλμα τοιοῦτόν τι ὁ Λεωνίδας Παχὺς. Ἡ περιβολὴ του ἐνεῖχε πολὺ τὸ γελοῖον. Οἱ ὕβοι ἔχουσι τὴν ιδιότητα ν' ἀφομοιωσι, νὰ καθιστῶσιν ἀγνώριστον παντὸς εἶδους ἐνδυμα' δὲν διέκρινας τί ἐφόρει ὁ κυφός, ἰμάτιον ἢ ἐπιγονατίδα, κολόβιον ἢ ἐπανωφόριον. Ἐν ὕφασμα ὑπόλευκον ἐκάλυπτεν ἀτάκτως, ἀσχηματίστως, πλήρες πτυχῶν, τὸν ἄμορφον ἐκείνον κορμόν, δύο δ' ἄνισοι, ἀκανόνιστοι ἐκ ραβδωτοῦ σωλῆνες, περιέβαλλον τὰ ραιβὰ του σκέλη. Ἀνέκυπτον τὰ ὑπερμεγέθη ἐξ ἐριούχου ὑποδήματα καὶ ἔστιλθεν ὁ καινουργῆς πῖλος ἐπὶ τῆς πεπλατυσμένης ἐκείνης κεφαλῆς, μὲ τὴν ζακνήν κόμην καὶ τοὺς ὀφθαλμούς τοὺς ἀείποτε δακρυβρέκτους. . . .

Προχωρεῖ ὁ Λεωνίδας μετὰ κόμπου καὶ χαιρετᾷ σοβαρῶς τοὺς γνωρίμους, ὅσοι, ἐκπληκτοὶ, ἀποκαλύπτονται ἐνώπιόν του. Καθ' ὁδὸν πολλὰ ὄμματα μεγάλα, διάνοικτα, πλήρη εἰρωνείας, προσηλοῦνται ἐπὶ τοῦ ἀγνώστου, τοῦ γελοίου αὐτοῦ ζώου, τὸ ὁποῖον ἐξέφυγε τοῦ κλωβοῦ του. . . Συχνοὶ ἀντηχοῦσιν ὀπισθὲν του οἱ γέλωτες, ἀπὸ τῶν παραθύρων, τῶν καταστημάτων. Πρὸ πάντων ἀκράτητοι εἶνε οἱ ἀγυιόπαιδες. Ἐν τῇ μικρᾷ ἐπαρχιακῇ πόλει σπανίως τοῖς παρέχεται τοιαύτη εὐκαιρία· ἀνά πᾶν βῆμα ἐκδηλοῦσι τὴν ἐκπληξίν των διὰ ζωηρῶν κινήματων καὶ ἐπιφωνήσεων :

— Πιάστε τὸν κάβουρα κ' ἔφυγε! φωνάζουσιν.

Ἄλλ' ὁ κυφός δὲν κατανοεῖ τὸ εἶδος τῆς ἐντυπώσεως, τὸ ὁποῖον παράγει ἡ ἐμφάνισίς του, καὶ βαδίζει ἀταράχως. Αἰσθάνεται μόνον ἐλαφρὰν τινα συστολὴν καὶ ἀμηχανίαν διὰ τὸ ἄηθες, ἧτις χρωματίζει τὸ πρόσωπόν του ἐρυθρόν, ὅπως τὸ γαρούφαλον τὸ μειδιῶν ἐξ οἴκτου ἐν τῇ κομμοδόχῃ του. . .

Τέλος διέρχεται παρὰ τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας, κάμψας τὴν ἄλλην ὁδόν. Ἡ ἐρημία, ἧτις βασιλεύει ἐνταῦθα, τῷ ἐπιτρέπει τὴν ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων του. Εἶνε εὐτυχῶς ἡ νεάνις εἰς τὸ παράθυρον μὲ μίαν φίλην τῆς. Συνομιλεῖ ζωηρῶς, χειρονομεῖ, λάμπουν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καὶ ἐκρήγνυται ἀργυρόχως ὁ γέλως τῆς. Πλὴν μένει μὲ μισὴν λέξιν εἰς τὸ στόμα, ἐκπληκτος ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ τερατώδους γείτονός τῆς, τὸν ὁποῖον μόλις ἀναγνωρίζει ὑπὸ τὴν πρωτοφανῆ ἐκείνην περιβολήν.

Ὁ ἐρωτόληπτος νεανίας ἐγείρει τὴν κεφαλὴν μετ' ἐπιτηδεύσεως καὶ προσηλοῖ τὸ ὕγρον βλέμμα ἐπὶ τῆς κόρης, μετὰ τόσης περιπαθείας, μετὰ τοιαύτης κωμικῆς ἐκφράσεως, ὥστε εἰς νέος εὐελπῆς, ὅστις ἴσταται χαριεντιζόμενος παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἀπέναντι κουρείου ἐκπέμπει θορυβώδη, ἀκράτητον γέλωτα. Ἡ Μαρία ἀποσύρεται ἐρυθρὰ ἐξ ἀναιτίου αἰσχύνῃς. Ὁ κυφός προχωρεῖ ἐν ταραχῇ καὶ παρέρχεται.

— Εἶνε πολὺ ντροπικὴ ἡ καυμένη, σκέπτεται παρερχόμενος· ἄμα μὲ εἶδε ἔμπηκε μέσα. . . ἀλλὰ γιατί νὰ γελάσῃ 'κείνο τὸ παιδί ἀπ' ἀντίκρου ;

Ἐγένετο ἤδη τὸ πρῶτον βῆμα. Πλὴν ὁ γέλως τοῦ κομμοῦ ἐκείνου καὶ ὠραίου Εὐέλπιδος, ἀντεραστοῦ ἴσως, καταβασανίζει τὸν νοῦν τοῦ Λεωνίδα. Διατί ἐγέλασε ; Μήπως τῷ ἐφάνη γελοῖος ; Ὁ ἀνόητος ! . . αὐτὸς ἔκαμε καὶ τὸ κορίτσι κ' ἔμπηκε μέσα κατακόκκινον . . . Ἀλλὰ πάλιν, ποῖος θὰ τὸν ἐβεβαίω, ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ εὐτυχῆς ἐραστής τῆς Μαρίας, καὶ ὅτι δὲν εἰσῆλθεν ἐκείνη ἢ μόνον διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ ; Ἄν ὄχι, μήπως δὲν τῇ ἤρσεν ἡ ἐνδυμασία του ; ἄχ ! μήπως δὲν ἐδέχετο τὸν ἐρωτὰ του ; Ἐκ τῆς πρώτης του ἐρωτικῆς ἐκδρομῆς ὁ Λεωνίδας ἀποκομίζει μίαν θλίψιν καὶ ἐν μῖσος· θλίψιν ἀόριστον διὰ τὴν διαγωγὴν τῆς κόρης, μῖσος βαθύ διὰ τὸν γέλωτα τοῦ νέου.

Ἰπὸ τὰς ἐντυπώσεις ταύτας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Τὸν ὑπεδέχθησαν μετὰ χαρᾶς οἱ γονεῖς του, ἐκπληκτοὶ καὶ περιχαρεῖς διὰ τὸν ἀσυνήθη καλλωπισμὸν καὶ τὴν ἔκτακτον ἐκείνην ἐξοδον.

— Ἔτσι νὰ πέρνης κομμάτι ἀέρα ! ὄλο κλεισοῦρα τώρα τὸ καλοκαῖρι καὶ τί καλὸ σοῦ κάνει, παιδί μου ; ἔλεγεν ἡ μήτηρ, εἰς τὴν ὀπιάν ἐφάνη σήμερον ὁ κυφός, ὁ ὠραιότερος καὶ ὑγιέστερος τῶν υἱῶν.

Μεθ' ὅσας ἀπεκόμιζε πικρίας ὁ Λεωνίδας προσεπειοῖθη φαιδρότητα καὶ ἀπεκρίνατο μὲ γέλωτα καὶ ἀστειότητος εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν γονέων του. Τοῖς ὑπεσχέθη μάλιστα, ὅτι θὰ ἐξηκολούθει τὴν τακτικὴν ἐκείνην εὐθυμότερος καὶ κοινωνικώτερος γινόμενος.

Δὲν ἀπεθαρρύνθη τῷ ὄντι· καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἀκόμη τὰς ρωμαντικὰς του ἐκδρομὰς. Καθ' ἐκάστην δείλην, ὅταν ὁ ἥλιος ἐκρύπτετο ὀπισθεν τοῦ λοφίσκου ἐκείνου, ἐκαλλωπίζετο ὁ κυφός μετ' αὐξούσης πάντοτε φιλοκαλίας καὶ ἐξήρχετο εἰς τὸν συνήθη γύρον ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς Μαρίας. Ἀλλὰ τὴν ἔβλεπε ψυχρὰν, ψυχροτάτην, σχεδὸν ἐκπληκτον καὶ δυσηρεστημένην ἐπὶ τῇ λατρείᾳ, ἣν ἐξεδήλου πρὸς αὐτὴν ὁ ἀτυχῆς. Δὲν τὴν ἐμάλασεν ἡ θερμότης τοῦ πάθους ἐκείνου· τὸ ὕγρον του ὄμμα, τὸ πλήρες παρακλήσεως καὶ περιπαθείας δὲν

τὴν συνεχίνει ποσῶς. Μόνον τοὺς ὕβους τοῦ ἔβλεπεν ἢ νεκρὰ κόρη καὶ τὴν τερατώδη τοῦ δυσμορφίαν, ἣτις τόσον τῇ προὔξενει γέλωτα :

— Χά, χά, χά ! ἀκοὺς ἐκεῖ νὰ θέλῃ νὰ τῆς κάμῃ ἔρωτα ὁ βασι-
ληῆς τῶν καθούρων, (ὅπως ὠνόμαζον γενικῶς ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ
τὸν Λεωνίδα) καὶ νὰ τὴν κάμῃ γελοῖαν ἄνδρα τόσους καθῶς-πρέπει, πῶ
περνοῦν κάθε μέρα γι' αὐτήν ! . . . Νὰ ἡ ὥρα τώρα . . .

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἐν τῷ ἔρωτι δυσπραγίας, διεπέρα βαθύτατα τὴν
ψυχὴν τοῦ τὸ σκῶμμα, τὸ ἀνάληγον σκῶμμα τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον
ἤρχισεν ἤδη νὰ αἰσθάνηται, νὰ ἔννοῃ. Ἄντήχουν περὶ αὐτὸν κατὰ
τὴν διάβασίν του αἱ χλευαστικαὶ ἐπιφωνήσεις ἀπὸ τόσων στομάτων
μικρῶν καὶ μεγάλων, μὲ ἀβρὰ ροδόχροα χεῖλη ἢ βαθεῖς μύστακας,
καὶ σχεδὸν πρὸ τοῦ προσώπου του, ἔβλεπε φωτίζοντα μοχθηρὰς φυσιο-
γνωμίας τὸν εἰρωνικόν, τὸν θανατηφόρον γέλωτα. Ἐκεῖνος ὁ ὠραῖος
καὶ κομψὸς Εὐέλπις πρὸ πάντων, τὸν ὁποῖον συνήντα τακτικῶς ὑπὸ
τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας παρὰ τὴν θύραν τοῦ κουρείου, ραδιῶν καὶ εὐ-
μελῆ ὑπὸ τὴν λιπὴν θερινὴν στολήν, πῶς ἐφαιδρύνετο εἰς τὴν θέαν τοῦ
κυφοῦ καὶ οἶον πῦρ εἰρωνείας καὶ χλεύης ἐξέπεμπον τὰ μικρὰ, τὰ ἡμί-
κλειστα ὄμματά του !

Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν Λεωνίδα νὰ γείνη συνετώτερος, ἐπιφυλακτι-
κώτερος. Ἀπεφάσιεν ἤδη νὰ διέρχεται ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῆς ἐρωμένης
του τὸ ἐσπέρας, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κουρείου ἀναχώρησιν τοῦ Εὐέλπιδος,
τὸν ὁποῖον διερχόμενοι οἱ φίλοι του παρελάμβανον εἰς τὸν περίπατον
τῆς Πλατείας. Οὕτως ἦτο ἡσυχώτερος ὑπὸ ἔποψιν ἀντιζήλων καὶ σκωμ-
μάτων. Ἄλλ' ἐὰν οἱ ὕβρι τοῦ δὲν ἐκίνουν τὸν γέλωτα, οὐδ' ὁ ἔρως του
ἐκίνοι τότε περισσότερο τὸν οἶκτον. Ἡ Μαρία τὸν ὑπεδέχετο μετὰ
τῆς αὐτῆς πάντοτε ψυχρότητος. Ἐξηκολούθει τὴν ἡμιλίαν τῆς ἢ τὴν
ἐργασίαν, ἢ ἔστρεφεν ἀλλαχοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, σπανιώτατα προση-
λοῦσα ἐπὶ τοῦ κυφοῦ βλέμμα, ταυτόσημον μὲ σαρκαστικόν, ἀπάνθρω-
πον γέλωτα . . .

Τὸ πάθος τοῦ Λεωνίδα ἐξήφθη εἰς βαθμὸν ὕψιστον. Ἡ περιφρόνησις
ἐκείνη καὶ ἡ ἀναληγία τὸν ἔφερον εἰς ἀπόγνωσιν, ἐν ᾧ ὁ ἔρως του ὁ
τόσῳ δυστυχῆς, ἐκορυφοῦτο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἀδύνατον ἦτο
ν' ἀποδιώξῃ τῆς φαντασίας του, κοιμώμενος ἢ γρηγορῶν, τὴν εἰκόνα
τῆς θελκτικῆς παιδίσκης, μιᾶς ὠραίας κεφαλῆς ξανθῆς, ὠχρολεούκου,
κυπτούσης ἐπὶ τοῦ εὐκόλου στήθους πρὸς τὸ ἄβρον χειροτέχνημα, ἐν
μέσῳ τῶν βαθῶν κιτρίνων παραπετασμάτων τοῦ παραθύρου τῆς. Πῶς
τὴν ἠγάπα ! πῶς θὰ ὑπέμενε τὰ πάντα, ἂν ἐκινεῖτο ἡ καρδιά τῆς εἰς

συμπαθέστερα αἰσθήματα ! Ἄλλὰ φεῦ ! οἱ καστανοὶ ἐκεῖνοι ὀφθαλμοί,
οἱ τόσῳ γλυκεῖς, ἐσπινθήριζον ὑπὸ τὰς μακρὰς βλεφαρίδας καὶ τὸν
φιλοσκώμμον οἶστρον, ἐν ᾧ τὸ χεῖλος τὸ ῥόδιον, διέστελλε τὸ σκλη-
ρὸν μειδιάμα τῆς περιφρονητικῆς εἰρωνείας ! . .

Θὰ τῇ γράψῃ ! Εἶνε πλέον καιρὸς νὰ λήξωσι τὰ βάσανά του . . .
πρέπει νὰ μάθῃ ἂν δικαιούται νὰ ἐλπίζῃ τίποτε ἐκ τοῦ ἀγνοῦ ἀλλ' ἀ-
πεινωμένου ἔρωτός του.

Ἐκαμεν ἐν σχέδιον ἐπιστολῆς, ταπεινῆς, θερμῆς, ἀληθοῦς κατό-
πτρου τοῦ πάθους του, τὴν ὁποῖαν ἀντέγραψε δεκάκις, σχίζων τὸ ἐν
μετὰ τὸ ἄλλο τὰ ἀντίγραφα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστη προφάσει. Τέλος ἠ-
χαριστήθη εἰς ἐν ἐπὶ ῥοδοχρόου χάρτου, μὲ τὰς τέσσαρας σελίδας πλή-
ρεις τῆς λεπτῆς, τῆς συμπεπυκνωμένης καλλιγραφίας του. Μετὰ τὰς
ἐκφράσεις καὶ τὰς ἐξομολογήσεις, τῇ ἐζήτει δύο λέξεις εἰς ἀπάντησιν
τελειωτικῆν. Αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἔγραφε, θὰ διήρχετο αὖριον τὸ ἐσπέρας νὰ
τὴν λάβῃ.

Ἡ ἐπίδοσις ὑπῆρξεν εὐκολος. Ἡ μικρὰ ὑπηρέτρια τῆς οἰκογενείας
ἐπέισθη ἀνθ' ἐνὸς δεκαλέπτου νὰ ἐγχειρίσῃ τὸ γραμματίον τοῦ κυφοῦ
εἰς τὴν νεκρὰν τῆς κυρίας.

Παρήλθε μία νύξ καὶ μία ἡμέρα πλήρης ἀγωνιώδους προσδοκίας
καὶ τὸ ἄλλο ἐσπέρας ἔσπευσεν ὁ ἔραστής εἰς τὴν συνέντευξιν, τὴν
ὁποῖαν αὐτὸς εἶχε προσδιορίσει. Μυρίαί τὸν ἐβασάνιζον προαισθήσεις
καὶ ὑποψίαι· θὰ ἐμάνθανε πῶς ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἐξομολόγησίς του, τί
ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὸ ἐξῆς περὶ τοῦ ἔρωτός του . . . Ἡ καρδιά του
ἐπαλλῆεν ἐντὸς τοῦ καχεκτικοῦ σώματος καὶ τὰ ραιβὰ του σκέλη ἐκλο-
νίζοντο εἰς ἕκαστον βῆμα. Ἐτρεμε σύσσωμος.

Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ. Τὸν στενὸν καὶ ἐλικτὸν δρομίσκον μόλις ἐφώ-
τιζε μακρόθεν νυσταλέος φανός. Τὸ κουρεῖον ἦτο κλειστόν. Μελανὸς
ἐφαίνετο ὁ τόπος, ἐφ' οὗ ἔστατο συνήθως τὴν ἡμέραν ὁ Εὐέλπις. Οἱ
διαβάται ἦσαν σπάνιοι· μόλις διέκοπτε τὴν ἐρημίαν ὁ θροῦς τῆς πα-
ραλλήλου μεγάλης ὁδοῦ, ἐφ' ἧς διήρχοντο ἀκόμη ἄνθρωποι καὶ ἐκά-
στοτε ἔτρεχον ὀχήματα δραμαῖα. Ἐν ὠρολόγιον ἤγειρεν ἀπὸ τὸ ὕψος
τοῦ πύργου τὴν μεταλλικὴν του φωνὴν καὶ ἤχησε τρία ποικίλα, δια-
τονα κτυπήματα — τὰ τρία τέταρτα μετὰ τὴν δεκάτην.

Τὸ παράθυρον τῆς Μαρίας ἦτο κλειστόν. Ἐκ τῶν δρυφράκτων εἰσε-
βαλλεν ὀλίγον φῶς· ἀφεύκτως θὰ ἦτο ἡ κόρη ἐκεῖ, ἐργαζομένη ἢ ἀνα-
γινώσκουσα. Ἐβλεπεν ὁ Λεωνίδα μετὰ παλμῶν τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο
παράθυρον. Ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς, εὔηχον καὶ

καθαράν, ὡσεὶ ἐξ ἀργύρου, ἔβηξεν, ἐβημάτισεν, ἐσφύριζε διὰ ν' ἀκουσθῆ. Ἄλλ' εἰς μάτην, τὸ παράθυρον ἔμεινε κεκλεισμένον.

Μετ' ὀλίγον ἤκουσε κρότον ἐν τῷ δωματίῳ ἀνθρώπου πλησιάζοντος τὸ παράθυρον. Δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ ἐν μειδίᾳμα ἀγαθόν, πλήρες εὐχαριστήσεως, τὸ ὁποῖον ἐφώτισε τὴν μακρὰν του ὄψιν. Ὡθήθη ἀποτόμως τὸ δρύφακτον. Δὲν ἠκούσθη λέξις, δὲν ἐφάνη οὐδεὶς. Μία χεὶρ μόνον ἐξώρμησε τεταμένη, ἔρριψε κάτι τι πρὸς τὸν Λεωνίδα καὶ εἰσῆλθεν ἀμέσως ἐπανακλείσασα ἀποτόμως τὸ δρύφακτον. Ἦτο ἐκείνη ἀφεύκτως· ἐγνώρισε τὴν τορνευτὴν τῆς χεῖρα. Ἦτο ἐπιστολὴ τὸ ριθνὲν τὴν ἀνέλαθεν, τὴν ἐκράτει, τὴν ἐψηλάφει. Ἐγέντο ἐπὶ τέλους εὐτυχίας. Μετ' ὀλίγον θὰ ἐμάνθανε τὴν ἀπόφασίν της, ἣτις προοιωνίζετο εὐνοϊκῆ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα. Ἄλλως πρὸς τί ἢ τὴν τὴν προθυμίᾳ καὶ ἡ ἀκρίβεια; Ναί, ἄς ἐγέλα ὅσον ἤθελεν ὁ κακὸς Εὐελπις.

Φεύγει, σπεύδει εἰς τὴν οἰκίαν του ν' ἀναγνώσῃ ἀπλήστως τὸ ἐπιστόλιον ἐκεῖνο, νὰ ἐντροφήσῃ εἰς τοῦ ἔρωτος τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν πρῶτην φοράν θὰ ἤκουε καὶ ὁ κυφός. Κινεῖται νὰ φύγῃ μετὰ τινὰ λεπτὰ εὐτυχῶς ρεμβασμοῦ καὶ ἡ κόρη ἀκούει ἐνδοθεν τὰ βήματά του.

Ἄλλ' αἴφνης ἀκούει ὁ φεύγων βήματα ἀνθρώπου ἐρχομένου κατὰ μέτωπον. Τὰ βήματα ἦσαν βαρέα, ἔρρυθμα, ὡσεὶ στρατιωτικά. Ἀντήχησεν εἴτα εὐκρινῆς ὁ κρότος τῆς ξιφολόγητος καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φανοῦ διέκρινε μακρόθεν τὰ στιλπνὰ κομβία τοῦ Εὐέλπιδος. Ὁ κακὸς του δαίμων. . . Ἠσθάνθη βίαιον παλμόν. Κακὴ προαίσθησις ἐπεβάρυνεν αἰφνιδίως τὴν καρδίαν του, μεθ' ὅλην τὴν εὐτυχίαν, ἣν ἠσθάνετο πρὸ ὀλίγου. Δὲν ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Ἐπρέξε πρὸς μίαν θύραν θολωτὴν, μεγάλην, μὲ εὐρείας παραστάδας ἐκεῖ, παρὰ τὴν σκοτεινὴν γωνίαν τοῦ δρομίσκου, πρόχειρον κρύπτειν, ἀφ' ἧς ἐδύνατο νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ἀκούῃ ἀόρατος. Προσῆρμωσεν ὑπὸ τὸν θόλον ὅπως ἐδύνατο καλλίτερον τὸ κυφόν του σῶμα, σφίγγων εἰς τὰς χεῖράς του τὸ γραμματίον, συνέχων τὴν ἀναπνοὴν καὶ περιμένων μετ' ἀγωνίας. Ἐν ἔνστικτον τὸν ἐκράτει ἐκεῖ· δὲν ἤθελεν οὔτε νὰ φύγῃ, οὔτε νὰ φανῇ.

Ὁ Εὐελπις προῦχώρησε διὰ τοῦ αὐτοῦ ρυθμικοῦ κροτοῦντος βήματος. Τὸ δρύφακτον ἠνεώχθη σιγὰ—σιγὰ. Τὸ ὦθησεν ἡ αὐτὴ χεὶρ, ἀλλὰ δι' ἄλλου τρόπου. Εἰς τὸ ἀμυδρὸν φῶς, τὸ ὁποῖον ἐξεχύθη, ἐφάνη ἡ ὠραία ὠχρὰ κεφαλὴ μὲ τὴν ξανθὴν κόμην καὶ τὸ εὐκολπον στῆθος, μὲ τὴν λευκὴν οἰκιακὴν ἐφροστρίδα.

Ὁ κομφός νεανίσκος ἐσταμάτησεν ὑπὸ τὸ παράθυρον.

— Καλὴ σπέρα! εἶπε προβάλλον τὰ χεῖλη καὶ καμμῶν τοὺς ὀ-

φθαλμούς, δι' ὕφους ἀποτόμου, ἐγώστικου, σχεδὸν αὐθάδους, ὡς ἡμι-
λοῦσιν οἱ πλεῖστοι ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν στολὴν, καίτοι ἔχοντες ἀ-
γαθὴν καρδίαν κατὰ βάθος.

— Καλὴ σπέρα, Ἄγγελέ μου! ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις μὲ τόνον δει-
λόν, μὲ φωνὴν ὑποτρέμουσαν. ὦ, πολὺ θὰ τὸν ἠγάπα τὸν μικρὸν αὐ-
τὸν Ἄρην, μὲ τὴν κομψὴν στολὴν, τὴν εὐαρμοζοῦσαν ἐπὶ σώματος λι-
γυροῦ, μὲ τὸν ἱπποτικὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ὕφος ἐκεῖνο τὸ ὑπέρφρον,
τὸ τόσον ἀγαστόν. Καὶ πόσον εὐτυχῆς θὰ ἦτο ἐπὶ τῷ ἔρωτι τούτῳ ἡ
κόρη, κατακτῆσασα τὸ μῆλον τῆς ἔριδος ὅλων τῶν νεανίδων τῆς
πόλεως . . .

Ὁ δὲ κυφός Λεωνίδας μὲ τοὺς ὀφθαλμούς τοὺς αἰέποτε ὑγροὺς ὡσεὶ
δακρυβρέκτους, τὰ ἤκουεν ὅλα καὶ τὰ ἔβλεπεν ἐκεῖ ὑπὸ τὸν θόλον.

— Ἄργησ' ἀπόψε νὰ περάσω . . . ἀλλὰ ἔτσι ἤθελα νὰ σὲ τιμω-
ρήσω λιγάκι, γιατί μ' ἐγέλασες.

— Ἐγὼ σ' ἐγέλασα; πῶς;

— Πῶς; μὰ δὲν μοῦπες πῶς θὰ μοῦ γράψῃς χθές; διατὶ μόλις σή-
μερα ἔλαβα τὸ γράμμα σου;

— Δὲν ἔλαβα καιρὸ χθές . . . σοῦ ὀρκίζομαι δὲν με ἄφηκαν μο-
νάχη οὔτε μία στιγμὴ.

— Καλὰ, καλὰ τὰ ξεύρεις τὰ ψέμματα, μὰ σὲ μὲ δὲν περνοῦνε
καλέ, μή με πῆρες γιὰ κείνο τὸ καμπούρη ποῦ σοῦ κάνει κόρτε ἀπὸ
ἄδω κάθε-μέρα;

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἡ νεᾶνις ἐξερράγη εἰς γέλωτα διαμαρτυρή-
σεως τόσῳ σαρκαστικόν, ὥστε μία ψυχὴ, κεκρυμμένη ὑπὸ ἑνὸς θόλον
ἐκεῖ, ἠσθάνθη σπαραγμὸν θανατηφόρον.

— Ἐλα, ἔλα, Μαρία, καὶ μὲ τὸ γέλοιό σου δὲν με πλανᾷς . . .
Μοῦ φαίνεται πῶς μπροστά του δὲν γελᾷς ἔτσι . . . ξεύρω γὼ; γιατί
νὰ μὴ μοῦ γράψῃς χθές;

— Ἐγὼ; . . . ἐγὼ ἐκεῖνο τὸ τέρας, ἐκεῖνο τὸ βλάκα; . . . ἄχ, πῶς
μὲ παρεξηγεῖς, Ἄγγελε, πῶς μὲ προσβάλλεις! ἀκόμη δὲν ἐνόησες πό-
σον πάσχω διὰ σέ . . .

Δὲν ἴσχυσε ν' ἀκούσῃ περισσότερα ὁ Λεωνίδας. Ἄφῃκε τὴν κρύπτειν
του, ὅσον ἠδύνατο σιγὰ καὶ ἀπῆλθεν ἀπαρατήρητος, ὠχρός, τρέμων,
συνθλίβων ἐν παροξυσμῷ νεύρων τὸ ἐπιστόλιον, τὸ ὁποῖον τὸν ἐφλεγε
τόρα, ὡς ἀνθραξ ἀνημμένος. Ἠκούσθησαν τὰ βήματά του καὶ ἐκινήθη
τῶν ἐραστῶν ἡ προσοχή, ἀλλ' ἠδιαφόρει ἂν κατεφωράτο ἕως τέλους.
Ἐσπευδεν, ἔσπευδε ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἀπάντησίν της. Οὕτω θὰ ἐλύοντο

τὰ παράδοξα μυστήρια, τὰ ὅποια ἔβλεπε τὴν νύκτα ἐκείνην. Νὰ τῷ γράφῃ καὶ νὰ τὸν ὑβρίζῃ. Νὰ δέχεται τὸν ἔρωτά του καὶ νὰ συνομιλῇ τὴν νύκτα μετὰ τοῦ Εὐέλπιδος; Πάλιν, τί ἐσήμαινεν ἡ ταχύτης, ἡ περιφρόνησις σχεδόν, μεθ' ἧς ἔρριψε τὸ γραμματίον; Ἄλλως, αὐτὸν ἢ τὸν Εὐέλπιδα ἐνέπαιζε;

Μὲ τὸν κατακλυσμὸν αὐτὸν τῶν ἀποριῶν φθάνει εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἀνάπτει ταχέως τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον θὰ διαλύσῃ ὅλον τὸ περιβάλλον αὐτὸν σκότος.

Φεῦ! δὲν εἶνε χρεῖα ν' ἀναγνώσῃ τὸ γραμματίον. Μόλις τὸ ἀναπτύσσει ἐναγωνίως καὶ ἀναγνωρίζει τὸν ροδόχρουν χάρτην, μὲ τὰς λεπτὰς καὶ συμπεπυκνωμένας γραμμὰς τῆς ἰδίας του ἐπιστολῆς. . .

Γ'

. . . *fors l'honneur!*

Τὸ σκῶμμα τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ ἔρωσ ὁ ἀποκρουσθεὶς συνεπλήρωσαν τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον τῆς φύσεως. Ὁ κυφὸς ἐγένετο στυγνός, μελαγχολικός, μισάνθρωπος. Ἡ ζωὴ ἐκείνη, τὴν ὅποιαν ἀνεπτέρωσεν ἐπ' ὀλίγον ὁ ἔρωσ καὶ ἡ ἐλπίς, ὑπέστη τοῦ Ἰκάρου τὸ πάθημα, ὑπὸ τὴν θέρμην τοῦ πόθου εἰς τὸ πέλαγος τῆς ἀπογοητεύσεως. Δὲν ἐγνώρζεν ἤδη ποῦ καὶ πῶς νὰ ζήσῃ ὁ ἀτυχής. Δὲν ἐξῆλθε πλέον τῆς οἰκίας του. Ἐπανεῦρε ταχέως τὴν μόνωσιν τοῦ δωματίου του, καὶ ἐν τῷ σοβαρῷ ἐμπορικῷ γραφείῳ τὰ κατὰστικα τοῦ πατρὸς του. Ἐκυπτεν ἐπὶ ὄρας εἰς στήλας ἀριθμῶν καὶ σημειώσεων, ἀλλὰ ἠλίθιος ὁ ταλαίπωρος ἠδυναίει νὰ κατανοήσῃ τὸν ὄργανισμὸν τῶν πολυπλόκων ἐκείνων πραγμάτων. Μετ' ὀλίγον ἀπηλπίσθη ἐντελῶς καὶ παρητήθη τῆς ἰδέας νὰ μάθῃ διπλογραφίαν.

Ἡλίθιος! ὦ, ἐὰν δὲν ἦτο! ἐὰν τὸ πνεῦμά του, ἀποτινάσσον τὸν ζυγὸν τῶν ταπεινῶν πραγμάτων, ἠδύνατο νὰ μετεωρισθῇ εἰς τὰ ὕψη, εἰς τὰς ἰδανικὰς χώρας, ἐνθα ἐγείρουσι τὰ ἱερά ἄδρυτα ἢ Ποίησις καὶ ἢ Ἐπιστήμη, πῶς θὰ ἔσκωπτεν αὐτὸς τῶν ἀνθρώπων τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ γελοῖα, πῶς τῆς ψυχῆς του αἱ πτήσεις θὰ ἠϋθουναν καὶ θὰ ἐμεγάλυνον πρὸ τοῦ κόσμου τὸ στρεβλὸν σῶμα, καὶ πῶς θὰ περιεφρόνει ὑπέρτερος τὰ ἔμψυχα ἐκεῖνα ἀθύρματα μὲ τὴν μικρὰν καρδίαν καὶ τὸν ὀλίγον νοῦν! . .

Κατ' ἀρχὰς οἱ γονεῖς τοῦ Λεωνίδα ἐφοβήθησαν περὶ τῆς υγείας του καὶ περὶ τῆς ζωῆς του. Εἶδον τὸν ἀπελπισμὸν του τὸν ἀνήκουστον,

ἐρευνήσαντες δὲ τὰ αἷτια, ἔμαθον παρὰ γειτόνων τὸν πρὸς τὴν Μαρίαν ἔρωτα. Ὁ πατὴρ δὲν εἶπε τίποτε· ἤξευρε πῶς αἱ ἐλαφραὶ ἐρωτότροποι νεάνιδες ὑποδέχονται τοὺς κυφούς, τοὺς καχεκτικούς αἰσθηματίας, ἔστω καὶ ἂν ἦνε υἱὸς του. Ἄλλ' ἡ μήτηρ ἐξεμάνθη ὅταν ἐμάντευσε τὴν σκληρότητα, ἐφ' ἧς προσέκρουσεν, ὡς ἐπὶ γρανίτου, τοῦ υἱοῦ τῆς ὁ ἔρωσ. Δι' αὐτήν, ἠξέυρομεν, ὁ Λεωνίδας μόνον ἔγερτε κομμάτι καὶ ἦτο *τροπαλός*. Κατὰ τἄλλα ἦτο νέος, ὅπως οἱ ἄλλοι νέοι τοῦ κόσμου. Τί; καὶ ποῖον θαῦρον καλλίτερον ἀπὸ τὸ γυῖό τῆς νὰ πάρῃ; μακάρι νᾶχε μυαλὸ τὸ τρελοκόριτσο. . .

Πλὴν ὁ Λεωνίδας Παχὺς δὲν συνεμερίζετο ποσῶς τὰς σκέψεις τῆς μητρὸς του. Δὲν ἐτόλμα νὰ κατηγορήσῃ ἐπὶ σκληρότητι ἢ ἀμβλυωπία τὴν Μαρίαν. Δὲν ἔπταιεν αὐτὴ μεθ' ὅλον τὸν σπαραγμὸν τιτρωσκομένης φιλοτιμίας, δὲν ἐδύνατο νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ κακὸς ἐλεῖνος Εὐέλπις ἦτο ὠραϊότερος, προτιμότερος. Ἐὰν ἐμίσει αὐτὸς τὸν γέλωτά του καὶ τὰ ἡμίκλειστα σκωπτικὰ ὄμματα, οὐδένα λόγον εἶχεν ἢ νεᾶνις νὰ παρίδῃ τὸ ὡς παρθένου πρόσωπον, τὸ εὐθὺ σῶμα καὶ τὴν λαμπρὰν του στολήν. Ἄ, αὐτὸς ὄχι! τὸν ἠδίκησεν ἡ φύσις πολὺ. Τὸ εἶδε καλῶς εἰς τὸ σκῶμμα τοῦ κόσμου, εἰς τὴν περιφρόνησιν τῆς κόρης, εἰς τὸν καθρέπτην αὐτὸν, ὅστις τότε τῷ ἐφαίνετο εἰλικρινέστερος. . .

Ἀπέπητῃ ἢ ἀγάπῃ καὶ ἢ ἀγαθότητι, ἦν ἐδείκνυεν ἄλλοτε. Ἐμίσει τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ ἑαυτὸν. Τὰ εἶχε μὲ τὴν φύσιν, ἧτις διέπλασε τόσῳ στρεβλὸν τὸ σῶμά του, μὲ τὴν σκληρότητα τοῦ κόσμου, ὅστις ἀπέπτυνεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὴν χλεύην ὡς δηλητήριο, μὲ τοὺς γονεῖς του αὐτοῦς, οἵτινες, ἐνόμιζε, διὰ τῶν θεραπευτικῶν μέσων ἐπηύξησαν τὸ πάθημά του. Ἦδη ἠρνεῖτο καὶ αὐτὸν τὸν περίπατον εἰς τὰ πόκεντρα μέρη τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐξοχῆς. Μόνον εἰς τὸν κῆπὸν του κατήρχετο ὀλίγον, ὁσάκις ἤθελε ν' ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα. Ὁλην τὴν λοιπὴν ἡμέραν, κεκλεισμένος ἐν τῷ δωματίῳ του, χωρὶς νὰ βλέπῃ κανένα, χωρὶς νὰ θέλῃ τίποτε, παρεδίδοτο εἰς τὰς μελαγχολικὰς του, τὰς θυμοβόρους σκέψεις. Ἀπέφευγε τὴν θέαν τοῦ μαιραίου ἐκείνου παραθύρου μὲ τὰ βαθέα κίτρινα παραπετάσματα, τὸ ὁποῖον ἡ Μαρία, μετὰ τὴν τολμηρὰν ἐκείνην ἐρωτικὴν ἐξομολόγησιν, ἄφινε τότε ἔρημον, ὅπως ἀφῆκε τοῦ κυφοῦ τὴν νεότητα καὶ τὸν ἔρωτα. Δὲν ἔκλαιε πλέον. Ἐστεῖρευσαν εἰς τὸ μῖσος αἱ πηγαὶ τῶν δακρύων του καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του, οἱ ἄλλοτε ὑγροὶ καὶ περιπαθεῖς, ἐξηράνθησαν τότε, θαμβοὶ καὶ ἀπλανεῖς ὡς ὑάλινοι! . . Ὁ κυφὸς ἔπασχεν.

Οὕτω παρήρχοντο τὰ ἔτη, μεγάλα, θλιβερά, ὁμοιομερεῖς περιόδοι

ἀνηκούστου μαρτυρίου. Καὶ μετὰ τῶν ἐτῶν παρήρχετο ἡ χρυσοῦ ἡλικία τῶν ἀορίστων πόθων καὶ τῶν ὀρμῶν, ὅταν ἡ γυνὴ προσμειδιᾷ ὑπὸ μυστηριώδη ἀυλαίαν ἄγνωστα ὑπισχνουμένη . . .

Ὅταν τὸν χροῦν τοῦ ἄνω χεῖλους διεδέχθη ὁ μύσταξ καὶ τοὺς στρεπτοὺς ἰούλους τῶν παρειῶν τὸ γένειον, ἡ ζωὴ ἦτο ἤδη ἀποκεκαλυμμένη εἰς τὸν Λεωνίδα ὑπ' ὄλα αὐτῆς τὰ δελέατα, ὑπὸ τὰς λαμπρότερας αὐτῆς ὄψεις. Ἡ φύσις, αὐτὴ ἡ ἄστοργος μητριά του, ὡσεὶ διὰ τὸν βασανίστη περισσότερο, τῷ ὠμίλει διὰ μυρίων μάγων στομάτων. Ἐγνώρισε πλέον καλῶς τί ὑπισχεῖτο ἡ γυνὴ ὑπὸ τὴν μυστηριώδη ἀυλαίαν· ἐγνώρισε τί ἐσκόπει ὁ ἔρωσ ἐκεῖνος, ὁ θερμός, ὁ χρυσίσας διὰ τῆς ποιήσεως καὶ αἱματώσας διὰ τοῦ μαρτυρίου τὴν πρώτην του νεότητα· ἐγνώρισε τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς, τὴν ἡδύτητα τῆς ἀπολαύσεως, καὶ τὴν ἐπεθύμει, τὴν ἐπεθύμει . . . Δευτέρα περίοδος τῆς νεότητος, καθ' ἣν ἐγένετο ὄλος ὕλη, ὄλος ἐνστικτα!

Πόσον ἦτο δυστυχῆς, μόνος, ταλαιπωρημένος, ἔρμαιον τῶν ἀνερίκτων ἐπιθυμιῶν του, τῶν ἀπεγνωσμένων του σκέψεων. Δυστυχῆς αὐτὸς ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων, τοὺς ὑποίους ἐβλεπε καὶ ἤκουεν εὐτυχεῖς. Ἡ Μαρία, ἡ παλαιὰ του ἐρωμένη, ἐνυμφεύθη ἕνα του γνώριμον καὶ διήρχετο μετ' αὐτοῦ τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ὁ Εὐέλπις ἐκεῖνος, ὁ παλαιὸς ἀντεραστῆς του, ὠραῖος ἤδη ἀνθυπολογαγός, συνέζη ἀπὸ τινος μετὰ τῆς γαλλίδος ἀοιδοῦ, ἧς ἡ καλλονὴ ἐφημιζετο περισσότερο τῆς φωνῆς. Ὅλοι ἀπήλαυον, ὄλοι ἔσπευσαν εἰς τὴν συνένωσιν νὰ χαρῶσι τὴν ζωὴν, καὶ μόνος ὁ Λεωνίδας τίποτε. Καὶ ἀφοῦ αὐτὸς, κυφὸς καὶ ἡλίθιος, δὲν ἠδύνατο, κανεὶς ἄλλος δὲν ἐφρόντιζε δι' αὐτόν. Φίλους δὲν εἶχεν. Οἱ αὐστηροὶ γονεῖς οὐδέποτε δύνανται νὰ φαντασθῶσιν, ὅτι εἰς τὸ τέκνον των δύνανται νὰ γεννηθῶσιν ἄλλου εἶδους ἐκτὸς τῶν ἀγνῶν παιδικῶν ὀρέξεων. Χαίρουσι διὰ τὴν καλλονὴν, τὴν ὁποίαν ἐπιπροστίθησιν ὁ μύσταξ, ἀλλὰ δυσκολώτατα πείθονται, ὅτι ἄλλα αἰσθημάτων συναυξάνουσι καὶ ἄλλοι πόθοι, τοὺς ὑποίους πρέπει ἐπίσης νὰ ικανοποιήσῃ.

Μία μόνον ὑπαρξίς τὸν ἠλέησεν, ἡ ὑπηρετρία, τὴν ὁποίαν προσέλαβον τελευταίως. Δὲν ἦτο πολὺ ὠραία· ἀλλὰ μὲ τὰ εἰκοσιν ἀνθηρὰ ἔτη καὶ τοῦ σώματος τὴν εὐτραφῆ εὐμέλειαν, ἦτο ὅ,τι ἐζήτει ὁ Λεωνίδας. Τὴν εἶδε καλὴν καὶ συμπαθεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ ἐθάρρησε νὰ τῇ ζητήσῃ τὴν Εὐτυχίαν.

Ἡ Ἀννέτα δὲν ἠρνήθη. Εἶτε κατανοήσασα τοῦ κυφοῦ τὴν θέσιν καὶ θέλῃσα ἐξ οἴκου ν' ἀνακουφίσῃ τὰ δεινὰ του, εἶτε ὑπέικουσα καὶ

αὐτὴ εἰς τὰς ἰδίας ὀρμάς, τὰς ὑποίους τῇ ἐδίδετο εὐκαιρία νὰ ικανοποιήσῃ εἰς τὴν ἡσυχον ἐκείνην οἰκίαν ἀνέτως, ἄνευ θορύβου, εἶτε ἐπὶ τέλους στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἀτυχοῦς σωματικῆς διαμορφώσεως τοῦ νέου καὶ ἀποβλέπουσα εἰς ἐντιμον γάμον μετὰ τὸ σκάνδαλον, ἐκάμφθη εἰς τὰς παρακλήσεις του, καὶ τοὺς πάντας λανθάνουσα, εὕρισκε καιρὸν νὰ παραδίδῃ ἑαυτὴν εἰς τὰς ὀρέξεις του. Οἰοσθήποτε καὶ ἂν ἦνε ὁ σκοπός, δὲν δύναιμαι ν' ἀρνηθῶ εἰς μίαν κόρην τὴν θυσίαν. Ἦτο ἡ μόνη ψυχὴ, ἣτις ἠνόησεν, ἣτις ἠγάπησεν, ἣτις ἀνεκούφισε τὸν δυστυχῆ κυφόν, ἀντανατείλασα αὐτῷ ὑπὸ τὴν γλυκυτέραν αὐτῆς ὄψιν τὴν ζωὴν, παρηγορήσασα τὴν τεθλιμμένην του νεότητα, ἀναγαγοῦσα μέχρι μακαριότητος τὴν ὕλικὴν ἐκείνην ἀπόλαυσιν.

Ὅλος ὕλη καὶ ἐνστικτα, ταχέως ἐγένετο εὐτυχῆς καὶ νύχαριστημένος ὁ Λεωνίδας. Ἐπανεῦρε τὴν φαιδρότητα τὴν παλαιὰν ἐν τῷ ἔρωτι τῆς Ἀννέτας. Ἰκανοποιῶν πόθους μακροὺς καὶ ἰσχυροὺς, ἐνόμισεν ὅτι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο συγκεντροῦται ὅλη ἡ εὐτυχία, ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς, καὶ δὲν ἐζήτει τίποτε περισσότερο τῆς ἀπολαύσεως ἐκείνης. Ἐξήρχετο τὴν εἰς τὸν κόσμον. Δὲν ἐφθόνοι κανένα ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν εὐτυχῶν, οὔτε τὸν σύζυγον τῆς Μαρίας, οὔτε τὸν ἐραστὴν τῆς ἀοιδοῦ.

— Ἐγὼ δὲν τὰ θέλω τέτοια πράγματα μέσ' ἔς τὸ σπίτι μου! Ἀκοῦς ἐκεῖ, ἐκεῖνα ποῦ κατηγοροῦσα νὰ ἔλθουν ἔς τὸ κεφάλι μου
Νὰ φύγῃ ἀμέσως! ἄτιμες γυναῖκες δὲν θέλω ἐδῶ μέσα . . .

Κεκλεισμένος ἐν τῷ δωματίῳ του ἤκουεν ὁ Λεωνίδας τὴν θουελλῶδη οἰκογενειακὴν σκηνήν. Ἡ μήτηρ του ὠρύετο, διαμαρτυρομένη ἐν ὀνόματι τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς τιμῆς, μόλις ἐβεβαιώθη περὶ τῶν ἀθεμιτῶν σχέσεων τοῦ υἱοῦ τῆς μετὰ τῆς ὑπηρετρίας. Ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ καταλήξῃ τὸ πρᾶγμα. Αἱ μακραὶ συνεντεύξεις δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐπ' αὐτοφῶρφ σύλληψιν. Ἡ μήτηρ, ὁ ἄγρυπνος φύλαξ τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ οἴκου, σεμνότυφος, πλήρης προλήψεων, δὲν ἐσυγχώρησε τὴν παρεκτροπὴν ταύτην εἰς τὸν δυστυχῆ υἱόν της. Ἦτο ἀτιμία. Ἀδιάφορον ἂν διὰ ταύτης νύτῃς ὀλιγαρκῆς καὶ νύχαριστημένος ὁ υἱὸς της· ἐνώπιον τῶν ἄλλων στερήσεων, ἄς ὑφίστατο τὸ ταλαιπωρὸν ἐκεῖνο πλάσμα, οὐδὲν ν' ἀνεχθῆ ἐπέθειτο, οὐδὲν νὰ παρίδῃ. Ὁ πατήρ, συνετώτερος ἀνθρώπος, προσεπάθει δι' ἡπίου τρόπου νὰ κατευνάσῃ τὴν νευρικὴν ἐξάψιν τῆς συζύγου του. Δὲν ἦτο μεγάλον τὸ κακόν· ἄνευ σκανδάλου, ἄνευ θορύβου, ἠδύνατο νὰ λησμονηθῆ, νὰ συγκαλυφθῆ. Ἀλλ' ἐξηκολοῦθει ἐκείνη ἀμετάπιστος, ὀρουμένη.

— Τί ; μοῦ τὸν ὑπερασπίζεσαι σὺ τάχατες γι' αὐτὸ ποῦ ἔκαμε ; μὴ θέλῃς κι' ὅλα νὰ καθήσῃ ἐδῶ ἀκόμη ἢ Ἀννέτα ; Νὰ ἡ ὥρα ποῦ θὰ ἔχουμε μιὰ κυρία κάτου καὶ ἄλλη ἀπάνου . . . θὰ φύγη ! θὰ φύγη τὸρ' ἀμέσως ! δὲν ἔγινενα ἐγὼ ἀκόμη τοῦ γιου μου ἢ

Νὰ φύγη ! ναι' ἔπρεπε νὰ φύγη ἢ Ἀννέτα, διότι ἡ κοινωνία καὶ ἡ οἰκογένεια δὲν ἐπέτρεπον τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν κυφόν, εἰς τὸν ἀπόκληρον. Δὲν ἐγένετο καμμία ἐξαίρεσις δι' αὐτόν· ἦτο παιδί, κατὰ τὴν μητέρα του, ὅπως ὅλα τὰ παιδιά τοῦ κόσμου. Ἦκουε τὴν ἀπειλὴν ὁ Λεωνίδας, μὴ τολμῶν ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν συζήτησιν, μόνος ἐν τῷ δωματίῳ του, μὲ καρδίαν πάλλουςαν, μὲ ὄμμα ξηρόν. Ἐπὶ τοῦ ἐπιμήκους προσώπου του διαχεῖται ἀσυνήθης ἐρυθρότης· διὰ κλονουμένων βημάτων περιάγει τοὺς ὕβους τοῦ ἐντὸς τοῦ δωματίου· αἱ τρίχες του αἰ ξανθαὶ εἶναι ἄγριαι, ἠνωρθωμένοι.

Καὶ κάτω ἡ μήτηρ μαινεταί, ὑβρίζει, παρεκτρέπεται, ἐκδιώκει κακῶς τὴν ὑπηρετρίαν. Σιωπᾷ ἡ δυστυχὴς ἐκείνη, κλαίουσα διὰ λυγμῶν, καὶ ἐτοιμάζει τὸ δέμα της. Τί νὰ κάμη . . . θὰ φύγη ! Ἡ κυρία της ἀμφισβητεῖ τὴν ἀγνότητα καὶ τῆς προτέρας διαγωγῆς της, μετανοοῦσα διὰ τὴν πρόσληψιν τοιοῦτου ὑποκειμένου . . . θὰ φύγη . . . Ἡ θυσία ἐπετελέσθη· τίποτε δὲν δύναται ν' ἀντιτάξῃ, τίποτε νὰ ζητήσῃ, ἐξ ὅσων ἤλπισεν ἴσως ἄλλοτε . . .

Ἐκ τοῦ παραθύρου τὴν παρηκολούθησεν ὁ Λεωνίδας ἀπερχομένην περὶ τὸ ἐσπέρας, ὑπὸ τὴν συνοδίαν μικροῦ συγγενοῦς της, κρατοῦντος τὴν μικρὰν αὐτῆς ἀπαρτίαν. Ἐβλέπε μὲ ψυχικὸν σπαραγμὸν τὸ φοβερώτατον θέαμα, τὴν εὐτυχίαν του αὐτὴν, ὀλοσώματον, φεύγουσαν μακρὰν, μακρὰν, ὑπὸ τῆς ἀδυσωπῆτου ἀνάγκης ἀπαγομένην, ὑπ' αὐτῆς τῆς μητρὸς του ἐκδιωχθεῖσαν . . .

Καὶ πάλιν θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὸν πρότερον βίον τὸν ἀβίωτον, τὸν τυραννικόν· εἰς τὰ μίση του, εἰς τοὺς πόθους τοὺς ἀνεφίκτους, εἰς τὰ δάκρυα τὰ στειρεύσαντα, εἰς τὰς ἀναμνήσεις τὰς ἀλγεινάς, ἄνευ ἔρωτος, ἄνευ ἡδονῆς. Ἐπειτα τίς οἶδε πόσας νέας θυέλλας θὰ ὑφίστατο ἐκ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς κέρης, ἧτις δὲν θὰ ἔμμενεν ἄνευ ἐκδικήσεως . . . Πάλιν θὰ ἤρχιζε τὴν κατηραμένην ἐκείνην ζωὴν τοῦ ἀπελπισμοῦ, τῆς ἀπογνώσεως, στυγνός, μισάνθρωπος, ἀπρόσιτος, μελαγχολικός, βράχος δύσμορφος καὶ ἀπότομος ἐν μέσῳ τοῦ κοινωνικοῦ πελάγους, ἐφ' οὗ ἤρχοντο νὰ συντριφθῶσιν ὡς κύματα, τόσοι πόθοι, τόσα μίση, τόσα πάθη, τόσα ἐνστικτικὰ, τόσα ὄνειρα, ὅλαι αἰ συγκινήσεις τοῦ βίου . . .

Ἄδύνατον ! ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑποστῇ αὐτὴν τὴν θυσίαν. Ἐξάντλη-

θεὶς εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ παρελθόντος, μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς ἐφημέρου του εὐτυχίας, δὲν εἶχε τὸ θάρρος, τὸ ὑπεράνθρωπον, νὰ βυθισθῇ πάλιν εἰς τὴν Δυστυχίαν. Δὲν ἐγνώριζε καὶ τότε ποῦ καὶ πῶς νὰ ζήσῃ. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ μάθωσιν οἱ γονεῖς του, οἵτινες ἐφρόντισαν περὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ οἴκου των, ἀλλ' ὄχι καὶ περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ υἱοῦ των.

Λαμβάνει ἐν φύλλον χάρτου καὶ διὰ σταθερᾶς χειρὸς τὸ πληροῖ τῶν λεπτῶν, τῶν συμπετυκνωμένων του ἐκείνων γραμμῶν. Τοῖς ἐκθέτει τὴν θέσιν του καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ τῷ συγχωρήσωσι τὸ κίνημα τῆς ἀπογνώσεως.

Μυστηριώδης εἶνε ἡ νύξ ἐκείνη. Δι' ὅλης τῆς οἰκίας βασιλεύει σιγή. Ὁ ὕπνος τοῦ δικαίου σφραγίζει ὅλων τὰ βλέφαρα. Ἀκούεται ἐνίοτε ὑπόκωφος ρόγγος, ρόγγος ἀνακουφίσεως, ἀναπεπαυμένης συνειδήσεως. Τὸ φάσμα τῆς σεμνότητος, αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ Τιμή, ἡ αὐστηρά, ἡ γραφὴς, ἡ σεμνότυφος, περιέρχεται τὴν νύκτα, τὴν σοβαρὰν καὶ ἐντιμον οἰκίαν, ὡς ἐφέστιος θεότης, δεσπόζουσα καὶ μεγαλοπρεπής. Ὁ ἀὴρ ἀποπνέει ἀγνότητα, χρηστότητα τόσων ἠθῶν, ὥστε θὰ κατεπνίγεται αὐτόματον πᾶν βέβηλον αἶσθημα.

Διὰ νὰ ἐξαγνισθῇ τῆς ἀτιμίας, ἧτις τὴν ἐθάρυνεν ὡς ἐφιάλτης, μέχρι τοῦδε, ἀπαιτεῖται ἐξίλαστήριον θῦμα... Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτίας σιγῆς, ἀντηχεῖ πυροβολισμός. Τοῦ κυφοῦ ὁ ἐγκέφαλος ἐξετινάχθη τοῦ δυσμόρφου ἐκείνου κρανίου, παράκειται δ' αἰμόφυρτον τὸ καχεκτικόν, τὸ τερατῶδες αὐτοῦ σῶμα . . .

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Δ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΝΑΙΓΕΙΡΟΣ

Ἡ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΠΟΙΗΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ

Τοῦ ἔτους τέλος, τοῦ μηνός, ἡμοῦ τῆς ἐβδομάδος . . .

Καὶ ποιητής, πενόμενος πενίαν πανυστάτην,
 Εἰς τρώγλην κατακείμενος οἰκτρὰν, ἀθλιεστάτην,
 «Παράδος» λέγ' εἰς ἑαυτὸν «τὸ πνεῦμά σου παράδος
 »Εἰς τὸν Θεόν σου, ποιητὰ ταλαίπωρε, ὡς θέλει
 »Ἡ σκληροτάτη τύχη σου ! τελεύτησον ἐν τέλει !
 »Ἡ μὴ ἀναξιοπαθῶν δὲν ἐβαρύνθης πλέον ;
 »Ἡ μὴ δὲν σοὶ κατέστησαν τὸν θάνατον εὐκταῖον

»Στύγια ὄντα, μυσάρᾳ, ἐγώϊσται ἐχθροί σου ;
 »Δὲν ἐπικράνθη ὑπ' αὐτῶν ἡ ἀγαθὴ ψυχὴ σου,
 »Μὲ τὸν ἰὸν τοῦ φθόνου των, ἡ τλήμων, ποτισθεῖσα ;...
 »Μὴ δὲν σφραδάζ' ἡ ἀφελὴς καρδίᾳ σου, δὲν σπαίρει,
 »Δι' ὅλης τῆς κακίας των δηλητηριασθεῖσα ;...
 »Εἰπέ «ἐρρέτω !» πρὸς τὴν Γῆν! «τοὺς φίλους τῆς ἀς χαίρη
 υἱοὺς καὶ τὰ καλὰ των!»
 «Θνητοὺς ἐκλείπων, ἀνελθε εἰς χώρας ἀθανάτων !...»

.....
 Κατήντησεν ὁ δύστηνος δι' ἄρτον νὰ πεινάσῃ
 Καὶ διὰ τ' ἀφρονώτατον τοῦ Πλάστου ἔτι δῶρον
 Πρὸς ἔμψυχα καὶ ἄψυχα, κ' εἰς χρόνον καὶ εἰς χῶρον,
 Δι' ὕδωρ, νὰ διψάσῃ ! . . .

Καὶ ὅμως εἰς τῆς τύχης του ἀντεῖχε τὴν ὀδύνην
 Δεινῶς πεινῶν ἀλήθειαν, διψῶν δικαιοσύνην ! ...
 Τηρόμενος ἐν πολλαπλοῖς παθήμασι καὶ νόσοις
 Κατήντησεν ἐλεεινὸς ἐκ κακουχίας τόσης ...
 Καὶ ὅμως, ὦν φιλομαθὴς, φιλόμουσος ἐξόχως,
 Νυχθημερὸν εἰργάζετο, ἐσπούδαζ', ἐμελέτα,
 Διὰ τῆς φαντασίας του εἰς οὐρανοὺς ἐπέτα
 Καὶ ἐμειδία πρὸς κακὰ τσαῦτα ἀγερώχως !
 Τὸ εὐγενὲς τοῦ πνεύματος ἐντὸς του μεγαλεῖον ...
 Βαθέως συνησθάνετο ὑπέροχον καὶ θεῖον ...
 Κ' ἡ μουσα τῆς ποιήσεως, τῶν οὐρανῶν ἡ κόρη,
 Λαμπρότατα ἐμπνέουσα τερπνῶς τὸν παρηγόρει.
 Ἐν ζένη γῆ, νοσῶν, βίγῶν ἐν ὄρα τοῦ χειμῶνος,
 παρ' ἀφελὲς τραπέζιον ἰδέ : βεμβάζει μόνος·
 Ἐλαίου εἶχε μόλις, φεῦ ! σταγόνας ἡ λυχνία ...
 Κ' ἐπέινα καὶ ἐδίψα, πλὴν ἐν ὑπηρεφανεῖα
 Τὸ τελευταῖον ἔδωκε τὴν νύκτ' αὐτὴν λεπτόν του
 Διὰ παπύρου φύλλον ἔν, εἰς ὃ ἄσμάτιόν του
 Τὸ τελευταῖον ἔγραφεν, ἐνθουσιῶν οὐχ ἦττον,
 Ἄν καὶ εἰς ὕψιστον βαθμὸν πεπονημένος ἦτον,
 Κ' ἠσθάνετο τὸ τέλος του ἀφεύκτως προσεγγίζον,
 Καὶ οὐδὲ ἔπαυε ποιῶν καὶ ἔμμουσα τονίζων,
 Τὸν νοῦν του καταπροσηλῶν ἐπὶ τὸν πάπυρόν του . . .
 Ψυχρὸς ἐσύριζε Βορρᾶς εἰς τὸ παράθυρόν του,

Ἡ καταιγὶς ἐμείνετο, ὁ κεραυνὸς ἐβρόντα,
 Κ' ἐν ᾧ εἰς τ' ἄσυλον αὐτῶν ἠσύχαζον τὰ ὄντα,
 Ἐγραφ' ἐκεῖνος ἀγρουπνῶν, συνέθετεν, ἐποίηε . . .
 Πρὸ ὄρας δ' ἔτι ἱκανῆς ἰδὼν τὸ φῶς νὰ δύῃ
 Τῆς προσφιλοῦς λυχνίας του, ἀνῆψεν ἐν κηρίον,
 Τὸ ὕστατόν του καὶ αὐτό . . . καὶ τοῦτο δ' ὅτε δύον
 Εἶδε μετὰ τινὰς στιγμὰς νὰ τὸν ἐγκαταλείπη,
 Ἐκλείπουσαν καὶ δύναμιν καὶ ὑπαρξιν ἠσθάνθη,
 Ὡς ἄνθος, ὅπερ, δύοντος ἡλίου, ἐμαράνθη . . .
 «ὦ! χεῖρε, κόσμε τοῦ Θεοῦ!» προέφθασε νὰ εἶπῃ,
 Καὶ ἐκλινεν ὁ ποιητής, φεῦ ! παύσας τὴν φῶδὴν του,
 Τοῦ ὄμματός του δύοντος, ὁμοῦ, τὴν κεφαλὴν του !

1890.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Η ΟΔΟΣ

— Ἀθηναϊκὴ Σελὶς —

Ὅσακις ἀπὸ τοῦ παραθύρου μου παρακολουθῶ, κάτω ἐπὶ τῆς ὁδοῦ,
 τὴν ἀκατάσχετον καὶ θορυβώδη παλλίρροιαν τοῦ πλήθους, διαρρέον-
 τος ἐν διηνεκεῖ παραλλαγῇ ἀποχρώσεων καὶ λάμπσεων, καὶ ἡ πολυσύν-
 θετος ἐκείνη βοή, ὁ συγκεχυμένος βορβορυγμὸς ἀνίπταται εἰς ἀκατά-
 ληπτον ψιθυρον μέχρις ἐμοῦ — ἡ ἀντίθεσις τῆς γαλήνης τοῦ δωματίου
 μου καὶ τοῦ ἠδέος σκιόφωτος, ὅπερ μὲ περιλοῦει, μοὶ παρίσταται ἐκ-
 τάκτως ζωηρά. Καὶ τότε τὸ μεσότοιχον τὸ ἀποχωρίζον τὸν οἶκον ἀπὸ
 τῆς ὁδοῦ, ὑψοῦται πρὸ ἐμοῦ μέγα καὶ ἐπιβλητικόν, ὡς συνικὸν τεῖχος,
 διαγράφον τὰ ὄρια τοῦ ιδιωτικοῦ βίου ἀπὸ τοῦ δημοσίου. Καὶ ἀναλο-
 γίζομαι τότε, ὅτι ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ μεσοτόιχου τούτου ἀνελίσ-
 σονται ὡς μαγικὰ φαντασμαγορίαι αἱ δύο μεγάλαι τῆς ἀνθρωπίνης
 ζωῆς εἰκόνες. Ἐντεῦθεν ὁ ιδιωτικὸς βίος ἀνυπόκριτος, ἀνεπιτήδευτος,
 ἐλεύθερος, παρουσιάζων ὅτε μὲν τὴν εἰδεχθῆ γυμνότητα τῆς πενίας
 καὶ τῆς ἀθλιότητος, ὅτε δὲ τὴν θελκτικὴν γυμνότητα τοῦ πλοῦτου
 καὶ τῆς εὐεστοῦς, ὁ ιδιωτικὸς βίος μὲ τὴν ἡρεμίαν του, τὰ θέλητρα
 του, τὰς θλίψεις του, ἀποκεκαλυμμένος, ἀναπεπταμένος. Ἐκεῖθεν ὁ
 δημόσιος βίος, μετημφισμένος, ἐπίπλαστος, ὑποκριτικὸς, ἀλλ' ἀεικίνη-
 τος, διαρρέων, πλημμυρῶν ἀδιαπαύστως. Ἐάν μοι ἐδίδετο νὰ προτι-

μήσω μεταξύ τῶν δύο εἰκόνων, δὲν θὰ ἠδυναίμην ν' ἀποφανθῶ ὠρι-
ρισμένως. Ἐνναλλάξ ἀμφοτέραι μὲ ἐθέλξαν καὶ μὲ ἐμάγευσαν, ἐναλ-
λάξ ἀμφοτέραι μὲ προσεῖλκυσαν — ἐμὲ ὡς καὶ πάντα ἄλλον ἴσως.
'Ἄλλ' ἐάν μοι ἐπεβάλλετο νὰ ὀρίσω τὸ εἶδος τῆς ἐλξεως, ἦν ἀσκειῖ ἐπ'
ἐμοῦ ἐκατέρω, θὰ ἔλεγον ὅτι ἡ μὲν μὲ θέλγει καὶ μὲ πράϋνει, ἡ ἑτέρα
μὲ προκαλεῖ καὶ μὲ ἠλεκτρίζει. Ἀγαπῶ τὸν οἶκον, ἀλλὰ μ' ἐνδιαφέρει
πλειότερον ἡ ὁδός.

* *

Ἡ Ὅδος! Πόσα δὲν ἐξηγεῖ καὶ πόσα δὲν μαρτυρεῖ τὸ μεταξύ δύο
στοίχων οἰκοδομῶν διάστημα τοῦτο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κυλίσταται καὶ κυ-
κλοφορεῖ τὸ πλῆθος καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἄτομα συναποτελοῦσι τὸ
κοινὸν ἄθροισμα τῶν πολιτῶν. Στενὴ καὶ τεθλιμμένη, ἡ εὐρεῖα καὶ
ἄνετος, βορβορώδης καὶ ἀνώμαλος, ἡ λιθόστρωτος καὶ ἀποσιθιθούσα·
πλαισιουμένη ὑπὸ ταπεινῶν οἰκίσκων καὶ ἠρειπιωμένων οἰκοδομῶν ἢ
ὑψιρεφῶν μεγάρων καὶ σεμνῶν οἰκῶν — παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τῆς
ἀναπτύξεως, τοῦ πλοῦτου, τῆς εὐμαρείας, ἢ τὴν εἰκόνα τῆς βαρβαρό-
τητος, τῆς πενίας, τῆς ἀθλιότητος. Πολλάκις διατρέχων τὸ συμπαθὲς
ἡμῶν Ἄστυ, τὸ δαιμόνιον πτολίεθρον, ἐφ' οὗ ἔρρευσαν χρόνοι τόσῳ
διαφόρου πολιτισμοῦ καὶ ἀντιπαρήλθον αἰῶνες δόξης καὶ ἀφανεῖας,
ἐπεζήτησα τὸ ἱστορικὸν σκιαγράφημα τῆς σεμνῆς πόλεως. Καὶ τὸ εἶ-
δον, ζωηρὸν, λαλοῦν, σαφές. Ἀπὸ τῶν ἱερῶν χώρων, ἐφ' ὧν μαρμαρό-
τευκτος ὑποτυποῦται ἡ ἀρχαία δόξα, ὁ εὐκλεῆς πολιτισμός, ὃν διήνυσε
ἡ πόλις τοῦ Θησέως, τοῦ Πεισιστράτου καὶ τοῦ Περικλέους, μέχρι τῶν
περικαλλῶν λεωφόρων, ἐφ' ὧν ἡ σύγχρονος τέχνη παρουσιάζει τὰ θελ-
κτικὰ αὐτῆς τεχνουργήματα καὶ ἐφ' ὧν ἀνελίσσεται, ζωηρὸς, περικαλ-
λῆς, κομψὸς ὁ νεώτερος πολιτισμός, ὅλαι αἱ φάσεις τοῦ ἱστορικοῦ βίου
τῆς πόλεως κατοπτρίζονται εἰς τὸ ποικίλον καὶ πολύμορφον σκαρίφημα,
ὅπερ ἀποτελοῦσιν ὅλα τὰ διάμεσα ἐκεῖνα σημεῖα τῆς Ἀθηναϊκῆς Ὀ-
δοῦ. Ὑποτυποῦται ἐν ἐλαφραῖς καὶ ὀσημέραις ἐξαλειφόμεναις γραμμαῖς
τὸ παρελθόν, διαγράφεται ζωηρὸν καὶ ἐμφαντικὸν τὸ παρόν. Ἀλλὰ τὸ
παραελθόν! Τίς θὰ συγκρατήσῃ τὴν ἀποσβεσμένην αὐτοῦ εἰκόνα τοῦ
παραελθόντος τῆς χθὲς, ὅπερ δὲν ἀπετυπώθη ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ καὶ τοῦ
ἐλέφαντος καὶ τοῦ χρυσοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ χυοῦ καὶ τῆς πλίνθου; Ἡ
σκαπάνη τοῦ ἐργάτου καταρρίπτει καθ' ἡμέραν τὰ ἐρείπια, ἅτινα δὲν
ἀπέκτησαν τὸ δικαίωμα τῆς ἀθανασίας διὰ τῆς σφραγίδος τῆς τέ-
χνης, καὶ ὑπὸ τὴν σκαπάνην αὐτὴν ἀχνίζουσα καὶ χλιαρὰ καὶ ζῶσα
νομίζεις ὅτι ἀναθρώσκει ἡ ἱστορία τόσων γενεῶν. Τὰ διὰ τῶν βωγμῶν

Ἐρμῆος Σχλιερίου

τῆς καταστροφῆς προβάλλοντα εἰς τὸ φῶς παράδοξα οἰκοσχέδια, αἱ δειλῶς προκύπτουσαι ἀυθαίρετοι οἰκοσκευαί, ἡ ἀπειροκάλως κατειργασμένη ξυλεία, ἡ καταρρέουσα εἰς κόνιν καὶ σποδόν, οἱ λαβυρινθώδεις ἐκεῖνοι μεσότοιχοι, οἱ κρημνιζόμενοι εἰς ἄμορφον σωρόν, πόσα δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ μαρτυρήσωσι. Ἄλλὰ πάντα καταρρέουσιν, ἐξελίφονται, ἐκλείπουν, ὑπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς Ὀδοῦ, ἥτις εὐρύνεται, ἐκτείνεται, ἀπλοῦται, ἵνα ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Οὕτω ἡ Ὀδὸς τῆς χθὲς καταβροχθίζεται ὑπὸ τῆς Ὀδοῦ τῆς σήμερον.

* *

Ἡ περιπλάνησις ἀνὰ τὰς ἡμετέρας ἐκλειπούσας ὁδοὺς ταύτας, τὰς σκολιάς καὶ πολυσχιδεῖς, καὶ ἀρρυθμούς παρέχει αἴσθημα μικτὸν θλίψεως καὶ ἀναπολήσεως. Οἱ σκοτεινοὶ χρόνοι τῆς δουλείας νομίζει τις, ὅτι ἀπετύπωσαν ζωηρὰν τὴν σφραγίδα των ἐπὶ τῶν πενιχρῶν ἐκείνων παρόδων, τῶν ὁποίων τὰ μικρὰ καὶ ταπεινὰ οἰκήματα, οἰοῦνται πεφοβισμένα καὶ πτήσσοντα συσσωρεύονται καὶ συνθλίβονται πρὸς ἑαυτὰ, ἄνευ περιττῶν κόσμων καὶ ὠραϊσμῶν, φωλεαὶ προωρισμένοι νὰ πληρώσωσι τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ οἰκισμοῦ. Αἱ στενωποὶ αὗται διασώζουσιν ὅλην τὴν παλαιὰν αὐτῶν φυσιογνωμίαν. Μικροὶ καὶ χθαμαλοὶ οἰκίσκοι, μὲ τὰ παράθυρα αὐτῶν ἀπηρωτημένα καὶ περιεροκανισμένα ὑπὸ τῆς σηπεδόνης, μὲ τὰς ἀκόμψους καὶ ἀδροτέχνους σιδηροσκευάς των, τὰς ἀλαζεύτους λιθίνας βαθυμίδας των, ὀδοντούσας εἰς ὑγρὸν ὑπόγειον ἢ σκοτεινὸν καὶ εὐρωτιῶν ἰσόγειον, μὲ τὰ ἀπέξεσμένα στρώματα τῶν κονιαμάτων των — πάντως δὲ παραλλάσσοντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ εἰς μακρὰν σειρὰν, ὡς μονότονοι ποικιλωδῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀηδοῦς μέλους, διαγράφουσι τὰς ὁδοὺς ταύτας, ῥυπαράς, βορβορώδεις, μὲ κλονούμενα πεζοδρόμια. Ἡ ἀραιὰ ἐπ' αὐτῶν κίνησις, οἱ νωθοὶ περιπατηταί, οἱ σύροντες μεμετρημένον τὸ βῆμα, οἱ θαμισταὶ τῶν ὑγρῶν καὶ ἀνηλιῶν καφείων, ἀφ' ὧν ἀποπνεύεται ἡ ναυτιώδης ὁσμὴ τοῦ γαργιλέ καὶ ἀκούεται ὁ διαλείπων αὐτοῦ παφλασμός, τὰ πενιχρὰ μαγαζεῖα μὲ τὰς θολὰς καὶ ἀμαυράς των ὑέλους καὶ τοὺς σιγηλοὺς των ὑπαλλήλους, κινουμένους δίκην μηχανῶν, αἱ ἀπὸ τῶν τηγάνων τῶν ὑπαιθρίων μαγεύρων πνιγηραὶ ἀπόπνοια, ὅλαι αὗται αἱ εἰκόνας τῆς νωθρότητος καὶ τῆς μονοτονίας, μεταφέρουσι τὸν διαβάτην εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς βραδεῖα καὶ ἀθαρήσῃς καὶ ἀθόρυβος διέρρειεν ἡ ζωὴ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς δουλείας, δι' οὗ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐμολύνθη ὁ ἀπτικὸς αἰθήρ. Ἄλλ' ἔχουσι καὶ αἱ ὁδοὶ αὗται τὸ πρό-

γραμμα τῆς κινήσεώς των. Αἱ μελωδικαὶ καὶ διάτοροι φωναὶ τῶν μικροπωλητῶν, διαλαλούντων μετὰ στοργῆς τὸ ἐμπόρευμά των, κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ κατὰ τὰς προβλεπομένας ἀπαιτήσεις τοῦ μαγειρείου ἢ τοῦ οἰκοκυρίου, ἀποτελοῦσι τὸ ἀκριβές καὶ ἀσφαλές ὠρολόγιον τῶν πελατῶν των. Καὶ περὶ τὴν δειλὴν, ὅτε πᾶσαι αἱ Ἀθηναὶ ἐκχύνονται πρὸς τὰς ἐξοχικὰς ὁδοὺς, πρὸς τοὺς περιπάτους, τὰ Φάληρα, τὰς πλατείας, ἵνα ἀναπνεύσωσι καὶ κινηθῶσιν, οἱ οἰκιστὰὶ τῶν ὁδῶν τούτων τὸ πολὺ—πολὺ ὑπερβαίνουσι τὴν φλιάν τῆς οἰκίας των. Αἱ μητέρες ἐπὶ τῶν βαθμίδων μαρολογοῦσαι καὶ πλέκουσαι, τὰ παιδιά ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ὁδοῦ καὶ αἱ ἀναιμικαὶ θυγατέρες, ἐν τῷ κλασικῷ παραθύρῳ, παρὰ τὴν γάστραν τοῦ βασιλικοῦ, φθίνοντες ὅλοι ἐν τῇ ἀκίνησίᾳ καὶ τῇ διαστροφῇ τοῦ βίου. Μόλις αἱ ὦραι τοῦ ἔτους, διαδεχόμεναι ἀλλήλας μεταβάλλουσι τὴν εἰκόνα ταύτην, ἀλλ' ἡ ποικιλώδεια εἶνε, ὡς εἴπομεν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μονοτόνου ῥυθμοῦ. Ὅτε δὲ ὁ σύγχρονος πολιτισμός, ἡ σημερινὴ τοῦ ἄστεος ζωὴ, ἡ ζωὴ ἡ ὀργῶσα καὶ περιθωμοῦσα ἐν τῇ νέᾳ πόλει πλημμυρεῖ καὶ ἐκχειλίζει μέχρις ἐκεῖ, τότε μόλις αἰθρία τις καὶ ζωὴ διαχεῖται ἐπὶ τῆς μελαγχολικῆς ὁδοῦ. Αἱ πολυώνυμοι τοῦ βίου εἰκόνας, καὶ τῆς βιωτικῆς πάλης οἱ ἀγῶνες ἔχουσι βεβαίως τὸ θέατρον αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς στενωποῖς ταύταις. Ἀλλὰ τὸ βῆμα τοῦ ἠθογράφου δὲν ἐσύρθη ἔτι μέχρις ἐκεῖ, οὐδὲ ὁ φακὸς τῆς ἀθηναϊκῆς μυθιστορίας ἐστήθη ἔτι ἀπέναντι τῆς βιωτικῆς ταύτης εἰκόνας. Αἱ ἔξεις τοῦ βίου καὶ οἱ διαπλάσσομενοι αὐτόθι χαρακτῆρες παρέρχονται καὶ λησμονοῦνται μετὰ τῶν ὁσημέραι ἐκλειπόντων ἐρειπίων, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸν ποιητὴν, νομίζεις, ὅτι σὲ παρατηροῦσιν, ἵνα σοὶ ἀφηγηθῶσι τοὺς θρύλλους παρῳχημένων χρόνων.

* *

Ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς αὐτῆς μορφῆς, τῆς ὁσημέραι ὠχρίωσης καὶ ἐξλειφομένης, πόσα στάδια ἀνελιξέως δὲν διῆλθεν ἡ Ἀθηναϊκὴ Ὀδός! Ἐτράπη ἀκάθεκτος πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ Ἀττικοῦ ὀρίζοντος, περιέξωσε πᾶσαν ἔκτασιν, διὰ τῶν πολυωνύμων αὐτῆς κλάδων, ἔρπουσα πανταχοῦ, καλύπτουσα, πᾶσαν χέρσον. Ἐν τῇ ἀνελιξεί ταύτῃ ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν ὄλων τῶν φυσικῶν νόμων τῆς δαρβινείου θεωρίας, ἐτροποποιήθη, μετεβλήθη, μετεμορφώθη. Καὶ ὅλα τὰ στάδια ταῦτα, ὅλαι αἱ φάσεις αὐταὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς Ὀδοῦ ἐσημείωσαν ὅλα τὰ στάδια, ὅλας τὰς φάσεις τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Ἀκοσμος καὶ πενιχρὰ ἐδῶ, ἐκτεινομένη εἰς μαϊάνδρους καὶ καμπύλας, με ἀκόμψους καὶ μικρὰς οἰκίας, με ῥυπαρὰ μαγαζεῖα διαλαλεῖ τὴν πτωχείαν καὶ τὴν στέρησιν.

Εὐρυτέρα ἐκεῖ, καθαριωτέρα, με μεγαλειτέρας οἰκοδομὰς, ἀλλὰ με τὰ αὐτὰ μονότονα οἰκοσχέδια, με τοὺς αὐτοὺς παρατόλμους χρωματισμοὺς τῶν οἰκιῶν, με τοὺς αὐτοὺς ἀκόμψους καλλωπισμοὺς, διατρανεῖ τὴν μετριότητα, τὴν ἀκαλαισθησίαν, τὸ μιζοβάρβαρον. Κανονικὴ καὶ ὁμαλὴ, καθαρὰ καὶ ἀποστίλθουσα ἀλλαχοῦ, με κομψὰς οἰκοδομὰς καὶ σεμνοὺς ὠραισμούς, κατοπτρίζει τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν καλαισθησίαν, τὸν πολιτισμόν. Ἡ τελευταία αὕτη μορφή τῆς Ἀθηναϊκῆς Ὀδοῦ, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἡ συνηθεστέρα. Περιπλανώμενος ἀνὰ τὸν λαβύρινθον τῶν ὁδῶν τῆς πρωτεύουσας, εὕρισκεις περισσότερον ἐν τῷ παρελθόντι ἢ τῷ παρόντι. Καὶ εἶνε ἰδιάζουσα ἡ ἐντύπωσις ἐν τῇ νεοτεύκῃ ἡμῶν πρωτεύουσῃ, ἣτις διῆλθε καλπάζουσα τὰ ποικιλώτερα στάδια τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, τὰς γηραιὰς πόλεις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τὸ παρελθὸν μιᾶς δεκαετίας ἢ μιᾶς εικοσαετίας δὲν ἔχει τύπον ἴδιον, τόσῳ διάφορον, τόσῳ ἀπέχοντα. Παρ' ἡμῖν ἡ σήμερον δὲν ἀναγνωρίζει τὴν χθές. Καὶ διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι εἰς τὴν Ὀδὸν τῆς χθές συναντᾷ τις, ἀναπολεῖ τις ἄγνωστον κόσμον. Πολλάκις διατρέχων τὸ Ἄστυ, καὶ βυθιζόμενος εἰς τὸ ποικίλον σύμπλεγμα τῶν ἀγυιῶν του, ἠσθάνθην ἐπ' ἐμὲ ἐπιπνεόν τὸ πνεῦμα οἰχομένης γενεᾶς καὶ εἶδον ὡς ἐν ψευδαισθήσει ἐπιφοιτῶσας τὰς σκιας τῶν Ἀθηναίων τῆς χθές καὶ συρομένας πρὸς τὰ προσφιλεῖ αὐτῶν ἐνδαιτήματα, ἐπισκεπτομένας ἀγαπητοὺς χώρους. Καὶ εἰς τὰ στενὰ καὶ ἀπέριττα παράθυρα τῶν παλαιῶν οἰκιῶν ἐνόμισα, ὅτι εἶδον τὰς ὠχρὰς μορφὰς τῶν Ἀθιδῶν τοῦ παρελθόντος, τῶν δειλῶν καὶ οἰκουρῶν, με τὰς ἐβεννίνους κόμας καὶ τὰ πυρῶδη βλέμματα, με τὰς βλεφαρίδας τὰς μακρὰς καὶ μάυρας, τὰς ὁποῖας ὕμνησεν ὁ Βύρων. Καὶ ἐνόμισα, ὅτι ἠσθάνθην περὶ ἐμὲ τὴν θορυβώδη νεότητα τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ὀθωνος, τὴν νεότητα τῶν θερμῶν ιδεῶν καὶ τῶν φλογερῶν ἐρώτων, τὴν αὐθαίρετον νεότητα τῶν ὄπλων καὶ τῶν σερενάδων. Καὶ τὰ παράθυρα ἐκεῖνα, ἅτινα ἐστήριζαν ἄλλοτε ἀγαλματώδη στέρνα καὶ τορευτοὺς βραχίονας, καὶ τὰ ὁποῖα καθ' ἐκάστην ἐρημοῦνται ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν ἔξεων τοῦ βίου, καὶ τὰ ἀνδρὰ ἄνω, καὶ τὰ λιθόστρωτα κάτω, καὶ πᾶν δένδρον, καὶ πᾶς φακός, ὅλα διηγοῦνται ἕνα θρύλλον, ὅλα ἀπηχοῦσι μίαν μολπὴν. Καὶ τὴν φαντασμαγορίαν ταύτην μόλις διαλύει ἡ μετάβασις εἰς τὴν σημερινὴν Ὀδόν, τὴν σύγχρονον, τὴν εὐρείαν, τὴν ἐπιβλητικὴν, τὴν θορυβώδη, ἡ μετάβασις εἰς τὴν κομψὴν καὶ ἀκτινοβολοῦσαν λεωφόρον, τὴν ἐνδοξὸν ἀπόγονον πενιχρᾶς προγόνου.

* *

Ἡ λεωφόρος! τὸ καλλιμάρμαρον Ἄστου, τείνον γοργῶς νὰ ὑψωθῆ εἰς τὴν παράλληλον τῶν Εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων, σχηματίζει καὶ διαμορφοῖ ἡμέραι τὰς λεωφόρους του. Ἡ στενωπὸς τῆς παλαιᾶς πόλεως καὶ ἡ ὁδὸς τῆς χθὲς δὲν εἶνε ἐκεῖναι, ἐφ' ὧν θὰ κινήθῃ ὁ πλούτος, ἡ πολυτέλεια, ἡ εὐμάρεια, ἡ χάρις, ὁ ἀκτινοβόλος κόσμος τοῦ chic. Διὰ τοιαύτην εἰκόνα ἀπαιτεῖται πλαίσιον βαρυτιμώτερον, πολυτελέστερον. Καὶ οὕτω παρὰ τὴν νεόπηκτον ἡμῶν ἀριστοκρατίαν, τὴν ὁποῖαν λαμπρύνουσι πολιτευταί, διπλωμάται, ζάπλοτοι, τραπεζῖται, ἐπιστήμονες, πάντες οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ γένους, τοῦ πλούτου, τοῦ πνεύματος — ἀναπτύσσεται ἡ πόλις τῶν κομψῶν λεωφόρων. Τὰ κομψά, ἐπιβάλλοντα, καλλιπρεπῆ, μαρμαρότευκτα μέγαρχα, μὲ τὰς πολυτελεῖς αἰθούσας καὶ τὰς βαρυτίμους οἰκοσκευάς, μὲ τοὺς καλλιτεχνικούς κήπους καὶ τὰ παστράπτοντα προαύλια, διαδέχονται καθ' ἡμέραν ἄλληλα. Αἱ ἀθηναϊκαὶ λεωφόροι! Δὲν θὰ ἠδύναντο βεβαίως νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ βουλευάρτα τῶν Εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων. Ἐχουσιν εἰσέτι τὰ κενά των, τὰς μάνδρας των, τὰς παλαιᾶς των οἰκίας, τὰ ἀσυμπλήρωτα πεζοδρόμιά των, τὰς κολωβάς καὶ καχεκτικὰς δένδροστοιχίας των καὶ ὡς κορυφωμα πάντων, τὸν ἀθάνατον κονιορτόν των. Ἄλλ' ἡ φυσιογνωμία αὕτη ἡμέραι τροποποιεῖται. Τὰς κακορhythμούς οἰκίας τῆς χθὲς διαδέχονται μέγαρχα ἀψόγου ἀρχιτεκτονικῆς, ζηλωτὰ διὰ πᾶσαν μεγαλόπολιν, τὰ ἀπειρόκαλα προαύλια μεταβάλλοντα εἰς θελκτικούς κήπους ἀρχιτεκτονικῆς ἀκριβείας, μὲ εὐώδη καὶ ποικιλανθῆ παρτέρ καὶ ῥυθμικὰς ἀλλείας καὶ πήδακας καὶ ἀγαλμάτια. Τὰ πηλώδη πεζοδρόμια καλύπτει ἀποστίλβουσα καὶ ἀπαστράπτουσα πλακόστρωσις. Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θόρυβος τῆς νέας πόλεως καταδηλοῦται εἰς τὰ σπεύδοντα βήματα τῶν διαβατῶν, τὸν δρόμον τῶν ἀδιαπαύστως διασταυρουμένων ἀμαξῶν, ἀμαξίων, τροχιοδρόμων, τοὺς τριποδισμούς τῶν ἵππων. Ἡ πόλις ζῆ καὶ κινεῖται ἐκεῖ. Οἱ ὑπάλληλοι, οἱ ἔμποροι, οἱ σπουδασταί, οἱ θεσιθῆραι, οἱ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωποι τῆς ὁδοῦ, μὲ τὸ βῆμα σπεῦδον καὶ τὴν φυσιογνωμίαν ἀπησχολημένου ἀνθρώπου, διασταυροῦνται καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, εἴτε ὑπὸ τὸν διαπεραστικὸν βορρᾶν τοῦ χειμῶνος. Οἱ αἰώνιοι τύποι τῶν πλανοδίων δὲν λείπουσι βεβαίως, ἀλλ' ἐν τῇ λεωφόρῳ μεταλαμβάνουσι καὶ οὗτοι τῆς πέριξ κινήσεως, ἐπισπεύδουσι τὸ βῆμα καὶ ἀποδιώκουσι τὴν νυσταλεότητα τῆς ὀκνηρίας ἀπὸ τοῦ προσώπου. Τοὺς νωθροὺς ἐκείνους τύπους, μὲ τὰ συρόμενα βήματα, μὲ τὸ χασμῶδες ὕφος, οὓς συναντᾷ τις εἰς τὰς στενωποὺς καὶ

τὰς ὁδοὺς τῆς παλαιᾶς πόλεως, συρομένους ἀπὸ καφείου εἰς καφεῖον, σπανιώτερον συναντᾷ τις ἐνταῦθα, ὁπόθεν ἔλλειπει τὸ κλασικὸν καφεῖον τοῦ δεκαλέπτου καφέ καὶ τοῦ ἀνεξαντλήτου παργιλέ. Οἱ πλανόδιοι τῶν ἀθηναϊκῶν λεωφόρων προσεγγίζουσι μᾶλλον πρὸς τοὺς παρισίους flâneurs καὶ ἀπομακρύνονται ἡμέραι τοῦ ἀνατολικοῦ τύπου τοῦ καλδερῆμ-τσελεπή. Ἐπὶ τῆς λεωφόρου τὸ πᾶν μεταλαμβάνει ζωῆς καὶ γοργότητος.

Ἄλλ' ἀπὸ τῆς δειλῆς ἢ Ἀθηναϊκῆς λεωφόρος προσλαμβάνει ὅλην αὐτῆς τὴν λαμπρότητα. Τὸν κόσμον τῶν ἀπησχολημένων καὶ τῶν υποθεσεστριβῶν, διαδέχεται ὁ κόσμος τῶν περιπατητῶν. Αἱ περικαλλεῖς ἀμφιέσεις, τὰ εὐπλαστα σώματα, οἱ γλυκεῖς χρωματισμοί, ἡ χάρις καὶ ἡ πολυτέλεια καὶ ὁ πλούτος διαχέουσι τὴν λάμψιν καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν των. Ἀντηχοῦσιν ἀργυρόχοι οἱ γέλωτες καὶ ἀκούονται μελωδικαὶ αἱ ξένοι γλωσσαι καὶ κορέννυται ἡ ἀτμόσφαιρα λεπτῶν καὶ αἰθερίων ἀρωμάτων, ὡς ἀτμόσφαιρα καλλυνητηρίου ἢ θερμοκηπίου. Στιλπναὶ καὶ ἐν ἀνταυγείᾳ ἀργύρου διατρέχουσιν αἱ ἀμαξίαι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ τριποδίζουσιν ἐπιχαρίτως οἱ κέλητες ὑπὸ κομψοῦς ἀναβάτας. Ὅλοι οἱ νεότευκτοι ἀθηναϊκοὶ τύποι συναντῶνται. Οἱ ἐπ' ἀφροδίτοι τύποι τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου, κομψῶν, εὐσταλῶν, ἐρασιμίων, οἱ τύποι τῶν δανόδηων, ἐν ὑπερκαλλωπιστικῇ ἀμφιέσει, καὶ ἀνταυγείᾳ ζωηρῶν ἀποχρώσεων, οἱ μόλις σχηματιζόμενοι τύποι τῶν Ἀθηναίων γριζενῶν, κατὰ τὰς ἑορτάς, καὶ παρ' αὐτοὺς ὅλαι αἱ ποικιλίαι τῶν τύπων, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἐπιτετηθευμένοι, οἱ ἐπαρίστεροι, οἱ ἄξεστοι, οἱ ἀτόρευτοι, οἱ μιζοπρόστυχοι. Καὶ συμμίγνυται ὅλη αὐτὴ ἡ μυρμηκία εἰς παράδοξον ἀμέλγαμα καὶ ὑψοῦται εἰς τὸν αἰθέρα ὁ μικτὸς βορβορυγμός, τὸν ὁποῖον ἀναλύων τις θάνευρισκεν ὅλας τὰς προφορὰς καὶ τὰς διαλέκτους τοῦ κόσμου, ἀπὸ τῆς παρισινῆς μελωδίας, τῆς ἀμεταφράστου modulation τῆς λαλιᾶς, μέχρι τῆς ἐπισεσυρμένης προφορᾶς ὄλων τῶν νηπιωτικῶν ἰδιωμάτων. Καὶ τὸ ἀμάλγαμα τοῦτο τὸ ἀνθρώπινον, συμμίγνυται, ῥέει, πλημμυροῖ πρὸς τὰς ἐξοχικὰς ὁδοὺς, τοὺς περιπάτους, τὰς πλατεῖας, πεζῆ, ἐπὶ ἀμαξῶν, ἐπὶ δίφρων, ἐπὶ ὀχημάτων παντὸς εἶδους, ἐπὶ τοῦ τράμ, ἐπὶ τῶν λεωφορείων. Καὶ ὅτε ὑπὸ τὸ σκότος καὶ τὴν ἡρεμίαν τῆς νυκτὸς πᾶσα ἡ πόλις ἐρημοῦται καὶ ἡσυχάζει, ἡ λεωφόρος διατηρεῖ ἔτι τὴν κίνησιν καὶ τὴν φαιδρότητα αὐτῆς, ἀπηχεῖ ἔτι ἀργυροήχους γέλωτας καὶ ψιθύρους καὶ ζῆ καὶ γρηγορεῖ. Καὶ τὸν χειμῶνα, ὅτε διαπεραστικὸς ὁ βορρᾶς καταλείβεται ἀπὸ τῆς χιονοστεροῦς σειρᾶς τῶν Ἀττικῶν ὀρέων, ὅτε πᾶσα ζωὴ

πλήσσει καὶ περισυλλέγεται περὶ τὴν ἐστίαν, κατὰ τὰς ψυχρὰς χειμερινὰς νύκτας, ὅτε πᾶσα ὁδὸς ἐρημοῦται καὶ συσκοτάζεται, ἡ λεωφόρος, προνομιούχος αὐτῆ, ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ τῶν μεγάρων αὐτῆς λάμψεις χοροῦ, καὶ ἀπηχεῖ ὄρηστικά μελῆ, καὶ συγκεντρῆ ὄχηματα καὶ κίνησιν καὶ αἰθριάζεται ὑπὸ τοῦ πλούτου καὶ τῆς φαιδρότητας. Καὶ ἡ λευκὴ, ἡ καταυγάζουσα τὰ πέριξ, αἴγλη τῶν μαγικῶν λαμπτήρων τοῦ Ἐδισῶν, πρὸ τῶν ὁποίων λειποψυχεῖ ὁ ὠχρὸς φανὸς τοῦ φωταερίου, προσπίπτει εἰς τὰ τεθαμβημένα βλέμματα, ὡς αὐγὴ ἰλαρὰ, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρίσταται ὡς ἐν ἀντικατοπτρισμῷ, λουομένη ἡ παιδρὰ, ἡ περικαλλῆς Ὀδὸς τοῦ μέλλοντος.

* *

Ἰπὸ τὰς ἰώδεις ἀνταυγείας τῆς Ἀττικῆς ἡοῦς, εἴτε ὑπὸ τὴν ἀφομοιωτικὴν λάμψιν τοῦ Ἥλιου, εἴτε ὑπὸ τὰ ἴα τῆς δύσεως καὶ τὴν μαρμαρυγὴν τῶν ἐαρινῶν νυκτῶν, ἐβύθισα πολλάκις τὸ βλέμμα εἰς τὴν περικαλλῆ εἰκόνα τῆς πόλεως, ἥτις λευκὴ, λευκὴ ἀπλοῦται ὑπὸ τὴν ἀκτινοβολίην τοῦ κλασικοῦ μαρμάρου τοῦ Παρθενῶνος καὶ τὴν ῥωμαντικὴν σελαγιζούσαν χριστιανικὴν κανδήλαν τοῦ Λουκαῆπτου. Καὶ εἰς τὸ ποικίλον ἀραβούργημα τῶν μακρῶν, εὐθειῶν ἢ ἀκανονίστων, συμπλεκομένων, ἀνελισσομένων, διατεμνουσῶν ἀλλήλας γραμμῶν, τῶν ἀποτελουσῶν τὴν Ἀθηναϊκὴν Ὀδόν, εἶδον βομβοῦσαν, κυλιομένην, δρῶσαν, ὄλην τὴν ζωὴν τῆς περικαλλοῦς πόλεως. Ἡ ὁδὸς ἀπορροφεῖ τὸ πᾶν σήμερον. Ἐκεῖ ἡ δράσις καὶ ἡ κίνησις, ἐκεῖ αἱ σοβαραὶ μορφαί, ἐκεῖ τὰ λαξευτὰ σώματα καὶ οἱ φλογεροὶ ὀφθαλμοί, ἐκεῖ ἡ χάρις καὶ ὁ ἔρω. Τὸ κράτος τοῦ οἴκου ἠλαττώθη. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπικοινωνίας ἐκεῖ ἔλκει τὰς μονάδας τῶν ἀτόμων καὶ ἡ μεγάλη, ἡ θερμουργὸς ἔλξις, ἡ σύρουσα πρὸς ἀλλήλα τὰ φύλα, ἡ ἐνοῦσα ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ, ἐν μέσῳ ἐκδηλώσεων, λάμψεως, θερμότητος καὶ κινήσεως, τὰ ἀντίθετα βεύματα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τὰ ὀξέα πρὸς τὰς βάσεις, ἐκεῖ σύρει ὡς εἰς χημικὴν χοάνην, τὰ ἀντίθετα φύλα. Καὶ ὅτε ἡ Ὀδὸς δὲν ἐπαρκεῖ, ὅτε ἡ χημικὴ χοάνη ἀπαιτεῖται πλουσιωτέρα, μαγικωτέρα, ἡ Ὀδὸς ἐκτείνεται, εἰσορμᾷ εἰς τὸν οἶκον καὶ ζωογονεῖ τὴν αἴθουσαν, ὅπου ὑπὸ φῶς καὶ ἀρώματα καὶ μολπὰς ἀδελφοῦται ὁ δημόσιος βίος πρὸς τὸν ἰδιωτικόν. Καὶ τὸ μέγα μεσότοιχον, τὸ ἀποχωρίζον τὰς δύο μεγάλας τοῦ βίου εἰκόνας, καταπίπτει καὶ ἐκλείπει, καὶ αἱ δύο μεγάλαι φαντασμαγορίαι τῆς ζωῆς συγχέουσι τὰ χρώματα καὶ τὰς λάμψεις των.

Ἐν Πειραιεῖ 1890.

ΠΕΤΡΟΣ Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΣΟΦΙΑ

Τῆς ὠμορφιάς βασίλισσα,
Ψυχοῦλα μυρωμένη
Ξανθὴ γαλανομάτα μου,
Ἄχτίνα μου χυμένη,
Μειδιάμα Θεοῦ,
Στολίδι τ' οὐρανοῦ!

Σὰν περπατᾷς, ἐγὼ θαρρῶ
Πῶς ἓνα χροῦδι, ἓνα φτερό,
Χαλὶ μεταξωτὸ χαιδεύει
Μὲ χάρι ποῦ μαγεύει
Ὅνειρο ἀγγελικὸ
Μυστήριον θεϊκό!

Μὲς τὴν γλυκάδα πνίγεται
Ὅ τοῦς μου κ' ἡ καρδιά μου,
Ὅταν τὰ μάτια σου ἐξαφρα
Μιλοῦνε 'ς τὰ δικά μου,
Μειδιάμα Θεοῦ,
Στολίδι τ' οὐρανοῦ!

Κι' ὅταν ἀπάνου 'ς τὸ φτερό
Χειλάκι σου τὸ ῥοδιό,
Χαιμόγελο πετιέται,
Τότε ἡ ψυχὴ μου σβένεται,
Ὅνειρο ἀγγελικὸ,
Μυστήριον θεϊκό!

ΒΟΡΓΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
(Ἐπίγραμμα)

Πόσοι πατέρες ἐκλαψαν γιὰ σένα τὸν παρὰ τους!
Ἄλλὰ καὶ πόσα τέκνα μας φτωχὰ κι' ὄρφανεμένα
Ἦσαν ζωὴ 'ς τὰ σπλάγχνα σου καὶ δόξα 'ς τὸ ὄνομά τους!

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΦΙΛΙΑ

Εἶνε σήμερα ἡ φιλία
 Ἦχος ψεύτικος . . . ἀφρός!
 Ποῦ 'ς τὴν ὥρα τῆς ἀνάγκης
 Σβνέται, χάνεται κι' αὐτός.

(1890)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Ἦχος ἄγνωστος πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἀναφανείς ἐν Ἀθῆναις κατ' ἀρχάς μετὰ δειλίας, μετὰ συστολῆς, συνενῶν εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἐπαγγέλματός του καὶ ἔργα τῆς ἐσωτερικῆς οἰκιακῆς ὑπηρεσίας τῶν κυριῶν του: «Ὅταν ἐπιστρέψῃς ἀπὸ τὸ παζάρι πέρασε καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἐρώτησε τὸν Τμηματάρχην Χ . . . τί νέα ἔχομεν σήμερον». Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ καθαριότης τοῦ ὑποκαμίσου του αὐξάνει, ἀρχίζει νὰ ἐπιδεικνύη καινουργεῖς κραβάτας, πάντοτε ὅμως σῶφρων, ἀγνοῶν τὰς ἀπολαύσεις τῆς ὁδοῦ Σταδίου, καὶ ἐγειρόμενος δσάκις διέρχονται πρὸ αὐτοῦ πρόσωπα ἀνώτερα τῆς περιωπῆς του. Δὲν ἐκαλεῖτο τότε οὔτε δημοσιογράφος οὔτε ρέπορτερ· δὲν ἐκαλεῖτο δημοσιογράφος, διότι ἡ χρῆσις τοῦ σαρώθρου τῷ ἦτο προσφορωτέρα ἢ ἡ χρῆσις τοῦ καλάμου, οὔτε ρέπορτερ ἀφοῦ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως δὲν ἀντελαμβάνοντο σαφῶς οὐδὲ οἱ πλεῖστοι τῶν κυριῶν του.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οὐδὲ λόγος ἠδύνατο κἄν νὰ γίνῃ περὶ τῶν ἀξιότιμων αὐτῶν προσώπων καὶ θὰ ἐφαίνετο γελοῖος ἢ ἀκατανόητος ὁ θέλων νὰ σκιαγραφῆσθαι τότε τὴν τάξιν αὐτὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ ἄλλως τε δὲν παρουσιάζει τι τὸ πρωτότυπον, οὐδὲ τὸ ιδιόρρυθμον. Θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐξήτει νὰ περιγράψῃ τὴν συντεχνίαν τῶν σανδαλοποιῶν ἢ τῶν τυπογράφων.

Βαθμηδὸν ὅμως ἡ ἐντιμος αὕτη τάξις τῶν συμπολιτῶν μας ἀναπτύσσεται, ἂν οὐχὶ κατ' ἀριθμὸν τόσον, ὅσον κατὰ ποιόν.

Διὰ τὸν μὴ γνωρίσαντα δὲ ἢ τὸν μὴ παρακολουθήσαντα τὰς χιλιάς ἐξελίξεις, τὰς πολυειδεῖς φάσεις καὶ τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν τῶν κυ-

ριῶν αὐτῶν, ἡ σημερινὴ περιωπὴ καὶ τὸ δυσανάβατον ὕψος, εἰς ὃ αἰωροῦνται σήμερον θὰ φανῶσι μυθιστορικὰ καὶ ὄλως ἀπίστευτα.

Πῶς νὰ μὴ ἀποθαυμάσῃ τις τὰς προόδους τοῦ τύπου, τὰς προόδους τῆς ἀθηναϊκῆς δημοσιογραφίας, τῆς τυπογραφίας καὶ ἐν γένει ὄλων τῶν μέσων τῆς διαφωτίσεως τῆς κοινῆς γνώμης, ἀφοῦ ἔχη πρὸ αὐτοῦ τοιοῦτο repportage! Οὐδὲ παρισινὴ ἐφημερίς δύναται σήμερον νὰ παρατάξῃ πρὸ τοῦ δημοσίου τοιαύτην πεφωτισμένην φάλαγγα ἀνδρῶν δημοσιογράφων, δημοσιογράφων—ταξειδιωτῶν, δημοσιογράφων φαντασιοπλήκτων, τὴν παραγωγὴν τῶν ὁποίων ὅμως ἀγοράζει τακτικῶς τὸ νοῆμον κοινὸν καὶ συντηρεῖ αὐτούς. Πρὸ τῆς ἀκαταμετρήτου αὐτῆς προόδου γεννᾶται ἀμέσως τὸ δилημμα, ἂν τὸ repportage ἔφθασεν εἰς ὕψος δυσανάβατον ἢ τὸ νοῆμον κοινὸν κατῆλθεν εἰς βᾶθη δυσθεώρητα.

Ἄλλ' ἡ λύσις τοῦ διλήμματος τούτου εὐκόλος ἀποβαίνει, ἂν λάβῃτε τὸν κόπον νὰ γνωρισθῆτε μ' ἓνα ρέπορτερ, τύπον γνωστὸν εἰς τοὺς ὀλίγους, ἐντελῶς ὅμως ἄγνωστον εἰς τὸ πολὺ εὐπιστον καὶ ἐπιπόλαιον δημόσιον.

Λάβετε τὸν κόπον νὰ μᾶς ἀκολουθήσητε, ἔλθετε νὰ γνωρίσητε ἓνα νέον ρέπορτερ τῆς περιέργου σχολῆς. Παρατηρήσατε τὰς ἀριστοκρατικὰς ἐξεις, τὰς χιλιάς γνώσεις, τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα, τὴν ἀνατροφήν, τὴν καλὴν πίστιν, ἰδίως τὸ φιλάληθες τοῦ Κυρίου Σπουργίτου,—οὔτω θὰ καλῶμεν τὸν τύπον μας—καὶ θὰ ἐννοήσητε τότε μόνον μὲ ποῖον ἔχετε νὰ κάμητε.

Πρὶν ὅμως προβῶμεν εἰς τὰς λεπτομερείας αὐτάς, ἀποτεινόμεθα πρὸς σέ, ὦ Εὐγενῆ Γαλάτα, γλαφυρὸ τοῦ Ταρταρέν συγγραφεῦ. Πρὸς σέ ὅστις περιέγραψας τὸν ἀθάνατον παρὰ τὸ Ῥοδανὸν τύπον, μὴ ὑποπτευόμενός ποτε ὅτι ἡ μικρά, ἀλλὰ ποιητικωτάτη πατρίς μας ἔχει καὶ αὐτὴ ἐκεῖ εἰς μίαν γωνίαν τῆς, παρὰ τὰ ἀφανῆ βεῖθρα τοῦ Ἰλισσοῦ, τύπον ἀπαράλλακτον τοῦ Ταρταρέν σου, πλὴν φεῦ! οὐχὶ καὶ καλάμους ὡς τὸν ἰδικόν σου ὅπως τὸν περιγράψῃ. Δωδέ! εὐγενῆς ὕπαρξις, ἀποθανάτισασα χαρακτῆρα, ὃν πολὺ καλὰ ἐννοήσαμεν, ἠσθάνθημεν, ἀπληθύσαμεν, χαρακτῆρα γνήσιον μεσημβρινόν, ὃν βεβαίως ἠννόησαν κάλλιστα καὶ οἱ γείτονές μας Ἴταλοι καὶ οἱ γείτονές σου Ἴσπανοὶ καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ζῶντες ὑπὸ τὴν ἐπίρροιαν καυστικῆς μεσημβρινοῦ ἡλίου καὶ ὀρίζοντος. «Ὁ ἥλιος, λέγεις που, μεγαλοποιεῖ τὰ πάντα» καὶ δὲν πταίει ὁ Ταρταρέν σου· ὁ ἥλιος σου ἀπαντῶμεν καὶ ἡμεῖς γιγαντοποιεῖ τὰ πάντα, καὶ δὲν πταίει ὁ Σπουργίτης μας. Ἡ μόνη μας διαφορὰ εἶναι ὅτι συνέλαβες ἓνα Ταρτασκανέζον ἐκ τοῦ μέσου χιλίων

ἄλλων συμπολιτῶν του καθὼς ἠδύνασο νὰ συλλάβῃς οἰονδήποτε ἄλλον ἐξ αὐτῶν καὶ ὁ τύπος σου θὰ ἦτο ὁ αὐτός, ἐνῶ ἡμεῖς ἀναγκασόμεθα ἐκ μιᾶς λίαν ὀλιγαριθμοῦ τάξεως ἀνθρώπων νὰ παραλάβωμεν τὸν κ. Σπουργίτην, ἐνῶ μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἠδυναμέθα κάλλιστα διὰ τῆς ἀγχύστρου νὰ συλλάβωμεν πολλοὺς Ἀθηναίους καὶ θὰ εἶχωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν τύπον μας, περιωρίσθημεν ὅμως εἰς τὸν κατ' ἐξοχὴν Ταρασκωνόν μας, εἰς τὸ ἄτομον δηλ. ἐκεῖνο τοῦ ὁποῖου ὁ τύπος διαλάμπει πλειότερον καὶ οὕτω καθίσταται εὐκολωτέρα καὶ ἡ ἐργασία μας.

* *

— Καθήσατε, κύριε Σπουργίτη.

Ὁ κ. Σπουργίτης ἡλικίας εἰκοσιπέντε ἕως τριάκοντα ἐτῶν, ὑπόξανθος, βραχὺς τὸ ἀνάστημα καὶ λεπτός, φέρων μύστακα καστανόν καλῶς περιπεποιημένον, ἔχων ὀφθαλμοὺς γαλανοὺς λίαν σμικροὺς ἀλλὰ σπινθηρίζοντας, λίαν ἐρυθρὰ χεῖλη, καλύπτοντα λίαν ῥυπαροὺς ὀδόντας, μέτωπον στενόν, καθιστάμενον στενότερον χάριν δύο ἀφελειῶν, αἵτινες χαριέστατα καταπνίγουσι τὸ ἀενάως ἰδροῦν τοῦτο μέρος τῆς κεφαλῆς. Ὁ κ. Σπουργίτης ἐξάγει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ῥινόμακτρον μετάξινον καταπόρφυρον, εὐλογῶν ἐνδομύχως τὸν ἰδρωτὰ του, ὅστις τῷ δίδει τσακίς τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδεικνῆ τὴν πορφύραν του. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐλκύει τὴν προσοχὴν τοῦ θεωμένου τὸν κ. Σπουργίτην, εἶναι τὰ δύο πλατύτατα ὄτια του, τὸ ὑπερμέγεθες τῶν ὁποίων καλῶς ἐννοῶν καὶ ὁ κομιστὴς αὐτῶν λέγει πολλὰκις χαριεντιζόμενος τὴν ἐξῆς στερεότυπον φράσιν:

— Εἰς ἡμᾶς ἔδωκεν ἡ φύσις ὅ,τι μᾶς χρειάζεται, δηλ. αὐτιὰ μεγάλα διὰ ν' ἀκούωμεν. Τὴν φράσιν του ταύτην οὐδεὶς πώποτε ἐξήτησε νὰ διαψεύσῃ.

Ὁ κ. Σπουργίτης φέρει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στενήν περισκελίδα ἀνοικτοῦ χρώματος λίαν κακῶς κατεσκευασμένην, ἀλλὰ τοῦ τελευταίου συρμοῦ, ἐπενδύτην μέλανα ἢ bleu foncé τῆς αὐτῆς κατασκευῆς, συχνα δέ, — ἰδίως τὰς Κυριακάς — ῥεδενγκόταν ἀγνώστου ῥάπτου καὶ κοπτικῆς. Ὅ,τι ὅμως ἐπισύρει τὸ βλέμμα καὶ δίδει εὐθὺς ὄψιν ἀνθρώπου τοῦ κόσμου εἰς τὸν κ. Σπουργίτην, εἶναι οἱ ἐρυθροὶ, κυανοῖ, κατ'ἀλευκοὶ λαιμοδέται του, τὸ ἐν ζεύγος τῶν φαιῶν χειρῶν, τὰς ὁποίας πάντοτε φέρει ἐν ταῖς παλάμαις χωρὶς οὐδέποτε νὰ φορέσῃ, ὡς καὶ ὁ καινουργῆς πῖλος καὶ ἡ ἐπίσης καινουργῆς λεπτοτάτη βακτηρία του· τῶν τριῶν τούτων ἀντικειμένων οὐδέποτε ἀποχωρίζεται, συμβαίνει δὲ ὡς ἐκ τούτου πολλὰκις, ὁπότε θελήσῃ νὰ σφογγίσῃ τὸν ἀένναον ὑπὸ

τὰς ἀφελείας του ἰδρωτὰ, νὰ μὴ δύναται νὰ μεταχειρίζεται τὰς χεῖράς του καὶ νὰ πίπτουν ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὅτε μὲν ὁ πῖλος, ὅτε ἡ βακτηρία ἢ αἱ χεῖριδες, πολλάκις δὲ καὶ τὰ τρία. Ὅταν δὲ ἡμέραν τινὰ κυρία τῆς ἐδοκίμασε ν' ἀνεγείρῃ τὸν πῖλόν του, ὅστις ἐκυλίσθη πρὸς τοὺς πόδας τῆς μετὰ τήσιν θέρμης ἠθέλησεν εὐγενῶς νὰ τὴν ἐμποδίσῃ, ὥστε ἐκυλίσθη καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἡ καθέδρα, ὥστε πρὸς στιγμὴν ἀνεστατώθη ὅλη ἐκείνη ἡ αἴθουσα. Εὐτυχῶς ὁ κ. Σπουργίτης ἀνηγέρθη σῶος καὶ ἀβλαβῆς καὶ ἤρχισεν ἀμέσως νὰ ἐξηγῆ λεπτομερῶς τὸ πῶς ἔπεσε καὶ τὸ πῶς ἠδύνατο καὶ νὰ μὴ πέσῃ. Ἐνεθυμήθη ἀμέσως ὅτι παρόμοιον γεγονός συνέβη πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς Γραμματεῖα Πρεσβείας στενὸν φίλον του, εἰς τῆς Κυρίας Ὑπουργοῦ Χ . . .

— Ὁ πτωχὸς φίλος μου, ἀφηγεῖται ὁ κ. Σπουργίτης, ἐκάθητο πλησίον μου καὶ μοὶ διηγείτο μάλιστα λεπτομερείας τινὰς λίαν ἀξιοπεριέργους, σὰς βεβαιῶ, περὶ τῶν σχέσεων του μετὰ τινος νεαρῆς ἀγγλίδος πολὺ σκανδαλώδεις, ὅτε περιπλέκεται εἰς τὴν ἔδραν καὶ πίπτει ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Σὰς ἀφίνω πλέον νὰ φαντασθῆτε τὴν θέσιν του. Εὐτυχῶς τὸν ἔσωσα μεταβαλὼν ἀμέσως θέμα ὁμιλίας. Ἡ Κυρία Ὑπουργοῦ ἐνόησε τὴν ἐτοιμότητά μου καὶ μὲ νῦχαρίστησεν ἰδιαίτερος λίαν θερμῶς.

Ὁ κ. Σπουργίτης διηγείτο ταῦτα μετὰ χάριτος καὶ πειθοῦς ἀμμήτου, ὅταν δὲ δεσποινίς τις ἐκεῖ πλησίον καθημένη, τὸν ἠρώτησεν εἰς ποίαν γλῶσσαν συνδιελέγετο μετὰ τοῦ Γραμματέως τῆς Πρεσβείας, ὁ κ. Σπουργίτης ἀπαντᾷ αὐθωρεῖ:

— Μὰ ἂν σὰς πῶ μὲ τί γλῶσσαν ὠμιλοῦμεν, τότε ἀμέσως θὰ ἐνοήσητε καὶ τὸν γραμματέα.

Λεχθήτω δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ κ. Σπουργίτης οὐδεμίαν ἄλλην γλῶσσαν ψελλίζει, ἐκτὸς τῆς μητρικῆς του τῆς ἑλληνικῆς.

Ὁ κ. Σπουργίτης συνειθίζει νὰ περιπατῆ εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου, προσπαθεῖ δὲ πάντοτε νὰ πλησιάσῃ πρόσωπα σημαίνοντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀδιαφορῶν ἢ καὶ μὴ ἐννοῶν, ἂν τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀγανακτῶσιν ἐνδομύχως, συμβαδίζοντα μετὰ τιοῦτου συνοδίτου. Εὐτυχῶς τὸ πνεῦμά του εἶνε τόσον πλούσιον, ὥστε ὅπως κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μετ' αὐτοῦ βαδίζοντος, ἐφευρίσκει χιλιάδων εἰδῶν ἱστορίας φαντασιώδεις, σκανδαλώδεις, αἵτινες ἀληθῶς κινοῦν τὸ ἐνδιαφέρον. Εἰς ἓνα συνοδίτην του βουλευτὴν ἔλεγεν ὅτι βεβαίως ἡ παραχώρησις τῆς γραμμῆς τῶν συνόρων θὰ δοθῆ τῷ κυρίῳ Ψ . . .

— Πῶς εἶνε δυνατόν, πῶς τὸ ἤξεύρετε ;

— Μὰ πρό μιᾶς ὥρας μοι τὸ ἔλεγεν ὁ κύριος Πρόεδρος ἐμπιστευτικῶς.

— Περιέργον πρᾶγμα· αὐτὴν τὴν στιγμήν ἄφησα τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ὁ κύριος Πρόεδρος μοι ἔλεγεν ὅτι τίποτε εἰσέτι δὲν ἀπεφασίσθη.

— Ἐ! φαίνεται ὅτι δὲν ἤθελε νὰ σᾶς τὸ 'πῆ.

Ὁ κ. Σπουργίτης, ὅστις οὔτε Πρόεδρον εἶδεν, οὔτε ἐμπιστευτικὴν μετ' αὐτοῦ συνδιάλεξιν εἶχε, διηγεῖτο ἀπλῶς ταῦτα διὰ νὰ δώσῃ βαρύτητα εἰς τὴν ἐξοχώτητά του, ἐξοργίσας τὸν πτωχὸν βουλευτὴν, ὅστις ἀπῆλθε τίς οἶδε τί μελετῶν κατὰ φρένα κατὰ τοῦ κ. Προέδρου.

Ὁ κ. Σπουργίτης συχνάζει εἰς τὰ θεάτρα καὶ ἔχει τὰς καλλιτέρας θέσεις, ἐννοεῖται δωρεάν, λαμβάνει δὲ πάντοτε στάσιν ἀνθρώπου εὐρισκομένου ἐκεῖ ὑποχρεωτικῶς καὶ διὰ τοῦτο μόλις ἀτενίζει τὴν σκηνήν.

— Ἐ! τὰ εἶδαμε τόσαις φοραῖς αὐτὰ τὰ πρᾶγματα !

Σημειώσατε δὲ ὅτι ὁ κ. Σπουργίτης οὔτ' ἐξῆλθέ ποτε τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' οὔτε εἰς τὰς ἐκλεκτὰς θεατρικὰς παραστάσεις αὐτῶν τῶν Ἀθηνῶν παρευρέθη ποτέ, διὰ τὸν λόγον, ὅτι τὸ δι' αὐτὰς εἰσιτήριον ὁ κύριός του φυλάττει δι' ἑαυτόν.

Εἰς τὸ θέατρον ὁ φίλος μας φθάνει πάντοτε εἰς τὸ μέσον τῆς πρώτης πράξεως, χαιρετᾷ πολὺν κόσμον, εἶναι ὁμιλητικώτατος, ποιῶν κατὰ τὰ διαλείμματα ἐπισκέψεις εἰς τὰ θεωρεῖα καὶ ἀναχωρεῖ πρὶν ἢ ἡ παράστασις λάβῃ πέρας, εὐρίσκων ὅτι λίαν ἀργὰ τελειοῦν ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας τὰ θεάτρα. Εἰς τὰ θεωρεῖα ὅπου μεταβαίνει προσπαθεῖ νὰ καταλαμβάνῃ τὰς ἐμπροσθίας θέσεις, ὅπως τὸ κοινὸν ἀντιληφθῆ τῆς πολυτίμου παρουσίας του, ἐκεῖ δ' ἐπαναρχίζει τὰς ἀμιμήτους συνομιλίας του, ἐπιδεικνύων βαθείας γνώσεις δραματικῆς τέχνης καὶ δραματικῶν συγγραφέων καὶ ἰδίως τῶν ἐξόχων μουσικῶν. Ὅμιλεῖ περὶ κλασικῆς μουσικῆς, ὡς ἄνθρωπος κατατριψας τὴν ζωὴν του εἰς τὴν τέχνην αὐτήν, ποῦ καὶ ποῦ δ' ἐπιφωνεῖ :

— Ποῦ εἶσαι, καυμένη Βάγνερ !

Μεγάλην μάλιστα ἤγειρεν ἐσπέραν τινὰ συζήτησιν περὶ μουσικῆς ἐν τινι θεωρεῖῳ, καθ' ἣν κυρία τις προσεπάθει νὰ πείσῃ τὸν κ. Σπουργίτην, ὅτι ὁ Βετχόβεν ἐνεπνεύσθη ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μουσικοδιδασκάλων, τοῦ Χάυδν λ.χ. τοῦ Χένδελ, τοῦ Γκλύκ . . .

— Δὲν δύνασθε ν' ἀρνηθῆτε ὁμῶς, κυρία μου, ὅτι ὁ Βετχόβεν ἐνεπνεύσθη καὶ πολὺ μάλιστα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ἀθανάτου Βάγνερ.

— Καλὲ τί λέτε, κύριε Σπουργίτη, ὁ Βάγνερ εἶναι σύγχρονός μας· ὅταν ἀπέθανεν ὁ Βετχόβεν, ὁ Βάγνερ ἦτον ὀκτῶ ἐτῶν παιδί !

Εἰς τοιαύτας ἀναλόγους περιστάσεις τοσαύκις εὐρέθη ὁ κ. Σπουργίτης, ὥστε ἐκ συνηθείας πλέον οὐδέποτε ἔχανε τὴν ἐτοιμότητά του, ἀλλὰ στρέφων πρὸς τὴν Κυρίαν, ἣτις ἐτόλμησε νὰ τὸν ἀποστομώσῃ, τῇ λέγει καὶ εἰρωνικώτατα μάλιστα :

— Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς 'πῶ ταπεινῶς, ὅτι εὐρίσκασθε εἰς πλάνην φρικτὴν. Σᾶς λέγω ὅτι ὁ Βετχόβεν ἐνεπνεύσθη ἐκ τοῦ Βάγνερ καὶ κανεὶς δὲν θὰ μοῦ τὸ βγάλῃ ἀπ' τὸ κεφάλι.

Δυστυχῶς οὐδεὶς ἐδοκίμασε νὰ βγάλῃ ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ κ. Σπουργίτη αὐτὴν τὴν ἰδέαν, παρὰ μόνον κύριός τις, εἰσελθὼν τὴν στιγμήν ἐκείνην εἰς τὸ θεωρεῖον ἔβγαλε, μὲ τρόπον, αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐκ τοῦ θεωρείου καὶ τὸ πρᾶγμα ἔμεινεν ἕως ἐκεῖ. Ὁ κ. Σπουργίτης ἀποχαιρετίζει μειδιῶν καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν σκληρὰν Κυρίαν τῇ λέγει χαριέντως :

— Μὴ λησμονήσητε τί μοι εἶπατε ἀπόψε. Ἐγὼ ὑπόσχομαι διὰ τὸ χατῆρί σας νὰ μὴ τὸ πῶ κἀνεὶς.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ κ. Σπουργ. ἐνόησε τὸ παχυλὸν λάθος του ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν ἠμπόδισε μετὰ δύο ὥρας νὰ ἐξανίσταται ἐν κύκλῳ φίλων του πρὸ τῆς ἀμαθείας τῶν δεσποινίδων τοῦ καλοῦ κόσμου, φέρων πλεῖστα παραδείγματα καὶ ἰδίως ἐν τὸ ὁποῖον ἀντελείφθη τὴν ἰδίαν αὐτὴν ἐσπέραν, — ἀναστρέφων ἐννοεῖται τοὺς ῥόλους.

— Καλὲ πρὸ ὀλίγου ἀκόμη, μία Δεσποινίς, ἤθελε καὶ καλὰ νὰ με πείσῃ ὅτι ὁ Μπετόβεν ἐνεπνεύσθη ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Βάγνερ, ἐνῷ καθὼς ἤξεύρετε, ὁ Βάγνερ εἶναι πολὺ νεώτερος καὶ ἦτο παιδάριον, ὅταν ἀπέθανεν ὁ Μπετόβεν. Νὰ κόσμος, νὰ μάλλαμμα !

— Μὰ τίποτε νὰ μὴ ξεφεύγῃ αὐτοῦ τοῦ Σπουργίτη ! Ἐ! τί εἶπες αὐτῆς τῆς Κυρίας ποῦ σοῦ ἔκαμε τὴν σοφή ;

— Τί νὰ πῆς σὲ μιὰ Κυρία καὶ ὠραῖα μάλιστα . . . τῆς ὑπέδειξα τὴν πλάνην τῆς ὅσον ἠδυνάμην λεπτότερον !

Ἄλλ' ὅπου ὁ κ. Σπουργίτης παρουσιάζει τὸν ἐξαισίον χαρακτήρα του εἶναι ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ; Διότι πρέπει νὰ γνωρίζητε ὅτι δὲν ξεφεύγει ἐσπερὶς οἰασδήποτε φύσεως ἀπὸ τὸν φίλον μας. Παντοῦ θὰ περιλάμπρους χορούς, εἰς τὰ διπλωματικά raout, εἰς τὰ five o'clock, πανταχοῦ ὁ κ. Σπουργίτης περιφέρει τὴν πεπαλαιωμένην βελάδα του, τὴν περίπου λευκὴν γραβάταν του, τὸ ἀρχαῖκόν κλάκ καὶ τὸ αὐτὸ ζεῦγος τῶν χειρῶν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παλάμης. Τὸ πῶς εἰσχωρεῖ εἰς ὄλας αὐτὰς τὰς κοσμικὰς συναθροίσεις, ἀγνοῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ

αὐτὸν τὸν οἰκοδεσπότην, ἰδοὺ μυστήριον, ὅπερ μετὰ πολλοῦ κόπου ἀνεξιχνιάσαμεν. Ἐν πρώτοις ὁ κ. Σπουργίτης διατελεῖ ἐν γνώσει, χάριν τῶν ὑψηλῶν σχέσεών του, ὅλων τῶν ἐσπερινῶν συναναστροφῶν, αἰτινες μέλλουσι νὰ δοθῶσιν ὀρισμένην τινὰ ἐποχὴν· ἠξεύρει ὅτι ὁ κ. Π... τὴν προσεχῆ τετάρτην δίδει χορόν. Τὸ πρῶτόν του μέλημα εἶναι νὰ γνωρισθῆ μετὰ συγγενοῦς, τινὸς τῆς οἰκογενείας καὶ ἰδοὺ ὅποιαν τακτικὴν ἀκολουθεῖ καὶ ὅποιον διάλογον ἀρχίζει μετ' αὐτοῦ :

— Πόσοι χοροὶ ἐφέτος! σὰς βεβαίῳ ἐγὼ ἀπηύδησα ἐκ τῶν προσκλήσεων καὶ τὸ κακὸν εἶναι ὅτι καθένας θέλει νὰ 'δῇ τὴν περιγραφὴν τοῦ χοροῦ του εἰς τὴν ἐφημερίδα καὶ νὰ σὰς 'πῶ τὸ θεωρῶ χρέος μου νὰ τοὺς γράφω κἄτι τι. Σεῖς δὲν χορεύετε, δὲν θὰ χορεύσητε αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα, αὔριον, μεθαύριον, τὴν Τετάρτην . . .

— Ναί, τὴν Τετάρτην ὁ θεὸς μου δίδει ἓνα χορόν.

— Ὁ θεὸς σας! εὐγενέστατος ἄνθρωπος, ἀπορῶ πῶς ἔτυχε νὰ μὴ τὸν γνωρίσω . . .

— *Ω! ἂν θέλετε σὰς παρουσιάζω.

— Εὐχαριστῶ πολὺ ἐπιτιμῶν νὰ τῷ παρουσιασθῶ μετὰ τὸν χορόν . . . μήπως . . . ἂν καὶ ἤθελα νὰ τοῦ γράφω κἄτι τι . . .

— Δὲν πηράζει σὰς τὰ λέγω ἐγὼ τὴν ἐπομένην . . .

— *Ὁχι δά! ἄλλο εἶναι νὰ ἤματι ὁ ἴδιος εἰς τὸν χορόν . . .

— *Ε! τότε ἐλάτε.

— Εὐχαριστῶ πολὺ· ἂν ἤματι εὐκαιρὸς τὴν τετάρτην θὰ προσπαθήσω.

Καὶ ἀμέσως ὁ κ. Σπουργίτης παραγγέλλει νὰ τοῦ πλύνουν καὶ σιδηρώσουν ἐν ἐκ τῶν τριῶν ὑποκαμίσων του καὶ μιὰ καὶ δυὸ εἰς τοῦ κ. Π. . . . Καὶ ἰδοὺ πῶς ὁ κ. Π. . . βλέπει διερχόμενον ἐμπρὸς του ἐν ἄτομον ἄγνωστον, ἀλλὰ λίαν ὑπερήφανον, μὴ χαιρετόν, — διότι δὲν γνωρίζει βλέπετε, — ἀλλ' εἰσχωροῦν μεγαλοπρεπῶς εἰς τὰς αἰθούσας, ἀποθοῦν καὶ ἀποθούμενον καὶ εὐρίσκον πάντοτε τὰς αἰθούσας στενοχώρους, θερμὰς πολὺ καὶ ὄλα ἀνυπόφορα.

— Μὰ τί θέλουν καὶ προσκαλοῦν τόσον κόσμον ἀφοῦ δὲν ἔχουν θέσιν; Καὶ τὴν φράσιν ἀποτείνει πρὸς κύκλον τεσσάρων κυρίων ἐξ ὧν μόνον ὁ εἰς τῷ εἶναι γνωστός, οἱ δὲ τρεῖς ἕτεροι ἐντελῶς ἄγνωστοι.

— *Ε! Βλέπετε κύριε, ἔχει κάνεις τόσοσους φίλους . . .

— Μὰ με συγχωρεῖτε, ἀπαντᾷ ὁ κ. Σπουργίτης ἐν προδήλῳ ἀγανακτήσει, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ στενοχωρῆ κάνεις τοὺς φίλους του

— Μὰ δὲν εἴσθε καὶ ὑποχρεωμένος νὰ ἔλθετε . . .

— *Α! τὸ κατ' ἐμὲ δά μ' ἔχουν πρὸ τόσου καιροῦ καλέσει, ὥστε καταντᾷ πλέον καὶ ὑποχρέωσις.

— Τίς σὰς ἐκάλεσε;

— Ὁ κ. Π. . . ποῖος ἄλλος!

— Θὰ ἔχετε λάθος διότι ὁ κ. Π. εἰμ' ἐγὼ καὶ δὲν ἔχω τὴν τιμὴν οὔτε κἂν νὰ σὰς γνωρίζω. Ποῖος εἴσθε;

Οἱ δύο μάρτυρες τῆς τραγικῆς ταύτης σκηνῆς, — διότι ὁ γνώριμος τοῦ κ. Σπουργίτου τὰ ἔστριψε — ἐθεώρουν τὸ μυστηριῶδες κατασταθὲν πλέον πρόσωπον τοῦ κ. Σπουργίτου, ἐνεοὶ καὶ ἀνέμενον τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος, ἀλλ' ὁ ἐτοιμότητος Σπουργίτης, ἐνόησας τὸ δεινὸν τῆς θέσεώς του καὶ μάλιστα ἐνώπιον μαρτύρων, λαμβάνει φιλικῶς τὸν βραχίονα τοῦ κ. Π. μειδιῶν καὶ τῷ λέγει:

— Καλὲ δὲν με γνωρίζετε; ἀποτεινόμενος δὲ πάντοτε μειδιῶν πρὸς τοὺς δύο κυρίους: Μὰς συγχωρεῖτε, κύριοι, μίαν στιγμὴν, καὶ σύρει ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν κεραυνόπληκτον οἰκοδεσπότην μακρὰν εἰς μίαν γωνίαν καὶ ἐκεῖ με ὅλην τὴν ἐτοιμότητα τῷ δηλοῖ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπάγγελμά του καὶ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνεψιοῦ του τοῦ νὰ τὸν φέρῃ καὶ καλὰ εἰς τὸν χορόν.

Μετὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ ταύτην ἐξήγησιν ὁ κ. Σπουργίτης περιφέρει ἑαυτὸν εἰς τὰς αἰθούσας, λαμβάνει μέρος εἰς ὅλας τὰς συνδιαλέξεις, ἰδίως δὲ διακρίνεται ἡ παρουσία του εἰς τὸ buffet, ὅπου προσφέρει χαριέντως δροσιστικὰ εἰς τὰς πλησιαζούσας κυρίας.

Εἰς μίαν δὲ τῶν κυριῶν, ἣτις τὸν παρεκάλεσε νὰ τῇ δώσῃ ἓνα Kirsch ὁ κ. Σπουργίτης, ἀγνοῶν ὡς φαίνεται τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ποτοῦ, τῇ προσφέρει μειδιῶν μερικὰ fondans, τὰ ὅποια συνέλεξε μάλιστα ἐκ τοῦ πινακίου διὰ τῆς ἰδίας του καθίδρου χειρός, πράγμα τὸ ὅποιον ἔκαμε τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος Κυρίαν νὰ τῷ στρέψῃ τὰ νῶτα πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τοῦ κ. Σπουργίτου, ὅστις τὴν ἐξέλαθεν, ὡς διηγείτο κατόπιν, ὡς πρωτότυπον ἀγγλίδα, θελήσασαν ἀπλῶς νὰ τὸν θέσῃ εἰς πειρασμόν!

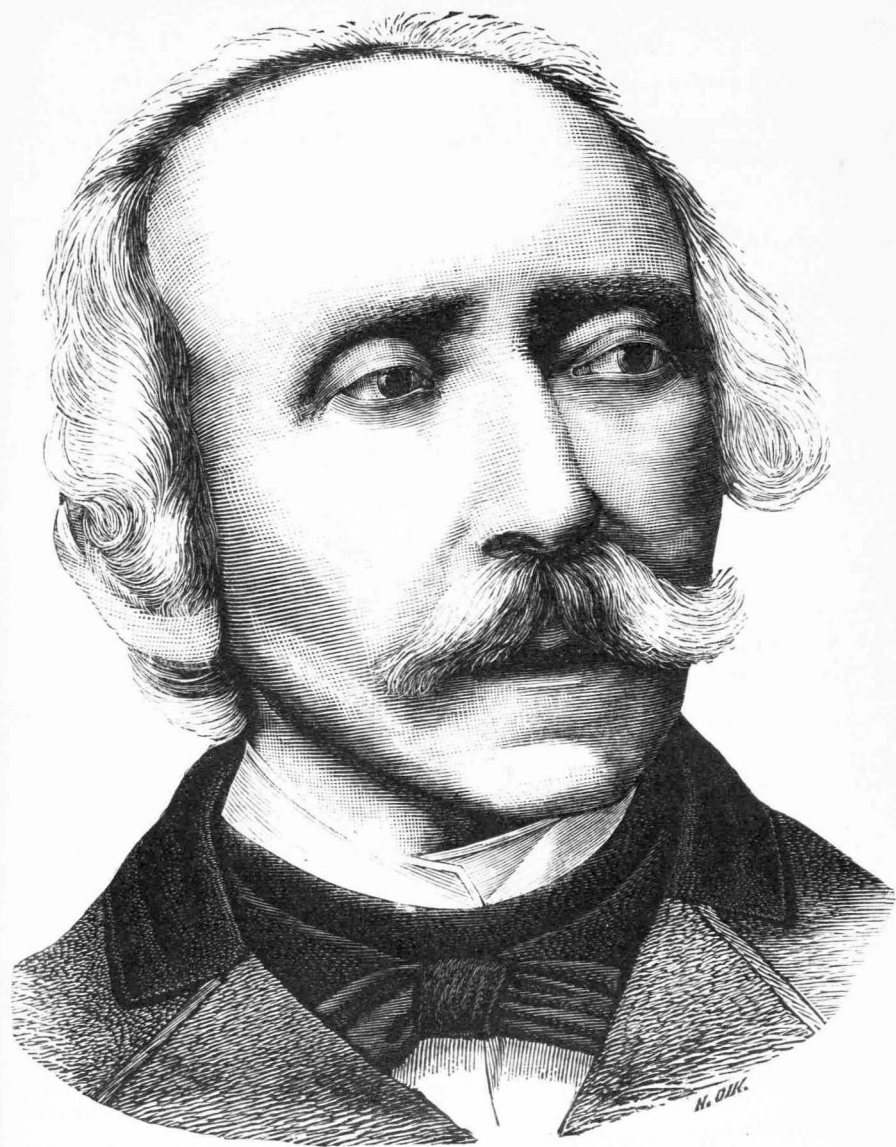
*Ἄλλ' ἡ παρουσία τοῦ κ. Σπουργίτου εἰς τινὰς συναναστροφάς, ὅπου οὔτε συγγενεῖς ὑπῆρχον ἢ ἂν ὑπῆρχον, δὲν κατάρθου νὰ τοὺς γνωρίσῃ ἐλάμβανε χώραν δι' ἄλλων συνοπτικωτέρων μέσων. Ὅτὲ μὲν παρουσιάζετο δύο ὥρας ἐνωρίτερον πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην καὶ τῷ ἀνήγγελλεν ἀπροκαλύπτως, ὅτι εἰς ἀντιπρόσωπος τοῦ τύπου ἔδει ἀφεύκτως νὰ παρασταθῇ τὴν ἐσπέραν εἰς τὸν χορόν καὶ ὑπεδείκνυε συγχρόνως ἑαυτὸν, ὅτὲ δὲ μετέβαινε κατ' εὐθεῖαν, ἐντελῶς ἀπρόσκλητος καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χοροῦ, παρουσιάζετο παρά τινος πρὸς τὸν οἰκοδε-

σπότην και ἐξήγει τὸν λόγον τῆς παρουσίας του. Ἡ τελευταία μάλυσια αὐτῆ τακτικῆ ἦτο καὶ ἡ συχνοτέρα.

Ὅ,τι δὲ ἔκαμε τοὺς δυστυχεῖς ἀμφιτριώνας νὰ μένωσιν κεραινοπληκτοὶ τὴν ἐπιούσαν, ἦτο ἡ ἐκτενὴς περιγραφή τῶν τοῦ χοροῦ, ἣν ἀνεγίνωσκον ἐν τῇ ἐφημερίδι, ἐν ἣ πολλὰκις ὁ κ. Σπουργίτης ἐπέφερε λίαν αὐστηρὰς κρίσεις καὶ κατεφέρετο δεινῶς κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, ὅστις « ἂν καὶ περιποιητικὸς δὲν ἐγνώριζε νὰ συνδυάζῃ τὴν ἀβρότητα τῶν τρόπων μετὰ τῆς πολυτελείας τοῦ οἴκου του » ἢ « διεσκέδασαν καλὰ, ἀλλὰ συνέβησαν καὶ πολλὰ σπανδαλώδη ἐπεισόδια ». Τοιαύτης φύσεως φράσεις, ἐκφραζόμεναι παρ' ἀνθρώπου ἀγνώστου καὶ παρεισάκτου, ἐπέφερον τὸ σκληρὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὸν κ. Σπουργίτην μίαν ἐσπέραν, ὅτε εἰσέβαλε διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου εἰς οἶκόν τινα, νὰ δεχθῆ ἀντὶ περιποιήσεων μίαν κλωτσιάν ἐπὶ τῶν δύο χελιδωνουρῶν τοῦ φράκου του, ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν εἰσῆρχοντο μετ' αὐτοῦ ἀβρόταταί τινες δεσποινίδες, πρὸς μίαν τῶν ὁποίων μάλιστα ὁ κ. Σπουργίτης ἔτρεφεν ἰδιαιτέραν συμπάθειαν.

Τὸ ἀτύχημα ὅμως τοῦτο, ὅπερ παρῆλθεν ἐν σιγῇ, φρονίμως ποιῶν ὁ κ. Σπουργίτης, κατ' οὐδὲν μετήλλαξε τὴν τακτικὴν του, προσεπάθει μόνον, ὅταν εἰσῆρχετο, διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου, εἰς οἶκον τινα, νὰ ἦ μόνος, ὅπως ἂν ἐπαναληφθῆ παρομοίᾳ τις σκηνή, μὴ ὑπάρχωσι τοῦλάχιστον καὶ ἀδιάκριτα βλέμματα μαρτύρων.

Ἄλλ' ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ὁ βίος του εἶχεν, ὡς βλέπετε, καὶ ζοφώδεις φάσεις, ἀφ' ἑτέρου καθίστατο γλυκύτατος χάριν πάλιν τῆς ἐξόχου φαντασίας τοῦ φιλάτου μας. Οὕτω κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὁ κ. Σπουργίτης ἠσθάνετο ἑαυτὸν σφόδρα ἐρωτευμένον, αἱ δὲ πηγαὶ τοῦ ἔρωτός του ἦσαν ἐν βλέμμα, ἐν ἀθῶν μειδιάμα, μία φράσις : « διατὶ δὲν χορεύετε », « τί σοβάρὸς ποῦ εἴσθε ! » Ἐπὶ τούτων δὲ τῶν ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἐνδείξεων, ὁ κ. Σπουργίτης ἀνεγνώριζεν ἀμέσως προκλήσεις, συμπάθειας, ἔρωτας καὶ ἤρχιζον οἱ ἀναστεναγμοί, αἱ μελαγχολίαι καὶ οἱ γλυκαῖς τοῦ ἔρωτος πόνοι, τὸ δὲ περιεργότερον εἶναι, ὅτι τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτός του οὐδὲ κἂν ἰδέαν εἶχε τῆς φλογός, ἣν ἀνῆψε. Καὶ παρήρχετο οὕτως ἰδεωδῶς ὁ χρόνος, μέχρις οὐ καμμία νέα φράσις παρ' ἑτέρου ἀβροῦ προσώπου « διατὶ δὲν χορεύετε ; » ἔρριπτεν εἰς λήθην τὸ πρῶτον φλογερὸν αἶσθημα καὶ ἀνῆπτε νέον ἐξ ἴσου φλογερὸν, ἐξ ἴσου ἰδεῶδες. Εἰς τοιαύτας τινὰς περιστάσεις τοῦ βίου του ὁ κ. Σπουργίτης παρουσίαζε χαρακτῆρα ἐντελῶς πρωτότυπον· ἐξέπεμπεν ὅλην τὴν χολὴν του κατὰ τῆς παλαιᾶς ἰδεῶδους φίλης του, ἣ ὁποία τόσοσόν τὸν ἐτυ-

1. Α. 1029005

ράννησε καὶ ἐξύμνει τὰ κάλλη καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς νέας διαδόχου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ νέαι διάδοχοι ἐπήρχοντο ἀλλεπάλληλοι, ὅσον καὶ αἱ γνωσταὶ φράσεις, ὁ κ. Σπουργίτης εὕρισκετο εἰς αἰώνιον ἀγῶνα τοῦ μυκτηρίζειν καὶ ἐξυμνεῖν ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἐσπέρας καὶ ἀκριβῶς ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα οὔτε ἐγνώριζον, οὔτ' ἐφαντάζοντο τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ κ. Σπουργίτου συμβαίνοντα.

Συνέβη ὅμως ἡμέραν τινὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ ὁ κ. Σπουργίτης καὶ ἠθέλησε νὰ ἐκδηλώσῃ τὸ αἰσθημὰ του εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀγαπητὴν του, διὸ καὶ συναντήσας αὐτὴν ἐν οἰκίᾳ τινί, ὅπου εἶχε μεταβῆ πρὸς ἐπίσκεψιν, πλησιάζει καὶ τῇ λέγει ταπεινῇ φωνῇ μὲ τρέμοντα χεῖλη: «τί ὠραία ποῦ εἴσθε σήμερον!» Ἡ αἰφνιδία αὕτη φράσις, ἐκπεμφθεῖσα οὕτω καὶ παρ' ἀνθρώπου, ὃν πολὺ ὀλίγον ἐγνώριζεν ἡ κυρία ἐκείνη, τῇ προὔξενησε τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε πρὸς στιγμὴν ἐνόμισεν ὅτι ὁ κ. Σπουργίτης παρεφρόνησεν. Ὅταν ὅμως ἐπίσθη ὅτι οὐχὶ παραφροσύνην, ἀλλὰ λατρείαν ἐξεδήλουν οἱ δύο ἐκεῖνοι φωστῆρες, ἔστρεψε δὲ ἀφ' ἐτέρου καὶ εἶδε τὴν μελαγχολικὴν στάσιν τοῦ κ. Σπουργίτου, τόσον κωμικὸς τῇ ἐφάνη, ὥστε μόλις συνεκράτησε τοὺς γέλωτας, οἵτινες καὶ ἐξέσπασαν ἐπὶ τέλους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνετάραξε τὸν ἀτυχῆ Σπουργίτην τοσοῦτον, ὥστε τὴν φορὰν αὐτὴν ὅτε πῖλος, αἱ χεῖριδες καὶ ἡ βακτηρία πίπτουσι κατὰ γῆς συγχρόνως, ὁ δὲ κ. Σπουργίτης μετὰ μεγάλης παρρησίας πνεύματος καὶ εἰς ἀπάντησιν τοῦ εἰρωνικοῦ ἐκείνου ἀνακαγχασμοῦ, ἐπεδόθη εἰς τὴν περισυλλογὴν των, χωρὶς οὐδὲ κἂν νὰ καταδεχθῇ ν' ἀτενίσῃ τὴν σκληρὰν πρόην ἀγαπητὴν του, — διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἔπαυσε πλέον νὰ τὴν ἀγαπᾷ, μεταγράφας αὐτὴν εἰς τὰς στήλας τῶν *πρόην*.

Ἐκτοτε ὁ κ. Σπουργίτης ἔλεγε πρὸς τοὺς φίλους του, ὅτι θ' ἀφήσῃ πλέον τοὺς ἰδανικοὺς ἔρωτας καὶ θὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις, διότι ἡ γυνὴ εἶναι ἀναξία τοιούτων ὑψηλῶν αἰσθημάτων. Εἰς τὰς τοιαύτας ὅμως περιπλανήσεις του δὲν θὰ τὸν παρακολουθήσωμεν, λέγομεν μόνον ὡς ἐκ περισσοῦ, ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν ὁδὸν ὁ κ. Σπουργίτης ἀπέδειξεν ἐνστικτα, ἀντάξια τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων του.

Θέλομεν ὅμως τὸν ἀκολουθήσει, μεταπίπτοντες εἰς ἄλλο θέμα, εἰς τοὺς φιλολογικοὺς τοῦ ἀγῶνας. Ὁ κ. Σπουργίτης ἐθεώρησε πάντοτε καὶ θεωρεῖ αἰσχος τὴν ἀπόκτησιν οἰουδήποτε διπλώματος, εἴτε γυμνασιακοῦ εἴτε πανεπιστημιακοῦ. Εἶναι ἄνθρωπος, ὅστις ἔφθασεν εἰς οἶαν τὸν βλέπομεν σήμερον περιωπὴν μόνος του. Τοῦτο ὅμως δὲν τὸν

ἐμποδίζει ὄχι μόνον νὰ ἠμιλῆ περὶ οἰουδήποτε θέματος, περὶ οἰασθῆ-
ποτε φιλολογίας καὶ νὰ γράφῃ περὶ παντὸς ζητήματος, εἴτε κοινωνι-
κοῦ, εἴτε στρατιωτικοῦ, εἴτε οικονομικοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ . . . ἀνορθο-
γραφῆ. Ἡ ἀνορθογραφία ἰδίως ἀποτελεῖ τὸ κύριον ἄλλας τῶν περι-
γραφῶν του, ἂν καὶ φροντίζει πάντοτε δι' εἰδικῶν ἀνθρώπων νὰ τῷ
ἀφαιρῆ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. Κατόπιν ἔρχεται ἡ κριτικὴ αὐ-
τοῦ δεινότης. Ἐγραψε τίς τι, ὠμίλησέ που, ἀμέσως αὐστηρὸς γίνεται
ἐλεγχος πάντων, πάντοτε δέ, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν σοβαρῶν ἐπικρί-
σεῶν του φέρει ὡς ἐπιχειρήματα καὶ παραπομπὰς εἰς ξένους συγγρα-
φεῖς γερμανοῦς, γάλλους, ἀγγλοῦς, ἰταλοῦς, ἐνῶ, περιττὸν νὰ προστεθῆ,
ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ παραπομπαὶ εἶναι ἐντελῶς φαντασιώδεις ὡς εἶναι
ἄγνωστα καὶ τὰ ἔργα τῶν μεγάλων αὐτῶν συγγραφέων εἰς τὸν ἴδιον
κ. Σπουργίτην.

Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἔχει καιρὸν οὐδὲ θεωρεῖ ἀναγκαῖον ν' ἀντεπε-
ξέλθῃ κατὰ τῶν γραφομένων ὑπὸ τοῦ κ. Σπουργίτου, καταντᾶ ἐπὶ
τέλους καὶ ὁ ἴδιος νὰ πιστεύσῃ, ὅτι οἱ συγγραφεῖς, οὓς ἐπεκαλέσθη
κατὰ τύχην, συμφωνοῦσι μὲ τὴν γνώμην του καὶ τὸ πρᾶγμα βαίνει
οὕτω πρὸς δόξαν τοῦ τε κ. Σπουργίτου καὶ τῶν παραπομπῶν του.

Ὅ,τι ὅμως ἰδίως χαρακτηρίζει τὸν κ. Σπουργίτην, εἶναι ἡ δεινότης
του εἰς τὸ περιγράφειν ἐπισήμους τελετάς, κηδεῖας, γάμους καὶ πανη-
γύρεις. Ἐκεῖ θ' ἀνεύρητε οὐχὶ πλέον τὸν Σπουργίτην σας, ἀλλ' ἕνα
γνήσιον Ταρταρὲν γαλάτην. Ὁ χρυσὸς παντοῦ ἀπαυγάζει, παντοῦ
βλέπει σαφεῖρους καὶ ἀδάμαντας, χιλιάδας χιλιάδων ἀνθρώπων,
ἑκατοντάδας χιλιάδων ἀμαξῶν, ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων σημαῖων,
στρατιωτῶν, λογχοφόρων καὶ πάντες οὗτοι ἴστανται ταπεινοὶ πρὸ
τῆς . . . διαβάσεώς του. Τὸν ἐγνώρισαν βλέπετε καὶ ἐσάστισαν!

Καὶ μὴ νομίσητε ὅτι τὰ βλέπει ἢ τὰ γράφει κακῆ τῇ πίστει· παν-
τάπασιν ἢ φαντασίᾳ του τὸν ἔπεισεν, εἶναι θῦμα φρικαλέον τῆς φαν-
τασίας του καὶ μόνον ἕνας καλὸς *bourdoulas*, ἄπαξ τοῦ μηνὸς ἐπὶ μέ-
ρους τινὸς τοῦ σώματός του, δυνήθη ἴσως νὰ τὸν φέρῃ εἰς συναίσθη-
σιν. Ἀλλὰ τίς θὰ τολμήσῃ νὰ ἐγγίση ποτὲ μίαν τοιαύτην εὐγενῆ
ὑπαρξίν.

Ἐχει ὅμως καὶ τὰ προτερήματά του ὁ κ. Σπουργίτης. Τρέφει ἄπει-
ρον σεβασμὸν πρὸς τὸν κύριόν του ὡς καὶ πρὸς πάντας τοὺς συνδεο-
μένους ὁπωσδήποτε πρὸς αὐτόν, δὲν ἐννοεῖ ποτὲ νὰ παραδεχθῆ τὸ
ἐπάγγελμά του, δὲν ἐννοεῖ δηλ. νὰ τὸν καλῶς βέρορτερ, ἐπάγγελμα
ἄλλως τε ἐντιμότερον, οὐδέποτε μεθύει, καὶ τὴν νύκτα ὅταν κοιμᾶται

οὐδέποτε ζητῆ νερό! Τὰ ἄλλα χαρίσματα, ἅτινα τῷ ἐδώρησεν ἡ
φύσις, τὰ παραλείπομεν, ὅπως μὴ ἐρεθίσωμεν τὴν μετριοφροσύνην του.

Τοιοῦτος ἐν τραγελαφικῇ σκιαγραφίᾳ ὁ τύπος μας . . . πρὸς τὸ
παρόν. Προῖον ξένων ἐθίμων εἰσαχθὲν ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ μήπω ἐξευ-
γενισθὲν, καὶ ὡς εἰς πάντα τὰ ἐκ τῆς ξένης, προσεκολλήθημεν ἐπὶ
τῆς κακῆς αὐτῶν ὄψεως ἕως οὗ ἀργὰ ἀργὰ στραφῶμεν καὶ πρὸς τὴν
ἄλλην. Ὁ κ. Σπουργίτης δὲν ἐγνώρισεν ἔτι τὴν ἀποστολὴν του,
νομίζει ὅτι ὅλη ἡ ἐργασία του περιστρέφεται περὶ τοῦ πῶς νὰ ἠμι-
λῶσι δι' αὐτόν, ἐνῶ ἀκριβῶς τὸ δρῶν τοῦτο πρόσωπον ἐνὸς καλοῦ δη-
μοσιογραφικοῦ φύλλου δέον νὰ μένῃ ἐντελῶς ἀφανές. Θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐφη-
μερίς, ἣν ὑπηρετεῖ εἶναι ὄργανον τῆς προαγωγῆς του, ἐνῶ ἀκριβῶς
πρέπει νὰ συμβαίνει τὸ ἐναντίον· αὐτὸς εἶναι ὄργανον τῆς προαγωγῆς
τοῦ φύλλου, οὗτινος ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα. Νομίζει ὅτι οἱ ἀνα-
γνῶσται συγχινοῦνται ἀναγινώσκοντες τί κάμνει, πῶς περνᾷ καὶ πῶς
διασκεδάζει, ἐνῶ ζητοῦν ἀπλῶς νὰ μάθωσι τὰ νέα καὶ οὐδ' ἐνδιαφέ-
ρονται διόλου νὰ μάθουν τίς τὰ ἔγραψε. Τὸ ψεῦδος θεωρεῖ ἰκανότητα
πρωτίστην καὶ ὑποθέτει ὅτι ὁ κόσμος δὲν τὸ ἐννοεῖ.

Ὁ χρόνος ὁ τὰ πάντα μεταβάλλων ἴσως μᾶς τὸν παρουσιάσῃ μίαν
ἡμέραν ὑπὸ χρώματα εὐγενέστερα, ὀλιγώτερον πρόστυχα καὶ τὸ κα-
ταπράσινο ἐνδυμᾶ του μεταβληθῆ ἀργότερον εἰς γλυκύτερον (*vert-
bouteilles*, πιθανὸν μάλιστα τὰ κατακόκκινά του νὰ τὰ ἴδωμεν . . .
fraises-ecrases! Αὐτὰ πλέον εἶναι ἔργα τοῦ πανδαμάτορος.

Ἄλλοτε, κύριε Σπουργίτη, ἐβλέπομεν τὰς πλείστας κυρίας μας καθ'
ὄδον μὲ *μελιτζανιά*, τώρα ὡς πρὸς αὐτὸ ἐπολιτίσθημεν, δὲν μένει
πλέον ἢ ν' ἀνακράζωμεν ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ πρὸς σε :

— Κύριε Σπουργίτη, βγάλε πλέον τὰ *μελιτζανιά* σου.

N. G. MANTZABINOS

ΕΚ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥ

Μὴ ζητεῖτε ποτὲ ἀπὸ κανένα νὰ σᾶς δώσῃ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του.

— Ἐὰν ᾔνε τίμιος, τὸ πρᾶγμα εἶνε *περιτετόν*.

— Ἐὰν ᾔνε ἀχρεῖτος, εἶνε *ἀναφελές*.

Ἡ ἀμάθεια τῶν μητέρων, προξενεῖ εἰς τὰ τέκνα μας περισσότερον κακὸν τοῦ
ἀγαθοῦ, οὗτινος πρόξενος γίνεται ἡ στοργὴ των.

Η ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΑ

Ναυτοπούλα τριγυρνᾷ
 'Στοῦ πελάου τὴν ἄκρη,
 Καὶ μακρὰ-μακρὰ πλανᾷ
 Τὴ ματιὰ μὲ δάκρυ.

"Ερχονται τὰ κύματα
 Κι' ἄγρια ἐμπρός της σποῦνε,
 Θλιθερὰ μηνύματα
 'Σὰν γιὰ νὰ τῆς 'ποῦνε.

'Στὸ καθένα σταματᾷ
 Τὴν περπατησιά της,
 Καὶ μὲ πόνο τὸ 'ρωτᾷ
 Καὶ μὲ τὴν καρδιά της,

"Αν ἐκεῖ ποῦ πέρασε,
 Εἶδε ν' ἀρμενίζῃ
 Βάρκα ὁποῦ γέρασε
 Τὸν ἀφρὸ νὰ σχίζῃ.

Γιατ' ὁ νιός, ὅπ' ἀγαπᾷ
 'Η ἄδολη καρδιά της,
 Μέσ' σὲ τέτοια βάρκα πᾶ'
 Πάντα μακρὰ της.

Τοῦ παπποῦ εἶνε ἡ βάρκα του
 'Οποῦ πάντα παίρνει,
 Τὸ κατάρτι μάρκα του
 Τὸ εἰκοσιένα φέρνει.

Καὶ φουρτούνα ἂν ἰδῇ
 "Όταν μέσα 'μπαίνῃ,
 "Εγὼ μάλ'α, τραγουδεῖ,
 Κι' ἄφοβο διαβαίνει.

"Ερχονται τὰ κύματα,
 Κι' ἄγρια ἐμπρός της σποῦνε,
 Θλιθερὰ μηνύματα
 'Σὰν γιὰ νὰ τῆς 'ποῦνε.

Σκύβει ἡ κόρη, τὰ φιλεῖ
 'Στοῦ πελάου τὴν ἄκρη,
 'Σὰν ἀδέρφια τὰ 'μιλεῖ
 Μὲ καῦμό, μὲ δάκρυ.

'Εν Ἀθήναις, Ὀκτώβριος 1890.

'Αλυρὰ σταλάματα
 Γύρω της σκορπιζοῦν,
 'Σὰν κι' αὐτὰ μὲ κλάματα
 Νὰ τήνε βαντίζοῦν.

Γέρνει ὁ ἥλιος 'εἰς τὰ βουνά.
 'Στοῦ πελάου τὸ στρῶμα
 Τὴ ματιὰ της τριγυρνᾷ
 Μιά φορὰ ἄκομα.

Καὶ 'σὰν ποῦ δὲν φαίνεται
 Νᾶρχεται ἡ βαρκούλα,
 Δέρνεται, τρελλαινεται
 'Η δόλια ναυτοπούλα.

Κλαίει, πότε τραγουδᾷ
 'Η γλυκεῖα λαλιά της,
 Καὶ ξεπλέγει καὶ μαδᾷ
 Τὰ χρυσὰ μαλλιά της.

'Η ματιὰ της σβύννεται,
 Καὶ δὲν βλέπει ἐμπρός τῆς,
 Καὶ 'εἰς τὸ κύμα χύνεται,
 Νὰ σβυσθῇ ὁ καῦμός της

Παίρνει ἀγάλια τὸ βαθὺ
 Καὶ βουθὸ σκοτάδι
 Γύρω γύρω νὰ χυθῇ
 'Στὸ βουνό, 'εἰς τὸ 'σιάδι.

Καί, νὰ... μέσ' 'εἰς τὰ κύματα,
 'Στ' ἀκρογιάλι ἀράζει
 Βάρκα, καὶ 'εἰς τὰ τρίμματα
 Βράχου ἀναμεριάζει.

'Απ' τὴ βάρκα 'εἰς τὴν στερῆν
 Ναύτης νιός πηδάει
 Μὲ χαρούμενη θεωριά,
 Καὶ 'εἰς τὴν κόρη πάει.

Μέσ' 'εἰς τὰ μάτια τὴν φιλεῖ,
 "Ερθ' Ἀνθῆ, τῆς λέει...
 Μὰ ἡ Ἀνθῆ του εἶνε τρελλή,
 Καὶ γελᾷ καὶ κλαίει!

Κ. Δ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Φίλιπτε μοι κ. Ἀρσένη,

Μετὰ χαρᾶς πληροφορηθεὶς ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐπιστολῆς, ὅτι πρόκειται νὰ ἐπαναληφθῇ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ πέρυσι διακοπεῖτα ἔκδοσις τῆς *Ποικιλίας Στοᾶς*, σπεύδω νὰ συνεισενέγκω καὶ ἐγὼ κατὰ τὴν ὑμετέραν ἐπιθυμίαν τὸν εὐτελεῖ ἔρανό μου εἰς τὴν λαμπρὰν πνευματικὴν ἐστίνωσιν, ἣν δὲν ἀμφιβάλω, ὅτι πρόκειται καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ παρῶσιν τὸ ἐκδοθησόμενον τεῦχος αὐτῆς, κρίνων ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε τευχῶν αὐτῆς καὶ ἰδίως τοῦ τεύχους τοῦ προ-παρελθόντος ἔτους, παρασχόντος ἀληθῶς πρὸς λυποϊκίλον καὶ λαμπρὰν πνευματικὴν τροφήν εἰς τοὺς ὁσημέραι πολλαπλασιαζομένους αὐτῆς ἀναγνώστας.

'Η ἀποστελλομένη ἐγκλείστως διακριθῆ μου ἔχει ὅν σκοπὸν καὶ αἰ πλείστα τῶν πολυπληθῶν ἀπὸ εἰκοσαετίας πραγματειῶν μου, τουτέστι τὴν μόρφωσιν τοῦ δημοσίου φρονήματος περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς συγκεντρωτικῆς ἡμῶν νομοθεσίας. 'Η ἐλπίζω, ὅτι θέλω πείσει ἐπὶ τέλους τοὺς συμπολίτας μου περὶ τοῦ κατεπείγοντος τῆς ἀνάγκης ταύτης, ὡθεὶ τὸν κάλαμόν μου συνήθως εἰς τὸ θέμα τοῦτο.

Δέξασθε τοὺς φιλικούς μου ἀσπασμούς
 ὁ Ὑμέτερος
 Θεόδωρος Ν. Φλογαίτης

'Εν Ἀθήναις τῇ 20ῃ Αὐγούστου 1890.

ΠΕΡΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ρὲς ἀσφάλειαν τῶν ἀτομικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ οικονομικῶν συμφερόντων οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ καθιέρωσαν ἐλευθέρια πολιτεύματα, δηλονότι πολιτεύματα ἰδρύοντα ἐλευθερίαν τύπου, ἐκλογὴν βουλευτῶν, ἰσόβια δικαστήρια, εὐθύνην ὑπουργῶν κτλ. καὶ ὅμως οὐδαμῶς ἐπετεύχθη ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων τούτων πολιτευμάτων διεπομένων πολιτειῶν ἡ ποθουμένη ἀσφάλεια τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν λαῶν. Ὁ

'Ελθέτιος, θέλων νὰ ὀρίσῃ τίς τόπος εἶναι ὁ χερίστα κυβερνώμενος, ἔλεγεν ὅτι εἶναι ὁ τόπος, ὅπου τὸ βαλάντιον τῶν κυβερνωμένων μετο-

χετεύεται διὰ ποικίλων μεθόδων εἰς τὰ θυλάκια τῆς κυβερνώσης τάξεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐνιαχοῦ καὶ νῦν ἔτι ἐν φιλελευθέραις πολιτείαις βλέπει τις πολλάκις τὴν λήθην παντὸς ἠθικοῦ καθήκοντος ἀναβιβαζομένην εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, καθ' ὃ καταργεῖται καὶ αὐτὴ ἡ προσποίηση τῆς μερίμνης περὶ διασώσεως τοῦ δημοσίου πλοῦτου ἀπὸ τῆς ἰδιοτελοῦς διαρπαγῆς. Καὶ νῦν ἔτι πολλαχοῦ οἱ κυβερνῆται ἐμπνέονται ὑπὸ ταπεινῶν ὑπολογισμῶν ἰδιωτικῆς φιλοκερδείας, κατισχύοντες διὰ τῆς πολιτικῆς στρατολογίας παντὸς ὄνειρευομένου λάφυρα ἐπὶ τῷ σιωπηρῷ ὄρω ὅτι θὰ παρέχεται αὐτοῖς πᾶσα ἐλευθερία, δασακίς ἀλίσκονται ἐξ ἐφόδου τὰ δημόσια. Ἀλλὰ ἂν τοῦτο δὲν ἦναι γενικὸν ἢ δὲν ἦναι σύνηθες, ἀμφισβητήσεως ἀνεπίδεκτον δυστυχῶς εἶναι, ὅτι πανταχοῦ σχεδὸν τῶν ἐλευθέρων πολιτειῶν καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν Ἑλλάδι τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τῶν πολιτῶν οἰκτρῶς παραβιάζονται καὶ ἀκρωτηριάζονται εἴτ' ἐξέπιτηδες χάριν τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος τῶν φατριῶν, εἴτ' ἐξ ἀπρονοήσιας ἐσχάτης τῶν δημοσίων ἀρχῶν. Οὐ μόνον φρικώδη ἀδικήματα τελοῦνται κατὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν πολιτῶν ὑπὸ τῶν ἐπιρρεπῶν εἰς ἀδικήματα ἰδιωτῶν διὰ τὴν παρεχομένην τοῖς τελευταῖοις προστασίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ δημόσια ὄργανα ἐκτραχηλίζονται εἰς ἀνιάρας κατὰ τῶν ἀνθρώπων πράξεις. Οἱ χωροφύλακες καὶ οἱ ἐνωμοτάρχαι, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ μίραρχοι, καταπιέζουσι παντοιοτρόπως πολλάκις ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι τοὺς πολίτας εἰς πορισμὸν ἀθεμίτων κερδῶν· οἱ ἐπιστάται τῶν φυλακῶν νοθεύουσι ἢ ἐλαττοῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον τὸν ἄρτον τῶν πεφυλακισμένων χάριν εὐτελοῦς κερδαρίου, πολλάκις δὲ καὶ ἀρπάζουσι ἀπ' αὐτῶν ἀνελεημόνως καὶ ἀπανθρώπως τὸν τελευταῖον ὄβολόν, ὃν ἀπεταμίευσαν οὗτοι ὡς ἐφόδιον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου αὐτῶν· ὀλόκληρος ἢ δημοσία ὑπηρεσία πολλαχοῦ καταπατεῖ συστηματικῶς τὸν νόμον. Καὶ οὐχὶ μόνον οὐδεμίαν φροντίδα καταβάλλουσι αἱ συνταγματικαὶ τῶν πολιτειῶν τούτων κυβερνήσεις εἰς κατάπαυσιν ἢ περιορισμὸν τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ προκαλοῦσι πολλάκις τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ χάριν πολιτικῆς ἰδιοφελείας. Ὅταν ἰδίως σεμνὸς καὶ φιλελεύθερος ἀνὴρ ἀναγινώσκῃ κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσι τὰ πρὸς διαφθορὰν τοῦ ἐκλογικοῦ φρονήματος τεκταινόμενα ὄργανα, δικαιοῖ ἀληθῶς τὸν ἰδιότροπον, ὅστις κατηρᾶτο τὴν ἀνάγκωσιν ὡς πρόξενον μυρίων πικριῶν καὶ ἐνοχλήσεων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἐντύπωσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε αὐτομάτως ἡ χεὶρ ὑψοῦται καὶ καλύπτει τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τοῦ αἰδήμονος ἐκείνου

κινήματος, ὅπερ ἐπιβάλλει ἡ θεὰ παντὸς εἰδεχθοῦς ἢ ἀκολάστου θεάματος.

Μεταξὺ τῶν ἐφοδίων, ἃ ἐπεδαψίλευσεν ἡ ἀγαθὴ μοῖρα τοῖς ἀνθρώποις, ὅπως καταστήσῃ αὐτοῖς ἥττον ἀνιάραν τὴν δίοδον τῆς κοιλάδος ταύτης τοῦ κλαυθμῶνος, ὡς ἀποκαλοῦσιν οἱ θεολόγοι τὸν παρόντα κόσμον, συγκαταλέγουσιν ἔνιοι τῶν ψυχολογούντων καὶ τὰ λεγόμενα *ἡμερόφαντα ὄνειρα*, τουτέστι τὰ ὄνειρα, ἅπερ βλέπει ὁ χρεῖαν ἔχων ἀνακουφίσεως καὶ παρηγορίας οὐ μόνον καθ' ὕπνου, ἀλλὰ καὶ δι' ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν. Τοιοῦτο λοιπὸν ἡμερόφαντον ὄνειρον τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐφεύρεσις τῆς μεγάλης καὶ πολυσυνθέτου σειρᾶς τῶν πολυθρησκῶν συνταγματικῶν ἐγγυήσεων, ἃς οἱ λαοὶ καθιέρωσαν δι' ἠρωϊκῆς καὶ μακροχρονίου πάλης; Εἶναι λοιπὸν ἀδύνατος ἡ ἐπίτευξις τῆς τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν λαῶν ἀσφαλείας; Ἐχει λοιπὸν δίκαιον ἢ ἐν Γερμανίᾳ σύγχρονος σχολῆ τῆς ἀπαισιοδόξου φιλοσοφίας, ἰσχυριζομένη ὅτι ἡ ὑπαρξίς καὶ τὸ κακὸν εἶναι πράγματα παντελῶς ἀχώριστα καὶ δὴ καὶ ἀπολύτως συνηνωμένα καὶ ἐπομένως εἶναι ἀείποτε καὶ ἐν παντὶ γελοία φαντασμαγορία ἡ περὶ οἰασδῆποτε βελτιώσεως σκέψις;

Τὸ ἐφ' ἡμῶν μὴ ἀποδεχόμενοι ὡς κατὰ πάντα ἀληθεῦον τὸ θεμελιῶδες τοῦτο δόγμα τῆς σχολῆς τοῦ Hartmann, φρονοῦμεν ὅτι διὰ καταλλήλων νομοθετικῶν μέτρων δύναται πολὺ νὰ βελτιωθῇ ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις τῶν ἐλευθέρων πολιτειῶν. Τανῦν παρεκτρέπονται ἐν πολλοῖς τὰ δημόσια ὄργανα ἐπὶ ἰδίᾳ ὠφελείᾳ ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πολιτικῶν φατριῶν, ἀφ' ὧν ἀπορρέουσι, διότι ἡ ἀθέμιτος προστασία τῶν ἰσχυόντων ἀφαιρεῖ αὐτοὺς τὸν φόβον τῆς τιμωρίας. Εἶναι δὲ δυνατὴ ἡ παροχὴ ἀθεμίτου προστασίας, διότι ἡ ἐπικρατοῦσα νομοθεσία παρέχει τῇ ἐξουσίᾳ τὸ μέσον τῆς προστασίας.

Οἱ λαοὶ ἐνόμισαν ὅτι διὰ μόνης τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων, τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐθύνης, τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου κτλ. ἀσφαλίζονται ἀπὸ τῆς πίεσεως καὶ τῆς καταχρήσεως τῶν διαχειριζόντων τὰ δημόσια· ἀλλ' ὑπέστησαν οἰκτρὰν πλάνην. Ἐπῆλθεν ἀπλῶς μετατόπισις τῆς ἐξουσίας. Ἡ ἐξουσία ἔφυγεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἡγεμόνων καὶ μετεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῆς κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, ἥτοι τῆς μετεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῆς κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, ἥτοι τῆς ἐρειδομένης εἰς τὴν κυβερνητικὴν πλειονοψηφίαν. Ὅθεν δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ τυραννήσωσιν ἢ ὀργιάσωσιν αἱ ἡγεμόνες, τυραννοῦσιν ὅμως καὶ ὀργιάζουσιν αἱ κοινοβουλευτικῶς ὑπεύθυνοι κυβερνήσεις. Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι πολὺ φυσικόν, διότι δὲν ἐμειώθησαν ποσῶς τὰ δικαιώμα-

τα τῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἀπλῶς μετεβιβάσθησαν. Ὅ,τι ἄλλοτε ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὁ ἡγεμὼν, δύναται τανῦν νὰ πράξῃ ἡ κοινοβουλευτικὴ κυβέρνησις. Ἄλλοτε φέρ' εἰπεῖν ἐδύνατο ὁ ἡγεμὼν κατὰ τὸ δοκοῦν νὰ διορίζῃ, ἀπολύῃ καὶ μεταθέτῃ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους· τανῦν δύναται νὰ διορίζῃ, ἀπολύῃ καὶ μεταθέτῃ αὐτοὺς ἡ κοινοβουλευτικὴ κυβέρνησις (ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἡγεμόνα διὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας). Ἄλλοτε τὰ τῶν δῆμων πράγματα ἐρρυθμιζοῦν κατὰ τὸ δοκοῦν ὁ ἡγεμὼν διὰ τῶν παρεχομένων εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένους Ὑπουργοὺς δικαιομάτων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ νόμου· τανῦν ρυθμίζει αὐτὰ κατὰ τὸ δοκοῦν ἡ κοινοβουλευτικὴ κυβέρνησις· καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν πολιτῶν δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἀπλῆς μετατοπίσεως, ἀλλὰ καὶ περιορισμοῦ τῆς ἐξουσίας, δηλονότι *καταμερισμοῦ τῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν συγκεντρουμένων δικαιωμάτων*. Ἄλλ' ἀτυχῶς οὐδεὶς καταμερισμὸς ἐν ταῖς πλείστας τῶν ἐλευθέρων λεγομένων πολιτειῶν τῶν τῆς ἐξουσίας δικαιωμάτων ἐπῆλθε, καὶ ἐκ τούτου τὰ καὶ ἐν αὐταῖς ἐπικρατοῦντα κακά, ἐπανάληψις τῶν ἐν ταῖς μοναρχικαῖς πολιτείαις ὑπὸ ἄλλην μορφήν γινομένων. Ὅ,τι ἄλλοτε κακὸν διέπρασσον οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρετοὶ πρὸς πίεσιν τοῦ ἐλευθέρου φρονήματος χάριν τοῦ ἡγεμόνος, ἀσφαλιζόντες οὕτω τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον αὐτῶν διὰ τῆς εὐνοίας τοῦ ἡγεμόνος, διαπράττουσιν ἤδη χάριν τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἢ πολιτικοῦ κόμματος, εἰς ὃ ἀνήκουσι, ἀσφαλιζόντες τὴν διατήρησιν αὐτῶν ἐν ὅσῳ ἰσχύει τὸ κόμμα. Οἰανδὴποτε ἰδιωφελῆ κατάχρησιν ἐτέλουν οἱ προσφιλεῖς εἰς τὸν Ἄνακτα καὶ τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτὸν θαλαμηπόλους καὶ κλειδούχους, ἡσφαλισμένοι ὄντες ἀπὸ τῆς τιμωρίας διὰ τῆς εὐνοίας αὐτῶν, τελοῦσιν ἐν τῷ νῦν οἱ εὐκρεστοῦντες εἰς τὸν πρωθυπουργὸν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, ἡσφαλισμένοι ὡσαύτως διὰ τῆς ἀποτελεσματικῆς αὐτῶν προστασίας. Ὅ,τι ἄλλοτε διέπρασσον οἱ ἡγεμόνες εἰς ἐδραίωσιν τοῦ κράτους αὐτῶν, διαπράττουσι· νῦν αἱ κοινοβουλευτικαὶ κυβερνήσεις εἰς διατήρησιν τῆς ἐξουσίας. Ἄλλοτε οἱ ἡγεμόνες ἐσκορπίζον τὰ δημοσία χρήματα εἰς σχηματισμὸν κόμματος ἀφωσιωμένων καὶ ἐπενέβαινον εἰς ἀνάδειξιν φίλων δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀρχῶν, εἰς καταστολὴν πάσης ἐλευθέρως τάσεως καὶ πάσης συνωμοτικῆς ἀποπειρας. Τανῦν αἱ κοινοβουλευτικαὶ κυβερνήσεις σκορπίζουσι τὰ δημοσία χρήματα εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κόμματος, οὐ ἡγοῦνται, καὶ ἐπεμβαίνουσιν ὅση δύναμις εἴς τε τὰς βουλευτικὰς καὶ δημοτικὰς ἐκλογὰς πρὸς ἀποκλεισμὸν τῶν ἀντιφρονούν-

των. Ὡς δ' εἰς καταπολέμησιν τῶν συγκεντρωτικῶν τάσεων τῶν μοναρχικῶν κυβερνήσεων ἐξεγείρονται ἔνθεν μὲν οἱ τὴν δεσποτείαν ἀληθῶς ἀπεχθανόμενοι, ἔνθεν δέ, καὶ πρὸ πάντων, οἱ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἀπελαυνόμενοι τῶν δημοσίων ἀξιομάτων, ἐκμεταλλεῦόμενοι πολλάκις καὶ τυχαίας παραδρομὰς ἢ ἀβλαβεῖς πράξεις πρὸς διέγερσιν τοῦ μίσους τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ ἐν ταῖς λεγομέναις ἐλευθέραις πολιτείαις αἱ κοινοβουλευτικαὶ ἀντιπολιτεῦσεις ἀναβιβάζουσιν ἐνίοτε δημοκοποῦνται εἰς τὴν ὑψηλὴν περιωπὴν τῶν τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου ἀρχῶν μικροῦ λόγου ἀξία ζητήματα καὶ παρατείνουσι πολλάκις τὰς ὑπερμέτρως κοινοβουλευτικὰς αὐτῶν ἀγορεύσεις, καὶ μάλιστα οἱ ἔχοντες λάρυγγα ἰσχυρὸν καὶ ἰκανὴν περὶ τοὺς λόγους ἀφιλοκαλίαν. Ὡς δ' ἐν ταῖς μοναρχικαῖς πολιτείαις, καὶ ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἢ δημοκρατικαῖς, ὅπου κατισχύει ἡ συγκέντρωσις, τρέπονται αἱ ἀντιπολιτεῦσεις συχνότατα μὲν εἰς ἀπειλὰς ἐπαναστάσεων, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ἐπαναστάσεις, λόγῳ μὲν πρὸς περιορισμὸν τῆς καταπλημμυρούσης αὐθαιρέσιος, πράγματι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς κατάληψιν τῆς πολυθελγήτρου ἐξουσίας· καὶ ἐν ταῖς δῆθεν ἐλευθέραις πολιτείαις, ὅποια εἶναι αἱ συγκεντρωτικαί, ὡς ἐν ταῖς καθαρῶς μοναρχικαῖς, φαίνεται μὲν πολλάκις ἡ πολιτικὴ θάλασσα κατ' ἐπιφάνειαν ἀκύμαντος καὶ γαληνιαία, ἀλλ' ἐν τῷ βάθει κυμαίνεται ἀδιαλείπτως, καὶ πολλάκις ἀρκεῖ ἡ πνοὴ ἑλαφροῦ ἀνέμου, ὅπως ἢ ὡς ἄργυρος λεία καὶ ἠπία ἐπιφάνεια λάβῃ τὸ σαπφείρινον αὐτῆς χρῶμα, τὸ εἰς τοὺς ναυτιλλομένους ταραχὰς καὶ κινδύνους προσμαίνειν.

Ὑφίστανται λοιπὸν καὶ ἐν ταῖς λεγομέναις ἐλευθέραις πολιτείαις ἀκέραια τὰ ἐν ταῖς μοναρχικαῖς κακά. Καὶ ἐν αὐταῖς τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν παραβιάζονται πολλάκις ἀποινεῖ καὶ ἀκρωτηριάζονται τὰ οἰκονομικὰ αὐτῶν συμφέροντα. Ἄλλὰ τοῦτο προέρχεται οὐχὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως μέσων εἰς ἀσφάλισιν αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ τὴν προσήκουσαν αὐτῶν φρούρησιν ἀφροντισίας ἢ μᾶλλον πεπλανημένης ἐκτιμήσεως τῶν λαῶν. Ἐὰν ἡ ἐξουσία καταμερισθῇ, ἐὰν ἡ ἀνεξαρτησία περὶ τὸ καθῆκον τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀναστηλωθῇ, ἐὰν ἡ συγκέντρωσις καταπέσῃ, ἀσφαλιζόνται τὰ τῶν λαῶν δικαιώματα καὶ συμφέροντα. Κυρίως δὲ καὶ πρὸ πάντων πρέπει 1) νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ τὸ τελευταῖον σύρμα τὸ συνάπτει τοὺς δῆμους πρὸς τὸ κέντρον, ἐπεκτεινομένης μὲν τῆς ἐξουσίας τῶν δημοτικῶν συμβουλιῶν, καθισταμένων ὅμως πολυμελεστέρων (διὰ τῆς ἀναβιβάσεως τοῦ ἀριθμοῦ) καὶ καλλιμελεστέρων (διὰ προσόντων ἐκλεξιμότητος), ἀπογυμνουμένων δὲ τῶν

δημάρχων τῶν μὴ κυρίως δημαρχικῶν καθηκόντων, ὅποια τὰ τῆς ἀγροφυλακῆς καὶ τῆς ἀστυνομίας, (ἀναθετέα εἰς αἰρετὰς ἀρχὰς δι' ἐμμέσου ψηφοφορίας), 2) δὲ νὰ καθιερωθῇ ἡ ἀνεξαρτησία ἀλλ' ἐν ταυτῶ κατεῦθύνῃ πάντων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν, μονομοποιουμένων μὲν ἀλλ' ἐν ταύτῳ ὑποβαλλομένων εἰς σπουδαίας πειθαρχικὰς ποινὰς· καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολυομένων μόνον δι' ἀποφάσεως πειθαρχικῶν συμβουλιῶν πολυμελῶν καὶ ἀνεξαρτήτων, 3) δὲ νὰ ἀντικαταστήτῃ τὸ ταυῦν ἐπικρατοῦν στρατιωτικὸν καὶ στρατολογικὸν σύστημα διὰ συστήμητος παρεμφεροῦς πρὸς τὸ ἐλθετικόν, καθ' ὃ πάντες οἱ πολῖται εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ στρατιῶται, ἀσκούμενοι μὲν στρατιωτικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐξασχοῦντες ἐλευθέρως τὰ βιοποριστικὰ αὐτῶν ἐπιτηδεύματα, καὶ 4) νὰ ἀφεθῇ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνεργούσα κυριαρχικῶς καὶ ὑπ' οὐδεμιᾶς δυνάμεως παρασυρομένη ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς. Ἐν ὅσῳ συγκεντροῦνται τὰ πάντα εἰς τὰς χεῖρας τῆς κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, ἐν ὅσῳ αὕτη καταρτίζει κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν ὑπηρεσίαν, ἐν ὅσῳ αὕτη διευθύνει τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ὅσῳ αὕτη διαχειρίζεται τὰ τοῦ στρατοῦ, ἀείποτε θέλει κρατεῖ ἡ νῦν τυραννία καὶ πίεσις. Αἰωνίως θέλουσι στρεβλοῦσθαι καὶ διαφθείρεσθαι ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἔθνους, θέλουσι διατελεῖ οἱ πολῖται ἀνδράποδα καὶ πλαγγόνες, ὀρχοῦμεναι εἰς τὰ νεύματα τῆς κιβδήλου ἐξουσίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Ἀυγούστου 1890.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ

ΤΟ ΧΤΕΝΙΣΜΑ ΤΗΣ

Ἐμπρὸς εἰς τὸν καθρέπτη σου σκυμμένη
Ἐχτένιζες τὰ ὀλόχρυσά μαλλιά
Καὶ μέσα 'ς τὸ γιαλί 'σάν μαγεμένη
Ἐθαύμαζες τὴν ἴδια σου ὡμορφιά.

Μία ἐπιθυμία 'ς τὰ μάτια σου κρυμμένη
Τὸ φῶς τῆς ἐσκορποῦσε τὸ γλυκό,
Σάν τῇ κρυφῇ ἀγάπῃ ποῦ προσμένει
Τοῦ πόνου τῆς νὰ εἰπῇ τὸ μυστικό.

Ἀνέβαιν' ἐκατέβαινε τὸ χτένι
Ἐπάνω 'ς τὰ χρυτὰ σου τὰ μαλλιά
Καὶ ἡ πνοὴ 'ς τὰ στήθη σου κλεισμένη,
Ἄφ' τῇ γυμνῇ σου ἐφαίνετο ἀγκαλιά.

Ἐγὼ σ' ἐπαραμόνευα κρυμμένος
Κρατῶντας εἰς τὰ χεῖλη τῇ πνοῇ,
'Σάν ζωντανὸς εἰς τὴν φωτιά πεσμένος
Ποῦ πρὶν πεθάνει χάνει τὴ ζωή.

Ζάκυνθος 1890.

Δ. ΗΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ΠΟΛΥΓΑΜΙΑ ΕΝ Τῷ ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝῷ ΚΟΣΜῷ.

ΟΙ ΜΟΡΜΟΝΟΙ

Ὑεῖς βεβαίως ἀνέμενε ν' ἀκούσῃ, ὅτι τὸ βάρβαρον τῆς πολυγαμίας ἔθιμον, τὸ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς καταδικαζόμενον, τὸ ἐκ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀποσκορακισθὲν ὑφίσταται, λειτουργεῖ ἐλευθέρως, ἀκμάζει καὶ προοδεύει ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1890, ἐν πλήρει δεκάτῳ ἐννάτῳ αἰῶνι, τῷ κατ' ἐξοχὴν αἰῶνι τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἔθνους, τοῦ ἀξιούντος τὰ πρωτεῖα ἐν τῷ πολιτισμῷ! Εἶναι βεβαίως τοῦτο παράδοξον, ἀλλ' ἀληθές. Οἱ ἀμφιβάλλοντες μεταβήτησαν εἰς Ἀμερικὴν εἰς Σάλτ-Λάκε-Σίτυ (πόλιν τῆς ἀλμυρᾶς λίμνης), ἔδραν τῶν ἀρχηγῶν τῶν Μορμόνων καὶ πρωτεύουσαν τοῦ Διαμερίσματος τοῦ Οὐτάχ, ἰδρυθέντος τὸ 1847 ὑπὸ τῶν πρώτων ὀπαδῶν τῆς θρησκευτικῆς ταύτης φατρίας, ἐνθα ἐλευθέρως δύναται τις ν' ἀνακράξῃ δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων αὐτοῦ **ζήτω ἡ πολυγαμία!**

Διαμέρισμα ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις εἶναι κρατίδιον, διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τῆς κυβερνήσεως τῆς Οὐασινγκτῶνος, ἅτε μὴ ἔχον ἀρκοῦντα πληθυσμόν, ὅπως ἰδρῶσιν ἴδιον σύνταγμα καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Δημοκρατίαν τῇ συγκαταθέσει τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συνεδρίου ἐν ἴσῃ μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν μοίρα. Οἱ Μορμόνοι ἠξίουσαν

κατ' αρχάς, ὅπως τὸ Διαμέρισμα αὐτῶν ἀποτελέσῃ κράτος ἀνεξάρτητον, ἀπεσπασμένον καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ τῶν Ἠνωμένων Κρατῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ τῆς δημοσπονδιακῆς κυβερνήσεως, μὴ χορηγησάσης αὐτοῖς τὸ προνόμιον τοῦτο, ἠρκέσθησαν εἰς τὸ Διαμέρισμα, ὅπερ ἔκτοτε ἐποιήσατο θυμασιὰς προόδους.

Τὸ Οὐτάχ ἔχει ἐπιφάνειαν 25,000 περίπου ἑκταρίων (2,500.000 πλῆθρων), κείται δ' εἰς τὸ κέντρον τῆς ἐνώσεως, μεταξὺ τῶν Κρατῶν τοῦ Κολοράδου καὶ τῆς Νεβάδας καὶ τῶν Διαμερισμάτων τοῦ Ἰδαχὸ καὶ τῆς Ἀριζόνας. Ὅπως μεταβῆ τις ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Οὐτάχ ἀπαιτοῦνται πέντε ἡμέραι. Τὸ ταξείδιον εἶναι σχετικῶς οὐχὶ πολυέξοδον καὶ λίαν εὐχάριστον, χάρις εἰς τὴν ἄνεσιν τὴν ὑπὸ τῶν ἀμερικανικῶν σιδηροδρόμων παρεχόμενῃν.

Μετὰ τὰ προκαταρκτικὰ ταῦτα, φρονοῦμεν, ὅτι δὲν πράττομέν τι ὄλως ἀνάξιον λόγου, ἐπιχειροῦντες νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὴν δικαίαν περιέργειαν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν ἀγνοούντων τὰ κατὰ τοὺς Μορμόνους καὶ τὸν μορμονισμόν διὰ περιγραφῆς συντόμου ἅμα καὶ περιεκτικῆς.

Ὁ μορμονισμὸς ἰδρύθη τὸ 1830. Πανοῦργός τις κάτοικος κωμπολέως κειμένης οὐχὶ μακρὰν τῆς Νέας Ὑόρκης, Ἰωσήφ Σμιθ καλούμενος καὶ ἐπικληθεὶς κατόπιν Μωάμεθ ὁ ἀμερικανός, προσῆλθεν ἡμέραν τινα καὶ διηγήθη εἰς τὰ πλήθη, ὅτι συνεπέα θείας ἀποκαλύψεως, ἀνεῦρεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου τινός— Νέου Σινᾶ — παρὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην χρυσᾶς πλάκας, ἐφ' ὧν ἦτο γεγραμμένος ὁ νέος νόμος. Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰς χρυσᾶς ταύτας πλάκας οὐδεὶς ἐκ τῶν ὀπαδῶν τοῦ νέου Μεσίου ἠξιώθη ποτὲ νὰ ἀτενίσῃ· διότι ὁ ἅγιος Σμιθ, ὡς ἐκ μεταγενεστέρων ἐρευνῶν ἐβεβαιώθη, εὔρε τὴν θρησκείαν του ἐτοίμην ἐν χειρογράφῳ μυθιστορήματι Σολομῶντος τινος Σπάλδριγκ, περιελθόντι τυχαίως εἰς χεῖρας φίλου τοῦ τινος τυπογράφου, ὅστις ἐγένετο καὶ ἐταῖρος αὐτοῦ. Ἐν οἰκδῆποτε ἄλλη πεπολιτισμένη χώρα ὁ μετὰ Χριστὸν οὗτος προφήτης ἤθελεν ἐκληφθῆ ὡς παράφρων ἢ ἀγύρτης ἐπικίνδυνος καὶ ἤθελε φυλακισθῆ, ἐν Ἀθήναις μάλιστα, ἂν ἐπεχείρει ὑπὸ τοὺς στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς νὰ διδάξῃ τὴν νέαν θρησκείαν, ἀναμφιβόλως θὰ ἐλάμβανε λαμπρὸν μάθημα ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ὁ ἀθηναϊκὸς λαὸς γινώσκει νὰ δίδῃ καὶ ὧν ἔχομεν εἰσέτι ζωνρὰ καὶ ἀληθινὰ παραδείγματα τὰ τοῦ Μακράκη καὶ Σώμερβιλ, ὡς καὶ τὸ τοῦ ῥήτορος Σιγάλα ὅστις, καίτοι οὐχὶ περὶ θρησκείας, ἀλλὰ περὶ τῶν πατριωτικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων ὁμιλῶν, κατεβιβάσθη πολλὰκις παι-

διάς χάριν ἀπὸ τοῦ αὐτοσχεδίου βήματος, ἐν μέσῳ κραυγῶν, συριγμῶν, ἀλαλλαγῶν καὶ γελῶτων καὶ ἠσθάνθη τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ βυθίζομένην μέχρι λαιμοῦ ἐντὸς τοῦ ὕψηλοῦ του πύλου, συνεπέα τῆς ἐξωτερικῆς πίεσεως τῆς ὑπὸ τοῦ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου ἐπ' αὐτοῦ ἐξασκηθείσης διὰ βραδείων γρονθοκοπημάτων. Ἀλλ' ἐν Ἀμερικῇ, ἐνθα τὸ ἰδιόρρυθμον τοσοῦτον συγγέεται μετὰ τοῦ παραδόξου, ὁ ἀγαθὸς Σμιθ ἠκούσθη εὐμενῶς· ταχέως μάλιστα ἐσχηματίσθη περὶ αὐτὸν πυρὴν πιστῶν, οὓς συμπαρалаβῶν ἀπῆλθε, διευθυνόμενος πρὸς δυσμὰς καὶ πολλοὺς καθ' ἑδὸν προσηλυτίζων· δὲν περιωρίσθη δὲ μόνον ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλ' ἐπεμφεν ἀποστόλους καὶ εἰς Εὐρώπην, οἵτινες ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ πολλοὺς ἔπεισαν ν' ἀσπασθῶσι τὸν μορμονισμόν καὶ μεταβῶσιν εἰς τὴν χώραν τῶν Μορμόνων.

Ὁ θρασὺς οὗτος προφήτης, οὔτινος δευτέρα ἔκδοσις, ἀλλ' ἀτελεστάτη φαίνεται, ὅτι ἦτο ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Μαχδῆς, ἐδολοφονήθη δέκα πέντε ἔτη βραδύτερον ὑπὸ τῶν στασιασάντων ἰδίων αὐτοῦ ὀπαδῶν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σμιθ ἀρχηγὸς τῶν Μορμόνων ἀνηγορεύθη ὁ Βρίγκαμ Ὑούγκ, ὁ περιώνυμος διὰ τὸν πολυκύμαντον βίον καὶ τὰς περιπετείας αὐτοῦ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς Μορμόνους, ζήτησαντες πρῶτον ἄσυλον παρὰ τὸν Μισσουρή καὶ Ἰλλινοῶ προὐχώρησαν εἶτα, καὶ τὸ 1847 ἐγκατέστησαν ὀριστικῶς ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς μαγευτικῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης, τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης τῆς Ἀμερικῆς, ἐνθα μετ' οὐ πολὺ ἐσχημάτισαν τακτικὴν κοινότητα.

Ἡ ἱερὰ Βίβλος τῶν Μορμόνων, σύγκειται ἐκ δέκα ἐξ βιβλίων, τῶν τοῦ Ἰακώβ, τοῦ Ἐνός, τοῦ Ἰαρῶμ, τοῦ Ὀμνη, τοῦ Μοστάχ, τοῦ Ζενίφ, τοῦ Ἀλμά, τοῦ Χελαμάν, τοῦ Ἐβθέρ, τοῦ Μορόνη, δύο βιβλίων τοῦ Μορμόνου καὶ τριῶν τοῦ Νέφη· εἶναι δὲ ἀπομίμησις ἢ μᾶλλον παρῳδία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐξιστοροῦσα τὴν ἔλευσιν τῶν προγόνων τῶν Μορμόνων, πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ Χριστοφύρου Κολόμβου ἐκ Παλαιστίνης εἰς Ἀμερικὴν, ἐνθα ἐγένετο ἡ πλήρης ἀποκάλυψις τοῦ νέου νόμου τοῦ διδασθέντος ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ Σμιθ.

Ἀλλὰ τὸ περίεργον εἶναι ὅτι οὐδαμοῦ τῆς Βίβλου ταύτης ἀναγράφεται χωρίον ὑπαγορευθὲν τὴν πολυγαμίαν, οὐδεὶς ἐν αὐτῇ γίνεται λόγος περὶ τῶν παραδόξων ἠθικῶν ἀρχῶν, ἃς πρεσβεύουσιν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σμιθ· τὸναντίον ἐν τῷ Β' κεφαλαίῳ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰακώβ ὑπάρχει ἡ ἐξῆς περιχοπή: «Ὁ Δαυὶδ καὶ ὁ Σολομῶν εἶχον ἀληθῶς πολλὰς γυναῖκας, οὐ ἕνεκα ὁ Κύριος ἦτο λίαν δυσηρεστημένος»· ἐν δὲ τῷ Δ'

κεφαλαίω εὔρηται ἀναγεγραμμένη θεία ἐντολή, αὐστηρῶς ἀπαγορεύουσα τοῖς πιστοῖς (Μορμόνοις) τὸ μυσαρὸν τοῦτο ἔγλημα. «Ἐκαστον τῶν τέκνων μου, λέγει ἡ ἐντολή αὕτη, νὰ ἔχῃ μίαν καὶ μόνην σύζυγον καὶ ἑταίραν οὐδεμίαν». Πρὸς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Κυρίου ἤκιστα βεβαιῶς συνάδουσι τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἀγίων τῆς τελευταίας κρίσεως (οὕτω καλοῦνται οἱ Μορμόνοι)· διότι εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι οἱ σφόδρα ζηλωταὶ τῆς μορμονικῆς θρησκείας, προεξάρχοντος τοῦ Βρίγκαμ Ἰούγκ, οἱ στρατιᾶν ὄλην γυναικῶν ἔχοντες, ἐθεώρουν ἑαυτοὺς καλοὺς Μορμόνους. Τὸ δυσεπίλυτον τοῦτο πρόβλημα τῆς μορμονικῆς πολυγαμίας δὲν εἶναι ἄλλως τε νέον· πρὸ τεσσαρακονταετίας οἱ Ἀμερικανοὶ εὕρισκονται ἐν ἀμηχανίᾳ, μὴ κατορθοῦντες νὰ λύσωσιν αὐτό.

Οἱ Μορμόνοι συνήθως ἔχουσιν ἡμίσειαν δωδεκάδα γυναικῶν· εἶναι δὲ λίαν περίεργος ἢ μᾶλλον γελοῖος ὁ τρόπος καθ' ὃν γίνονται αἱ ἐνώσεις. Ὁ ἔχων φερ' εἰπεῖν τέσσαρας γυναῖκας καὶ ἐπιθυμῶν καὶ πέμπτην μεταβαίνει παρὰ τῷ προέδρῳ John Taylor ἄγγλω, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1877 διεδέχθη ὡς ἀρχηγὸς τῶν Μορμόνων τὸν ἀποθανόντα Βρίγκαμ Ἰούγκ καὶ λέγει αὐτῷ «Ἐχὼ μίαν γυναῖκα νόμιμον καὶ τρεῖς πνευματικὰς (;), ἔχω δ' ἀπόλυτον ἀνάγκην καὶ πέμπτης· ἡ κυρία ἢ ἡ δεσποινὶς Χ. θὰ ἐπλήρου τὸ κενόν.» Εἰς ταῦτα ὁ πρόεδρος ἀπαντᾷ ὅτι θὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν κατὰ τὴν προσεχῆ ἀποκάλυψιν. Αἱ θεῖαι αὗται ἀποκαλύψεις ἐπαναλαμβάνονται κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν περιστάσεων. Ἀφοῦ δὲ συνεννοηθῆ ὁ πρόεδρος μετὰ τοῦ Θεοῦ, προσκαλεῖ τὴν ὑποδειχθεῖσαν γυναῖκα καὶ ἐρωτᾷ αὐτήν, ἂν δέχεται νὰ καταστῇ πνευματικὴ σύζυγος τοῦ αἰτούντος. «Ἄμα ἐπελθούσης συμφωνίας, οἱ μελλοντικοὶ ἐφωδιασμένοι δι' ἐγγράφου ἀδείας τοῦ προέδρου, μεταβαίνουν παρ' ἱερεῖ τινι Μορμόνῳ, ὅστις κηρύσσει αὐτοὺς ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος *σάρκα μίαν*.

Αἱ τοιαῦται σκανδαλώδεις σκηναὶ καθ' ἑκάστην συμβαίνουν ἐν Οὐτάχ, καὶ ὅμως αἱ διατάξεις τοῦ Συντάγματος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν δὲν χορηγοῦσιν εἰς τὴν ὁμοσπονδιακὴν κυβέρνησιν δικαίωμα ἐπεμβάσεως.

Αἱ γυναῖκες τῶν Μορμόνων καίτοι οὔσαι πνευματικαὶ εἰσὶν ἀρκούντως γόνιμοι. Κατὰ τὴν ἐκφορσιν αὐτόπτου Γάλλου δημοσιογράφου, ὡς αἱ ὁδοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως βρίθουσι κυνῶν, οὕτω αἱ τῆς Σάλτ-Λάκε-Σίτυ βρίθουσι παιδιῶν, ἅτινα διέρχονται ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν

διαβατῶν, περικυκλοῦσι καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτοὺς, ἐπιδεικνύοντα αὐτοῖς τὴν γλῶσσαν καὶ ἀποκαλοῦντα αὐτοὺς πατέρας.

Ἡ πόλις ἐλαχίστην κέκτηται σπουδαιότητα. Αἱ οἰκίαι εἰσὶ ζύλινοι ἢ κατεσκευασμένοι ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ συνήθων μονοτόνων ἐρυθρῶν πλίνθων. Τὰ περίεργα τῆς πόλεως εἶναι τὸ θηριοτροφεῖον, οὐχὶ ἄλλως τε μεγάλου λόγου ἄξιον καὶ ὁ ναὸς, οἰκοδόμημα ὡσειδές, κατεσκευασμένον καθ' ὀλοκληρίαν ἐκ ζύλου κατειργασμένου, οὗ ἡ ἀψὶς στηρίζεται ἐπὶ τεσσαράκοντα ἐξ ὀγκωδῶν λιθίνων στηλῶν. Ὁ ναὸς οὗτος δύναται νὰ περιλάβῃ 15,000 πιστῶν· εἰς τὴν μίαν αὐτοῦ πλευρὰν ὑπάρχει μουσικὸν ὄργανον κολισιαίων διαστάσεων, κατεσκευασμένον ὑπ' αὐτῶν τῶν Μορμόνων, ἐξ ὑλικῶν εὕρισκομένου ἐν Οὐτάχ, εἰς δὲ τὴν ἐτέραν ἐξέδραν, ἐφ' ἧς ἀνέρχονται ὁ πρόεδρος John Taylor, ὁ ἀντιπρόεδρος, ὁ Γεώργιος Καννῶν πρόεδρος τοῦ συμβουλίου τῶν δώδεκα ἀποστόλων καὶ ὁ ρήτωρ τῆς ἡμέρας. Ὁ ναὸς τῶν Μορμόνων εἶναι ὅ,τι ἦτο ἡ συναγωγὴ παρ' Ἰουδαίοις ἐπὶ τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτῆσεως· ἐν αὐτῷ οὐ μόνον ἡ θρησκεία διδάσκεται, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην διεξάγονται καὶ ποικίλαι διασκέψεις καὶ συζητήσεις πολιτικαί, οικονομικαί, κοινωνικαί καὶ δὴ καὶ οἰκογενειακαί. Ἐνῶ φερ' εἰπεῖν ἱεροκήρυξ τις ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ὕψους τῆς μορμονικῆς θρησκείας, παρουσιάζεται ἕτερος καὶ πραγματεύεται τὸ ζήτημα τῆς καλλιέργειας τῶν μεταξοσκωλήκων, τρίτος ἐνθιᾶζει λιπάσματά τινα κατάλληλα πρὸς εὐδόκιμον καλλιέργειαν τῶν λαχάνων, ἄλλοι ἀναπολοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τῶν πιστῶν τὸ τραγικὸν τέλος τῶν μορμόνων μαρτύρων, ἢ καταναλίσκουσι τὴν εὐγλωττίαν αὐτῶν, ὅπως πείσωσι τὰς γυναῖκας νὰ λούωσι συχνάκις τὰ τέκνα των, ἢ τέλος ἐκφωνοῦσιν ἐπανειλημμένως πανηγυρικοὺς τοῦ Ἰωσήφ Σμιθ καὶ Βρίγκαμ Ἰούγκ. Αἱ προσφωνήσεις δ' αὗται συνοδεύονται πάντοτε ὑπὸ ἀγρίων κατακραυγῶν καὶ προτροπῶν κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἦτοι κατὰ παντὸς μὴ μορμόνου.

Παρὰ τὸν παλαιὸν ναὸν ἀνεγείρεται νῦν ναὸς μεγαλοπρεπέστατος, οὗ ἡ δαπάνη θὰ ἀνέλθῃ εἰς πενήτηκοντα περίπου ἑκατομμύρια φράγκων. Ἡ οἰκονομικὴ κρίσις εἶναι ἄγνωστος, ὡς φαίνεται, παρὰ τοῖς Μορμόνοις, οἱ δὲ πόροι τοῦ δημοσίου ἄφθονοι. Ἄν ἤμην *λαοπρόβλητος* πρωθυπουργὸς σᾶς βεβαιῶ, ὅτι θὰ ἀπέστελα τὸν λιβανίζοντά με συντάκτην Ἐφημερίδος τινὸς ὡς *διπλωματικὸν πράκτορα* παρὰ τοῖς Μορμόνοις, ὅπως μελετήτῃ τὸ οἰκονομικὸν αὐτῶν σύστημα, ὅπερ ἂν τυχὸν ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος Τρικουπῆ, εἶναι πολῦτιμον εὐρημα. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν τυγχάνω οὐδὲ φίλος τοῦ τέως κ. πρω-

θυπουργού, οὐδὲ κἄν φίλος τῶν φίλων του, ὅπως δυνηθῶ ἐμμέσως τοῦλάχιστον νὰ ὑποβάλω αὐτῷ τὴν ταπεινήν μου ταύτην, γνώμην, σιωπῶ, εὐχόμενος μόνον τοῖς Μορμόνοις νὰ τοὺς φυλάξῃ ὁ Θεὸς ταῖς πρεσβείαις τῶν ἀγίων των ἀπὸ καρένα λαοπρόβλητος.

Παρὰ τὸν ναὸν ὡσαύτως κεῖται καὶ τὸ μυστηριῶδες Endowment house, τὸ σκευοφυλάκιον οὕτως εἰπεῖν τοῦ ναοῦ, ἐν ᾧ συνεργουμένων τῶν ἀρχηγῶν καὶ συσκευτομένων, κανονίζονται ἅπαντα τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα καὶ τελοῦνται ἅπασαι αἱ θρησκευτικαὶ τελεταί, οἷον γάμοι, βαπτίσματα κτλ. εἰς ἃς οἱ ἔθνηκοι ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει δύνανται νὰ παραστῶσιν.

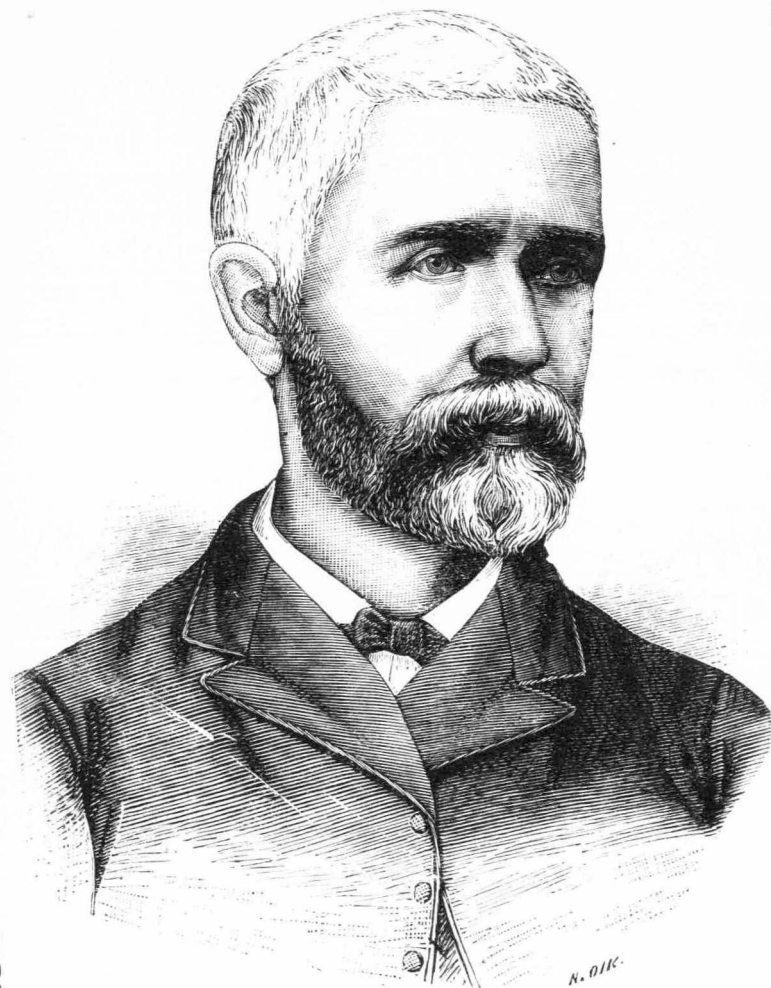
Ἐν τῇ πρώτῃ κατοικίᾳ τοῦ Βρίγκαμ. Ὑούγκ, συγχειμένη ἐκ πολλῶν οἰκιῶν ὑποδομημένων ἐν μέσῳ μαγευτικῶν κήπων καὶ ὀνομαζομένων Lyon house, Beehive house καὶ Fithiny house διακτινῶνται νῦν ὁ πρόεδρος τῶν δώδεκα ἀποστόλων καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχιερεῖς. Ζῶντος τοῦ Βρίγκαμ. Ὑούγκ αἱ οἰκίαι αὐταὶ ἐστέγαζον τὰς εἴκοσι ἐννέα αὐτοῦ συζύγους καὶ τὰ ἐννεήκοντα ἐπτὰ αὐτοῦ τέκνα! Μία περιέργος λεπτομέρεια εἶναι ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς χαρεμίοις τῶν Μορμόνων ἀνευρίσκει τις τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τοῦ Ἀμερικανοῦ. Αἱ γυναῖκες τῶν σουλτανικῶν χαρεμιῶν φέρουσι πρὸς διάκρισιν διάφορα ἐπώνυμα, ἐνῶ αἱ τῶν μορμονικῶν χαρεμιῶν φέρουσιν αὐξοῦντα ἀριθμὸν, ὡς οἱ στρατιῶται, πρὸς ἀποφυγὴν, ὡς φαίνεται, παρεξηγήσεων ἐν τῇ διεξαγωγῇ. . . . τῆς ὑπηρεσίας.

* *

Τοιοῦτον ἐν συντόμῳ τὸ θρησκευμα, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν Μορμόνων· περὶ δὲ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν καταστάσεως ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐπισκεφθεὶς καὶ μελετήσας αὐτοὺς Γάλλος δημοσιογράφος, οὗ καὶ ἀνωτέρω ἐποίησάμην μνείαν, ἐπάγεται τὰ ἑξῆς.

«Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ μορμονισμὸς ἄγει περίοδον μεγάλης ἀκμῆς· τὸ δὲ μυστῆρον τῆς πολυγαμίας ἐγκλημα, εἰ μὴ πρὸς τοῦτο συνετέλεσε, τοῦλάχιστον οὐδὲν παρενέβαλε πρόσκομμα εἰς τὴν ἀξιοθαύμαστον εὐημερίαν τῶν κατοίκων τοῦ Οὐτάχ. Εἶναι ἀξιοθρήνητον, λυπηρόν, ἀνήθικον καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλετε, ἀλλ' εἶναι ἀληθές. Οἱ Μορμόνοι, ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσας αὐτῶν Σάλτ-Λάκε-Σίτυ ἀριθμούσης 30 χιλ. κατοίκων, ἔκτισαν καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις ἀνθαμιλλωμένας ἐπὶ εὐημερίᾳ καὶ καλλωπισμῶ.»

«Ἡ γεωργία ἐν Οὐτάχ εὐρηται ἐν ταῖς χερσὶν ἀρίστων γεωργῶν, ἐλθόντων κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ Εὐρώπης ταῖς φροντίσι τῶν Μορμό-

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

νων ἀποστόλων, ὧν τὴν εἰς Γαλλίαν εἴσοδον καλῶς θὰ ἔπραττεν ἂν ἀπηγόρευεν ἢ γαλλικὴ κυβέρνησις. Οἱ καλλιεργηταὶ οὗτοι τοῦ μορμονικοῦ ἐδάφους, χάρις εἰς τὴν ἄφθονον παραγωγὴν, ταχέως καθίστανται πλούσιοι γαιοκτήμονες. Ἀλλὰ καὶ πόσοι ἐξ αὐτῶν δὲν ἐγείρονται πρῶτῶν τινά, ἐστερημένοι ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν, τῇ αὐθαιρέτῳ βουλῆσει τῆς μορμονικῆς θεοκρατίας! "Ἀπαντες οἱ μεγάλοι τῆς τελευταίας κρίσεως ἄγιοι εἰσὶν ἀρχιεκατομμυριοῦχοι, τὰς δὲ κολοσιαίας αὐτῶν περιουσίας ὀφείλουσιν εἰς τοὺς δυστυχεῖς ὑπ' αὐτῶν ἐξαπατωμένους εὐθήεις, ὧν περὶ τὰς 300 χιλ. εἰσὶ διεσπαρμένοι ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ.»

Ἐκ τούτων ἐξάγεται, ὅτι οἱ ἀληθεῖς Μορμόνοι, οἱ γνήσιοι ἀπόγονοι τοῦ Σμιθ καὶ τοῦ Βρίγκαμ Ὑούγκ, οὗ ὁ πρωτότοκος υἱὸς εἶναι κάτοχος μεταλλείων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, σιδηροδρόμων καὶ πολλῶν ἄλλων βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν καταστημάτων, δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐθήεις, ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται.

* *

Ὁ τύπος τῆς Νέας Ὑόρκης ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνακινεῖ τὸ ζήτημα τῶν Μορμόνων, διηρημένος εἰς δύο στρατόπεδα, ὧν τὸ μὲν διαβλέπει ἐκ τούτου κινδύνους ἐν τῷ μέλλοντι καὶ συνιστᾷ τῇ κυβερνήσει νὰ λάβῃ αὐστηρὰ μέτρα, τὸ δὲ παριστᾷ τὸ ζήτημα ὡς γελοῖον καὶ ὄλως ἀνάξιον λόγου. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, οὐδετέραν τῶν γνωμῶν τούτων υἰοθετοῦσα, ἀσχολεῖται, ὅπως δι' εὐφυοῦς τινος τρόπου ἀναστείλῃ τὰς προόδους τῶν Μορμόνων. Ἀπεφάσισε, λέγουσι, νὰ προβῇ εἰς τὸν διαμελισμὸν τοῦ Οὐτάχ καὶ τὴν προσάρτησιν αὐτοῦ εἰς τὰ τέσσαρα ὄμορα Κράτη τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ Μορμόνοι ἀπέστειλαν εἰς Μεξικὸν τὸν υἱὸν τοῦ Βρίγκαμ Ὑούγκ, ὅπως διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ προέδρου Διάζ περὶ μεταναστεύσεως ἀπάσης τῆς φυλῆς τῶν Μορμόνων εἰς ἐπαρχίαν τινὰ τοῦ Μεξικοῦ, ἐν ἣ περιπτώσει ἡ δημοσπονδιακὴ κυβέρνησις ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προεκτεθέντος σχεδίου.

* *

Ὡς ἐπιδόρπιον παρατίθημι τοῖς ἀναγνώσταις, οἵτινες ἔσχον τὴν ὑπομονὴν νὰ διεξέλθωσι τὰ γραφόμενά μου, τὸ ἐξῆς ὠραῖον ἀνεκδοτόν, δημοσιευθὲν ἐν τῷ Gil Blas.

Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1883 ἐπιτροπὴ ἐκ τεσσάρων Μορμόνων συγκειμένη, ἐπεσκέφθη τὸν Βικτωρα Οὐγγώ, συνοδευομένη ὑπὸ δύο νεανίδων τῶν ὠραιοτέρων τῆς μορμονικῆς φυλῆς καὶ παρεκάλει τὸν ποιη-

τὴν νὰ δεχθῆ αὐτὰς ὡς συζύγους του. Ὁ Βίκτωρ Οὐγγῶ ἐξεπλάγη ἐνῶ δ' ἐξεδήλου τὴν ἐκπληξίν του πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς, οὗτος ἀπήντησεν, ὅτι οἱ Μορμόνοι ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσιν ἀπογόνους τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, προέβησαν εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ δώρου. Ἡ δικαιολογία αὕτη προσέκρουσεν εἰς τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ, ὅστις ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἀποποιηθῆ τὸ δῶρον. Ἡ ἐπιτροπὴ τότε ἀπῆλθε, συμπαραλαβοῦσα καὶ τὰς δύο νεάνιδας, ἃς αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Μορμόνων εἶχεν ἐκλέξει.

1890.

X. M.

ΠΩΣ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΔΙΑΤΗΡΗΘΗ ΑΙΩΝΙΩΣ Ἡ ΩΡΑΙΟΤΗΣ

Δὲν ὑπάρχει πρόλογος : Ἀγαθαὶ Κυρίαί μου, ἐπιθυμεῖτε νὰ διατηρήσητε τὴν ωραιότητά Σας μέχρι βαθυτάτου γήρατος ; Θέλετε νὰ ὁμοιάσητε πρὸς τὴν περίφημον Νινὴν Δελανηλώ, ἣτις ἐξηκοντοῦτις ἦτο ὅλη εὐμορφία καὶ δροσερότης, δημιουργοῦσα τὸν ἔρωτα καὶ προσελκύουσα θαυμαστάς ; Θέλετε νὰ ἦσθε αἰωνίως ωραίαί ; Νὰ μὴ γνωρίσητε οὐδέποτε τὴν φρίκην τῆς παρακμῆς καὶ τὴν ἀσχημίαν τῶν ρυτίδων, τὸν φόρτον τῶν ἐτῶν ;

Ἀπλῆ ἀπόταξις τῆς παλαιᾶς διαίτης καὶ διαγραφὴ νέου ὄλωσ βίου. Ἀκριβέστερον ἰδοὺ ἢ συνταγὴ . . . διὰ τὸ 1891. — Ἐκάστην πρωΐαν, μόλις ἐγείρεσθε, φροντίζετε νὰ λαμβάνητε ἐν ψυχρὸν λουτρόν. Τὴν ἐσπέραν, προτοῦ κατακλιθῆτε, ἐπαναλάβετε τὴν ψυχρολουσίαν. Ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, μὴ παραβλέπετε νὰ παίρνητε καὶ ἐν λουτρόν, ἀλλὰ τοῦρα, ἀλλὰ καθ' ὅλους τοὺς κανόνας.

Πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ρυτίδων, καλύπτετε τὸ πρόσωπόν Σας καθ' ἐκάστην ἐπὶ τρεῖς τέσσαρας ὥρας διὰ τεμαχίου ὠμοῦ βωδινοῦ κρέατος ! Μὴ ἐκπλήττεσθε ! Ἀπέναντι τῆς ωραιότητος τί εἶναι ὁ πόνος καὶ ἡ ἀηδία ! Ἐπιφανεῖς καλλοναί, ἐξ ἐκείνων πρὸ τῶν ὑποίων τονύζουον ἐκστατικοὶ τὴν λύραν των οἱ Πετράρχαι, χρεωσθοῦν τὰς αἰθερίους λάμπεις των εἰς τὴν βρωμερὰν αὐτὴν κρεατοπροσωπίδα !

— Διὰ νὰ διατηρῆτε τῆς σαρκὸς τὴν θαλερὰν στερεότητα, ἀλείφετε ὁμοίως μὲ ἐν εἶδος πομμάδας, συγκειμένης ἀπὸ ἀσπράδι αὐγοῦ, μέλι καὶ ζύμην κριθῆς, νὰ μὴ ξεπλύνεσθε δὲ πρὶν παρέλθουν δύο τρεῖς ὥραι.

— Τρεῖς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας ἐντρίβετε τὰ βλέφαρά Σας μὲ δροσιὰν, ἂν θέλετε νὰ διατηρῆτε λαμπροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς Σας.

Πρὶν κατακλιθῆτε, ἀλείφετε τὰς χεῖρας μὲ *κολοκραιμ* καὶ μὴ λησμονεῖτε νὰ φορέσητε δερμάτινα χειρόκτια, νὰ κοιμᾶσθε πάντοτε *γαντωμένα*.

Μόλις πάρετε τὸ λουτρόν Σας, ἀμέσως νὰ κατακλίνεσθε, καὶ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου. Μὴ κοιμᾶσθε τὸ μεσημέρι. Ὁ μεσημβρινὸς ὕπνος εἶναι συνήθως τεταραγμένος, καὶ συνεπῶς καταστρεπτικὸς εἰς τὴν κανονικότητα τῶν χαρακτηριστικῶν. Μὴ σηκώνεσθε ἐνωρίς καὶ κοκκινίζου τὰ μάτια Σας, καὶ χαλᾶ ἡ φυσιολογία Σας. Κατὰ μέσον ὄρον σᾶς χρειάζεστε ὕπνος δέκα ἕως ἑνδεκα ὥρων.

Ἀποφεύγετε πᾶσαν φροντίδα καὶ πᾶν ἀντικείμενον ἐξ ἐρεθιστικῆς συνομιλίας. Ποτὲ μὴ ἐνοχλεῖσθε. Γαλήνη, γαλήνη ! ἡρεμία ! ἀπάθεια. Τὰ δάκρυα εἶναι ποταμὸς, εἰς τὸν ὅποιον αὐτοκτονεῖ τὸ θέλητρον καὶ πνίγεται τὸ κάλλος. Θέλετε νὰ ἦσθε πάντοτε ωραία ; Πάντοτε νὰ μειδιάτε, ἀκόμη καὶ ὅταν ἀκούετε δυσάρεστα πράγματα.

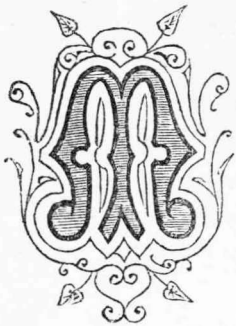
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

(Ἐγεννήθη ἐν Καλαβρυτοῖς τῷ 1835, ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 11 Ἀπριλίου 1890)

Ἐν τοῖς χρόνοις τελείας πολιτικῆς ἀχρείότητος, παντελοῦς δὲ δύναται τις εἶπεῖν ἐκλείψεως ἀληθῶν ἱκανοτήτων καὶ ἀνδρῶν χαρακτῆρος, ὁ θάνατος τοῦ **Α. Οἰκονόμου**, ὑπῆρξε δυστύχημα διὰ τὴν ἡμετέραν πατρίδα, συμφορὰ διὰ τὴν μετ' ἐνθουσιασμοῦ παρακολουθοῦσαν πᾶσαν χρήσιμον ὑπαρξίν νεωτέραν γενεάν.

Ὁ τάφος ἀώρως ἐνέκλεισε εἰς τὰς ψυχρὰς αὐτοῦ ἀγκάλας ἄνδρα μεγάλης ἀξίας, ζηλωτῆς φιλοπατρίας, σπανίας ἀνεξαρτησίας καὶ χρησιμότητος. Διάνοιαν, ἐκ τῶν νεωτέρων ἀγνωτέρων μοχλῶν τῆς νεωτέρας πολιτικῆς δράσεως τοῦ Ἐθνους ἡμῶν, βράχος τιμῆς καὶ πιστὸς ὑπουργὸς τῆς ἰδέας, δικανικῆ πρωτοτυπία, πρόμαχος τῶν ἐλευθερῶν ἰδεῶν, ἐργάτης καὶ ἀπόστολος νέας κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀναπλάσεως, ἐν γένει ὑπαρξίς, ὑπερτέρα τῆς ἐποχῆς, ἐν ἣ ζῶμεν, ἰδοὺ ὅλος ὁ βίος τοῦ πολυδακρίτου **Α. Οἰκονόμου**.

Ἡ *Ποικιλία* *Στοᾶ* μετ' ἰδίου πόνου κοσμοῦσα τὸν τάφον τοῦ ἀληθμονήτου ἀνδρὸς διὰ τῶν ἀληθεστέρων ἀνθέων τῆς πρὸς τ' ὄνομά του λατρείας τῆς, ἰδίας ἀφιεροῦ σελίδας, εἰς τὴν ἀξίαν μελέτης ἰδιαζούσης *Βιογραφίαν* του, δημοσιεύουσα αἰσθηματικώτατον ἄρθρον τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτῆς συνεργάτου κ. Λεων. Μελετοπούλου.

αχητής κρατερός του λόγου και του καλάμου εξέλιπε την 11ην Ἀπριλίου του ἔτους τούτου ἐκ τοῦ πολιτικοῦ τῶν Ἀθηνῶν ὀρίζοντος, ἡ δ' ἐκλειψις αὐτῆ ὑπῆρξε τόσον μάλλον ὀδυνηρά, ὅσον ἐπῆλθεν αἰφνιδία, κατέλιπε δὲ κενὸν δυσκόλως δυνάμενον νὰ πληρωθῆ.

Ὁ Ἀριστείδης Οἰκονόμος, ὁ δικηγόρος, ὁ συγγραφεύς, ὁ οἰκονομολόγος, ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ, ὁ ρήτωρ ἅμα καὶ διαπρεπῆς δημαγωγὸς δὲν

ὑπάρχει πλέον ἐν τῇ δράσει τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν, παρὰ τὴν οἰκογενειακὴν συμφορὰν, ὁ θάνατος τοῦ Α. Οἰκονόμου ὑπῆρξε γεγονός ἀξιοθρήνητον, καταθλίψαν τοὺς πάντας. Διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν του ὡς λειτουργὸς τῆς Θεμίδος καὶ δικηγόρος, διὰ τοῦ ἐντίμου καὶ ἀτέγκτου χαρακτῆρός του, διὰ τῆς ρητορικῆς αὐτοῦ δεινότητος καὶ τῶν ποικίλων προσόντων του, διὰ τῆς μετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, ἐπὶ τέλους δὲ δι' αὐτῆς τῆς ἰδιοτροπίας τῶν θεωριῶν του εἶχε καταλάβει ἐπίσημον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ θέσις αὕτη ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔσται κενή, διότι ἄνδρες ὡς ὁ Δεληγεώργης καὶ ὁ Οἰκονόμος δὲν ἀντικαθίστανται εὐκόλως.

Προδήλως ὁ Ἀριστείδης Οἰκονόμος ὡς ρήτωρ ἤρχετο εὐθύς μετὰ τὸν Ἐπαμεινώνδα Δεληγεώργην. Ἡ ρητορεία του δὲν εἶναι ὁμοία, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον λαμπρά. Θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ἦναι παρεμφερὴς πρὸς τὴν τοῦ Γαμβέττα, ἐὰν ὁ Οἰκονόμος εἶχε μείζονα εἰρμὸν καὶ μείζονα ἔκτασιν ἰδεῶν καὶ ἐὰν ἦτο πρακτικώτερος. Ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἦτο τὸ μειονέκτημα τῶν λόγων του καὶ τῶν θεωριῶν του. Διὰ τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ σχηματιζόμενον περὶ ἑαυτὸν κόμμα ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὰς δύο βουλευτικὰς περιόδους, καθ' ἃς συνεδρίασεν ἐν αὐτῇ, τὸ πρῶτον μὲν ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν Καλαβρυτῶν, ὅπου κατέβαλεν ἕνα πρῶτον πρωθυπουργόν, ἐλθὼν μὲν αὐτὸς πρῶτος βουλευτῆς διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας, καταλιπὼν δ' ἐκείνον ἠττημένον καὶ περ ἀπολαύοντα γενικῆς ὑπολήψεως, τὸ δεύτερον δέ, ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου αὐτὸς, ἐξόχως λαϊκὸς ὑποψήφιος κατίσχυεν ὑποψηφίων κρατερῶς ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῶν ἰδίων κομμάτων.

Ὁ Α. Οἰκονόμος δὲν ἠθέλησε ν' ἀνήκη εἰς κανὲν τῶν πολιτικῶν κομμάτων. Τοῦτο ἦτο φυσικὸν καὶ ἀνεξήγητον. Φιλοδοξῶν νὰ καταρτίσῃ κόμμα ἴδιον καὶ νὰ διαδραματίσῃ πρόσωπον ἐν τῇ πολιτικῇ κατὰ τὰς ἰδίας ιδέας ὡς ἀρχηγὸς αὐτοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποβάλῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἐξάρτησιν ἄλλου ἀρχηγοῦ.

Ἴσως εἶχε δίκαιον, ἴσως εἶχεν ἄδικον. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὑπῆρξαν στιγμαί, καθ' ἃς, ἐὰν ἤθελε νὰ γείνη Ὑπουργός, θὰ ἐγίνετο. Ἀλλ' εἶχε, φαίνεται, καὶ εἰς τὰς σκέψεις του καὶ εἰς τὰς πράξεις του ὡς παράδειγμα τὸν περίφημον ρήτορα τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Γαλλίᾳ : Rohan : Roi he puis ; Prince ne daigne ; Rohan Suis.

Οὕτως ἄρα δύναται τις εἰπεῖν ὅτι, μεθ' ὅλας τὰς δημοκρατικὰς τάσεις του, ἐνυπῆρχε καὶ τι ἀριστοκρατικὸν εἰς τὸν χαρακτῆρά του, ὅπερ ὁμως οὐδαμῶς μείοι ἢ ἄλλοιοι αὐτόν.

Ἐν ἄλλοις χρόνοις καὶ ἐν ἄλλοις τόποις θὰ ἠδύνατο νὰ διαδραματίσῃ ὁ Α. Οἰκονόμος σπουδαῖον πρόσωπον ὡς ἀναμορφωτῆς ἢ ὡς κομματάρχης κοινωνιστῆς.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμφανισθῆ ἐν τῇ πολιτικῇ σκηνῇ ὡς ἀρχηγὸς κόμματος δημοκρατικοῦ, ἐὰν αἱ σύγχρονοι περιστάσεις τὸν συνέτρεχον καὶ ἐὰν ἠδύνατο νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τῶν συμπολιτῶν του.

Πλὴν, ὡς ἐβρέθη ἡδὴ ὀρθῶς, ἐγεννήθη πρὸ τοῦ καιροῦ του.

Κύριος ὁμως οἶδε τί ἤθελε συμβῆ, ἐὰν ἔζη, μὲ τὴν πρόοδον τῶν νεωτέρων ἰδεῶν καὶ τὴν ἐξάψιν τοῦ Λαοῦ ἐν δεδομένη τινὶ περιστάσει.

Τὸ ἀπρόοπτον, μέγα πάντοτε διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ κόσμου τούτου. Διὰ τοῦτο εἶναι θλιβερόν, ὅτι τόσον προῶως ἀφηρηπάγη ὑπὸ τοῦ θανάτου ἐκ τῆς πατρίδος του. Αἱ περιστάσεις ἀναδεικνύουσι τοὺς ἄνδρας.

Ὁ Α. Οἰκονόμος διέπρεψε καὶ ὡς βουλευτῆς καὶ ὡς δικαστικὸς ἀνὴρ, διατελέσας ἀλληλοδιαδόχως πρωτοδικῆς, πρόεδρος πρωτοδικῶν, ἐφέτης, Εἰσαγγελεὺς ἐφετῶν.

Ἡ μνήμη αὐτοῦ θὰ ζήσῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν συμπολιτῶν του, πᾶσα δὲ γνώριμος καρδία θὰ διατηρήσῃ ἀνεξίτηλον τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐγενείας του, τῶν ἐξόχων προτερημάτων καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ του.

ΩΡΑΙΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

(Ἐκ τοῦ Βίου τοῦ Α. Οἰκονόμου).

Δεκαοκταετής ὢν καὶ φοιτητής τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ 1853, ἀντὶ τῶν ἐνασχολήσεων, ἐν αἷς πολλάκις ἀρέσκειται νὰ συντρίβηται ἡ πλήρης κινδύνων ἡλικία αὕτη, ὁ Α. Οἰκονόμος ἐξέδιδεν ἐν Ἀθήναις Ἐφημερίδα ὑπὸ τὸ ἐνθουσιώδες ὄνομα «Παλαιὸς Καλαβρυτινός», ἐν τοῖς ἐκδοθεῖσιν ὀλίγοις φύλλοις τῆς ὁποίας πιστῶς σκιαγραφεῖται ὁ μέλων ἀνὴρ. Ἐπρόκειντο τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ ὁ δεκαοκταετής Α. Οἰκονόμος ἐνόει νὰ ἔχη τὴν γνώμην του :

«Αἱ βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου ἐξ ἅπαντος ἐκπληρωθήσονται» ἔγραφεν ὁ ἐνθουσιώδης νεανίας ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ. «Ὅποιανδῆποτε μορφήν καὶ ἂν λάθωσιν οἱ συνδυασμοί, εἴτε τῶν ἀτόμων εἴτε τῶν ἐπικρατειῶν, ἡ Ἑλλάς ἔχει τὸν ἐνδοξότερον προορισμόν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ, οὔτε χρόνοι, οὔτε κόποι πρέπει νὰ σταματήσωσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πρέπει νὰ καταβληθῶσι σύντονοι προσπάθειαι ἐξ ἐκείνων, αἵτινες συνδεόμεναι στενωῶς μετὰ τῶν ἱερωτέρων τοῦ τόπου ἐλπίδων, δύνανται ἐπιτυχῶς νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν πατρίδα εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν».

Θεὸς καὶ Πατρίς, ἰδοὺ οἱ δύο σταθεροὶ ἄξονες, πέριξ τῶν ὁποίων περιεστράφη ὁ τὴν ἐσπέραν τῆς 11 Ἀπριλίου τόσον ἀπροσδοκῆτως λήξας βίος τοῦ Α. Οἰκονόμου.

* *

—Ἐτερον περίβλεπτον καὶ χαρακτηριστικώτατον σημεῖον τῆς μικρῆς τοῦ «Παλαιῦ Καλαβρυτινοῦ» δημοσιογραφικῆς ζωῆς, εἶναι ἡ πάση δυνάμει ἀντίθεσις τοῦ νεαροῦ Α. Οἰκονόμου εἰς τὰ ἄτακτα ἐπαναστατικὰ κινήματα, ἅτινα κατέληξαν εἰς τὴν ἐξουθενωτικὴν τοῦ 1854 κατοχήν, χωρὶς ἐν τούτοις ἡ ἀντίθεσις του αὕτη νὰ ἐμποδίζῃ τὸν φρονηματικὴν πατριώτην νὰ γράφῃ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1854.

«Vitam impendere vero! Ναί! Ἡ ζωὴ ἀφιερῶθήτω εἰς τὴν ἀλήθειαν, χρεωστεῖται ὅμως καὶ εἰς τὴν πατρίδα . . . Ὑποποτι κατὰ τῆς Ῥωσικῆς διπλωματίας, ἐκ τῶν προτέρων κατεδικάσαμεν πρόωρα ἐπαναστατικὰ κινήματα. Πιστοὶ εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος, τί δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν εἰς τὴν σάλπιγγα τῆς ἐλευθερίας τῆς ;»

* *

Ὡς ἐφέτης ἐν Ἀθήναις ὁ Α. Οἰκονόμος ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ποιήσῃται κατὰδῆλον τὸν θησαυρὸν τῆς δικαστικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀκεραιότητός του. Ἀξιωμανημόνευτος ἰδίως περιόδος τοῦ βίου του ὡς ἐφέτου ἐν Ἀθήναις, ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ ἐν ἔτος προεδρεία αὐτοῦ ἐν τῷ Κακουργοδικεῖῳ. Ἀνεπηρέαστος καθόλου, ἴστατο ἐν τῷ μέσῳ τῆς κατηγορίας καὶ τῆς ὑπερασπίσεως, οὐδέποτε παρεκκλίνας ὑπὲρ ἐκείνης ἢ ὑπὲρ ταύτης, ἐξοχον καὶ μοναδικὸν διὰ τῆς ἐν γένει πολιτείας αὐτοῦ παρουσιάζων ὑπόδειγμα ἀπομιμήσεως.

Ἡμέραν τινὰ ἐπὶ τῇ παρακλήσει τοῦ Εἰσαγγελέως νὰ συσκεφθῶσιν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνεδριάσεως ἐπὶ τῆς μετ' ὀλίγον μελλούσης νὰ ἐκδικασθῇ ὑποθέσεως, ἐπιδείξας αὐτῷ τὴν θύραν τοῦ δωματίου του :

— Ἰδοὺ τὸ δωματίόν σας, εἶπε, κύριε Εἰσαγγελεῦ, καὶ ἰδοὺ τὸ ἰδὲκόν μου.

* *

Ἡ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του ἐλευθερία καὶ πεποίθησις, ἐπιλάμψασαι εἰς θυελλώδεις καὶ ἐπισήμους περιστάσεις, ὑπῆρξαν παρομοιακαί. Αὐθαιρεσία πανταχοῦ διεκινδύνευε τοὺς ἐλευθέρους θεσμοὺς τῆς χώρας. Κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῆς καταδιώξεως τοῦ κ. Χ. Τρικούπη, διὰ τὸ ἐν τοῖς «Καιροῖς» πολυθρύλλητον ἄρθρον αὐτοῦ «Τις πταίει», ὁ Α. Οἰκονόμος διὰ τῆς ἀπαρμιλλοῦ δυνάμεως τῆς λογικῆς του καὶ τοῦ ὑπερόχου θάρρους του, ἀνεφάνη περίβλεπτος τύπος, ἀνδρὸς ἀκεραίου, ἀληθῆς βράχος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνετρίβη ἡ ἀπειλήσασα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δικαστηρίων τυραννικὴ πολιτικὴ.

Ὁ Α. Οἰκονόμος μετατίθεται πρὸς τιμωρίαν τῆς ἐλευθέρας πεποιθήσεώς του, μηδέποτε δὲ μεταβάς εἰς τὴν νέαν θέσιν του, ἔγραφεν ἐν τῇ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν ἀπολογίᾳ του :

«Ποία εἶναι ἡ κυρία αἰτία, ἣτις προῦκάλεσε τὸν μακρὸν τοῦτον δικαστικὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ὑφίσταμαι ἐνώπιόν σας, εἶναι τόσον γνωστή, ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἰδιαίτερας ὑπομνήσεως. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι, ὅτι ὁ ὑποφαινόμενος ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῆς δικαστικῆς ἀνεξαρτησίας. Εἴτε διασωθῇ, εἴτε καταστραφῇ τὸ πολυχρόνιον δικαστικὸν στάδιόν του, εἶναι λεπτομέρειαι, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἔχει νὰ τὸν ἐλέγξῃ ἡ συνείδησις αὐτοῦ».

Μετέπειτα καλεῖται ὁ Α. Οἰκονόμος εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως, εἰς τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ καταδείξῃ τὰ ποικίλα αὐτοῦ προσόντα καὶ ν' ἀφήσῃ ἐποχὴν, ὁποῖαν οὐδέποτε θὰ παρουσιάσωσι τὰ Δικαστικὰ Χρονικὰ τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Δι' ἐγγράφου του

πρὸς τὴν Βουλὴν τῷ 1875 ἔδιδε πρῶτος τὸ σύνθημα τῆς καταδιώξεως δύο Ὑπουργῶν, ὑπηρετῶν τὴν κοινὴν φήμην, ἧτις ἀνὰ τὰ στόματα πάντων ἔφερε τὰ γνωστὰ πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἐπισκοπικῶν θρόνων αἴσχη.

«Διεδίδετο, ἔγραφεν, ὅτι . . . προχειρισθέντες ἐπίσκοποι κατέβαλον σπουδαίας κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦττον χρηματικὰς ποσότητας πρὸς ἀπόκτησιν τῶν προμνησθεισῶν ἀρχιεπισκοπῶν. Εἶναι ψευδεῖς αἱ φῆμαι αὐταί; Ἐπρεπε νὰ τιμωρηθῶσιν οἱ ἐργάται αὐτῶν, καθόσον προσεβάλλοντο ἐρώταται ἐν τε τῇ Πολιτείᾳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ βάσεις, τὰς ὁποίας ὁ ποινικὸς νόμος οὐδαμῶς ἐνόησε ν' ἀφήσῃ ἔρμαιον εἰς τὴν κακοβουλίαν. Ἦσαν ἀληθεῖς αἱ φῆμαι αὐταί; Ἐπρεπε ν' ἀνακαλυφθῶσιν οἱ ἀπατήσαντες τοὺς ἀρχιερεῖς».

Κατὰ τὸ 1877 ὁ *A. Οἰκονόμος* προσεκάλει τοὺς ὑπ' αὐτὸν εἰσαγγελεῖς νὰ προβῶσιν εἰς ἄμεσον καταδίωξιν τῶν καταχρήσεων περὶ τὴν δημοσίευσιν εἰδήσεων ἀφορῶσιν τὴν παρασκευὴν τῆς χώρας, τὴν πρόκλησιν δὲ ταύτην ἀπηύθυνε διὰ τῶν γραμμῶν τούτων:

«Πρόκειται περὶ Νόμου, ὅστις ἐν ᾧ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεως καὶ τὴν προαγωγὴν τῶν ὄρων αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου εἶναι τὸ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς ἐν τῷ Συντάγματι ἐλευθερίας τοῦ Τύπου, ἧτις ἀποτελοῦσα τὸ ὠραιότερον ἀγλαΐσμα τῆς μεγάλης τοῦ ἔθνους ἐλευθερίας, οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὸν ἀλόγιστον λίθον, ἐφ' οὗ συντρίβονται αἱ κεφαλαὶ τῶν κρημιζομένων θνητῶν».

Ἄλλοτε κατήγγειλεν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν τὴν ὑπὸ δημοσίων ὑπαλλήλων ἐπιχειρίσιν παραλόγων δικῶν διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιωματικῶν λόγων.

«Ἐλεπτολόγησα ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω οὐχὶ διὰ τὴν ἐπιγενομένην εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν ὑλικὴν ζημίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἠθικὴν ζημίαν, διότι ἐπιμένω ἰσχυρίζομενος, ὅτι ταιαῦται, ὡς ἡ προκειμένη, δίκαια ἔχουσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καταρτίψεως τοῦ δικαιολογητικοῦ χαρακτῆρος, ὅστις πρέπει νὰ διακρίνη τὸν δημόσιον θησαυρὸν καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς σχέσεις. Δὲν εἶναι οὗτος κοινὸς διάδικος. Καὶ δὲν εἶναι μικρὸς κίνδυνος εἰς τὰ πολυειδῆ συμφέροντα αὐτοῦ ἢ ἀπὸ τοιούτων συμπτωμάτων ἐπερχομένη παραγνώρισις τῆς ἐν τῇ κοινῇ ὑπολήψει εὐλαβείας. Ὅθεν νομίζω ἐκ τῶν καθηκόντων μου νὰ φέρω εἰς γνῶσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τὸ προκείμενον θέμα διὰ τὸ τέλος ἀνωτέρας ἐξελέγξεως καὶ

τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ποσοῦ τῆς ζημίας τοῦ Δημοσίου εἰς τὸν δόντα τὴν πρὸς ἔφεσιν ἐντολὴν οἰκονομικὸν ὑπάλληλον διὰ τῆς ἐν ἰσχύει πειθαρχικῆς ἢ ἄλλης ὁδοῦ».

Ὅτι ὁ *A. Οἰκονόμος* ἔπραξεν ὑπὲρ τῶν φυλακῶν καὶ ὁποῖαν ἐνθουσιώδη καὶ ἀληθυσμόνητον μέριμναν ἐπεδείξατο ὑπὲρ τῶν ὑποδικῶν, ἀποτελοῦσι τὰ ὠραιότερα σημεῖα τῆς ὑπερλάμπρου δικαστικῆς ζωῆς τοῦ πολυκλαύστου ἀνδρός.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1875 γράφων ὑπὲρ τῶν ὑποδικῶν πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν Εἰσαγγελεῖς ἀνέφερον ὅτι «Αἱ ἐξεταστικαὶ φυλακαὶ ἔχουσι τοιαύτην σχέσιν πρὸς τὴν ἐμπειπιστευμένην ὑμῖν καταδίωξιν τῶν ἐγκλημάτων, ὥστε καθ' ὅσον αὐταὶ εἶναι σοβαραὶ, ἡμεροὶ καὶ ἐμπνέονται ὑπὸ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, κατὰ τοσοῦτον ἢ ὑμετέρα ἀποστολὴ ἀναβιβάζεται εἰς τὴν κλίμακα τοῦ πολιτισμοῦ».

Ἐπὶ τριετίαν ὁ *A. Οἰκονόμος*, χάριν τῆς ἀνοργανώσεως τῶν φυλακῶν, ἀφιέρωσεν εἰδικὴν ἐφημερίδα τῶν φυλακῶν, ἐν ἧ, ὅπως ἡ ἀσφαλὴς ἢ ὑπὸ τῶν ὀργάνων ἀκριβῆς ἐκτέλεσις τῶν ἐντολῶν του, ἀπήτησεν, ὅπως ἀπαξ τοῦλάχιστον τοῦ μηνός, ἕκαστος τῶν κρατουμένων ἀνακοινῇ δι' ἐπιστολῆς του τὰ παράπονά του καὶ τὰς σκέψεις του. Πολλάκις αἱ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῶν φυλακῶν, ἧτις παρείχετο εἰς τὰς ἐν ταῖς φυλακαῖς καταρτισθείσας ὑπ' αὐτοῦ προχείρους Βιβλιοθήκας, ἀπαντήσεις του εἰς τὰς ἐπιστολάς ταύτας, ἦσαν ὑψισταὶ διδασκαλαί.

— «Ἡ μεταμέλεια εἶναι θρίαμβος τῆς ψυχῆς κατὰ τοῦ ἐγκλήματος. Ὁ Θεὸς εὐλογεῖ τοὺς μετανοοῦντας», ἔγραφεν εἰς τὸν ἕνα.

Κατηγορεῖ τὴν κοινωνίαν, ὅτι ἔχει δύο μέτρα. Ἐν διὰ τοὺς μεγάλους καὶ ἐν διὰ τοὺς μικροὺς. Πῶς! Δὲν σοὶ πρεξενεῖ ἐντύπωσιν, ὅτι ἔχεις ὁμοτύχους δύο ὑπουργούς; Ἀκουσόν με· φέρε τὴν εἰρήνην εἰς τὴν ψυχὴν σου. Ἄφες τὰ ἐκτὸς εἰς τὴν τύχην των καὶ ἐπισκέφθητι τὸν ἐντὸς σεαυτοῦ ἄνθρωπον μετ' ἐπιμονῆς. Εἶναι ἀνδρεία καὶ τὸ ὑποφέρειν. Ἄφ' οὗ δὲ συνετρίβη τὸ σκάφος Σου ἐν τῇ τρικυμίᾳ τῶν παθῶν, εἰς τὴν ἐξουσίαν Σου εἶναι νὰ εισέλθῃς εἰς τὸν λιμένα τῆς μετανοίας. Ἐντὸς αὐτοῦ θὰ εὔρῃς τὸν *νέον ἄνθρωπον*, τὸν ὁποῖον δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἡ συνειδήσις Σου ποθεῖ», ἔγραφεν εἰς ἕτερον.

— Λέγεις: «δὲν ἔκλεψα, δὲν ἐψευδομαρτύρησα, δὲν παρέβην καμίαν τῶν ἐντολῶν». Ἐνθυμήθητι τὸν Τελώνην καὶ Φαρισαῖον. Ἐπειτα

μικρὸν εὐρίσκεις, ὅτι κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 187... ἐνόθευσας τὴν θέλησιν τοῦ Λαοῦ», ἔγραφεν εἰς τρίτον.

— «Ἡ μετάνοιά Σου καταυγάζει τὴν ψυχὴν. Βεβαίως οὐδὲν ὠφελήθης ἐκ τῆς παραφορᾶς Σου. Ἀλλὰ τὸ θῦμά Σου κατεστράφη ἐντελῶς. Ὅταν ἐξέλθης τῆς φυλακῆς, ἐνθυμήθητι τὰ ὀρφνὰ τέκνα του, καὶ ἡ ζωὴ σου ἄς διέλθῃ ἐν εἰρήνῃ», ἔγραφε πρὸς τέταρτον.

— «Εὐρέθη τὸ ἐξαετὲς θυγάτριόν Σου. Εἶναι ὑγιὲς καὶ ζωηρόν. Τῷ ἔδωκα ἐξ ὀνόματός Σου $\frac{1}{2}$ δρ. διὰ ζαχαρικά. Ἡ προστασία τὴν ὁποίαν ἔχει τῷ ἀρκεῖ. Τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα εἶναι διὰ δυστυχέστερα ὄντα», ἔγραφε πρὸς πέμπτον.

— «Βλέπω ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Σου, ὅτι εἶσαι λογιώτατος καὶ μάλιστα ὀπωσοῦν σοφιστής. Σοὶ ἀρκεῖ τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος: Αἱ κλίσεις τῶν αἰσθήσεων καταγίνονται εἰς ὅσα εἶναι ἀρεστὰ εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ δὲν εἶναι μήτε αὐταὶ ἀμαρτωλαὶ ἢ ὀλέθρια, ὁπόταν κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ λόγου ἢ δὲν ἐμποδίζωσι τὴν ἀρετὴν. Εἰς τὴν συμφωνίαν τῶν κλίσεων τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὑφίσταται ἡ ἀνθρωπίνῃ εὐδαιμονία καὶ διὰ ταύτης ἀποκτᾶται. Αἱ κλίσεις τῶν αἰσθήσεων, ἀφ' οὗ νικήσωσι τὸν λόγον, ὀνομάζονται πάθη καθόσον διαστρέφουσι τὴν ψυχὴν, ὀνομάζονται κακίαι· καὶ καθόσον διὰ τούτων παραβαίνειται ὁ θεῖος νόμος, ὀνομάζονται ἀμαρτίαι. Αὐτὴ ἦτο καὶ τοῦ ἐγκλήματός Σου ἡ ὁδός», ἔγραφε πρὸς ἄλλον.

Ὅλοκλήρους τόμους δύναται νὰ καταρτίσῃ τις, διερχόμενος τὰς συμπαθεῖς τοῦ τε δικαστικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τοῦ Α. Οἰκοδόμου σελίδας, ἐν αἷς διαλαμβάνουσιν ὠραῖαι ἰδέαι, λαμπραὶ γνῶμαι, ἐξαιρέτα διδάγματα ἀρχῶν εἰλικρινεστάτων καὶ αἰσθημάτων ἐξόχως εὐγενῶν.

Πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς του

ΔΑΦΝΗ ΚΑΙ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

Καμαρωτὴ τριανταφυλλιά σὲ κῆπο μέσ' ἀνθοῦσε,
Κι' ὄλο ἀγάπη καὶ χαρὰ,
Μέσ' τὰ κλαδιά της τ' ἀνθηρὰ
Τ' ἀηδόνι κελαῖδοῦσε.

Σιμά της δάφνη φουντωτὴ, ἀπὸ τὴν ζήλεια λυώνει,
Ποῦ τόσο λάμπει δροσερὴ,
Καὶ δὲν καθίζει νὰ χαρῆ
Τὴ νηότη της τ' ἀηδόνι.

— Ἔλα νὰ σμιζομε τὰ δυὸ τοὺς κλώνους μας, — τῆς κραίνει.
— Δόξα ἐγώ, ἀγάπη σύ,
Λαλιὰ τ' ἀηδόνι, τί χρυσῆ
Ζωὴ θὰ μᾶς εὐφραίνει.

— Ἀγάπη ἔστην τριανταφυλλιά δὲν ψάλλει πιὸ τ' ἀηδόνι,
Στους κλώνους σου σὰν κοιταχθῆ.
Ὅποιος τὴ δόξα ὀρεχθῆ,
Τὸν ἔρωτα προδόνει . . .

Οκτώβριος, 1890.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. ΝΙΚΟΛΑΡΑΣ

Ο ΙΩΣΗΦ

(Ἀθηναϊκὴ miniature)

Μανώλη Παρασκευᾶ

ὁ μέγαρον τῆς κυρίας Κιανταλίνη ἦτο ρυθμοῦ πομπιανοῦ, ὁ σύζυγός της τραπεζίτης καὶ αὐτὴ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ κύκλου τῶν distingués.

Ἡ κυρία Κιανταλίνη ἔζη ἐν τῷ μεγάρῳ της εὐτυχεστάτη, περιεστοιχίζετο πάντοτε ὑπὸ κόσμου ἐκλεκτοῦ, αἱ ὀρέξεις της πᾶσαι ἐπληροῦντο ἀμέσως καὶ ὁ κ. Εὐάγγελος, ὁ σύζυγός της, ἦτον ὁ ταπεινότερος αὐτῆς θεράπων. Καὶ ὅμως ὁ αἴθριος αὐτῆς οὐρανὸς ἀπὸ τινος εἶχεν ἐπισκιασθῆ σημαντικῶς· ὁ εὐρωστος, ὁ μεγαλόσωμος, ὁ ἀκόλου-

θός της Ἡρακλῆς εἶχεν ἀποθάνει, τίς θά τὸ ἐπίστευεν; ἐκ φθίσεως καλπαζούσης.

Ὅλοι βεβαίως τὸν ἐνθυμοῦνται τὸν γιγαντόσωμον ἐκεῖνον ροδοπαρεῖον καὶ ὑψηλὸν ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ἠκολούθει εἴτ' ἐφ' ἀμάξης, εἴτ' ἔφιππον τὴν κυρίαν του, πιστὸς ὡς σκύλος καὶ πρόθυμος πάντοτε εἰς τὸ ἐλάχιστον νεῦμά της.

Λαμπρὸς τύπος, σπάνιος θεράπων, ἐνὸς μέτρου καὶ ὀγδοήκοντα πέντε ἑκατοστῶν ὕψους, καὶ ἔμπιστος.

Εἶχε λοιπὸν ἄδικον ἢ κυρία Κιανταλίνη νὰ ᾔνε σκυθρωπὴ καὶ νὰ πενθῇ; Μάλιστα ἐπένησεν, ὄχι βέβαια περιβληθεῖσα μέλανα, ἀλλ' ὅμως ἔκλαυσεν ἔκλαυσεν ὅσον οὐδέποτε.

Καὶ ἦτο τοσοῦτῳ μεγαλειτέρα ἢ ἀπώλεια, καθ' ὅσον δὲν εὔρισκεν ἱκανὸν διάδοχον τοῦ πρώτου.

* *

Πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος ἡ κυρία Κιανταλίνη δὲν εἶχεν ἐξέλθει καὶ οὐδ' ἐδέχθη τινα. Ἡ μεγαλειτέρα σιγῇ ἐβασίλευεν εἰς τὸ μέγαρόν της. Καὶ τὸν κ. Εὐάγγελον, τὸν σύζυγόν της, ἠρνήθη νὰ δεχθῇ, ἐὰν πρότερον δὲν τῆς ἀντικαθίστα τὸν ἀποθανόντα Ἡρακλῆ της.

Πρὸς μεγαλειτέραν δὲ τῆς λύπης της ἐνδειξὴν διέταξε νὰ σβεσθῇ ἀπὸ τῆς μετώπης τοῦ οἴκου της ἡ λατινικὴ ἐπιγραφή τὴν ὁποίαν ἄγνωστον τῇ συμβουλῇ τίνος εἶχε χαράξει μεγάλους καὶ χρυσοῖς γράμμασι.

Hic habitat felicitas.

Νὰ τὴν σβύσῃ!

Ἰδιοτροπία γυναικὸς μὴ ἐξηγουμένη ἄλλως ἔνεκα τοῦ θανάτου ἐνὸς θεράποντος. Ἴσως ἤθελε νὰ δηλώσῃ διὰ τούτου, ὅτι εἶνε σπάνιον χρῆμα θεράπων ἐλεκτός. Σπάνιον ὁμολογουμένως ἀλλὰ μήπως καὶ ἀνέφικτον. Εὐεξήγητος ἢ λύπη τῆς κυρίας Κιανταλίνης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἀπελπισία. Καὶ δι' αὐτὸ πολλοὶ ἐκ τῶν γνωστῶν της καὶ τῶν σχέσεών της ἀπέδωκαν τὸν ἐκούσιον αὐτῆς περιορισμὸν οὐχὶ εἰς τὴν πραγματικὴν λύπην της, ἀλλὰ τὴν πρόσκαιρον ἔλλειψιν καταλλήλου ἀκολούθου. Ἦσαν βέβαιοι ὅτι μόλις εὔρισκετο ὁ ἀναπληρωτὴς τοῦ πρώτου, ἡ κυρία Κιανταλίνη ἤθελε σπεύσει νὰ δεῖξῃ ἔφιππος τὴν ροδοπαρεῖον μορφήν της καὶ τὸ μαγευτικὸν ἀνάστημα ἐν συνοδίᾳ τοῦ νέου ἀκολούθου.

Ὁ κόσμος πάντοτε ἀγαπᾷ νὰ λέγῃ.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς σκέψεως ἐλαυνόμενος καὶ ὁ ἀγαπητὸς σύζυγός της, δὲν ἐπέτρεψεν, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς συζύγου του ὅμως, νὰ

σβεσθῇ ἡ λατινικὴ ἐκείνη ἐπιγραφή, διὰ τῆς ὁποίας ἐγένετο γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς μὴ εἰδότας, ὅτι οἱ ἔνοικοι τοῦ ὠραίου ἐκεῖνου πομπηϊανοῦ μεγάρου εἶχον συμπάρεδρον τῶν εὐτυχιῶν.

* *

Ἐν τούτοις αἱ ἡμέραι παρήρχοντο καὶ ἡ κυρία Κιανταλίνη ἔμενε πάντοτε κατάκλειστος. Καὶ ναὶ μὲν ἡ προτέρα μεγάλη της ἀπελπισία παρήλθε, ναὶ μὲν δὲν ἔκλαιε πλέον, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπεφάσιζε νὰ ἐξέλθῃ.

Ἦδη ἐδέχετο τὸν σύζυγόν της καὶ τινὰς ἐκ τῶν μᾶλλον στενῶν φίλων της, ἀλλὰ νὰ ἐξέλθῃ! . .

Comment donc; ne m'en parlez pas.

Τὸ θέρος εἶχε παρέλθει καὶ ὁ Ἀθηναϊκὸς κόσμος ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν ἐξοχῶν καὶ τῶν λουτρῶν. Οἱ γνωστοὶ ἐπανεῦρισκον τοὺς γνωστοὺς καὶ οἱ φίλοι τοὺς φίλους. Αἱ πρώται βροχαὶ καὶ τὰ ψύχη ἐφάνησαν. Ἡρχισαν νὰ συναθροίζωνται καὶ ἐκάστη κυρία τοῦ ἐκλεκτοῦ κόσμου ἐπῆρε τὴν ἡμέραν της. Διεθρυλλοῦντο ἦδη καὶ μερικοὶ μεγάλοι χοροί. Ἐγένετο μάλιστα καὶ ἡ διανομὴ προνομιοῦχων τινῶν ἐραστῶν. Ἐρωτικὰ ζεύγη συνεδυάσθησαν καὶ ἄλλων πάλιν ὁ γνωστὸς περυσινὸς συνδυασμὸς διελύθη. Ἐπεφάνη εἰς τὸν ὀρίζοντα νέος ξανθὸς ἀκόλουθος πρεσβείας μετὰς εὐρείας περισκελίδας καὶ ἐγένετο τὸ πρῶτον κροῦσμα ἀναιμάκτου μονομαχίας. Καὶ εἰς ὅλ' αὐτά, ἐνῶ τὰ ὀνόματα τῆς κυρίας Τάδε καὶ τῆς κυρίας Δεῖνα—sang bleu—ἀνεγράφοντο, εἶτε ὑπεδηλοῦντο διὰ τῶν ἀρχικῶν στοιχείων εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὸ ὄνομα τῆς κυρίας Κιανταλίνης οὐδαμοῦ ἐφαίνετο καὶ ἀρκετὰ περὶ τούτου ἐγένοντο σχόλια.

Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ὁ σύζυγός της, ὁ ἀγαπητὸς κ. Εὐάγγελος, καὶ οἱ φίλοι της κατεγίνοντο μετὰ ζήσεως νὰ τῇ εὔρωσι τὸν ἀκόλουθον τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀνάγκην. Παρουσιάσθησαν πολυάριθμοι τοιοῦτοι, ἀλλὰ κανεὶς, κανεὶς δὲν εἶχε τὰ πλεονεκτήματα τοῦ μακαρίτου Ἡρακλῆ.

— Mon dieu! μὰ ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ ἐλληνικὴ καλλονή; ἔλεγεν ἡ κυρία Κιανταλίνη μετ' εὐνοήτου ἀγανακτήσεως.

Ὁ εἰς ἦτο βραχύσωμος, ὁ ἄλλος πολὺ ξανθός, ὁ τρίτος εἶχεν ὦτα μακρὰ καὶ ὁ τέταρτος χεῖλη. . . Φρικῶδες! Τὸ μόνον ἐπὶ τέλους τὸ ὁποῖον ἤμποροῦσε νὰ συγχωρήσῃ μεγάλον ἢ κυρία Κιανταλίνη ἦτο ἡ μύτη.

Μύτη μεγάλη, εἶχε κάπου ἀναγνώσει, ἦτο μύτη μὲ πλεονεκτήματα.

Καὶ ἡ ἔρευνα ἐξηκολούθει διηνεκῆς.

* *

Τὸ μυστηριωδέστερον καὶ κομψότερον δωμάτιον τοῦ πομπηϊανοῦ μεγάρου τῆς κυρίας Κιανταλίνη, ἦτο ὁ ἰδιαίτερος αὐτῆς θάλαμος.

Boudoir étroit qu'un petit jour éclaire.

Τὰ σινικὰ σκεύη, τὰ πολύτιμα ξύλα, οἱ περσικοὶ τάπητες καὶ ἡ μέταξα τῶν Ἰνδιῶν, ἡμιλλῶντο ποῖον ἐξ ὄλων νὰ καταστήσῃ πολυτιμώτερον τὸ μυστηριωδέστερον καὶ κομψότερον δωμάτιον τοῦ πομπηϊανοῦ μεγάρου τῆς κυρίας Κιανταλίνη. Μεγάλα ἐνετικὰ κάτοπτρα ἀντανακλῶσιν ἐν ἀδιαλείπτῳ πολλαπλασιασμῷ τὰ διάφορα ἀντικείμενα. Ἄνθη σπάνια καὶ ἐξωτικά, προβάλλουσιν ἀπὸ τῶν ἰδιοτρόπων ἀνθοδοχῶν τὰ πολύχρωμα καὶ ἀκανθωτὰ φύλλα των, ἐνῶ ἀτμοσφαῖρα εὐώδης καὶ θερμὴ προκαλεῖ σκέψεις καὶ ἐπιθυμίας ἀλλοκότους.

Ἡ κυρία Κιανταλίνη ἀνακεκλιμένη ἐπὶ τουρκικοῦ διβανίου· τὸ ἕτερον τῶν κομψῶν ὑποδηματίων της, τὰ ὁποῖα οἱ γάλλοι καλοῦσι mule, ἀπορριφθὲν τυχαίως εἶτε σκοπίμως, ἀφίνει γυμνὸν τὸν μικκύλον πόδα της περιβεβλημένον, χρώματος βαθέος μελανοῦ περικνημίδα. Φέρει θαλαμνοσθῆτα διάστικτον, vieux bleu, ἀνοικτὴν περὶ τὸν τράχηλον. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ ἐπιστολὴν τοῦ κ. Μαλάρη, στενοῦ φίλου της, ὁ ὁποῖος διωρίσθη πρό τινος, τῆ συστάσει της, μάλιστα τῆ συστάσει της, γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Κρήτῃ.

Ὁ κ. Μαλάρης τῆ ἔγραφε :

«Εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς διότι δύναμαι νὰ σᾶς συστήσω τὸν κομιστὴν » τῆς παρούσης μου ὡς τὸν μόνον κατάλληλον διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀκολλούθου σας. Τὸν εὔρον μεταξὺ τῶν ὠραιότερων Κρητῶν. Εἶναι ὑψηλός, εὐθυτενής, εὐρωστος καὶ ὑπερήφανος. Δὲν ὑπερέβη ἔτι τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ φέρει μελανὸν ἀρειμανῆ μύστακα καὶ κομψὸν γένειον, ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζω, ὅτι δὲν σᾶς ἀρέσκει τὸ γένειόν του διατάσσετε νὰ τὸ ξυρίση».

Ἡ κυρία Κιανταλίνη ἀνέγνωσε ταῦτα καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν της μὲ κλειστὸς τοὺς ὀφθαλμούς, προσπαθοῦσα ν' ἀναπαραστήσῃ τὴν μορφὴν τοῦ νέου της ἀκολούθου. Ἡ περιγραφή τῆς ἤρεσκεν, ἀλλ' ἤθελε νὰ βεβαιωθῆ καὶ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου. Ἦτο ἡ ἕκτη ἐσπερινὴ ὥρα καὶ τὸν ἀνέμενεν ἐναγωνίως ἀπὸ τῆς πέμπτης. Εἶχεν ἔλθει τὸ πρῶτ', ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκοιμᾶτο, ἡ θαλαμηπόλος τοῦ εἶπε νὰ περάσῃ τὸ ἀπόγευμα.

Καὶ ἀνέμενεν ἡ κυρία Κιανταλίνη, ἐνῶ ἡ ροδόχρους κρυσταλλίνη λυχνία, κρεμαμένη ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἐπέρριπτεν ἀσθενὲς πλὴν γλυκερὸν φῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς της.

Αἶφνης ἡ θύρα ἤνοιξεν· ἦτο ἡ ἔμπιστος θαλαμηπόλος της.

— Κυρία, ἐκεῖνος ὁ νέος ποῦ ἔφερε τὸ πρῶτ' τὸ γράμμα.

— Φέρε τον ἀμέσως, εἶπε καὶ ἔτεινε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν θύραν.

Ὁ νέος εἰσῆλθε καὶ ἀπεκαλύφθη. Ἡ κυρία Κιανταλίνη τὸν κατέτρωγε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, περιεργαζομένη αὐτὸν ἀπὸ ἄνω ἕως κάτω. Καὶ φαίνεται ὅτι τὸν εὗρισκε τῆς ὀρέξεώς της, ἐπειδὴ τὸ πρόσωπόν της ἦτο γοητευμένον.

— Γνωρίζεις, φίλε μου, ὅτι ὁ κύριος Μαλάρης σοῦ κάμνει πολὺ καλὰ συστάσεις ;

— Θὰ προσπαθῆσω νὰ μὴ τὰς διαψεύσω.

— Bravo ! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ κυρία Κιανταλίνη.

Καὶ ἀφοῦ ἱκανοποίησεν ἀρκετὰ τὴν περιέργειάν της, ζήτησασα ὅσας ἤθελε πληροφορίας καὶ μὴ δυναμένη πλέον νὰ κρύψῃ τὴν εὐχαρίστησίν της :

— Πῶς σὲ λέγουν ; τὸν ἠρώτησε.

— Ἰωσήφ.

Ἡ κυρία Κιανταλίνη ἔκαμε μορφασμόν. Εἶχε φαίνεται ἀναγνώσει τὴν Ἱερὰν Γραφήν.

— Ἰωσήφ ! πφ . . .

— Ναί, Κυρία, μὲ λέγουν Ἰωσήφ, ἀλλὰ δὲν εἶμαι.

1890.

M. Δ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

— Ἄνθρωπος μὴ ἀναγινώσκων, χωρὶς νὰ τὸ ἐννόησῃ, ἐκβαρβαρίζεται. Εἰς μέγας κοινωνιολόγος εἶπέ ποτε, ὅτι ἵνα διατηρηθῇ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κατάστασίν του πᾶς ἄνθρωπος, ἀνάγκη ν' ἀκούῃ καθ' ἐκάστην ἐν τεμάχιον καλῆς μουσικῆς, ν' ἀναγνώσῃ ὀλίγας σελίδας καλοῦ βιβλίου, νὰ ἴδῃ μίαν καλλιτεχνικὴν εἰκόνα καὶ νὰ προσπαθῆσῃ νὰ εἴπῃ μίαν καλὴν ἰδέαν.

— Μὴ αὐξάνῃς καθ' ὀλοκληρίαν τὸν ἀριθμὸν τῶν φίλων σου, διὰ νὰ μὴ ἀναγκασθῇς ἀργότερον νὰ τὸν περιορίσῃς.

— Εἰσθε λυπημένοι ; Προσηλώσατε τοὺς ὀφθαλμούς σας εἰς κοιμώμενον βρέφος, ὅπερ οὐδεμία φροντίς συγχίζει, ὅπερ οὐδὲν ὄνειρον ταράσσει· θὰ δανεισθῆτε τι ἐκ τῆς γαληνιαίας ἀθωότητός του καὶ βεβαίως θὰ αἰσθανθῆτε ἑαυτοὺς ἀνακουφιζομένους.

— Ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ἔλεγεν : "Ὅταν μάχηται τις δι' ἀργυροῦ ξίφους, συχνὰ ἐξέρχεται νικητής.

— Ἔργασία ἢ μάλλον ἐκδούλευσις ἐν καταλλήλῳ περιστάσει προσενεχθεῖσα, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ᾔηε, πολλάκις δύναται νὰ ἐπιφέρῃ λήθην μεγάλης ὕβρεως.

— Ὁ χρησιμώτερος ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις φαίνεται χρήσιμος τοῖς ἑαυτοῦ ἀδελφοῖς.

— Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶδε τὴν εὐτυχίαν, ἐκτὸς μόνον, ἐὰν εἶδεν αὐτὴν διὰ μέσου τῶν ἐλπίδων. Ὀλίγοι ἐπίσης ἐχάρησαν τοὺς θησαυροὺς, οὓς ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν ἔπλαττον. Ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦμεν νὰ ζητῶμεν μετὰ μεγίστης ἐπιμονῆς τὴν εὐτυχίαν, ἐὰν δὲ δὲν ἀπολαύσωμεν αὐτῆς ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ, ἐλπίζομεν νὰ τὴν ἀνεύρωμεν ἐν τῷ μέλλοντι. Βεβαίως θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι φανταζόμεθα πᾶν ὅ,τι δὲν ὑπάρχει.

— Ὁ σοφὸς ζῆ αἰωνίως καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐνῷ τὰ μέλη του εἰσὶ κερμιμμένα ὑπὸ τὸ μνῆμα καὶ ἀποσυντεθειμένα εἰς κόνιν. Ὁ ἀπαιδευτος εἶναι τεθνεώς καὶ ἐνῷ ἀκόμη περιπατεῖ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀριθμεῖται ἀληθῶς μεταξὺ τῶν ζώντων, ἀλλὰ πράγματι δὲν ὑπάρχει.

— **Ἀληθέστατον ἀπόφθεγμα.** Ἡ φίλια καὶ ἡ μᾶλλον εἰλικρινὴς καὶ πλήρης ἀφοσιώσεως, ἀληθοῦς λατρείας, μοναδικῆς ἀγάπης, καταπαύει, ἐκεῖ ὅπου ἄρχεται . . . τὸ δάκειον.

ΡΟΔΟΥΛΑ

Γιατί, Ροδοῦλά μου, σὰν τ' ἀλαφάκι
Ἐστῆς δάφναις κρύβεσαι καὶ ἔστῆς μυρτιάει.
Κι' ἀπ' τὰ χαμόκλαδα γέρνεις λιγάκι,
Καὶ ρίχνεις γύρω σου ἄγριαις ματιαῖς ;

Τὴ ροδοπράσινη ἄσε μονιά σου,
Μὴ φεύγῃς, πρόβαλλε, σ' ἀκαρτερωῶ.
Ἔλα καὶ ξάνοιξε τὴν ὠμορφιά σου
Μέσα 'ς τὸ διάφανο γλυκὸ νερό.

Κι' ὅταν τὰ μάτια σου μέσ' 'ς τὸ ρυάκι
Γύρῃς παιδοῦλά μου, —χαρὰ κρυφῆ
Θὰ βιάψῃ ρόδινο τὸ μαγουλάκι,
Τὴ μαρμαρένια σου λευκὴ μορφῆ.

Σὰν ὄγῃς τὸν ἴσκιό σου, θε νὰ γνωρίσῃς
Τί φῶς ὀλόγλυκο γύρω σκορπᾷς,
Τὴν ἄγρια γνώμη σου θὰ παραιτήσῃς,
Τὴν πλᾶσι ὀλόκληρη θε ν' ἀγαπᾷς.

Καὶ τότε δάφνινα κλαδιὰ θὰ ἐνώσῃς
Μὲ τ' ἄσπρα χέρια σου τὰ δροσερά,
Τ' ἄγαλμα τοῦ ἔρωτος νὰ στεφανώσῃς
Μὲ πόθο ἀπόκρυφο καὶ μὲ χαρά.

8βριος 1890.

Δ. Ι. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΙΟΥΛΙΑ ΕΔ. ΡΕΪΝΕΚ
(Κόρη Γ. Λοιδωρίκη)

Ὁ ΛΟΣ ὁ κόσμος τὴν ἔκλαυσεν. Ὁλος ὁ κόσμος τῶν Ἀθηνῶν
μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, συνέρρευσε ν' ἀσπασθῆ
διὰ τελευταίαν φοράν τὸ ψυχρὸν μέτωπόν της, τὴν ἐθρή-
νησε περιλύπως πᾶσα γνώριμος καρδιά, συντετριμμένη δ' ἐν ἄκρᾳ συγ-
κινήσει, θιγούση μυχιαίτατα τὴν ψυχὴν, δὲν ἐπίστευε τὸν ἄδικον θά-
νατόν της, ἐν ᾧ ἔβλεπε τὴν γλυκεῖαν εἰκόνα τῆς μελανοφθαλμοῦ
νύμφης τοῦ Παρνασσοῦ, ἐν μέσῳ τῶν ῥόδων τοῦ Μαΐου νεκράν, ἄνευ
πνοῆς, ἄνευ παλμῶν, εἰς πάλλευκον φέρετρον, μὲ τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο
μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη, τὸ εὐφυὲς ἐκεῖνο μειδιάμα τῆς χρυσῆς
της καρδίας, τὸ χαιρετίζον πάντα πλησιάζοντα, πάντα θρη-
νοῦντα . . . Ἀκόμη καὶ ὅταν εἶδε διὰ παντός παραδιδόμενον
τὸ ὠραῖόν της σῶμα εἰς τὴν χλοεράν γῆν τῆς αἰωνίας εἰρήνης καὶ

12
ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΑΡΕΪΝΗ ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ
Ἐκτύπησις ἐκ τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

ἀναπαύσεως, ἔνθα παύουν οἱ παλμοὶ τῆς ζωῆς, ἀκόμη δὲν ἀνεγνώρι-
ζεν, ὅτι πράγματι πλέον δὲν ζῆ ἡ ὠραία Ἰουλία, ἀγαπήσασα τὴν
διαρκῆ τοῦ τάφου γαλήνην, τὰς οὐρανίας μονάς, ὅπου βασιλεύει αἰω-
νία γαλήνη καὶ ἀνέσπερον φῶς καταυγάζει τὰς ἀσπίλους τῶν . . .
ἀγγέλων ψυχάς.

Ἄπο τὸν βωμὸν τοῦ ὑμεναίου εἰς τὸν τάφον. Νύμφη χαριτωμένη,
ζηλευτὴ, εὐτυχισμένη, εὐχαρις, μὲ τὰ ῥόδα τῶν δεκαοκτώ της ἀνοι-
ξεων καὶ τὰ γαμήλια ἐπὶ τοῦ μετώπου της ἄνθη, διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ
κόσμου ἀποχωρισμοῦ της, ἄφινεν ἀλησμόνητον πόνον εἰς μυρίας καρ-
δίας. Μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ Μαΐου, ὅτε τὰ ῥόδα σκορπίζουν τ' ἀρώματά
των, πανταχοῦ δ' ἀντηχοῦν τ' ἄσματτα τῶν πτηνῶν, αὐτὴ, ἀληθὴς
τῶν Ἀγγέλων ἀδελφὴ, ἀπῆρχετο, ἵνα φέρῃ τὴν ἄνοιξιν, ἵνα κοσμήσῃ
τὰς σκοτεινάς τοῦ Ἄδου ἐκτάσεις.

* *

Πόσον ἀφειδῶς ἡ φύσις τὴν εἶχε προικίσει μὲ ὅλα τὰ χαρίσματα
της. Ἡ ἄπειρος ἀρετὴ της ἦτο ἐνδεδυμένη ἀπλοῦν λευκὸν Ἑλληνικὸν
χιτῶνα, ἡ δὲ Ἰουλία, φέρουσα τόσην ἀγαθότητα, ἐστεμμένη μὲ τὸν
στέφανον τῶν χαρίτων, γλυκύτατον ὄνειρον τῶν ἐλπίδων, ζῶσα
ἀληθὴς χαρὰ. . . ὁμοιάζε μὲ ἄνθος ἀγροῦ, τ' ὅποιον λούεται μὲ τὴν
δρόσον τοῦρανοῦ καὶ πρὸς τὸν οὐρανόν, μέχρις οὗ φυλλορροήσῃ ἀτενι-
ζει. Ἐξοῦσεν ἀγαπῶσα ὅλον τὸν κόσμον, σεμνή, ἀγνή, καταφωτιζο-
μένη ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς οὐρανίας χαρᾶς, τελείως ἀγνωοῦσα τὴν
εὐμορφίαν καὶ τὴν δύναμιν τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς της. Ὡς Κόρη, πρω-
τότοκος ἐν τῷ εὐγενεῖ οἴκῳ της, πρότυπον φιλοστοργίας καὶ φιλαδελφίας,
πληροῦσα θαυμασμοῦ τὸν μετ' αὐτῆς συζητοῦντα, διότι εἰς τοὺς λόγους
της ἐνυπῆρχεν ἡ αὐτὴ ὠραιότης τοῦ προσώπου της, ἀληθὴς διατρέ-
νωσις αἰσθημάτων, καρδίας, ἐντόνωσις παλλούσης ὑπὲρ παντὸς εὐγενοῦς
καὶ χρηστοῦ καὶ ὠραίου. Εἰς τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της, τοὺς πρὸς
ὅλους μετ' ἀνεκφράστου ἀγαθότητος προσβλέποντας, ἦντανανκλιᾶτο
ὅλη ἡ εὐδαιμονία, ἐν χαριέσει καὶ ζωηρᾷ ἐκφράσει. . . Τὰ χεῖλη της
πάντοτε διεστέλλοντο εἰς αἰθθαλῆς μειδιάμα ὑπερτάτης χαρᾶς, ὅλη δὲ
ἡ ὄψις της ἐδήλου τὴν εὐτυχίαν. Πόσον ἐξόχως ὠραία ἦτο, ὅποια δὲ
ἀγία, ἀδαμαντίνη καρδιά, ἐνεφώλευεν εἰς ὠραῖον σῶμα. . . Πανταχοῦ
περικαλλῆς, μὲ τὴν χάριν τῆς ἀθωότητος καὶ τὴν λάμψιν τῆς ἐλπίδος,
ἀβρόλευκος, φιλομειδῆς, ἀκτινοβολοῦσα μὲ τὰ δροσογελῶντα δεκκο-
κτῶ ἀνθηρὰ ἔτη της, ὑπαρξίς γοητεύουσα, ἐν μυρόεντι καὶ ἐκπά-

γλω κάλλει, διασκορπίζουσα τὴν χαρὰν, τὴν ἐν τῇ ζωῇ ἀγάπην. . .

Ἄδύνατον διὰ λέξεων νὰ τὴν εἰκονίσῃ τις, ὅποια πράγματι ἦτο,
ἀδύνατον νὰ ὑμνήσῃ τὰς ἀγγελικὰς τῆς ἡμέρας, νὰ συμπλέξῃ τὰς
εὐγενεῖς πράξεις της, τὰ ἀθῶα καὶ παρήγορα μειδιάματά της εἰς εὐτυ-
χεῖς καὶ δυστυχεῖς τοῦ κόσμου διαβάτας, ὅπως ἀπαρτίσῃ ἀπὸ ὅλα
αὐτὰ τὰ χαρίσματα, ἀμάραντον διὰ τὸν συμπαθῆ τάφον της στέφανον.

Πῶς ἠδύναντο νὰ μὴν τὴν κλαύσωσιν ὅλοι αἱ Ἀθῆναι; Τὴν ἐθαύ-
μασαν ὡς κόρην, μόλις δ' ἐπρόφθασαν νὰ τὴν ζηλεύσωσι καὶ ὡς
Δέσποιναν. Νύμφη ἐνὸς ἔτους, μόλις ἐγγίσασα τὴν ἄνοιξιν νέας ζωῆς,
δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθίσῃ εἰς τὴν δολερὰν ἀτμόσφαιραν τῶν ἐγκωσμιῶν,
καὶ κλείνασα τὴν κεφαλὴν, ἀπεκοιμήθη τὸν ὕπνον τῆς ἀθωότητος
εἰς τὰς ἀγκαλάς δυστυχοῦς μητρὸς.

Τ' ἄνθη, ἅτινα τὴν ἐστόλισαν ἐρχτεινήν, πανευδαίμονα σύζυγον,
ἀπέμειναν ἀρετὰ δροσερά, διὰ νὰ καλύψωσι τὸ νεανικὸν φέρετρόν της.
Τὰ ῥόδα τῆς ἀνοιξεως, ἠτοίμασαν ἀπαλὴν καὶ μυροβόλον τὴν τε-
λευταίαν της κλίνην, ἐπὶ τῆς ὁποίας τελείως ἡσυχάζει τὸ ὠραῖον
σῶμα τῆς Ἰουλίας, ὅλος δὲ ὁ κόσμος ἐπαρηγόρησεν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι
ἐπὶ τῆς γῆς τὴν ἠγάπησαν καὶ τὴν ἐθήρησαν.

Ἄλησμόνητος Ἰουλία, πάντοτε οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλων θὰ ἔχωσι διὰ τὸ
ὄνομά σου, διὰ τὴν γλυκεῖαν Σου ἀνάμνησιν δάκρυα. . . Α. * * *

ΙΟΥΛΙΑ ΕΔ. ΡΕΙΝΕΚ

[Κόρη Γ. Λοιδωρική]

Καὶ σὺ νεκρά; χωρὶς λαλιά; χωρὶς πνοὴ στὰ στήθη;
Δίχως χαρὰ στὰ χεῖλη σου; δίχως φωτιὰ στὸ μάτι;
Καὶ σένα ὁ χάρος, σὰν ὀχειὰ φαρμακερὴ, ἐχύθη
Καὶ σ' ἔροισε κατάχλωμν σὲ νεκρικὸ κρεβάτι;
Λουλοῦδι, ἄστρο φωτεινὸ, ἀφροντιμένο κύμα
Καὶ σὺ, καὶ σὺ ἐξήλεψες τῆς γῆς τὸ μαῦρο μνήμα;

Καὶ σένα, νύφη λυγρὴ, καὶ μικροπαντορμένη,
Μανοῦλα, μὲ παιδιοῦ καρδιά, χιλιάκριβο ζευγάρι. . .
Καὶ σένα ἡ μοῖρα ἐγραψε νὰ δοῦμε πεθαμένη,
Καὶ ἀπ' τὴ φωλίτσα ποῦχτισες ὁ χάρος νὰ σε πάρῃ;
Καὶ σὺ, καὶ σὺ, καλότυχη, ἐξήλεψες τὸν τάφο,
Κ' ἐγὼ τραγοῦδι νεκρικὸ γιὰ τὴ ζωὴ νὰ γράφω;

Ἄχ, ὅσοι σε 'πνοοῦσαμε, — καὶ ποῖος δὲν σ' ἐπνοοῦσε;
Ποῖος δὲν πονεῖ τὸ λούλουδο, ποῦ γέρονει πρὸς τὸ χῶμα; —
Κρυφά, κρυφά καὶ μυστικὰ στὸ σπῆτι σου μινούσε,
Νὰ 'πάψῃς νάσαι ἄρρωστη, ν' ἀφήσῃς πιά τὸ στομάχι. . .
Δὲν 'μοιάζει τέτοια ὀμορφιά, τὴ νύπτη σου νὰ χάνῃ
Ἄστρος κανεῖς δὲν πιστεῦσε, κανεῖς πῶς θὰ πεθάνῃς! . . .

Πώς ; νὰ πεθάνης ; νὰ χαθῆ μὲ μίᾳς ἢ ὀμορφιά σου ;
 Νὰ μίᾳς πεθάνης κι' ἄξαφνα ἢ νηότη σου νὰ σβύσῃ ;
 Νὰ ζῆς στὸ κόσμ' ὁ ἄντρας σου χωρὶς τὴν συντροφιά σου,
 Καὶ μάνα τὸ παιδάκι σου ποτὲ νὰ μὴν γνωρίσῃ ;
 Νὰ μίᾳς πεθάνης κι' ὄρφανὴ ν' ἀφήσῃς τὴ φίλια,
 Παρθένα ἡλιογέννητη, πεντάμορφ' Ἰουλία ;

Τοῦ Μᾶν τὰ τριαντάφυλλα, τὰ λούλουδα τ' Ἀπρίλη,
 Ταιριάζει ναῦρουν σφαλίστὰ τὰ ῥόδινα σου χεῖλη ;
 Τ' ἀστέρια ποῦ φωτοβολοῦν στὸν οὐρανὸ τὸ βράδυ,
 Μοιάζει νὰ 'βροῦν τὰ μάτια σου σβυσμένα στὸ σκοτάδι ;
 Καὶ 'μοιάζει ὅταν ὅλα ζοῦν, σὺ μόνη νὰ πεθαίνης,
 Ὅλα νὰ ψάλλουν τὴ ζωὴ, καὶ μόνη νὰ σωπαίνης ;

Ἄχ, νάνοιγες τὰ 'μάτια σου τὰ χαροκοιμισμένα,
 Καὶ νάβλεπες τὰ δάκρυα ποῦ χύνουμε γιὰ σένα,
 Θὰ 'πίστευες, δόλιας καρδιαῖς, ποῦ τέτοια δάκρυα καίνε,
 Πὼς ζωντανὴ σ' ἀγάπησαν, καὶ πὼς νεκρὰ σὲ κλαίνε...
 Ἄχ, νάνοιγες τὰ 'μάτια σου... φτωχὴ μου λύρα πᾶψε !
 Δὲν ἀνασταίνοντ' οἱ νεκροὶ... τὴν πεθαμένη κλαῖψε...
 [Μάιος 1890]

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΚΚΟΣ

ΠΥΓΜΑΙΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ (Ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Στάνλεϋ)

(Κατὰ τὴν μόνην ὑπολειφθεῖσαν παλαιὰν φωτογραφίαν)

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

('Εγεννήθη τῆ 12 Δεκεμβρίου 1819 — Ἀπέθανε τὴν 21 Φεβρουαρίου 1890)

ΜΟΝΗ ἢ « Ποικίλη Στοὰ » ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν Ἔργων, ἀποδί-
 δουσα ὀφειλομένην τιμὴν εἰς τ' ὄνομα τῆς Ἀθηναίας ἀρχοντο-
 πούλας, σεβαστῆς δεσποίνης, χρησιμωτάτης λογίας, κοσμεῖ τὰς
 σελίδας τῆς διὰ τῆς προσωπογραφίας τῆς. Ἡ Μ. Γ. Καμπού-
 ρογλου, ἐκ παλαιῶν ἡμερῶν περισώσασα ἱστορίαν ὄλην ἐν τῷ
 νῷ αὐτῆς, καὶ διαφυλάξασα παραδόσεις, αἰτινες ἀνεῦ αὐτῆς θὰ
 ἐσβέννυντο μὲ τὴν τελευταίαν πνοὴν τῶν θνησκόντων πατέρων
 τῆς, ὑπῆρξε μία τῶν ζωηροτέρων ἀντιπροσώπων τῆς παλαιᾶς ἀθη-
 ναϊκῆς εὐκλείας, τῶν παλαιῶν χρυσῶν καιρῶν, τῆς ἀφελείας τῶν
 ἡθῶν, τῶν πατριαρχικῶν ἀναμνήσεων, τῶν οἰκογενειακῶν λάμπσεων,
 τῆς ῥωμαντικῆς τῆς πόλεως μας ἐποχῆς.

Ἀκριβῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ὁ κόσμος τῶν γραμμάτων ἐθρήνησε

τὴν ἀπώλειαν ἀληθοῦς θησαυροφύλακος, προθύμου πάντοτε νὰ δωρῇ Εἰκόνας ὡραίας τῶν Ἀθηνῶν, παριστώσας χαριτόδωρα ἐκλείψαντα ἔθιμα, σκηνὰς παρελθούσας, γλῶσσαν λησμονηθεῖσαν, ζωὴν καὶ ποίησιν ἐξαφανισθέντα. Φέρουσα ἐν ἑαυτῇ πλήρες τὸ τάλαντον τῆς φιλοπατρίας τοῦ ἀειμνήστου πατρός της, καὶ τυχοῦσα πνευματικῆς μορφώσεως, ἐγένετο ἀκούρατος συνεργάτις τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ ἡ ἀρωγὸς τοῦ πεφιλημένου υἱοῦ της, ἐν ταῖς περὶ τῶν Ἀθηνῶν τῆς παρελθούσης ἐποχῆς, καὶ μάλιστα ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐρεῦναις. Ἀποθησαυρίσασα ἐκ τῶν παραδόσεων τοῦ πατρικοῦ οἴκου της καὶ διὰ τοῦ ἐρευνητικοῦ πνεύματός της πολῦτιμον παρακαταθήκην ἱστορικῶν γνώσεων, ἐγίνωσκε τὰς Ἀθήνας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν συγχρόνων της, πολλάκις δ' ἔγραψε μονογραφίας ἀξιωματιώτους, διαλευκάνασα ἱστορικά καὶ τοπογραφικὰ ζητήματα τῆς πρωτεύουσας πόλεως δυσεπίλυτα, διὰ περιγραφικῆς σπανίας χάριτος ἀφηγουμένη πλεῖστα ἱστορικά ἀνέκδοτα καὶ οἰονεὶ ἀναριστώσα ζῶσαν τὴν παλαιὰν φυσιογνωμίαν τῶν ἐν Ἀθήναις, τέρπουσα διὰ τῶν ἐμφαντικῶν εἰκόνων τοῦ λόγου, διδάσκουσα διὰ τῶν ἀπείρων λεπτομερειῶν τῆς ἀλανθάστου ἱστοριομαθείας της.

Μέχρι τελευταίας πνοῆς ἦτον ἡ ἱστορία τῶν κοινωνικῶν Ἀθηνῶν, ζῶν Λεξικὸν τῶν Ἀθηναϊκῶν παραμυθίων καὶ παροιμιῶν, εὐσυνείδητος λάτρης πάσης τῆς δημώδους φιλοσοφίας τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ἰδιωτικοῦ βίου, ταμεῖον παντοίας καὶ περισσοῆς λαογραφικῆς ὕλης, ζωντανός τις κρῖκος μεταξύ παρελθόντος καὶ παρόντος.

* *

Ἀπὸ ἐτῶν ἡ Μ. Γ. Καμπούρογλου ἐδημοσίευσε σπουδαιότατα ἐθνογραφικῆς ὕλης τεμάχια ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ «Βύρωνος», ἐν τῷ «Δελτίῳ τῆς Ἐθνολογικῆς καὶ Ἱστορικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος», ἐν τῇ «Ἑβδομάδι.» Οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενοι πολλάκις ἐν σεβασμῷ παρέθηκαν τὴν γνώμην αὐτῆς. Εἷς ἐκ τῶν παρ' αὐτῆς δημοσιευθέντων μύθων, ὁ «Πολυφημισμένος Δράκος», ἔχρησιν εἰσεσε τὰ μάλα εἰς τὴν περὶ «Κυκλώπων» ἐξαιρετικὴν διατριβὴν τοῦ Γερμανοῦ Boltz, ὅστις καὶ γερμανιστὶ μετέφρασε καὶ τὸν μῦθον αὐτῆς τῆς «Βασιλίσσης τῶν Γοργόνων». Φιλόμουσος εἰς ἄκρον ἡ ἐγκριτικὸς Ἀθηναῖα λογία περιέσσωσε καὶ ἐξέδωκε πλεῖστα δημοτικὰ ἄσματα καὶ ἄλλα τῆς παρωχημένης ἐποχῆς δημῶδη ῥήματα, ἐν οἷς συνήθως ἀποτυπῶνται τὸ πνεῦμα καὶ εἰκονίζεται ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Λαοῦ, θεῖσα οὕτω τὰς πρώτας βάσεις εἰς μελέτην τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, εἰς ταύτας δὲ κυρίως ὀφείλομεν τὸ ἤδη μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἐκδιδόμενον περισπούδαστον Ἔργον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ προσφιλοῦς συνεργάτου τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

Ἡ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΔΑΦΝΙΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

ΠΡΟ τινῶν ἐτῶν ἔζη ἐν τῇ Μονῇ Δαφνίου ὑπέργηρως τι μοναχὴ Μάρθα, ἣτις διηγείτο τὴν ἐξῆς περὶ τῆς μονῆς ταύτης παράδοσιν: *

« Πλουσία τις βασιλίσσα, Δάφνη καλουμένη, ναυαγήσασα εἰς τὴν κάτωθεν τοῦ Δαφνίου θάλασσαν, διεσώθη ἐν τῇ παρὰ τῷ Δαφνίῳ παραλίᾳ μετ' αὐτῆς διεσώθησαν καὶ δώδεκα βυτίνοι φλωρίων. Ἡ βασιλίσσα αὕτη εὐχαριστίας τῷ Θεῷ ἀναπέμπουσα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ αὐτῆς, ἐκ τῶν μετ' αὐτῆς περισωθέντων χρημάτων ἰδρύσατο ἐνταῦθα τὴν ἱεράν Μονήν, παρέχουσα δέ που, ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς, περισσεύσασα τινὰς βυτίνας φλωρίων, διὰ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου οἰκοδομήματος».

Κατὰ τινὰς δὲ περιηγητὰς τὴν Μονήν ταύτην ἔκτισε: « *La belle Magelone* »: καὶ οὐδὲν ἄλλο. . .

Ἄρα γε ἐσκεπτόμην δὲν δύνανται νὰ συμβιβασθῶσιν αἱ δύο αὐταὶ παραδόσεις, ἀφοῦ ἀμφοτέραι εἰς γυναῖκα ἀποδίδουσι τὴν ἰδρυσιν τῆς Μονῆς;

Ἄγνοῶ διατὶ τὸ ὄνομα **Μαγκελώνη** μοι ἐκαρφώθη εἰς τὸν νοῦν, ἐθεώρησα δὲ φυσικώτερον ὅτι, οὐχὶ ἐκ τῆς Δάφνης τὸ Δαφνί, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τὴν Δάφνην, ὠνομάτισεν ἡ μεταγενεστέρη παράδοσις, μὴ διασωθεῖσα πλήρης, καὶ ὅτι πλησιέστερον τοῦ ἐν τῇ παραδόσει ὀρθοῦ εὐρίσκοντο ὁ Spon καὶ ὁ Wheler 200 ὅλα ἔτη πρὸ τῆς Μάρθας ἀκούσαντες ταύτην ἐν Ἀθήναις καὶ καθ' ἣν ἐποχὴν αἱ παραδόσεις ἦσαν ζωνταναί.

Ἄλλὰ Μαγκελώνην δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὠνομάζον γυναῖκα οἱ Ἑλληνας. Μήπως πρόκειται περὶ τῆς περιφήμου **Μαργαρώνας**, καὶ ἐν Ἀθήναις ἐφαρμόζεται ἡ πεφημισμένη καὶ πολὺστιχος ὁμιλία «*Ἡμπερίος καὶ Μαργαρώνα*»; Τὸ ὄνομα τοῦλάχιστον συμπίπτει ὁ ἀφοῦ εἰς Ἡμπερίον μετεμορφώθη ὁ Pierre de Provence καὶ εἰς Μαργαρόναν ἡ Magdelone.

* *

Οὐδ' ὁ χῶρος οὐδ' ὁ χρόνος ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν ἀνάλυσιν τῆς ὁμιλίας ταύτης, τῆς ποιηθείσης,

διὰ τὴν πανεξαιρετικὴν ὡραίαν Μαργαρώνα
 ὅπ' ἔλαμπε σ' εὐγενικαῖς ὡσὺν λαμπρῇ κορῶνα,
 καὶ διὰ τὸν Ἡμπερίον, ὅστις κατὰ τὸν ποιητὴν ἦτο,
 μακρὸς λιγνὸς καὶ ἔμμορρος καὶ γνωστὸς μεγάλος
 πανένδοστος καὶ φουμιστός καὶ ὅπως οὕτως ἄλλος.

* Ἰδ. Γ. Λαμπάκη «Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία τῆς Μονῆς Δαφνίου» σελ. 38.

Τὸ ἦθος καὶ ἡ σουσουμιαὶς τοῦ γέροντος ὁμοιάζουν
 ὅσοι δὲ τὸν ἐβλέπουνσι περίσσια τὸν θαυμάζουν.
 Τὸ πρόσωπόν του ἐκλαμπρον τὰ φρεῖδια του γραμμένα
 τὰ χεῖλη του σὰν κόκκινα μὲ τὸ βυρζὶν βαμμένα,
 τὰ μάτια του τὰ ὀλόμαυρα παίζουν χαμογελοῦσι.
 καὶ τὰ μαλλιά του τὰ ξανθά... ὅλοι γι' αὐτὸν μιλοῦσι...

οὐδὲ νὰ ἐκθέσωμεν θεωροῦμεν ἐπάναγκες

τὸ πῶς ἐξενητεύθησαν ἀπὸ τὰ γονικά τους
 καὶ πάλιν εἰς τὸ ὕστερον ἦλθαν ἔς τὴν ἀφεντιά τους...

Ἄρκει ὅτι εἰς τὴν οἰμάδα εὐρίσκομεν τὴν ἡρωίδα ἡμῶν *Μαργαρώ-
 ναν*, ὡς τὴν *Δάφνην* τῆς ὁσίας *Μάρθας*, κτιζοῦσαν μονὴν καὶ ἐξοδεύου-
 σαν βαρέλια φλωρίων, χώνουσαν δὲ τὰ περισσεύσαντα ἐξ αὐτῶν...

Καὶ ἡμεῖς μὲν εἴμεθα βέβαιοι περὶ τῆς αὐτότητος τῆς Ἀθηναϊκῆς
 παραδόσεως καὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ μύθου τοῦ ῥομαντικοῦ καὶ πε-
 ριπετειώδους ἔρωτος τοῦ Ἡμπερίου καὶ τῆς *Μαργαρώνας*, ἀλλ' ἄρα γε
 πείθεται καὶ ὁ ἀναγνώστης ;

Ἄγαθὴ τύχη. Στίχοι τινὲς ἀνέκδοτοι τοῦ μοναχοῦ *Καισαρίου Δα-
 πόντε*, ἀποσταλλέντες ἡμῖν ὑπὸ τοῦ φιλτάτου Α. Π. Κεραμέως χάριν
 τῆς ἡμετέρας *Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων*, καθιστῶσι τὴν εἰκασίαν ἡμῶν
 ἀναμφισβήτητον.

* *

Μέρος τῶν «*Νοητῶν Ἀνθῶν*» τοῦ *Δαπόντε* ἀποτελεῖ καὶ παρα-
 δοξότατον ὅσον καὶ πολυτίμον ἱστορικῶς ποιημάτιον αὐτοῦ, περὶ τῶν
Ναῶν τῆς Παναγίας. Ἰδοὺ λοιπὸν τί περὶ τῶν Ἀθηνῶν μου, ὡς ση-
 μειοὶ ὁ *Κεραμεύς*, γράφει ὁ *Δαπόντες*...

«...Καὶ ἡ Ἀθήναις ἢ σοφαῖς ἔπρεπε νὰ καυχοῦνται
 εἰς μοναστήρια αὐτῆς κι' αὐταῖς καὶ νὰ τιμοῦνται
 ὅθεν καὶ τρία ἔχουσι· τὸ ἓνα λὲν Πεντέλη
 τὸ ἄλλο *Καισαριανή*, τίς οἶδε γιατί τέλη·
 τὸ τρίτον λέγεται *Δαφνί*· τίς οἶδε τὴν αἰτίαν.
 Αὐτὰ τὰ τρία γὰρ τιμὴν ἔχουν τὴν Παναγίαν.
 Λέγουσι πῶς εἰς τὸ *Δαφνί* αὐτὸ ἡ Ἱστορία
 τοῦ **Ἡμπερίου** ἐγίνε (οἰμάδα θαυμασία)
 καὶ πῶς ἡ **Μαργαρώνα** του γυναικα Ἡμπερίου
 ἐδῶ ἐκαλογέρεψεν ἀγάπην τοῦ Κυρίου
 εἶτα καὶ ὁ Ἡμπεριος· καὶ παρ' αὐτῶν καινίσθη
 αὐτὸ τὸ μοναστήριον καὶ πλιὸ ἐκαλλωπίσθη. . . »

* *

Ὡστε οὐχὶ ἡ *Πάπισσα Ἰωάννα*, ὡς θέλει ὁ κ. *Ροῖδης*, ἀλλ' ἡ
Μαργαρώνα, ὡς θέλει ἡ ἐξελληνισθεῖσα φραγκικὴ παραδοσις τῶν
 Ἀθηνῶν, κατόκησεν ἐν *Δαφνίῳ*, καὶ αὕτη δύναται νὰ παράσχη ἑαυ-
 τὴν ὑποκείμενον πρὸς δημιουργίαν φιλολογικῶν προϊόντων εἰς τοὺς
 τεχνίτας τοῦ λόγου, ὅταν οὗτοι καταδεχθῶσι νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν
 καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ τόπου.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΜΙΑ ΚΑΡΔΙΑ ΠΡΟΔΟΜΕΝΗ

«Τὸ γλυκὸ τῆς ἀγάπης ποτῆρι
 εἶνε πάντα ἔς τὸ βάθος πικρό.»

ΜΑΡΤΙΝΕΛΗΣ

Ἦγνο ζητοῦν τὰ μάτια μου, κι' ἀκόμα τέτοια χάρη
 μ' ἀρνεῖτ' ὁ πόνος ὁ σκληρός. Ἄλλὰ καὶ τὸ φεγγάρι,
 π' ἄλλαις φοραῖς μ' ἐμάγευε, τώρα μπροστὰ μου ἀχνίζει,
 ταῖς ἀκριβαῖς λυπούμενο βραδυναῖς ποῦ μ' ἐνθυμίζει.
 Νά σου κι' ὁ Μάϊς ἐγύρισε· φλοισβίζει τὸ θανάκι
 καὶ πάλι ὁ τσίτσικας λαλεῖ· δροσόβολο ἀγεράκι
 ἔς τ' ἀφρότα φύλλα τῶν ἀνθῶν σιγαλινὰ φυσάει
 κ' ἡ γλυκερὴ τους εὐωδιά τὰ σπλάχνα μου περνάει.
 Ὅλα γελοῦν τριγύρω μου σὰν τὴν φορὰ τὴν πρώτην
 ποῦ φλογερὸς ὁ ἔρωτας μ' ἄναβ' ἐδῶ τὴν νειότη.
 Μόνον αὐτὴ ποῦ φύτευε χαρὰς εἰς τὴν καρδιά μου
 δὲν εἶναι πλεῖα σιμά μου.

Σὰν γέρος, ποῦ ἔς τὸν ἔσχατο παλεύοντας ἀγῶνα,
 θαρρεῖ ἔς τὸν νοῦ του μὲ καίμὸ τὴν ἀνδρική του εἰκόνα,
 ἔτσι κ' ἐγὼ ταλαίπωρος μαραίνομαι καὶ λυόνα,
 τὴν περασμένη μου εὐτυχία θυμούμενος μὲ πόνο.
 Ἄ σὺ, σκληρὴ, ποῦ ἑστάθηκες θεά μου λατρεμένη,
 πλεῖα τώρα ἔς τὴν ἀγκυλὴ μου δὲν κλαῖς ἐρωτεμένη
 τώρα δὲν εἶσαι τὸ λαμπρὸ τῶν ἡμερῶν μου ἀστέρι,
 ἢ ποθητὴ μου σύντροφος, τ' ἀγνό μου περιστέρι,
 ποῦ ἔς τὴν χαρὰ μου ἐχαίρετο, ἔς τὸν πόνο μου ἵπουδσε
 καὶ μόνο ἔς τὴν ἀγάπην μου καὶ ἔς τὴν ζωὴ μου ἐξοῦσε.
 Ὅλα, σκληρὴ, τὰ λησμονεῖς, ἄλλη καρδιά ποτίζεις
 καὶ πλεῖα δὲν μὲ γνωρίζεις !

"Αν τῶβλεπα 'ς τὸν ὕπνο μου ποῦ σὺ θὰ μ' ἀπατήσης
καὶ τῆς καρδιάς σου τοὺς παλμούς εἰς ἄλλον θὰ χαρίσης,
θὰ μοῦ 'φαινότουν ἔγκλημα κ' ἡ μόνη μου ὑποψία.
Πόσο ἐφαινόσουν ἄγγελος ! Μὲ πόση μελωδία
τὰ γλυκασμένα λόγια σου 'ς τὰ σωθικά μου ἤχουσαν,
καὶ πόση μοῦδιναν ζωὴ, καὶ πῶς μ' ἐσυγκινοῦσαν !
Μ' ἓνα φιλί σου ἀνοίγονταν οἱ οὐρανοὶ μπροστά μου
κ' ἐνόμιζα πῶς ἔσταζαν δροσιὰ 'ς τὸν ἔρωτά μου !
Καὶ τώρα ποῦ μ' ἀρνήθηκες καὶ μήτε μὲ θυμᾶσαι,
τώρα, σκληρῶ, ποῦ 'ς ἄλλον ἀνδρὸς τὸν ἔρωτα πλανᾶσαι,
πῶς δὲν προσμένεις τοῦ Θεοῦ, μὲ φόβο, μὲ τρομάρα,
τὴν ἄσφαλτη κατάρα ;

Τὸν ἐραστή σου δὲν φθονῶ · μόνο γιὰ σὲ λυποῦμαι,
γιατὶ μὲ πόνο τῆς ψυχῆς ἀκόμα σὲ θυμοῦμαι.
"Ὡς ἔχη τὴν ἀγάπη σου κ' ἄς εὐτυχήση ἐκεῖνος,
ἐνῶ δὲν ἔμεινε 'ς ἐμὲ παρὰ καίμους καὶ θρήνος ·
δὸς του, σκληρῶ, τὴν ἄχνα σου μὲ τὰ δροσιὰ χεῖλη,
ποῦ 'βρέξανε τῆς νεότητος μου τὸν ἀνθηρὸν 'Απρίλη ·
ὀνόμασέ του ἄγγελο, 'ς τὸν κόρφο του κοιμήσου
καὶ πῆς του χίλια σ' ἀ γ α π ῶ μὲ τὴν γλυκεῖα φωνή σου . . .
'Αλλ' ἂν γιὰ λάθος μιὰ φορὰ σοῦ φύγη τ' ὄνομά μου,
ἄς θυμηθῆ ποῦ σ' ἔκλεισα κ' ἐγὼ 'ς τὴν ἀγκαλιά μου,
καὶ π' ὅλα σου τὰ θέλητρα, προτοῦ νὰ σὲ γνωρίση,
'ς ἐμὲ τάχες χαρίση.

Πλὴν πόσο γλίωρα καὶ σὺ, 'ς τὴν δολερῆ του ἀγκάλῃ
τὰ πρῶτα σου θυμούμενη, θὰ σείσης τὸ κεφάλι !
Πόσαις φοραῖς, ἀχάριστη, κρυφὰ θ' ἀναστενάξεις
π' ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μὲ πόνο θὰ μὲ κράξεις !
Δὲν σοῦ φθονῶ τὸν ἐραστή, ποῦ πλανεμένη σ' ἔχει
καὶ μόνο γιὰ τὰ κάλλη σου 'ς τὸν ἔρωτά σου τρέχει.
'Αλλὰ ποτέ σου δὲν θὰ ἰδῆς ἀπὸ χαρὰ νὰ κλάψη,
οὔτ' ἀπὸ φλόγα τ' οὐρανοῦ τὸ στῆθος του ν' ἀνάψη,
οὔτε νὰ σκύψῃ ἐρωτικά ποτὲ νὰ λακταρήσῃ
κ' ἀκόμα καὶ τὰ πόδια σου νὰ πιάσῃ νὰ φιλήσῃ.
'Ὡ ! τέτοιαις χάραϊς, δύστηνη, λέγε ποῦ 'ς τ' ὄνειρό σου
ταῖς ἔβλεπες ἐμπρός σου.

"Ολοι δὲν ξέρουν οἱ θνητοὶ παρόμοια ν' ἀγαποῦνε,
καὶ δυνὸ καρδιαὶ ἀδύνατο παρόμοια νὰ ποιοῦνε.
'Σ τὸ ἄνθος τὸ 'περήφανο δὲν μοιάζει τὸ λουλουδί,
καὶ σὰν τ' ἀηδὸνι ὁ κοτσιφὸς δὲν ἔχει τὸ τραγοῦδι.
Ἄνὸ φύλλα ποῦ νὰ μοιάζουνε δὲν βρίσκονται 'ς τὴν φύσι .
'Α, δυστυχῆς αὐτ' ἡ καρδιά που ξέρει ν' ἀγαπήσῃ !
Χαρὰ σου, πῶχεις εὐκόλο τὴν φύσι νὰ προδίης
καὶ τόσαις μέραις ἀκριβαὶς ἀπ' τὴν ζωὴ νὰ σβύνης.
Κ' ἐγὼ ποῦ γιὰ τὸν πόνο μου ποθῶ νὰ σὲ μισήσω,
ἐγὼ ποῦ τῶχω 'ς ἐντροπή νὰ μὴ σὲ λησμονήσω,
ὁ δυστυχῆς δὲν ἤμπορῶ ! κ' ἂν τὴν καρδιά στενεύω,
μιὰν ἐποχὴ λατρεύω.

Λατρεύω, ναί, τὴν ἐποχὴ ποῦ τόσο μ' ἀγαποῦσες,
τὴν ἐποχὴ, π' ἀνήσυχα, κρυφὰ μὲ 'κατεροῦσες
νᾶλθω τὴ νύκτα νὰ σὲ βρῶ, γιὰ νὰ χαρῶ μαζί σου
εἰς ὑπεράνθρωπ' ἠδονὴ μιὰν ὥρα παραδείσου·
κ' ὅταν ἐρχόμουν, ἔτρεμες, βαθυὰ συγκινημένη,
κ' ἐμεινες ἄλλα κ' ὠχρῶ, σὰν νᾶσουν λιγωμένη·
κ' ἐγὼ μ' ἀγάπη σ' ἔσφιγγα θερμὰ 'ς τὴν ἀγκαλιά μου,
σοῦδινα θάρρος καὶ πνοὴ μὲ τὰ φιλήματά μου . . .
'Α, τί στιγμαὶς ἦταν αὐταῖς ! . . . "Αν εἴξερες π' ἀκόμα
θαρρῶ πῶς 'κείνη τὴν δροσιὰ σοῦ πέφνω ἀπὸ τὸ στόμα
καὶ πῶς ἀκούω 'ς τὸ στῆθος μου τ' ἀγνό σου καρδιοκτύπι,
θὰ 'δάκρυζες γιὰ λύπη.

"Αν τῶν ἀγγέλων τὴν μορφή γυρεῦ' ἡ φαντασία
τοῦ καλλιτέχνη, π' ἀρουντᾶ 'ς ἐξαισία ζωγραφία,
ἔπρεπ' ἐκεῖ νὰ σ' ἔβλεπε, νὰ παραστήσῃ ἐσένα
μὲ τὰ πολλὰ σου τὰ μαλλιά 'ς τοὺς ὤμους ξαπλωμένα,
ὅταν ἡ ὀλόχαρη ψυχῆ, ζεστὴ, γεμάτη ἐλπίδαις,
'ς τὰ μάτια σου 'πλημμύριζε μ' ἀγγελικαὶς ἀκτίδαις.
'Α τότε μὲ τοὺς πόθους μου νεκρὸς νᾶθελε μείνω,
ὅταν ἐμπρός σου ἐκστατικὸς, εἰς τ' ὄνειρό μου ἐκείνο,
σ' ἐκύτταζα καὶ μ' ἔπιανε τερπνὴ μιὰ παραζάλη,
καὶ παραιτούμενος τρελλὰ 'ς τὴν φλογερῆ σου ἀγκάλῃ,
πλειά δὲν 'νοοῦσα ὁ δυστυχῆς εἰς ποιά ζωὴ 'βρισκόμουν,
τόσο γλυκὰ 'πλανώμουν !

Κι' ὅμως δλόκληρη νυκτιὰ πόσο γοργὰ 'περνοῦσε
καὶ ταῖς γλυκύτεραις στιγμαῖς ἢ ἀγούλα 'σταματοῦσε!
'Ἐπρεπε τότε γλίγωρα, σκληρὰ νὰ χωρισθοῦμε
κι' ἀπὸ τὰ μάτια τ' ἀνοικτὰ τοῦ κόσμου νὰ κρυφθοῦμε,
ὥσπον ἢ νυκτιὰ παρήγορη καὶ πάλι νὰ μᾶς φθάσῃ.
Κι' αὐτὰ τὰ ὕστερα φιλιὰ, ποῦ μοῦδινες μὲ βιάση,
πάντα θαρρῶ π' δλόδροσα τὰ αἰσθάνομαι 'ς τὰ χεῖλη . . .
'Αχ! . . ἄλλη μέρα σὰν αὐταῖς γιὰ 'μὲ δὲν θ' ἀνατείλῃ.
Τώρα τὸν τάφο 'πιθνυμῶ' κι' ὁ ἥλιος ὅταν βγαίνει,
μοῦ στέλνει τὴν ἀκτίδα του γλωμῇ, σὰν λυπημένη,
γιὰ νὰ μοῦ δείξῃ μιὰ ζωὴ, ποῦ περιμένει μόνο
νὰ μαραθῇ 'ς τὸν πόνο.

'Αλλ' ἂν σοῦ 'βάσταξε ἢ καρδιὰ τὴ νειότη μου νὰ θάψῃς,
ὅμως θὰ φθάσῃ κ' ἢ στιγμή ποῦ σὰν κ' ἐμὲ θὰ κλάψῃς.
'Ἐκεῖνος ποῦ σ' ἀπάτησε μὲ ψεύτικαις λακτάραις,
ἄμα τὰ κάλλη βαρεθῇ καὶ ταῖς πολλαῖς σου χάραις
ποῦ ἐγὼ μωρὸς ἐλάτρευα, μιὰν ἄλλη θὰ ζητήσῃ,
καὶ καθὼς ἄφησες ἐμὲ, πανέρομη θὰ σ' ἀφήσῃ.
Τοῦ λάκκου τότε, 'ς τὴν ὁρμὴ τοῦ πόνοῦ σου, θὰ τρέξῃς
μὲ τὰ πικρὰ σου δάκρυα τὸν τάφο μου νὰ βροῦξῃς.
'Ἐὰν αἰσθάνοντ' οἱ νεκροὶ μέσα 'ς τὸν τάφο ἀκόμα,
ἄμα 'ς τὸν ὕπνο λογισθῶ πῶς μοῦ πατεῖς τὸ χῶμα,
φρικτὴ θ' ἀκούσῃς μιὰ βοή 'ς τοῦ λάκκου μου τὰ βάρη
γιὰ τὰ σκληρὰ μου πάθη.

Γ. ΜΑΡΤΙΝΕΛΗΣ

Κι' αὐτὸς ἦν ὁ Κωνσταντῆς Καραγιάννης

ΣΤΑΤΑ τὸν μῆνα Μαιῶν τοῦ 1889 ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν
ἀναζῶσαν φύσιν, ἐνεκροῦτο μία εὐγενὴς ὑπαρξίς, ἐσβέννυτο
ἀληθὴς διάνοια, ἀφαιρεῖτο ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ζώντων, ἐνθου-
σιώδης ψάλτης τῆς Πατρίδος, ἔκοπτε διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς τὸ
νῆμα τῆς χρησίμου ζωῆς του, ὁ πατριωτικώτερος καὶ δημοτικώτερος

· ·· Εἰς μνήμην τοῦ πολυκλαύστου ποιητοῦ ἢ « Ποικίλη Στοὰ » μόνῃ ἀληθῶς ἐξ
ὅλων τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων, μὴ ἐκδοθεῖσα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἀλλὰ φι-
λοτίμως παρακολουθοῦσα τὴν ὅλην φιλογικὴν καὶ κοινωνικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ
'Ἐθνους ἡμῶν, ἀφιερῶ ἰδίας σελίδας τοῦ παρόντος τόμου, συμπληροῦσα δὲ τὸ ὅλον
μέρος, ὅπερ παρεσκευάσατο ὁσὸν ἐπιτυχῶς, ὁ μετὰ τοῦ πολυφιλήτου ἀνδρὸς πολυτίμως
συνδεδεμένος ευφυὴς ἡμῶν συνεργάτης κ. Δ. Ταχόπουλος, δημοσιεύει καὶ κάλλιστον
τυπογράφημα, ὅπερ ἐκ μνήμης, μηδενὸς εὐρεθέντος ἀντιτύπου φωτογραφίας, χάριν
τοῦ ἡμετέρου ἔργου ἐχάραξεν ὁ διαπρεπὴς καλλιτέχνης κ. Ν. Λύτρας, πρὸς δὲ τὰ
μᾶλλον ὠραῖα ποιήματα, ἅτινα ἀγαπητοὶ λόγιοι ἔγραψαν διὰ τὸ μηδὲν ἐκδοθῆν
ἔκτακτον ἐπιμνημόσυνον φύλλον τοῦ « Ῥαμπαγᾶ » ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸν τραγικὸν
θάνατον τοῦ ἀλησημονήτου ποιητοῦ.

τῶν νεωτέρων συγχρόνων δημοσιογράφων, κρατερός καὶ μεγαλόκαρδος ἐργατὴς ἐν τῷ ἀκανθωδεστάτῳ καὶ ἀστόργῳ ἀγῶνι τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, ποιητὴς πολλῶν ἀριστουργημάτων, διαφόρου δυνάμεως καὶ καλλονῆς, ὁ Κλεάνθης Τριαντάφυλλος.

Μεταξὺ τῶν θερμουργῶν καὶ εὐγενῶν ἐργατῶν, οὓς ζῶντας μὲν παρίδομεν, νεκροὺς δ' ἐκηδεύσαμεν ἐν τῷ μέσῳ ἐκτάκτου παγερότητος, τῶν εὐγενεστέρων στρατιωτῶν ἐν τῷ πνευματικῷ σταδίῳ, τῶν μᾶλλον εὐφραντάστων διαχειριστῶν τῆς γραφίδος, ὑπῆρξεν ὁ Κλεάνθης Τριαντάφυλλος. Διάνοια καὶ χαρακτήρ, ἀγὼν εὐγενῆς καὶ διαρκῆς ἐν τῇ ζωῇ πάλη, ὑπῆρξεν ὁλόκληρος ὁ βίος του.

Ἡσυχῶς ἐργαζόμενος, ὑπηρετεῖ γενναίως τὰς ἰδέας του, διὰ τῆς δημοσιότητος εὐρίσκων εὐγλωττον στάδιον, ἐνθ' ἀσφαλέστερον ἀνέπτυσσε τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ καλοῦ, ἀγρίως δὲ καταδιωκόμενος, ἐν ᾧ οὐδόλως ἠπείλει τὸν ἥμερον βίον τῆς Βασιλείας, οὐδὲ τὴν γαλήνην τῆς Πολιτείας, ἐν τῇ εἰρκτῇ αὐτοῦ, τὰ πάντα ὑπομένων ἀγογγύστως καὶ ἐν πᾶσι ταλαιπωρούμενος, ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ πεποιθήσεις τῶν ἐλευθέρου χαρακτῆρος καὶ φρονήματος ἀνδρῶν, πρὸς ἐπιδίωξιν ῥιζικῶν μεταρρυθμίσεων, ἀδιάφορον δικαίων ἢ ἀδίκων, δεόν νὰ ᾧσι σταθερά, βᾶσιμοι, ἀμετάβλητοι. Προετίμα νὰ πάσχη ὑπερασπιζόμενος τὰς ἰδέας, ὑπὲρ ὧν ὀλοψύχως ἠγωνίζετο. Ὡς δημοσιογράφος, ποθῶν, ὅτι ἡσπάζετο νὰ τὸ δεικνύῃ ἐπισήμως, παρεῖχε τὴν καρδίαν του ὁλόκληρον εἰς πᾶσαν διαμφισβήτησιν, ἐνέπνεε δὲ πολλάκις διὰ τοῦ γλαφυροῦ καὶ νευρωδεστάτου καλάμου του, ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς ἐσχάταις λεπτομερείαις τὴν πειθῶ εἰς τοὺς πολλοὺς, ὅτι δὲν εἶναι ἀπλῆ καὶ συνήθης ὑποκρισία τὰ διακηρυσσόμενα, ἀλλ' ἀληθῆς πεποιθήσις.

Ὡς Ποιητὴς διεκρίθη ὁ Κ. Τριαντάφυλλος, διὰ τὴν δύναμιν, τὴν φαντασίαν καὶ τὸ αἶσθημα. Ἡ πλουσιωτέρα ποιητικὴ ἐργασία του ἀπομένει ἡ σατυρική. Πιθανὸν ἄλλοι νὰ ἔγραψαν γλυκυτέρους στίχους, ἀλλ' ὄχι σατυρικωτέρους, ἀβιάστους, ὡς ἀπὸ πηγῆς βέοντας. Ἐν ἅπασιν τοῖς ἔργοις του, ἀναγνωρίζεται ἡ ἀξία ἀληθοῦς ποιητοῦ, ἡ δύναμις τοῦ πνεύματος, τοῦ ὁποίου φεγγοβολεῖ ἐν ὄλῳ τῷ ποικίλῳ αὐτοῦ χρωματισμῷ, ἡ δὲ φαντασία παρουσιάζει τὰ ζωηρὰ ἐκεῖνα χρώματα, δι' ἅτινα, πάντες ἀναγνώσαντες τὰ ἔργα του, πολλάκις ἐθαυμάσαμεν τὸν Κ. Τριαντάφυλλου.

Ἐν τῇ μελέτῃ ἰκανῶν ἔργων τοῦ Κ. Τριαντάφυλλου ἴσως ἡ σύγχρονος φιλολογία ἡμῶν δὲν δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ἕτερον ἀντιπρόσωπόν της.

Δυστυχῶς ὁ συμπαθὴς ποιητὴς ἔζησεν εἰς ἐποχάς, καθ' ἃς ἡ χρηματιστικὴ κυρίως καὶ ὁ ὕλισμὸς κατέκλυζε τὴν Κοινωνίαν, οὕτω δὲ

πολλάκις αἱ εὐγενεῖς του ὑπηρεσίαι διήλθον ἀπαράτηρητοι, ἐντελῶς ἀμνημόνευτοι. Διὰ τοῦτο, ἐν μέσῳ τῆς κοινωνικῆς ἰλῦος αὐτῆς, ὑφ' ἣν ἀναστρέφονται οἱ κοινωνικοὶ ὄροι καὶ ὅπου ἀκόμη καὶ σήμερον χάνεται πᾶσα ἡλικία, Ἐκεῖνος δ' ἀπετέλει ἐξαιρέσιν, ἐμπνεόμενος εἰσέτι καὶ ἐγκαρτερῶν εἰς τὸν βαρὺν καὶ ἀπογοητευτικὸν ἀγῶνα, ὅστις ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ἄλυσις μακρὰ στερήσεων καὶ μόχθων, τοῦ Κλεάνθους Τριαντάφυλλου δὲν εἶχε πλέον θέσιν ἢ ὑπαρξίς. Ἡ σπινθηροβόλος διάνοιά του εἶχε σβεσθῆ πρὶν ἢ σβύσῃ αὐτὴν ἢ πνοή τοῦ θανάτου, οἶονεὶ δὲ κεκμηκῶς ἐκ τῶν σωματικῶν πόνων καὶ τῆς διανοητικῆς πάλης, ποθῶν νὰ καταπραύνη τελείως πλέον τὸν τάρραχον τῶν ἠθικῶν τρικυμιῶν, ἃς διήλθεν, ἐπέζητησε τὴν διαρκῆ ἡσυχίαν, ἣν εὗρεν Αὐτόχειρ εἰς τοὺς κόλπους ἀπόνου τάφου.

I

ΣΤΟΝ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΡΑΜΠΑΓΑΝ

Τὸ ἴδιο ἂν ἔχης ὄνομα, κι' ἂν τᾶχης ὅλα ἴδια
Δὲν κρύβεις μέσ' στὰ στίθην σου τὴν φλογερὴ ψυχὴ σου,
Σὰν πρῶτα δὲν στολιζέσαι τὰ πλούσια σου στολιδία
Κ' εἶσαι τὸ ἴδιο τὸ κλουβί, μὰ δίχως τὸ πουλί σου! . . .

Ἄχ, τὸ πουλί σου 'πέταξε καὶ πλεῖα δὲν θὰ γυρίσῃ! . . .
Τόσα γλυκὰ τραγούδια του, τόσα χρυσὰ του λόγια,
Μέσ' στὴν καρδιά μας θέλησε ὁ Χάρος νὰ τὰ κλείσῃ
Κ' ἐκεῖ αἰῶνια νὰ γεννοῦν δάκρυα καὶ μοιρολόγια!

Δ. Π. ΨΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

II

Φίλε κ. Ταγκόπουλε,

Ἰδοὺ σὰς στέλλω ὀλίγους στίχους εἰς τὴν μνήμην τοῦ πολυκλαυ-
τῆμῶν φίλου Κλεάνθους. Ὁ σκοπὸς σας εἶνε ἅγιος, μαρτυρῶν ὅτι
ὑπάρχουσι ἀκόμη εὐγενεῖς καρδίαι εἰς τὴν ἰδιοτελεστάτην τῶν κοι-
νωνιῶν, εἰς τὰς Ἀθήνας.

ἡμέτερος

ἈΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ

'Απ' τὸ νησί μας * ὅπου ἐγεννήθης,
'Απὸ τὸ ἦσυχό του περιγιάλι
'Ὅπου μικρὸς ἀκόμη τάπαρνῆθης
Κ' ἐρρίχθηκες εἰς τῆς ζωῆς τὴ ζάλη,

*) Ὁ ἀγαπητὸς Κλεάνθης κατήγετο ἐκ Σίφνου ὡς καὶ ὁ ποιητὴς κ. Προβελέγιος

Ἄπ' τὸ νησί μας ποῦ ἔπρεπε νὰ μείνης
 Νὰ τραγουδῆς καθὼς ὁ Ἄνακρέων
 Κ' ἐπάνω στὸ τραγοῦδι σου τ' ὄραϊον
 Γλυκὰ γλυκὰ καὶ ἥσυχα νὰ σβύνης,

Κόπτω μὲ δάκρυα λίγα λουλούδια
 Κ' ἐπάνω στὴν πλὴγὴ τὴν ματωμένη
 Ποῦ ἔσβυσε τόσα γλυκὰ τραγοῦδια
 Τὰ ραίνω μὲ καρδιὰ συγκινημένη!

ἈΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ

III

ΣΤΕΡΝΗ ΑΣΤΡΑΠΗ

Δὲν ἦτο νοῦς γιὰ φυλακαὶς ὁ νοῦς Σου
 Κ' ἐβάλθη νὰ σοῦ φύγῃ, νὰ πετάξῃ·
 Σ' τὸν κλονισμό τ' ἀνέλπιστου σεισμοῦ Σου
 Εἶδε ἡ ψυχὴ τὴν σάρκα νὰ βουλιάξῃ
 Κ' ὡς ἀστραπὴ στερνὴ τοῦ τραγοῦδιού Σου
 Χωρὶς νὰ ἰδῇ ποῦ τρέχει, ποῦ θ' ἀράξῃ
 Σπᾶ τὰ δεσμὰ τ' ἀχώριστου ἀδελφοῦ της
 Κι' ἀγκαλιασμένη ἐχύθη μὲ τὸν νοῦ της!

ἸΩΑΝΝΗΣ Γ. ΨΑΚΑΣΙΑΝΟΣ

IV.

Ἐμύρονε τὰ στήθη σου χρυσοῦ καρδιὰ κι' ὁ πόνος
 Λὲς κ' εὔρισκε παρηγοριὰ 'ς τὴ γελαστή σου λύρα,
 Μὰ ξάφνω μαῦρος λογισμὸς σ' ἐπίκρανε καὶ μόνος
 Ἐκοίφες τὸ τραγοῦδι σου ποῦ φθόνισε ἡ μοῖρα! . . .
 Κοιμήσου τώρα ἥσυχος! μὲ μᾶτια δακρυσιμένα
 Ἦταν γραφτὸ τοὺς στίχους σου νὰ λέμε 'μεῖς γιὰ σένα!

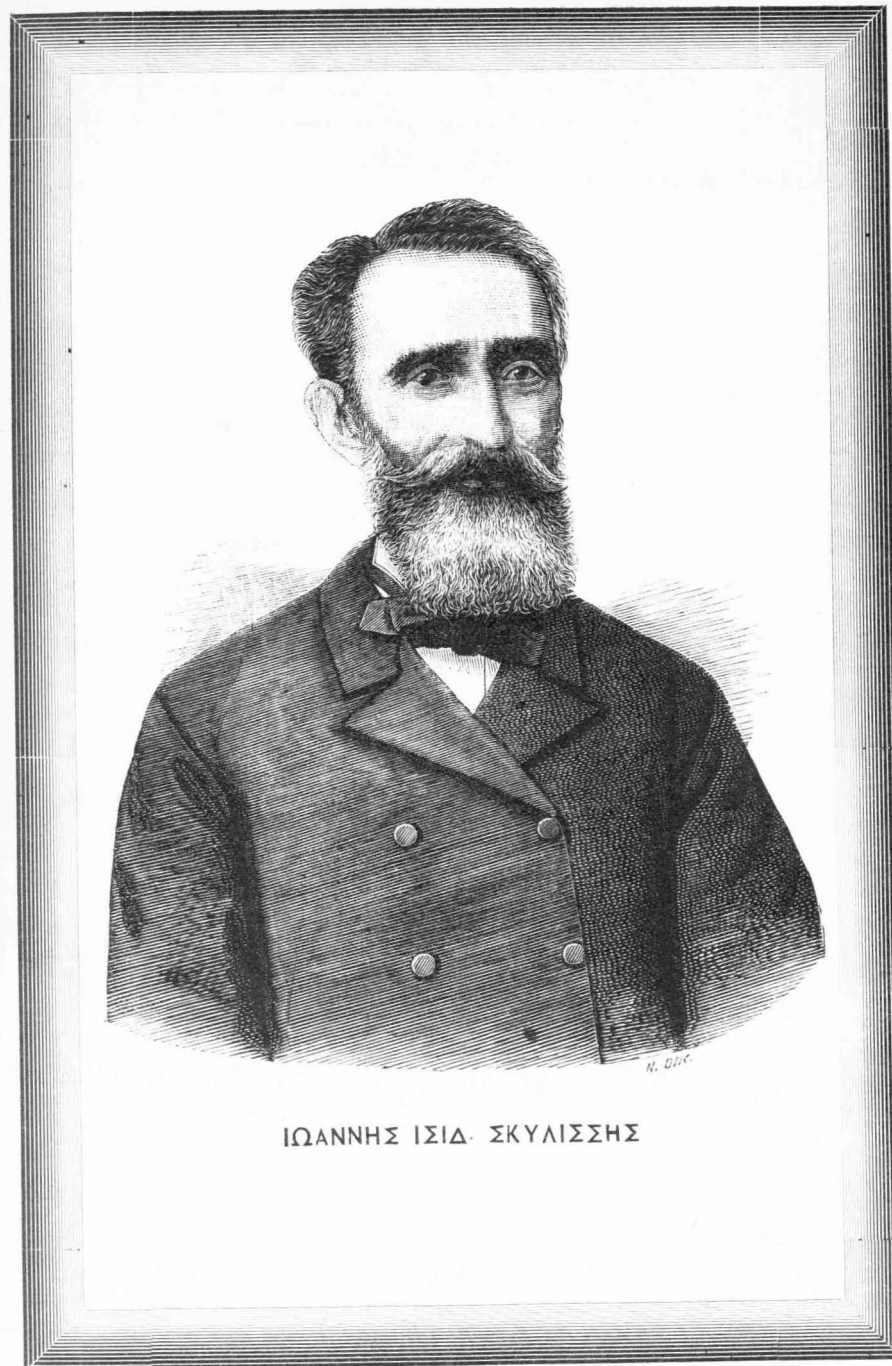
ἈΝΔΡΕΑΣ Δ. ΝΙΚΟΛΑΡΑΣ

V.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΛΕΑΝΘΗΝ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΝ

Ἄν τώρα ψάλῃ τῆς αὐγῆς 'ς τὸ νεκροκράββατό Σου
 Σαπλῶνεται κατάψυχρο τὸ νεκρικό Σου σῶμα,
 Ἄν ἔχῃς μόνη συντροφιά στὸ μνήμα τὸ Σταυρό Σου,
 Καὶ Σε χωρίζει ἀπὸ 'μᾶς τοῦ τάφου Σου τὸ χῶμα
 Ὅμως θὰ ζοῦν αἰώνια οἱ στίχοι τῆς καρδιᾶς Σου
 Καὶ θὰ κρατοῦν ἀθάνατο γιὰ πάντα τ' ὄνομά Σου

ΝΙΚΟΣ Α. ΚΟΤΣΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ἸΩΑΝΝΗΣ ΙΣΙΔ. ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ

Ο ΡΑΜΠΑΓΑΣ

I

τι και να 'πῆτε, ὁ 'Ραμπαγάς θά πεθάνη μαζῆ
μέ τὸν Κλεάνθη! . .

Τὴν φράσιν αὐτήν, τὴν ὁποῖαν εἶχον ἀκούσει
τοσάκις ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κλεάνθους, εἴτ' ἐν
στιγμαῖς εὐθυμίας, εἴτ' ἐν στιγμαῖς ἀπογοητεύ-
σεως, ἐνόμισα, ὅτι ἤκουσα πάλιν, βαρέως τότε
καὶ μελαγχολικῶς ἤχουσαν εἰς τὰ ὦτά μου, οἰονεὶ ὡς ἐπικήδειον
κώδωνα, ὅταν ἀνέγνων ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 4 Μαΐου 1889, κάτω κάτω,
εἰς τὸ τέλος ἀκριβῶς τῆς σελίδος, τὴν ἐξῆς ὀλιγόστιχον

«Δήλωσιν

«Ἐπειδὴ ἀπὸ τινος ἔπαθε σπουδαίως ἡ ὑγεία μου, ἀναγκάζομαι
κατ' ἐντολὴν τῶν ἱατρῶν νὰ διακόψω ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν ἐκδοσιν
«τοῦ φύλλου, εἰς οὗ τὴν σύνταξιν ἐπὶ πολλὰ δὲν μετεῖχον, ὅπως τύχω
«δεούσης θεραπείας.

»'Αθῆναι 4 Μαΐου 1889.

Κλεάνθης Ν. Τριαντάφυλλος»

Οἱ ἀγνοοῦντες τὴν κρίσιμον περίοδον, τὴν ὁποῖαν διήρχετο ὁ ἀτυ-
χῆς Κλεάνθη, θὰ ἤκουσαν τοῦτο μετὰ τινος ἀδιαφορίας καὶ θὰ ἐπί-
στευσαν ὅτι καὶ ἡ διακοπὴ αὕτη θὰ ἦτο καμμία ἐκ τῶν προσκαίρων
ἐκείνων διακοπῶν, τὰς ὁποίας ἠναγκάζετο νὰ κάμνη ἄλλοτε, τὸ θέρος
ιδίως, ὅτε ὁ κόσμος ἔφευγεν εἰς τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰ λουτρά καὶ ἡ κυ-
κλοφορία τοῦ φύλλου ἤλαττοῦτο, ὡς ἐνόμιζε.

Δυστυχῶς ὅμως σήμερον δὲν ἐπρόκειτο περὶ τούτου· ἡ φράσις «ἀναγκ-
άζομαι νὰ διακόψω ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν ἐκδοσιν τοῦ φύλλου» ἦτο ἡ
παρηγόριος αὐταπάτη, ἡ καθιστῶσα ἥττον ζοφερὰν τὴν προσεγγίζου-
σαν καταστροφὴν, διὰ δὲ τῆς δηλώσεως — τοῦ ἐπιλόγου τῶν ἑνδεκα
τόμων τοῦ Ραμπαγά — ὁ ἀτυχῆς Κλεάνθη ἀνήγγελλε τὸν πνευματι-

κόν του θάνατον, τὸν ὅποιον μετὰ εἴκοσιν ἀκριβῶς ἡμέρας ἐπέπρωτο νὰ συμπληρώσῃ ἢ σφαῖρα τοῦ πολυκρότου! . .

Τὸ σῶμα ἀντεῖχεν ἔτι, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐσθέσθη· ὁ Ραμπαγᾶς ἀπέθανε κ' ἔζη ὁ Κλεάνθης. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐδημοσιεύθη ἡ *Δήλωσις* τὸν συνήντησα· ἦτο σκυθρωπότατος· ἀντὶ ν' ἀνταποδώσῃ τὸν χαιρετισμὸν μου, μὲ ἠρώτησε περιαλγῆς :

— Τὴν διάβασες ;

— Κ' ἔπειτα ; Τὰ συνηθεισμένα μας ! . . . Δυὸ τρεῖς μῆνας πάλιν διακοπὴ καὶ ξαναρχίζομε μὲ νέας δυνάμεις ! . . Γι' αὐτὸ σκάνεις ;

Δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἔσφιγγεν ἰσχυρῶς τὴν χειρᾶ μου καὶ δύο δάκρυα ἐκύλισαν ἐπὶ τῶν παρειῶν του.

Τὰ δάκρυα αὐτὰ ἦσαν ἡ εὐγλωττοτέρα ἀπάντησις· ἐβαυκαλιζέτο ἄλλοτε ὑπὸ τῆς γλυκείας ἐλπίδος, ὅτι θὰ προηγηθῇ τοῦ Ραμπαγᾶ εἰς τὸν τάφον, ἀλλ' οἱ ὄροι ἀνεστράφησαν· ὁ Ραμπαγᾶς ἀπέθανε πρῶτος· τὰ δὲ δάκρυα αὐτά, οἱ κακοὶ προάγγελοι τοῦ σκληροῦ τέλους τοῦ Κλεάνθους, ἐνόμισα ὅτι μὲ ὕφος μυστηριώδες καὶ προφητικὸν μου ἐφώναζαν :

— Ἄλλοίμονο ! Ὁ Κλεάνθης θ' ἀποθάνῃ μαζῇ μὲ τὸν Ραμπαγᾶ ! . . .

II

Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1888, ἐν τῇ φυλακῇ εὕρισκόμενος, ἐσημείου κάτωθεν ἐνὸς ἐρωτικοῦ ποιήματός του, «Πλάτανος καὶ Λεύκη», τ' ἀκόλουθα :

«Εἰς τὴν φυλακὴν ὅπου ἐκλείσθη ὁ Ραμπαγᾶς, εἶνε φυτευμένοι πλάτανος τείνων τοὺς κλάδους αὐτοῦ πρὸς λεύκη, ἔξω τοῦ τείχους τῶν φυλακῶν ὑπερηφάνως ὑψουμένην· ἐκ τούτου ἐνεπνεύσθη ὁ Ραμπαγᾶς τὸ ἀνωτέρω ποιημάτιον αὐτοσχεδίως γραφέν, ἔτσι μονοκονδυλιά, καθὼς ἐφέτος τοῦ συμβαίνει ἀπὸ τριῶν μηνῶν νὰ γράφῃ ὅλα του τὰ ποιήματα, εἴτε πολιτικὰ εἴτε μὴ, καὶ νὰ τὰ διδῇ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ τυπογραφεῖον, χωρὶς ποτε νὰ τ' ἀντιγράψῃ, ὡς ἄλλοτε. Τὴν διαύγειαν αὐτὴν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν εὐχέρειαν καὶ τὸ φυσικὸν καὶ ἀβίαστον τῆς στιχουργίας δὲν ἤξεύρει ποῦ νὰ τ' ἀποδώσῃ, διότι σημειωτέον χρῆσιν ποτοῦ δὲν κάμνει. Εἶνε δὲ διαρκῶς ἡ φαντασία του ὑπὸ ἀτμῶν καὶ τὴν νύκτα ἀν τύχη νὰ ἐξυπνήσῃ, πρᾶγμα συμβαῖνον, σηκώνεται καὶ γράφει χωρὶς καφέ κἂν καὶ ἀνιπτος· περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης δύνανται νὰ μαρτυρήσουν φίλοι· δὲν τὸν καταβάλλει τίποτε. Σὲ καλὸ σου, Ραμπαγᾶ ! . . . »

Ἄλλοίμονον ! ἡ διαύγεια αὕτη τοῦ πνεύματος καὶ ἡ εὐχέρεια καὶ τὸ φυσικὸν καὶ ἀβίαστον τῆς στιχουργίας, τὰ ὁποῖα ὁ Κλεάνθης μετὰ παιδικῆς ὄλως χαρᾶς καὶ ἀφελείας διεκλήρυττεν, ἦσαν ἡ τελευταία ἀναλαμπὴ τοῦ σβεννυμένου λύχνου· λὲς κ' ἔσπευδε τὸ πνεῦμα νὰ σκορπίσῃ ὅσπιν λάμψιν κατεῖχεν ἔτι, πρὶν τὸ καλύψῃ δι' οὐμίχλης ἀδιαπεράστου ἢ νόσου ! κ' ἔσπευδε, διότι ἡ προθεσμία δὲν ἦτο μεγάλη καὶ ἡ ψυχικὴ νόσος τὴν ὁποίαν ὁ Bayle ὡς *παράνοιαν παραλυτικὴν* περιέγραψε, δὲν ἤργησε νὰ ἐνσκήψῃ ἐν ὅλῃ τῇ φρικαλεότητι αὐτῆς καὶ νὰ μεταβάλλῃ, ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου, τὴν διαύγειαν αὐτὴν τοῦ πνεύματος εἰς ἐντελῆ ἀνικανότητα πρὸς σύλληψιν καὶ τῆς πτωχοτέρας ιδέας, εἰς ἀληθῆ πνευματικὴν χρεωκοπίαν !

Ἡ νόσος ἤρξατο ἐκδηλουμένη ὑπὸ ἐλαφρὰν μορφήν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ὁ Κλεάνθης παρεπονεῖτο ἐνίοτε δι' ὀχληρὰς κεφαλαλγίας ἐνοχλοῦσας αὐτὸν καὶ παρακλωσούσας τὴν πνευματικὴν του ἐργασίαν· ἀλλ' αἱ κεφαλαλγίαι ἦσαν παροδοκαὶ καὶ ὁ Κλεάνθης ἐπανελάμβανεν, ὡς καὶ πρότερον, τὴν ἐργασίαν του, ἀποδίδων τὸ τοιοῦτον εἰς τὸν στενόχωρον καὶ ἀνθυγιεινὸν ἐν τῇ φυλακῇ βίον.

Ἐπὶ δύο περίπου μῆνας μετὰ τὴν ἀποφυλάκισίν του ἀπελάμβανε πληρεστάτης ὑγείας κ' ἐπανεῦρε τὴν εὐθυμίαν καὶ τὴν ζωηρότητά του.

— Τί μοῦ λείπει ! ἔλεγε. Κάνω πάλι τοὺς τακτικούς μου περιπάτους· βλέπω κάθε ἡμέρα τὸ μικρὸ μου· τρῶω καλὰ, πίνω καλὰ, τὸ φύλλο, — πρῶτα ὁ Θεός ! — πάει πρῶμα ! Πῶς θέλεις νὰ μὴ γίνῃ ὁ *Ραμπαγᾶς τετράδιπλος !*

Δυστυχῶς ὅμως ἡ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ αὐτῆ εὐεξία, ἡ ἐπελθοῦσα ἐκ τῆς μεταλλαγῆς τοῦ βίου, ἦτο προσωρινή, αἱ δὲ κεφαλαλγίαι μετὰ τινα χρόνον ἐπανῆλθον ἐπιμονώτεραι καὶ τὸ πνεῦμά του ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐδυστρώπει νὰ τὸν ἀκολουθῇ εἰς τὴν ἐπίπονον πορείαν του· ἔκαμνε, κατὰ τὸ λέγειν του, ἀπεργίαν. Τότε ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀπετάθη πρὸς τὸν φίλον του ἰατρὸν κ. Σίμωνα Ἀποστολίδην, ὅστις τὸν συνεβούλευσε ν' ἀπέχῃ τῆς πολλῆς ἐργασίας, νὰ κάμνῃ ψυχρολουσίας, νὰ διαιτᾶται λιτότατα καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ καθ' ὀλοκληρίαν τὴν προτέραν του ζωὴν. Ὁ Κλεάνθης, δειλὸς εἰς τὸ ἔπακρον, προκειμένου περὶ ὑγείας, ἠκολούθησε κατὰ γράμμα τὰ παραγγέλματα τῆς ἐπιστήμης καὶ περιώρισε τὴν ἐν τῷ *Ραμπαγᾶ* ἐργασίαν σου εἰς τὸ πρῶτον ποίημα καὶ δύο τρία *πῖφ-πάφ*, ἀφίνων τὸ λοιπὸν φύλλον νὰ γράφεται ὑπ' ἄλλων. Εἰργάζετο ὀλιγώτερον ἢ μάλλον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ πλειότερον

κ' ἔπρεπε νὰ ἰδῆτε τὴν χαρὰν τοῦ ὅταν κατῶρθου νὰ συνθέσῃ τι, ἔστω κ' ἐλάχιστον. Τὴν ἐσπέραν τῆς 13 Μαρτίου τοῦ παρελθόντος ἔτους τὴν ὅποιαν εἶχομεν ὀρίσει διὰ τὴν ἐξέλεγχῆν τῶν δελτίων τοῦ *Ποιητικῆ διαγωνισματός μας*, ἦλθεν εὐθυμότατος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φίλου κ. Ἀντ. Φραντζῆ, διότι καθ' ὁδὸν συνέθεσε τοὺς ἀκολούθους στίχους :

Λιλή τὴν λέγανε, Λιλή,
Κ' ἦταν τρελλή, πολὺ τρελλή.
Ἐτρέλλαινε τὴν γειτονιά
Ἐτρέλλαινε τὴν πόλι
Καὶ ὅσοι τὴν ἀγάπησαν
Ἐτρελλαθῆκαν ὅλοι!

— Ἄμ' τί θαρρεῖς, μοῦ εἶπε γελῶν, ἀφοῦ τοὺς ἔγραψα καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ ἄμ' τί θαρρεῖς! ἐδῶ σὲ θέλω! νὰ κάνῃς στίχους στὸν δρόμο, ἂν μπορῆς, κ' ὄχι σκυμμένος στὸ γραφεῖό σου! Νά, τί θὰ πῆ Ραμπαγᾶς μιὰ φορὰ! . . .

Κ' ἐγέλα τὸν ἡμερικόν του γέλωτα, ἴσως διὰ τελευταίαν φορὰν, διότι μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀκριβῶς, ἡ ἐπάρατος νόσος τὸν γέλωτα εἰς θρήνους μετέβαλε!

Ἡ ἡμέρ' αὐτὴ πόσον βαθέως ἔχει ἐγχαραχθῆ εἰς τὴν μνήμην μου! Ἦτο ἡ 20 Ἀπριλίου, Πέμπτη, ἡμέρα δηλαδὴ ἐκδόσεως τοῦ φύλλου, κ' ἔμενον ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ τοῦ Τρίμη, ἐπιβλέπων εἰς τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης καὶ τὴν σελιδοποίησιν μέχρι τῆς 11 π.μ. ὅλα ἦσαν ἔτοιμα καὶ ἀνεμένομεν μόνον νὰ μᾶς στείλῃ ὁ Κλεάνθης τὸ διὰ τὴν πρώτην σελίδα ποίημα, ὅπως προβῶμεν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν· ἀλλ' ὁ Κλεάνθης, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχεν ἀποστείλει δύο μόνον τετράστιχα, ἐβράδυνεν ἡ ὥρα παρήρχετο, οἱ στοιχειοθέται ἐδύσανα-σχέτουν, ἐγὼ πλειότερον, διότι ἂν καὶ εἶχε σημάνει πρὸ πολλοῦ ἡ μεσημβρία, τὸ πρῶτον μέρος — κατὰ τὴν φρασεολογίαν τῶν τυπογράφων — δὲν εἶχε ἔμπη ἀκόμη ἐπάνω. Ἀπελπισθεὶς ν' ἀναμένω ἐπὶ πλεόν ἀσκόπως, ἔσπευσα εἰς τὸ γραφεῖον, ἀλλὰ μόλις ὠθήσας τὴν θύραν εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ, εὔρον τὸν Κλεάνθη ἐξηπλωμένον πρηγῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ θρηνοῦντα γοερῶτατα.

Μείνας ὡσεὶ κεραυνόπληκτος πρὸ τοῦ σπαρακτικοῦ αὐτοῦ θεάματος, ἐνθυμοῦμαι, ὅτι μόλις καὶ μετὰ βίας κατῶρθωσα μίαν καὶ μόνην λέξιν ν' ἀρθρώσω καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσω τί ἔπαθε.

— Τί ἔπαθα; μοῦ ἀπήντησεν ὑπὸ λυγμῶν διακοπτόμενος. Καὶ τί

ἄλλο ἤθελα νὰ πάθω; Ἐσβυσα, χάθηκα, ἀδελφέ μου! . . Δὲν μπορῶ νὰ γράψω μιὰ λέξι, ἓνα στίχο! . . ἀπ' τὸ πρῶτ' προσπαθῶ, μὰ τοῦ κάκου! Τῶξερὰ γὼ πῶς ἔτσι θὰ τελειώσῃ! Ἐχασα τὸ μυαλό μου . . . θὰ χάσω τὸ ψωμί μου! Ἄχ, καυμένη Κλεάνθη, τί σοῦ μέλλε! . .

Κ' ἐξηκολούθει νὰ ἡμιλῆ, νὰ κλαίῃ, νὰ καταρᾶται! Προσεπάθησα νὰ τὸν παρηγορήσω, ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν ἀπαιτουμένην εὐγλωττίαν διὰ τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν· ἡ συμφορὰ τοῦ ἦτο τόσο μεγάλη καὶ οἱ λόγοι μου τόσο ἀσθενεῖς! . . . Οὐχ ἦττον, ἀφοῦ ἠσύχασεν ὀλίγον κατῶρθωσα νὰ τὸν πείσω νὰ πορευθῆ εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἀναπαυθῆ.

Ἐξεδόθη τὸ φύλλον ἐκεῖνο, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπῆρχον οἱ τελευταῖοι στίχοι του, ἐξεδόθησαν καὶ τέσσαρα ἀκόμη φύλλα, τὰ τελευταῖα φύλλα τοῦ Ραμπαγᾶ . . .

Ἡ κατάστασις τοῦ ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐδεινοῦτο, καὶ ὁσάκις τὸν συνήντων μετὰ ταῦτα πάντοτε περὶ αὐτῆς μοῦ ὠμίλει τὸν ἐτρόμαζε τὸ μέλλον τῷ εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ τῷ ἐξεύρωσι χρήματα, ὅπως ἀπέλθῃ εἰς Παρισίους παρὰ τῷ Charcot, πρὸς νοσηλείαν, ἀλλὰ κ' ἐδῶ ἀποτυχία! Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς αὐτοκτονίας του, συναντήσας με ἔξωθεν τοῦ ταχυδρομείου, μοῦ εἶπεν, ὅτι ἀπωλέσθη καὶ ἡ τελευταία ἐλπίς καὶ ἀδύνατον νὰ εὑρεθῶν χρήματα, προσθέτων :

— Τόρα νὰ 'δοῦμε! . .

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ὡς μ' ἐπληροφόρησε κατόπιν ὁ ἀδελφός του, ἐπώλησε τὰ ἔπιπλα τοῦ γραφείου του· περὶ αὐτοκτονίας οὐδὲ λέξις· ἡ ἰδέα φαίνεται ὅτι συνελήφθη στιγμιαίως. Τὴν πρωΐαν τῆς 25 Μαΐου, μετὰ τὸ τακτικὸν λουτρόν του καὶ τὸν τακτικὸν περίπατον μέχρι τοῦ Β' νεκροταφείου, ἐκλείσθη ἐν τῷ δωματίῳ του, κ' ἐκεῖ, περὶ ὥραν 9 π.μ. νητοκτόνησε, στηρίξας τὴν κάννην τοῦ πολυκρότου ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κροτάφου του . . .

Ἡ δικαιολογία τῆς αὐτοκτονίας του ὡς καὶ ἡ διαθήκη του περιείχοντο ἐν τῇ ἀπλῇ καὶ συντόμῳ πρὸς τὸν ἀδελφόν του ἐπιστολῇ :

α' Ἀδελφέ Γιώργη,

«Αὐτὴν τὴν ζωὴν δὲν τὴν ὑποφέρω πλέον καὶ αὐτοκτονῶ. Μέσα εἰς αὐτὸν μικρὸν σάκκον τοῦ ταξιδιοῦ, εἰς τὴν δουλάπαν, θὰ εὔρωσι τὰ χρήματα μου περὶ τὰ 360 φράγκα, καθὼς καὶ τὸ ρολόγι μου μὲ τὴν ἀάλυσιδά μου. Τὸ τουφέκι δὲν ἐπωλήθη. Ἀπὸ τὸν Σαράντην Οἰκονόμου παίρνεις 100 δρ. τὸ ἀντίτιμον τῶν πρὸς πώλησιν δοθέντων εἰς

αυτὸν πραγμάτων. Ἄφου ὅλοι μὲ ἐγκατέλιπον τί νὰ κάμω ; Σὲ φιλῶ, αὐγιάινε.

Ὁ ἀδελφός σου

Κλεάνθης Ν. Τριαντάφυλλος.

Ἄφου ἐνόμισεν ὅτι ὅλοι τὸν ἐγκατέλιπον καὶ ἀφου ἔβλεπε τὸ λογικόν του ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ τὸν ἐγκαταλείπη καὶ αὐτό, τί νὰ κάμω ; Ἡ ἀπάντησις δὲν ἤργησε· τὴν ἔδωκεν ἡ σφαῖρα τοῦ πολυκρότου.

Καλλίτερα !

Ἡ αὐτοκτονία τὸν ἔσωσεν ἐκ τοῦ φρενοκομείου ! . . .

III

Ὅσον καὶ ἂν εὐελπίσται διὰ τὴν μακροβιότητα τοῦ Ραμπαγᾶ, ἤρχοντο στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἔβλεπε καὶ αὐτὸς ὅτι τὸ τοιοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ παραταθῆ ἐπ' ἀπειρον καὶ ὅτι πολὺ ἐνδεχόμενον ἦτο καὶ αὐτὸς νὰ ἐξαντληθῆ ἐπὶ τέλους καὶ τὸ κοινὸν ἐξ ἄλλου νὰ τὸν βαρυνθῆ καὶ τότε ἔλεγεν εὐθύμως :

— Παληὰ μας τέχνη κόσκινο ! Πάλι δημοδιδάσκαλος ! . .

Διότι δημοδιδάσκαλος ἦτο πρὶν ἀρχίσῃ νὰ δημοσιογραφῆ. Καταρτισθεὶς τελείως δι' ἰδίας ἐνδελεχοῦς μελέτης, ἐν τῇ πατρίδι του Σίφωφ, ὅπου καὶ ὁ πατήρ του ἦτο δημοδιδάσκαλος, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, καὶ μετ' ἐπιτυχῆ δοκιμασίαν, ὀφειλομένην εἰς τὴν ἐκτακτὸν ἐπιμέλειαν καὶ ἀντίληψίν του, ἔλαβε πτυχίον πρωτοβαθμίου δημοδιδασκάλου καὶ ἀπεστάλη ἀμέσως ὡς τοιοῦτος εἰς Ἄνδρον· ἐκεῖ κατέγινε, μελετῶν νυχθημερόν, εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς κ' ἔχων, ὡς ὅλοι σχεδὸν οἱ συμπατριῶταί του, ἔμφυτον τὸ τάλαντον τῆς ποιήσεως, μετέφρασεν ἐκ τῆς Γαλλικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας διάφορα ποιήματα, ἐξ ὧν καὶ τὴν *Ἀπελπισίαν* τοῦ Λαμαρτίνου. Ἀλλὰ τὸ ζωηρὸν καὶ ἀτάσθαλον πνεῦμά του δὲν ἠδύνατο νὰ μένη περιωρισμένον εἰς τὰ στενὰ ὄρια τῆς Ἄνδρου· ἤθελεν εὐρύτερον ὀρίζοντα ν' ἀναπτυχθῆ, νὰ δράσῃ, καὶ τὸ βρεμῶδες ὄμμα του ἐστρέφετο πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Βύζαντος, δηλ. πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τῶν συμπατριωτῶν του· ἐκεῖ ἔπαινον τὰ ὄνειρά του, οἱ πόθοι του, καὶ μίαν ὥραϊαν προῖαν ἐγκαταλείψας τὸ σχολεῖόν του διεπαυρέθη δι' ἰστιοφόρου τινὸς πλοίου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα χάρις εἰς τὴν τελείαν γνῶσιν τῆς Γαλλικῆς, δὲν ἐβρά-

δυνεν νὰ εὕρῃ ἐργασίαν, προσληφθεὶς ὡς οἰκοδιδάσκαλος παρά τινι πλουσίᾳ οἰκογενείᾳ.

Κατὰ καιροὺς ὁ Κλεάνθης εἶχε συνθέσει, χάριν παιδιᾶς, μερικὰ ποιημάτια, τὰ ὁποῖα παρά τὴν ἐπιμεμηλημένην γλῶσσαν, τὴν λεπτότητα τῆς ἐκφράσεως καὶ τὸν καλλιτεχνικὸν πλοῦτον τοῦ ρυθμοῦ, διεκρίνοντο ἀκόμη καὶ διὰ τὴν ὄλως παράτολμον, ἀληθῶς Πριάπειον, ἐμπνευσίν των. Τὰ ποιημάτια αὐτά, παρακινήθεις ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ του, ἐργαζομένου τότε παρά τινι τυπογραφείῳ, ἐπέισθη νὰ τὰ ἐκδώσῃ ἀνωνύμως, ἡ δὲ μέχρι τελευταίου τεύχους ἐξαντληθεῖσα ἔκδοσις των συνετάραξε τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ζητήσαντας διὰ παντὸς μέσου ν' ἀνακαλύψωσι τὸν καλλιτέχνην ἢ μᾶλλον τὸν μάγον ἐκεῖνον, τὸν κατορθώσαντα νὰ περιβάλλῃ διὰ τόσῳ λεπτοῦ καὶ ἀραχνοῦφοῦς πέπλου τὴν γυμνότητα τῆς Ἄφροδιτης· ὁ ἀνώνυμος ποιητὴς ἐγνώσθη καὶ προσεκληθῆ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ «Νεολόγου» κ. Βουτυρᾶ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ φύλλου.

Αὐτὸ ἐζήτηε καὶ ὁ Κλεάνθης· ἐφωδιασμένος μὲ τὴν τόλμην καὶ τὸ θάρρος τῆς νεότητος καὶ πεπραιοισμένος μὲ μοναδικὴν ἀντίληψιν καὶ ἀνεξάντλητον εὐφυΐαν, κατώρθωσεν ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος νὰ ἐπιβληθῆ, ν' ἀγαπηθῆ καὶ νὰ ἐξασκῆ ἀληθῆ γοητείαν διὰ τῶν ἄρθρων του, τῶν πολυειδῶν φιλολογικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπιφυλλίδων του ἐν τῷ «Νεολόγῳ», καὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων τοῦ ἀκαμάτου πνεύματός του, τὰ ὁποῖα ἐσκόρπα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, καὶ τὰ ὁποῖα γραφόμενα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπήρειαν τῆς μελέτης τῆς συγχρόνου Γαλλικῆς φιλολογίας, ἰδίως τῆς χρονογραφικῆς, ἀπετέλουν τὸν ἀντίποδα τῆς σχολαστικῆς θεματογραφίας τῶν συναδέλφων του.

Ἡ δημοσιογραφικὴ του ἐργασία δὲν περιωρίζετο μόνον ἐν τῷ «Νεολόγῳ»· ἐξέδιδε μετὰ τοῦ Πολυζέτη τὸν «Κουδουνάτον», μετὰ τοῦ Κασάπη τὸν «Διογένην», μετὰ τοῦ Π. Θωμᾶ τὴν «Σάλπιγγα»· ἔγραφε μελέτας, διηγήματα, ποιήματα, κοσμοῦντα ὅλα σχεδὸν τὰ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενα φιλολογικὰ περιοδικὰ κ' ἐξ ὧν πολλά, ἀνέκδοτα, ἐγένοντο παρανάλωμα τῶν φλογῶν τῆς καταστρεπτικῆς ἐκείνης πυρκαϊᾶς τῆς 24 Μαΐου 1870, τὴν ὁποῖαν τόσον ζωηρῶς ἐν τῷ «Νεολόγῳ» περιέγραψε· εἰργάζετο εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ μεγάλου *Ἱστορικοῦ καὶ Γεωγραφικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Νεολόγου*· ἔσταλλεν ἀνταποκρίσεις εἰς διαφόρους ἐνταῦθα ἐφημερίδας, συνέθετο λόγους οὓς ἀδρότατα οἱ ὁμογενεῖς ἐπλήρωνον καὶ οὓς ἐχειροκροτεῖ πρῶτος αὐτός,

ὄτε ἐν τοῖς Συλλόγοις καὶ ταῖς Λέσχαις καὶ τοῖς φιλανθρωπικοῖς καταστήμασι τοὺς ἀπήγγελον, οἱ πληρώσαντες αὐτούς, ὡς ἰδικούς των! Τὸ δὲ πνεῦμά του, τὸ ἀκαταπόνητον πνεῦμά του, δὲν ἐξηντλεῖτο ἐκ τῆς τοιαύτης πολυώρου ἐργασίας, ἀλλὰ πάντοτε ζωηρὸν καὶ πάντοτε δραμιουργικόν, ἐξεχύνετο εἰς εὐφυᾶ λογοπαίγνια, εἰς ἐπικαίρους ἀστειότητες, εἰς αὐτοσχέδια ἐπιγράμματα, εἴτ' εἰς τὰ συμπόσια, εἴτ' εἰς τοὺς δημοσίους χοροὺς καὶ τὰ θεάτρα καὶ τὰς λέσχας καὶ τὰ ζυθοπωλεῖα, ὅπου περιεφέρετο ὁ Κλεάνθης μετὰ εὐθυμούντων ὁμίλων, εὐθυμος, δροσερός, γελοῖς, ἀκατάβλητος, πρωτοστατῶν πάντοτε αὐτός, ὁ λάτρις τῆς χλιδῆς καὶ τῆς ἀπολαύσεως, ὁ ἀκαταπόνητος ἐργάτης τοῦ πνεύματος κ' ἐνθουσιωδέστατος ὁπαδὸς τῆς εὐζωΐας, ὁ ἀληθὴς τύπος Ἐπικούρου καὶ Ἀνακρέοντος!

Ἄλλ' ἡ φαιδρὰ καὶ ἀμέριμος αὕτη ζωὴ — ζωὴ ἐργασίας καὶ διασκεδάσεων, πρὸς ἣν ἠσθάνετο κατόπιν ἀληθῆ νοσταλγίαν καὶ, ἥτις ἀπετέλει τὰς καλλιτέρας σελίδας τοῦ βίου του, — διεκόπη αἰφνηδῶς ὁ Πολυζέτης καταφυγὼν ἐνταῦθα, κατὰ τὸ 1877, ἀγνοῶ ἕνεκα τίνος λόγου, ἐξέδωκε τὴν *Φλόγα*, ἐφημερίδα σατυρικήν, μετὰ δριμύτητος ἐπιτιθεμένην κατὰ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας καὶ προωρισμένην ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενεῖς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο, ἐπὶ σιγαροχάρτου τετυπωμένη, ἐντὸς φακέλλων ἐπιστολῶν τὴν ὕλην, ὑλόκληρον σχεδόν, τὴν ἀπέστελλεν ἐκεῖθεν ὁ Κλεάνθης, ἀλλ' ὁ Πολυζέτης, διὰ λόγους ἀφορῶντας τὸ φύλλον, ἠναγκάσθη νὰ ὑπαινηθῆ τοῦτο ἐν τῇ ἐφημερίδι του καὶ ὁ Κλεάνθης, καταζητηθεὶς ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν, μόνις μετὰ πολλὰς περιπετείας καὶ κινδύνους κατώρθωσε νὰ φυγαδευθῆ δι' Ἀγγλικοῦ ἰστιοφόρου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, μετημφισμῆνος εἰς ναύτην, καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Λαύριον πρῶτον κ' ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας.

Μῆνας τινὰς πρὸ τοῦ Κλεάνθους, ὡς μ' ἐπληροφόρησεν ἐσχάτως ὁ φίλος κ. Ἰωακείμ Βαλαβάνης, διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἔφυγεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ κ. Βλάσιος Γαβριηλίδης, καταδιωχθεὶς διότι ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Μεταρρυθμίσει», ἣν διηύθυνε, δριμύτατον ἄρθρον, ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐμποιῆσαν, κατὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἣ ὁποία εἶχεν ἀποφασίσαι τότε, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ της διὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἤττας τῶν στρατῶν της ὑπὸ τῶν Ρώσων, νὰ προσλάβῃ καὶ τοὺς *Ραγιάδες* εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ νὰ τοὺς ἐξαποστείλῃ κατὰ τῆς Ρωσσίας.

IV

Τῇ 14 Αὐγούστου 1878 ἐξέδωκεν ἐνταῦθα μετὰ τοῦ κ. Γαβριηλίδου, τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ *Ραμπαγᾶ*, λαβὼν τὸν τίτλον ἐκ τῆς ὁμωνύμου κωμωδίας τοῦ Σαρδοῦ· ἡ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία τῆς πολιτικῆς ταύτης κωμωδίας, τὴν ὁποίαν εἶχε μεταφράσει τότε ὁ κ. Ι. Καμπούρογλου, ἀπηγορεύθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Κουμουνδούρου, ἥτις ἔβλεπεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ *Ραμπαγᾶ* σατυριζόμενον τὸν μέγαν τῆς Γαλλίας πολίτην κ' ἐνθερμον φιλέλληνα Γαμβέτταν τὴν ὀλίγον δ' ἐπιπολαίαν αὐτὴν κρίσιν της, τὴν ὑπὸ ἄκρου μόνον σεβασμοῦ ὑπαγορευθεῖσαν, ἔσκωψεν ὁ Κλεάνθης ἐν τῷ περιλαλήτῳ ἄσματι τοῦ *Ραμπαγᾶ* :

Εἶμαι τέλος σβοῦρος,
Κρῖνέ με, ἰδοῦ!
Ὡς ὁ Κουμουνδοῦρος
Κρῖνει τὸν Σαρδοῦ!

Εἶπαν τοῦ Γαμβέττα
Μοιάζω ἀμὴ δέ!
Ραμπαγᾶ πορτραῖτα
Γύρω σου ἰδέ!

Ἡ εὐκαιρία ἦτο μοναδική· ὁ λαὸς ἕνεκα τῶν Βουλγαρικῶν εἶχε ψυχρανθῆ κατὰ τῆς Βασιλείας καὶ τῆς Αὐλῆς, ἡ δ' ἐπὶ τῆς κωμωδίας τοῦ Σαρδοῦ ἐξασκηθεῖσα κυβερνητικὴ λογοκρισία εἶχε προξενήσει ἀρκετὸν θόρυβον, οὕτως ὥστε μόνις ἐξεδύθη τὸ πρῶτον φύλλον ἐγένετο ἀνάρπαστον, διότι εὔρε τὸ ἔδαφος προητοιμασμένον· εἰς τὴν μοναδικὴν αὐτὴν ἐπιτυχίαν συνέτεινε καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ πρώτου φύλλου ἐνεργηθεῖσα κατάσχεσις διὰ τὸ κύριον ἄρθρον, «Διατὶ *Ραμπαγᾶς*», ἐν ᾧ ὑπὸ τὸ πρόσχημα δικαιολογίας τοῦ τίτλου ὑβρίζετο ὁ ἀνώτατος ἄρχων διὰ τῆς φράσεως: «εἴμεθα ὅλοι *Ραμπαγάδες* ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου!», καὶ οὕτω τὸ πρῶτον φύλλον, ὡς ἔγραφε κατόπιν ὁ Κλεάνθης, «ἐχρησίμωσεν ὡς εἰσιτήριον εἰς τὰς φυλακὰς διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γραφείσας τολμηρὰς πολιτικὰς ιδέας».

Ἡ καταδίωξις αὕτη ὡς καὶ ἡ παρρησία καὶ τόλμη, μεθ' ἧς ἐγράφετο ὁ *Ραμπαγᾶς*, ἐδραίωσε τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ· οἱ διευθυνταὶ του, καὶ ἰδίως ὁ Κλεάνθης, ὁ γνωριζόμενος πλέον ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐφημερίδος, ὡς *Ραμπαγᾶς*, κατέστησαν δημοτικώτατοι· ἡ ἐφημερίς των κατορθώσασα, ἐκτὸς τῶν φλογερῶν κ' εὐφυῶν ἄρθρων καὶ ποιημάτων

τῶν δύο διευθυντῶν, νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὰς στήλας τῆς ὅλους τοὺς θερμουργοὺς καὶ εὐφρεῖς νέους, ὧν οἱ πλεῖστοι κατέλαβον μετὰ ταῦτα τὰς πρώτας θέσεις ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογίᾳ καὶ δημοσιογραφίᾳ, κατέστη τὸ ἀληθὲς ἐντρυφήμα τοῦ ἀναγινώσκοντος ἑλλήν. δημοσίου, τὸ ὁποῖον εἶχε βαρυνθῆ πλεόν τὰς χονδροειδεῖς καὶ ἀξέστους ἀστεϊότητας τοῦ *Ἀριστοφάνους* καὶ τῶν παραπλησίων σατυρικῶν φύλλων. Ὁ *Ἀσμοδαῖος* τοῦ Θ. Ἀννίνου πρῶτος καὶ κατόπιν ὁ *Ραμπαγᾶς* καὶ τὸ *Μὴ Χάρεσαι*, τὸ ὁποῖον ἱδρυσεν ὁ κ. Γαβριηλίδης ἀποχωρήσας μετὰ διετίαν ἐκ τῆς συντάξεως τοῦ *Ραμπαγᾶ*, εἶνε ἡ τρισυπόστατος ἐκείνη δύναμις, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τὴν νέαν φιλολογικὴν περίοδον καὶ εἰσήγαγεν ἐν τῇ σατύρᾳ τὴν παρισινήν χάριν καὶ ἀβρότητα.

Δύο εἰσέτι καταδιώξεις ἠῤῥησαν τὴν δημοτικότητα τοῦ *Ραμπαγᾶ*: ἡ καταδιώξις, κατὰ τὴν ἔκφρασίν του, ἦτο ἔλαϊον ριπτόμενον ἐπὶ πυρᾶς· ὅσῳ κατεδιώκετο τὸ φύλλον, τόσῳ ἠῤῥανεν ἡ δημοτικότης του καὶ ἡ ζήτησίς του! . .

Ἐνδεκα δλόκληρα ἔτη διήρκεσεν ἡ ἐκδοσις τοῦ *Ραμπαγᾶ*, καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἔνδεκα ἐτῶν ζητήσατέ τιν εἰς τοὺς ἔνδεκα ὀγκῶδεις τόμους του· ἐκεῖ θὰ ἰδῆτε ἂν παρεξέκλινέ ποτε, ἔστω κ' ἐπ' ἐλάχιστον, τῆς ὁδοῦ, ἣν ἀρχῆθεν ἐχάραξεν· ἐκεῖ θὰ ἰδῆτε ἂν ἐπρόδωτε τὴν ιδέαν —καλὴν ἢ κακὴν δὲν ἐξετάζω— ἣν ἠσπάσθη· ἐκεῖ θὰ ἰδῆτε ἂν ἐδέχθη, ὡς ἔλεγεν, ἄλλο ρουσφέτι ἐκτὸς τῆς ἀγίας δεκάρας τοῦ λαοῦ κ' ἐκεῖ θὰ ἰδῆτε ἂν ὁ *Ραμπαγᾶς* τοῦ ἀτυχοῦς Κλεάνθους ὁμοιάζε καθόλου μὲ τὸν *Ραμπαγᾶν* τοῦ τραγουδιοῦ του:

Σκύλος ποῦ γαυγίζει
 Ὅξ' ἀπ' τὴν Αὐλή,
 Ποῦ τὰ δόντια τρίζει
 Καὶ σὲ ἀπειλεῖ,

Ποῦ γρινιάζει, στρήφει,
 Σᾶν τὸν κυνηγᾶς,
 Κι' ἂν τ' ἀνοιξῆς γλείφει . . .
 Νὰ ὁ *Ραμπαγᾶς*!

Τῷ παρουσιάσθησαν ἀρκεταὶ εὐκαιρίαι, —δύο ἰδίως, καὶ δύνανται νὰ μαρτυρήσουν τοῦτο πολλοὶ φίλοι του, —διὰ νὰ καλλιτερεύσῃ καὶ αὐτὸς τὴν θέσιν του, καὶ τὰς ἀπέκρουσεν, ἀνοήτως θὰ μοῦ εἰπῆτε! διότι δὲν ἤθελε «νὰ μουντζουρώσῃ τὸ φύλλον του καὶ νὰ προδώσῃ τοὺς ἀδελφοὺς δημοκράτας». Ἄλλ' ὅσον αὐτὸς ἔμενε πιστός, θυσιαζὼν τὸ συμφέρον του εἰς τὴν ιδέαν, τόσον ἐξ ἄλλου οἱ ἀδελφοὶ δημοκράται,

ὧν οἱ πατριωτικοὶ κρωγμοὶ καὶ τὰ φαντασιώδη . . ἀνδραγαθήματα διελαοῦντο καθ' ἐκάστην ἐν τῷ *Ραμπαγᾶ*, ἐκώφευσαν ὅταν ἐν ἡμέραις δοκιμασιῶν καὶ στερήσεων ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν των, χάριν τῆς συντηρήσεως τοῦ φύλλου, προφασισθέντες οἱ μὲν, ὅτι ἐκτιζον οἰκίας καὶ σιτοβολῶνας καὶ δὲν ἐπερίσσευον 100 δρ. διὰ τὸν *Ραμπαγᾶ*, τοῦλάχιστον πρὸς πληρωμὴν τῶν ρεκλαμῶν των, οἱ δέ, ἥρωες αὐτοὶ τῶν ἀδυνάτων αἰρέσεων, ὅτι δὲν ἠδύναντο ν' ἀφαιρέσουν 50 δρ. καὶ νὰ ἐγγίσουν οὕτω τὸ ἱερόν καὶ . . στρογγυλὸν ποσὸν τῶν 100,000 δρ. τὸ ὁποῖον διευτυμπάνιζον κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας δι' ὄλων τῶν ἡμερίδων ὅτι προσέφερον εἰς ἐκεῖνον ὅπου θὰ στήσῃ πρῶτος τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν . . εἰς τὴν Θεσσαλονίκην!!!! . .

Ὁ ἀτυχὴς Κλεάνθης τὰ ἔβλεπεν αὐτά, τὰ ἠννόει καὶ ἀπεγοητεύετο· δι' αὐτὸ ὅταν μετὰ ὀκτάμηνον διακοπὴν ἐπανέλαβε, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1887, τὴν ἐκδοσιν τοῦ *Ραμπαγᾶ*, ἀπεφάσισε νὰ ἐργασθῆ ἐπὶ νέων ὅλως βάσεων, ἐντελῶς ἀναμορφούμενος, κ' ἐχαρακτήρισεν τὸ φύλλον του «ἡμερίδα πολιτικὴν, φιλολογικὴν καὶ εὐτράπελον». Τότε ἔπρεπε νὰ ἰδῆτε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἀδελφῶν δημοκρατῶν! Ἐφώναζον, ὅτι ἐπρόδωκε τὴν ιδέαν! Μάτην ὁ Κλεάνθης ἔγραφεν « . . ὅσοι μᾶς γνωρίζουν δὲν εἶνε δυνατόν νὰ φοβηθῶσι μὴ ἐκραδάνθη τὸ δημοκρατικὸν ἡμῶν φρόνημα ἐξ ἀπογοητεύσεως, μεθ' ὅλην τὴν ἐγκατάλειψιν ἣν ὑπέστημεν, μεθ' ὅλην τὴν βασιλικότητα, ἣτις πανταχόθεν ἀνεφύη κ' ἐπυκνώθη! . . » Ἡ ἱερὰ ἀγανάκτησις δὲν ἔπαυε! πληθώρα ἐπιστολῶν κατέκλυζε καθ' ἐκάστην τὸ γραφεῖον, παράπονα δὲ καὶ ὕβρεις καὶ ἀπειλαὶ καὶ τὰ παρόμοια ἀπετέλουν τρομακτικὴν συναυλίαν, ἡ ὁποία μᾶς . . . διεσκέδαζε! Τῆς τοιαύτης δημοκρατικῆς σταυροφορίας δὲν ἔμεινεν ἀμέτοχος καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας· ὅτε κατὰ τὰ τελευταῖα φύλλα τοῦ *Ραμπαγᾶ* προεκκηρύχθη τὸ ἰδιόρρυθμον ἐκεῖνο ποιητικὸν διαγώνισμα, ἡ ὄργῃ τῶν δημοκρατῶν ὑψώθη εἰς τὸ κατακόρυφον· ἔγραφον εἰς τὸν Κλεάνθη: « . . Διατί ἐμόλυνες τὸν ἄσπιλον *Ραμπαγᾶ* σου; Διατί σὺ ὁ ἐνθερμος λάτρης τῆς θεᾶς Δημοκρατίας, παρεσύρθης ἀπὸ τὰ ψιμμουθιωμένα κάλλη τῆς *τρελλῆς γειτοροπούλας*; Ποῦ εἶνε οἱ κεραινοὶ σου, *Ραμπαγᾶ*; *Ραμπαγᾶ*, ποῦ εἶνε οἱ δημοκρατικοὶ κεραινοὶ σου; Πῶς ἄφησες νὰ κατασυντριβοῦν πρὸ τῶν ἀνοησιῶν ἐνὸς σαχλοταγκοπούλου; Τί θέλει, τί ζητεῖ ἡ *τρελλὴ γειτοροπούλα*; Μήπως δὲν βασιλεύει ὁ Γεώργιος; μήπως δὲν μᾶς διοικεῖ ὁ Τρικούπης; μήπως ἀπέθανεν ὁ Χοϊδᾶς, ὁ Φιλᾶρετος, ὁ Οἰκονόμου; Ἄ, *Ραμπαγᾶ*! προδίδεις τὴν ιδέαν! . . »

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ εὐρίσκεται εἰς χεῖρας μου· μοῦ τὴν ἐχάρισεν ὁ Κλεάνθης, ἐπειδὴ μ' ἐνδιέφερε, διὰ νὰ διασκεδάζω κατὰ τὰς ὥρας τῆς μελαγχολίας μου! Οἱ ἀόρατοι, βλέπετε, δημοκράται, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐτρόμαζον μόνον διὰ τῶν τρομερῶν ψευδωνύμων, *αἵματηρὰ χεῖρ, δίχης ὀφθαλμός, Φαιριά, Μαράτος*, δι' ὧν ὑπέγραφον τὰς ἐπιστολάς των, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐπίστευον, ὅτι ἤρκει ἡ πλατωνικὴ των ὑποστήριξις καὶ μόνη νὰ συντηρήσῃ ἐν φύλλον, ἤθελον τὸν Ραμπαγᾶ καθ' ὀλοκληρίαν ἰδικόν των, ἔστω καὶ μὲ θυσίαν τῆς . . . δεκάρας των, καὶ δὲν ἐπέτρεπον εἰς αὐτόν, ἀφοῦ ἐπὶ ἔνδεκα ἔτη ἐθυσιάσθη δι' αὐτοῦς ἀδίκως καὶ παραλόγως, νὰ θυσιάσῃ καὶ δύο τρία φύλλα χάριν τῆς συντηρήσεώς του!

Ἐπὶ τέλους ἔφθασε καὶ ἡ μόρσιμος ἡμέρα διὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ πόθοι τῶν ἀδελφῶν δημοκρατῶν· ὁ Κλεάνθης πιστεύων, ὅτι θὰ ἔσωζε τὸ φύλλον του ἐκ τῆς καταπτώσεως, ἂν κατῴρθου νὰ καταδιωχθῇ καὶ πάλιν, ὡς κατὰ τοὺς εὐτυχεῖς καιροὺς τῶν πρώτων καταδιώξεών του, ὅτε ἐν φύλλον τοῦ Ραμπαγᾶ ἠγοράζετο ἀντὶ δύο καὶ τριῶν φράγκων, κ' ἐζώθηθεις ὑπ' ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐξεμεταλλεύοντο τὸν ἀδαμάντινον ἀλλ' ἀσθενικὸν χαρρακτῆρά του πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀτομικῶν συμφερόντων, ἐπέισθη νὰ ζητήσῃ τὴν συνεργασίαν τοῦ Ρόκκου Χοϊδᾶ· ὁ Ρόκκος ὑπὸ τῶν ἀγνωτέρων αἰσθημάτων ἐμπνεόμενος, ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς τὴν πρόσκλησιν μὲ μόνην τὴν συμφωνίαν ν' ἀντικατασταθῇ ὁ τίτλος «ἐφημερὶς πολιτικοσατυρικῆ» διὰ τοῦ τίτλου «ἐφημερὶς δημοκρατικῆ» καὶ ἤρχισεν οὕτω ἡ κατὰ τῆς βασιλείας ἀκατάσχετος ἐπιθεσις· ὁ Ρόκκος ἐφώναζεν ἔξω εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰ καφεῖα, ὅτι «εὐρισκόμεθα εἰς τὰς παραμονὰς στάσεως», ἐνῶ ἡ στάσις εἶχε κηρυχθῆ μόνον εἰς τὰς στήλας τοῦ Ραμπαγᾶ δι' ἄρθρων καὶ ποιημάτων ὑβριστικωτάτων· μ' ὅλην δὲ τὴν λατρείαν τὴν ὁποῖαν τρέφω πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἰσαδελφου φίλου μου καὶ μ' ὅλην τὴν ἐκτίμησιν, τὴν ὁποῖαν εἶχον εἰς τὸν ἀγνόν, αἰσθηματίαν καὶ πατριωτικώτατον Ρόκκον, δὲν δύναμαι νὰ μὴ ὁμολογήσω, ὅτι ὁ τελευταῖός των πόλεμος ἦτον ὀλίγον Δονκιχωτικός! Ὁ μακαρίτης Ρόκκος δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ζητήματα τοιαύτης φύσεως λύονται τὴν σήμερον, καὶ μάλιστα εἰς ὁμαλωτάτας περιστάσεις, δι' ἐπιστημονικῆς συζήτησεως καὶ ὄχι δι' ὕβρεων καὶ κενολογιῶν, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ συγκινήσωσι μόνον ὅταν τὰς προφέρουν χεῖλη ἠθοποιῶν· καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἄρθρα του, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν μωσαϊκὸν ἐκ στίχων καὶ περικοπῶν τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Δισχύλου καὶ τοῦ Δάντου καὶ

τοῦ Ἰουβενάλη καὶ τοῦ Τορκουάτου Τάσσου καὶ τοῦ Γκαῖτε καὶ τοῦ Μακκιαβέλλη, κ' ἐγράφοντο εἰς τέσσαρας πέντε διαλέκτους, ἀληθῆ δι-εθνῆ ἄρθρα, δὲν ἠδύναντο νὰ συγκινήσουν ὄχι μόνον τὸν ἀμαθῆ λαόν πρὸς ὃν ἀπετείνοντο, ἀλλ' οὔτε τὸν Λογιώτατον τῆς Βαβυλωνίας καὶ δι' αὐτό, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀφῆκαν ν' ἀποθάνῃ εἰς τὰς φυλακὰς ἄνθρωπος καθ' ὀλοκληρίαν ἀκίνδυνος. Διὰ τὸν Κλεάνθη διέφερε τὸ πρᾶγμα· τὰ κατὰ τῆς Βασιλείας ποιήματά του ἠδύναντο νὰ μεθύσωσι τὸν λαόν, εἰς τὰς παραμονὰς ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ σήμερον οἱ ἀναγινώσκοντες αὐτὰ ἠὺχαριστοῦντο μόνον ἀπὸ τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς καλοὺς στίχους· ἂν δ' ἀπεφάσιεν ὁ κ. Τρικούπης ἀνὰ τοῦ κάμη ἐπὶ τέλους τὴν *ρεκλάμαν*, ἣν τοσάκις πρότερον τῷ ἠρνήθη, καταδιώκων αὐτόν, δὲν τὸ ἔκαμεν ἐκ φόβου ἀνατροπῆς τοῦ καθεστῶτος, ἀλλὰ διότι αἱ κατὰ τῆς Βασιλείας ὕβρεις τοῦ Κλεάνθους, ἰδίως δὲ τοῦ Ρόκου, ἔφθασαν εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον.

Ὁ Κλεάνθης μετ' ἀνεκλαλήτου χαρᾶς ἐχαιρέτησε τὴν καταδιώξιν του· τὰ *γόρτα* του ὑψώθησαν· ἐξέλαθεν αὐτὴν ὡς νέον θρίαμβον, δυστυχῶς τὸν τελευταῖον! διότι ὅταν μετὰ ἐξάμηνον ὑποδικίαν ἐξῆλθε τῶν φυλακῶν, δυνάμει τοῦ Συντάγματος, ἡ ἐπάρατος ψυχικὴ νόσος δὲν τῷ ἔδωκε καιρὸν νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἀναβιώσασαν δημοτικότητά του κ' ἐσήμανε τὸ τέλος του, λυτρώσασ' αὐτόν οὕτω ἐκ τῶν φυλακῶν, ἔνθα θὰ ἐρρίπτετο ὅπως ἐκτίσῃ τὴν ἐπταετῆ εἰρκτήν, ἣν τῷ ἐπέβαλον οἱ ἔνορκοι τῆς Ἀμφίσης!

V

Ὁ Κλεάνθης ἐπανεῦρεν ἐδῶ τὰς *καλὰς ἡμέρας* τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἡ καλὴ του καρδιά, ὁ εὐθυμος χαρακτήρ του, ἡ πλουσία εὐφυΐα του, ἡ ιδιόρρυθμος ζωὴ τὴν ὁποῖαν διῆγε—ζωὴ ἀληθινοῦ ἥρωος τοῦ Mürger—καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τὴν ὁποῖαν ἐνέπνεεν ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ γλυκεῖα καὶ πρωτότυπος μορφή του, τὸν κατέστησαν ἕνα τῶν συμπαθεστέρων Ἀθηναϊκῶν τύπων· τ' ὄνομά του συνεπτύχθη εἰς ἕν μὲ τὸν τίτλον τῆς ἐφημερίδος του, καὶ ὁ *Ραμπαγᾶς* ἔγεινε δημοτικώτατος· Πίλοι—τοῦ συρμοῦ τότε—ὠνομάσθησαν *Ραμπαγάδες* καὶ *καφεῖα*—ὡς ἤθελεν αὐτὸς καὶ δικαίως τὰ καφενεῖα—μὲ τὸν τίτλον αὐτόν ἐστολίσθησαν· ὁ κ. Γαβριηλίδης, ἂν καὶ ἦτο ὁ κυριώτερος παράγων τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Ραμπαγᾶ, ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ Κλεάνθους, ἐπεσκιάσθη ὑπὸ τῆς δημοτικότητος αὐτοῦ, ὁ δὲ λαὸς λέγων *Ραμπαγᾶν* ἐννοεῖ τὸν

Κλεάνθη μόνον, ὁ ὁποῖος κατελθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, φυγὰς καὶ ἀγνωστος, ἐξεπρόβησε κυριολεκτικῶς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς Ἀθηναίους· ἀληθῆς Λούκουλλος, φίλος τοῦ καλοῦ φαγητοῦ, τῆς καλῆς παρέας καὶ τῶν θορύβων, ἔσπευδε παντοῦ ὅπου ὑπῆρχε διασκέδασις, κ' ἐκεῖ διὰ τῶν ἀβιάστων χαριτολογημάτων του, τῆς ἐνθουσιώδους φαιδρότητός του, τῶν παροιγιῶν ἀσμάτων του καὶ τῶν πριαπειῶν ῥόδων του, ἔχυνε τὴν ζωὴν καὶ τὴν διασκέδασιν, ἐνεθουσία, ἐγοήτευε καὶ καθίστατο ὁ καλλίτερος συνδαιτημῶν, τὸν ὁποῖον ὅλοι ὁμοφώνως ἀνεκήρυττον ὡς τὸν βασιλέα τῶν συμποσιῶν τῶν δὲν ἐξήταζέ ποτε τὴν κοινωνικὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ προσκαλοῦντες αὐτόν· δὲν τὸν ἔμελλεν ἂν ἦσαν λόγιοι ἢ ἀμαξηλάται, τραπεζῖται ἢ οἰνοπῶλαι· δὲν ἠρώτα ἂν θὰ διεσκέδαζον ἐν τῷ ἐστιατορίῳ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἢ ἐν τῇ μάλλον ἀποκέντρῳ ταβέρνῃ τῆς Πλάκας· ἐφρόντιζε μόνον νὰ μάθῃ ἂν οἱ ἀμφιτρυόνες του ἦσαν ἀνοιχτοκαρδοὶ ἄνθρωποι καὶ ἂν «τὰ φαγητὰ τῶν ἦσαν ἐκλεκτὰ ὅσον καὶ ἡ καρδιά τῶν!» Καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω:—ὁ Κλεάνθης ἂν ἠγάπα τὴν ποιῆσιν καὶ τὴν δημοκρατίαν, ἠγάπα πολὺ περισσότερον τοὺς καλοὺς κιοφτέδες καὶ τὸ παλῆὸ ρετσίνατο!

Ἡ πνευματικὴ του ἐργασία ἦτο οἰονεὶ συνέχεια τῆς εὐθύμου ζωῆς του· ἰδέα τις ριφθεῖσα τυχαίως ἐν τῷ θορύβῳ τῶν συγκρουομένων ποτηρίων καὶ τῶν ὁμηρικῶν γελώτων, ἐμορφοῦτο εἰς τέλειον ποίημα ἢ ἄρθρον πρὸ τοῦ γραφείου του, τοῦ ὁποῖου ὁ καλλίτερος στολισμὸς ἦτο ἡ πλήρης ρητινίτου φιάλη. Ἐνα ὀλόκληρον χειμῶνα — τὸν χειμῶνα τοῦ 1887 πρὸς τὸ 1888—διήλθομεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐργαζόμενοι καὶ διασκέδαζοντες· συνηντώμεθα ἐκάστην σχεδὸν ἐσπέραν ἐν τῷ κάτωθι τοῦ Δημαρχείου γραφείῳ, ὁ Κλεάνθης, ἐγὼ καὶ ὁ Ἰωάννης Κοτσάνης—ὁ ἐνθουσιώδης καὶ καλὸς ἐκεῖνος φίλος, ὁ κατέχων τὸ μέγα προσὸν νὰ διακτηρῇ, παρὰ τὴν κυκλοῦσαν αὐτὸν παγερότητα, ἄπτωτον πρὸς τὴν πατρίδα λατρείαν ἀρχαίου Ρωμαίου πολίτου καὶ νὰ ἐμπνέῃ τὸν Κλεάνθη πλειότερον εἴκοσι τοῦλάχιστον πατριωτικῶν ρητόρων!—καὶ συνηντώμεθα ἐκεῖ ὅπως ἐργασθῶμεν· ἀλλ' ἡ μαγικὴ φιάλη, τὰ ἄφθονα ὀρεκτικά, τὰ φαιδρὰ ἀνέκδοτα καὶ αἱ παροινοὶ στροφαὶ:

Ψέμα πῶς ἡ ἀνθρωπότης
Θεὸς νὰ δημοκρατηθῇ.
Μόνον μὲ ρετσίνα πρώτης
Ἐστὸ μεθύσι ἂν στρωθῇ,
Εἶν' ἐλπίς ν' ἀδελφωθῇ.

τὰς ὁποίας ὁ Κλεάνθης, ἀνακύπτων αἴφνης ἐκ τῆς ἐργασίας, 'τραγουδοῦσε μὲ τὸν ἰδιόζοντα κ' ἐκφραστικὸν ἐκεῖνον τόνον του, μετέβαλλον τὴν ἐργασίαν εἰς διασκέδασιν· ἡ ἐργασία κατέπαυεν ἀμέσως, ἡ πέννα ἐρρίπτετο μακρὰν, κ' ἐσπεύδομεν ὅπως συνεχίσωμεν ἔξω, μέχρι τοῦ λυκαυγοῦς, τὴν διασκέδασιν μας, εὐθυμοὶ, ζωηροὶ, ἀδελφωμένοι, ἡμεῖς οἱ δύο μὲ ὅλην τὴν ἀμεριμνησίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς χρυσῆς νεότητος, καὶ ὁ Κλεάνθης ζωηρότερος καὶ φαιδρότερος καὶ νεαρότερος ἡμῶν, μὲ ὅλον τὸ βῆρος τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν του!..

Τότε ὁ ἐνθουσιασμὸς του ὑψοῦτο εἰς τὸ κατακόρυφον, ἐλησμόνει τὴν κατάπτωσιν τοῦ φύλλου κ' ἐμπλεως ἐλπίδων καὶ χαρᾶς ἀνεφώνει:

— Βρέ, ὅ,τι καὶ νὰ πῆτε! ὁ Ραμπαγᾶς θὰ πεθάνῃ μαζῇ μὲ τὸν Κλεάνθη!..

Ἄλλ' αἱ καλαὶ αὐταὶ ἡμέραι δὲν ἦσαν διαρκεῖς· ἤρχοντο ἄλλαι κατὰ τὰς ὁποίας ὑφίστατο τελείαν μεταμόρφωσιν, ἔπιπτεν εἰς τοὺς ἀντίποδας, ὡς ἔλεγε· καὶ αὐτός, ὁ φίλος τοῦ θορύβου καὶ τῆς ζωῆς, ἔφευγε τὸν κόσμον, κλειόμενος ἐν τῷ γραφείῳ του ἢ τρεπόμενος εἰς μονήρεις ἐξοχικοὺς περιπάτους. Τὰς ἡμέρας αὐτάς,—τὰς ὁποίας ἀπεκάλει στιγμὰς του—ἦτο δῦστροπος, ἀπότομος, σκαιός, ἀπροσπέλαστος, μὴ φροντίζων διὰ τίποτε καὶ δυσαρεστῶν πολλοὺς φίλους του, ἰδίως ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀνέμενον τὰς παροδικὰς αὐτὰς στιγμὰς του διὰ νὰ κρίνωσι τὸν χαρακτῆρά του.

VI

Ἡ κυριωτέρα καὶ ἐπιτυχεστέρα ἐργασία τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ὁ Κλεάνθης ἦσαν τὰ ποιήματά του, καὶ περὶ αὐτῶν, φρονῶ, ὅτι δευτέρα γνώμη ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ, διότι ὅσοι τ' ἀνέγνωσαν καὶ τὰ ἠσθάνθησαν δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ τὰ ἐκτιμήσουν. Τὰ φαιδρὰ τραγοῦδια του θὰ παραμένουν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη ἐν τῇ ἀσματολογίᾳ τοῦ λαοῦ· τὰ ἐπὶ ζητημάτων τῆς ἡμέρας ἢ ἄλλων ποικίλων θεμάτων, πολιτικά, ἔθνικα ἢ σατυρικά ποιήματά του, τὰ κοσμοῦντα τακτικώτατα τὴν πρώτην σελίδα τοῦ Ραμπαγᾶ καὶ διακρινόμενα διὰ τὰς τολμηρὰς καὶ πρωτοτύπους ἐμπνεύσεις, τὰς παραδόξους καὶ πλουσίας εἰκόνας, τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν, τὴν ἀφελῆ ἐκφρασιν καὶ τὴν ἀβίαστον καὶ ρέουσαν στιχουργίαν, συνεκίνουν ἢ ἐφαιδρουν, ἀναλόγως τῆς φύσεως τῶν τοῦ ἐντροφῶντας εἰς αὐτά· αἱ δ' ἐπιτυχεῖς μιμήσεις τοῦ Βερανζέρου, τοῦ Δερουλέδ καὶ ἄλλων Γάλλων ποιητῶν, ἀνωμολογήθησαν ὑφ' ὧν ὡς ἀληθῆ καλλιτεχνήματα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας.

Ἐκ τοῦ ἀκενώτου αὐτοῦ ποιητικοῦ θησαυροῦ, τοῦ τεθαμμένου εἰς τοὺς ἑνδεκα τόμους τοῦ Ραμπαγᾶ καὶ χρήζοντος ἰδιαιτέρας κ' ἐκτενοῦς μελέτης ἄλλου ἀξιοτέρου μου, θὰ παραθέσω ἐδῶ ὀλίγα τιμαλφῆ πετράδια, ὅχι διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσω ὅσα ἀνωτέρω εἶπον, ἀλλὰ διὰ νὰ στολίσω τὰς πτωχάς μου αὐτὰς σημειώσεις.

Χορὸς

(Ἀφιερῶται εἰς τὸ παλάτι)

Μισόγδυτα, λαχταριστὰ τὰ στήθια τρεμουλιάζουν
Καὶ μὲ παλμὸ σὰν τρομαχτὰ πετοῦνε περιστέρια
Τὰ δύο τους κιτρολέμονα . . . Μὲς' ἑστῆς καρδιαῖς φωλιάζουν
Χιλιάδες πόθοι . . . κ' ἡ ματιαῖς χυτὰ πετοῦν ἀστέρια ! .

Μιλοῦν 'στὸ βάλς ἀμίλητα καρδιαῖς ζευγαρωμέναις . . .
ᾠ! πόσα λέει πλειότερα τ' ἀχειλί πού σωπαίνει ! . .
'Στοῦ βάλς ἀπάνου τὰ φτερὰ πετοῦνε μεθυσμέναις,
Κι' ἀπ' τὸ κεφάλι τὸ μυαλὸ 'εἰς τὰ πόδια κατεβαίνει.

Διαμαντοσπιθοβόλημα τὰ μάτια σου θαμπώνει . . .
Στρυφογυρνᾷς κ' ἠλεκτρισμὸς γλυκὰ σὲ γαργαλίζει . . .
Τὸν ὄμο τὸν ἀφρόπλαστο, 'σὰν κόρακας τὸ χιόνι,
Τὸ μαῦρο χέρι σου θαρρεῖς καὶ πλειότερο ν' ἀσπρίζη.

Βαρκούλαις μέσ' 'εἰς τὰ κύματα ποῦ γύν' ἡ ἁρμονία
Τὰ ζεύγη φεύγουνε, πετοῦν καὶ χάνονται, μὰ πάλι
Μπροστά σου γύνονται γοργὰ 'εἰς τὸ βάλς τὴν τρικυμία
Καὶ πάλι ξαναχάνονται μέσ' 'εἰς τοῦ χοροῦ τὴ ζάλη . . .

Τὸ ἓνα τ' ἄλλο κυνηγᾷ, μὰ μυστικὰ κρατιέται
Δεμένο ἀπ' τοῦ μουσικοῦ τὸ μαγικὸ δοξάρι,
'Στὸ γύρνα γύρν' ἀναπνοή μ' ἀναπνοή φιλιέται
Καὶ κάνει τόσους ὁ χορὸς ἀπὸ μονοῦς ζευγάρι ! . .

Χορεύετε ! . . Παντοῦ χορὸς 'εἰς τὴ φύσι βασιλεύει !
Χορεύουν οἱ πλανήταις μας, χορεύουν οἱ κομήταις,
'Ἡ γῆ μας βάλς αἰώνιο ἐπὶ τὸν οὐρανὸ χορεύει,
Χορεύουν οἱ ἀξέγνωισταὶ ἐλεύθεροι πολίταις,

Χορεύουν ὅσοι δέσανε γερὰ τὸν γάδαρό τους,
Χορεύουν οἱ τρανοὶ τρανοί, χορεύουν βασιληγάδες,
Μὰ τὸν παρᾶ γιὰ τὰ βιολιὰ φορτόνουν 'εἰς τὸ λαὸ τους,
Κι' αὐτὸς βαρεῖ τὸν ταμπουρᾶ γιὰ νὰ γλεντοῦν ἀγάδες !

Παύλος Μουζωνάκης
Σαρραβούρης

Μετά βαΐων και κλάδων

'Σὰ σήμερα, λέν, ὁ Χριστὸς καθάλλα σὲ πουλάρι
Μέσ' ἔτὰ Ἱεροσόλυμα ἐμπήκε μ' «Ὡσανά !»
'Απάνω ποῦ σμαράγδιαζε κάθε δεντροῦ κλωνάρι,
'Απάνω ποῦ πρασίνιζαν ἔστους κάμπους τὰ σανά.

Κ' ἐβγήκε μὲ βαγιόκλαρα λαός, λαός μελίσι,
"Ὅπου διψούσε λευθεριά μὲ ντόπιο βασιληᾶ,
Τὸν βασιληᾶ τοῦ Ἰσραήλ ἔς αὐτὸν νὰ χαιρετίση,
Μ' ἄρπαις, ζουρνάδαις, τούμπανα, λαγοῦτα καὶ βιολιά.

Μὲ ψαλμωδίας, μὲ χορούς, χαρούμενα τραγούδια,
Μ' ὀλόστρωτο τὸν δρόμο του ἀπὸ δαφνομυρτιά,
Μὲ τοῦ Μαρτιοῦ μοσχολιά, μὲ τοῦ Μαρτιοῦ λουλούδια,
Μὲ τόσης νειότης κι' ἄνοιξις τριγύρω του φωτιά !

Μ' ἐλπίδες, πόθους, ὄνειρα, μὲ ζήτη πέρα, πέρα,
Μὲ λόγους πανηγυρικούς, μ' εὐχαίς λαχταρισταίς,
Διαδηλώσεις τρανταχταίς καὶ σκούφιας ἔτὸν ἄγερα
Κι' ἀπὸ ἀγάπη βασιληᾶ καρδιαίς ζεσταίς, ζεσταίς !

'Ὁ ἴδιος αὔριο λαὸς τὸν Βαραβῶν θὰ σώση,
"Ὅσ' ἀγαπᾷ τόσο μισεῖ, τόσο μισεῖ πολὺ . . .
'Ὁ ἴδιος αὔριο λαός, Χριστέ, θὰ σὲ σταυρώση,
Θὰ σὲ ποτίση ἔτὸ σταυρὸ μὲ ξύδι καὶ χολή !

Φτώχεια καὶ πλοῦτος

Χιονίζει, πέφτει, πέφτει, πέφτει χιόνι,
Φτωχούλα μάννα, ποῦ μαρὸ κουνᾶ,
Τρεμουλιαστά, τρεμουλιαστά περνᾶ
Μὲ παγωμένο χέρι τὸ βελόνι.

Καὶ ράθει, ράθει, ράθει, νὰ προφτάξη
Μιὰ πλούσια κι' ἀκριβῆ παραγγελιά,
Γιὰ τὸν τρανὸ χορὸ τοῦ βασιληᾶ
Φουστάνι ἀπὸ κάτασπρο μετάξι . . .

'Απάνω της τὸ ροῦχο φρουφρουφρίζει,
Λές κι' ἀπὸ τώρα λαχταρᾶ χορὸ . . .
Μὴν τύχη καὶ ζυπνήση τὸ μαρὸ
'Ἡ μάννα ὀλοένα νανουρίζει . . .

Τοῦ τάξει ἔτην τρεμουλιαστή φωνή της
 Σουλτανικῶν χαζνέδων τὰ κλειδιά . . .
 Μεγάλα πλούτη κρύβει ἔτην καρδιά
 Κ' ἡ πλειὸ φτωχούλα μάννα γιὰ παιδί της !

Τοῦ τάξει τὴν Ἁγιά Σοφιά, τὴν Πόλι,
 Τοῦ τάξει νὰ τὸ κάμη βασιληᾶ,
 Σταυραετὸ μ' ὀλόχρυση φωληᾶ,
 Τῆ γῆ τοῦ τάξει ὄληνα περβόλι,

Τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι καὶ τ' ἀστέρια,
 Τῆς Παναγιᾶς τοῦ τάξει τὸ φιλί,
 Ἡ μάννα ἀπ' τὴν ἀγάπη του τρελλῆ
 Καὶ μαργωμένα χουχουλίζει χέρια.

Κι' ἀπὸ τὸ κρύο κι' ἀπ' τὸ φόβο τρέμει
 Μὴν τύχη καὶ ξυπνήση τὸ μωρὸ
 Καὶ τὸ φουστάνι χάση τὸ χορὸ . . .
 Γυρνᾶ, γυρνᾶ ὁ νοῦς σὰν ἀνέμη !

Θυμᾶται τὰ παληὰ της . . . Ἦταν χρόνια
 Ποῦ φόραγε κι' αὐτὴ μεταξωτὰ
 Καὶ μὲ τριχτὰ σακαρίνι' ἀτλαζωτὰ
 Ἐχόρευε σὲ πλούσια σαλόνια . . .

Μὰ χαρτοπαίχτη ἔτυχε νὰ πάρη
 Ὅπωςάσε τὸ βίος του ἔτὰ χαρτιά
 Καὶ ἔτὰ μυαλά του ἔδωσε φωτιά
 Πριχοῦ καὶ τὰ μυαλά του νὰ ποντάρη . . .

Καὶ τώρα μέσ' ἔτῃ φτώχεια της δὲν ξέρει
 Τί νὰ γενῆ . . . δὲν ἔκανε φτωχὴ . . .
 Καὶ στήνει, συντροφιά της μοναχῆ,
 Ἡ πείνα μπρὸς ἔτην πόρτα της καρτέρι !

Φωτιά δὲν ἔχει . . . κρύβει ἔτην καρδιά της
 Ὅση φωτιά τῆς δίνει τὸ παιδί
 Καὶ ὅσο νάνι νάνι τραγουδεῖ
 Γοργότερα περνᾶ ἡ βελονιά της.

Περάσαν τὰ μεσάνυχτα . . . ἔτὰ τζάμια
 Λουλούδια ζωγραφίζ' ἡ παγωνιά
 Καὶ ἔτῃ σβυστὴ καὶ κρύα της γωνιά
 Τῆς πείνας κουλουριάζεται ἡ λάμια !

Τοῦ φουστάνιου ἡ μέρα ξημερώνει . . .
 Τὸ θέλει ἡ μοδίστρα τὸ πρωί,
 Μὰ ὁ βορριάς ἀξάφνου, μὲ βοή,
 Καὶ πόρταις καὶ παράθυρα τεντόνει.

Σβύνει τὸ φῶς κι' ἀρχίζει, μὲ τὸ χιόνι,
 Δαιμονισμένος, ἄγριο χορὸ,
 Ξυπνᾶ ἔτην κούνια, κλαίει τὸ μωρὸ
 Κ' ἡ μάννα χάνει ροῦχο καὶ βελόνι . . .

Τὰ σπέρτα χάνει, ἔτὸ σκοτάδι ψάχνει,
 Τὰ βρίσκει, μὰ τὸ φῶσφορο βρεχτὸ
 Κολλᾶ ἔτὰ δάκτυλά της φανταχτὸ,
 Σημάδι φωτερό, σὰ φλόγας ἄχνη . . .

Τὸ χέρι ἔτὸ σκοτάδι φωσφορίζει,
 Ἐτὴν κούνια κλαίει, κλαίει τὸ μωρὸ
 Κι' ἀπ' τὰ σπασμένα τζάμια φοβερὸ
 Νανούρισμα ὁ ἄνεμος σφυρίζει.

.

Ξημέρωσε . . . δὲν ἔπῃγε τὸ φουστάνι . . .
 Κ' ἐκείνη ποῦ τὸ εἶχε βιαστικὸ
 Ἐπῃγε ἀπ' τὸ πολὺ της τὸ καχό,
 Νὰ σκάση ὅπου τὸν χορὸ της χάνει !

Ἄνοιξι καταραμένη

(Κατὰ Βερανζέρου)

Τὸ χρυσὸ της παραθύρι ἀντικρύζει τὸ δικό μου
 Κ' ἔτσι ὅλο τὸν χειμῶνα εἶχ' ἀντίκρου τὸ χρυσὸ μου.
 Δίχως κἄν νὰ μὲ γνωρίζῃ, μ' ἀγαποῦσε, τ' ἀγαποῦσα
 Καὶ τὰ φτερωτὰ φιλιὰ μας σταυρονῶνταν ἔτὸν ἀγέρα,
 Μέσ' ἀπ' τὰ ξερὰ κλωνάρια κερασιᾶς τὴν ἔθωροῦσα,
 Δὲν ἀνοιώθαμε κ' οἱ δύο μας πότ' ἐθράδουζεν ἡ μέρα
 Μὰ σὺ ἀνοιξι, ποῦ τόσο ἀπὸ ζήλεια πρασινίζεις,
 Κάθε χρόνο φύλλα κι' ἄνθια ἔτὸ ξερὸ κλωνι χαρίζεις
 Καὶ ἡ κερασιά τὴν κρύβει ἀπὸ σένα ὠρμηγεμένη . . .
 Μὰ δὲ λείπεις κ' ἓνα χρόνο, ἀνοιξι καταραμένη !

"Αγγελος ποῦ φῶς τριγύρω ἀπ' τὴν ὠμορφιά της χύνει
 Σβύνεται ἔσπιν πρασινάδα καὶ ἔσπιν ἴσχιό σου ἐκείνη !
 Τί Θεός ! Θεός ἀλήθεια ! ἔσκυβε ἔσπιν παραθύρι
 Καὶ ἄς ἔτσουζε τὸ κρῦο κ' ἦτανε τὸ χιόνι γόνα,
 Ἐσκυβε αὐτὴ καὶ εἶχαν τὰ πουλάκια πανηγύρι
 Γιατὶ τὰ ἔθρεφεν ἐκείνη σὰν θεός τους τὸ χειμῶνα.
 Σύνθημά μας εἶχε γίνει τὸ γλυκὸ κελάδημά τους
 Κ' ἔφερουγιάζ' ἡ καρδιά μας ἔσπιν γοργὸ φτερούγιασμά τους . .
 "Α, τί χιόνι ! τί ὠραία ποῦν' ἡ φύσις χιονισμένη !
 Μὰ δὲ λείπεις κ' ἕνα χρόνο, ἀνοίξι καταραμένη !

"Αν δὲν ἤρχουσαν, ἀκόμα θὰ τὴν ἔβλεπα δροσάτη,
 Ἄπ' τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ὕπνου ἄσπιν τὸ κρεβάτι,
 Ροδοκόκκινη ν' ἀνοίγη τὸ χρυσὸ παράθυρό της,
 Νὰ προβαίνει ἄσπιν αὐγούλα, ποῦ δροσιὰς διαμάντια χύνει,
 Νὰ μηνάγη φῶς καὶ ἤλιο μὲ τὸ ὠραῖο πρόσωπό της
 Καὶ τὸ ὕστερο ἄσπιν πρώτη της ματιὰ νὰ σβύνη.
 Πρὶν ἀκόμη κλέφτης ὕπνος ἤρχονταν νὰ μοῦ τὴν κλέψῃ,
 Θὰ τὴν ἔβλεπα ἄσπιν ἄστρο ὅπου πάει νὰ βασιλέψῃ.
 Θὰ ἔβλεπα τὴν προσευχὴ της ἔσπιν θεὸ της ν' ἀναβαίνει.
 "Α, μὰ λείψε κ' ἕνα χρόνο, ἀνοίξι καταραμένη !

"Ἡ καρδιά μου τὸν χειμῶνα, τὸν χειμῶνα καρτεράει,
 Τίχι ! τὰκ ! ἔσπιν τζάμια χιόνι πῶς μ' ἀρέσει νὰ χτυπάη !
 Τί τὸ θέλω ἐγὼ τ' ἀγέρι νὰ φυσάη μυρωμένο,
 Νᾶν' ἔσπιν πράσινο βελουδο τὰ λειβάδια μας στρωμένα,
 Καὶ νὰ τραγουδάη τὸ βράδυ τὸ ἀηδόνι μεθυσμένο,
 Νᾶνε λούλουδα ἔσπιν κάμπο χίλια χρώματα βαμμένα ;
 Τί μὲ μέλει κ' ἂν σοῦ ψάλλουν τοῦ Μαρτιοῦ τὰ χελιδόνια,
 Τ' Ἀπριλιάτικὰ σου ρόδα τοῦ Μαγιοῦ σου τ' ἀηδόνια ;
 Τί μὲ μέλει ἄσπιν τὴν ἔχῃς μέσ' ἔσπιν φύλλα σου κρυμμένη ;
 Λεῖψε κ' ἕνα χρόνο, λείψε, ἀνοίξι καταραμένη !

"Ἄσπρο χαρτί

Εἶνε τὸ κάτασπρο χαρτί
 Ἐσπιν τὴν ἀπειραχτὴ παρθένα,
 Δὲν ξέρει ποῖος θὰ τοῦ ριχτῆ
 Καὶ ποιά θὰ τὸ χαδέψῃ πέννα.

Μπορεῖ νὰ τύχη ποιητὴς
 Ἐσπιν τὸν Παρνασσὸ νὰ τ' ἀνεβάσῃ,
 Μπορεῖ κ' ἄπλως μελανωτὴς
 Τὴν παρθενιά του νὰ χαλάσῃ.

"Ἡ Πάπας ἅγιο, φριχτὸ
 Ἄφορεσμὸ νὰ σφενδονίσῃ
 Κ' ἕνα πλανήτη σερπετὸ
 Σοῦζο ἀκίνητο νὰ στήσῃ.

Μπορεῖ Βαγγέλιο ἱερὸ
 Νὰ διαβασθῆ ἔσπιν πρόσωπό του,
 Ἡ συναξάρι σοβαρό,
 Ἡ ἱστορία Δὸν Κιχώτου.

Μπορεῖ νὰ λάχῃ Σολωμὸς
 Τὴν ἑλευθεριὰ μ' αὐτὸ νὰ ψάλλῃ
 Μπορεῖ χονδρὸς λογαριασμὸς
 Νὰ τὸ μαυρίσῃ τοῦ μπακαλάη.

Μ' αὐτὸ καὶ Νεύτων ἤμπορεῖ,
 Κοπέρινικος ἢ Γαλιλαῖος
 Νὰ λύσῃ πρόβλημα βαρὺ
 Καὶ ν' ἀνατεῖλῃ κόσμος νέος.

"Σ αὐτὸ ποῦ γράφω τούτα ἔδω
 Ποῖος ξέρει τί θὰ γράφαν ἄλλοι,
 Μὰ τί μὲ μέλει ; Τραγουδοῦ
 "Ο,τι κ' ἂν μοῦρθη ἔσπιν κεφάλι

Εἶνε τὸ κάτασπρο χαρτί
 Ἐσπιν τὴν ἀπειραχτὴ παρθένα,
 Δὲν ξέρει ποῖος θὰ τοῦ ριχτῆ
 Καὶ ποιά θὰ τὸ χαδέψῃ πέννα !

Τὸ ψυχασάββατο

Ἐφῆς τὸ ψυχασάββατο εὐρήκα μιὰ ψυχὴ,
 Φτερούγιαζε, φτερούγιαζε ἡ δόλια μοναχὴ,
 Κ' ἤθελε σῶμα γιὰ ναυρῆ νάρθη ἔσπιν κόσμῳ πάλι,
 Τῆς λέω — «ἔλα μέσα μου!» κ' ἀνοίγω τὴν καρδιά
 Καὶ τὴν σφαλῶ . . . Μὰ πέρασα ἀλλόκοτη βραδεῖα,
 Γιατὶ δὲν ἄφην' ἡσυχὴ ἡ μιὰ ψυχὴ τὴν ἄλλη !

* *

Βεβαίως ὄλα τὰ ποιήματά του δὲν τὰ ἐχαρκτηρίζεν ἡ αὐτὴ πάν-
 τοτε δύναμις καὶ ἡ αὐτὴ χάρις· μερικὰ ἐξ αὐτῶν—κατὰ τὰ τελευταῖα
 ἰδίως ἔτη—οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ στίχοι ἀπλοῖ καὶ ἄλλα ἀναδημοσι-
 εύσεις ἐκ προηγουμένων φύλλων, *μαρινάτα* παρ' αὐτοῦ ἀποκαλούμενα·
 ἀλλ' ὁ ἐπιφέρων τὴν ἀνωτέρω παρατήρησιν, διὰ νὰ ἦνε δίκαιος,
 πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι καὶ θέματα κατάλληλα δὲν παρου-
 σιάζοντο καθ' ἑκάστην, καὶ ἡ φαντασία ἦτο ἀδύνατον νὰ μὲνη διαρ-
 κῶς ὑπὸ ἀτμόν καὶ ὁ Κλεάνθης ἐξ ἄλλου δὲν ἠδύνατο, μ' ὄλην τὴν
 καλὴν του θέλησιν, ν' ἀφιερῶται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ πρῶτον ποί-
 ημα, διότι ἦτο ἠναγκασμένος, ὡς πολλάκις συνέβαιεν, ὁ ἴδιος νὰ
 γράφῃ καὶ πρῶτον ποίημα καὶ ἄρθρον καὶ πῖφ—πάφ, ἐν ἐνὶ λόγῳ
 ὀλόκληρον τὸ φύλλον, μεταφράζων συγχρόνως δύο μυθιστορήματα καὶ
 φροντίζων διὰ τὴν διαχείρισιν καὶ διάδοσιν αὐτοῦ.

Καὶ ὅμως ! Μ' ὄλ' αὐτὰ καὶ μ' ὄλην τὴν συμπαρομαρτοῦσαν ἀπο-
 γοήτευσιν, ἔγραψε πολλὰ ἐπιτυχεῖ ποιήματα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη
 —εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν ἀνήκουν οἱ *Χοροί*, *Μετὰ Βαίῳ* καὶ *Κλά-
 δων*, *Φτώχεια* καὶ *Πλοῦτος*—καὶ ἰδίως τὴν σειρὰν ἐκείνην τῶν ἔρω-
 τικῶν ἐπιγραμματῶν, τὰ ὅποια τῷ ἐνέπνευσεν ὁ ἕσπον παράδοξος τόσον
 ἀγνὸς καὶ ποιητικώτατος ἔρως, τὸν ὅποιον συνέλαβεν, ὀλίγους μῆνας
 πρὸ τῆς τελευταίας φυλακισείας του, πρὸς . . . *δωδεκαετῆ κορασιδα* !

Ἡ ἀθάνα καὶ ἀπείριστος ἐκείνη κορασίς ἦτο ἡ Νεράϊδα τοῦ τὸν ἐπότισε τὸ ἀθάνατο νερὸ καὶ ἀνεβίωσεν, ὡς ὁ Faust, κ' ἐπανεῦρε τὰς παιδικὰς του συγκινήσεις, τὴν πρώτην του φαιδρότητα, τὰ *περασμένα νεῖατα* του, τὰ ὁποῖα τόσο ἠδέως καὶ τόσο μελαγχολικῶς ἐτραγοῦδησε :

Τὰ περασμένα νεῖατά μου ἡ νειότη της ποτίζει
 Καὶ τῆς ζωῆς μου τὸ δεντρὶ θαρρεῖς καὶ ξανανθίζει.
 Τὰ μαραμμένα φύλλα του νὰ! πάλι πρασινίζουν
 Ξεχνοῦνε τὸ φθινόπωρο καὶ ἔτ' ἀ κλαριὰ χαρίζουν
 Τὴν φορεσιὰ τῆς ἀνοιξίς, τῆ γδύμνια του στολίζουν
 Καὶ χαίρονται μαγιάπριλα δροσᾶτα, μυρωδᾶτα
 Καὶ γλυκοκελαδῆματα νὰ περασμένα νεῖατα !

Ἴσως ἄλλοι ν' ἀνεγίνωσκον ἀπλῶς ἢ καὶ νὰ εὑρίσκον φορτικὰς τὰς ἀφελεῖς καὶ γλυκεῖας αὐτὰς ἐρωτικὰς ἐκμυστηρεύσεις· ἀλλ' ἐγώ, ὅστις παρηκολούθουν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ περιέργου αὐτοῦ αἰσθήματος κ' ἐγνώριζον τὴν ἱστορίαν ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν ποιημάτων αὐτῶν, εὑρίσκον τρυφήν καὶ ἀγνώστους συγκινήσεις εἰς τὴν ἀνάγνωσίν των· καὶ—διὰ νὰ ἦμαι εἰλικρινής—ἐνῶ ὀλίγον ἐφρόντιζον διὰ τὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δημοσιευόμενα ἐν τῷ Ῥαμπαγᾶ πολιτικὰ καὶ πατριωτικὰ ποιήματα, κ' ἐνῶ οὐτ' ἀνεγίνωσκον κἂν τ' ἄρθρα τοῦ Ρόκκου καὶ τὰ *νεροπλύματα* τῶν ἄλλων πατριωτῶν, ἀπεστήθιζον ἐξ ἐναντίας τὰ τρυφερὰ αὐτὰ ποιήματα τοῦ Μεσοκόπου καὶ τοῦ Φυλακισμένου καὶ συνεπάθουν κ' ἐγὼ πρὸς τὴν μικρὰν καὶ ἄκακον αὐτὴν κόρην, ἢ ὁποῖα, χωρὶς νὰ περικουσμῆται ὑπὸ ἐκτάκτου καλλονῆς καὶ σπανίων προτερημάτων, ἔγεινεν—ἀκουσίως κ' ἐν ἀγνοίᾳ της!—τὸ γλυκὺ καὶ παρήγορον ἄστρον, τὸ σελαγίζον, μόνον αὐτό, καὶ σκορπίζον τὰς συμπαιθεῖς καὶ γοητευτικὰς ἀκτῖνάς του, μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, ἐν τῷ ζοφερῷ οὐρανῷ τοῦ ἀτυχοῦς φίλου μου! . . .

VII

« Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου, οὐτινος ὑπῆρξας κρατερὸς στρατιώτης, θ' ἀποφανθῆ βραδύτερον, ἂν πρέπει νὰ καταταχθῆς μεταξὺ » τῶν ἐκλεκτῶν του ἢ τῶν συμπαιθῶν θυμάτων του . . . » εἶπε πρὸ τοῦ τάφου ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως τῶν Δημοσιογράφων κ. Στεφαννόπολι, ἀποχαιρετίζων τὸν ἀτυχῆ Κλεάνθη ἐξ ὀνόματος τῶν συναδέλφων του.

Δὲν θέλω νὰ προλάβω τὴν κρίσιν τῆς ἱστορίας· ὅταν ἔλθῃ αὐτὴ

μεθαύριον, θεὰ ἀδέκαστος, ἀπηλλαγμένη συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν, ἃς ὄριση ἡ ἰδία τὴν κατάλληλον θέσιν διὰ τὸν δημοσιογράφον, ὁ ὁποῖος ἐγκολπωθεῖς μίαν ἰδέαν, τὴν διεφύλαξεν ἀγνήν καὶ ἀμίαντον, καὶ ἐνῶ τόσοι ἄλλοι τὴν περιεπτύχθησαν μόνον καὶ μόνον ὅπως, φερόμενοι ἐπὶ τῶν πτερυγῶν της, ἀνέλθωσιν ὑψηλότερον, αὐτὸς τὴν ἐτήρησε μέχρι τέλους, ὅπως ὑπ' αὐτῆς ποδηγετούμενος κατέλθῃ εἰς τὸν τάφον! ἡ ἱστορία ἃς κρίνῃ τὸν δημοσιογράφον, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἔνδεκα ὄλα ἔτη μεθ' ὅλας τὰς ἀπογοητεύσεις καὶ τὰς στερήσεις τὰς ὁποίας ἐδοκίμασεν, ἔμεινεν ἀδιάσειστος ὡς βράχος ἐν τῇ ἀρχῇθεν καταληφθεῖσθι θέσει, μόνην θεᾶν του προσκυνήσας τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον κόμμα του τὸν λαόν!

Μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἃς ἀρκεσθῆ ἡ μνήμη του εἰς τὸν ἀληθῆ πόνον, τὸν ὁποῖον ἐξεδήλωσαν οἱ συναδέλφοι του ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ ἐντίμου συναδέλφου, οἱ φίλοι του ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ ἀγαθοῦ φίλου, ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ διερμηνέως τῶν αἰσθημάτων του καὶ ὑποστηρικτοῦ τῶν δικαίων του! Μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἃς ἀρκεσθῆ εἰς τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα παρερχόμενοι πρὸ τοῦ τάφου του χύνουν οἱ γνωρίζαντες αὐτόν, θρηνοῦντες ἔνθερμον πατριώτην, τίμιον δημοσιογράφον, ἐνθουσιῶδη ποιητήν, ἀγαθὸν φίλον, κ' ἐνθυμούμενοι τὰς σπανίας ἀρετὰς του, ἀρετὰς ἀποτελούσας βαρύτιμον στέφανον, στέφοντα νοερώς τοὺς καθημαγμένους κροτάφους του! . . .

Ἀθῆναι, Μάϊος 1890.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΑΛΟΓΟ

I

« ὦ ἄτι μου ἀξετίμωτο, ἀγαπητὲ Βορηᾶ μου,
 Μὲ ποιά λαχτάρα σὲ θωρῶ
 Ἄλυσωμένο, σκυθρωπὸ
 Νὰ στέκεσαι ἐμπροστὰ μου!

» Ἀχ! νὰ ἴμοιο ὁ δύστηχος τὴν ἄλυσον νὰ σπάσω,
 Ὅπου τὸ πόδι μου κρατεῖ,
 Καὶ τὸ γραφτό σου τὸ κορμὶ
 Μὲ πόθο ν' ἀγκαλιάσω.

» Καί νά σ' ἀφίσω ἐλεύθερο, λαγκάδια κι' ἀκρογιάλι
 Ὡσάν πουλάκι νά διαβῆς
 Καί τὰ παιδάκια μου νά βρῆς
 Ἐστῆς μάνας τήν ἀγκάλη.

» Γένου πατέρας σπλαχνικός ἔστα δύστυχα παιδιά μου,
 Μέσ' ἔστα σγουρά τους τὰ μαλλιά
 Γλείφτα, Βορηᾶ μου, σιγανᾶ
 Καί πές τὰ βάσανά μου. »

Ἐνας ἀράπης δύστυχος αὐτὰ τὰ λόγια λέει
 Εἰς τ' ἄλογό του τὸ γλυκό,
 Σφιχτὰ δεμένοι εἶναι κ' οἱ δυὸ
 Κι' ὁ ἕνας τὸν ἄλλο κλαίει.

II

Τὸ δύστυχο ἄτι
 Ὁ ἀράπης τηράζει
 Κ' ἐκεῖνο τὴν πλάτη,
 Τὴ χαίτη λυγᾶ.
 Τεντώνει τ' αὐτιά του,
 Ἀφρίζει, φρυμάζει,
 Κινεῖ τὴν ὄρα του
 Κ' εὐθύς πηλαλᾶ.

Ὁ ἀράπης ξεσέρνει,
 Σὰ φεῖδι γλυστράει,
 Ἐστα στήθη του δέρνει,
 Νεκρόνει ἡ καρδιά,

Τὸ μάτι θολώνει,
 Τὸ χέρι ἀκουμπάει,
 Τὸ στρήφει, τ' ἀπλώνει
 Μειμῆς ἔστο Βορηᾶ.

Τὰ χεῖλη του ἀφρίζουν,
 Μπλαβίζει, φουσκώνει,
 Ἐστα δόντια του τρίζουν
 Φριχτὰ τὰ λουριά.
 Γουρλώνει τὸ μάτι,
 Τὰ πόδια στυλόνει,
 Ἐλεύθερο τ' ἄτι
 Πηδᾶ, χλημητρᾶ.

III

Τὸ ἄλογο ὁ Μαῦρος μ' ὀλόβρεχο μάτι
 Ἐστα στήθη του σφίγγει ποῦ δέρνουν γοργᾶ.
 Ὡ σῦρε, φωνάζει, ἀράπικο ἄτι
 Καί βάλε ἔστα πόδια, ἔστη χαίτη φτερᾶ.

Τὸ ἄτι τοῦ γλείφει μεμιᾶς τὸ λαρύγγι,
 Ἀνοίγει τὸ στόμα, φρυμάζει, χουμᾶ,
 Τὸν πιάνει ἀφ' τῆ μέση, ἔστα δόντια τὸν σφίγγει,
 Αὐτιάζεται, γέρνει, λυγᾶει τὴν ὄρα.

Λαγκάδια, ποτάμια διαβαίνει ἀφρισμένο,
 Μὰ πάντα τὸ Μαῦρο ἔστα δόντια κρατεῖ.
 Σὰ σύγγεφο φεύγει πυκνό, μαυρισμένο,
 Ποῦ κρύβει μαυρίλα, φωτιά καί βροχή.

Τὸ αἷμά του στάζει, τὸ σῶμα φουσκώνει,
 Τὸ μαῦρο βουθοῦνι ματόνει, βουφᾶ.
 Ἐστ' ἀγκάθια τὸ πόδι ἀνοίγει, σκαλόνει,
 Γοργᾶ βροχαλιάζει, μουγκρίζει, πηδᾶ.

Ψηλὰ τὸ φεγγάρι μισόσβυστο στέκει,
 Καί ἡ ρόδινη αὐγούλα προβαίνει ἔστη γῆ.
 Τὸ ἄτι σὰ μαῦρο περνᾶ ἀστροπελέκι,
 Μὰ πότε θὰ φθάση καί ποῦ θὰ σταθῆ;

IV

Ἐκεῖ ποῦ λάμπει ἀδιάκοπα
 Ὁ ἥλιος ἔστὸν αἰθέρα,
 Ἐκεῖ ποῦ οἱ κρῖνοι ἀσπρίζουνε
 Καί χύνουν ἔστὸν ἄερα
 Περίσσια μυρωδιά.

Ὅπου πυκνὰ φωλιάζουνε
 Μέσ' ἔστῶν δεινδρῶν τὰ φύλλα
 Χελιδονάκια ἀμέτρητα,
 Ὅπου ἡ ξανθὴ καμήλα
 Στολίζει τὴν ἔρμιά.

Ὅπου κινιῶνται ὀλόχαροι
 Περίσσιοι καλαμιώναις,
 Ὅπου ἀφ' τὰ δένδρα στέλνουνε
 Ἡ ἔρωτικαῖς τρυγῶναις
 Γλυκύτατη φωνή.

Ἐστὸ μέρος ποῦ περσότερο
 Ἀνθίζει τὸ χορτάρι,
 Ποῦ ἀφ' τῆ μονιά του ἀνάμεσα
 Μουγκρίζει τὸ λιοντάρι
 Κι' ἀντιβοῖζει ἡ γῆ.

Ἐκεῖ ποῦ ὁ στρουθοκάμηλος
 Σὰν ἀστραπὴ διαβαίνει,
 Ὅπου πετιέται ὁ πίθηκος,
 Κι' ὁ ἐλέφαντας προβαίνει
 Μὲ ράχη πυργωτῆ.

Ἐκεῖ καλύθα ὑψόνεται
 Σιμὰ ἔστο περιγιάλι,
 Ἐκεῖ παιδάκια στέκουνται
 Ἐστῆς μάνας τὴν ἀγκάλη,
 Ποῦ κλαίει καί τὰ φιλεῖ.

Εάφνου ἀγροικοῦν πκτήματα,
 Σαραβολή κι' ἀντάρα·
 Σκύφτου 'εἰς τὴ γῆ κι' αὐτιάζονται
 Κι' ἀκοῦνε μὲ λαχτάρα
 Ἄλόγου βογγυτό.

«Παιδιά, ὁ Βορηᾶς μας μ' ἔσωσε».
 Ὁ ἀράπης ἔτσι λέει,
 «Νὰ τὸν φιλήστε τρέξετε»,
 Καὶ τὰ θωρεῖ καὶ κλαίει
 Ἄφ' τὴν πολλὴ χαρά.

Σηκόνονται καὶ στρέφουνε
 Τὰ μάτια δλόγυρά τους.
 Ἄτι θωροῦνε ἀράπικο
 Σὰν ἀστραπὴ ἐμπροστά τους,
 Πῶχει κορμὶ γραφτό.

Τὸ ἄλογο ἀνδρειεύεται,
 Τὸ μάτι του γελάει,
 Δέρνει ἢ καρδιά, τὸ σῶμά του,
 Τοὺς γλείφει, χλημητράει,
 Μουγκρίζει, ξεψυχᾷ.

Μάνα, ὁ Βορηᾶς, φωνάζουνε,
 Κᾶτι κρατεῖ 'εἰς τὸ στόμα·
 Τ' ἄλογο φθάνει δλότρεμο,
 Ἄπίθωσε τὸ σῶμα
 Καὶ χάμου ροβολᾷ.

Τ' ἀγόρια τὸν πατέρα τους
 Γλυκύτατα ἀγκαλιάζου·
 Φωνάζου, κλαῖνε ἀδιάκοπα
 Πῶς μέσ' 'εἰς τὴ γῆ ἐτοιμάζου
 Τὸν τάφο τοῦ Βορηᾶ.

Ζάκυνθος 1890.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΥΩΚΗΣ

Ἀθήναι, 18 Αὐγούστου 1890.

Ἀξιότιμε Κύριε Ἀρσένη,

Σὰς ἀποστέλλω διὰ τὸ ἀξιόλογον Ἡμερολόγιόν σας, τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος τελειοποιεῖτε, ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ ἀληθῶς φλογεροῦ ζητήματος τῶν δασῶν. Ἡ παροῦσα συγκίνησις θέλει ἄρᾳ γε φέρει εἰς ἀποτέλεσμά τι σωστικόν, ἢ θέλει διαλυθῆ καὶ αὐτὴ μετὰ τοῦ καπνοῦ τῶν πυρκαϊῶν; Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ ἐνεργήσωμεν ἥδη ὡς εὐρωπαῖοι, καὶ δὲν θὰ μένωμεν ἀπρακτοῦντες καὶ κύπτοντες τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς εἰμαρμένης τῶν ἀνατολιτῶν.

Ἐξέσθε, ἀξιότιμε κύριε Ἀρσένη, τὴν ἔκφρασιν τῶν ἐξαιρέτων αἰσθημάτων μου.

Γ. ΚΟΖΑΚΗΣ ΤΥΠΑΛΛΟΣ

ΤΑ ΔΑΣΗ

ἰ ἀλλεπάλληλοι καὶ καταστρεπτικώταται πυρκαϊαὶ τῶν δασῶν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς θερινοὺς τούτους μῆνας, διήγειραν ἐπὶ τέλους ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κοινωνίας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἦρχισε νὰ κατανοῆται περισσότερον ἢ σπουδαιότης τοῦ ζητήματος. Ἡ κοινὴ γνώμη τοῦ τόπου ἀπαιτεῖ γενναῖα μέτρα ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν ἀπομεινάντων δασῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀναδασώσεως τῶν ἀποφιλωθέντων ὄρεων.

Περὶ τῶν δασῶν ἐξεδόθησαν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ βασιλείου ὄχι ὀλίγοι νόμοι. Ἀλλὰ καὶ οἱ νόμοι οὗτοι καὶ τὰ διοικητικὰ μέτρα ἀπεδείχθησαν ἀνεπαρκῆ. Σκέψις ἐγένετο ἐνίοτε περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς κειμένης νομοθεσίας καὶ περὶ νέων σωστικῶν μέτρων, πλὴν οὐδὲν ἀπεφασίσθη. Οἱ ἀρμόδιοι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπέναντι τῆς συνεχῶς συντελουμένης καταστροφῆς δὲν προέβησαν εἰς καμμίαν τελεσφόρον ἀπόφασιν. Ἀποδοτέα ἢ τοιαύτη ἀδράνεια εἰς τὰς πολλὰς δυσχερείας τοῦ ζητήματος καὶ εἰς τὰ προσκόμματα εἰς τὰ ὁποῖα πᾶν μέτρον προσκόπτει ἕνεκα τῶν ἀρχαίων καὶ ἐρριζωμένων βαρβάρων ἔξεων τοῦ τόπου. Ἄλλως τε παρ' ἡμῖν οὔτε εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας τάξεις κατανοοῦνται ἀκριβῶς αἱ πραγματικαὶ λειτουργίαι, τὰς ὁποίας τὰ δάση ἐπιτελοῦσιν ἐν τῇ δημιουργίᾳ. Οἱ πλεῖστοι μηδεμίαν ἢ μικρὰν εἰς αὐτὰ ἀποδίδουσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν φαινομένων.

Ἐπὶ τῶν μετεωρολογικῶν φαινομένων δύνανται νὰ ἐπιδράσωσιν, ἢ γενικαὶ ἀτμοσφαιρικαὶ αἰτίαι ἢ τοπικαὶ αἰτίαι. Ὅταν λοιπὸν βεβαιούται ἱστορικῶς ὅτι μετεβλήθησαν οἱ μετεωρολογικοὶ ὄροι χώρας τινός, ἐξεταστέον ἐὰν ἢ μεταβολὴ προέκυψεν ἐκ γενικῶν ἀτμοσφαιρικῶν αἰτιῶν ἢ ἐκ τοπικῶν αἰτιῶν. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ἐπιστημονικὰς λεπτομερείας, αἵτινες ἤθελον ἀπαιτήσαι εἰδικὰς ἀναπτύξεις καὶ ἀπο-

μακρύνει ἡμᾶς πολὺ ἀπὸ τοῦ θέματος, παρατηροῦμεν ὅτι κατ' ἀσφαλῆ ἐπιστημονικὰ διδόμενα ἢ ἐν Ἑλλάδι ἐν γένει βεβαιουμένη μεταβολὴ τῶν μετεωρολογικῶν φαινομένων μεταξὺ τῆς κλασικῆς ἐποχῆς καὶ τῆς συγχρόνου δὲν προκύπτει ἐκ γενικῶν ἀτμοσφαιρικῶν αἰτίων, δὲν εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα μεγάλων μετεωρολογικῶν ἐποχῶν, ἀλλ' εἶνε ἡ συνέπεια αἰτίων τοπικῶν, ἧτοι τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν, τῆς ἐλλείψεως καλλιιεργείας ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων τῆς χώρας, τοῦ σχηματισμοῦ ἐλῶν κτλ. Πλὴν ὄχι μόνον διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλας τὰς χώρας τῆς οἰκουμένης ἀληθεύει, ὅτι αἱ γενικαὶ ἀτμοσφαιρικαὶ αἰτίαι ἢ ἀκριθέστερον εἰπεῖν αἱ κοσμικαὶ αἰτίαι, ἐλάχιστα ἐπέδρασαν ἀπὸ χιλιᾶδων ἐτῶν ἐπὶ τοῦ κλίματος. Ὁ ἔνδοξος γάλλος ἀστρονόμος Arago, ἐν ὑπομνήματι αὐτοῦ καταχωρηθέντι τῷ 1834 ἐν τῷ κατ' ἔτος ἐκδιδομένῳ Ἡμερολόγιῳ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων (τῷ ἐπιγραφομένῳ *Annuaire du bureau des longitudes*), ἀπέδειξεν ὅτι ἀπὸ δισχιλίων ἐτῶν ἡ γενικὴ θερμοκρασία τῆς ὅλης μάζης τῆς γῆς δὲν μετεβλήθη οὔτε κατὰ ἓν δέκατον βαθμοῦ (τοῦ ἑκατονταβάθμου), καὶ ὅτι αἱ μεταβολαὶ τὰς ὁποίας παρετήρησαν εἰς τινὰ κλίματα δὲν προκύπτουσιν ἐξ αἰτίων κοσμικῶν, ἀλλ' ἐκ περιστάσεων τοπικῶν, οἷον καταστροφῶν δασῶν ἐν ταῖς πεδιάσι καὶ ἐπὶ τῶν ὄρεων, ἀποξηράνσεως ἢ ἐπεκτάσεως ἐλῶν καὶ ἄλλων τοπικῶν περιστάσεων σχετιζομένων πρὸς τὴν γεωργίαν.

Ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους οἰκουμέναις χώραις τῆς ἀνατολῆς τὸ κλίμα ὑπέστη ἐν γένει ἀπὸ τῆς κλασικῆς ἐποχῆς μέχρι σήμερον ἐπαισθητὰς μεταβολάς, καταφανεῖς ἀπανταχοῦ, πρὸ πάντων ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ὄμβρων καὶ τῆς ὑδρολογικῆς καταστάσεως. Ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ὅπου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀνεπτύχθη καὶ ἤκμασε λαμπρὸς πολιτισμὸς, εἰς πολλὰ μέρη ἀντὶ τῶν πλουσίων προϊόντων τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἐκάλυπτον τὴν εὐφορον γῆν, ἀπαντῶμεν σήμερον ἀνύδρους καὶ ἀμμώδεις ἐκτάσεις, μάτην δὲ ζητοῦμεν πολλοὺς ποταμοὺς, ὧν ἡ ἱστορία ἀπεμνημόνευσε τὰ ὀνόματα. Ἐν τῇ Ἀττικῇ ὁ Ἰλισσὸς καὶ ὁ Κηφισσὸς εἶνε ξηροὶ ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας τοῦ ἔτους καὶ χειμάρροι τὸ ἐπίλοιπον τοῦ χρόνου. Ἐπίσης ἐν Ἰταλίᾳ βλέπομεν, ὅτι ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία ἔχασαν τὴν ἀρχαίαν εὐφορίαν τῶν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν.

Τὰ δάση ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν ἀνέμων, ἐπὶ τῆς βροχῆς, ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας, ἐπὶ τῶν ὑετῶν, ἐπὶ τοῦ τοπικοῦ κλίματος ἐν γένει. Τὰ δάση μετριάξουσιν τὴν ψυχρότητα ἢ τὴν θερμότητα τῶν ἀνέμων, ἀνακό-

πτουσι τὴν ὄρμην αὐτῶν, προκαλοῦσι τὰς βροχάς, παρακωλύουσι τὸν σχηματισμὸν τῶν χειμάρρων, καθιστῶσι τὴν θερμοκρασίαν χώρας τινὸς κατὰ τὰς διαφορὰς ὥρας τοῦ ἔτους ὀλιγώτερον ψυχρὰν ἢ ὀλιγώτερον θερμὴν.

Ἡ οὐσιωδεστάτη ὁμως λειτουργία τῶν δασῶν εἶνε ἡ σχετιζομένη πρὸς τὴν ὑδραυλικὴν κατάστασιν. Τὰ δένδρα ἐπὶ τῶν ὄρεων ἢ ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν παρασκευάζουσι τὴν διαστάλαξιν τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς ὑπὸ τὸ ἔδαφος καὶ ἀποθηκεύουσι τὴν χιόνα, ἧτις ἀναλυομένη καὶ διασταλαζομένη ὑπὸ τὴν γῆν συντελεῖ μετὰ τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν πηγαιῶν ὑδάτων. Ἡ διαστάλαξις τῶν ὄμβριων ὑδάτων ὑπὸ τὸ ἔδαφος γίνεται βραδέως, διαρκοῦσα ἐπὶ ἡμέρας καὶ ἐβδομάδας. Εἰς τὰ ἀποψιλωθέντα ὄρη ἐπομένως τὸ πλεῖστον τῶν καταπιπτόντων ὄμβρων δὲν ἀποθηκεύονται ὑπὸ τὸ ἔδαφος, ἢ διότι κατέρχονται ἐν εἴδει χειμάρρων ἢ διότι ἐξατμίζονται. Τὰ δάση λοιπὸν πρωτίστως συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἐφοδιάξωσι δι' ὑδάτων τὰς πηγὰς, προστατεύοντα τὸ ἔδαφος, ἐλαττοῦντα τὴν ἐξατμίσιν, καὶ διευκολύνοντα οὕτω τὴν διαστάλαξιν τῶν ὄμβρων ὑπὸ τὴν γῆν. Διὰ τοῦτο ἐάν ποτε καταστραφῶσι τὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα διασταλαζόνται οἱ ὄμβροι, ἐξ ὧν σχηματίζονται αἱ πηγαὶ τῆς Στυμφήλου, θὰ στεριεύσωσι καὶ τὰ πολυθρύλλητα αὐτὰ νερά, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ διοχετευθῶσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ δαπάνης πολλῶν δεκάδων ἑκατομμυρίων.

Ἡ σχέσις αὕτη μεταξὺ τῶν δασῶν καὶ τῆς ὑδρολογικῆς καταστάσεως κείται ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, καὶ εἶνε οὕτως εἰπεῖν καταφανής. Ἐννοεῖται πόσον ἡ ἐλάττωσις τῶν ὑδάτων ἐπηρεάζει τὸ κλίμα ἐν γένει ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν, συνάμα δὲ καὶ τὴν γεωργικὴν καὶ βιομηχανικὴν παραγωγὴν. Οὕτω βλέπομεν ἀπανταχοῦ τὴν καταστροφὴν τῶν δασῶν συνεπαγομένην τὴν παρακμὴν καὶ τὴν ἀραίωσιν τοῦ πληθυσμοῦ. Μεταξὺ πολλῶν παραδειγμάτων ἀναφέρομεν τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικώτατον. Ὁ κ. Hericart de Thury, διακεκριμένος γάλλος γεωπόνος, ἐν ὑπομνήματι αὐτοῦ πρὸς τὴν γαλλικὴν κεντρικὴν ἐταιρίαν τῆς γεωργίας, ἀναφέρει τὸ γεγονός τοῦτο, ὅπερ αὐτολεξεῖ μεταφέρομεν. «Πρὶν ἢ πέση, λέγει ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Βενετῶν ἡ Δαλματία εἶχε δύο ἑκατομμύρια κατοίκων. Τὰ ὄρη αὐτῆς ἀεκαλύπτοντο ὑπὸ ἀρχαίων δασῶν, καὶ αἱ κοιλάδες αὐτῆς ἐφημίζοντο «διὰ τὴν εὐφορίαν των. Ἄλλ' ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ Βενετοὶ κατέστρεψαν κατὰ δάση χάριν ναυπηγίας, τὰ ὄρη δὲν παρουσιάζουσι πλέον ἢ κορυ-

αφάς αποφιλωθείσας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Δαλματίας κατῆλθεν ἔκτοτε εἰς διακοσίας χιλιάδας κατοίκους, καὶ μόλις ἡ χώρα δύναται νὰ ἀθρέψῃ αὐτούς. Ἡ ἀποφαλάκρωσις τῶν ὀρέων κατέστησεν ἄγονον τὸ «ἔδαφος των κοιλάδων διὰ τῆς στειρεύσεως τῶν πηγῶν καὶ διὰ τῆς ἀεπιδράσεως τῶν ἀποξηραντικῶν ἀνέμων».

Τοιαύτη θέλει εἶσθαι καὶ τῆς Ἑλλάδος ἡ τύχη ἐὰν δὲν σωθῶσι τὰ δάση.

Ἡ καταστροφή τῶν δασῶν καὶ τῆς βλαστήσεως ἐπὶ τῶν κορυφῶν, ἐπὶ τῶν κλιτύων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῶν ὀρέων, εἶνε ἡ πρωτίστη αἰτία τοῦ σχηματισμοῦ τῶν φθοροποιῶν χειμάρρων. Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν ὀρέων ἐν Ἑλλάδι καθιστᾷ τὰς ἐκ τῶν χειμάρρων ζημίας πολὺ ἐπαισθητάς.

Ἡ ἐπιρροή τῶν δασῶν ἐπὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν φαινομένων ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότατον μέρος τοῦ δασικοῦ ζητήματος. Τὰ ἐπὶ τῶν ὀρέων δάση εἶνε τὰ μᾶλλον χρήσιμα, μάλιστα ἐν χώρᾳ ἐχούσῃ τὸ ἐκτεταμένον ὄρεογραφικὸν σύστημα τῆς Ἑλλάδος, καὶ διότι εἰς τὰ ὄρη γίνονται ἡ διαστάλαξις τῶν ὀμβρίων ὑδάτων τῶν σχηματιζόντων τὰς πηγὰς, καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἠλεκτρικῆς καταστάσεως τῆς χώρας ἐπιρροὴν αὐτῶν. Ἐσφαλμένη ὅμως εἶνε ἡ πρόληψις τινῶν, ὅτι τὰ δάση ἐν ταῖς πεδιάσιν εἶνε ἄχρηστα εἰ μὴ καὶ ἐπιβλαβῆ. Ἐν Ἑλλάδι ἰδίως τὰ δένδρα εἶνε χρησιμώτατα καὶ εἰς τὰς πεδιάδας. Τὰ ἐν ταῖς πεδιάσιν δάση συγκρατοῦσι τοὺς ἀτμούς, ἀφθόνους ἐν χώρᾳ πανταχόθεν περιβρεχομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης, παράγουσιν ὄξυγονον, καὶ διατηροῦσιν ὑγρασίαν μετριάζουσιν τὸ ψῦχος τὸν χειμῶνα καὶ τὸν καύσωνα τὸ θέρος. Ἀρκοῦσι τὰ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν γενόμενα ὑπὸ τοῦ γάλλου σοφοῦ Déherain πειράματα, ὅπως καταδείξωσι τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαιρας ὄχι μόνον τῶν δένδρων, ἀλλ' οἰωνδήποτε βοτάνων, εἴτε ἐπὶ τῶν ὀρέων εἴτε ἐν ταῖς πεδιάσιν κεῖνται ταῦτα. Διὰ τῶν ἐν λόγῳ πειραμάτων κατεδείχθη, ὅτι ἐν φύλλον ἀποδίδει διὰ τῆς ἐξάτμισεως ἐντὸς μιᾶς ὥρας ποσότητα ὕδατος ἴσην καὶ ἐνίοτε διπλασίαν τοῦ βάρους του. Ἡ μεγαλύτερα ἐξάτμισις γίνεται εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἡ ἐξάτμισις δὲ αὕτη γίνεται ὄχι μόνον εἰς τὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ τῶν διαφόρων βοτάνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ φύλλα τῶν δημητριακῶν καρπῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς των φαίνεται ὅτι ἐξ ἐνστικτοῦ οὕτως εἶπεῖν ἐνόησαν τὴν μεγίστην χρησιμότητα τῶν δασῶν καὶ ἔθεσαν αὐτὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς γοητευτικῆς αὐτῶν

θηρσκειάς καὶ τῶν αὐστηρῶν αὐτῶν νόμων. Ἄλλ' ὅταν αἱ ἱστορικαὶ περιπέτειαι ἐπέφερον τὴν πολιτικὴν παρακμὴν τοῦ ἔθνους ἐκείνου, ἡ δενδροτομία ὑπῆρξεν ἐν τῶν πρώτων φαινομένων τῆς πτώσεως. Ἀπὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν ποικίλοι ἐπιδρομεῖς, καὶ πρωτίστως αὐτοὶ οἱ παρακμάσαντες Ἕλληνας, ἐδενδροτόμησαν ἀνιλεῶς τὴν χώραν, τὴν ὁποῖαν οὕτως εἶπεῖν παρεμόρφωσαν. Ἡ πολιτικὴ παρακμὴ ἐπέφερε τὴν δενδροτομίαν, καὶ ἡ δενδροτομία ἐπέτεινε τὴν παρακμὴν διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ κλίματος. Διότι διὰ τῆς μεγάλης ταύτης δενδροτομίας, τὸ ἄλλοτε εὐκραεὲς κλίμα τῆς Ἑλλάδος ἀπέβη ψυχρότερον κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας, θερμότερον κατὰ τοὺς μακροὺς θερινούς μῆνας, καὶ ἐν γένει μᾶλλον ἄστατον καὶ νοσηρότερον. Εἶνε δ' ἄξιον σημειώσεως, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, οἱ ἀπελευθερωθέντες κάτοικοι αὐτοῦ ἀπέδειξαν πρὸς τὰ δάση ἀστοργίαν, ὁποῖαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν δὲν ἔδειξεν οὐδεμία ἐκ τῶν κατακτησασῶν τὴν Ἑλλάδα φυλῶν.

Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἔχομεν πάντες τὸ καθῆκον νὰ πράττωμεν τὸ κατὰ δύναμιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας. Καὶ ἀληθῶς τὸ ζήτημα τῶν δασῶν κατέστη παρ' ἡμῖν ζήτημα κοινῆς σωτηρίας. Τὰ δάση δέον νὰ γίνωσιν ἀντικείμενον διττῆς μερίμνης, διοικητικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς. Ἡ διοικητικὴ μέριμνα ἀφορᾷ εἰς τὴν δι' ὅλων τῶν μέσων προφύλαξιν αὐτῶν. Ἡ δ' ἐπιστημονικὴ μέριμνα ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ὑπαρχόντων δασῶν καὶ εἰς τὴν ἀναδάσωσιν. Ἡ δασικὴ καλλιέργεια ἀποτελεῖ ἐπιστήμην νέαν, ἔχουσιν τὰς μεθόδους αὐτῆς καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῆς τρόπους ἐνεργείας, καὶ ἀπαιτοῦσαν μελέτας εἰδικάς. Ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἀπὸ ἡμίσεως ἤδη αἰῶνος συνεχῶς προάγεται τῇ συνδρομῇ τῆς χημείας καὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, καὶ φωτίζεται ὑπὸ τῶν πειραμάτων τῶν γινομένων εἰς διαφόρους χώρας καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γερμανίαν. Διὰ πολλῶν καὶ ἐπανειλημμένων παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος, τῶν λιπασμάτων, ἐτελειοποιήθη ἡ καλλιέργεια τῶν δασῶν. Ἐχει λοιπὸν ἡ πολιτεία εὐρὺ στάδιον ἐνεργείας, ἐὰν ἀντὶ ν' ἀποθαρρῦνηται καὶ ν' ἀπρακτῆ, ἀποφασίσῃ τέλος νὰ ἐπιληφθῇ ἐρρωμένως ζητήματος, ὅπερ ἔλαβεν ἤδη ἐθνικὴν σημασίαν.

Ἀθῆναι, τὴν 18 Αὐγούστου 1890.

Γ. ΚΟΖΑΚΗΣ ΤΥΠΑΛΛΟΣ

ΜΑΚΡΥΑ ΤΗΣ

Στοχάζεσαι σὰν θυμηθῶ πῶς εἶσαι μακρῶτά μου,
Τί σύφουνας τῆς Μπαρμπαριάς τὸ νοῦ μου συνεπαίρνει;
Βουρκώνουνε τὰ μάτια μου τὰ μαῦρα δάκρυά μου
Καὶ σπαρταρᾷ τὸ στῆθός μου καὶ τὴν καρδιά μου δέρνει.

Τῆς πικραμένης μου ζωῆς νεράϊδα γλυκειασμένη,
Σὰν σὲ πρωτόειδα δίπλα μου, μοῦ φάνηκε πῶς ἦσουν
Ἄστéρι ποῦ μὲ φώτιζες σὲ θάλασσα ἀφρισμένη,
Κι' ὄλοι οἱ καῦμοι 'στὴ λάμψι σου κι' οἱ πόνοι μου θὰ σβύσουν.

Ὅπως ξαμόνει σὰν ἰδῆ κομμάτι ἀπὸ σανίδα,
Καὶ νὰ σιμῶση λαχταρᾷ παραθοσακισμένος,
Μ' ἴδια λαχτάρα 'ξάμωσα ὅταν σὲ πρωτοεἶδα
Καὶ σοῦ ὅσα τὸ χέρι μου 'στὸ δάκρυ βουτημένος.

Τὸ κῦμα τῆς ἀρογιαλιᾶς, τῆς χαραυγῆς τ' ἀστéρι
Χαιρῶταν ποῦ μᾶς ἔβλεπαν πιστὰ κι' ἀγαπημένα,
Μὰ ἡ μοῖρά μου, ποῦ μοναχὰ νὰ μὲ ζηλεύη ξέρει,
Σ' ἀρπάζει ξάφνου ἀπὸ 'μὲ καὶ σὲ τραβᾷ 'στὰ ξένα.

Ἄχ! ὅποιος εἶδε νὰ σβυστῆ ἡ πρώτη του ἐλπίδα
Κ' ἔχασε ἀγάπη ποῦ 'τρεφε σὲ στήθηα πονεμένα,
Ἐκεῖνος ξέρει νὰ μοῦ πῆ τί ἔπαθα σὰν εἶδα
Τὴν ἀκριβῆ μου λυγερῆ νὰ φύγῃ γιὰ τὰ ξένα.

Πολλοὶ φοραῖς ἀκοίμητα 'στῆς νύκτας τὴν ἀγκάλη
Ἡ πονεμένη μου ψυχὴ πέφτει σὲ τέτοιο βῦθος,
Ποῦ βλέπει 'μπρός της νᾶρχεσαι πεντάμορφη καὶ πάλι,
Γιὰ νὰ ρυθῆς σὰν τὴ ὄροσιὰ 'στὸ φλογερό μου στῆθος.

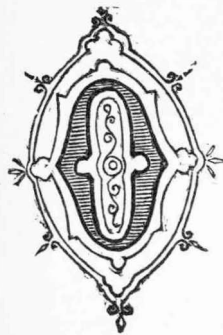
Ὡμιένα . . . συνεφέρνομαι καὶ χάνω τὴν ὀσκιά σου
Καὶ ἡ ματιά σου σβύνεται, σὰν λάμψι 'στὸ σκοτάδι,
Καὶ πάλι μένω μοναχὸς μὲ μόνο τ' ὄνομά σου
Πῶχῳ γραμμένο 'στὴν καρδιά, καὶ κρούθῳ γιὰ σημάδι.

(Ἀπὸ τοῦ βράχου τῆς Φρεαττύος κατὰ Μάϊον τοῦ 1890).

Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΗΡΕΣΙΑ

Τῷ ἀγαπητῷ Διονυσίῳ Ι. Μάργαρη.

νειρον μοι φαίνεται, καὶ ὅμως εἶνε πραγματικό-
της. «Ἡ Θηρεσία μὲ ἀπατᾷ, μὲ ἀτιμᾷ, κη-
λιδῶ τ' ὄνομα καὶ τὴν τιμὴν μου». Ἐλεγε τα-
πεινῆ φωνῆ νεαρὸς ἀνὴρ κάτωχρος καὶ κρατῶν
ἐν ταῖς τρεμούσαις αὐτοῦ χερσὶ μικρὰν ἐπιστο-
λὴν. Τὸ σύννοφρον μέτωπόν του ἐπεβάρυνε σκέψεις
ἀλγεινῆ, φρικώδης· ἡ ἔκφρασις τῶν περιλύπων
καὶ ἐξηγησιμῶν βλεμμάτων του ἐμαρτύρει τὴν
κατατρυχούσαν τὰ στήθη του φοβερὰν ἀγωνίαν καὶ πάλην, τὰ δὲ ὡς
πτώματος πελιδνὰ χεῖλη του, ἐκπέμποντα κατὰ βραχέα διαλείμ-
ματα ὑποκώφους στοναχᾶς, ἐπρόδιδον τὴν ἐσωτερικὴν του τρικυμίαν,
τὴν θλίψιν τῆς σφοδρῶς παλλομένης καρδίας του.

Ὁ δυστυχὴς μόλις πρὸ μικροῦ ἐλογίζετο εὐδαίμων. Ἄνυποπτος ἐνε-
τρύφα εἰς τὰς περιπαθεῖς θωπείας καὶ εἰς τὰ ἐρωτικὰ βλέμματα τῆς
νεαρᾶς συζύγου του Θηρεσίας καὶ ἔζη ἐν μέσῳ ἀληθοῦς παραδείσου,
πλησίον ἐκείνης, ἦν ἐθεώρει ὡς τὴν ἐναρετοτέραν καὶ ἀγνωτέραν τῶν
γυναικῶν καὶ πλησίον τῆς μικρᾶς μονογενοῦς κόρης του, ἥτις ὁσημέρσι
ἠῤῥανεν ἐν καλλονῇ καὶ προτερήμασιν. Ἄρμονία ἐδέσποζεν ἐν τῷ
οἴκῳ του καὶ ἐβασίλευον ἐν αὐτῷ ἡ χαρὰ, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ ἀθωότης.
Ἄλλ' ἀπέπτυσαν ὅλα ταῦτα καὶ ἐξηφανίσθησαν ἐν μιᾷ ἀποφράδι
στιγμῇ καὶ τέρας, μορφήν ἔχον ἀνθρωπίνην, ἐτάραξε τὴν ἄρμονίαν
καὶ μετέτρεψε τὴν χαρὰν εἰς πένθος καὶ τὴν ἀθωότητα εἰς ἀτίμωσιν.

Πρὸ πενταετίας ὁ Στέφανος Κ** εἶχε νυμφευθῆ πτωχὴν νεάνιδα,
τὴν ὁποίαν ἐμμανῶς ἠράσθη διὰ τὴν ἐκπαγλὸν αὐτῆς καλλονὴν. Ὁ
γάμος δὲ οὗτος ὑπῆρξε καὶ αἰτία τῆς διαστάσεως αὐτοῦ μετὰ τῶν
γονέων του, οἵτινες κατ' οὐδένα τρόπον ἔστεργον νὰ νυμφευθῆ ὁ υἱός
των, διὰ τὸν ὁποῖον ἠτοίμαζον νύμφην ἐπίζηλον, τὴν Θηρεσίαν, κόρην
τοῦ λαοῦ, πτωχὴν καὶ ἀνευ συγγενῶν. Ὁ Στέφανος ὅμως δὲν ἐφάνη

ποσῶς μεταμελημένος ἐκ τῆς τοιαύτης εὐγενοῦς πράξεώς του καὶ ἔζη ἁρμονικῶς μετὰ τῆς ἐκλεκτῆς τῆς καρδίας του, ἣν περιέβαλλε μ' ὄλην αὐτοῦ τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀγάπην. Ὑπερηφάνως τὴν ἔφερε παντοῦ εἰς τὸ πλευρόν του, ἀδιαφορῶν καὶ κωφεύων εἰς ὅσα ἔλεγον, εἰρωνευόμενοι, οἱ ἄνθρωποι τῆς ταξείας του.

Πενταετία ὅλη διέρρευσε καὶ οὐδὲν νέφος ἐπῆλθεν, ὅπως σκιάση τὴν εὐτυχίαν τῶν δύο συζύγων. Μάλιστα ἀνέτειλε καὶ νέος ἥλιος εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς εὐδαιμονίας των, ἡ ἀπόκτησις χαριστάτης παιδείας, ἣτις, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, ὁμοιάζει καταπληκτικῶς κατὰ μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν πατέρα της, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ τὴν μητέρα της. Διεμοίρασε τότε τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος τὴν ἀμοιβαίαν αὐτοῦ ἀγάπην μετὰ τῆς μικρᾶς Μαρίας καὶ ἀφιερῶθησαν ἀμφότεροι ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὸν ξανθὸν ἐκεῖνον ἄγγελον.

Ἄλλ' ἡ Θηρεσία δὲν διέμεινε μέχρι τέλους πιστὴ εἰς τὰ συζυγικὰ αὐτῆς καθήκοντα καὶ ἐπρόδιδεν ἀναισχύντως ἐκεῖνον, ὅστις τὴν ἐλάτρευεν, ἐκεῖνον, ὅστις χάριν αὐτῆς ἐγκατέλειψε τοὺς γονεῖς του καὶ περιεφρόνησε πλούσια καὶ ἀντάξια δι' αὐτὸν συνοικέσια. Καὶ ἡ ἀθλία τὸν ἠπάτα μετὰ τοῦ ἀναδόχου της, ὁ ὁποῖος εἰσερχόμενος ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Στεφάνου, εἶχεν ἀποπλανήσει τὴν σύζυγον τοῦ δυστυχοῦς καὶ ἐκηλίδου τὸ ἄσπιλον οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα. Ὁ Στέφανος οὐδὲν ὑπώπτευε καὶ ἔθλιβε φιλιῶς τὴν χεῖρα τοῦ ἐραστοῦ τῆς συζύγου του. Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ τὸ πᾶν ἀπεκαλύφθη. Εἰσελθὼν τυχαίως εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀπουσιαζούσης Θηρεσίας, εὗρεν ἐπὶ τραπέζιου μικρὰν ἐσφραγισμένην ἐπιστολήν, ἣτις δὲν ἔφερον οὔτε ἐπιγραφὴν οὔτε διεύθυνσιν. Ὑπὸ ἀθῶας δὲ περιεργείας κινηθεῖς, τὴν ἀπεσφράγισε καὶ τὴν διέτρεξε ταχέως διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Αἶφνης ὠχρίασε καὶ ἐὰν δὲν ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἐρεισυνώτου ἔδρας, θὰ ἐπιπτεν ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Ἡ ὑπογραφή τῆς ἐρωτικῆς ἐκείνης ἐπιστολῆς τὸν ἐπληξε κατάκαρδα. «Θηρεσία,» ἀνέγνωσε καὶ ἕκαστον γράμμα τοῦ προσφιλοῦς τούτου ὀνόματος ἐσπάραττε τὰ στήθη του ὡς σπαράττει τίγρις τὸ θῦμά της. Περιῆλθε τετράκις τὴν ἐπιστολήν, θέλων οὕτω νὰ πεισθῇ, ὅτι ἦτο μυστὰ ραδιουργία μοχθηρῶν ἀνθρώπων κατὰ τῆς τιμῆς τῆς συζύγου του. Ἄλλ' ὁ δυστυχὴς ἐπίεσθη ὅτι τὸν ἠτίμαζεν ἡ ἀγνή Θηρεσία του, ἡ λατρευτὴ σύζυγός του, καὶ ὅτι συνένοχος τοῦ ἐγκλήματός της ἦτο ὁ ἀναδοχος, ὁ πνευματικὸς αὐτῆς πατήρ, ἐκεῖνος, ὅστις μικρὰν, ἀθῶαν, ἀπαλήν, τὴν ἀνέλαβεν ἐκ τῆς κολυμβούθρας, δίδων αὐτῇ τὸ ὄνομα τῆς μητρός του,

ἐκεῖνος, ὅστις τὴν ἐκράτησε βρέφος ἐν ταῖς ἀγκάλαις του, ὑποσχεθεὶς τοῦ Θεοῦ νὰ τὴν σέβηται ὡς ἀδελφὴν του, νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὸν καθόλου αὐτῆς βίον, ὡς δεῦτερος πατήρ.

Ἐμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἄφωνος, ἀκίνητος, κεραινόπληκτος καὶ μετὰ δυσκολίας κατέπνιγε τὰ πλημμυροῦντα τοὺς ὀφθαλμοὺς του δάκρυα. Συνελθὼν ὅμως μετ' ὀλίγον, ἔλαβεν ἄγραφον φύλλον χάρτου καὶ διπλώσας τοῦτο εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἀνακαλυφθῇ ἡ ἀπάτη, ἀντικατέστησε τὴν ἐπιστολήν καὶ ἐξῆλθεν. Ἡ Θηρεσία ἐπιστρέψασα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκ τοῦ περιπάτου εἰσῆλθε ταχέως εἰς τὸ δωμάτιόν της. Ἀνέπνευσε δὲ εὐροῦσα τὴν ἐπιστολήν, ἣν εἶχε λησμονήσει ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ τὴν ὁποῖαν ἔστειλε διὰ τῆς ἀφοσιωμένης εἰς αὐτὴν ὑπηρετρίας πρὸς τὸν ἐραστὴν της.

Καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας κατώρθωσεν ὁ Στέφανος νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐπίπλαστον αὐτοῦ γαλήνην καὶ ἡρεμίαν. Ἐμειδία πρὸς τὴν σύζυγόν του καὶ ἐδέχετο τὰς θωπείας, ἀς ἡ ἄπιστος διεμοίραζε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐραστοῦ της. Ἄλλ' ὅτε ἐπῆλθεν ἡ νύξ καὶ ἔμεινε μόνος εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἀφῆκε νὰ ἐκραγῇ ἅπασα ἡ πλημμυροῦσα τὴν καρδίαν του θλίψις. Ἐκάθησεν ἐπὶ ἀνακλίντρου καὶ τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν βαστάζων, ἀνεμέτρα τὸ μέγεθος τοῦ αἵσχους εἰς ὃ τὸν ἐβύθισεν ἡ ὑπαρξίς ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν ἠγάπα καὶ ἐλάτρευεν ἐν ἴσῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ μοῖρα. Ὀχρία, συνέστρεφεν ἐν ἄκρα θλίψει καὶ ἀπελπισία τοὺς βραχίονας καὶ περιήρχετο, ὡς παράφρων, τὸ δωμάτιον, τρίζων λυσσωδῶς τοὺς ὀδόντας καὶ δάκνων μέχρι αἵματος τὰ χεῖλη. Ἐβριπτε βλέμματα βλοσυρὰ ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν μετὰ παραφόρου ὀργῆς συνέσφιγγεν ἐν τῇ πυγμῇ καὶ ἐπανέπιπτεν ἐξηντλημένος, ὡς σῶμα ἀδρανὲς ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου του, κλίνων τὸ μέτωπον ὑπὸ τὸ βαρὺ κτύπημα τῆς ἀτιμίας καὶ ὀλολύζων ὡς μικρὸν παιδίον. Αἶφνης ἰδέα ἐπῆλθεν ἀστραπιαίως εἰς τὴν πυρέσσουσαν κεφαλὴν του καὶ ἐγερεθεὶς προῦχώρησε μὲ κλωνούμενα βήματα πρὸς τὸ βάθος τοῦ δωματίου καὶ ἀνοίξας ἀθορύβως μικρὰν θύραν εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς συζύγου του.

Ἡ ἐνοχος γυνὴ ὑπνωττεν ἡσύχως, τίς οἶδεν ὑπὸ τίνων γλυκεῶν ἢ καὶ ἐνόχων ὀνείρων βαυκαλιζομένη. Τὰ εὐρωστα καὶ προπετῆ αὐτῆς στήθη ἐκύμαινε κανονικὴ ἀναπνοὴ καὶ μειδίαμα ἀόριστον, γλυκὺ ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν κοραλλίνων χειλέων της. Τὴν ἐπλησίασε μ' ἐσταυρωμένους ἐπὶ τοῦ στήθους τοὺς βραχίονας καὶ τὴν παρετήρει μετ' ὀδυνηρᾶς προσοχῆς. Φοβερὰ θύελλα ἐμαίνετο ἐν τῇ ψυχῇ του. Ἀκατανίκητον

μίσος και βδελυγμία είχαν αντικαταστήσει τὸν ἀγνὸν τῆς καρδίας του ἔρωτα καὶ ἡ μανιώδης ὀργή του ἐπλησίαζε τ' ἀκρότατα αὐτῆς ὄρια. Ἐσκέπτετο, παρατηρῶν τὴν ἀτιμάζουσαν αὐτὸν γυναῖκα—καὶ τοιοῦτος ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς ἐκεῖ παρουσίας του,—ἐσκέπτετο νὰ ἐπιπέσει κατ' αὐτῆς ὡς θηρίον καὶ νὰ τὴν πνίξῃ εἰς τὰς χεῖράς του· νὰ τὴν ἀρπάξῃ ἀνηλεῶς ἐκ τῆς κόμης καὶ ρίπτων αὐτὴν χαμαὶ νὰ τὴν φονεύσῃ, πατῶν ἐπὶ τῆς ἀπίστου καρδίας της. Νὰ διαπράξῃ ἔγκλημα ἀντὶ ἐγκλήματος, νὰ θραύσῃ τὸ εἶδωλον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐλάτρευσε, νὰ θανατώσῃ τὴν μητέρα τοῦ τέκνου του . . . Τοῦ τέκνου του! Τ' ὄνομα τοῦτο κατέρριψεν ἐν ἀκαρεῖ ἀπασαν τὴν ὀργὴν του καὶ διεσκέδασεν, ὡς ἡλιακὴ ἀκτίς τὸν καλύπτοντα τὴν διάνοιαν του ζόφον. Κατηνάσθη καὶ ἀποστρέψας τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς Θηρεσίας, τὸ προσήλωσε γλυκὺ καὶ ἡμερον ἐπὶ τῆς θυγατρὸς του, ἥτις, ὡς ἄγγελος, ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῆς μικρᾶς αὐτῆς κλίνης. Δάκρυ παχὺ ἠυλάκωσε τὰς παρειάς του καὶ ἀνεχώρησεν ἡρέμα, παραιτηθεὶς τοῦ φονικοῦ σχεδίου του χάριν τῆς ἀθώας Μαρίας, ἥτις θ' ἀφυπνίζετο ἔντρομος ἐκ τοῦ θορύβου καὶ θὰ παρίστατο ἀκουσίᾳ μάρτυς τοιαύτης θλιβερᾶς σκηνῆς.

Τὴν ἐπιοῦσαν εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τῆς Θηρεσίας καθ' ἣν ὥραν αὕτη ἐνέδουε τὴν θυγατέρα της. Ἦτο ὠχρὸς, ἔτρεμε καὶ τὰ ἐξηδημένα αὐτοῦ βλέφαρα τὸν ἐπρόδιδον, ὅτι εἶχε κλάσει καθ' ὅλην τὴν νύκτα.

— Ὁ πατέρας σου, Μαρία, εἶπεν ἡ Θηρεσία εἰς τὴν θυγατέρα της μόλις εἶδε τὸν Στέφανον εἰσελθόντα καὶ εἰς τ' ὄνομα τοῦτο ἡ χαρίεσσα παῖς ἐπέταξεν, οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς της, ὁ ὁποῖος μετὰ παραφόρου στοργῆς τὴν κατεφίλει εἰς τὸ μέτωπον, εἰς τὰς παρειάς καὶ εἰς τὴν ἀκτένιστον κόμην, μὴ ἐννοῶν νὰ χωρισθῇ πλέον ἀπ' αὐτῆς.

— Ἐλα τώρα σῶνε τὰ φιλιὰ, ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Στέφανον εἶπε μετὰ μειδιάματος ἡ μοιχαλὶς, καὶ ἄφησέ τιν νὰ τὴν κτενήσω.

— Περιττόν, ἐφέλλισεν ὑποκώφως ὁ δυστυχῆς καὶ προὔκωρησε δύο βήματα.

— Περιττόν ; ἀλλὰ πῶς θὰ πάῃ εἰς τὸ σχολεῖον ;

— Δὲν θὰ πάῃ πουθενά.

— Διατί ;

— Διότι θὰ τὴν λάβω μαζῆ μου.

— Καὶ ποῦ ; ἐκπληκτος τὸν ἠρώτησεν ἡ Θηρεσία, ἥτις ἐπαράχθη παρατηρήσασα τὴν ὠχρότητα τοῦ συζύγου της.

— Μακρὰν ἀπὸ τὴν ἄτιμον μητέρα της. Ἀτενίζων αὐτὴν κατὰ πρόσωπον καὶ δίδων αὐστηρὸν τόνον εἰς τὴν φωνήν του, ἀπήντησεν ὁ Στέφανος.

— Ἄ ! ἀνεφώνησεν ἐκτὸς ἑαυτῆς ἡ ἀθλία, καὶ ρίψασα ἀκούσιον βλέμμα ἐπὶ τοῦ μέρους, ἔνθα ἦτο ἡ ἐπιστολή, ἐστηρίχθη ἐπὶ τινος ἐπιπλου διὰ νὰ μὴ πέσῃ. Τί ἔχεις, Στέφανε, διατί μὲ ὑβρίζεις ;

— Διότι μὲ ἀπατᾶς, διότι μὲ ἀτιμάζεις.

— Ψεῦδος, δράττουσα διὰ τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν ἐφώνει ἡ Θηρεσία. Ψεῦδος, μὴ πιστεύεις, Στέφανε ὅ,τι σοὶ λέγουν, διότι μὲ φθονοῦν καὶ θέλουν νὰ μὲ καταστρέψουν . . .

— Ὅχι, Θηρεσία, ἀποτόμως, διακόπτων αὐτὴν εἶπεν ὁ Στέφανος. Δὲν σὲ φθονεῖ κανεὶς καὶ ἐκεῖνος, ὅστις μοὶ ἐφανέρωσε τὸ ἔγκλημά σου εἶνε φίλος σου.

— Καὶ ποῖος εἶνε ; χάνουσα βαθμηδὸν τὴν ψυχραιμίαν της καὶ θανασίμως ὠχρῶσα, ἠρώτησε μὲ ἀσθενῆ φωνήν.

— Σὺ ἡ ἴδια ! προχωρήσας ἐν ἔτι βῆμα καὶ θέτων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της τὴν ἐπιστολήν, εἶπεν ὁ Στέφανος.

— Ἐχάθην, ἔλεος, γονυπετοῦσα καὶ πνιγομένη εἰς δάκρυα ἐγρύλλισεν ἡ ἀθλία. Ἐλεος· ὁμολογῶ, ὅτι ἔπταισα, συγχώρησόν με· ἀναγνωρίζω, ὅτι εἶμαι ἀναξία νὰ φέρω τοῦ λοιποῦ τ' ὄνομά σου. Φόνευσόν με, Στέφανε, τὸ ἀξίζω, ἀλλὰ μὴ μὲ χωρήσῃς ἀπὸ τὸ τέκνον μου . . .

— Ἀρεεῖ, Θηρεσία, αὐστηρῶς αὐτὴν διακόπτων, εἶπεν ὁ Στέφανος. Μὴ ψεύδουσαι περισσότερο, δὲν ἀγαπᾶς, ἀθλία, τὸ τέκνον σου, δὲν τρέφεις οὐδεμίαν στοργὴν διὰ τὸ ἀθῶον τοῦτο πλάσμα· διότι ἂν τὸ ἡγάπας, ἂν ἐσυλλογίζεσο, ὅτι ἐξῆλθεν ἐκ τῶν σπλάγγων σου, δὲν θὰ παρέδιδες εἰς τὴν ἀτιμίαν τὰς ἀγκάλας σου.

— Ἐλεος, ἄφες με ν' ἀσπασθῶ τὴν κόρην μου, συρομένη ἐπὶ τῶν γονάτων ὠλόλυζεν ἡ Θηρεσία.

— Ὅχι, ἐμποδίζων αὐτὴν νὰ προχωρήσῃ ἐκραύγασεν ὁ ἀμείλικτος σύζυγός της. Ὅχι, δὲν θὰ μολύνωσι πλέον τὰ βρωμερὰ χεῖλη σου τὸ ἄσπιλον μέτωπον τῆς Μαρίας. Θὰ τὴν λάβω μαζῆ μου, σὺ δὲ μεῖνε μετὰ τοῦ ἔραστοῦ σου. Ἀφίνω εἰς τὴν διάθεσίν σου ὅλην τὴν οἰκίαν μου καὶ ζῆσε ὅπως θέλεις, διότι οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ δεσμὸς μᾶς συνδέει. Λαβῶν δὲ εἰς τὰς ἀγκάλας τὴν θυγατέρα του ἐξῆλθεν, ἀφήσας ἀνίσθητον τὴν δυστυχῆ γυναῖκα, τὴν ὁποίαν σκληρῶς ἐτιμώρησε, μὴ ἐπιτρέψας ν' ἀσπασθῇ τὸ τέκνον της, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θ' ἀπεχωρίζετο διὰ παντός.

Μετά ἕξ μῆνας ἡ Μαρία ἦτο ὀρφανή. Συνεχώρησε τότε ὁ Στέφανος τὴν Θηρεσίαν καὶ κλαίων ᾠδήγησε τὴν μελανειμονοῦσαν θυγατέρα του ν' ἀσπασθῆ τὸν τάφον τῆς ἀπίστου μητρός της!

Ζάκυνθος 1890.

ΑΝΔΡΕΑΣ Α. ΑΒΟΥΡΗΣ

ΕΙΣ ΕΝΑ ΑΣΤΕΡΙ

'Αστέρι μου, ὠραῖο καὶ λαμπερό,
Γιατί ψηλὰ κάθε βραδεῖα ποῦ βγαίνεις
Τὸ στήθος μου γιατί τὸ θλιθερὸ
Μὲ ταῖς χρυσαῖς ματιαῖς σου μοῦ γλυκαίνεις;

'Αστέρι μου, 'εὐτὸ ὠραῖό σου τὸ φῶς
Γιατί γιὰ ἐμὲ τ' ἄστέρια ἀχνίζουσι;
Γιατί βουβὸς ὁ πόνος μου ὁ κρυφός
Μένει; Γιατί τὰ μάτια μου δακρύζουσι;

Μὴν εἶσ' ἐκεῖνο τὸ ἴδιο ἀστέρι ἐσὺ,
'Οποῦ ἐκεῖ, 'εὐτὴ δόλια τὴν πατρίδα,
Μὲ τὴ γλυκεῖά μου ἀγάπη, τὴ χρυσῇ,
'Αστέρι μου, μαζί, σὲ πρωτοεῖδα;

Θυμᾶσαι; Μὲσ' 'εὐτῆς λίμνης τὸ νερὸ
Τὴν ἡῦρα νὰ θωράξῃ τὴν εὐμορφίαν της,
Καὶ ἡμερὸ τὸ κύμα κ' ἔλαφρό
Τραγοῦδαγε περνῶντας ἐμπροστά της.

Τὴν φίλησα, μ' ἐφίλησε γλυκά,
Καὶ δείχνοντας ἐσὲ μὲ τ' ἄσπρο χέρι
Μοῦ ᾠκίσθηκε 'εὐσένα 'γκαρδιακά
'Αγάπη αἰώνια, ἴσα μ' ἐσένα, ἀστέρι.

Μονάχος μου τώρα βαθεῖα πονῶ
'Στῆς ξηνητειᾶς τὰ τόσα καταφρόνια:
'Ὅμως ποτὲ ποτὲ δὲν λησμονῶ
Τὸν ὄρο, τὴν ἀγάπη τὴν αἰώνια.

'Ἴσως γι' αὐτό, ἀστέρι μου λαμπερό,
Αὐτοῦ ψηλὰ κάθε βραδεῖα ποῦ βγαίνεις,
Τοῦ στήθους μου τὸν πόνο τὸν πικρὸ
Μὲ ταῖς χρυσαῖς ματιαῖς σου μοῦ γλυκαίνεις.

'Αθήναι, 1890.

Κ. Δ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ

Α'

'Ανέγνων ποτὲ ἐπὶ σαρδίου λίθου, παριστῶντος τὸν 'Ηρακλέα, τὸ ἐξῆς ἐλληνικὸν ἀπόφθεγμα.

«'Η πηγὴ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας ἐνυπάρχει ἐν τῇ ἐργασίᾳ».

Οἱ ἀρχαῖοι, ὡς βλέπει τις, εἶχον κάλλιον ἡμῶν κατανοήσει τὴν ἀξίαν αὐτῆς.

'Εν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις αἱ 'Ηνωμέναι πολιτεῖαι τῆς 'Αμερικῆς καὶ Εὐρωπαϊκαὶ τινες χῶραι ἀποδίδουσι τῇ ἐργασίᾳ τὰς ἀνηκούσας αὐτῇ τιμὰς.

'Η ἐργασία εἶνε ὁ ἀδελφικὸς καὶ ἀδιάρρηκτος δεσμός, δι' οὗ ὁ Πλάστης ἠθέλησε νὰ ἐνώσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς ἐλύσῃ πρὸς ἑαυτόν. 'Η ἐργασία λοιπὸν εἶνε εὐσεβὴς καὶ ἱερὰ πράξις.

'Η ἐργασία εἶνε διττή, πρὸς τὸν αὐτὸν ὅμως σκοπὸν τείνουσα: ἐργασία πνευματικὴ καὶ ἐργασία χειρωνακτικὴ· ἡ πρώτη φωτίζει καὶ καθοδηγεῖ, ἡ δευτέρα ἐνεργεῖ.

'Αμφότεραι ἀλληλένδετοι, ὁμοῦ εἰσὶ παντοδύναμοι. 'Η μία ἄνευ τῆς ἐτέρας θὰ ἦσαν οὕτως εἰπεῖν γυμναί.

Μία τῶν ἐιδικωτέρων καὶ πολεμικωτέρων τῇ προόδῳ, τῷ πολιτισμῷ καὶ τῇ εὐτυχίᾳ τοῦ ἀνθρώπου προλήψων εἶνε καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐργασίας βαρύνουσα: οὐδὲν εἶνε ἀνηθικώτερον αὐτῆς: διαστρέφει τὴν κρίσιν, καταστρέφει τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, καὶ ἐγκαταλείπει, ἄνευ πόρων, εἰς τὰς μεταβολὰς τῆς τύχης σπουδαῖον τῆς κοινωνίας μέρος.

'Η ἐργασία, ἥτις μόνη μεγαλύνει τὰ ἔθνη, καὶ ἥς ἄνευ δὲν θὰ ὑπῆρχον οὔτε δόξα, οὔτε ἡδοναί, ἡ ἐργασία, ἥτις χορηγεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ προστατεύει τὴν ἀξιοπρέπειαν, ἡ ἐργασία τέλος, εἰς ἣν ὁ Θεὸς ἠθέλησε τὸ πᾶν νὰ ὀφείλωμεν, δὲν γίνεται ἀποδεκτὴ ἢ μετὰ κόπου . . . καὶ ἄς τὸ εἴπωμεν, μετ' αἰσχύνης.

Αἱ γυναῖκες ἐπέισθησαν τέλος, ὅτι εἶνε λίαν ταπεινωτικὸν δι' αὐτὰς νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς ἐργασίας: νομίζουσι, ὅτι ἀπει-